

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

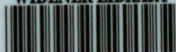
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

WIDENER LIBRARY

HX 7V5Y +

OL 44907.1

Harvard College
Library

FROM THE BEQUEST OF
JOHN HARVEY TREAT
OF LAWRENCE, MASS.
CLASS OF 1862

bind

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՑ

Գ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԳԻՐԲ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆՔ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ

1904

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՑ

Գ

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՑ

Գ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԳԻՐՔ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆՔ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ

1904

OL 44907.1
OL 42226.5
/

Great fund

Bible. Pseudof. N. J.

†

81 7 2 5 2 4 5 4 1 8 2 1 5 1 1 6

Յ Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

ՈՐ ՈՅ միամգամ ի քնին զքրիստոսական կրօնիցս պատմութիւն արկեալ իցէ և մախմեացմ տուչութեանց և աւամդից հետամուտ դեգերեալ, ապաքէն ոչինչ անհաճոյ վարկցին իւրեանց ձօնի՝ և զերրորդս զայս, յետ երկուցմ վաղ հրատարակելոց առ ի մէջ անվաւերականացմ ասեմ զրոց Հնոյ և Նորոյ կտակաց:

Վարք և Վկայաբանութիւնք առաքելոց ի սմին բովանդակեալք, զամագանին յայլոց ստուգապատում զրուցաց, և ոչինչ խղճեմք *անկանոնս* զսոսա առձայնել՝ վասն որ ի սոսին բովանդակելոց բազմադիմի մոլորութեանցմ և առաւելագանց մտացածին ցմորից տեսլեանց եւ մշամագործ զօրութեանց:

Նոյն և մի կէտ մպատակի և ոճ հրատարակութեան եղեւ և մեր, զոր օրինակ կալեալ էին և մախորդքմ մեր հրատարակիչք երկուց հատորոց. խղճամիտ սլարապել ի համեմատութիւն գրչագրաց, և զմամր խտիրսմ ամգամ պէսպիսութեանց ըմթերցուածոց յիշատակել ի դիւրութիւն անձմիւր քմնչաց և հետամտից: Նմին իրի՝ առ ի պահելոյ զոճ մախկին հրատարակութեանցմ, զանց արարաք զհամեմատութեամբ ըմթերցուածոց հայկական թարգմանութեանս ըմդ բմագրաց և թարգմանութեանց որ ի յոյմ, լա-

տիմ և յասորի բարբառս. հմտագումից քամ զմեզ թողեալ զայս վաստակ լեզուագիտաց և քմմասիրաց, որպէս և զճշդելմ որ իմչ աստէմ ի հայկական թարգմանութեամս ուղղելիք կամ յապաւելիք և կամ յաւելիք իմչ գտամիցիմ:

Ուր ուրեք մոյմ և միոյ վկայաբանութեամ կրկիմ դիպեցամ խմբագրութիւնք, փոյթ յամծիմ կալաք ի մի շար մի զմիոյ կմի տպագրել զերկաքամչիւրմ. իսկ զժամամակսմ մէմ միոյ վկայաբանութեամցս յօրինելոյ կամ թարգմանելոյ՝ ամմարթ էր մեզ ճշտիւ գտական սահմանել. թէպէտ զոմամս ոչ երկմտիմք վասմ յստակութեամ ոճոյ շարագրութեամմ և պերճութեամ հայեցի բամիցմ ոսկեղիմիկ գրչաց թարգմանչաց Ե. Դարու համարել երկս: Յայտ է դարձեալ զի որ ի հայկական թարգմանութեամս ի համառօտ ձեւ գտամիմ, գլետմագոյմ ժամամակաց բերեմ յիմբեամս զդրոշմ. զայս յաղճատ և յաղաւաղեալ լեզուի ամդ մոցիմ մարթ է մշմարել:

Որ իմչ բացայայտ վրիպակք էիմ օրիմակագրաց ի գրչագիրս՝ ուղղեցաք, և ուր ուրեք մթիմ էիմ բամքմ և ամիմամալի՝ ի հմտագոյմս իրիմ արարաք ապաստամ, մեզէմ մշամ եւեթ հարցական եղեալ առըմթեր:

Ոչ ի ճահ թուեցաւ մեզ ի տաղտուկ հմտից հարցասիրաց ծամրաբեռմել զհատորիկս կրկնութեամբ ամվաւեր գրութեամց իմչ, վաղու իսկ հրատարակելոց այլուր. յորպիսեաց սակի եմ **Թուրք Կորնքսացոցն առ սուրբ առաքեալն Պաւղոս և Պաւղոսի առ Կորնթացիս. Հանգիստ սրբոյն Յովհաննէս առաքելոյ և աւետարանչի. Պատմութիւն վարդապետայն Թեկղեայ. Առաքելական կանոնք, եւմ: Զմոյմ և զամվաւերականօք իմչ յամում աշակերտաց ոմանց՝ իբր առաքելոց՝ յիշատակելովք, ապախտ արարեալ, այլում սեպհական հատորոյ գրեցաք զմոսիմ պատկամաւորս:**

Պարտ աստէմ ամծիմ վարկամիմք և բառ մի յիշատակի ծօնել յուշ ի միտս ըմթերցամելեաց մատնեմկամս, առ եղբայրակիցմ իմ Հ. Վրթանէս

Ռոստեան, որ ամառ չափ ի սոյն երկ վաստակեալ քրտմաթոր ըմբօրիմակութեամբք և համեմատութեամբք ըմթերցուածոց գրչագրաց, երկմահրաւէր կոչմամբ կամխաժամամ մահու սլացաւ յայտնացս, ի վեր յերկիմս ըմդ իւր ծգելով և գոյոյ համդերծելոյ լուսաբանի մատենագրութեամ մախմեաց:

Շնորհ ունիմք և մեծարոյ Ոսուցչապետիմ **Դոմիթրի** հայագիտի, որ յամծմ էառ իւրովմ ազմուռութեամբ լուսագրել զհատուած վարուց Յովհաննու աւետարանչի որ ի Բրիտանական Մուսէոնիմ Լոնտոնի:

Յետ հակիրճ բանիցս այսոցիկ յառհասարակ լուսաբանութիւն ոճոյ հրատարակութեամս, ի ճահ համարիմք և վասն միոյ միոյ Վկայաբանութեանցս և Վարուց համգամամաց գրչագրաց և բնագրաց՝ յաւելլով աստէմ համառօտ եւեթ ծանօթութիւնս, զի յուրվագոյմք ի մոցամէ վաղ իսկ մկարագրեալ են յերկոսիմ մախկիմ հատորսն հրատարակեալս ի մէմջ:

Ա. ԳՈՐԾՔ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ՝ — Բնագիր սորա է **ԻԹ Ճառքնոյի** մատենադարանիս. թիւ գրչ. 653. բովանդակ մատեանս է ձեռագիր **Հ. Ներսէս վ. ի Սարգսեան**. զայլ կարևոր ծանօթութիւնսն զգրչագրէս տես յԲ. հատոր Ամկանոն Գրոցս էջ ԺԴ. Առաջիմ օրինակն է **Բ Ճառքնոյի**. թիւ գրչ. 1014 (տես Բ. հտ. էջ Թ): Երկրորդ օրինակն է **Ա Ճառքնոյի** մատենադարանի վանացս. թիւ գրչ. 17. բոլորգիր խոշոր միածն,

1. **Հմտ. վէթեր**, Die armenischen apokryphen Apostelakten **Ի Թերթի** Oriens Christianus. 1901, 217-239. 1903, 16-55: **Ի բրտուս և Պոնտ**, Acta apostolorum apocrypha **Լապտիկ**, 1891, 45-222: **Ի բրտուս**, Die apokryphen Apostelgeschichten und Apostellegenden II, I, 1887, 85-284: **Յան**, Gesch. des neutestamentl. Kanons II, II, 832-891: **Հառնաք**, Gesch. der altchristl. Litt. II. I, 549: **Ճէմս Ռոպէստ**, Apocrypha anecdota II. **Քեմպրիճ**, 1897: **Շիթ**, Neue Heidelberger Jahrbücher, VII, 1897, 117-124. **Է. Է.**

երկսիւմ, գրեալ ի **Թադեոս** գրչէ **յանապատն սուրբ Լուսաւորչի**, ի թուիմ հայոց ՌԿԳ (1224): Երրորդ օրինակն է **ԻԳ Ճառքնտիր**. թիւ գրչ. 239. բոլորգիր, գրեալ ի վերայ քամբակեայ թղթոյ. գրիչ մատենմիս՝ **Ներսէս Կրակեցի**. տեղի գրչութեամ՝ **Երուսաղեմ**, ի թուիմ հայոց 22Դ (1335): Զորրորդ օրինակն է **ԺԶ Ճառքնտիր**. թիւ գրչ. 299. օրինակեալ **յԱտաքազար** Նիկոմիդիոյ ի ձեռն բարեբարոյ ուրուսմ Տիրացուի **Յովնանեռ Տերկարապետեան**, յամիմ 1829: Հիմգեւորդ օրինակն է **ԺԸ Ճառքնտիր**. թիւ գրչ. 456 (տես Բ. հտ. էջ Թ):

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ԼԱՍԱՌՈՏ ԳՈՐԾՈՑ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԵՏՐՈՍ ԵՒ ՊՕՂՈՍԻ. — Բնագիր սորա է **ԼԵ Ճառքնտիր** վանաց. թիւ գրչ. 569 (տես Բ. հտ. էջ Ժ): Առաջիմ օրինակն է **ԻԴ Ճառքնտիր** մատենադարանիս. թիւ գրչ. 1447 (տես Բ. հտ. էջ Թ):

ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԼԽԱՌ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՍՐԲՈՑ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՑ ՊԱՒԴՈՍԻ ՓԱՌԱՌՐԵԼՈՅՆ. — Բնագիր սորա է **ԺԶ Հաւաքումն քանից նախնեաց**. թիւ գրչ. 345 (տես Ա. հտ. էջ Թ):

ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. — Բնագիր սորա է **ԻԹ Ճառքնտիր** մատենադարանիս, գորմէ տես ի վեր:

ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՒԴՈՍԻ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ. — Բնագիր սորա է մոյմպէս **ԻԹ Ճառքնտիր**:

ՏԵՍԻԼ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԱՒԴՈՍԻ ՈՐ ՏԱՐԱՆ ՀՐԵՏԱԿՆ ԶՀՈԳԻ ՆՈՐԱ¹. — Բնագիր սորա է **Ը Ճառքնտիր** մատենադարանի վանաց. թիւ գրչ. 1002. փոքրագիր, բոլորգիր գրեալ ի **Գրիգորիս քանանայե՝ յորդոյ Մկրտչի երիցոյ**, ի վայելումն **Աստուածատուր կրօնաւորի**: «Արդ աւարտեցաւ հոգէպատում տառս ի շրջագաւ»

1. Հմտ. Յոն բնագիր, Թիէէնտորֆ, Apocalypses apocryphæ, Լայպցիկ, 1866, 34-69: Լատին չին թրգմ. Ճէյմս Ռոպէնսոն, Apocrypha anecdota, Քեմպրի՝, 1893, Հտ. Բ. 11-42: Ատորի չին թրգմ. Բէքքինս, Journal of the American Society, VIII, 1866, 183-212: Հայ. հատակոտոր, Ն. Մառ. Ամանային ուղեւորութիւն վիեննա, 1892, 61-66:

յուլթեամ ժամանակիս՝ յայսմ ամի յորում էր յեւլանելոյն Ադամայ ի փառակեցեալ դրախտէմ՝ ամք 6766. և ի ծմնդեմէ կեցեալարին մերոյ՝ ամք 1343. և ի թուականութեամս հայկազեամ տումարիս ԶՂԱ (քեւեալ և եղծեալ), յամսեամս հայոց յահկի ի Ժ. արմ, և յամսեամս հոռվմայեցւոց, սեպտեմբերի ի Ա. արմ: Յեկեղեաց զաւառս, ի մայրաքաղաքս աստուածապահ՝ Եղընկայ, ըմդ հովանեաւ սուրբ և երկնամման տաճարիս՝ սուրբ կաթողիկէի և սուրբ ամենափրկչիմ և սուրբ առաքելոցմ և սրբոյն Սարգսի և սուրբ Աստուածածնիմ:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՍԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԱՒՂՈՍԻ.
— Էիմ առ մեզ երեք օրինակք համառօտք տեսեամս. զառաջիմ զերկոսիմսն խում իմչ համաձայն գտեալ իրերաց եղաք ի մի և ի մոյմ իջի տպագրիս. բնագիր առաջնոյն է Դ Ճաստնոյի մատենադարանիս. թիւ գրչ. 985, զորմէ (տես Բ. հտ. էջ Ը): Բնագիր երկրորդիմ է ԻԴ Ոսկեփորիկ. թիւ գրչ. 541 (տես Բ. հտ. էջ ԺԳ): Բնագիր երկրորդիմ է ԼԶ Ճաստնոյի. թիւ գրչ. 305 (տես Բ. հտ. էջ ԺԳ):

ԹՈՒՂԹ ԴԻՈՆԵՍԻՈՍԻ ԱՌ ՏԻՄՈԹԷՈՍ ԱՇԱԿԵՐՏՆ ՊԱՒՂՈՍԻ
ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀՈՒՆՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԵՒ ՊԵՏՐՈՍԻ¹. — Բնագիր սորա է Բ. Ճաստնոյի մատենադարանիս, զորմէ տես ի վեր: Առաջիմ օր. է Ը օր. Թորոյն Ս. Ներսիսի Շնորհաւոյ և Ժողովոյն Հսովկայ. թիւ գրչ. 693. բոլորգիր ԺԳ դարու, լրացուցեալ մորագոյն զրոպ, այլ և մօտրիւ. ստացողք՝ Պաշոս քահանայ, Վարդան պիտակ վարդապետ ևմ: Երկրորդ օր. է Ժ օր. Թորոյն Շնորհաւոյ. թիւ գրչ. 1252 (տես Բ. հտ. էջ ԺԱ): Երրորդմ՝ Ե Ճաստնոյի. թիւ գրչ. 1553 (տես Բ. հտ. էջ ԺԴ): Զորրորդմ՝ ԺԴ Խմբագիր, թիւ գրչ. 211, թիւ տետրիմ 3. Ղազար մոր օրինակութիւմ, բնագիրն անյայտ: Հիմզերորդմ՝ ԺԵ Խմբագիր. թիւ

1. Հմմտ. Յայտնաւորք, Կ. Պոլիս, 1884, Յաւելուած 45-47: Մարթէն, Pitra, Anacleto sacra, Հտ. Դ. 249-54, լատ. Թարգմ. 272-76. ասորին՝ աւդ, 241-49, Թարգմ. 261-71:

գրչ. 301. Թիւ տետրիմ 5. Սօտրագիր ի վերայ թըղ-
թոյ. ժամանակ գրչութեամ ամյայտ: Վեցերորդմ՝ Ա
Ճապընտիր, գորմէ տես ի վեր:

ՆԱԽԱՐԻՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՀՈՐՄ. —
Յամեմայմ աստուածաշունչ գիրս գտամիմ օրինակը
մաւարկութեամս, եղեալ զկմի թղթոցմ Պաւղոսի. ի
բազմաց չորս եւեթ գրչագիրս ըմտրեցաք, յորոց կալաք
ի բմագիր զԳ. Աստուածաշունչմ. Թիւ գրչ. 229 (տես Ա.
հտ. էջ ԺԱ): Առաջիմ օր. Ժ. Աստուածաշունչ. Թիւ
գրչ. 280 (տես Ա. հտ. էջ Թ): Երկրորդ օր. Զ. Աս-
տուածաշունչ. Թիւ գրչ. 1006, բոլորգիր ըմտիր, ամ-
թուական, իբր հիմ: Երրորդ օր. Բ. Աստուածաշունչ.
Թիւ գրչ. 1634. Սօտրագիր, գրեալ ի Ֆատյաշայ
գրչէ ի թուիմ հայոց ՌՂ (1641):

Բ. ՅԱՂԱԳՍ ԱՆԴՐԷՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԵՒ ՆՈՐԻՆ
ՍՔԱՆՁԵԼԵԱՑՆ ԶՈՐ ՏԷՐ ԱՐԱՐ Ի ԶԵՈՆ ՆՈՐԱ ԵՒ
ՄԱՏԹԷՒ Ի ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑ ԱՇԽԱՐՀՆ¹. — Բմագիր սորա
է իԹ. Ճապընտիր, գորմէ տես ի վեր: Առաջիմ օր. իԳ.
Ճապընտիր, գորմէ մոյմպէս տես ի վեր: Երկրորդ օր. իԳ.
Ճապընտիր. Թիւ գրչ. 812. շղագիր օրինակեալ ի Մխի-
թարեան հարց ի մեծ և յեռահատոր տօմականէ կայ-
սերական գրատան Փարիզու: Երրորդ օր. իԶ. Ճա-
պընտիր. Թիւ գրչ. 731. գրեալ ի Կարիմ ի Հ. Ներ-
սիսէ Սարգիսեան: Զորրորդ օր. ԺԳ. Ճապընտիր.
Թիւ գրչ. 463. մեծադիր ստուար, բոլորգիր խոշոր,
թուղթ բամբակեայ. գրեալ յաւուրս թագաւորութեան
Ա. հեթմոյ արքայի. գրիչմ՝ Բասիլ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԱ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՆԴՐԷՒ ԵՒ ՄԱԹԵՈՍԻ
ԹԷ ՈՐՊԵՍ ԳԵԱՑԻՆ ՅԱՇԽԱՐՀՆ ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑ. — Բմագիր սո-
րա է իԳ. Ճապընտիր, գորմէ տես ի վեր:

1. Հմտ. Թիւէնտորթ, Acta apost. apocr. Լպտիկ, 1851, 132-166: Նյւն. Apocalypses apocr. Լպտիկ, 1866, 139-141 և 161-167: Լիբսիուս և Պեննէ, Acta apost. apocr. II, 1898, 1-127:

Գ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԳՆԱՅ Ի ՍՊԱՆԻԱ. — Բնագիր սորա է **ԻԳ Զաւրնոյի**, զորմէ տես ի վեր:

Դ. ՎԱՐՔ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆՁԻ¹. — Բնագիր սորա է գրչագիր Բրիտանական թանգարանին Լոնտոնի. թիւ գրչ. 19728, զոր սիրայօժար յղեաց մեզ Մեծ. հայագէտն Կոմիթի, համեալ զլուսատիպ պատկեր մոցիմ: Գրեալ է ի սկիզբն չորեք տասաներորդ դարու. յորում գոյ և յիշատակարանս այս. «Գրեցաւ գիրքս այս որ կոչի Պրոխաւո. որ ումի առ իմք հաւաքեալ զամեմայն բանս և զգործս Յովհաննու աւետարանչի եղբար Տեառմ՝ ի սուրբ ուխտս **Միշի**, ըմզ հովանեալ Տիրամար սուրբ Աստուածածնի և այլ սրբոցս, մատ յամառիկ դղեակս Պապասաւն: Արդ ստացաւ Կոստանդնուքս քահանայ յիշատակ իւր և ծողաց իւրոց և ամեմայն զարմից իւրոց: Արդ աղաչեմ զամեմեսիմ և առ ոտս ձեր ամկամիմ. գրեցաւ ի թվ. եօթմ հարիւրորդի յիսներորդի վեցերորդի» (1307):

Այլ զառաջիմ գլուխ վարուցս Յովհաննու Աւետարանչի (էջ 190–221) զաղափարեցաք ի **ԻԳ Զաւրնոյի** մատենադարանիս և համեմատեցաք ընդ օրինակին Լոնտոնի, զորոյ զգանազանութիւնսն եղաք ի ստորեւ: **Ի Մատենադարանի հայկական բարգմանութեանց**, յիշէ հ. Գարեգին Վ. Զարբանալեան այլ եւս երկուս գլուխս տեսլեան Յովհաննու Աւետարանչի ի Պրոխորոմէ, ըստ գրչագրաց մատենադարանին էջմիածնի, այլ մեզ չեմ իմչ ծանօթ մօքիմ: Գոն և հաստատածք ի մարմնոսիւրս և համառօտութիւնք զրոցմ Պրոխորոմի, այլ աւելորդ վարկաք երկրորդել զմոսիմ:

1. **Հմտ. Գան**, Acta Joannis, **Էրանկէն**, 1880, 249-252: **Նյոն**, Neue kirchl. Zeitschr. X, 1899, 191-213: **Լիբսիուս** և **Պրենկէ**, Acta apost. apocr. II, 1898. 151-216: **Իսպիթ**, Apocryphal Acts of the Apostles, **Լոնարա**, 1874, Հտ. Ա. 66 եւն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՅՈՒ-
ՀԱՆՆՈՒ ՈՐԴԻՈՑՆ ՈՐՈՏՄԱՆ. — Բնագիր սորա է **ԻԳ**
Ճառընտիր, զորմէ տես ի վեր: Առաջիմ օր. **ԼԵ**
Ճառընտիր, զորմէ մոյմպէս տես ի վեր:

Ե. ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ
ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ¹. — Կրկին եմ օրինակք վկայաբանու-
թեամս փոքու իմչ զամազանութեամբ, վասն որոյ
արժամ համարեցաք տպագրել ի միասին ի մի և
մոյմ իշխ: Բնագիր առաջնոյն է **ԻԹ** **Ճառընտիր** մա-
տեմադարանիս, զորմէ տես ի վեր. բնագիր երկրոր-
դին **ԻԳ** **Ճառընտիր**, զորմէ մոյմպէս տես ի վեր:

ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ՈՐ Է ՄԻ
ՅԵՐԿՈՏԱՍԱՆԻՑՆ ԵՒ ՔԵՌՆ ԻՐՐՈՑ ՄԱՐԻԱՄՆԻ ԵՒ ԲԱՐԹՈՂԻ-
ՄԷՈՍԻ ՈՐ ԷՐ ՅԵՐԵՆԻԱՆԱՆԻՑ ԱՆՏԻ. — Բնագիր սորա է **Բ**
Ճառընտիր, զորմէ տես ի վեր: Առաջիմ օր. **ԺԸ**
Ոսկեփորիկ (տես Բ. հտ. էջ Ժ): Երկրորդ օր. **ԼԵ**
Ճառընտիր, զորմէ տես ի վեր: Երրորդ օր. **ԻԳ**
Ճառընտիր, զորմէ մոյմպէս տես ի վեր:

ԿԱՆՈՆՔ ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ. — Բնագիր և օրի-
նակք կամոմացս տպագրեցամ ըստ ձեռագիր վաս-
տակոց Հ. Եփրեմ վ. ի Սեթեամ, որ ոչ միայն զփի-
լիպպոսին, այլ զողջոյն իսկ կամոմս առաքելոց և
զժողովոց համեմատեալ է մամրաբնին զմուկեամբ.
բայց քանզի հրատարակեալ եմ ամկամոմ մատեանքս
վարդապետոսիւն առաքիլոց, Կանոնք Թադդէի և
Թռոյք Յակոբայ առ Կորյաստոս, ի Հ. Յ. Տաշեամէ,
վասն որոյ զանց արարաք երկրորդել ի հատորս
այս :

Զ. ՎԿԱՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ
ԲԱՐԻՈՂՈՄԷՈՍԻ. — Բնագիր վկայաբանութեամս

1. Հմտ. Թիշէնտորֆ, Acta apost. apocr. 75-104: Կ. Վ. Apocalypses apocr. 141-156: Ճէյմս Ռոպէնսոն, Apocr. anec-
dota, 158-163: Պաթիֆֆու, Analecta Bollandiana IX, 1890,
204-249: Ռայթ, Apocr. Acts of the Apostles I, 73-99. II
69-92: Լիբսիուս, Die apokr. Apostelgesch. II, 2, 1-53 Է. Ն.
Զաւ, Forschungen Է. Ն. VI, 1900, 18-24:

եղեւ տալագրեալն ի մէջ համամուռ մահատակու թիւն առաքելոյն յԱ. հատորն «**Վարք և Վկայարանութիւնք արքոց**» էջ 200-211, որ համաձայն ըմթամայ Բ ճառքնոյն մատենադարանիս: Առաջին օր. **Իթ ճառքնոյն**: Երկրորդ օր. **ԼԵ ճառքնոյն**: Երրորդ օր. **ԺԳ ճառքնոյն**: Ջոնցամէ տես ի վեր:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՑ ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅՆ ԲԱՐԹՈՂՈՎՄԵՆՈՍԻ. — Բնագիր սորա է **ԻԳ ճառքնոյն**, զորմէ տես ի վեր:

ԳԻՏ ՆԵՒԱՐԱՏ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԲԱՐԹՈՂՈՎՄԵՆՈՍԻ. — Բնագիր սորա է **Իթ ճառքնոյն**: Առաջին օր Բ ճառքնոյն: Ջոնցամէ եւս տես ի վեր:

Ի. Ի ՏԻՇԱՏԱԿ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹՈՎՄԱՏԻ ԹԷ ՈՐՊԷՍ ՅԵՐՈՒՍԱԼԵՄԷ Ի ՀՆԴԻԿՍ ՉՈԳԱԽ¹. — Բնագիր սորա է **ԻԶ ճառքնոյն**: Առաջին օր. **ԻԳ ճառքնոյն**: Ջոնցամէ տես ի վեր:

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԹՈՎՄԱՏԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՈՐ ԿԱՏԱՐԵՏԱԽ Ի ՀՆԴԻԿՍ. Բնագիր սորա է **Իթ ճառքնոյն**, զորմէ տես ի վեր: ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹՈՒՄԱՏԻ. — Բնագիր՝ **Ա ճառքնոյն**, զորմէ տես ի վեր:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՏԱՂԱԳՅ ԳԻՏԻ ՆԵՒԱՐԱՏ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹՈՎՄԱՏԻ. — Բնագիր սորա է **Ա ճառքնոյն**: Առաջին օր. Բ ճառքնոյն: Ջոնցամէ եւս տես ի վեր:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՄԱՏԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ. Բնագիր՝ **ԻԳ ճառքնոյն**, զորմէ տես ի վեր:

Ը. ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԵԻ ԱԽԵՏԱՐԱՆԶԻՆ ՄԱՏԹԵՆՈՍԻ². — Բնագիր սորա է **ԻԳ**

1. Հմտ. Ասորի բնագիր, Ռայթ, Apocr. Acts of the Apostles I, 171-333. II, 146-298: Յոյն բնագիր, Պոննէ, Supplementum codicis apocryphi, 1883, I, 1-95: Թիշէնտորֆ, Acta apost. apocr. 190-242: Նոյն, Apocalypses apocr. 156-161: Լիբսիուս, Die apokr. Apostelgesch. I, 225-347: Պուրթիթ, Journal of theological Studies, I, 1900, 280-290. III, 1903, 94-95:

2. Հմտ. Թիշէնտորֆ, Acta apost. apocr. 167-189: Լիբսիուս և Պոննէ, Acta apost. apocr. II, 1898, 217-262: Լիբսիուս, Die apokr. Apostelgesch. II, 2, 109-141 եւն:

ԺԴ

Ճառերևոյի. Առաջին օր. **Ա Ճառերևոյի.** Երկրորդ օր.
Բ Ճառերևոյի. Երրորդ օր. **ԼԵ Ճառերևոյի.** Չորրորդ
օր. **ԺԸ Ոսկեփորիկ.** Զսոցամէ ամեմեցում տես ի վեր:

**Թ. ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ՏՆԱՌՆ ԵՂ-
ԲՕՐՆ.** — Բմագիր սորա է **ԻԴ Ճառերևոյի,** զորմէ
տես ի վեր: Գոմ և այլ վկայարամութիւնք առաքե-
լոյս ի մառըմտիրս՝ հատուածք յեկեղ. պտմ. Եւսերեայ:

**Ժ. ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹԱԴԷՈՍԻ ՅԱՂԱԳՍ
ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՒՏԻ ՍՈՒՐԲ ԽԱԶԻՆ¹.** — Բմագիր սորա է
ԻԹ Ճառերևոյի, զորմէ տես ի վեր: Առաջին օր. **ԺԴ
Ճառերևոյի.** Թիւ գրչ. 1307. բոլորգիր, թուղթ բամբա-
կեայ, թերի, ամթուական. գրիչ մատենիս՝ **Յակոբ:**

ՍՐԲՈՅ ԹԱԴԷՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՎԱՍՆ ՅԱՐԱԹԵԱՆ ՄԵՌԵԼՈՅ².
— Բմագիր սորա է **Գ Ճառերևոյի.** Թիւ գրչ. 512.
Մոտրագիր, գրեալ **յերուսաղեմ** ի թուին հայոց **ՌՁԶ**
(1637). գրիչմ՝ **Մկրտիչ որդի Ղազարի.** ստացող մա-
տենիս՝ **Զարարիս** աւագերեց իւովայ: Առաջին օր.
ԻԷ Ճառերևոյի. Թիւ գրչ. 41. մեծադիր, բոլորգիր
երկիջեան, թուական ամյայտ՝ համարի գրեալ ի ԺԴ
դարու. թերի ի սկզբամէ. գրիչմ՝ **Ղազար.** ստացողը՝
զանազան ամծինք. օրինակ իմն **Սմբատ** թագաւոր,
որդի **Գռաչիբեկի,** եղբօր որդի **Զարարիայ** կաթողի-
կոսի (Աղթամարայ): Երկրորդ օր. **ԺԱ Ճառերևոյի.**
Թիւ գրչ. 1352 (տես Բ. հտ. էջ ԺԱ): Երրորդ օր.
ԾԵ. Մարտոյ. Թիւ գրչ. 940. բոլորգիր, գրեալ ի
Կոստանդնուպոլիս՝ ի Ս. Գեորգ, ի թուին հայոց **ՌԿ**
(1811). գրիչ մատենիս՝ **Միքայէլ Թոխարցի.** ստա-
ցողմ՝ **Յակովբ** արքեպիսկոպոս Քոթահեացի:

**ԺԱ. ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ
ՍԻՄՈՎՆԻ ՆԱԽԱՆՁԱՑՈՑՁԻ.** — Բմագիր վկայարա-
մութեանս է **Բ Ճառերևոյի,** զորմէ տես ի վեր:

1. Հմտ. ՂԵՐՈՒՔՆԱ, ՎԷՆԵՏԻԿ, 1869, 12-17:

2. Հմտ. ԱՆԴ, 44:

ԺԲ. ՅԱՂԱԳՍ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹԷ ՈՒՑԲ
ԷՒՆ ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԿՈՉԵՑԱՆ ՅԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ. —
 Բմագիր սորա է **ԻԳ Ոսկեփորիկ**. թիւ գրչ. 1537.
 մոտրագիր, գրեալ ի վան քաղաքի ի սուրբ Պօղոս
 առաքեալ եկեղեցւոյ, ի թուիմ հայոց ՌՃԾԵ (1696),
 գրիչ մատենիս Բուսկանց Տէր Թումա:

ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՍՈՒՐՈ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ. — Բմագիր
 սորա է **Չ Ճասընտիր**. թիւ գրչ. 1554. բոլորգիր և
 ուրեք երկաթագիր, պակասաւոր յոյժ, յայլ և այլ
 գրչաց գրեալ ի մի և մոյմ ժամանակի, որ ամյայտմ
 է. գրեալ հրամանաւ Դաւթի՝ հօր Մաշկեշոր աճա-
 պատին: Առաջիմ օր. Բ Ճասընտիր, գորմէ տես ի
 վեր: Երկրորդ օր. **Ե Ոսկեփորիկ**. թիւ գրչ. 176. բո-
 լորգիր. չիք թուական գրչութեամ. գրիչմ՝ Ասգ կոչի:
 Երրորդ օր. **ԻՉ Ճասընտիր**, գորմէ տես ի վեր:

ԲԱՐՈՋՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ. — Բմագիր սորա է **ԻՉ**
Ճասընտիր, գորմէ տես ի վեր:

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹԷ ՈՒՑԲ ԷՒՆ ԱՄՈՒՍԵԱՑԵԱԼՔ ԵՒ ԹԷ
 ՈՒՑԲ ՈՉ. — Բմագիր սորա է **Է Ճառըմտիր**. թիւ գրչ.
 822. բոլորգիր հիմ, սխալագիր, պակասաւոր ի վեր-
 չոյ. չիք թուական գրութեամ, այլ միայն ստացողի
 ուրումն ի յետիմ ժամանակս, ի թուիմ հայոց ՊԾԱ
 (1402): Առաջիմ օր. **ԻԳ Ոսկեփորիկ**, գորմէ տես ի
 վեր: Երկրորդ օր. **ԻԱ Ոսկեփորիկ**. թիւ գրչ. 245.
 բոլորգիր և մոտրագիր խառն, երկսիւմ՝ ի վերայ թըղ-
 թոյ. ժամանակ գրութեամ ամյայտ:

ԱՆԿԱՆՈՆ ԳԻՐՔ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆՔ

Ա

ԳՈՐԾՔ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՊԱՒԼՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ¹

Այս թիւի եղեւ յետ ելանելոյն Պաւղոսի ի Կոդո-
նի մեղեդացւոց² Կղզւոյն՝ գալ նմա ի Կոդմանս
ի տաղիացւոց³։ և լսելի եղեւ Հրէիցն՝ որք
էին յերիցագունին Հռովմ⁴, եթէ Պաւղոս խնդրէ
առ կայսր գալ։ Ի տրտմութիւն տպա անկեալք⁵
և ի տարակուսանա մեծամեծս, ասեն ցմիմեանս։
Ոչ շատանայ զի զամենայն եղբարս և զծնողս մեր
ի Հրէաստանի և ի Սամարիա և ի Պաղեստին նե-
ղեաց, այլ ահա և այսր գայ՝ ի ձեռն⁶ ցոփութեանց

1. Ա. օր. Գործք Պետրոսի եւ Պաւղոսի եւ վիպառքիւն երցաւ։ Բ. Գ. և Դ. օր. Գործք Պետրոսի եւ Պաւղոսի սրբոց առաքելոցն, բէ զհա՛րդ կատարեցան ի Հռովմ։
2. Ա. օր. ի Գաւդոյ մեղի-տացւոց։ Բ. օր. ի Գոդոյ մեյխաւացւոց։ Գ. օր. ի Գոդոյ մեյխաւացւոց։ Դ. օր. ի Գոգոյ (այսպէս ունի միշտ)
3. Ե. օր. Տալիացւոց (այսպէս ունի միշտ)։
4. Ա. և Բ. օր. ի Հռովմ։ Գ. և Ե. օր. յորոց էին յերիցագունին Հռովմայ։ Դ. օր. երիցագունիցն ի Հռովմ։
5. Բ. օր. ապականեալք։ Գ. օր. եղեալ։ Ե. օր. չունի։
6. Գ. և Ե. օր. չունին մեռն։

խնդրել ի կայսերէ զմեզ կորուսանել: Ատեան¹ ապա կազմեցին ընդդէմ Պաւղոսի, և բազում յեղանակա արարեալ՝ հաճոյ եղեւ նոցա ամենեցուն անկանել առաջի Ներոնի արքայի, որ թագաւորէր ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ, որպէս զի մի թողացուցէ նա զաւ Պաւղոսի ի Հռովմ: Եւ արարեալ պատրաստութիւն ոչ սակաւ ընծայից, և բարձեալ ընդ ինքեանս՝ հանդերձ աղաչանօք եկին առաջի նորա սահելով. Աղաչեմք զքեզ, բարի թագաւոր, առաքեալ յամենայն քաղաքս և ի գաւառս քո բարեպաշտութեանդ՝ և հրամայեալ, զի Պաւղոս ոմն՝ նեղիչ ամենայն՝ ազգիս մերոյ՝ խնդրէ զալ այսր առ ի զմեզ կորուսանել. և շատ է մեզ, ով թագաւոր մեծ, այս նեղութիւնս զոր ունիմք՝ ի Պետրոսէ:

Լուեալ զայսոսիկ թագաւորն Ներոնի, պատասխանի ետ նոցա և ստէ. Լինի ըստ կամաց ձերոց, և զրեմք յամենայն քաղաքս մեր, զի ամենակատարելապէս՝ մի անցցէ ի կողմանս Խտաղիացւոց: Եւ տուն կաշառ և Սիմոնի մոգի աղաչելով զնա գրել ըստ սասացելոցն, զի մի անցցէ ի կողմանս Խտաղիացւոց²:

Այսոցիկ այսպէս եղելոց, ոմանք ի զղխացելոցն՝ քարոզութեամբ Պետրոսի առաքելոյ, առաքեն³ առ Պաւղոս պատգամաւորս հանդերձ թղթով, որ ունէր այսպէս⁴. Պաւղոսայ հաւատարիմ ծառայի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եղբայր Պետրոսի զլիսաւորի առաքելոցն⁵: Լուաք ի վարդապետացն Հրէից,

1. Բն. Մատեան ապա ամենայն ընդդէմ: Բ. օր. Յարեան ամենայն ընդդէմ: Դ. օր. Մարտեան: Կ, Դ և Ե. օր. ամենեքեան:

2. Բ. օր. չունի բարձեալ ընդ ինքեանս:

3. Բ և Ե. օր. չունին բարեպաշտութեանդ:

4. Ա և Բ. օր. յաւելուն հայրենի: Դ. օր. եկեղի, ազգիս մերոյ յամենայն:

5. Ա և Կ. օր. կրեմք:

6. Ե. օր. չունի ամենակատարելապէս: Ամենայն օր. մի՛ եկեցէ:

7. Բ. Գ և Ե. օր. չունին Խտաղ... Խտաղիացւոց:

8. Ա. օր. յաւելու մկրտւոց:

9. Դ. օր. յեցին:

10. Գ և Ե. օր. օրինակ գայս:

11. Ե. օր. չունի եղբայր... առաքելոցն:

որոց են յայսմ մեծագունի քաղաքիս Հռովմ, եթէ խնդրէ կայսր առաքել յամենայն կողմանս¹ գաւառաց, որպէս զի ուրանօր գտցիս՝ սպանցիս. իսկ մեք Հաւատացաք և Հաւատամք, եթէ որպէս ոչ բաժանէ Աստուած զերկուս լուսաւորս մեծամեծս՝ զոր արար, նոյնպէս և ոչ ունի բաժանել զձեզ ի մեմեանց, այս ինքն ոչ զՊաւղոս ի Պետրոսէ, և ոչ զՊետրոս ի Պաւղոսէ. տիրապէս Հաւատամք ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ յոր մկրտեցաքն, թէ արժանի լիցուք ձերում վարդապետութեան աստ:

Ընկալեալ ապա Պաւղոսի զարսն առաքեալս² առ նա հանդերձ թղթով, յամենանն մայիսի ի քսանին, և յուրախութեան եղեալ զոհացաւ զԱստուծոյ: Բացանաւալ ի Կոդմեղեղացւոց, և ոչ երբէք եկն ընդ Ափրիկէ ի կողմանս Իսաղիացւոց, այլ ընդ Սիկիլիա³ ընթացեալ, մինչեւ եկն ի Սեռակուսա քաղաք, Հանդերձ երեքումբք արամբք առաքելովք ի Հռովմէ առ նա: Եւ անդուստ բացանաւեալ զայ ի Ռիգինաւորոսի⁴, և ի Ռիգեանց ի Միսինին: Եւ կարգեաց անդ եպիսկոպոս Բաքղիոս⁵ անուն: Իսկ ելեալ⁶ նորա ի Միսինեայ և բացանաւեալ մինչեւ ի Գիդիմոն, և մնաց անդ գիշեր մի, և աստուստ բացանաւեալ⁷ եկն ի քաղաքն կոչեցեալ Պոնոդին՝ յերկրորդում աւուրն⁸:

1. Ա. օր. չունի գաւառաց:

Բ. օր. յամենայն գաւառս:

Դ. օր. յամենայն քաղաքս եւ ի գաւառս:

2. Գ. Դ և Ե. օր. առաքեալ քորովն հանդերձ:

3. Ա. օր. Սիկիւզեայ: Բն. Սոնդիայ: Ա և Բ. օր. վերաբերաց միմեռ:

4. Ա. օր. ի Ռիգինկոդոսիայ, եւ ի Ռիգինեայ ի Միսինին: Բ. օր. չունի ի Ռիգին... բացանաւեալ: Գ. և

Ե. օր. ի Ռիգինեայ ի Միսինին: Դ. օր. ի Ռիգինկոդոսի, եւ ի Ռիգեանցն ի Միսինին:

5. Ա. օր. Բաքիդոս: Գ. օր. Բաքեդոս: Դ. օր. Բասիլիոս: Ե. օր. Բաքեդոս:

6. Դ. օր. իջեալ: Ե. օր. ելեալ: Բն. եղեալ:

7. Ամենայն օր. նաւեալ:

8. Գ. և Ե. օր. չունին յերկրորդում աւուրն:

Դիտարորոս նաւապետն, որ ած զնա ի Սեաւ-
կաւեայ, չարչարակցեալ Պաւլոսի՝ զի զորդի՝¹ նորա
ժրկեաց ի մահաւանէ, թողեալ զիւր նաւն ի Սեաւ-
կաւա՝ զհետ նորա եկն մինչեւ ցՊոնոպոլին։ Իսկ առ
ի յաշակերտացն Պետրոսի գտեալք անգր՝ ընկալան
զՊաւլոս և աղաչէին զնա մնալ առ նոսա, և մնաց
առ նոսա՝ չարաթ մի՝ թաքուցեալ վտան պատուի-
րանին կոյտեր։ Իսկ ամենայն իշխանքն պառչէին
գտեղիսն առ ի յաւնել զնա և սպանանել։ Դիտա-
րորոս ապա նաւապետն՝ և նա կունդ գլխով՝², պա-
րեգօտա նաւապետականս զգեցեալ և համարձակեալ
յառաջնումն աւուրն եկն յառաջ. և կարծեցեալ
Հրէիցն թէ Պաւլոս իցէ, կալան զնա և գլխատեցին, և
առաքեցին զգլուխ նորա առ կոյսր։ Եւ կոչեցեալ
կայսեր զառաջնորդս Հրէիցն՝ պատմեաց նոցա և
ասէ. Ուրախացիք յուրախութիւն մեծ, զի Պաւլոս
թշնամին ձեր մեռաւ, և եցոյց նոցա զգլուխն Դիտա-
րորոսի։ Եւ արարեալ ուրախութիւն յաւուր յայն-
միկ, որ օր տաւն՝³ և շորս էր յաւնիս ամսոյ, զի
ամենայն՝⁴ Հրեայքն հաւատացին եթէ Պաւլոս գլխա-
տեցաւ։ Իսկ Պաւլոսի ի Պոնոպոլիս գլուխ, և լուեալ
եթէ Դիտարորոս գլխատեցաւ փոխանակ նորա, արամե-
ցաւ ի տրամութիւն մեծ. և հայեցեալ ի բարձրութիւնս՝⁵
երկնից ասաց. Տէր ամենակալ երկնաւոր՝⁶, որ երեւեցար
ինձ ամենայն ուրեք՝ ուր և երթեալ չոգայ վասն միաժնի
քո բանի՝ Տեսան մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, սատեւս
քաղաքիս այսմիկ, և հոն ի ամանէ գամենայն հաւատաւ-

1. Բն. զոգի:	քանիչ որ ոք)...	զխառե-
2. Բն. չունի եւ մնաց առ նոսա:	ցաւ:	
3. Բն. գունդ: Ա և Դ. օր. 7.	Ա և Գ. օր. ի բարձունս	
գոչով:	երկնից: Բ. օր. ի բարձունս:	
4. Բն. չունի եւ եցոյց նոցա	Է. օր. յերկինս:	
զգլուխն Դիտարորոսի:	8. Բ. օր. չունի Տէր ամենա-	
5. Գ և Ե. օր. քսան:	կալ երկնաւոր:	
6. Ե. օր. չունի Զի ամենայն	9. Ամենայն օր. յամենայն տե-	
(Ա, Բ, Գ և Դ. օր. ի յա-	ղիս: Է. օր. չունի ոչր եւ	
	... Քրիստոսի:	

ցեալքս ի քեզ, և գհեա երթեալս քանի քս¹: Եւ
 առէ ցնսսաւ. Եկայք գհեա իմ: Եւ ելեալ ի Պոնո-
 դեայ հանդերձ հուսատացելովք քանին², եկին ի
 տեղին կոչեցեալ Բարամ³: Եւ հայեցեալք աչօք իւ-
 բեանց ամենեքին, տեսին զքաղաքն զայն կո-
 չեցեալ Պոնոդիս, ընկրմեալ ի խորութիւն ծովուն
 իբրեւ գիրկ մի. և անդ է մինչեւ ցայսօր⁴ ի յի-
 շատակ ի ներքոյ ծովուն: Իսկ ելեալ նորա ի Բոս-
 սեայ եկն ի Գովտայ, և անդ ուսուցանէր զբանն
 Ասաւծոյ, քոնգի մնաց անդ գերիս աւուրս ի տան⁵
 Եսասամու⁶, զոր տառքեաց Պետրոս ուսուցանել
 զբանն Աստուծոյ⁷: Եւ ելեալ ի Գովտայ եկն ի
 բերդ⁸ առացեալ Տառակինոս, և մնաց անդ աւուրս
 եօթն ի տան Կեսառու սարկաւագի՝ զոր ձեռնա-
 զրեաց Պետրոս. անդուստ նաւեալ ընդ գեան եկն ի
 տեղին կոչեցեալ Տանեռիս⁹: Իսկ ապրեալքն ի քա-
 ղաքէն Պոնոդիայ, որ ընկրմեցաւ, պատմեցին կայ-
 սեր ի Հռովմ, եթէ Պոնոդիս ընկրմեցաւ: Եւ ի տըրա-
 մութեան մեծի եղեւ Թագաւորն, հրամայեաց կոչել
 զառաջնորդսն Հրէից և առէ ցնսսաւ. Ահա զի հնա-
 զանդութիւն արարի ձեզ և զխատեցի զՊաւղոս,
 վրոն աշխորիկ ընկրմեցաւ քաղաքն¹⁰: Եւ առաջ-
 նորդք Հրէիցն ասեն ցկայսր. Բարեպաշտազոյն Թա-
 գաւոր, միթէ ո՞չ ասացաք քեզ, եթէ զամենայն
 աշխարհն արեւելից նա խոսովեաց և զհարսն մեր.
 լաւագոյն էր զի մի քաղաք կորեաւ, և մի Թագա-
 ւորութիւնդ քո, քանզի զայս կրել ունէր և Հռովմ:
 Եւ մխիթարեցաւ Թագաւորն լուեալ զբանս նոցա:

1. Բն. յաւելաւ իմ: Գ. օր. 4. Ամենայն օր. յաւելաւ յայս:
 եւ հետեւեալս ըստ բանի 5. Ե. օր. չունի ի տան . . .
 քոնմ: Տանեռիս:
 2. Ա. Բ և Դ. օր. բանի 6. Բ. օր. Եսասսաւ: Գ. օր.
 Աստուծոյ: Գ և Ե. օր. Բաւմայ:
 հուսատացելովք որ ընդ հմա: 7. Բն. Կեմաց:
 3. Ա. օր. Բաւմա: Բ. օր. 8. Ա. օր. Պերդէ: Բ. օր. ի գեա:
 Բայիս: Գ և Ե. օր. Բարմ: 9. Ա. օր. Մանեռիս:
 Դ. օր. Բաքիամ: 10. Բն. յաւելաւ իմ:

Եւ Պաւղոս մնաց ի վայրս Տաբեռնեայ՝ առաքա չորս .
 և ելեալ անդուստ եկն յԱպիստոլոսն կոչեցեալ և նրն
 ջեաց անդ : Եւ տեսեալ զոմն նստեալ յաթոռ ոսկի, և
 շուրջ կային զնովաւ բազմութիւնք սեւոց՝ տսելով ցնա .
 Ես արարի այսօր սպանանել որդւոյ զհայր . և այլ
 ոմն ասէր . Եւ ես արարի անկանել տան և սպանա-
 նել զծնողսն հանդերձ որդւովք . այլք ապա այլ ինչ
 պատմէին նմա չարագոյնս բազումս . և այլ ոմն
 եկեալ պատմեաց նմա, եթէ Ես յարդարեցի՝ զե-
 պիսկոպոսն Յորնաղիոս, զոր ձեռնադրեաց Պետրոս,
 զի ընդ՝ գլխաւորի հաւատաւորացն Յուլիանեայ նրն
 ջեսցէ : Եւ՝ լուեալ զայս ամենայն ի ննջելն՝ ի նոյն
 ինքն յԱպիստոլոսն, փութապէս՝ առաքեաց ի
 Հռովմ յայնցանէ որ ընդ՝ իւրն էին ի Պոճողիայ,
 առ եպիսկոպոսն Յորնաղիոս, ասելով զայս նմա, թէ
 զինչ հանդերձեալ իցէ գործել : Եւ ընթացեալ ի
 վաղուեան առաքն Յորնաղիոս ընկէց զինքն յոտան
 Պետրոսի լալով և ողբալով և խոստովանելով՝, եթէ
 առ փոքր մի կործանել պատրաստեալ¹⁰ էի . և պատ-
 մեալ նմա զամենայն իրսն և ասաց . Հաւատամ եթէ
 նա է՝ որումն մնայիրն, լուսաւորն Պաւղոս : Իսկ
 Պետրոս առ նա ասէ . Զիմրդ հնար է նմա լինել՝
 վախճանելով¹¹ նմա : Եւ Յորնաղիոս էառ¹² զառա-
 քեալն առ նա ի Պաւղոսէ և տտրաւ առ Պետրոս¹³ .
 և նա պատմեաց նմա, եթէ կենդանի է և զայ և է

1. Գ. և Ե. օր. Ստաբեռ-
 եայ : Ե. օր. չու՛նի առաքա
 չորս . եւ ելեալ անդուստ :

2. Ա. օր. սեւ կնոց :

3. Գ. և Ե. օր. յորդորեցի
 զեպիսկոպոսն (նաեւ Բ. օր.)
 Բեռնաղիոս : Դ. օր. յարգեցի :

4. Բն. չու՛նի ընդ : Ա. և Ե.
 օր. չու՛նին Յուլիանեայ :

5. Դ. օր. յաւելու Պաւղոս :

6. Ա. Բ. և Դ. օր. ննջեալ :
 Գ. օր. ննջեաց : Ե. օր. չու՛նի :

7. Ա. Բ. և Դ. օր. յաւելուե
 առժամայն : Գ. օր. ապա :
 Ե. օր. չու՛նի :

8. Ամենայն օր. զնեա էին :

9. Բ. օր. չու՛նի ողբալով եւ
 խոստովանելով :

10. Դ. օր. հանդերձեալ :

11. Բն. զիւ՛րդ նմա նմալ է
 լինելով նմա (Դ. օր. նորա) Բ.
 օր. քանզի վախճանելով նմա :

12. Դ. օր. ա՛ծ :

13. Բն. առ նա :

յԱպիսուփոռն. և գոհացաւ Պետրոս և փառաւորեաց
զԱստուած: Յայնժամ կոչեցեալ զհաւատացեալ աշա-
կերտան իւր՝ առաքեաց զնոսա առ Պաւղոս մինչև
ցՏրբուս Տարեռնիսթիսայ¹, որ ի Հռովմէ հեռի է
մղոնաւք² երեսուն և ութ³. և տեսեալ զնոսա Պաւ-
ղոսի գոհացաւ զԱստուծոյ և առ քաջալերս: Եւ
գնացեալ անդուստ՝ եղեն ի քաղաքին⁴ կոչեցելոյ
Առիկիան⁵: Հռչակ ապա եղեւ ի Հռովմ, եթէ Պաւ-
ղոս՝ եղբայր Պետրոսի՝ կենդանի է և գայ, և հաւա-
տացեալքն ուրախացան յուրախութիւն մեծ: Իսկ
Հրէիցն եղեւ խռովութիւն մեծ⁶, և երթեալ առ
Սիմօն մոգ աղաչէին զնա ասելով. Ծանո՛թագաւո-
րին թէ ոչ մեռաւ Պաւղոս, այլ կենդանի է⁷ և եկն:
Եւ Սիմօն ցՀրեայսն ասէ. Ո՞յր ապա էր զուխն
որ բերին առ կայսր ի Պոնոպէ, միթէ և նա ո՞չ
իցէ կունդ:

Իսկ եկեալ Պաւղոսի ի Հռովմ, երկիւղ մեծ անկաւ
ի վերայ⁸ Հրէիցն. և եկեալք առ նա աղաչէին զնա
ասելով. Ի հաւատս յորում ծնեալ ես, այսմիկ
վրէժխնդիր լիւր. քանզի ոչ է իրաւացի Եբրայեցի
գօրով եւ առ ի յԵբրայեցւոց, վարդապետ տսել
զքեզ հեթանոսաց եւ ջատագով անթլփատութեան.
Եւ դու ինքն թլփատեալ ես, և զթլփատութեանն
արհամարհես⁹ զհաւատս. արդ յորժամ տեսցես
զՊետրոս, ընդդէմ ջանասլիւր¹⁰ նորա վարդապետու-
թեանն, զի¹⁰ լռեցին մերոց օրինացս պահպանու-
թիւն անգործ եղեալ: Եւ պատասխանեալ Պաւղոսի

1. Ա և Բ. օր. ցՏոբոռս. դարեռնիսեայ: Գ. օր. ցՏոբոպն ըստարեռնեայ:

Դ. օր. ցՏոբո բոռսեայ բեռնիսեայ: Ե. օր. չոռնի:

2. Բ. օր. միղոնովք: Լ. Ե. Ա. օր. մոլոնուք:

3. Դ. օր. ի Ալմեի քաղաք:

4. Ա. Բ և Գ. օր. Առաքիւմ: Գ. օր. Նառիկիւմ:

5. Բ և Գ. օր. չոռնին եղեւ խռովոչքիւն մեծ: Դ. օր. յաւելու սաստկապես:

6. Բն. յաւելու եւ գայ:

7. Բն. յաւելու ևոցա եւ:

8. Դ. օր. յաւելու զօրեւ եւ:

9. Բ. օր. ընդ մէջ անցանի- յիւ:

10. Գ և Ե. օր. յաւելուն մի լռեցիւն:

ասէ ցնտաւ. Եթէ վարդապետութիւն նորա ճշմարիտ առ հերբայեցւոց գրոց¹ հզօրացեալ հանդիպի, վայելուչ է ամենեցուն մեղ հաւանել² նմա: Եւ զնմանապապոցիկ³ Պաւղոսի ասացեալ: Մանուցեալ Պետրոսի, եթէ Պաւղոս եկն ի Հռովմ, ուրախացաւ յուրախութիւն մեծ, և նոյնժամայն յարուցեալ զնաց առ նա, և տեսեալք զմիմեանս յուրախութենէն լացին, և բազում ժամս գիրկս արկեալ զմիմեամբք արտառօք թացեալք լինէին⁴: Իբրեւ Պաւղոս գտմենայն զգործս իւր և զգիտողն պատմեաց Պետրոսի. և եւամ թէ որպէս ի նաւին աշխատեցաւ, և Պետրոս ասաց նմա զինչ կրեաց ի Միմոփնէ մոգէ, և զամենայն գործեցեալս նորա. և զայս ասացեալ զնաց⁵ առ երեկոյն: Եւ առ վաղիւն եկեալ գտանէ բազմութիւն Հրէից ու աթոռոյն Պաւղոսի. և էր ի մէջ Հրէիցն և քրիստոնէիցն, որ առ ի հեթանոսաց, խռովութիւն մեծ: Քանզի Հրեայքն ասէին. Մեք ազգ ունիմք ընտիր, քահանայութիւն, թագաւորութիւն, և ցեղ եմք Աբրահամու, Յազակայ, Յակոբայ եւ ամենայն մարգարէիցն, ընդ որս խօսեցաւ Աստուած, որոց եցոյց զիւր զօրութիւն⁶ և զխորհուրդն և զսքանչելիս մեծամեծս. դուք որք ի հեթանոսաց՝ ոչ ինչ մեծագոյն գոյ՝ ի տոհմս ձեր, բայց միայն ի կռօց և ի գարշելեաց և ի դրօշելոց⁷ զերծեալք եղէք: Եւ զայսոսիկ և զսոցին նմանս ասացեալ Հրէիցն, պատասխանեցին որք ի հեթանոսացն, ասելով. Մեք իբրեւ լաւութ զճշմարտութիւնն, վարդապետի հետեւեցաք նմա, թողեալ զմոլորութիւնն մեր. իսկ դուք և զհայրենին ծանուցեալ զօրութիւն, և զմարգարէս-

1. Բն. և Բ. օր. չունին գրոց:	6. Ամենայն օր. չունին գո-
2. Բ. օր. հանդիպի:	րոշրհան:
3. Ա. օր. Եւ գայտսիկ: Գ. օր. Եւ գայս: Դ. օր. Եւ ցուման Պաւղոսի գայս:	7. Ա. Բ. Գ. և Դ. օր. չունին գոյ:
4. Բն. քանային: Ե. օր. չունի:	8. Բն. չունի ի դրօշելոց: Ե. օր. ի դրօշելոց:
5. Բն. գնացին:	

կան տեսեալ զնշանսն, և օրէնս ընկալեալք, և ընդ ծով իբրեւ¹ ընդ ցամաք անցեալ, և զթշնամիս ձեր ընկրեալ տեսեալ, և սին հրոյ և ամպոյ լուսով² ձեզ յերկնից երեւեալ ի գիշերի, և մանանայ ձեզ յերկնից տուեալ, և ի վիմէ ջուր բոխեալ. յիս ոյսր ամենայնի կուռս ձեզ որթ ատուցայք և երկրպագեալք դրօշելոյ. իսկ մեր ոչինչ նշանս տեսեալ, հաւատա-
ցաք զնա գոլ Աստուած, զոր դուք թողեալք անհա-
ւատք եղէք: Եւ զայսոսիկ և զայսպիսիս նոցա յադ-
թափրելով³, ասաց առաքեալն, ոչ պէտս ունել նոցա այսպիսի ի մէջ իւրեանց հակառակութեանց,
այլ զայսպիսի մեծութիւն ընդունել, զի կատարեաց
Աստուած զխոստումն իւր զոր խոստացաւ Աբրահա-
մու հօր մերում, թէ ի դաւակէ նորա ժառանգեա-
ցէ⁴ զամենայն հեթանոս. քանզի ոչ է ակնառու-
թիւն առաջի⁵ Աստուծոյ: Զայսոսիկ Պաւղոսի տուե-
լով, հանդարտեցան որք ի Հրէից և որք առ ի հե-
թանոսաց. այլ իշխանք Հրէիցն ի վերայ եկեալ
Պետրոսի⁶. իսկ նա առ ի յանդիմանութիւն
նոցա, յորժամ⁷ գժողովարտնս նոցա ի բաց մեր-
ժեաց⁸, ասաց. Լուարուք եղբարք Հոգւոյն սրբոյ, զի
ի ձեռն մարգարէին⁹ Դաւթոյ հրաւիրեալք եղէք,
եթէ ի պտղոյ որովայնի նորա նստելոց¹⁰ է յաթոռ
նաբա. զորմէ Հայր ասաց, Որգի իմ ես դու, և ես
այսօր ծնայ զքեզ. խաչեցին Հրեայքն վասն նախան-
ձաւ և քահանայապետքն, զի կատարեացի աշխարհի
փրկութիւն. թոյլ ետ ոյսմ ամենայնի յինքեան
կրել¹¹: Արգ որպէս ի կողէն Ադամայ շինեցաւ Էւս,
այսպէս և ի կողէն Քրիստոսի շինեցաւ եկեղեցի, որ

1. Ա. և Գ. օր. չուեն իբրեւ ընդ: Գ. և Ե. օր. ծով եւ ընդ:	5. Ա. օր. առ ի յԱստուծոյ:
2. Ա. և Գ. օր. չուեն լուսով: Գ. և Ե. օր. ամպ լուսոյ:	6. Գ. և Ե. օր. Պաւղոսի:
3. Բ. օր. յադրամարելով: Գ. օր. յադրամարեալ սիրով:	7. Գ. օր. յարժամ:
4. Բն. ժառանգեցեմ:	8. Բն. մերժեալ:
	9. Ա. օր. հայրապետին Դաւթի: Բ. օր. հայրապետին:
	10. Ա. և Գ. օր. զեկոց:
	11. Ա. և Գ. օր. յինքն կրել:

ոչ ունի արատ և ոչ սպի: Զսա այժմ երայց Աստուած դուռն որդուց ¹ Աբրահամու, Սահակայ, և Յակովբայ, լինել նոցա ի հաւատս եկեղեցւոյ, և մի յանհաւատութիւն ժողովրդանոցացն. արդ՝ դարձարուք և մտէք յուրախութիւն հօրն ձերում Աբրահամու, զի զխոտացեալսն նմա կատարեաց Աստուած. ուստի և մարգարէն ասաց. Երգուաւ Տէր և ոչ եւս զըղջացի ², զի դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մեղքիսեղեկի, և Տէր ընդ ամէ քումմէ: Քանզի քահանայ ի խաչին եղեւ՝ բերելով ողջակէզ զիւր մարմինն և զարիւն, վասն ամենայն աշխարհի ի զեւնումն մատոյց ³:

Զայսոսիկ և զսոցին նմանս ասացեալ Պետրոսի ⁴, յլով ժողովրդեան մասն հաւատաց: Դէպ եղեւ կնոջ Ներոնի՝ Ղիբեայ, և Ագրիպպեայ եպարքոսին կինն այնպէս հաւատալ նոցա, որպէս զի ելանել նոցա յիւրեանց արանց անկողնոցն ի ձեռն Պետրոսի վարդապետութեանն: Այնուհետեւ բազումք արհաւմարհեալ զգինուորութիւնս իւրեանց յարեցան յԱստուած ⁵ թողեալ զկեանս աշխարհի:

Եկեալ ապա Սիմոն, նախանձու շարժեալ, յարուցանէր ամբոխ. և սկսաւ վասն Պետրոսի տուել չարիս, մոգ և խաբերայ լինել նմա: Եւ հաւատացին նմա որք զնշանս և զսքանչելիս ⁶ նորա տեսեալ էին: Քանզի առնէր (օ)ձի ⁷ պղնձոյ շարժել յինքենէ, և քարեղէն անդրեայց ծիծաղել և շարժել և ընթանալ. և ինքն յանկարծակի յօդս համբառնայր ⁸ յանդիւ-

1. Բն. յաւելու մարդկան:

2. Ամենայն օր. զըղացաւ:

3. Դ. օր. մատնեաց:

4. Բ. Գ և Ե. օր. Պաւղոսի:

5. Ամենայն օր. յաւելուն որպէս զի յանկողնոյ (Դ և Ե. օր. ի գրանե) քաղաւորիե գալ առ եւ ումանց եւ լինել քրիստոնեայս, եւ ոչ երբեք կամեցան դառնալ ի զինուոր:

յուրեանս իւրեանց, եւ ոչ ի պալատն:

6. Բ. օր. գարուեստս:

7. Ա. օր. աւձի պղնձոյ շարժեալ զինքն: Բ. օր. աւձի պղծոյ շարժել զինքն: Գ և Ե. օր. աւձ պղնձի եւ շարժիլ նմա: Դ. օր. աւձի պղնձոյ եւ շարժել զինքն:

8. Ա և Բ. օր. վերանայր:

ման ամենեցուն ¹։ Իսկ Պետրոս զհիւանդս բժշկէր բանիւ, կուրաց տեսանել աղօթիւք շնորհէր, հրաւմանաւ զգեւս փախստականս առնէր, և զմեռեալս յարուցանէր. և ասէր առ ժողովուրդսն, զի մի միւսայն ի Սիմովնէ չիաբիցիք փախչելով, այլ ² ի յայտնի ցուցակութեանց ինչ նորա. զի մի երեւիցիք սատանայի ծառայեալք։ Եւ այնպէս եղեւ, զի ամենայն երկիւղածաց արանց գարչել ի Սիմովնէ, մոգ և անմաքուր զնա կարդալ. իսկ որ ի Սիմովն յարեալք էին, զՊետրոս ասէին մոգ։

Մինչ նոքա էին ընդ Սիմովնի, բռնն առ Ներոնի կայսր հասանէր. և խնդրեաց ³ զՍիմովն առ ինքն ածել։ Որոյ մտեալ եկաց առաջի նորա, և սկսաւ յանկարծակի ի կերպարանս փոխել, որպէս զի լինել նորա յանկարծակի մանուկ, և յետ փոքր միոյ ծեր և տալս երիտասարդ, ունելով սպասաւոր զսատանայ։ Զոր տեսեալ Ներոնի ⁴ ճշմարտապէս զնա որդի Աստուծոյ կարծեաց։ Իսկ առաքեալն Պետրոս ուսուցանէր, սուտ և մոգ, զարչելի և անսուրբ, ապրստամբ և յամենայն հաւատս Աստուծոյ անպիտան զնա լինել ⁵։ Յայնժամ մահաւ Սիմովն առ Ներոնի ⁶ ասաց. Լուր, Թագաւոր, եթէ ոչ զարսդ զայդոսիկ հալածես աստուտ, ոչ կարասցէ կալ Թագաւորու թիւնդ քո։ Բայնժամ Ներոնի լցեալ ⁷ հոգովք, հրամայեաց զնոսս փութով առ ինքն ածել։ Եւ ի միւս սուսն աւուր ⁸ նստեալ առ Ներոնի Պետրոս և Պաւլոս, Քրիստոսի առաքեալքն, Սիմովն ասաց. Սոքա են աշակերտք Նազովրեցւոյն, զորմէ ասացին ոչ ⁹ բարւոք գոլ, ժողովուրդք Հրէիցն։ Ներոնի ասաց. Ո՞վ է Նազովրեցին։ Սիմովն ասաց. Է քաղաք ⁹ ի Հրէաստանի, որ հանապազ հակառակ ձեր եղև,

1. Ամենայն օր, նոցա։

հրամայեաց։

2. Ա. և Բ. օր. այլ եւ ոչ։

7. Բն. չունի առաջ։ Ա. և

3. Ա. Բ. և Դ. օր. հրամայեաց։

Դ. օր. մտեալ։

4. Բն. լեալ։

8. Բն. Ա. Դ. և Ե. օր չու-

5. Բն. չունի առ Ներոնի։

նին ոչ։

6. Գ. և Ե. օր. զայրացեալ

9. Բ. Գ. և Ե. օր. ի քաղաքէ։

հազարերթ կոչեմք, անդուռս վարդապետ դացա
հղեալ է:

Յայնժամ Պետրոս առ Սիմոնն ասաց. Աքահնա-
նամ թէ որով ամօթով առաջի թագաւորիդ շաղփաղ-
փիս, և համարիս թէ ի ձեռն քո մագուկան արուես-
տիդ կարասցես յողթել¹ Քրիստոսի աշակերտացն:
Ներոյն ասաց. Ո՞վ է Քրիստոսն: Պետրոս ասաց.
Եթէ կամեսցիս գիտել ո՞վ է Քրիստոսն, ով թագա-
ւոր, և զգործեցեալն առ ի Հրէիցն, առ² զգիրն
Պոնտափոլի Պիղատոսի առ կղաւղէս առաքեալ ի
Հրէաստանէ, և այսպէս գիտասցես զամենայնն: Իսկ
Ներոյն Հրամայեաց բերել զնա, և առաջի իւր ըն-
թեռնուլ, որ ունէր այսպէս³. Պոնտիոս Պիղատոս,
կղաւղեայ խնդալ: Դժնդակ իրք պատահեալ⁴, զորս
գնոսին ես յայտնեմ քեզ: Հրեայքն յաղագս նա-
խանձու իւրեանց և իւրեանց դժնեայ դատաստա-
նաւն շարչարեցին զնա ընդվայր, վասն որոյ պա-
տուէր ունէին հարքն նոցա՝ եթէ առաքէ առ նոսա
Աստուած գտուրն իւր յերկնից, որ և թագաւոր
նոցա կոչեսցի⁵. զսա խոստացեալ⁶ ի ձեռն կուսի
առաքել յերկիր. սա ապա յիմում⁷ դատաւորու-
թեանն եկն ի Հրէաստան: Եւ տեսեալ զնա զկոյրս
լուսաւորեալ, զբորոտս սրբեալ⁸, զանդամալոյծս
բժշկեալ⁹, զդեւս առ ի մարդկանէ հալածեալ, զմե-
ռեալս յարուցեալ, Հողմոց սաստեալ, ի վերայ ա-
լեաց ծովու¹⁰ գնացեալ, և բազում և այլ ինչ արարեալ,
որպէս զի ամենայն¹¹ Հրէիցն որդի տեսել զնա Աս-
տուծոյ: Եւ նախանձու քահանայապետքն ընդդէմ

1. Ափենայն օր. չունին կա-
րացես, զնեն յադրեցես:

2. Բն. եւ:

3. Գ և Ե. օր. աքիմակ գայս:

4. Բն. պատանեաց: Գ և Ե.
օր. յաւելուն յիմում դա-
տաւորութեամբ զորոց եւ
զնոսին: Ա և Բ. օր. պատմմ:

5. Բն. կոյի:

6. Բն. խոստովանեալ:

7. Բն. յիւրում:

8. Ա. Գ և Դ. օր. մաքրեալ.

9. Գ և Ե. օր. հաստատեալ:

10. Բն. չունի ծովու:

11. Ա. Բ և Դ. օր. յաւելուն
ժողովրդեան:

նորա շարժեալ, կալան և ինձ զնա մատնեցին. եւ այլ ընդ այլոյ ստեալ՝ մոլորեցուցիչ զնա ասելով, և ընդդէմ օրինաց նմա՝ գործեալ: Եւ հաւատացեալ այսոցիկ այսպէս լինել, տանջեալ զնա մատնեցի կամաց նոցա: Որոց խաչեալ զնա և թաղեալ, պա- հապանո կացուցին ի վերայ նորա: Իսկ զօրականաց իմոց պաշելով զնա, յերրորդ տուրն յարեաւ: Այլ տյնքտն բորբոքեցաւ չարութիւն չրէիցն՝ որպէս զի աալ արծաթ զօրականացն եւ տասցին. Ասաջիք եթէ աշակերտք նորա զմարմին նորա եկեալ՝ գո- ղուցան: Այլ նոքա առեալ զարծաթն, և լռել՝ զե- ղեալսն ոչ կարացեալ, քանցի և նոքա վկայեցին՝ յարուցեալ տեսանելով զնա: Չայստիկ վասն այնու- րիկ ծանուցի, զի մի ռք այլապէս տեսցէ՝, եւ կար- ծիցես հաւատալ չրէից ստաբանութեանց՝:

Ինթերցեալ՝ տպա այնուհետեւ թղթոյն, առաց Ներովն. Պետրէ՛, աշպէս այս ամենայն վստն այսու- րիկ գործեցան: Պետրոս ստաց. Այսպէս ճշմարտա- պէս, թագաւոր, այլ Սիմովնս այս լի ստութեամբ եւ խարէութեամբ՝ գոյ, կարծէ՝ զինքն լինել Աստուած. իսկ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի է ամենայն ստուգութիւն յողթութեան. վստն մարդ- կան փրկութեան հաճեցաւ ի ձեռն սատուածային իւրոյ տնօրէնութեանն՝ ընդ մարդկան չրջել: Սի- մովն ասաց. Ոչ համբերեցիք քեզ ի վերայ բազմացդ

1. Բ. օր. ուսեալք:

2. Բն. եղաց:

3. Բն. յաւելու եկեալ:

4. Գ և Ե. օր. ստել: Բն. յսեալ:

5. Բն. այսպէս տեսցէ: Բ. օր. այսպէս ասիցէ:

6. Բն. ստամբակութեանց:

7. Ա. Բ և Դ. օր. Ընթեր- ցելոյ բարոյն:

8. Ա. Բ և Դ. օր. Ասա Պետրէ: Դ. օր. այս ամենայն գործեցա՛ւ: Բն. գրեցան:

9. Բն. խորամակնորեամբ:

10. Դ. օր. որ կարծիս տայ:

11. Բ. Դ և Ե. օր. տեսե- ստրեանն:

Հայհոյութեանց¹ այդոցիկ, այլ Հրամայեմ Հրեշտակաց իմոց, որպէս զի եկեալ վրէժս խնդրեսցեն զիմ ի քէն: Պետրոս ասաց. Ոչ երկնչիմ ի զիւական² քոց Հրեշտակաց. նոքա մանաւանդ յինէն երկիցեն զօրութեամբ Տեառն իմոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ներսիս ասաց. Ո՛չ երկնչիս ի Սիմոնէ, Պետրէ, և որ ի դմա աստուածային իրողութեանցն Հաստատեալ³ է: Պետրոս ասաց. Եթէ ի դմա է աստուածութիւնն՝ որ քննէ զխորս սրտից, այժմ ապա ասասցէ Սիմոն եթէ զի՞նչ խորհիմ ես, և կամ թէ որպիսի՞ք անկան ի խորհուրդս իմ, առ ի սուտ ցուցանելոյ զդա այնոցիկ զորս ապականեացն. զի մի յանդիւնեսցի ստեղծ⁴, թէ զինչ խորհիմ: Ներսիս ասաց. Մատուցեալ այսր ասա՛ ինձ եթէ զինչ խորհիս: Եւ Պետրոս երթեալ յառաջ՝ մերձ եկաց առ Ներսիս և ասաց. Հրամայեա բերել Հաց գարեղէն գաղտնի և տալ ցիս: Իսկ իբրեւ Հրամայեաց բերել և գաղտնի ետ ց Պետրոս, ասաց Պետրոս. Ասասցէ Սիմոն այժմ զի՞նչ խորհեալք, եւ զի՞նչ տասցեալք և եղեալք: Սիմոն ասաց. Զայս գիտեա, Թագաւոր, եթէ զխորհուրդ մարդկան ոչ ոք կարէ գիտել, բայց միայն Աստուած: Պետրոս ասաց. Դու ապա որ ասես զքեզ լինել որդի Աստուծոյ, ասա՛ այժմիկ զինչ խորհեցայ և կամ զինչ արարի, զգաղտնիս իմ յայտնեաց: Եւ էր Պետրոս օրհնեալ⁵ զառեալ գարեղէն Հացն, և բեկեալ աղոյն, և աճեկաւն ի ձեռս իւր ունէր: Յայնժամ Սիմոն ոչ կարացեալ տեսլ զառաքելոյն գաղտնիսն, ասէ. Ելցեն շունք մեծա-մեծք և զիմեսցեն ի Պետրոս: Իսկ Պետրոս տարածեաց զձեռսն յաղօթս և եցոյց շանցն զՀացն զոր օրհնեաց. զոր տեսեալ շանցն⁶ ոչ եւս երևեցան: Յայնժամ Պետրոս ասէ ց Ներսիս. Ահա Թագաւոր ցուցի քեզ մոգ և խաբեբայ զՍիմոն լինել՝ ոչ բանիւք, այլ գոր-

1. Դ. և Ե. օր. յաւելուն հայ-

հոյոսքեանց:

2. Բն. ի գիւաց:

3. Ա. օր. գործելոց:

4. Գ. և Ե. օր. խաբէլ:

5. Դ. օր. յօրհնէլ զգարեղէն:

6. Բ. և Դ. օր. շունին զոր տեսեալ շանց:

ծովք. զի ոչ հրեշտակս ունէր ընդդէմ իմ առաքել՝
զոր էածն՝ որպէս զի ցուցցէ զինքն զու Աստուած,
ոչ աստուածայինս ունել հրեշտակս, այլ շնական
դեւս: Յայնժամ Ներոյն սու Սիմոն¹ սասաց. Զի՞ է
Սիմոն, կարծեմ պարտեալ եղեր: Սիմոն սասաց.
Այսպէս ի Հրէաստանի և ի Լեւսարիա² այսպիսիս
ինձ³ արար: Յայնժամ Ներոյն սասաց ցՊաւղոս. Դու
ընդէր ոչինչ ասես⁴, Պաւղէ: Պատասխանեաց Պաւ-
ղոս և ասէ. Գիտեա՞ զայս, ո՞վ Թագաւոր, զի Թէ
արձակես զմօզս զայս՝ այսպիսի մեծամեծս գործել
յաշխարհի քում, աճեն չարիք Թագաւորութեան
քում հակառակ՝ ի խռովութիւն հաստատեալք: Եւ
Ներոյն ցՍիմոն ասէ. Զինչ ասես դու Սիմոն սու
այստսիկ: Սիմոն սասաց. Ես եթէ ոչ յայտնեցից
զիս և ցուցից լինել աստուած, ոչ ոք ինձ զպատշաճ
տանի պաշտօն: Ներոյն սասաց. Եւ արդ զի՞ յամես
և ոչ ցուցանես դքեզ, որպէս զի սղբա տունջեցին:
Յայնժամ ասէ Սիմոն. Հրամայեա՛ աշտարակ շինել
ի փայտից բարձր, և ելեալ ի վերայ նորա կոչեցից
զհրեշտակս իմ, զի ամենեցունց հայեւով ի վեր,
տարցին զիս ի վեր առ հայր իմ յերկինս. զայս
դոցա ոչ կարացեալ առնել, յանդիմոնեացին ան-
խրատ մարդիկ զդոսա լինել: Իսկ Ներոյն ցՊետրոս
ասաց. Լուսնր Պետրէ առ ի Սիմոնէ զասացեալսդ.
յայդմանէ⁵ երեւեսցի սա, եթէ զօրութիւն⁶ ունի
այդքան սա, է աստուած ապա Սիմոն: Պետրոս ապա
ասաց. Հաստատեցի Թագաւոր⁷, եթէ կամեսցիս գի-
տել⁸, եթէ լի է դիւօք: Ներոյն սասաց. Զինչ ինչ⁹ բանս
ընդ վայր ծախէք, եթէ ի վաղուեան աւուրն փոր-

1. Ա. օր. չունի Յայնժամ...

արար: Դ. օր. Պետրոս:

2. Բ. օր. Սամարիա:

3. Բն. ինչ: Դ. օր. չունի
Սիմոն... արար:

4. Դ. օր. խօսիս:

5. Գ և Ե. օր. յանդիման:

6. Բն. զաւր:

7. Բն. չունի Թագաւոր:

8. Գ և Ե. օր. յաւելուն զԱն-
ման:

9. Ա. Գ և Ե. օր. ինչ: Բ.
օր. զի՞ ոչինչ:

ձեռքէ՝ զձեզ: Սիմոնն առաջ, եթէ ոչ հաւատաս, բարի՝ թագաւոր, եթէ մեծ ոչ եմ, հրամանայ զիս, տեղ զիս ի տեղւոյ խաւարին և անդ թող՝ զիս և եթէ ոչ յերթ աւուր յարեայց, գիտեա զիս մոգ գոլ: Իսկ եթէ յարեայց, ծանիր զիս որդի Աստուծոյ գոլ: Զայս հրամայեալ կայսեր լինել: Իսկ նա խաւարային իւրով մոգական արուեստին արար խոյ զի զլիստեացն: Այսպէս՝ ապա խոյ Սիմոնն երեւեցաւ ի խաւարի: Քանզի շօշափեաց որ զիստեացն զնա, և տարեալ ի լոյս զգլուխն՝ եզիտ դռւիս խոյի: այլ ոչ ինչ թագաւորին տսել համարձակեցաւ, զի մի տանջեացէ զնա: Աստուատ ապա ասէր Սիմոնն, յերրորդ աւուր յառնել՝ իւր. զի զգլուխ խոյին և զանգաման եզիս և թագոյց. իսկ արիւնն անդանօր մաժկալ կայր: Եւ յաւուրն երրորդի եցոյց զինքն Ներոնի: տսելով ցնաւ. Արա՞ մաքրել զարիւն իմ որ հեղաւ, զի ահա զլիստեալ որպէս և յանձն առի, և յերրորդ աւուր յարեայ: Եւ գարձեալ առաջ Կերոնի. ի վաղուեսն աւուր զմեզ փորձեցես: Դարձաւ Ներոնն առ Պաւղոս և տսէ. Դու Պաւղոս ո՞չ ինչ բարբառիս: Որ և առաջ. Այսպիսի բանս՝ մի կամիր լսել, ով թագաւոր, զի խաբեբայ և մոգ է և ի կորուստ կամի յուղարկել զհոգի՝ և զթագաւորութիւն քո: Քանզի զոր օրինակ եգիպտացիքն Յանէսն և Յամրէսն մոլորեցուցին զփարաւոնն և զգօրս՝ նորա՝ մինչեւ ընկզմեցաւ ի ծով, այպէս և ու ի ձեռն հօրն իւրոյ ստատանայի խրատուցն՝ հաւանեցուցանէ զմարդիկ բազում շարութիւն յանձն

1. Գ և Ե. օր. փորձեցից:

2. Ըն. բանի:

3. Ըն. քաղեա:

4. Գ և Ե. օր. չունին Այս

պէս... երեւեցաւ:

5. Գ և Ե. օր. Սիմոնի յառնել:

6. Գ. օր. առա:

7. Գ. օր. չունի որ եւ...

բանս: Ե. օր. առ Պաւ

ղոս:

8. Ա. օր. չունի զնոգի:

9. Գ. օր. զգաւրական:

առնուլ¹, և զբաղում պարզամիտս խաբել, և առ ի փորձութիւն զքո թագաւորութիւնդ տանի²: Իսկ ես վստահ եմ ի զօրութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ եթէ փութապէս³ ցուցցէ զդա, թէ ո՞վ է. և որքան կարծէ բարձրացուցանել զինքն մինչև յերկինս, այնքան ի ստոր⁴ ընկղմեսցի ի խորս գոփսոց, ուր է լալ աշաց և կրճել ատամանց: Եւրովն ասաց. Զի՞նչ է Քրիստոսին քո վարդապետութիւն՝ քոյոյ վարդապետին: Պաւլոս ասաց. Վասն վարդապետին իմոյ վարդապետութեան՝ փասն որոյ⁵ Հարցերդ, ոչ ոք բուականանայ⁶ նմա, բայց միայն մաքուրք սրբաւիւր⁷ և հաւատովք առ նա մերձեցեալք. քանզի նա է խաղաղութեան վարդապետ⁸. և ես յիշուսդեմէ մինչեւ ի Լիւբիկիայ⁹ լցի¹⁰ խաղաղութեամբ բանիւն, որպէս ի նմանէ ուսայ: Փանգի ուսոյց, որպէս զի պատուով զմիմեանս նախապատուեսցեն¹¹. գերազունից և Հարստաց՝ մի առաւել համարել զանձինս և յուսալ ի Հարստութիւն անյայտութեան, այլ յԱստուած զյոյս իւրեանց դնել աղքատութեամբ¹². Հարց՝ ուսուցանել որդւոց իւրեանց զբարւոք երկիւղն Աստուծոյ. որդւոց՝ հաւանել ծնօղաց փրկական ուսմանն. եկեղեցւոյ՝ հսւատալի մի¹³ Աստուած Հայր ամենակալ և յՈրդի նորա Միածին

1. Ա. և Գ. օր. յանձինս առնել: Բ. օր. յանձինս առնուի: Դ. օր. անձինս առնել: Ե. օր. յանձինս առնեն:

2. Բն. չունի տանի: Դ. օր. անի: Ե. օր. չունի եւ... բացառութեամբ:

3. Գ. և Ե. օր. փոքրով:

4. Գ. և Ե. օր. ի խոնարհանկայ: Դ. օր. ի ստորինս:

5. Գ. և Ե. օր. զոր: Դ. օր. որով:

6. Բն. ոչ բաւականեամ: Գ. և Ե. օր. ոչ բաւեն միտք մարգիթեմ:

7. Գ. օր. ճոգովք: Ե. օր. հաւատով եւ մաքուր ոգով:

8. Դ. օր. բացառութեամբ:

9. Բն. միևիւր ի կողմանս Լիւբեացոց:

10. Դ. օր. յաւելու վարդապետութեամբ եւ:

11. Ե. օր. սիրեցեն:

12. Ե. օր. խոնարհութեամբ:

13. Բն. յԱստուած:

և ի Հոգի նորա սուրբ: Այս է իմ վարդապետութիւն. ոչ ի մարդկանէ և ոչ ի ձեռն մարդոյ, այլ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի տուաւ յերկնից ընդ իս խօսելով: Այնպէս առաքեաց զիս ի քարոզութիւն ասելով ինձ. երթ և ես եղէց ընդ քեզ, և զամենայն որչափ և առնես, ես ունիմ արդարացուցանել:

Եւ զայսոսիկ լուեալ Ներոֆնի զարմացաւ, և դարձեալ առ Պետրոս ասէ. Դու զինչ ասես, Պետրէ: Եւ Պետրոս ասաց. Ձամենայն զոր ինչ Պաւղոս ասաց¹, ճշմարիտ է², քանզի ի վաղնջուց Հեաթ բազում³ անգամ ընկալայ ի մերոց եպիսկոպոսաց թուղթս, յորոց ընդ ամենայն տիեզերս, յաղագս եղելոցն և խօսելոցն առ ի նմանէ: Քանզի Հալաթիչ դորա գրով վասն օրինացն, ձայն զդա յերկնից կոչեաց, և ուսոյց զճշմարտութիւնն, զի ոչ էր թշնամի՝ արհամարհելով զՀաւատն, այլ ըստ անգիտութեանն: Զի և եղեն իսկ յառաջ քան զմեզ սուտք Քրիստոսը⁴, որպէս Սիմոն այս, և սուտ առաքեալք և սուտ մարգարէք. ոյք ոմանք ըստ անսուրբ⁵ կերպարանաց արուեստից իւրեանց ունայնացուցանէին զճշմարտութիւնն. ընդդէմ նոցա Հարկաւոր էր զայնպիսին նախաձեռնել⁶ այր՝ որ ի մանկութենէ ոչ ինչ խրատեալ, բայց զաստուածային օրինացն քննել զխորհուրդս⁷, որովք ճշմարտութեանն լինի ջատագով և ստութեան Հալածիչ: Եւ քանզի Հալածանքն որ ի դմանէ՝ ոչ յաղագս նախանձու եղեւ, այլ վասն օրինացն վրէժխնդրութեան, նոյն ինքն. ապա ճշմարտութիւնն յերկնից ընդ դմա խօսեցեալ և ասաց. ես եմ Յիսուս զոր դուն Հալածես. արդ զադարեա

1. Ա. և Բ. օր. խօսի:

Ե. օր. չունի Զի եւ . . .

2. Գ. Դ. և Ե. օր. հանդիպի:

Վրէժխնդրութեան:

3. Ա. Գ. և Ե. օր. բազումն ընկալաւ: Բ. օր. ընկալան: Դ. օր. ընկալայ:

5. Բ. և Գ. օր. սուտ:

6. Ա. և Գ. օր. նախաձեռնեալ: Դ. օր. նախանձ առնել:

4. Բն. չունի Քրիստոսը: Գ. օր. քան զմեզ յառաջնուն:

7. Բն. զխորս:

ի հալածելոյ, զի ես եմ ճշմարտութիւնն, վասն որոյ հանդիսանալ քեզ ընդդէմ թշնամեաց ճշմարտութեանն արժան է: Զոր գիտացեալ այսպիսի լինել, թողեալ զայն՝ որոյ վրէժխնդիրն էր, սկսաւ ի կողմ անկանել զա ճանապարհին Քրիստոսի, զոր հալածէրն, որ է նոյն ինքն ճշմարտութիւնն, անստուծեամբ գնալով ի նա:

Զայսոսիկ ասացեալ Պետրոսի, Սիմոն ասաց ցնեցումն. Գիտեա՛, թագաւոր բարի, զի համաշունչք եղեն սոքա երկրքեան ի վերայ իմ, և ես եմ ճշմարտութիւնն, և սոքա զհակառակն ինձ խորհին՝: Պետրոս ասաց. Եւ ոչ մի ինչ ի քեզ ճշմարտութիւն գոյ, այլ զսմենայնն սուտ ասես: Սիմոն ասաց. Բարի թագաւոր, արքա այսոքիկ խաբեն զքեզ՝ և զհեզութիւնդ քո: Ներսիս ասաց. Այլ և ոչ դու ինչ՝ յաղագս քո ինքեան հաստատեցեր ինչ՝: Սիմոն ասաց. Ո՛րքան բարի գործս և նշանս՝ ընկալեալ քո յինէն, սքանչանամ եթէ է՛ր երկմտես: Ներսիս ասաց. Իս ոչ միում ումք ի ձէն՝ զուգամիաւորիմ՝. այլ հարցանեմ զքեզ մանաւանդ, պատասխանեա ինձ: Սիմոն ասաց. Ապա արդ և ոչ մի ինչ պատասխանեցիք քեզ: Ներսիս ասաց. Զի սուտ ես՝ վասն այդորիկ ասացեր՝ զայդ. արդ ոչ ինչ այլ խորհիմ. քանզի, որպէս գտանեմ՝ սուտ ես յամենայնի, զի՞ բազում ինչ ասացիք՝, երեքեան դուք յամենայնի տարակուսել առնէք

1. Դ. օր. խօսեցան: Գ և Ե. օր. չունին եւ սոքա... խորհին:

2. Բն. յաւելու զքեզ եւ:

3. Ա. օր. ինձ:

4. Դ. օր. ինձ:

5. Բն. յաւելու սքանչելիս: Ե. օր. ելանս յիմեն տեսեր:

6. Ա. Բ և Գ. օր. քե երկմտես: Ե. օր. զի երկմտես:

7. Գ և Ե. օր. զուգեալ միաւորիմ:

8. Ա և Դ. օր. ասես: Բ. Գ և Ե. օր. ասեմ:

9. Բ. օր. գիտեմ:

10. Գ և Ե. օր. ասացեալ եւ երեքեան դուք: Դ. օր. ասացիք:

ինձ ¹, որպէս զի ոչ գտանել ² ինձ թէ ո՛ւմ կարա-
ցից հաւատալ: Պետրոս ասաց. Մի Աստուած և
Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի քարոզեմ,
որ արար զերկինս և զերկիր, զծով և զամենայն որ
է ի նոսա. որ է ճշմարտութեան թագաւոր, որոյ
Թագաւորութեանն վախճան ոչ գոյ: Ներոմիլ ասաց.
Ա՞յլ է այն Աստուած Թագաւորն: Պաւղոս ³ ասաց.
Տէր՝ որ է փրկիչ ամենայն Հեթանոսաց: Սիմոն
ասաց. Ես եմ զոր ասէքդ, Պետրէ՛ և Պաւղէ՛, և գի-
տէք իսկ ⁴. այլ զի մի երևեցայց ընդդէմ ձեր, և
ցանկալիս ⁵ զձեզ և վկայութեան արժանի արարից:
Պետրոս և Պաւղոս ասացին. Մի երբէք բարի քեզ,
Սիմոն մոգ և դառնութեամբ լի: Սիմոն ասաց.
Լուր կայսր, որպէս զի ծանիցես սոստ զսոսա լինել,
և զիս յերկնուստ առաքեալ, ի վաղուեան աւուրն
յերկինս ելանեմ ⁶, որպէս զի զհաւատացեալսն յիս
երանելիս արարից. իսկ ի սոսա՝ որք յանդգնեցան
ուրանալ զիս, զբարկութիւն իմ ցուցից: Պետրոս և
Պաւղոս ասացին. Զմեզ Աստուած կանխաւ կոչեաց ի
փառս իւր, դու առ ի սատանայէ յափշտակեալ՝
փութաս առ ի քոյին տանջանն ⁷: Սիմոն ասաց.
Բարի թագաւոր, լուր, զյամառեալս զայսոսիկ որո-
շեա ի քէն, որպէս զի ի գնալն իմ ⁸ յերկինս առ
Հայր իմ՝ կարասցես լինել բարեմիտ ⁹: Ներոմիլ աս-
աց. Եւ որպէս զայս գիտացից, թէ յերկինս ելանես:
Սիմոն ասաց. Հրամայեա շինել աշտարակ բարձր
ի փայտից և ի գերանաց, որպէս զի ի վեր ի նոսա

1. Ա. Բ և Դ. օր. երեքիւն
դուռ տարակուսել ինձ առ-
նէք:

2. Ա. օր. գիտել:

3. Բն. Պետրոս:

4. Ամենայն օր. եւ գիտացիք
Պետրոս եւ Պաւղոս:

5. Դ. օր. ցանկալի եմ ձեզ:

6. Ա. օր. յաւելու առաջի
ամենեցուն:

7. Ա. օր. յաւելաւ յաշտե-
նից սատակումն:

8. Ա և Դ. օր. ի գնալն ի-
մաւ: Բն. գնալ իմ: Պ և

Ե. օր. գնացալ իմ:

9. Բ. օր. բարեկամ իմ:

ելից, և հրեշտակք իմ յօդս բարձցեն զիս, քանզի ոչ կարեն յերկիր ի մէջ մեղաւորաց գալ առ իս :

Եւ Ներոփն հրամայեաց ի դաշտին կոչեցելոյ Մառտին¹ րարձու շինել աշտարակ, և զամենայն ժողովուրդսն և զգօրականսն ածել ի տեսանել զայս² : Իսկ գալ և յայս զոյգընթացումն հրամայեաց Ներոփն Պետրոսի և Պաւղոսի մերձ կալ, որոց ասաց. Այժմ՝ ունի ճշմարտութիւնն յայտնել : Պետրոս և Պաւղոս ասացին. Մեք զգա ոչ որհամարհեմք, այլ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ, զոր³ լինել զինքն յանդգնեաց ասել : Բայնժամ Պաւղոս ցՊետրոս ասաց. Քո է պահանջիւն՝ թէ տեսանիցես զնա ձեռնարկեալ յիրա ինչ, քանզի յառաջագոյն ընտրեցար ի Տեսառնէ : Եւ եղեալ ծուներ Պաւղոս աւղօթէր : Իսկ Պետրոս ցՍիմոն ասէ. Կատարեա զոր սկսարդ, զի մերձեցաւ քո առակումդ և մեր ի վեր կոչումն⁴, քանզի տեսանեմ զՔրիստոս՝ կոչելով զմեզ : Ներոփն ասաց. Եւ ո՛ւր երթայցէք առանց իմոյ կաւմացա : Պետրոս ասաց. Ուր և կոչեսցէ զմեզ Տէրն մեր : Ներոփն ասաց. Ո՞վ է Տէրն ձեր : Պետրոս աւսաց. Յիսուս Քրիստոս զոր տեսանեմ կոչելով զմեզ⁵ : Ներոփն ասաց. Եւ դ՞ուք սպա յերկինս ելանէք : Իսկ նոքա ասացին. Որպէս և ուր հաճոյ է կոչողին : Սիմոն ասաց. Որպէս զի ծանիցես⁶ զսոսա խաւերայս գոլ, առժամայն իբրեւ ելից յերկինս, առաքեմ զհրեշտակս իմ առ քեզ և առնեմ զքեզ գալ առ իս : Ներոփն ասաց. Արա՛ վաղձաղակի, քանզի⁷ կամիմ տեսանել զքեզ կատարել՝ զոր ասեաղ :

Բայնժամ Սիմոն եւ յաշտարակն առաջի տմե-

1. Ա. Գ. և Ե. օր. Մառտի :

2. Բն. ի տեսարանն : Բ. օր. չունի :

3. Բ. օր. չունի Պետրոս...
ասել : Ե. օր. չունի զոր...
ասել :

4. Գ. և Ե. օր. չունին եւ
մեր ի վեր կոչումն :

5. Բն. զիս :

6. Ա. Բ. և Դ. օր. յաւելուն
բազաւոր :

7. Բն. քանզի տեսանեմ :

նեցուն պսակեալ դափնեաւ, և տարածեալ զձեռսն ¹ սկսաւ թռչիլ: Իսկ Ներոնն իբրեւ ետես զնա՝ յափըշ տակեալ յօդս, ասէ ցՊետրոս և ցՊաւղոս. Արդարեւ Աստուած է Սիմոն, իսկ դուք մոլորեցուցիչք: Պետրոս ասաց. Այժմ՝ զիտասցես զմեզ, թագաւոր, Քրիստոսի գոլ աշակերտս, և զսա շարագործ ²: Ներոնն ասաց. Պարտեալ՝ տակաւին յամառիք, և ահա տեսանէք զնա ամբարձեալ յերկինս, և մնայքդ ի նմին ³: Յայնժամ՝ Պետրոս նայեցեալ ի Պաւղոս ասէ. Ի վեր նայեաց և տես: Իսկ Պաւղոս նայեցեալ լի արտասուօք, ետես թռուցեալ զՍիմոն, ասէ ցՊետրոս. Զի՞նչ առնես, կատարեալ զոր սկսարդ, զի ահա կոչէ զմեզ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Եւ Ներոնն իբրեւ լուաւ ի նոցանէ, ժպտեցաւ ⁴ և ասէ. Սոքա տեսին զինքեանս պարտեալս, արդ չաղփաղփին: Պետրոս ասաց. Այժմ՝ ծանիցես ոչ գոլ զմեզ չաղփաղփա: Ասէ Պաւղոս ցՊետրոս. Արա՛ւ ասպա զոր ինչ առնելոց ես, ընդէ՛ր յապաղես: Յայնժամ՝ նայեցեալ Պետրոսի ընդդէմ Սիմոնին ասէ. Երդմնեցուցանեմ զձեզ հրեշտակք աստանայի ⁵, որք յափշտակեցէք զդա յօդս առ ի խաբել ըզսիրտ մարդկան՝ յԱստուած ամենայնի և ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ յերրորդ աւուր յարեաւ ի մեռելոց, յայսմհետէ՝ մի ևս զդա բառնայք, այլ թողէք զդա ⁶: Եւ առժամայն թողեալ զնա, անկաւ ի տեղւոյն կոչեցեալ Սակռաբիայ ⁷, որ էր եռաճանապարհ. և չորք մասունք եղեալ, և չորք կտորք առ միմեանս եղեալք ⁸, առ ի վկայութիւն առաքելոցն յաղթութեան մինչև ցայսօր ⁹:

1. Գ և Ե. օր. գրեւ:

2. Դ. օր. չունի եւ զսա չաբագործ:

3. Բ. օր. յաւելու մոլորութեան: Ե. օր. չունի եւ մնայքդ ի նմին:

4. Բն. չունի Յայնժամ... տես:

5. Բն. ժմեցաւ:

6. Բն. չարին:

7. Բ. Գ և Ե. օր. յայսմ ժամէ:

8. Բ. օր. յաւելու ի վայր: Գ և Ե օր. կործանիլ դմա:

9. Գ և Ե. օր. Ակաբիա:

10. Բն. եղեայք:

11. Բն. մինչեւ ցայսօր վասն յաղթութեան նոցա:

Յայնժամ Ներոյն բարկութեամբ լցեալ վասն մահուանն Սիմոնի կախարդի, և կալեալ զՊետրոս և զՊաւղոս արար¹ ի կապանս լինել: Իսկ զմարմինն Սիմոնի զյօշուածնն հրամայեաց պահել զերիս աւուրս, կարծելով յառնել նմա յերրորդ աւուր²: Առոր Պետրոս ասաց. Ո՛չ երբէք յառնէ, զի ճշմարտապէս մեռեալ է և դատապարտեալ ի տանջանն յաւիտենից: Եւ Ներոյն ասաց. Ո՛վ հրամայեաց քեզ զայդպիսի դժնդակ գործ գործել: Պետրոս ասաց. Անսրբութիւնն³ նորա և չարութիւն և հայհոյութիւն պարգեւեաց դմա զկորնչելդ⁴: Ներոյն ասաց. Քանզի ընդդէմ կամաց իմոց արարէք⁵, չարիւ կորուսից զձեզ: Պետրոս ասաց. Ոչ զոր դուն կամիցիս՝ այն լինիցի մեզ, այլ զոր պատմեաց⁶ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս՝ պարտ է կատարիլ: Յայնժամ Ներոյն ասաց ցԱգրիպպաս եպարքոսն⁷. Զարսս զայսոսիկ զխռովիչս չարաւ կորուսանել արժան է. վարոցեօք ապա երկաթեօք հարեալք, հրամայեաց⁸ զնոսա ի Նաւմաքմիոյ⁹ տեղուղի սպանանել, և զամենեսեան զայսպիսիս չարաւ վախճանել: Ագրիպպաս եպարքոսն¹⁰ ասաց. Բարի թագաւոր, ոչ է արժան չարչարել զնոսա¹¹ սրպէս զխռովիչս եղեալս: Ներոյն ասաց. Ընդէ՛ր: Ագրիպպաս ասաց. Զի Պաւղոս անպարտ երևի, իսկ

1. Բն. արկ:

2. Դ. օր. ի մեռելոց: Գ. և Ե. օր. չունին յերրորդ... յառնէ:

3. Բ. օր. անօրէնութիւն: Ե. օր. անսրբութեան գործն:

4. Ա. օր. զկորուստն: Բ. օր. չունի հայհոյութիւն... ըզկորնչելդ:

5. Գ. և Ե. օր. մերոց գործեցէք:

6. Դ. օր. պատռիւրեաց:

7. Ա. օր. հիւսարքոսն: Գ. և

Ե. օր. եւ ցեպարքոսն:

8. Բ. օր. երկաթիւք հրամայեաց խարել: Գ. օր. հրամայեաց հարկանել: Ե. օր. ապա երկաթիւք հարեալ եւ ապա սպանանել:

9. Ա. օր. ի Նաւմաքմարի: Գ. օր. ի Նաւմաքոյ:

10. Ա. օր. հիւսարքոսն: Գ. և Ե. օր. եւ եպարքոսն ասացին:

11. Ա. օր. յաւելու ի միասին:

Պետրոս մահու պարտաւոր ¹ է, ի վերայ այսորիկ և անկրօն: Ներովն ասաց. Որովք տանջանօք պարտ է կորուսանել զսոսա ²: Ագրիպպաս ասաց. Որպէս ինձ իրաւացի թուի, Պաւղոսի ³ զգլուխն հատանել, իսկ Պետրոս քանզի մահապարտ է ⁴ և անկրօն, ի վերայ փայտի սպանանել: Ներովն ասաց. Գեղեցիկ դատեցար:

Եւ ի բաց տարեալք եղին ⁵ յերեսաց Ներովնի, առեալ վճիռ մահու ⁶: Եւ մինչդեռ տանէին զՊաւղոս զլիսատել հեռագոյն ի քաղաքէն իբրեւ մղոնաւք երիւք, կապեալ երկաթի կապանօք ⁷. իսկ որք պահէին ⁸ զնա զօրականքն երեքին՝ ազգի գլով մեծի ⁹: Եւ ելեալ ընդ դուռնն, միով նետրնկեցաւ հեռագոյն ¹⁰, դիպեցաւ կին մի աստուածապաշտ ¹¹, և տեսեալ զՊաւղոս կապանօքն երկաթի զի քարչէին, գթացաւ և ելաց յոյժ. և անուն կնոջն Պեռեպտուայ ¹², և էր միականի. զոր տեսեալ Պաւղոսի ասէ. Տուր ինձ զուրարդ ¹³ քո, և ի դառնայն իմում տաց քեզ զդա. որ և յօժարութեամբ ետ: Եւ զօրականքն ծիծաղեցան և ասեն. Ընդէր կամիս կորուսանել զփուկիդն քո, ո՞չ զիտես եթէ ի զլիսատել երթայ: Պեռեպտուայ առ նոսա ասաց. Երդմնեցուցանեմ զձեզ ի փրկութիւն կայսեր, այդուիկ փակեղամբդ պատեցէք զաչս՝ յորժամ հատանէք զդորա գլուխդ. որ և հղև իսկ այնպէս ¹⁴: Եւ զլիսատեցին զնա ի տեղւոյն կո-

1. Բն. պարտական: Ա. օր. չունի ի վերայ...: Ե. օր. չունի եւ անկրօն:	8. Գ և Ե. օր. տանէին, չունին երեքին:
2. Բն. յաւելու զսոսա:	9. Բ. Գ և Ե. օր. մեծագգի:
3. Ա և Բ. օր. յաւելուն անկրօնի:	10. Բ. օր. յաւելու ի քաղաքէն: Ե. օր. չունի միով...
4. Ա. Բ և Գ. օր. քանզի մահոշ պարտաւոր է: Բն. յաւելու եւ անկրօն:	11. Գ և Ե. օր. քառեպաշտ:
5. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն եղեն:	12. Բ և Գ. օր. Պեռեպտաւ տուա:
6. Աստ աւարտի Գ. օր.:	13. Բն. զգարդ:
7. Բ. օր. չունի կապեալ երկաթի կապանօք:	14. Բ. օր. չունի որ եւ եղև իսկ այնպէս:

չեցեալ Մասան ¹ մերձ առ ստորովենի ծառովն ² : Եւ որպէս կամեցաւ Աստուած, նախ քան զդառնալ զօրականացն տուաւ փակեղն կնոջն, ունելով կաթս ³ արեան. և իբրեւ զգեցաւ զնա, առժամայն բացաւ նորա ակնն :

Իսկ զօրականքն որ տանէին գերանելին ⁴ Պետրոս խաչել, ասէ ցնոսա. Քանզի Տէրն իմ Յիսուս Քրիստոս յերկնից յերկիր էջ, ուղիղ բարձրացաւ ի խաչին. զիս որ յերկրէս եմ, յերկինս կոչելով, արժան է ի խաչիդ, զլիսոյ իմոյ ի խոնարհ լինել և զոտս իմ յերկինս կոյս ուղղել. զի ոչ եմ արժանի այնպէս ի խաչին լինել՝ որպէս Տէրն իմ. չրջեցէք զխաչդ իմ. ⁵ և նոքա վաղվաղակի շրջեցին զխաչն, և զոտս նորա ի վեր բեւեռեցին :

Եկն անդր անթիւ բազմութիւն բամբասելով զկայսրն լի ցամամբ, մինչ զի այրել զնա խորհելով : Իսկ Պետրոս տեսեալ զնոսա յայնոսիկ ⁶ ջանալ, արգել զնոսա ասելով. Յառաջ քան զսակաւ աւուրս ⁷ աղաչեցայ յեղբարց ելանել և գնալ, և տեսի զՏէրն իմ Յիսուս Քրիստոս և երկրպագեցի նմա և ասացի. Տէր, յո՞ երթաս, և ասէ ցիս. Ի Հռովմ երթամ վերստին խաչիլ : Եւ մինչդեռ գհետ երթայի նորա, դարձայ անդրէն ի Հռովմ : Եւ ասէ ցիս. Մի երկնչիւր, զի ընդ քեզ եմ, մինչև մուծից զքեզ ի տուն Հօր իմոյ : Վասն այսորիկ որդեակք իմ, աղաչեմ զձեզ ⁸, մի խափանէք զճանապարհս իմ, զի ոտք իմ յերկնայինն ուղեւորին ճանապարհ. և մի ապա այժմ տրտմիք, այլ մանաւանդ խնդուկիցք ինձ եղբուք. զի այսօր վառտակոցն իմոց պտղոյն ⁹ հան-

1. Բն. Մական :

2. Բն. ստորենի ծառոցն : Բ. օր. ստորոտովենի ծառոցն : Գ. օր. ստորոտովենի ծառովն : Ե. օր. ստորոտով մի ծառի :

3. Բ. օր. զկարուստ :

4. Ա. օր. զուշորքն : Բ. օր. չուենի :

5. Գ. և Ե. օր. չուենի չորք յեկեք զիսդ իմ :

6. Գ. օր. չուենի յայնոսիկ : Ա. Գ. և Ե. օր. յամացեալ :

7. Բն. առաջ :

8. Բ. օր. չուենի աղաչեմ զձեզ :

9. Բն. յաւելու հմոյ : Գ. և Ե. օր. չուենի պտղոյն :

զիպիմ: Եւ զայս ասացեալ աղօթեաց այսպէս .
 Գոհանամ զքէն, հովիւ բարի, զի արժանաւորեցեր
 զիս ժամուս այսմիկ . այլ աղաչեմ զքեզ, զոչխարա՝ զոր
 հաւատացեր ինձ, մի վարատեսցին առանց իմ մնա-
 ցեալք, զքեզ ունելով՝ ի ձեռն որոյ ես հօտիս ոյս-
 միկ կարող լինէի հովուել: Եւ զայս ասացեալ ա-
 լանդեաց զողին ¹ առժամայն:

Ապա երեւեցան արք սուրբք զորս ոչ ուրուք եր-
 բէք էր տեսեալ, և ոչ յետ այնորիկ տեսանել կա-
 րացին, որք ասէին զինքեանս, յերուսաղիմէ գալ
 հանդերձ Մարկեղաւ՝ արամբ որ էր հաւատացեալ ի
 Քրիստոս, որոյ թողեալ զՍիմֆն ², Պետրոսի հետեւե-
 ցաւ: Առին զմարմին սրբոյն Պետրոսի հաւատա-
 ցեալքն և եղին զնա ի ներքոյ բեկնոյն՝ մերձ ի Նաւ-
 միու ³, ի տեղոջ կոչեցելու մն Քիտիկայոն ⁴: Իսկ
 երբք զօրականքն որք հասին զգլուխն Պաւղոսի, յետ
 երկց ժամուց նորին աւուրն եկին որք ունէինն
 զբուզոնն ⁵, ասնէին զնա Ներոֆնի: Եւ զիպեալք
 Պեռեպտուայ՝ ասեն ցնա. Զի՞ է կին դու, ահա յա-
 մառութեամբ քով կորուսեր զփակեղն քո: Եւ նա
 ցնոսա ասէ. Ես զփակեղն իմ վերստին առի, և ակն
 իմ ետես ⁶, որպէս տեսանէք զիս, և կենդանի է
 Տէր Աստուած Պաւղոսի, և վասն ձեր աղաչեցի զնա ⁷
 արժանի լինել ծառայութեան Տեառն նորա: Յայն-
 ժամ զօրականքն որք զբուզոնն ունէին, ծանեան
 զփակեղն և տեսին եթէ բացաւ ակնն նորա, աղա-
 ղակեցին որպէս ի միոջէ բերանոյ և ասեն ի ձայն

1. Ա. օր. յաւելու ի Քրիս-
տոս սուրբ առաքեալն Պե-
տրոս:
2. Բ. օր. Պետրոս՝ Պաւղոսի:
Գ. օր. մոգ, Պետրոսի հաւե-
ղիպեցաւ: Ե. օր. շունի
զոր ոչ . . . հետեւեցաւ:
3. Ա. և Բ. օր. ի Նաւմա-
քիու: Գ. և Ե. օր. ի Նաւ-

մաք միուսի:

4. Ա. օր. Բամիկանոն: Բ.
օր. Բիմիկանոն: Գ. և Ե.
օր. Բիտիկան:
5. Ա. Գ. և Ե. օր. բոլորն:
6. Գ. օր. յաւելու զայս:
Ե. օր. աչք իմ ետես զայս:
7. Բն. շունի գնա:

մեծ. Եւ մեք ծառայ եմք Տեառն Պաւղոսի: Երթեալ Պեռեպտուայ պատմեաց ի պալատն Ներոֆնի եթէ, զօրականքն որ զլխատեցին զՊաւղոս, ասնն եթէ, ոչ մտանեմք ի քաղաքն¹, քանզի և մեք հաւատամք Քրիստոսի՝ զոր Պաւղոս քարոզեաց, և յայսմհետէ քրիստոնեայ եմք: Ուսեալ ապա զայս Ներոֆնի, հրամայեաց զՊեռեպտուայ պահել երկաթի կապանօք, իսկ զզօրականն, զմինն զլխատել և զերկունն² քարկոծել արտաքոյ դրանն՝ որպէս մղոնու միով հեռի³ ի քաղաքէն: Իսկ Պեռեպտուայ ի բանդին յորում պահէին, էր Պոնտինտինեա⁴ աղջիկ երկիւղած, որ առեալ զծնօղս իւր և զամենայն ստացուածս, կամէր քրիստոնեայ լինել, և արգելեալ ևղև ի բանդն: Եւ Պեռեպտուայ պատմեաց զամենայն վասն Պաւղոսի, և առաւել ծնօղք նորա հաստատեցան ի հաւատոսն Քրիստոսի: Իսկ կին Ներոֆնի քոյր նորա էր, և զաղանի յլէր⁵ առ նա յաղագս Քրիստոսի՝ թէ զյաւիտենական ուրախութիւնս տեսանին՝ որ հաւատոսնն ի նա, և եթէ՝ լուծանելիք⁶ են առժամանակեայքս, իսկ հանդերձեալքն յաւիտենականք⁷. մինչև փախչել նմա ի պողատէ անտի, և ոմանց ի սինկղիտոսաց ընդ նմա: Յայնժամ Ներոֆն բազում տանջանօք չարչարեալ զՊեռեպտուայ, և ի վախճանին⁸ կապեալ քար զպարանոցէ նորա, հրամայեաց ընկենուլ ի վախից: Եւ եղան նշխարք նորա ի դրանն⁹ Մեմոնտոնեա: Իսկ Պոնտենտինանէ¹⁰ և նա յօլովից համբերեալ տանջանաց, յետոյ հրով այրեցաւ¹¹:

1. Գ և Ե. օր. ի պաղատն:	7. Բ. օր. յաշիտեան մեան:
2. Ա. օր. գերկրորդ:	8. Բն. ի վախճան:
3. Բն. հեռու: Ե. օր. չունի որպէս... ի քաղաքէն:	9. Բն. չունի ի դրանն: Ա. օր. Տոմենտանայ: Ե. օր.
4. Բ. Գ և Ե. օր. Պոնտենտինան:	Մոմենտանայ:
5. Բն. ասէր: Գ. օր. յղբւր:	10. Յաւելաւ ըստ ամենայն օր:
6. Բն. չունեալոց են: Բ. օր. չունեալ ի քնն:	11. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն ի միոսմ աւուր: Բն. այրեցին:

Բայց արքն սուրբք, ասացեալք յԵրուսաղեմէ եկեալք, զորս ոչ ոք յառաջագոյն ետես, ասացին ցամենայն ժողովուրդն. Յնծացէք և ուրախ լերուք, զի մեծի փրկութեան հանդիպէցայք ¹, արժանաւորք սրբոց առաքելոցն՝ սիրելեաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. այլ գիտացէք, այս Ներոմլի չարագոյն թագաւորի ոչ երբէք եղիցի ² ունել զթագաւորութիւնն :

Գէպ եղեւ ապա ստիլ Ներոմլի յամենայն ժողովրդոցն և ի զօրացն ³ հռովմայեցւոց, մինչև խորհեցան հրապարակապէս զնա հարկանել ըստ արժանի, այնքան մինչև արձակիցէ զոգին: Իբրև լուաւ զայս Ներոմլ, անկաւ ի վերայ Նորա երկիւղ ⁴ և զողումն անտանելի. և այնպէս փախեաւ որպէս զի ոչ ևս երեւել նմա: Եւ ասէին ոմանք, եթէ մինչ մուրեհալ էր ի մայրիսն փախչելով, ի սովոյ և ի ցրտոյ սատակեցաւ, և զայլոց կերակուր եղև:

Իսկ զսրբոց առաքելոց զմարմինն, դէպ եղեւ ⁵ արևելեացն ⁶ առ ի տանել զնոսա յարևելս: Եւ եղև չարժումն մեծ ի քաղաքին, և ընթացեալ ժողովուրդքն հռովմայեցւոց առին զնոսա և եղին ⁷ ի տեղին կոչեցեալ Կոստակոմաս ⁸, և անդ պահեցան մարմինք սրբոցն զտարի մի և զամիսս եօթն, մինչև լինել ⁹ տեղեացն ուր և եղան իսկ: Եւ սրբոյն Պետրոսի ապա մարմինն ի Բամիկանուն ¹⁰ տեղւոյն՝ մերձ ի Մահմաքմիու ¹¹ հանգեաւ: Իսկ սրբոյն Պաւղոսի՝

1. Ա. Բ. և Գ. օր. արժանաշորեցայք. չունին արժանաշորք:

2. Ա. օր. այլ: Բ. և Գ. օր. չունին: Ե. օր. չունի բայց արքն... զթագաւորութիւնն:

3. Գ. և Ե. օր. հզօրաց:

4. Գ. և Ե. օր. ահ:

5. Գ. և Ե. օր. յաւելուն առնուլ:

6. Ա. Գ. և Ե. օր. յաւելուն ոմանց:

7. Ամենայն օր. չունին եւ եղին:

8. Ա. օր. Կամակոմաս:

9. Գ. օր. ի չեկել:

10. Բ. օր. Բատիկանուն:

11. Ա. և Բ. օր. Նաւմաքու: Գ. և Ե. օր. Նաւմաքմիոյ:

յՈՒՍՏԻՆԻԱՆԵՍ՝ ճանապարհին՝ հեռի երկու մղոնաւք
ի քաղաքէն, բարեգործութիւնս բազումս շնորհելով
հաւատացելոցն՝ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Կատարեցան ընթացք սրբոց առաքելոցն Պե-
տրոսի և Պաւլոսի յամսեանն յունիս ի քսանն և
յինն՝¹ իսկ զօրականացն՝ յամսեանն յուլիս՝² յեր-
կուան. և Պեռնպտուայ և Պոնտինտինիայ ի նորին ամ-
սոյ յութին՝³ շնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ որում փառք և զօրու-
թիւն յաւիտեանս ամէն:

1. Ա. օր. յՅուսիանէ: Բ.
օր. Ուստիանէ: Գ. օր.
Սուստիանէս: Ե. օր.
չունի իսկ սրբոյն. . . ի քա-
ղաքէն:

2. Ա և Բ. օր. յաւելուն յա-
նուն: Գ և Ե օր. ի Քրիս-

տոս Յիսուս Տէրն մեր:
3. Գ և Ե. օր. չունին ի
քսան. . . յուլիս:
4. Ա և Բ. օր. յուլի:
5. Ա. օր. յե:րն: Բ. օր. ի
քսան եորին ամսոյ:

ԱՅՈՒՆՈՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՑ

ԳՈՐԾԻՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՊԵՏՐՈՍԻ

ԵՒ ՊՕԼՈՍԻ ԹԵ ԶԻԱՐԴԻ ԿԱՏԱՐԵՑԱՆ Ի ՀՌՈՄ

Այն ինչ իբրև լուսն զգնալն Պօղոսի ի Հռոմ՝
Հրեայքն որ անդաճոր էին¹, ժողովեցան և մատեն
ընծայիւք առաջի Ներոնի կայսեր և ասեն. Աղաչեմք
զքեզ, բարի թագաւոր, առաքել յամենայն քաղաքս
և ի գաւառս Հրաման՝ վասն Պօղոսի ումեմն² Նա-
գորացւոյ, որ խնդրէ՝ զալ աստ՝ առ ի զմեզ կո-
րուանել. զի շատ է մեզ այս նեղութիւնս զոր
կրեմք ի Պետրոսէ: Պատասխանի տուեալ կայսեր և
ասէ ցնոսաւ. Լինի բոտ կամաց ձերոց: Իսկ ոմանք
ի Հաւատացելոցն և աշակերտացն Պետրոսի, առա-
քեցին³ առ Պօղոս թուղթ այսպէս.

Պօղոսայ Հաւատարիմ ծառայի տեսա՛ն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի, և եղբօր Պետրոսի գլխաւորի
առաքելոցն:

Յուշ լիցի քեզ՝ զի Հրեայքս Հռոմայ դարան
գործեցին քեզ՝ Հրամանաւ կայսեր, զի ո՛ւր և գտցիս՝
սպանցիս⁴. բայց մեք Հաւատացաք և Հաւատամք⁵
թէ ոչ բաժանէ Աստուած ի միմեանց զերկու մեծա-
մեծ լուսաւորս զոր արար, այսինքն ոչ զՊետրոս ի
Պօղոսէ և ոչ զՊօղոս ի Պետրոսէ⁶: Տիրապէս Հա-
ւատամք ի տէր մեր Յիսուս Քրիստոս յոր մկրտե-
ցաքն, եթէ արժանի լիցուք ձերոյ վարդապետու-
թեանց աստ:

1. Ա. օր. Պատմութիւն:

2. Ա. օր. չու՛նի որ անգամօր
էմք:

3. Ա. օր. ուրեմն:

4. Ա. օր. կոմի:

5. Ա. օր. գրեցին:

6. Ա. օր. սպանցեմ զքեզ:

7. Ա. օր. յաւելու ի տէր
մեր Յիսուս Քրիստոս:

8. Բն. չու՛նի եւ ոչ զՊօղոս
ի Պետրոսէ:

Եւ իբրեւ եկին արքն երեք՝ առաքեալքն ի Հռոմայ՝ առ Պօղոս, և ¹ Հանդիպեցան նմա ի մայիս ամսոյ ի քսան. և ընկալեալ զնոսա Պօղոս ուրախութեամբ, և ապա նստեալ նոքօք Գաբոյն ² Մեխտացւոց՝ և եկն ի քաղաքն կոչեցեալ Պոճոդիս: Եւ էին անդ սմանք յաշակերտացն, Պետրոսի որք ընկալան զՊօղոս և աղաչեցին զնա մնալ առ նոսա, և մնաց առ նոսա շաբաթ մի, թագուցեալ վասն պատուիրանի կայսերն. զի յամենայն քաղաքան ամենայն իշխանքն պահէին զտեղիս առ ի յուզել զՊօղոս և սպանանիւ: Վասն որոյ կալան զայր ոմն Գէոսկորոս անուն, նաւապետ, որ զնաւն իւր եթող ի Սիրակուսայ և եկն ընդ մեզ ի Պոճոդիս ³, չարչարակցեալ Պօղոսի, զի զորդի նորա փրկեաց ի մահուանէ: ջնա տեսեալ Հրէիցն կունդ գլխով, և կարծեցին թէ Պօղոսն է, հատին զգլուխ նորա և առաքեցին առ կայսրն: Եւ կոչեցեալ կայսերն զառաջնորդան ⁴ Հրէից, եցոյց նոցա զգլուխն Գէոսկորոսի և ասէ. Ուրախացիք զի Պօղոս թշնամին մեր մեռաւ ⁵. և արարին Հրեայքն ուրախութիւն մեծ յաւուր ⁶ յայնմիկ, զի հաւատացին թէ Պօղոս գլխատեցաւ, որ էր չորեքտասան յունիս ամսոյ: Իսկ Պօղոս յոյժ տրորմեցաւ վասն Գէոսկորոսի, հայեցաւ ի բարձունս և ասէ. Տէր ամենակալ, սաստեա քաղաքիս այսմիկ՝ և հան ի սմանէ զամենայն հաւատացեալս անուանքո. և ժողովեալ զամենայն հաւատացեալսն և ասէ ցնոսա. եկայք զ'նի իմ: Ելեալ ի Պոճոդէ հանդերձ հաւատացելովքն և եկին ի տեղին որ կոչի Բայիաս: Եւ դարձեալ, տեսաք զՊոճոդիս ընկզմեալ ի խորս ծովուն: Իբրեւ լուաւ կայսրն տրտմեցաւ և ասէ ցփարդապ'տան Հրէից. Ահա լսեցի ձեզ և զլխատեցի ⁷ զՊօղոս, և վասն այնորիկ ընկղմեցաւ քաղաքն:

1. Ա. օր. եւ ընկալաւ զնոսա
ուրախութեամբ, չունի զՄեա
ցեալսն:

2. Ա. օր. ի Գազգոյն:

3. Ա. օր. ի Ճոպոդիս:

4. Ա. օր. գառալնորդն:

5. Ա. օր. մեր գլխատեցաւ:

6. Ա. օր. չունի յաւուր... ամս
սոյ:

7. Ա. օր. սպանի:

Եւ նոքա ասեն. Բարեպաշտ Թագաւոր, միթէ ո՞չ ասացաք քեզ եթէ զամենայն աշխարհսն արեւելից նա խռովեաց. լաւագոյն էր զի մի քաղաք կորեաւ, քան Թագաւորութիւնդ քո. քանզի զայս ունէր կրել Հոռմ. և միխիթարեցաւ Թագաւորն ի բանս նոցա:

Եւ Պօղոս եկեալ յԱսպիուփոռոն և ննջեաց անդ. և ետես զոմն նստեալ յաթոռ ոսկի¹ և շուրջ կային զնովաւ բազմութիւնք սեւոց ասելով ցնա. Ես արարի այսօր սպանանել որդւոյ զհայր², և այլ ոմն ասէր, ես արարի անկանել տան և սպանանել զծնողան հանդերձ որդւովքն, և այլք³ այլ ինչ պատմէին նմա չարիս⁴ մեծագոյնս. և այլ ոմն եկեալ պատմեաց նմա, եթէ ես յորդորեցի⁵ զեպիսկոպոսն Յորենեղոս, զոր ձեռնադրեաց Պետրոս, զի ընդ գլխաւորի հաւատաւորացն Յուլիանեայ ննջեսցէ: Եւ լուեալ զայս ամենայն, զարթեաւ և առաքեաց փութապէս ի Հոռմ յայնցանէ որ զհետ նորա էին ի ճոպողէ, առ եպիսկոպոսն⁶ Յորենեղոս, ասելով զայս նորա, եթէ զինչ հանդերձեալ է առնել: Եւ Յորենեղոս իբրեւ լուաւ, ընթացաւ վաղվաղակի, անկաւ առ ոտս Պետրոսի, խոստովանեցաւ լալով եթէ փոքր մի ևս և կործանել պատրաստեալ էի, և պատմեաց նմա զիրան ամենայն և աւսաց. Հաւատամ եթէ դա է որում մնայիրն՝ լուսաւորն Պօղոս: Եւ Պետրոս ասէ ցնա. Զիմրդ հնար է լինել կենդանի: Եւ Յորենեղոս տարաւ զառաւ քեալն ի Պօղոսէ առ Պետրոս, և նա պատմեաց նմա

1. Ա. օր. ոսկեղեմ:

2. Ա. օր. յաւելու եւ ոմն աւեր, ես արարի այսօր ըսպանանել եղբոր զեղբայր:

3. Բն. չունի այլք:

4. Ա. օր. յարագոյնս բազումս:

5. Բն. յարդարեցի:

6. Ա. օր. զգուշեալ զոր հանդերձեալ է առնել, ասելով զիրձ. եւ ես իբրեւ ըբացաւ առ Պետրոս եւ անկաւ առ ոտս նորա, եւ խոստովանեցաւ զմէզս իւր, եւ ասաց. Հաւատամ եթէ ես է զոր մնայիրն՝ յոշաւորի՞ն Պօղոս:

Թէ Պօղոս կենդանի է և գայ¹. և Պետրոս գոհացեալ փառաւորեաց զԱստուած: Բայնժամ առաքեաց Պետրոս յաշակերտաց իւրոց առ Պօղոս ի Բենիսա, և տեսեալ զնոսա Պօղոս, դոհացաւ զԱստուծոյ և առ քաջալեր²: Եւ լուան³ ի Հռոմ եթէ Պօղոս՝ եղբայր Պետրոսի՝ կենդանի է և գայ, և հաւատացեալքն Քրիստոսի⁴ ուրախացան յոյժ: Իսկ Հրէիցն⁵ եղև խռովութիւն մեծ, և երթեալ առ Սիմոն մոգ աղաչեցին զնա ասելով. Նան՝ Թագաւորին⁶ եթէ ոչ մեռաւ Պօղոս, այլ կենդանի է և գայ: Եւ ասէ Սիմոն ցՀլւրեայն. Ապա ո՞յր էր գլուխն որ բերին⁷ ի Ճոպողէ. միթէ նա ո՞չ իցէ կունդ: Եւ եկեալ Պօղոս ի Հռոմ, երկիւղ⁸ մեծ անկաւ ի վերայ Հրէիցն, և եկեալ առ նա աղաչէին ասելով. Ի հաւատս յոր դու ծնեալ ես, այսմիկ վրէժխնդիր լեր. քանզի ոչ է իրաւացի Եբրայեցի⁹ գոլով և առ ի յԵբրայեցւոց, և վարդապետ ասել գրեզ հեթանոսաց և ջատագով անթլփատութեան. արդ յորժամ տեսանիցես զՊետրոս, ընդդէմ ջանացիր նորա վարդապետութեան: Պատասխանեալ Պօղոսի ասէ. Թէ վարդապետութիւն նորա ճշմարիտ առ ի յԵբրայեցւոց գրոց հզաւարացեալ հանգիպի, վայելուչ է մեզ ամենեցուն հաւանել նմա: Եւ ծանուցեալ¹⁰ Պետրոսի եթէ Պօղոս եկն ի Հռոմ, և ուրախացաւ ուրախութիւն մեծ, եւ նոյնժամայն յարուցեալ զնաց առ նա, և տեսեալ զմիմեանս և գիրկս արկեալ համբուր եցին և լացին¹¹ յուրախութենէն. և ապա նստեալ պատմեցին միմեանց զորինչ անցք անցին ընդ նոսա, և զոր ինչ կրեաց Պետրոս ի Սիմոնէ մոգէ: Եկեալ ապա Սիմոն, նա-

1. Ա. օր. չունի եւ գայ:

2. Ա. օր. քաջալերեցաւ:

3. Ա. օր. լուս եղև:

4. Ա. օր. ամենայն:

5. Ա. օր. Հրէայքն խռովեցան

յոյժ:

6. Ա. օր. արքայի:

7. Ա. օր. բերան:

8. Ա. օր. ան:

9. Ա. օր. յաւելու գրով եւ:

10. Ա. օր. գիտացեալ:

11. Ա. օր. յաւելու յառաւել:

խանձու շարժեալ, յարուցանէր ամբոխ, և սկսաւ ասել վստան Պետրոսի չարիս, մոգ և խաբեբայ. և հաւատացին նմա որք գնչանս նորա տեսին. քանզի առնէր օձ պղնձի շարժել զինք, և քարեղէն անդրեաց ծիծաղել տայր, շարժել և ընթանալ. և ինքն յանկարծակի յօդս վերանայր յանդիման նոցա : Իսկ Պետրոս զհիւանդան բժշկէր աղօթիւք¹, զկաղսն գնաց(ուցա)նէր, զկոյրան լուսաւորէր, զգեւան ի մարդկանէ հալածէր, խլից լսել տայր և համբից խօսել, և զամենայն ցաւս փարատէր, և զմեռեալս յարուցանէր : Եւ այսմ այսպէս լինելոյ, ամենայն իմաստուն և երկիւղած մարդ գարչէր ի Սիմոնէ, խրատելով Պետրոսի՝ մոգ և անմաքուր զնա ասել : Իսկ որք ի Սիմոն յարեալք՝ զՊետրոս ասէին մոգ լինել : Եւ իբրեւ բանն առ կայսր Ներոն հասանէր, և հրամայէր զՍիմոն առ ինքն ածել : Որոյ մտեալ եկաց առաջի նորա և սկսաւ յանկարծակի կերպարանափոխ լինել, որպէս զի լինել նմա մանուկ և յետ սակաւ² միոյ պահոյ ծեր, և ապա երիտասարդ՝ ունելով նպասաւոր զսատանայ : Զոր տեսեալ Ներոն, ճշմարտապէս որդի Աստուծոյ զնա կարծէր : Իսկ առաքեալն Պետրոս ուսուցանէր ասելով. Սուս է և գարչելի յամենայնի : Եւ չարախօսէր Սիմոն զՊետրոս առ Ներոն և ասէր. Եթէ ոչ հալածես զնա աստի, ոչ կարէ կեալ թագաւորութիւնդ քո : Եւ հրամայեաց Ներոն փութով ածել զՊետրոս առաջի իւր. և մտեալ³ կացին առաջի Ներոնի Պետրոս և Պօղոս առաքեալքն քրիստոսի : Եւ Սիմոն յառաջ կացեալ⁴ ասաց. Սոքա են աշակերտ(ք) Յիսուսի : Ներոն ասէ. Ո՞վ է Յիսուս : Սիմոն ասէ. Այր ոմն Գալիլէցի ի Նազարեթէ : Ներոն ասէ. Զի՞նչ է Նազարեթ : Սիմոն ասէ. Քաղաք ի Հրէաստան. անդուստ վարդապետն դոցա ե-

1. Ա. օր. յաւելու եւ ա. 3. Ա. օր. եւ մտեալ Պետրոս առ
նոշամբն քրիստոսի : առջի նորա ընդ նմին եւ Պաշ-
2. Ա. օր. եւ յետ պահոյ իմոյ : 4. Ա. օր. յառաքեալ : (դու.)

դեպի է: Ներոն ցՊետրոս ասէ. Որով անուամբ առնես զուսկանչելիսն: Պետրոս ասէ. Քրիստոսի զօրութեամբ: Ներոն ասէ. Ո՞վ Քրիստոս: Պետրոս ասէ. Եթէ կամիս գիտել զՔրիստոս, ով թագաւոր, զգործեալսն՝ ի նմանէ և զոր Հրեայքն ընդ նմա արարին, առ զգիրսն Պոնդացւոյ Պիղատոսի, որ առ Կղոզիոս կայսրն յուղարկեալ՝ է ի Հրէաստանէ, և այնու գիտացես զամենայն: Եւ Ներոն հրամայեաց բերել և առաջի իւր ընթեռնուլ, որ ունէր օրինակ զայս՝.

Պոնդիոս Պիղատոս Կղոզեայ խնդալ.

Իժնդակ իրս պատահեալ մեզ: Հրեայք պատուէր ունէին եղեալ առ հարսն իւրեանց եթէ առաքէ առ նոսա Աստուած զսուրբն իւր յերկնից, որ և թագաւոր նոցա կոչեսցի. զնա խոստացեալ Աստուծոյ ի ձեռն կուսի յերկիր առաքել. և յիմում դատաւորութեան եկն ի Հրէաստան և տեսաք ի նմանէ զկոյրսն լուսաւորեալ, զկաղս գնացուցեալ, զբորոտս սրբեալ, զանդամալոյծս բժշկեալ, զդեւս առ ի մարդկանէ հալածեալ, զմեռեալս յարուցեալ, հոգմոց սաստեալ և հանդարտեալ, ի վերայ ալեաց ծովու գնացեալ, և բազում այլ ինչ արարեալ, որպէս զի ամենայն ժողովրդեանն Հրէից՝ զնա որդի Աստուծոյ ասացեալ. վասն որոյ նախանձու քահանայքն ընդդէմ նորա չարժեալ, կալան զնա և ինձ մատնեցին, և այլ ընդ այլոյ ստեալ մոլորեցուցիչ զնա ասէին, և ընդդէմ օրինացն Հրէից գործել նմա. և ես հաւատացեալ այսպէս այսոցիկ լինել և գանեալ մատնեցի կամաց նոցա. որոց խաչեալ զնա և թաղեալ, պահապանս կացուցին ի վերայ նորա, և զօրականաց իմոց պահեալ զնա, որ և յերրորդ աւուր յարեաւ: Այլ այնքան բորբոքեցաւ չարութիւն Հրէից, որպէս զի տալով արծաթ զօրականաց ասելով. Ասացէք եթէ աշակերտքն նորա եկեալ գողացեալ զնա. այլ նոցա

1. Ա. օր. չունի զգործեալսն 3. Ա. օր. չունի զընդմեջակ
 . . . արարիւն: թուղթն:

2. Ա. օր. առաքեալ:

առեալ զարծաթն և լուել զեղեալսն ոչ կարացին, քան զի և նոքա յարուցեալ տեսին զնա և վկայեցին: Զայսոսիկ վասն այնորիկ ծանուցի, զի մի այլ ոք այլապէս ստիցէ և կարծիցես հաւատալ Հրէից ստա-
բանութեանց:

Յայնժամ ասէ Ներոն. Ասա՛ Պետրէ, այսպէս այս ամենայն վասն այսորիկ գործեցաւ: Եւ Պետրոս ասէ. Այսպէս է ճշմարիտն ո՛վ թագաւոր, այլ Սիմոն այս լի ստութեամբ և խարէութեամբ գայ կարծեցուցանէ զինքն լինել Աստուած. իսկ Տեառն իմում Յիսուսի Քրիստոսի է ամենայն ստուգութեամբ յաղթութիւն. վասն մարդկան փրկութեան հաճեցաւ ի ձեռն աս-
տուածային իւրոյ տնօրէնութեան ընդ մարդկան չըջել: Սիմոն ասաց. Ոչ համբերեցիք քեզ, այլ հրամայեմ հրեշտակաց իմոց որպէս զի եկեալ առնիցեն¹ զվրէժ իմ ի քէն: Պետրոս ասաց. Ոչ երկեայց ի դիւական² քոց հրեշտակաց, նոքա մանաւանդ յինէն երկնչին³, անուամբ տեսաւն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ներոն ասէ. Ո՛չ երկնչիս ի Սիմոնէ, Պետրէ, և որ ի դմա աստուածային իր: Պետրոս ասաց. Եթէ դա⁴ է աստուածութիւնն որ քննէ զխորս սրտից, ասասցէ ինձ Սիմոն թէ զինչ խորհիմ ես, և կամ որպիսի բանք անկան ի սիրտ⁵ իմ, առ ի սուտ ցուցանել զդա առ այնոսիկ զորս ապականեացն: Ներոն ասէ. Մատուցեալ այսր ասա՛ ինձ թէ զինչ խորհիս. և Պետրոս զնացեալ մերձ Ներոնի և ասէ. Հրամայեա՛ բերել հաց գարեղէն և գաղտնի տալ ինձ. և հրամայեաց բերել և⁶ տալ ի Պետրոս: Ասէ արքայ. Ասիցէ այժմ Սիմոն զինչ են խորհեցեալքն: Սիմոն ասէ. Զայս գիտեա թագաւոր, զի զխորհուրդս մարդկան ոչ ոք գիտէ, բայց միայն Աստուած: Պետրոս ասաց. Դու

1. Ա. օր. առցեն:

2. Ա. օր. ի դիւաց քոց:

3. Ա. օր. փախիցեն:

4. Ա. օր. ի դա:

5. Ա. օր. ի միտս, և չունի առ . . . ապականեացն:

6. Ա. օր. չունի եւ տալ ի Պե-
տրոս:

որ ասես զքեզ որդի Աստուծոյ լինել, ասա՛ այժմ թէ զինչ խորհեցայ. և էր Պետրոս զհացն օրհնեալ աջովն, և ունէր յահեակ ձեռին: Իբրեւ ոչ կարաց գիտել Սիմոն զգաղտնիս Պետրոսի, ասէ. Ելցեն չունք մեծամեծք և դիմեսցեն ի Պետրոս: Իսկ Պետրոս տաւ րածեաց զձեռս իւր յաղօթս, և եցոյց շանցն զհացն զոր օրհնեաց. և (առ)ժամայն անյայտ եղեն չունքն, և այլ ոչ եւս երեւեցան: Յայնժամ ասէ Պետրոս ցնւրոն. Ահա թագաւոր ցուցի զՍիմոն մոգ և խաբբայ, ոչ բանիւք միայն, այլ և գործովք, քանզի ոչ ունէր հրեշտակս ընդդէմ իմ առաքել քան զոր էածն, որպէս զի՛ ցուցցէ զինքն Աստուած գոյ, ոչ ունելով դաստուածային հրեշտակս, այլ շնական դեւս: Յայնժամ ասէ Ներոն¹. Կարծեմ պարտեալ եղեր: Սիմոն ասաց. Այսպիսիս դա ինձ ի Հրէաստանի և ի Սամարիա արար և ի Կեսարիա: Ներոն ասէ, ցՊօղոս. Ի՞նչ ընդէ՛ր ոչ խօսիս, Պօղէ: Պատասխանի ետ Պօղոս և ասէ. Գիտես զայս, թագաւոր, զի թէ արձակես զմոգս զայս, քնաս մեծ գործէ աշխարհիս քում: Եւ Ներոն ասէ ցՍիմոն. Զինչ ասես դու առ այստակ: Սիմոն ասէ. Եթէ ոչ յայտնեցից զիս և ցուցից լինել Աստուած՝ ոչ ոք ինձ զպատշաճն տանի պաշտօն: Ներոն ասաց. Եւ արդ զի՞ յամես և ոչ ցուցանես զքեզ, որպէս զի սոքա տանջեսցին: Սիմոն ասաց. Եթէ ոչ հաւատան, բարի թագաւոր, եթէ իցեմ մեծ ոմն, հրամայեա դիտատել զիս ի տեղուղ խաւարին և անդ թող զիս. և եթէ յերրորդ աւուր ոչ յառնեմ, գիտեա՛ զիս մոգ գոյ. իսկ թէ յարեայց, ծանիր զիս որդի Աստուծոյ: Եւ զայս հրամայեալ կայսերն այսպէս լինել: Իսկ մոգական արուեստիւն իւրով եղեալ Սիմոնի խոյ, զի գլխատեսցի. ապա խոյն Սիմոն եւրեւեցաւ ի խաւարին, և զի շօշափեաց որ գլխատեսաց զնա և տարեալ զգլուխն ի լոյսն ետես գլուխ խոյի, այլ ոչինչ համարձակեցաւ² ասել թագաւորին,

1. Ա. օր. զի ասէ զԷքէ գոյ 2. Ա. օր. յաւելու Զի՛ է Սիմոն:
Աստուած:

3. Ա. օր. այլ ոչ իշխեաց:

զի մի տանջեսցէ՝ զնա: Եւ եկեալ Սիմոն յետ եր-
րորդ աւուր յառնելն իւր և զգլուխ խոյին և զան-
դամս եգիտ և Թագոյց, իսկ արիւնն մածեալ կայր.
և յաւուրն երրորդի եցոյց զինքն Ներոնի ասելով.
Արա՛ մաքրել զարիւն իմ որ հեղաւ, զի ահա գլխաւ
տեցայ որպէս և յանձն առի, և յերրորդ աւուր յա-
րեայ: Եւ դարձեալ ասէ ցՆերոն. Ի վաղուեան աւ-
ուր փորձեսցես զմեզ: Դարձաւ (Ներոն) առ Պօղոս
և ասէ. Եւ դու Պօղոս ո՛չ բարբառիս: Եւ Պօղոս ասէ.
Մի կամեսցիս լսել արքայ, զի խաբեբայ է և մոգ
և ի կորուստ կամի յուղարկել զկեանս քո, որպէս Յա-
նէսն և Յամբէսն զՓարաւոն մոլորեցուցին՝, մինչև
ի խորս ծովուն ընկղմեցին. բայց վստահ եմ ի զօ-
րութիւն տեառն իմոյ Յիսուսի Քրիստոսի, փութա-
պէս խայտառակել զդա թէ ով է և զորպիսի ազանդ
ունի, և որքան կարէ բարձրացուցանէ զինքն մին-
չև յերկինս, այնքան ի ստոր ընկղմեսցի ի խորս
դժոխոց, ուր է լալ աչացն և կրճել ատամանցն:
Ներոն ասէ. Զի՞նչ է վարդապետութիւն Քրիստոսի:
Պօղոս ասաց. Ոչ ոք բաւականնայ նմա, բայց
միայն մաքուրն սրտիւ և հաւատով առնամբձեցեալն,
քանզի նա է խաղաղութեան վարդապետ, և ես յե-
րուսաղեմոյ մինչև ի Լիւրիկէ ցի՝³ խաղաղութեամբ
որպէս առ ի նմանէ ուսայ. քանզի ուսոյց մարդկան
զմիմեանս պատուել և զընկերսն քան զինքեանս լու-
համարել, և առ Աստուած գոյսն իւրեանց դնել աղքա-
տութեամբ. հարց ուսուցանել որդւոց իւրեանց զբարւոք
երկիւղն Աստուծոյ, որդւոց հաւանել ծնողաց իւրեանց
և պատուել զնոսա, ծառայից հնազանդել տերանց եր-
կիւղիւն Աստուծոյ և ծառայել նոցա միամտութեամբ
սրտիւ, արանց սիրել զկանայս իւրեանց, և կանանց
կալ ի միաբանութիւն արանց. հաւատաւ ի մի Աս-
տուած ի Հայրն ամենակալ և յՈրդի նորա միսածին

1. Ա. օր. տանջեսցի:

2. Ա. օր. չունի մոլորեցուցիւն

. . . ընկղմեցիւն:

3. Ա. օր. յի արարի զանտա-

րանն Քրիստոսի որպէս:

և ի սուրբ Հոգին ճշմարիտ: Այս է վարդապետութիւն իմ՝ ոչ ի մարդկանէ և ոչ ի ձեռս մարդոյ, այլ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի տուաւ ինձ ի վերուստ յԱստուծոյ Հոգւոյն, որ առաքեաց զիս ի քարոզութիւն ասելով ինձ. Ե՛րթ և ես եղէց ընդ քեզ և զամենայն որչափ՝ և առնիցես, ես ունիմ արդարացուցանել: Եւ զայսոսիկ լուեալ Ներոնի զարմացաւ, դարձաւ առ Պետրոս և ասէ. Եւ դու զի՞նչ ասես, Պետրէ: Եւ Պետրոս ասաց. Զամենայն զոր ինչ և Պօղոս ասաց, ճշմարիտ Հանդիպի՞: Զայսոսիկ ասացեալ Պետրոսի, Սիմոն ասէ ցՆերոն. Գիտեա՛ ըստ թագաւոր զի Համաշուկնք եղեն սոքա երկոքեանն ի վերայ իմ, և ես(եմ) ճշմարտութիւնն, և զքեզ Հակառակ ինձ Համարին: Պետրոս ասաց. Եւ ոչ մի ի քեզ ճշմարտութիւն գոյ, այլ զամենայն սուտ ասես: Սիմոն ասաց. Բարի թագաւոր, արքա այս խաբեն զքեզ: Ներոն ասաց. Այլ և դու ոչ ինձ յաղագս քո Հաստատեցեր ինչ: Սիմոն ասաց. Բարի թագաւոր, որքան բարի գործս և նշանս յինէն ընկալեալ քո, սքանչանամ թէ զիարդ երկմտիս: Ներոն ասաց. Իս ոչ միում ումեք ի ձէնջ զուգամասնաւորիմ՝, այլ Հարցանեմ զքեզ մանաւանդ պատասխանեա՛ ինձ: Սիմոն ասաց. Ապա արդ՞ և ոչ ինչ պատասխանեցից քեզ: Ներոն ասաց. Զի սուտ ես, վասն այնորիկ զայդ ասես. արդ երեքեան դուք տարակուսել ինձ առնէք յամենայնի, որպէս զի ոչ գտանել ինձ թէ ո՛ւմ Հաւատալ կարացից: Պետրոս՝ ասէ. Մի է Աստուած Հայր տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի որ արար զերկիինս և զերկիր, որոյ թագաւորութեան վախճան ոչ գոյ: Ներոն ասաց. Ո՞վ է այն Աստուածն թագաւոր: Պօղոս՝ ասաց. Տէր մեր որ է փրկիչ ամե-

1. Ա. օր. Քրիստոսի:

2. Ա. օր. գոր:

3. Ա. օր. ճշմարիտ է: Յայն-
ժամ Սիմոն:

4. Ա. օր. մասնաւորիմ, արդ:

5. Ա. օր. արդար:

6. Ա. օր. Պաշտոն:

7. Ա. օր. Պետրոս:

նայն հեթանոսաց: Սիմոն ասաց. ես եմ զոր ա-
սէքդ, և գիտացիք դուք, Պօղոս և Պետրէ, զի մի երևեցայց
ընդդէմ ձեզ և ցանկալիս արարից զձեզ և վկայու-
թեան արժանի: Պետրոս և Պօղոս ասացին. Մի
բարի քեզ Սիմոն մոգ և դառնութեամբ¹ լի: Սիմոն
ասաց. չ'ուր արքայ, որպէս զի ծանիցես սուտ զսո-
սա լինել, ի վաղուեան աւուրն յերկինս ելանեմ,
որպէս զի զհաւատացեալս յիս երանելիս արարից.
Իսկ սոցա որ յանդգնեցան ուրանալ զիս, զբարկու-
թիւն իմ ցուցից: Պետրոս և Պօղոս ասացին. Զմեզ
Աստուած կոչեաց կանխաւ ի փառս իւր, և դու առ
ի սատանայէ Զանալ փութաս: Սիմոն ասաց. Զյամա-
ռեալս զայսոսիկ որոշեալ ի քէն, որպէս զի ի վերանալն
իմ յերկինս առ հայրն իմ՝ կարացես լինել բարե-
միտ: Ներոն ասաց. եւ ո՞րպէս կարացից գիտել եթէ
յերկինս ելանես: Սիմոն ասաց. Հրամայեալ շինել
աշտարակ ի փայտից գերանաց, և ես ի վեր ի նո-
ռա ելից և ապա հրեշտակք իմ բարձցեն զիս ի վեր,
քանզի ոչ կարեն յերկրի ի մէջ մեղաւորաց գալ առ
իս: Յայնժամ հրամայեաց Ներոն շինել աշտարակ
բարձր ի դաշտի ի մօտեւոր տեղի². և զամենայն ժո-
ղովուրդն և զօտարականս ածել սնդ, և զՊետրոս
և զՊօղոս մերձկալ: Պետրոս և Պօղոս ասացին. Մեք զդա
ոչ արհամարհեմք, այլ տէր Յիսուս որդին Աստուծոյ
կենդանւոյ, որ լինել զինքն յանդգնեցաւ ասել:
Յայնժամ ասէ Պօղոս ցՊետրոս. Գո է պահանջել,
եթէ տեսանիցես զնա յիրս ինչ ձեռնարկեալ, քանզի
յառաջագոյն ընտրեցար յԱստուծոյ: Եւ եղեալ ծունր
Պօղոս աղօթէր, իսկ Պետրոս ասէ ցՍիմոն. Կատարեա
զոր սկսարն, քանզի մերձեցաւ քո առաւելումն և մեր
ի վեր կոչումն. քանզի տեսանեմ զՔրիստոս կոչելով
զմեզ: Ներոն ասաց. եւ ո՞ւր երթիցէք առանց իմ
կամացն: Պետրոս ասաց. Ուր կոչեսցէ զմեզ Տէրն

1. Ա. օր. դառնութեան ոգի: 2. Ա. օր. մօտ ի բարձուն:

մեր¹։ Ներոնն ասաց. Ապա և դուք յերկինս ելանէք։
Պետրոս ասաց. Ուր և հաճոյ է² կոչողին զմեզ։ Սի-
մոն ասաց. Ո՞րպէս ծանիցես զսոսա, Թագաւոր,
խաբեայ գոյով. այլ ես առժամայն իբրեւ ելանեմ
յերկինս, առաքեմ զհրեշտակ իմ առ քեզ և առնեմ
գրեզ գալ առ իս։ Ներոնն ասաց. Արա՛ վաղվաղակի,
քանզի կամիմ³ գրեզ տեսանել. կատարես զոր ասեսդ։
Յայնժամ Սիմոն ել յաշտարակն առաջի ամենեցուն
պսակեալ դափնեաւն, և տարածեալ զձեռնն սկսաւ
Թռչիլ։ Իսկ Ներոնն իբրեւ ետես զնա յափշտակեալ
յօդս, ասէ ցառաքեալսն. Արդարեւ աստուած էր
Սիմոն, և դուք մոլորեցուցիչ։ Պետրոս ասաց. Այժմ
գիտացես, Թագաւոր, զմեզ Քրիստոսի գոյ աշակերտ,
իսկ զՍիմոն չարագործ և կախարդ։ Ներոնն ասաց.
Պարտեալք, տակաւին յամառիք. ահա տեսանէք
զնա ամբարձեալ յերկինս և դուք մնայք ի նմին։
Յայնժամ Պետրոս նայեցեալ ի Պօղոս ասէ. Ի վեր
նայեաց և տես։ Եւ Պօղոս լի արտասուօք նայեցեալ
հտեա Թուլցեալ զՍիմոն և ասէ. Պետրէ, զի՞նչ առնես,
կատարես զոր սկսարդ. զի ահա՛ կոչէ զմեզ Տէրն
մեր Յիսուս Քրիստոս։ Զայս իբրեւ լուաւ Ներոնն ի
նոցանէ, ժմտեցաւ և ասէ. Սոքա տեսանեն զինքեանս
պարտեալ, արդ չաղփաղփին։ Ասէ Պօղոս ցՊետրոս.
Արա՛ զոր առնելոց ես, ընդէ՞ր յամես։ Յայնժամ նա-
յեցեալ Պետրոս ընդդէմ Սիմոնի ասէ. Երգմնեցու-
ցանեմ զձեզ հրեշտակք սաստանայի որք յափշտակե-
ցիք զդա յօդս, առ ի խաբել զմիտս մարդկան.
Երգմնեցուցանեմ զձեզ յԱստուածն ամենայնի և ի
Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ յերրորդ աւուր յա-
րեաւ ի մեռելոց, յայսմհետէ մի ևս բառնայք զդա
այլ Թողէք ի բաց. և առժամայն Թողեալ, անկաւ ի

1. Ա. օր. յաւելու Ներոնն ա- 2. Ա. օր. բռնեցի։
սաց. Ո՞վ է Տէրն մեր. Պե- 3. Ա. օր. յաւելու յար։
տրոս ասաց. Յիսուս Քրիս- 4. Ա. օր. յաւելու վերացաւ
տոս։ Սիմոն եւ։

սեղւոյն կոչեցեալ Սակոայիբայ որ էր եռանանապարհ¹. և չորս մասունս և չորս կտորս առ միմեանս եղեալ, առ ի վկայութիւն յաղթութեան առաքելոցն մինչեւ ցայսօր:

Յայնժամ Ներոն բարկութեամբ լցեալ վասն Սիմոնի կախարդի և հրամայեաց զառաքեալսն ի կապանս լինել²: Իսկ զմարմին պղծոյն Սիմոնի զերիս առուրս հրամայեաց պահել զօշոռածս, կարծելով յառնել նմա յերրորդ առուր. առ³ որ ասաց Պետրոս թէ ոչ երբեք յառնէ, զի ճմարտապէս մեռաւ և դատապարտեցաւ ի տանջանս յաւիտենից: Եւ Ներոն ասէ ցՊետրոս. Ո՞վ հրամայեաց քեզ զայնպիսի դժընդակ գործ գործել: Պետրոս ասաց. Անարբութիւն նորա և չարութիւն և հայհոյութիւնն ետ նմա զկորնչելն: Ներոն ասաց. Վասն զի ընդդէմ կամաց իմ արարէք, չարաւ կորուսից զձեզ: Պետրոս ասաց. Ոչ զոր դու կամիս այն լիցի մեզ, այլ զոր պատմեաց Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս պարտ է կատարել:

Յայնժամ ասէ Ներոն ցԱգրիպաս եպարքոսն. Զարս զայսոսիկ զխռովիչս, չարաւ կորուսանել արժան է, վարցօք⁴ ապա երկաթով խարել. և հրամայեաց զնոսա ի Նաւմաքմոյ տեղւոյ սպանանել: Ագրիպաս ասաց. Բարի թողաւոր, ոչ է արժան չարչարել զդոսա իբրեւ զխռովիչս: Ներոն ասաց. Ապա որով տանջանօք պարտ է կորուսանել: Ագրիպաս ասաց⁵. Որով⁶ ինձ իրաւացի թուի, Պօղոսի անկրօնի զգլուխն հատանել, իսկ զՊետրոս, քանզի մահու է պարտաւոր, ի վերայ փայտի սպանանել: Ներոն ասաց. Գեղեցիկ դատեցար:

1. Ա. օր. յորս ճանապարհաւ թիւ, եղեալ ի վերայ յորս ճանապարհի մաս մաս:
2. Ա. օր. ունել:
3. Ա. օր. չունի առ որ . . . կատարել:

4. Ա. օր. չունի վարցօք. . . սպանանել:
5. Ա. օր. զի Պօղոս ասաց անպարտ եմ:
6. Ա. օր. որպէս:

Եւ ի բաց տարեալք եղեն յերեսաց Ներոնի, առեալք զվճիռ մահու. և մինչդեռ տանէին զՊօղոս ի գլխատել հեռագոյն ի քաղաքէն իբրեւ երեք մղոնաւ կապեալ երկաթի կապանօք, և ընդ դուռն ելեալ իբրեւ նետաձիգ մի, հանդիպեցաւ կին ոմն աստուածապաշտ¹, և տեսեալ զՊօղոս երկաթապատ քաշեալ, զթացեալ² և ելաց յոյժ. և անուն կնոջն էր Պեռեպլտուա³ և էր միականի, զոր տեսեալ Պաւղոսի ասէ ցնաւ. Տուր ինձ զփակեղդ քո, և ի դառնալ իմ տաց քեզ զդա. որ և յօժարութեամբ ետ. և զօրականք երեք⁴ եղբարք որ տանէին զՊաւղոս, ծիծաղեցան և ասեն. Ընդէր կորուսանես զփակեղդ քո, ոչ գիտես եթէ ի գլխատել երթայ: Ասէ կինն. Երդմեցուցանեմ ի փրկութիւն կայսեր, այդ փակեղամբդ պատեցէք զաչս դորա, յորժամ գլխատէք զդա, որ և արարին իսկ այնպէս. և գլխատեցին զնա ոտ ստորոտով ծառոյն: Եւ նախ քան զդառնալն զօրականացն, տուաւ ի հրեշտակաց փակեղն կնոջն, ունելով կաթուածս⁵ արեան. և առեալ զնա կապեաց ի գլուխ⁶ իւր և առժամայն բացան աչք⁷ նորա. և ի գլխատելն Պօղոսի ընդ արեանն կաթն բղխեաց:

Եր սուրբ առաքեալն Պօղոս անձամբն կարճ և հաստ, մեծաքիթ և խաժակն, թաւայօն և զուարթերես, ճաղատ և երկայնամուրուս, սլէխառն⁸, աստուածային շնորհօքն լի և բժիշկ ամենայն ցաւոց ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

Իսկ⁹ ի խաչելն Պետրոսի, ասէ ցօրականս. Տէրն իմ Յիսուս Քրիստոս յերկնից ի յերկիր էջ և ուղիղ ի խաչին բարձրացաւ. զիս որ յերկրէս կոչելով, արժան է գլխիվայր խաչել և զոտս իմ յերկինս ուղղել. զի

1. Ա. օր. հաւատացեալ:

2. Ա. օր. գրացաւ ի նա:

3. Ա. օր. Պեպպուտեայ:

4. Ա. օր. չունի երեք . . .

զՊաշտոն:

5. Ա. օր. արեանքարայն:

6. Ա. օր. ի ճակատն:

7. Ա. օր. աչք:

8. Ա. օր. յաւելու ծաղրերես:

9. Ա. օր. յաւելու իսկ Պետրոս

ուչ եմ արժանի այնպէս լինել ի խաչի որպէս և տէրն իմ. և նոքա այնպէս զոտան ի վեր բեւեռեցին¹։ Եկն անդ անթիւ բազմութիւն բամբասելով զկայսր լի ցասամամբ, մինչ զի այրել խորհէին։ Իսկ Պետրոս տեսեալ զնոսա յայնպիսի միտս, արգել զնոսա աւելով. Յառաջ քան զսակաւ աւուրս աղաչեցայ յեղբարց ելանել և գնալ, եւ տեսի զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս. երկրպագեցի նմա եւ ասացի. Տէր, ո՛ր երթաս։ Եւ ասաց ցիս. Ի Հռոմ զի խաչեցայց։ Եւ ես տեսմ. Տէր, միւսանգամ խաչիս։ Եւ ասաց Տէր. Այո՛, Պետրէ, վասն զի դու փախչիս։ Եւ ասաց ինձ. Մի՛ երկնչիր, զի ես ընդ քեզ եմ մինչեւ մուծից գբեզ ի տան Հօր իմոյ։ Եւ իմ երկրպագեալ նմա դարձայ ի Հռոմ։ Վասն որոյ աղաչեմ զձեզ, որդեակք իմ, մի՛ խափանէք զճանապարհս իմ², զի ոտք իմ զերկնայինն ուղևորին ճանապարհ. մի՛ ապա այժմ տրտմիք, այլ մանաւանդ խնդակիցք եղերուք ինձ, զի այսօր հանդիպիմ պտղոյ վաստակոց իմոց. և զայս ասացեալ՝ աւոթեաց այսպէս. Գոհանամ զքէն, Տէր³, որ արժանի տրարեր զիս ժամուս այսմիկ. և արդ զոչխարս⁴ զորս հաւատացեր ինձ՝ յանձն առնեմ ողորմութեամբ⁵

Իբրեւ շուաշ երե ի խաչ հանեն զնա, ել ի քաղաքեն եւ կամեր փախել, խորհրդեամբ աշակերտացն. եւ յելանելն ետրա ի քաղաքեն ետես զտերն Քրիստոս զի մտաներ ի քաղաք, երկրպագեալ նմա եւ ասաց. Տէր, ո՛չր երթաս։ Եւ ասէ Տէրն. Ի Հռոմ զի խաչեցայց։ Եւ ասէ Պետրոս. Տէր, միանգամ խաչեցար յիշուշապեմ եւ դարձեալ խաչիս։ Ասէ Տէրն. Վասն զի դու փախչիս, ես մտեալ խա-

չիմ։ Յայնժամ Պետրոս ի միտս իշր եկեալ զղցացաւ եւ դարձաւ ի քաղաքն, յայտնեցաւ զօրականացն յորոց խաչերն։ Եւ ի խաչել Պետրոսի ասէ ցօրականս . . .

1. Ա. օր. յաւելու ստորանակ գլխիվայր։
2. Ա. օր. յաւելու որ տանի զիս առ Քրիստոս. չունի զի ոտք . . . ճանապարհ։
3. Ա. օր. հովիւ բարի։
4. Ա. օր. զնոսա։
5. Ա. օր. ողորմութեան քո։

շնորհաց քոց. զի մի վարատեսցին առանց իմ մեղացեալք, այլ քոյին խնամօք պահեսցին, ամէն: Եւ զայս ասացեալ աւանդեաց զոգին:

Յայնժամ երևեցան արք սուրբք զորս ոչ ուրեք երբեք էր տեսեալ, որք ասէին զինքեանս յերուսաղեմէ գալ, Հանդերձ Մարկեղաւ, որ էր Հաւատացեալ ի Քրիստոս, որոյ թողեալ զՍիմոն, զՀետ Պետրոսի Հետէր: Առին զմարմին սրբոյն Պետրոսի Հաւատացեալքն և եղին ի ներքոյ բեւեկնոյն մերձ ի Նաւմաքու, ի տեղւոյն կոչեցելում Բիտիկանոն:

Եւ էր սուրբն Պետրոս կարճահասակ և Հաստանձն, Հեր գլխոյն գոռզ և սպիտակ, և մորուսն կարճ, Թաւայօն, երկայնաքիթ, կարմրերես և սպիտակամարմին, խստասիրտ և արագահաշտ, սքանչելագործ և աստուածաշնորհ:

Իսկ երեք զօրականքն որք Հատին զգլուխն Պօղոսի, յետ երից ժամուց ի նմին աւուր եկին ի քաղաքն, և Հանդիպեալ Պեռեպրտուայ, ասեն ցնա. Զի՞նչ գործեցեր անմտութեամբ, որ կորուսեր զփականդն քո: Եւ նա ցուցեալ զայն, ասէ. Զփականդս իմ վերստին առի և ահա ակն իմ տեսանէ զլոյս, որպէս և տեսանէք զիս. կենդանի է տէր Աստուածն Պաւղոսի. և ես վասն ձեր աղաչեցի զնա, արժանի լինել ծառայութեան տեսուն նորա: Յայնժամ զօրականքն իբրեւ տեսին զփականդն և զակն՝ կնոջն բացեալ, Հաւատացին ի Քրիստոս, զոր լուեալ կայսեր ետ սպանանել զնոսա, և այնպէս կատարեցան բարի Հաւատով ի Քրիստոս:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԼԽԱՌ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ

ՍՐԲՈՅՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՒ ՍՐԲՈՅՆ ՊԱՒԴԱՍԻ

ՓԱՌԱՌՐԵԼՈՑՆ

Սուրբ առաքեալն Պետրոս ելեալ յԵրուսաղեմէ ի քարոզել զբանն Աստուծոյ յերկրի, զնաց ի Կապուռ-կիա և ի Գաղատիա, ի Պոնտոս և ի Բիւթանիա և ապա ի Հռոմ ընդ Պաւղոսի: Գտին անդ զՍիմոն ղկախարդն, որ զարմացուցանէր մոգութեամբ իւրով զժողովուրդս Հռովմայեցոց. ասէր զանձնէ իւրմէ, եթէ Ես եմ Քրիստոսն. և ասէին Հռովմայեցիքն զՊետրոս առաքեալն վասն Սիմոնի, եթէ մեծ ոմն իցէ և առնէ նշանս և հաւատացուցանէ զժողովուրդն:

Եւ երթեալ Պետրոս յերեսն Սիմոնի և ասէ. Ո՛չ դու իցես որ խնդրեցեր ի մէնջ յառաքելոցս Քրիստոսի յԵրուսաղէմ ընչիւք ստանալ զշնորհս հոգւոյն սրբոյ, զի առնիցես և դու նշանս իբրեւ զմեզ, և մեք նզովեցաք զքեզ. և այժմ եկիր տատ կամելով ի մէնջ գաղտ կեալ: Ասէ Սիմոն. Ես եմ Քրիստոս, և դու ո՛չ ծանեար զիս. և արդ տես եթէ ո՛րպէս առնեմ նշանս մեծամեծս. և առժամայն Սիմոն մոգութեամբ մահացոյց զորդի կնոջ այրւոյ և զՊոռփտոյ զորդին կախարդութեամբ սպան. և խօսեցաւ յունկն ցլու և յերկուս հերձաւ: Իսկ սուրբն Պետրոս զմեռեալսն և զարջառն աղօթիւք կենդանացոյց, և ժողովուրդն զարմացան յոյժ և ասեն. Աստուածն Պետրոսի մեծ է որ պարգեւէ կեանս մեռելոց, քան զՍիմոնին՝ որ մահացուցանէ և կենդանացուցանել ոչ կարէ:

Եւ լուաւ Ներոն արքայն և կոչեաց առաջի իւր

զՊետրոս և զՍիմոն և զՊիղատոս. եհարց Ներոն ցՊիղատոս. Ճանաչե՞ս զսոսա: Ասէ Պիղատոս վասն Պետրոսի եթէ Աշակերտ էր Յիսուսի, զոր ես ետուի ձեռս Հրէից զի խաչեցցեն զնա. իսկ այրս այս Սիմոն ոչ է Յիսուսն այն. քանզի յոյժ Թաւաղուի է և Հաստանձն: Եւ ելին յերեսաց Ներոնի:

Եւ Պետրոս և Սիմոն առնէին նշանս Հակառակ միմեանց. Սիմոն առ աչօք երեմամբ և Պետրոս ճշմարտութեամբ և յայտնի: Ասէ Սիմոն ցՊետրոս. Ասես վասն իմ որ չեմ ես Քրիստոսն որ Համբարձաւն յերկինս: արդ նայեա յիս եթէ որպէս ելանեմ յերկինս. և նոյնժամայն սլացաւ և Թռչէր ի բարձրութիւնս երկնից: Ասէ Պաւղոս ցՊետրոս. Եղբայր Պետրէ, գնաց Սիմոն յերկինս: Ասէ Պետրոս. Դիցուք ծունր առ Աստուած և աղօթեսցո՛ք: Եւ մինչդեռ յերկիր խոնարհեալ կային և աղաչէին զԱստուած զի ընկեսցէ զնա ի բարձրութենէն, և ահա Սիմոն գլխիվայր ի վերուստ իջանէր, և անկաւ ի մէջ քաղաքին ի վերայ քարեայ սալի, և խորտակեցաւ ի բազում մասունս. և երթեալ աշակերտքն իւր ժողովեցին զմարմինն և եղին ի վերայ պղնձի սեան ի մէջ պողոտային. իսկ քարեղէն սալն Հերձաւ խաշանման և երեւի մինչև ցայսօր:

Չայս լուեալ Ներոն արքայն, տրտմեցաւ յոյժ ընդ կորուստն Սիմոնի, և հրամայեաց բարկութեամբ ըմբռնել զՊետրոս, վասն զի բազում ժողովուրդս և շորս Հարճս Պոնտէքտոյ դարձոյց ի հաւատն Քրիստոսի: Եւ գիտացեալ զայս Պետրոսի փախեալ, և ելեալ ի քաղաքէն Հանդիպեցաւ Քրիստոսի և ասէ. Յի՞նչ պէտս գաս աստ, Տէր: Եւ ասէ Քրիստոս. Մտանեմ ի Հռովմ զի խաչեցայց: Ասէ Պետրոս. Եւ դարձեալ միւսանգամ խաչիս, Տէր: Եւ նա ասէ. Այո, Պետրէ, միւսանգամ խաչիմ. և վերացաւ յերկինս: Եւ գիտաց Պետրոս զի վասն իւր ասաց Տէրն, դարձաւ ուրախութեամբ ի Հռովմ փառաւորելով զԱստուած: Եւ յորժամ կալան զնա, զպատմուճանս

եպիսկոպոսութեանն Հռովմայ ետ յաշակերտն իւր ի Ղինոն, զի նա միայն գնաց զկնի Պետրոսի: Եւ յորժամ տանէին զնա ի խաչ Հանել, աղաչեաց Պետրոս զդաշիճսն զի մի խաչեացեն զնա կանգուն որպէս զՏէրն, այլ զլիւպայր. և խաչեցին զնա այնպէս. և ի խաչէն ուսուցանէր ժողովրդեանն զբանն կեանց: Եւ աղօթեաց առ Աստուած և ասէ. Դու Տէր հայր մեր, դու եղբայր մեր, դու սիրելի մեր, դու հոգացող մեր, դու ամենայն յամենայնի, և ոչ այլ իմանալի բայց ի քէն Տէր Աստուած մեր. գոհանամ զքէն և խոստովանիմ զքեզ և փառաւորեմ, զի դու միայն ես Աստուած այժմ և յաւիտեանս յաւիտենից. և ժողովուրդն ասացին, ամէն. և առժամայն աւանդեաց զհոգին: Եւ մի ոմն հաւատացեալ որոյ անուն էր Մարկեղոս, իջոյց ի խաչէն և անոյշ իւղօք և խնկօք և սուրբ կտաւովք թաղեաց զմարմինն:

Եւ ի գիշերին յայնմիկ հրեշտակ Տեառն տանջեաց զՆերոն արքայն և ասէ. Թոյլ տուր ծառայիցն Աստուծոյ և մի հալածեր:

Եւր սուրբն Պետրոս կարճաՀասակ, հեր գլխոյն գոռզ և սպիտակ. և միրուսն թաւ և սպիտակ. սպիտակ մարմին, երկայնաքիթ և թաւայօն, խըստասիրտ և արագաՀաշտ, սքանչելագործ:

Իսկ երանելին Պաւղոս առաքեալն էր ի Տարսոն քաղաքէն, յաւուրս անօրէն արքայիցն Տիբերի և Վայիոսի և Նիզաքիոսի և Ներոնի. էր հրեայ ի հրեայ ծնօղաց, և օրինաւոր փարիսեցի, և նախանձայոյզ հաւատոյն իւրոյ. և առ հրամանս ի քահանայապետիցն Հալածել զքրիստոնեայն. և գործակից եղեւ իմաՀն Ստեփանոսին ախալկային՝ պահելով զհանդերձս քարկոծչացն. և յորժամ մերձեցաւ ի Ղամասկոս, եղև յերկնից լոյս և կուրացոյց զնա, որպէս պատմէ Ղուկաս ի Գործս առաքելոցն. մկրտեցաւ յԱնանիայէ և դարձաւ յերուսաղէմ, և ծանոյց զնա Բառնաբաբա՝ առաքելոցն, զկնի չորից ամաց համբարձմանն Քրիստոսի. և կարգեցին զնա առաքեալքն Քրիստոսի սպասաւ:

ւոր, և ծառայէր սրբոց և քարոզէր ամենեցուն զՔրիստոս: Եւ այս են քաղաքք յորս գնացաւ և ուսուցանէր զբանն կենաց. ի Դամասկոսէ սկսեալ, յԵրուսաղէմ չորս անգամ. ի Տարսոն, յԱնտիոք ասորոց. չորիցս անգամ ի Ս(ել)եկիա, ի Կիւպրոս, ի Պերգին, յԱնտիոք Պիսիդիայ երիցս անգամ. յԻկոնիոն, ի Լիւստրիա, ի Դերբին երկու անգամ. ի Լիւկիաիոնոս, ի Պամփիլիա, յԱտալիա, ի Գաղատիա երկու անգամ. ի Բերիա, յԱթէնա, ի Կորնթոս, յԵփեսոս երիցս անգամ. ի Կեսարիա երկրորդ անգամ. ի Կրիտիա, ի Մակեդոնիա, յԵլլադա, յԱսոն, ի Միլետիքինի, ի Քիոս, ի Սամոս, ի Մելիտոն, ի Կոռն, ի Ռիդոն, ի Պատռաս, ի Տիւրոս, ի Պտղեմիադա, ի Փիլիպիա, և ապա կապանօք ի Հռոմ: Եւ դարձեալ ի Հռոմայ ի Սիդոն, ի Միւռիս Լիւկիացոց, ի Կնիդոն, ի Նիսոն, ի Սուրաւկիսոն, յՈրիգն, ի Տոպիւելու, յԱպամիա, ի Տաբերնոն, և դարձեալ ի Հռոմ երկրորդ (անգ)ամ: Եւ զբազում ժամանակս շրջագայութեամբն գնաց ի վաթսուն և հինգ քաղաքս և գաւառս քարոզել զանունն Քրիստոսի. և բազում վշտաց և նեղութեանց վասն սիրոյն և հաւատոցն Քրիստոսի համբերեաց, ունելով զկնի իւր զԱրիստարքոս և զՂուկաս որ զԳործս առաքելոցն գրեաց: Եւ զերկու ամ պահէին գնա ի Հռովմ, և նախ քան զկատարումն իւր գնաց Ղուկաս ի Հռոմայ, և վասն այնորիկ ոչ գրեաց ի գիրս իւր զվկայութեամբ մահն Պաւղոսի:

Իսկ Պաւղոս կացեալ առաջի Ներոնի արքային, ըստ արժանեաց պատասխանի առնէր. և Ներոն մոլեցաւ իբրեւ կատաղի շուռ, և նախ քան զԱգրիպինա զմայրն իւր՝ եսպան և զՀօրաքոյրն իւր՝ և զկինն իւր զՌեմատաքինա, վասն զի հաւատացին ի Քրիստոս և այլս բազումս յազգականաց իւրոց. և ապա յամենայն երկիր արար հալածումն քրիստոնէից, և փութայր զառաքեալսն սպանանել: Կացոյց առաջի իւր զՊաւղոս, և քանզի զբազումս դարձոյց վարդապետութեամբն իւրով յաստուածգիտութիւն, դատապար-

տեաց զնա ի մահ. հրամայեաց և հատին զգլուխ նորա, յորմէ բղխեաց արիւն և կաթն:

Էր սուրբն Պաւղոս անձամբն կարճ և հաստ, ճաղատ ալեխառն, մեծաքիթ, խաժակն, թաւայօն, զըւարթերես, երկայնամօրու, և աստուածային շնորհօքն արտափայլեալ, և բժիշկ ամենայն ցաւոց: Կատարի տօն սուրբ և փառաւորեալ առաքելոցն Քրիստոսի Պետրոսի և Պաւղոսի յունիսքսան և ինն. զօր հանդիսի սոցա յիշատակաւ պատուեմք և սոքօք զքեզ Քրիստոս ծանուցեալ Աստուած ճշմարիտ փառաւորեմք. կեցո զմեզ զի քո են փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

Երանելի առաքեալն Պետրոս հանդերձ եղբարբքն էր ի Հռովմ քաղաքին մեծաւ ուրախութեամբ ի Տէր, գոհանալով ի տուէ և ի գիշերի ի վերայ բազմութեանն, որ ընծայէր հանապազ անուանն քրիստոսի: Քանզի բազումք ժողովէին և լսէին զբան վարդապետութեան նորա, և հաւատային ի Տէր: Վային և հարճք չորք Ագրիպպեայ, Ագրիպինեա, Եւկարիա և Եփիմեա և Գովիա, լսել զվարդապետութիւնն քրիստոսի: Խորհեցան յոգիս իւրեանց և միաբանեալ ընդ միմեանս, սուրբ պահել զանձինս յանկողնոյն Ագրիպպեայ, և նեղէին յոյժ ի նմանէ: Տարակուսեալ այնուհետեւ Ագրիպպաո և տրտմեալ վասն նոցա, յղէ զոմն ի ծառայից իւրոց հետարածի(?), տեսանել թէ յո՞ երթայցեն: Եւ գիտացեալ այնուհետեւ թէ առ Պետրոսն երթան, լուռ եղեալ առ ժամն, և իբրեւ եկին ասէ ցնոսաւ. քրիստոմլնեանն այն ուսոյց ձեզ չհաղորդել ընդ իս, զայս գիտաաջիք զի զձեզ կորուսանեմ և զնա կենդանւոյն այրեմ: Իսկ նոքա յանձն առնուին զամենայն չարչարանս կրել յԱգրիպպեայ, ոյժ առեալ ի զօրութենէ քրիստոսի, միայն զի մի չաղախիցին ընդ անօրէնն: Միւս եւս կին գեղիցիկ, ամուսին Աղբիանոսի սիրելւոյ կայսեր, որում անուէն էր Քսանթիպպէ, հանդերձ այլովք ևս ազատ կանամքք գայր առ Պետրոս, և լսէին զբանն կենաց: Եւ յետ ոչ բազում աւուրց և նա ի բաց եկաց յԱղբիանոսէ: Իսկ այր նորա յոյժ զայրանայր, քանզի սաստիկ ջրմութեամբ հարեալ էր ի սէր կնոջն: Այնուհետեւ որպէս զգազան վայրենի կամէր կորուսանել զՊետրոս, քան-

զի գիտաց այսու, եթէ նա եղև պատճառք մեկնելոյ կնոջ նորա ի նմանէ: Բազում և այլ կանայք յարդարեցան բանին Աստուծոյ և յարանց ի բաց կացին, և արք ի կանանց մեկուսանալ կամեցեալք՝ սրբութեամբ պաշտել զԱստուած. և էր այնուհետև մեծ խռովութիւն ի Հռովմ: Իսկ Աղբիանոս յղեալ առ Ագրիպպաս, ամբաստան եղեալ զՊետրոսէ, եթէ դու կամիս խնդրեալ վրէժս յայնմանէ, որ զիս յամուսնոյն իմոյ քեցեաց և կամ ես ինձէն խնդրեցից: Իսկ Ագրիպպաս ասէր զինքենէ զնոյն կրել ի նմանէ, և զօտարանալն ի հարճից իւրոց: Աղբիանոս ասէ. Եւ զի՞ Թուլանաս Ագրիպպաս, ըմբռնեսցուք զնա և իբրև զմոգ սպանցուք, և մեք կալցուք զկանայս մեր, և զայլոց ևս վրէժս խնդրեսցուք, որ չեն աստ կարող զիւրեաց վրէժս առնուլ, վասն զի զնոցա կանայսն հրապուրեաց: Իսկ Քսանթիպեայ գիտացեալ զխորհուրդս առն իւրոյ և Ագրիպպեայ, վասն դաւաճանութեան առաքելոյն, յղէ գաղտ և գուշակէ Պետրոսի, զի ելցէ և գնասցէ ի Հռովմայ: Դարձեալ և այլ եղբարքն, հանդերձ Մարկեղաւ, աղաչէին զնա գնալ անտի: Իսկ Պետրոս ասէ ցնոսս. Փախստակա՞ն լինիմ եղբարք: Եւ նոքա ասեն. Ո՛չ, զի դեռ ևս ի կարու կաս սպասաւորել Տեառն: Եւ նմա հաւանեալ, ել և գնաց միայն. և ասէ. Մի՞ ոք եկեսցէ զհետ իմ ի ձէնջ, այլ ես միայն ելանեմ փոխեալ զկերպարանս իմ: Եւ մինչդեռ ելանէր ընդ դուռնն քաղաքին, տեսանէր զՏէր զի մտանէր ի Հռովմ, և իբրև ետես Պետրոս ասէ ցՏէր. Յո՞ գաս այսր Տէր: Եւ Տէր ասէ. Մտանեմ ի Հռովմ խաչիլ: Պետրոս ասէ. Դարձեա՞լ խաչիս: Եւ ասէ. Այո՛, Պետրէ, դարձեալ խաչիմ: Եւ եկեալ ի միտս իւր Պետրոս, և տեսեալ զՏէր վերացեալ յերկինս, դարձաւ ի Հռովմ ուրախութեամբ մեծաւ փառս որելով զՏէր, զի նա ասաց խաչիլ, որ ի Պետրոս հանդերձեալ էր լինել: Եւ եկեալ առաքելոյն պատմեաց նոցա զտեսիլն որ երեւեցաւ նմա: Իսկ նոքա սգացին յոգիս իւրսանց, լային և ասէին. Աղաչեմք զքեզ, տէր Պետրէ, վասն մեր տղայոցն

Հոգա: Եւ Պետրոս ստէ. Որ ինչ Տեառն կամք են՝
այն լինի. Թէպէտ և մեք ոչ կամիմք, այլ Տէր կա-
րող է հաստատել զձեզ ի հաւատս իւր, և Հիմնացու-
ցանել ի նմին զոր ինքն տնկեաց. և դուք զայս գի-
տասցիք և տնկեսցիք նովաւ: Այլ ես, մինչև կամի
զիս Տէր ի մարմնի, ոչ ընդդիմանամ նմա, և գար-
ձեալ կամեցեալ առնուլ զիս, ցնծամ և ուրախ եմ:

Եւ Պետրոս մինչդեռ խօսէր զայս, և եղբարքն
լային, հասեալ չորից զինուորացն կալան զնա և
տարան առ Ագրիպպաս: Եւ նա վասն ախտին իւրոյ
ի պատճառս անաստուածութեան, հրամայեաց զնա
խաչել: Իբրև լուան զայս ամենայն եղբարքն բազ-
մութիւն, մեծատանց և աղքատաց, որբոց և այրեաց,
զօրաւորաց և տկարաց, խուռնրնթաց ամենեքեան
անդր դիմեցին, կամեցեալ տեսանել զՊետրոս և յափըշ-
տակել զնա: Եւ հասեալք ի տեղին աղաղակէին և ասէին.
Ձի՛նչ մեղաւ քեզ Պետրէ, ով Ագրիպպաս, զի՛նչ չար
արար Հովմայեցւոց. տես քեզէն քաջ. մի սա մե-
ռանի, և Աստուած զմեզ կորուսանէ: Իսկ սուրբն
Պետրոս հասեալ ի տեղին, ցածոյց զամբօխն և ասէ.
Արք, զօրականք Քրիստոսի, որք ի Քրիստոս յուսացեալ
էք, յիշեցէք զչարչարակցութիւնն Աստուծոյ որչափ
բժշկութիւնս արար վասն ձեր, համբերեցէք նմա որ
զայն և հատուցանէ ըստ գործոց իւրեանց, և ամե-
նայն իրօք լինի և այս. քանզի Տէր յայտնեաց զի-
նելոցն: Այլ ես զի՛ ես հեղգամ և ոչ մատչիմ ի խաչն,
զի երթեալ կացից ընդ աջմէ Խաչելոյն: Երթեալ
այնուհետեւ եկաց առ ընթեր խաչին, և սկսաւ այս-
պէս. Ո՛վ անուն Խաչի ծածկեալ խորհուրդ, ո՛վ ան-
ճառ շնորհք ի վերայ անուան Խաչիս ասացեալ. ո՛վ
բնութիւն մարդոյ մեկուսանալ յԱստուծոյ ոչ կարա-
ցեալ, բռնադատեմ զքեզ աստ ի կատարածի այժմիկ
լուծանելոյ եղելոյ: Ո՞րք ես յայտնեալ. ո՛չ լռեցիս
զխորհուրդս յոգւով իմոյ, փակեալ, յայտնեալ: Խաչս
մի այսպէս թուեսցի ձեզ որպէս երեւիս, և մանա-
ւանդ յորժամ կարէ որ յառաջագոյն լսել չկարացեալ:
Ի վերջին ժամանակս և ի կատարածի եղեալ իմ,

լուարուք ինձ. Յամենայնի ի ղգալեացս որոշեցէք զհոգիս ձեր, յամենայն երեւելեացս որ չէ ճշմարիտ՝ ի բաց լեռուք, խցէք զաչս ձեր յերեւելեացս, խցէք և զշօշափելի ականջս ձեր, Թագուցէք՝ և զյայտնի գործս ձեր, գիտասլիք զայն որ Քրիստոսիւն եղև, և զամենայն խորհուրդ փրկութեան ձերոյ ծանխլիք: Ո՛վ Պետրէ, ժամ է քեզ մատնել զքեզ ունելեաց: Առէք այսուհետեւ որոց է իւրաքանչիւր ոք, և որպէս ազաչեմ զձեզ դահիճք, այսպէս խաչեցէք զիս գլխիվայր, և ոչ որպէս Տէրն իմ. և եթէ ընդէ՛ր այդպէս, ասացից լսողացդ՝ յորժամ խաչիմ:

Իւ յորժամ կախեցին զնա, այնու օրինակաւ՝ որպէս ադաչեացն, սկսաւ ասել դարձեալ այսպէս. Սրբ, որոց պարտ է լսել՝ լուարուք. գիտէ՛ք զխորհուրդս ամենայն՝ որոց ամենայն եղելոց սկիզբն, քանզի և առաջին՝ զորոյ ազգի և գտեսիլն ունիմ ես, զլխիվայր անկեալ եցոյց զծնունդն՝ որ չէր զառաջինն, քանզի մեռեալ էր, զչարժելն ոչ ունէր յինքեան և ի խոնարհ սողեալ անկաւ նա, և զիշխանութիւն իւր զամենայն յերկիր ընկեցեալ: Չամենայն տեսիլս զարդուս այսմիկ ընծայեցոյց անկեալ ի կոչմանէն, որով և զաջն ձախ համարեցաւ և զձախն իբրև զաջ: Չամենայն կերպարանս բնութեան իւրոյ փոխեաց, և զբարւոքն չար համարեցաւ, և զբարին՝ իբրև ստոյգ չար: Վասն որոյ Տէրն ի խորհրդեանն ասէր, Եթէ ոչ առնիցէք զաջն իբրեւ զձախ և զձախն իբրեւ զաջն, զներքին իբրև զվերին, և զվերինն որպէս զներքին, և զառաջին իբրեւ զյետին, ոչ ծանխլիք զարքայութիւնն երկնից: Արդ իմաստս որ եդի առաջի ձեր, և կերպարանքս՝ որ տեսանէք զիս կախեալ նախնոյն օրինակաւ՝ որ յառաջագոյն եկն ի ծնունդ մարդոյն: Իսկ և այսուհետեւ սիրելիք իմ, որ այժմ լսէքդ, և որ հանդերձեալ էք լսել, դադարեցէք յառաջին մոլորութենէն, պարտիք դառնալ առ Աստուած, քանզի պարտ է ելանել ի խաչն Քրիստոսի որ կարգեալ բանիւ միայն: Վասն որոյ Հոգին սուրբ ասէ. Եւ զինչ է Քրիստոս, այլ բան, ձայն Աստուծոյ: Զի բան իցէ

այս ուղիղ, յորում կախեալս եմ, և ձայն խոտորնակ փայտս բնութեան մարդոյն։ Իսկ բեւեռքս որ պնդի յուղիղ փայտի խոտորնակս ի միջոցի, դարձն և ապաշխարութիւն մարդոյն։ Չայս ծանուցեալ քո և յայտնեալ քո ինձ ո՛վ բան, կենաց փայտ այժմ յի՜նէն ասացեալ։ Գոհանամք զքէն ոչ շրթամբքս այսօրիւք բեւեռեցելովք, և ոչ լեզուովս որ սուտն և ճշմարտութեան բանն ելանէ. և ոչ բանիւ այսուիկ որ արուեստականութեամբ և հիւթականութեամբ յառաջ խաղայ, այլ այնու բարբառով գոհանամ զքէն, թա՛գաւոր իմ, որ լութեամբ իմանի, որ յայտնապէս չլսին, որ ոչ ապականի մարմնական գործով, յառաջ ելանէ, որ ապականելի բնութեանս է և մարմնական. որ ոչ յաշխարհի թողեալ, և ոչ ի գիր գրեալ՝ և ոչ ուրումն է և ուրումն չէ։ Այլ այսու գոհանամ զքէն Յիսուս Քրիստոս։ Լուր բարբառովք քով որ յիս հոգիս է, և զքեզ սիրէ և խօսի ընդ քեզ, և յանդիման լինի քեզ, որ հոգւոյ միայն իմանալիդ ես. դու հայր իմ և եղբայր իմ, դու մատակարար իմ և ամենայն ինչ իմ դու, և ամենայն ի քէն, և ոչ ինչ որ ոչ ի քէն։ Եւ դուք եղբարք իմ, ի նա ապաւինեալք, և ի նա միայն զգութ ձեր ունել(ով), պարգեւացն հասջիք որ խոստացեալն է ձեզ, զոր ակն ոչ ետես և ունկն ոչ լուաւ և ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ։ Արդ աղաչեմ զքեզ Տէր, վասն որոյ խոստացարն՝ տալ մեզ, և գոհանամք զքէն և պաշտօնիմք, խոստովանիմք և փառաւորեմք զքեզ մեք տկար մարդիկ, զի դու միայն ես, և ոչ գոյ այլ Աստուած, և քեզ փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն։

Եւ իբրեւ ընթերակայ բազմութեանն զամէնն ապացին նովաւ հանդերձ, աւանդեաց սուրբ առաքեալն Պետրոս զհոգին ի ձեռս Աստուծոյ։

Իսկ Մարկեղոսի չառեալ յումեքէ ի միտ, արարեալ՝ զոր չէր արժան. տեսեալ թէ երանելին Պետրոս եհան զոգին, իւրովք ձեռօք իջուցեալ ի խաչէն, լուաց կաթամբ և գինւով, և աղացեալ մազգիկ՝ ի Նիքոս կղզւոյ՝ մնասս յիսուն, և զմուռ և հալուէ և տերեւս

անոյշահոտս այլ եւս յիսուն մնաս, և զմռեաց զնշխարս նորա, և լցեալ քարեղէն տապան մեծ ատտիկեցւոյ մեղու, և եղեալ զնա ի ներքս, և յիւրում գերեզմանի թաղեաց: Եւ ի գիշերին յայնմիկ եկեալ եկաց սուրբ առաքեալն առ Մարկեղոս և ասէ ցնա. Մարկէ՛, ո՛չ լուար ի Տեառնէ, թող զմեռեալն թաղել զմեռեալս իւրեանց: Եւ Մարկեղիոս ասաց. Այո՛: Եւ Պետրոս ասաց. Արդ, զոր ետուրն մեռելոցն՝ կորուսեր, զի դու կենդանիդ՝ որպէս մեռեալ՝ մեռելւոյ հոգացար: Եւ Մարկեղիոս զարթուցեալ պատմեաց զտեսիլն եղբարցն, որք ի սրբոյն Պետրոսէ էին հաստատեալ ի հաւատսն Քրիստոսի:

Եւ բանն Աստուծոյ աճէր և զօրանայր, և բազմանային աշակերտեալքն և զօրանային ի հաւատս առաւել եւս զալստեամբն Պաւղոսի ի Հռովմ:

Իսկ Ներոնի գիտացեալ յետոյ զվճարելն Պետրոսի ի կենաց, մեղադիր եղև Ագրիպպայ, զի անսաց հրամանի նորա և սպան զնա: Քանզի նա կամէր առաւել եւս մեծապէս խոշտանգել զնա եւ յերկար տանջել, զի և ի նորա պաշտօնէիցն զմանս հաւանեցոյց ի բաց կալ ի նմանէ: Որոյ աղաքաւ տրտմեալ Ներոնի և բազում աւուրս չիօսէր ընդ Ագրիպպաս: Եւ այնուհետև խնդրէր զամենայն եղբարսն որ ի Պետրոսէ աշակերտեալ էին, կորուսանել: Եւ տեսեալ զոմն ի գիշերի զի տանջէր զնա և ասէր. Ոչ կարես զծառայս Քրիստոսի հալածել և կորուսանել. արգել զձեռն քո ի նոցանէ: Եւ այնպէս Ներոնի յերկիւղի եղեալ, ի բաց եկաց յաշակերտացն ի ժամանակին յայնմիկ՝ յորում երանելին Պետրոս ի կենացս վճարեցաւ: Քրիստոսի Աստուծոյ փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն:

ՎԿԱՑԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՒՂՈՍԻ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Եկին Հասին ի Հռովմ Ղուկաս ի Պաղիէէ, Տիտոս ի Դաղմատեայ, և մնային Պաւղոսի: Իսկ իբրեւ եկն և ետես զնոսա ուրախ եղև յոյժ. և անդ արտաքոյ քաղաքին տուն ի վարձու կալեալ, զբանն կենաց խօսէր նոքօք: Եւ եղև հռչակ, և բազումք յաւելուին ի հաւատս, մինչև համբաւ տարածեալ ընդ ամենայն Հռովմ, և բազմաց գալ առ նա և հաւատալ, և լինէր այնուհետև ուրախութիւն մեծ: Իսկ պատանի մատուռակ կայսեր, որում անուն էր Պատրոկղոս, երթեալ երեկորին առ Պաւղոս, և վասն ամբոխին ոչ կարաց մտանել ի ներքս, այլ նստէր ի պատուհանի միում և լսէր զբանն, և յանկարծակի անկեալ մեռաւ, և նոյնժամայն լու եղև Ներոյնի կայսեր: Եւ Պաւղոս իմացեալ Հոգւովն սրբով ասէ. Տեղի եգիտ չարն փորձելով եղբարք զմեզ. ելէք արտաքս և գտանիցէք մանուկ մի անկեալ և հանդերձեալ մեռեալ, բարձէք և ածէք առ իս: Եւ նոքա ելեալ բերին զնա: Իբրև տեսին բազմութիւնն խոռվեցան, և Պաւղոս ասէ. Մի խռովիք, այժմ հուսադք ձեր յայտնեացին եղբարք. եկայք ամենեքեան աղօթս արասցուք զի կեցցէ, և կամ մեք ընդ նմա մեռցուք: Եւ կարդացեալ առ Տէր բազում և մեծաւ հառաչանօք, յարեաւ մեռեալն: Եւ առաքեցին զնա հանդերձ այլովք որք էին ի տանէ կայսեր: Իսկ կայսրն լուեալ էր զմահն Պատրոկղեայ, յոյժ տրտմեցաւ և հրամայեաց այլում կալ ի վերայ գինւոյն: Եւ ասեն զնապանքն. Տէր կայսր, Պատրոկղոս կենդանի է և կայ ի վերայ տակառացն: Եւ ասէ կայսր. Զի՞

երկնչի մտանել: Եւ իբրեւ եմուտ, ասէ կայսրն. Պատրովդոս, կեանս: Եւ նա ասէ. Այո՛, կեամ: Եւ ասէ կայսրն. Ո՞ արար քեզ զկեալդ: Իսկ նա լցեալ ի մաստուծեամբ Հոգւոյն սրբոյ ասէ. Յիսուս Քրիստոս թագաւորն յաւիտենից: Եւ կայսրն ասէ. Եւ նա՞ հանդերձեալ է թագաւորել յաւիտենից և լուծանել դամենայն թագաւորութիւնս: Եւ Պատրովդոս ասէ. Այո՛, զամենայն որ ի ներքոյ երկնից են դադարեցուցանէ, և նա լիցի միայն, և ոչ իցէ թագաւորութիւն որ թագիցէ ի նմանէ: Եւ ետ ապտակ ածել նմա. և ասէ (ց) Պատրովդոս. Եւ դո՛ւ կամիս զինուորել նմա: Եւ նա ասէ. Այո՛, վասն զի նա յարոյց զիս ի մեռելոց: Եւ յետ այսր Բաղրաբաս և Յուստոս և Ուրբոն և լայնոտն և Փեստոս քաղաքացին, սենեկապետք արքային ասին ցնա. Եւ մեք երկնաւոր թագաւորին զինուորիմք: Իսկ նա տանջեալ զնոսա սաստկութեամբ մեծագոյնս, յետոյ արկ ի բանդ զնոսա, և հրամայեաց զրել վճիռ. Սոքա են մեծ թագաւորին զօրականք: Եւ հրամայեաց զամենեսեան զորս գտցեն ի զօրականացն Քրիստոսի, սպանանել: Ածին և անդ բազում կալանաւորս և զՊաւղոս կապեալ, ընդ որ հայէին ամենեքեան կապեալքն ակնածութեամբ որ ի նոյն կապանսն էին, մինչև իմանալ կայսերն թէ նա է ի վերայ ամենայն կալանաւորացն և Քրիստոսի զօրականացն: Եւ ասէ ցնա. Այր դու, մեծի թագաւորին զօրական և իմ կապեալ. զինչ զմտաւ ածեալ է քո, եկիր ի հռովմայեցւոց իշխանութիւնս, և յիմմէ նահանգէս զօրս ժողովես առնել զինուոր քում թագաւորին: Եւ Պաւղոս մեծաւ համարձակութեամբ առաջի ամենեցուն ասէ. Ով կայսր, ոչ միայն ի քումմէ նահանգէ աստի ժողովեմ զինուորս, այլ և յամենայն աշխարհէ, զի այսպէս գրեալ է. Մի՛ զոք արգելուլ, որք կամին զինուորել իմում թագաւորին. արդ, եթէ կամիս և հաճոյ է քեզ, և դո՛ւ զինուորեա՞ նմա, քանզի ոչ մեծութիւն և ոչ այլ ինչ որ յաշխարհիս է պատուական, կեցուցանէ զքեզ: Արդ, եթէ դու անկցիս առաջի նորա և

աղաչեցես՝ կեցցես. քանզի յաւուր միում հանդերձեալ է դատել զաշխարհս: Եւ զայս լուեալ դատաւորին կայսեր, զամենայն կալանաւորսն հրամայեաց հրով այրել, և զՊաւղոս հրամայեաց գլխատել օրինօք հռովմայեցւոցն: Իսկ Պաւղոս չլռէր ի խօսելոյ զքանն:

Եւ այնուհետեւ և Ներոնն ի Հռովմ և զբազումս ազգմամբ չարին զքրիստովնեայս սպանանէր. մինչ կարի դժուար թուէր հռովմայեցւոցն և գալ յարքունիս ասելով. Բառնամ զհռովմայեցւոց զօրութիւնս: Եւ իբրեւ լուաւ՝ դադարեաց այնուհետեւ, և եղեալ զրով, մի ղոք ի քրիստովնէիցն սպանանել մինչև ինքն գիտասցէ վասն նոցա:

Յայնժամ Պաւղոս ածաւ առաջի նոցա, յետ հրամանին եղելոյ. և Ներոնն ի նոյն միտս կացեալ մնացեալ ասէր. Ձդա գլխատեցէք: Իսկ Պաւղոս ասէ. Ո՛վ կայսր, ոչ եթէ սակաւ ժամանակս կեամ թագաւորին խմում. զի եթէ գլխատեցես զիս, զայս արարից, դարձեալ յարուցեալ երևեցայց քեզ, և ցուցից թէ ոչ մեռայց. այլ կեամ Յիսուսի Քրիստոսի որ գայն դատել զաշխարհս ամենայն: Իսկ Ղոնգնոս և Կրետէս ասացին. Պաւղոս, ուստի՞ ունիցիս զթագաւորն գայն, զի այսպէս հաւատասցուք ի նա, և ոչ փոխել յամառութիւնս յայս: Եւ Պաւղոս, սկսաւ խօսել նոցա զքան վարդապետութեան այսպէս. Արք, որք ի յանդգնութեան էք և ի մոլորութեան, դարձյիք և ապրեալիք ի հրոյն որ գալոցն է ի վերայ ամենայն աշխարհաց: Քանզի ոչ որպէս դուք կարծէք թագաւոր այն յաշխարհէ գալոց է, և զինուորեմք նմա, այլ յերկնից կենդանւոյն Աստուծոյ, որ վասն անօրէնութեանց գայ դատաւոր, և երանի այն որ հաւատայ ի նա, զի կեցցէ յաւիտեան. վասն զի գայ ի մաքրումն, յայրել զաշխարհս: Եւ նոքա առաջի նորա ասեն. Աղաչեմք զքեզ ծառայ Աստուծոյ, օգնեա մեզ և արա դմեզ որպէս դուդ ես, և արձալ կեմք զքեզ ի մահուանէդ: Եւ Պաւղոս ասաց. Ոչ եմ փախստական ի Քրիստոսէ, այլ օրինաւոր զօրական եմ Աստուծոյն կենդանւոյ. եթէ գիտէի եթէ մեռանիմ

իմում Թագաւորին, առնէի զայդ ով Ղոնգնէ և Կրետէ: Այլ վասն զի կեամ Աստուծոյ իմում և զնա սիրեմ, երթամ առ Տէրն իմ, զի ընդ նմա եկից ի փառս Հօր իւրոյ: Եւ նոքա ասեն ցնա. Եւ զիմորդ յետ գլխատելոյն քո կեցցուք մեք:

Եւ մինչդեռ նա դայն խօսէր, առաքէր Ներոփն զՊարթենէս և զՓարէս տեսանել թէ գլխատեալ իցէ Պաւղոս: Եւ իբրև եկին գտին զՊաւղոս կենդանի: Եւ Պաւղոս կոչեցեալ զնոսա առ ինքն ասէ. Հաւատացէք ի կենդանին Աստուած որ և զիս և զհաւատացեալս իւր յարուցանէ ի մեռելոց: Եւ նոքա ասեն. Երթամք առ Ներոփն այժմ, և յորժամ մեռանիցես դու և յարիցես, հաւատացուք յայնժամ: Եւ Ղոնգնոս և Կրետէս աղաչեն զնա վասն փրկութեան իւրեանց: Ասաց Պաւղոս. Ընդ արչալուշն առաւօտուն եկեալ ձեր և ի գերեզման իմ, գտի՛ք արս երկուս զի յաղօթս կայցեն, զՏիտոս և զՂուկաս, նոքա տացեն ձեզ զկնիքն տէրունական: Եւ կացեալ Պաւղոս առաջի, յարեւելս կոյս, յաղօթս եկաց յերկար, խօսեցաւ եբրայեցերէն ընդ արսն, և ձգեալ զպարանոցն այլ ոչ եւս խօսեցաւ: Եւ իբրև եհատ զգլուխն դաշիճն, կաթն ցայտեաց ի հանդերձս նորա. և նա զարմացեալ փառաւոր արար զԱստուած, որ ետ զայնպիսի փառս Պաւղոսի, և երթեալ պատմեաց կայսեր զեղեալսն:

Եւ մինչդեռ նա զարմանայր և տարակուսէր, եկն Պաւղոս յիններորդ ժամուն, մինչդեռ բազումք շուրջ կային զնովաւ փիլիսովփայք և սիրելիք. և ասէ ցկայսր. Ահաւասիկ կեամ ես Պաւղոս Աստուծոյ զօրականս, և ոչ մեռայ, այլ կեամ. և դու տես զի լինելոց է քեզ չար, յետ ոչ բազում ատուրցս այսոցիկ, վասն զի հեղեր արիւն արդար. և նա խռովեալ ընդ բանսն, հրամայեաց արձակել զկալանաւորսն և զամենայն կապեալսն: Իսկ որոց պատուիրեաց Պաւղոս առաւօտուն երթալ ի գերեզմանն, գտին արս երկուս զի կային յաղօթս, և զՊաւղոս ի մէջ նոցա, և զարմացան յոյժ: Եւ տեսեալ զնոսա Տիտոսի և Ղուկայ, և զահի հարսն ի մարդկանէն երկիւղէ, ի փախուստ

դարձան: Իսկ նոքա զկնի ընթացեալ Հասին և ասեն. Ոչ հալածեմք զձեզ այլ աղաչեմք զի տացէք մեզ զկնիքն, որպէս և Պաւղոս պատուիրեաց որ ընդ ձեզ այժմ յաղօթս կայր: Եւ նոցա լուեալ, յոյժ ուրախ եղեն և ետուն նոցա զկնիքն տէրունական, փառաւորելով զՀայր և զՈրդի և զաւրբ Հոգին այժմ և յաւիտեանս. ամէն:

Առ Ներոմիւիւ կայսերը Հռովմայեցւոց վկայեաց Պաւղոս առաքեալ, կտրեալ զգլուխն սուսերաւ, յերես ներորդի վեցերորդի ամի կենարար չարչարանացն. զբարւոք պատերազմ պատերազմեալ ի Հռոմ քաղաքի, որ օր եօթն էր Պանէմոն ամսոյ, որ կոչի Հռովմայեցւոց, յառաջ քան զերիս կաղանդացն յուլեայ, որ է մարգաց ամիս, յորում կատարեցաւ սուրբ առաքեալն իւրով վկայութեամբն ի վաթսներորդի վեցերորդի ամի փրկչին մերոյ Տեառն գալստեանն: Եւ ես ստոյգ նշանակեցի զժամանակ վկայութեան Պաւղոսի առաքելոյ:

Տ Ե Ս Ի Լ

Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն Պ Ա Ի Ղ Ո Ս Ի

ՈՐ ՏԱՐԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿՔՆ ԶՀՈԳԻ ՆՈՐԱ

Եւ յորժամ տարան զՊաւլոս եւ ցուցին նմա զտեղիս արդարոցն եւ մեղաւորացն, եւ մարմինն կայր կենդանի եւ հոգի նորա ետես զտեղիս հանգոտեան արդարոցն եւ զտանջանա մեղաւորացն: Զեօթն օր եւ զեօթն գիշեր, հրեշտակք ի շուրջ ածին եւ ցուցին նմա զամենայն սքանչելիսն Աստուծոյ. եւ արձակեցին զՊաւլոս քարոզել ընդ ամենայն տիեզերս: Արդ, լուարուք որդիք մարդկան եւ ի միտ առէք, եւ յորժամ լսէք զպատուիրանս զայս, ի միտ առէք եւ ողբացէք եւ սպաշխարեցէք եւ լացէք զյանցանս ձեր, յաղօթս կացէք եւ ջանացարուք վաղվաղակի վասն մեղաց ձերոց ի տուէ եւ ի գիշերի, եւ առաւօտու եւ ի վաղորդեան: Զի ի մտանել արեւուն ամենայն հրեշտակքն տանին զփառարանութիւն առաջի Աստուծոյ, զամենայն աւուրս կենաց իւրեանց, երկիր պագանեն Աստուծոյ եւ մատուցանեն զգործս մարդոյ զոր գործեալ իցէ՝ յերեկորեայ մինչեւ յառաւօտն եւ ի վաղորդայնէ մինչեւ ցերեկոյն, եթէ բարի է գործեալ եւ եթէ չար. եւ են հրեշտակք՝ որ երթան ուրախութեամբ, եւ են՝ որ տրտմութեամբ: Ի մտանել արեւուն որ է իսկ առաջին ժամ գիշերոյն, երթան ամենայն հրեշտակքն յարս եւ ի կանայս զի պահեսցեն զնոսա, զի պատկեր Աստուծոյ է մարդն, հրեշտակքն առ Աստուած եւ երկիր պագանեն, եւ մատուցանեն զգործս մարդոյն, եթէ բարի եւ եթէ չար, զպատասխանիսն հանեն առ Աստուած:

Ձեզ ասեմ որդիք մարդկան. զի յորժամ հրեշտակն առ Աստուած տանի զաղօթս և զերկրպագութիւն առաջի Աստուծոյ, ես Պաւլոս տեսի ի նմին ժամուն որ եկին հրեշտակքն ուրախութեամբ և սաղմոսիւք երկիր պագին առաջի Աստուծոյ: Հոգի սուրբ ել ընդ առաջ նոցա, և ձայն որ ասէ. Ուստի՞ դայք պաշտօնեայք մեր, զի բերէք զբեռինս և զաւետիս: Ետուն պատասխանի և ասեն. Մեք գամք յայնցանէ՝ որք որոշեցին զանձինս իւրեանց յաշխարհէ և յայնմանէ՝ որ բնակեալ են յայրս և ի փապարս լերանց, լան և մաշեն զանձինս իւրեանց վասն անուան քո: Ձայն որ ասէ. շնորհ իմ և օգնութիւն ի վերայ նոցա և ոչ թողից զնոսա, զի արարին զանձինս իւրեանց տաճար և բնակարան սուրբ Երրորդութեանն:

Իբրև գնացին այն հրեշտակքն, ահա եկին այլ հրեշտակք երկիր պագանել ի ժամու իւրեանց որք լային և ողբային. և հոգի Տեառն ել ընդ առաջ նոցա և ասէ. Ուստի՞ դայք պաշտօնեայք մեր: Ետուն պատասխանի լալով և ասեն. Մեք գամք յայնցանէ՝ որ կոչեցեալ է անուն քո ի վերայ նոցա, թշուառական դնեն պատճառս յամենայն ի գործս իւրեանց. աղօթք սուրբ ոչ արարին և ոչ կացին ի պատուիրանն Աստուծոյ, և ոչ եղեն լսող առաջնորդաց իւրեանց, զիսրդ պահեմք զնոսա: Եղև ձայն յԱստուծոյ որ ասէ. Մի՞ դադարէք պահել զնոսա, մինչ զի գարձցին և ապաշխարեսցեն. ապա թէ ոչ՝ գան առ իս և ես դատեմ զնոսա: Իմացարուք որդիք մարդկան, զի զամենայն զոր խնչ գործէք եթէ չար և եթէ բարի, զամենայն մատուցանեն առաջի Աստուծոյ:

Իբրև կայի ես անդր, եկն հրեշտակն և ասէ ցիս. Եկ զկնի իմ և ցուցից քեզ զտեղիս արդարոցն յորժամ ելանին ի մարմնոյ իւրեանց. և անտի տարայց զքեզ ի տանջանս մեղաւորացն և ցուցից քեզ զխորութիւնս դժոխոցն, և անդ ցուցից քեզ զանձինս մեղաւորացն՝ յորժամ ելանեն ի մարմնոյ իւրեանց: Եւ գնացի զկնի նորա և հայեցայ ի խոնարհ երկիր

և տեսի զիշխան ահաւոր և անդ էին հոգիք մուրեւ-
լոցն որ մուրեւեցուցանէին զմարդիկ յԱստուծոյ. և
անդ հոգիք ստուծեան և ագահութեան, և անդ էին
իշխանք ամենայն չարութեանց աշխարհին: Չայս
ամենայն ետես ակն իմ ի ներքոյ երկնից:

Եւ դարձեալ հայեցայ և տեսի հրեշտակս ահա-
ւորս, անողորմն, որ բնակութիւն ոչ գոյ ի նոսա. և
էին երեսք նոցա լի բարկութեամբ և ատամունք
նոցա էին արտաքոյ բերանոյն, աչք նոցա փայլէին
որպէս պղնձիս և հեր գլխոյ նոցա մեծամեծս, և բոց
հրոյ ելանէր ի բերանոյ նոցա: Հարցի և ասեմ ցհրեշ-
տակն. Տէր, ո՞վ են նոքա: Եւ պատասխանի սուեալ
ասէ. Սոքա այն են որ առաքեն զանձինս ամբարըշ-
տացն ի տանջանս և անողորմ տանջեն զանձինս մե-
ղաւորացն:

Եւ հայեցայ ի բարձունս և տեսի այլ հրեշտակս
որ էին երեսք նոցա լուսաւոր իբրև զարեգակն, ա-
ծեալ էին ընդ մէջս իւրեանց կամարս ոսկիս և ու-
նէին ի ձեռինս իւրեանց պսակս և զդրոշմ Աստու-
ծոյ, և զգեցեալ էին հանդերձս լուսաւորս, և էր
գրեալ ի նոսա անուն որդւոյն Աստուծոյ, և էին լի
ամենայն հեղութեամբ: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ.
Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ պատասխանի և ասէ. Այս
են որ տանին զանձինս արդարոցն: Եւ հարցի և ա-
սեմ. Եթէ պատահէին այն ահաւոր հրեշտակքն,
զինչ արասցեն արդարոցն: Եւ նա ասէ. Հրեշտակն
ողորմութեան է ընդ նոսա, ոչ երկնչին զի արդարք
են և ունին զմատանին ի ձեռինս իւրեանց:

Հայեցայ և տեսի այր մի արդար զի մեռանէր. և
եկին հրեշտակք ողորմութեան և առին զհոգի նորա
և գնացին ընդ այն տեղին՝ ուր հոգիքն էին մուրեւ-
լոցն և ստուծեան, պոռնկութեան և ագահութեան.
և տեսին զի ոչ գոյր նոցա ինչ պատճառք: Իբրև
տեսին զնա, լալով ասացին. Ով անձն որ զերծար ի
ձեռաց մերոց, քանզի արարեալ էր քո զկամս Աս-
տուծոյ յերկրի, զի ահա ուրախ են վասն քո հրեշ-
տակք քո: Չայն եղև յերկնից, որ ասէր. Ածէք զնա

այսր: Եւ իբրեւ մտին յերկինս, ի նմին ժամու ձայն որ ելանէր ի բիւրուց բիւրուց հրեշտակաց որ ասէր. Զօրացիր, անձն, և քաջալերեա, քանզի զարմացան իբրեւ տեսին զի ունէր զգորշմն Աստուծոյ. աղաղակէին միաբան և ասէին. Զօրացիր և քաջ լեր, անձն, զի ամենեքեան ուրախ են ընդ քեզ, քանզի արարեալ է քո զկամս Աստուծոյ յերկրի: Եւ առաջնորդեցին նմա. զնայ և չոգաւ երկիր եպագ Աստուծոյ: Եւ իբրեւ դադարեցին, եկն Միքայէլ հրեշտակապետն բազում զօրօք հրեշտակաց ընդ նմա, և նոքա մերձեցան և երկիր պագին առաջի Աստուծոյ: Եւ ետ զնա ցՄիքայէլ հրեշտակապետն և տարաւ զնա ի կեսանն յաւիտենից, վայելել զանանց բարութիւնսն:

Ի նմին առուր ելի յայլ տեղի, և տեսի այր մի մեղաւոր. եկեալ էին բարի հրեշտակքն և վիճէին ի վերայ անձինն, և ոչ գտին իրաւունս բարի հրեշտակքն. այլ ըմբռնեցին զնա անողորմ հրեշտակքն: Իբրեւ մերձեցան յերկինս լսել զձայն որ ասէր ի բիւրուց հրեշտակաց. Վայ քեզ, թշուառական անձն. լաւ էր քեզ եթէ չէր ծնեալ զքեզ երկիր: Ահա եկն հրեշտակ անձին ընդ այնորիկ և ասէ. Այս է անձն որ մատուցանէի զգործս դորա հանապազ: Իղեւ ձայն որ ասէր. Ո՛ւր է արդարութիւն քո, ո՛ւր է ողորմութիւն քո. գիտէիր զարդարութիւն և գործէիր զանօրէնութիւն: Ետ պատասխանի հոգին թշուառական և ասէ. Ո՛վ է որ էջն ի դժոխս, և ել պատմեաց մեզ, եթէ գոյ դատաստանք: Հայեցայ և տեսի զչարիս նորա զամենայն զոր յիշէր. և եղև ձայն որ ասէր. Հանէք զդա ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց զքեզ ի տեղիս արդարոցն: Եւ զնացի զկնի նորա. և հայեցայ ի խոնարհ երկիր և տեսի լոյս և մլար և խաւար: Եւ ասեմ ցհրեշտակն. Տէր, զի՞նչ է այս: Եւ ասէ ցիս. Այս է մեղք որ խառնեալ են ընդ աղօթս մեղաւորաց: Եւ յոգւոց հանելով՝ ասեմ ցհրեշտակն. Կամէի տեսանել զանձինս մեղաւորացն թէ յոր՞ում

նմանութեան ելանեն յաշխարհէս: Եւս պատասխանի հրեշտակն և ասէ ցիս. Հայեաց ի խօնարհ երկիր: Եւ Հայեցայ և տեսի երկիր բարի և վայելուչ. և ահա պայծառ է եօթնպատիկ քան զճառագոյթս արեգականն: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞ր տեղիս այս: Ասէ ցիս. Այս տեղիք կուսանացն են և այնոցիկ որ նեղեալ են և մաշեալ զանձինս քաղցով և ծարաւով վասն անուանն Աստուծոյ:

Եւ յետ այսորիկ տեսի յարևելից կուսէ գետ չրոյ. և գետն էր սպիտակ քան զկաթն: Հարցի ցհրեշտակն. Տէր, զի՞նչ է այս: Եւ ասէ ցիս. Այս է ծովն փափկութեան, և յարևելից կուսէ մտանէ ի քաղաք օծելոյն. այլ ոչ են արժանի մտանել ի քաղաք օծելոյն. բայց ճանապարհ այս է որ տանի ի նա. եթէ ոք շնացեալ կամ ամբարշտեալ, և դարձեալ ապաշխարեսցէ և արասցէ պտուղ ապաշխարութեան, յորժամ ելանէ ի մարմնոյն, ածեն զնա երկիր պագանել առաջի Աստուծոյ, և յետ այնորիկ տան զայնպիսին ցՄիքայէլ հրեշտակապետն կտակարանացն և մկրտէ զնոսա ի ծովս յայամիկ, և ածեն զնոսա ի քաղաքս յայամիկ ընդ այնոսիկ որք ոչ երբեք մեղան: Եւս զարմացայ և օրհնեցի զԱստուած: Եւս պատասխանի հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց զքեզ ի քաղաքն յայնմիկ: Եւ յանկարծակի եղև ինձ ելանել ի վերայ ծովուն, և եհան զիս ի նաւ ոսկի. և էին հրեշտակք իբրև հազարք, սաղմոսելով առաջնորդէին ինձ մինչև մօտ ի քաղաք օծելոյն, և բնակիչք քաղաքին ուրախ էին ընդ երթալն իմում ի քաղաքն. և էր իսկ լոյս նորա պայծառ՝ առաւել քան զլոյս աշխարհիս, եօթնպատիկ քան զճառագոյթս արեգականն: Եւ էր իսկ տեսիլ քաղաքին միապէս ոսկի, և երկոտասան պարիսպ շուրջ զնովաւ, և երկոտասան հազար աշտարակ կա(յին) ի նմա, և երկոտասան գրունք մօից ի քաղաքն և էին բարձր ի միմեանց և յայնցանէ, և էին զարդարեալք ամենայն վայելչութեամբ. և չորս գետ գային շուրջ զնովաւ, և յարևելից կուսէ էր գետն մեղր, և յարևմտից էր գետն գինւոյ. և ի հարաւայ

էր գետն կաթն. և ի հիւսիսոյ էր գետն ձիթոյ: Եւ իբրեւ տեսի, հարցի ցհրեշտակն. Ո՞վ են այս գետքս որ կան շուրջ զքաղաքաւս: Ասէ ցիս. Այս գետք նման են այնմ գետոց որ յաշխարհին են. անուն գետոյն որ մեղր է՝ Փիսոն է. և անուն գետոյն կաթինն՝ Տիգրիս է. և անուն գետոյն որ գինին է՝ Գեհոն է. և անուն գետոյն որ ձէթն գայ՝ Եփրատէս: Քանզի արդարք մինչ յաշխարհին էին՝ ոչ արարին զկամս անձանց իւրեանց, այլ քաղցիւ և ծարաւով կային վասն անուանն Աստուծոյ: Վասն այնորիկ զան ի քաղաքս յայս և հատուցէ նոցա Աստուած բիւրապատիկ քան զոր տեսնես: Դարձեալ հարցի ցհրեշտակն. Տէր, ա՛յս են պարգեքն զոր խոստացաւ Աստուած սրբոց իւրոց: Եւ նա ասէ. Ոչ են այս միայն, այլ առաւել եօթնպատիկք (քան) զոր տեսնես: Իբրեւ ելանեն սուրբք յաշխարհէ և զան տեսանել զայս պարգևս, լան և ասեն յոգոց հանելով. Ընդէ՛ր ոչ լուաք բան մի բարի խօսք ի բերանոյ մերմէ. Ընդէ՛ր բարկացուցաք զեղբարս մեր և զընկերս: Իբրեւ յաւելաւ ի խօսս, հարցի և ասեմ. Տէր, ա՛յս միայն են պարգեքն զոր խոստացեալ է Աստուած սրբոց իւրոց: Ես պատասխանի հրեշտակն. Ոչ է այս միայն զոր տեսնես այժմ. այս այնոցիկ են որ կանայս ունին և կանանցն որ արս ունին, և հանդարտք եղեն ի կուտութենէ իւրեանց և արարին զկամս Աստուծոյ, տայ նոցա զայս պարգևս:

Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞յր է այս տեղիս: Եւ ասէ ցիս. Երկրպագուացն է և հեզոցն, որպէս ասէ Տէրն, եթէ երանի հեզոց՝ զի նոքա ժառանգեսցեն զերկիր:

Եւ զարձեալ եհան զիս ընդ դուռն արեւելեան, և տեսի անդ ծառս մեծամեծս, և պտուղ ոչ գոյր ի նոսա. ելանէին մարդիկ և մտանէին ի քաղաքն. լային նոքա յորժամ մտանէին մարդիկն ի քաղաքն, և ծառքն ապաշխարէին, և ի ծուռն իջանէին և կանգնէին: Ես իբրեւ տեսի, լացի ընդ նոսա և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա զի ոչ եղեն արժանի մտանել ի

քաղաքս յայս, քանզի ամենայն մարդիկ մտանեն: Եւ ասէ. Սոքա երիցունք էին հպարտք. հանապազ կային յաղօթս, բայց զսիրտս իւրեանց հպարտ ունէին քան զամենայն մարդիկ. նզովէին, բարձր ունէին զանձինս իւրեանց, արհամարհէին զընկերս իւրեանց, ոմանց ողջոյն տային, և ոմանց բանային զդուրս տանն և ոմանց ոչ բանային. եթէ ընկերքն սակաւ ինչ ասէին, բարձրանային ի վերայ նոցա, և լի էին ամբարտաւանութեամբ: Հարցի և ասեմ. Եւ ամբարտաւանութիւն արգելո՞ւ զնոսս ի քաղաքէս: Եւ ասէ ցիս. Արմատ ամենայն չարեաց՝ ամբարտաւանութիւնն է. միթէ որդին Աստուծոյ որ էլ յաշխարհ միթէ ամբարտաւանեցաւ. ոչ, այլ խոնարհեցաւ: Հարցի և ասեմ. Եւ ծառ(այ)քն ընդէ՞ր խոնարհին և կանգնին. և ասէ. Ի ժամանակին որ էին յերկրի, զժամն ասէին և ծունր ոչ ածէին. այժմ ապաշխարեն, որ ոչ գոյ տեղի ապաշխարելոյ:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց զքեզ ի տեղիս արդարոցն: Եւ եհան զիս յարևելից կուսէ ուր գետն է Գեհոն: Եւ տեսի անդ զԱբրահամ և զԻսահակ և զՅակովբ և զամենայն արդարսն. իբրև տեսին ցիս, ողջոյն ետուն ինձ: Եւ ասեմ ցհրեշտակն. Տէր, ո՞ր է տեղիս այս: Եւ ասէ ցիս. Այս այնոցիկ է որ ընկերասէր և օտարասէր է. յորժամ ելանէ հոգին ի մարմնոյն, տայ զայնպիսին ցՄիքայէլ հրեշտակապետն. և ընդ այս ճանապարհս ածեն ի քաղաքս յայս, և արդարքն ողջոյն տան նմա և ասեն. Ընդ որս մտեր զու ի մէջս:

Եւ տարաւ զիս միւսանգամ ի տեղի մի խաւարի. և տեսի այր մի մեղաւոր անդ, և տանէին զնա հրեշտակքն ի տեղի խաւարի, և տանջէին զնա հրեղէն գաւազանաւ. և ձայն եղև յերկնից և ասէր. Ածէք զթշուառականդ որ բարկացոյց զԱստուած և զպատուիրան նորա ոչ պահեաց: Իբրև ածին զնա, տեսին զնա հրեշտակք և հրեշտակապետքն բիւրք բիւրուց, աղաղակէին և ասէին. Վայ քեզ, թշուառական, զինչ կամիս տալ պատասխանի ընդ գործոց քոց: Պա-

տասխանի ետ հրեշտակն որ պահէր գանձն և ասէ. Լացէք ամենայն հրեշտակք երկնից ընդ իս: Պատասխանի ետուն ամենայն հրեշտակքն և ասեն. Հանէք զդա ի մէնջ, զի հոտ դորա ձանձրացուցանէ զմեզ: Եւ յետ այնորիկ ամին զնա առաւ ի Աստուծոյ և ցուցին նմա զԱստուած. և հրեշտակն որ պահէր զնա աղաղակեաց և ասէ. Ես եմ հրեշտակն, որ մատուցանէի զգործս դորա զոր գործէր ի տուէ և ի գիշերի. Հաստ ըստ գործոց դորա: Չայն եղև առ նա և ասէ. Ո՞ր է բողոք քո փոխանակ ամենայնի զոր արարի քեզ բարի. միթէ ա՛յլ սահման եղի քեզ քան զարդարոյն. միթէ օր մի զարեգակնն ո՛չ ծագեցի ի վերայ քո իբրև ի վերայ արդարոյն. կամ թէ ո՛չ ետու պարարտութիւն յանդատանս և ի տունս քո: Դա իբրև լուաւ, կարկեցաւ և ոչ տայր պատասխանի: Աղաղակէին ամենեքեան և ասէին. Արդար ես դու, Տէր, և ուղիղ են դատաստանք քո, զի ամենեքեան որ առնեն ողորմութիւն՝ եղիցի նոցա ողորմութիւն: Եւ դատաւորն ասէ. Արդ տուք զդա ի մեղաւոր հրեշտակն, տանել ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց. և անդ եղիցի մինչև յօր դատաստանի իմոյ:

Տեսի անձն մի զոր ամէին երկու հրեշտակք, որ լայր և ասէր. Աստուած արդար ճշմարտութեամբ և քաղցր: Եւ ասէ հոգին այն. Այս եօթն օր է որ մատնեցայ ի ձեռս այս երկու հրեշտակացս, և տաւրան զիս ի տեղիս որ ոչ էի տեսեալ. ասէ ցիս արդար դատաւորն Աստուած. Զինչ գործ գործեալ է քո, որ ոչ արարին քեզ ողորմութիւն. խոստովանեա՛ զմեզս քո զոր արարեր յերկրի, զի ոչ դու արարեր ողորմութիւն: Ետ պատասխանի և ասէ. Ոչ մեղայ: Եւ բարկացեալ սրտմտութեամբ յասել նորա եթէ ոչ մեղայ, և ասէ ցնա. Ընդէ՛ր յաշխարհին յայն զոր ինչ մեղանչէիք յիս, ոչ խոստովանէիք և ապաշխարէիք. պատճառս մեղաց ուսանէիք. ո՛չ այնպէս է: Եւ միւս անգամ լուան ձայն ի բիւրուց բիւրուց հրեշտակաց որ ասէին. Արդար ես դու Տէր և ուղիղ են դատաստանք քո:

տանք քո: Եւ դարձեալ ասեն. Հանէք զժառայդ անպիտան ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց:

Եւ ասէ ցիս Հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և տարայց քեզ ի տեղիս արդարոցն: Եւ գնացի զկնի նորա: Եւ տարաւ զիս յերկրորդ երկինս և կացոյց զիս առաջի դրանն. և էր դուռն ոսկի, և առաջի նորա երկու սիւնք ոսկի և ի վերայ նորա երկու տախտակս լի գրով: Դարձաւ էառ զիս Հրեշտակն և ասէ ցիս. Երանի է քեզ թէ մտանէիր ընդ այս դուռնս. զի ամենեքեան չեն արժանի բայց միայն աշխտօքն: Հարցի և ասեմ. Տէր, զինչ է այս գիրս ի տախտակս: Եւ ասէ. Անուանք արդարոցն է, ոյք պաշտեն զԱստուած ամենայն սրտիւք իւրեանց և նոքա պանդուխտք են յերկրի: Հարցի և ասեմ. Տէր, անունք նոցա գրած է աստ թէ ոչ: Եւ ասէ ցիս. Ոչ եթէ անուանք նոցա միայն այլ և նմանութիւնք նոցա, և մազ գլխոյ նոցա գրեալ են աստ և այլ գործք նոցա և կերպարանք նոցա: Իբրեւ մտի ես ի ներքս անդ, պատահեաց ինձ այր մի ալեոր, և երես նորա լուսաւոր էին որպէս զարեգակն. եկն ընդ առաջ իմ և համարեաց զիս և ասէ. Ողջ եր սիրելի Աստուծոյ Պաւղոս, և տրտմեցաւ յոյժ և ասէ. Կամէի զամենայն երկիր, որ մտանէին յայս պարգեւս, և սակաւք են որ մտանեն աստ. լամ և յոգւոց հանեմ վասն ազգի մարդկան, քանզի յոյժ բազում են պարգեւքն և բարիքն, զոր պատրաստեաց Աստուած սրբոց իւրոց: Հարցի վասն ալեւորին և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա ալեւորս այս: Եւ ասէ. Սա ենովք է զպրապետն արդարութեան: Տեսի անդ և զԵղիա, եկն ետ ինձ ողջոյն, և իբրեւ ետ զողջոյնն, ի լաց հարաւ և ասէ. Քանի՞ են պարգեւքն զոր պատրաստեաց Աստուած սրբոց իւրոց: Եւ ասէ Հրեշտակն. Տես և ի միտ առ զոր ցուցի քեզ, և պատմեա որդւոց մարդկան յերկրի:

Եւ ասէ Հրեշտակն. Եկ զկնի իմ և ցուցից քեզ զոր արժանն է. պատմեա որդւոց մարդկան: Եւ

տարաւ զիս ի գեան որ էր ի հարաւոյ կոյս քաղաքին. զի էին անդ որդիք մարգկան ուրախ և սաղմոսէին: Եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ են սղբա: Եւ ասէ ցիս. Սղբա այնպիկ են որ ետուն զանձինս իւրեանց նուէրս Աստուծոյ և կային սրբութեամբ, որ ոչ գոյր ի նոսա ումարտաւանութիւն, այլ ի հեղութիւն էին և ի խոնարհութիւն և ի մաքուր յօթեւանի գործս իւրեանց. տան զայնպիսին ի Միքայէլ հրեշտակապետն և ընդ այս ճանապարհս ածեն ի քաղաքս յայս: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, կա՞յ յայսմ տեղի որ լաւ է քան զընկերին ի քաղաքիս յայսմիկ: Եւ ասէ. Այո, երկրորդն լաւ է քան զառաջինն, և երրորդն քան զերկրորդն. մի քան զմի փառաւոր են: Եւ դարձեալ տեսի աթոռս արկեալ առ ումենայն դրանն, և ի վերայ ամենեցունցն պսակս և կամարս ոսկիս: Հայեցայ և տեսի միւսանգամ այլ աթոռս ի մէջ քաղաքին, զարդարեալ ամենայն վայելչութեամբ և պսակս ի վերայ նոցա, անպատմելի որ ոչ ոք կարէ պատմել զվայելչութիւն նորս: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞ւմ պատրաստեալ են տեղիքս այս և աթոռքս: Եւ նա ասէ. Այս այնոցիկ է որքան(?) արարին զանձինս իւրեանց, վասն անուանն Տեառն, քանզի գիր նոքա ոչ գիտէին և ոչ սաղմոսս բազումս, այլ զոր լսէին ի պատուիրանացն Աստուծոյ զայն առնէին, վասն հեղութեան և ողորմութեան իւրեանց:

Իսկ էր ի մէջ քաղաքին եկեղեցի մի մեծ և յոյժ բարձր, և էր այր մի մերձ ի բեմն նորա, իբրև զարեգակն լոյս սայր քաղաքին, և ունէր գիրք ի ձեռին իւրում սաղմոսաց և տայր կցուրդ զալէլուան. և ի վերայ պարսպաց էին և ի վերայ աշտարակացն եւ ի վերայ դրանցն քաղաքին կցէին զալէլուան: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞վ են այնպիկ որ սաղմոսեն ի վերայ բեմին: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Այս Դաւիթ է որ սաղմոսէ ի վերայ բեմին, այս է Երուսաղէմ որ ի յերկրին է. զի յորժամ գայ Թագաւորն և երևի փառօք իւրովք, Դաւիթ միւսանգամ սաղմոսէ առաջի նորա և ամենայն արդարքն կցեն զալէլուան: Հարցի

և ասեմ. Քան զամենայն արդարքն Դաւիթ միայն սաղմոսէ առաջի Աստուծոյ: Պատասխանի ետ և ասէ. Քանզի որդին Աստուծոյ նստի ինքն ընդ ալմէ Հօր իւրոյ, և ինքն Դաւիթ սաղմոսէ առաջի նորա: Այսպէս պարտ է լինել և յերկրին, ըստ օրինակին որ յերկրնս է. ոչ է արժան առանց սաղմոսի և ալէլուի մատուցանել զպատարագն Աստուծոյ. զի յորժամ քահանայքն զպատարագն մատուցանեն, և զօրք երկնից ընդ նոսա սաղմոսեն: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ է ալէլուն: Եւ ասէ ցիս. Քննես և հարցանես վասն ամենայնի: Եւ ասէ. Ալէլուն եբրայեցի էր ի խօսից, և հրեշտակացն մեկնութիւն ալէլուն ասէ թեկղայթամարաթ: Ասէ ցիս. Թեկղայթամարաթն(?), այլ թարգմանէ փառք է Աստուծոյ, որ էարկ հիմունս ամենայնի, օրհնեսցուք ի նոյնն: Զի ամենայն որ սաղմոսէ և ոչ կցէ զալէլուն, մեղանչէ Աստուծոյ: Ասէ ցիս հրեշտակն. Ամենայն որ կարող է և ոչ կցէ զալէլուն, ամբարտաւան է, ոչ է արժան օրհնել զարարիչն իւր:

Եւ իբրև լուեաց ի խօսիցն, եհան զիս ի մէջ ծառոցն, և ընդ մէջ քաղաքին և ի վերայ ծովուն փրկութեան, եւ ի վերայ գետոյն կաթին և Գեհննի եզրին, և յետ այնորիկ եհան զիս ի վերայ ծովուն ուկիրանոսի. և ասէ ցիս. Գիտե՞ս թէ յո՞ երթաս: Եւ ասեմ. Ոչ գիտեմ, Տէր: Եւ ասէ ցիս. Եկ զկնի իմ և ցուցից քեզ զանձինս ամբարշտացն և մեղաւորացն, զի իմասցիս զտեղիս նոցա: Եւ գնացի զկնի նորա, և էառ զիս և տարաւ յարեմոսից կուսէ. անդ տեսի ես զերեսս երկնից որ հաստատեալ կայր ի վերայ ծովուն ուկիրանոսի. և յորժամ ելի ես ի վերայ ծովուն, տեսի անդ ոչ գոյր լոյս, այլ խաւար. և հեծոյն և լալոյն և վայուն և ճիչոյն, որ ելանէր ի խաւարէն: Եւ տեսի զի կայր գետս, հոսանք հրոյ հոսէին և եռայր. և արկեալ էին տնդ արս և կանայս, և էին բազում յոյժ, և էր ի նոցանէն որ մինչև ի ծունկան էր ի հուրն, և էր որ մինչև ի մէջն էր ի հուրն, և էին որ մինչև ի շրթունան

էին ի հուրն, և էր որ մինչև ի հեր գլխոյն էին՝ որ հուրն ծածկեալ էր: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա որ յայսպիսի տանջանա մատենցան: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սոքա այնք են որ ոչ ի թիւս արդարոցն գտան և ոչ ի թիւս ամբարշտացն, զի զոր կացին յաշխարհին տղմելոյ, ի մեզս, ի շնու-թիւն կացին, և յիշոցաց ոչ դադարեցան և յամենայն չարիս էին մինչև մեռան: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա որ մինչև ի ծունկան են ի հուրն: Պատասխանի ետ և ասէ. Սոքա այնք են որ յորժամ ելաւ նէին յեկեղեցւոյն և մխէին զանձինս իւրեանց ի խոտոր այրս և յուզէին զչարս և զկռիւս: Որ մինչև ի մէջս էին թաղեալ ի հուրն, այնպիսիքն էին որ հաղորդէին ի մարմնոյ և յարենէ որդւոյն Աստուծոյ և պոռնկէին և շնային զմիմեանս, և զրուցէին յեկեղեցին ի ժամ աղօթիցն: Եւ որ մինչև ի հեր գլխոյն էր ծածկեալ ի հուրն, այնոքիկ են, որ տուեալ նոցա Աստուած զամենայն բարութիւնս երկրի, և նաքա ոչ ետուն քաղցելոց և ոչ ողորմեցան որբոց և այրեաց: Որ մինչև ի չրթունսն էին, այն են որ ածէին զմիմեանս յեկեղեցին և զրուցէին, փոխանակ աղօթիցն. արդ առնուն զհասուցումն ըստ գործոց իւրեանց:

Եւ տեսի այր մի զի ածէին չորս հրեշտակ զնա ի հուրն մինչև ի ծունկան, և արեալ ուն(էր) զձեռս իւր և թաթաւեալ արեամբ և որդն եռայր ի բերան նորա և յղընգունս, և հեծէր և լալով ասէր. Ինձ ողորմեա, զի ես քան զամենեանս ի տանջանս եմ: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Եւ ասէ ցիս. Այս զոր տեսանես սարկաւազ էր, որ գիտէր զօրէնս և գործէր զչարիս առաջի Աստուծոյ. արդ ունի գտանջանս անդադար:

Դարձեալ տեսի գուր մի հրոյ լի, և անդ արկեալ էին արս և կանայս յոյժ և որդն ուտէր զնոսա. ես իբրև տեսի լացի և յոգւոց հանի, և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ետ պատասխանի և ասէ ցիս. Սոքա այն են որ զչաճս ոսկւոյ և արծաթոյ առնուին:

Տեսի զայլ ոմանս, տանջէին և թոյլ ոչ տային նո-

ցա, լացի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Այս կոյաքն են, որ շնային և ապականէին զկուսութիւնս իւրեանց, այգպէս ընդունին զտանջանադ:

Տեսի արս և կանայս բազումս, զի հատանէին զոտս և զձեռս իւրեանց, և իբրև տեսի զնոսա լացի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այնոքիկ են, որ զորքս և զայրիս և զանանկս սորրտմեցուցին և զրկէին և լացուցանէին, հակառակութեամբ և նենգութեամբ կային ընդ ընկերս իւրեանց, այժմ տանջին:

Տեսի յարեւից կուսէ բազում չարչարանս եւ տանջանս, յորում էին բազում արս և կանայս. և գետ հրոյ իջանէր ի վերայ նոցա: Հայեցայ և տեսի անդ խորխորատս յորում էին արկեալ անձինք ի վերայ միմեանց, և էր գետն ի խորս իբրև երեսուն հազար կանգուն. տեսի զնոսա զի հեծեծէին և լային և բողբոջէին և տէին. Ողորմեաց մեզ, զի քան զամենեւեան մեք տանջիմք չարաչար: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այն են որ ոչ յուսացան Աստուած, զի յորժամ յառնէին յանկողնոյ իւրեանց, ոչ օրհնէին զարարիչն իւրեանց և ոչ ծունր ածէին. այլ սանդղէին և նըւտնէին և լուանային զմարմինս իւրեանց և զհոգիսն կորուսանէին: Հարցի և ասեմ. Տէր, քանի՞ չափ է խորութեան հրոյս այսորիկ: Ասէ ցիս. Խորութեան հրոյս չափ ոչ գոյ, այլ իբրև զկաթսայն և իբրև զյորձանս հեղեղաց. որպէս այր ոք առեալ քարս՝ ընկնու ի ծովն, և ապա զհետ ժամանակաց հասանէ յատակս, նոյնպէս և հուրս այս յորժամ արկանեն զանձինս մեղաւորացն ի հուրս յայս, նաև յետ հինգ հարիւր ամացն, ապա կարէ հասանել յատակ դորա: Ես իբրև տեսի, լացի և յոգեաց հանի և ասեմ ցհրեշտակն. Միթէ դու ողորմած չեմ քան զորդին Աստուծոյ. քանզի Աստուած ողորմած է, երկայնամիտ ի վերայ որդւոց մարդկան և թողու որ յիւր կաման չըջի յերկրի, և գիտեն զտանջանս և ոչ

երկնչին և ոչ սարսեն և ոչ յիշեն եթէ երթալ պիտի առ Աստուած և համարս տալ ըստ գործոց և բանից. և այժմ տանջին յաւիտեանս յաւիտենից:

Դարձեալ տեսի ալեւոր մի արկեալ ի հուրն և չորս հրեշտակք տանջէին զնա. և ունէր ի ձեռինն մսահան երկաթի և երեքժանի կայր ի նմա, ածէին ի բերան նորա և հանէին զաղիք նորա: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Եւ ասէ. Այդ զոր տեսանես՝ երէց էր, ոչ պաշտէր զպաշտօն իւր բարի, այլ ուտէր և ընպէր և ապա մատուցանէր զպատարագն Աստուծոյ. արդ ընդունի զտանջանս:

Դարձեալ տեսի զի չորս հրեշտակք ածէին զայր մի ի հուրն և այլ հրեշտակք փայլատակամբ ծեծէին զնա և զերեսս նորա յայսմ տանջանս: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Պատասխանի ետ և ասէ ցիս. Զայդ զոր տեսանես՝ եպիսկոպոս էր և ոչ հովուէր հօտի իւրում բարի, այլ զփառս մեծութեան հովուէր անձին իւրում և ոչ գնայր ի շնորհս Աստուծոյ, այժմ տանջի:

Տեսի միւսանգամ արս և կանայս որ կախեալ կային զկրճնկացն և զհերացն, իբրեւ զթոնիր հրոյ արկեալ էին մուխ քթիցն նոցա, և թուխ բոց ելանէր և վառէր զերեսս նոցա: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ ցիս. Այս այնոքիկ են որ զարդարէին զանձինս իւրեանց, ոչ եթէ վասն արանց իւրեանց, այլ վասն շնութեան և պուռնկութեան:

Տեսի արս և կանայս և էր գոյնն նոցա չէկ. և արկեալ էին ի խորխորատ մի և ածեալ էին ի վերայ նոցա ծծումբ, և իջանէր ի վերայ նոցա հոսանք հրոյ: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Այդ այնոքիկ են, որ արան ընդ իրար ապականէին և կանայսն ընդ իրարս իբրեւ սողոմայեցիքն. և այժմ տանջին:

Տեսի այլ արս և կանայս որ կային ի վերայ գաւզանացն, որ խածուտէին զնոսա, և գային իբրեւ զվիշապս մեծամեծս, ուտէին եւ մանրէին զոսկերս նոցա, և ոչ տային ասել ողորմեաց. և հրեշ-

տական որ ի վերայ նոցա, ասէր. Իմացարձք եթէ դայ որդին Աստուծոյ, քանզի յառաջագոյն ասացաւ և դուք ոչ կամեցայք լսել. զի ընթեռնուն ձեզ քահանայքն զգիրս սուրբս և ոչ լսէիք, վասն այսորիկ ոչ անիրաւութեամբ մատնեաց զձեզ ի տանջանս, այլ իրաւամբք: Ես յողոց հանի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա որ կան այսպէս: Եւ ասէ ցիս. Այս այն կանայքն են որ ապականէին զստեղծուածն Աստուծոյ և կորուսանէին զմանկունս իւրեանց, և արքն այն են, որ պողնկէին ընդ նոսա. և ահա եկին մանկունքն առաջի Աստուծոյ, և ասեն ցհրեշտակն որ կայր ի վերայ տանջանացն. Վրէժ խնդրեցէք ի ծնողաց մերոց, քանզի ապականեցին զստեղծուածն Աստուծոյ և անուն Աստուծոյ կոչեցեալ էր ի վերայ դոցա և զպատուիրանն Աստուծոյ ոչ պահեցին, այլ ետուն զմեզ կերակուր վիշապոց և կոխան խոզից, և ի մեծ գետին ընկեցին զմեզ: Եւ տարաւ հրեշտակն զմանկունն յանտրտում ուրախութիւնսն. և տարան զծնողսն ի տանջանսն յաւիտենից:

Եւ յետ այսորիկ տեսի արս և կանայս որ ելանէին ի գուբս խորս, և ծծումբ և ձէթ իջանէր ի վերայ նոցա, և շղթայս եղեալ ի պարսնոցս նոցա և կապեալ երկաթիւ զոտս նոցա, և քարչէին հրեշտակքն զնոսա բարկութեամբ և դնէին հրեղէն զաւազանս, և նովաւ տանջէին զնոսա և ասէին. Ընդէ՞ր ոչ կամեցարուք զժամանակս ձեր ապաշխարել և ապաշխարութեամբ պաշտել զՈրդին Աստուծոյ: Հարցի և ասեմ ցհրեշտակն. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այն են, որ մեծաբանեալ են ի վերայ երկրի, և աղքատք երկրի թշուառական արարին զնոսա. զի անուն Աստուծոյ կոչեցեալ էր ի վերայ նոցա, և ոչ արարին ողորմութիւն որբոց և այրեաց, ոչ օտարաց և ոչ ընկերաց. և զաղօթս սուրբ ոչ արարին Աստուծոյ, քանզի բազում ստացուածք իւրեանց և հոգք աշխարհի անպտուղ արարին զնոսա, և հրեշտակք շրջեցուցանէին զնոսա ընդ ամենայն տեղիսն ի տանջանսն ուր այլք կային, և ասէին իբրեւ տեսին. Թէ-

պէտ և մեք աշխարհականք էաք, ձեզ երանէաք թէ սոքա արդարք են և ծառայք Աստուծոյ. դուք առաւել էք ի տանջանա քան զմեզ:

Հայեցայ և տեսի բակ մի բարձր երեսուն կանգուն սրահ ի վերայ բոց հրոյ, և ածէր հրեշտակն արս և կանայս, զկանայս ընդ հերացն կախէին, և զարսն ընդ կրլնգացն յանին, և գայր ձայն անուին բարձր յաղալն իւրում, և առնոյր զնա, և տանջէին դառնութեամբ, և գայր դառն հեծոյն և լալոյն ի հրոյ անտի նեղութեանցն: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա. զի՞նչ արարեալ է սոցա: Եւ ասէ ցիս. Սոքա այն են որ զգեցեալ էին զկուսութիւն սուտ, երևէին ի մարդկանէ թէ արդարք են և ներքոյ լի էին պղծութեամբ և պոռնկութեամբ, և ոչ գործեցին զարդարութիւն, այժմ ընդունին զտանջանսդ: Ազաղակէին միաձայն և ասէին. Ողորմեաց մեզ, զի այժմ ծանեաք զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանսն և ասէր. Այժմ ապաշխարէք ուր ոչ գոյ տեղի ապաշխարելոյ:

Եւ տեսի այլ տեղի մի որ էր անիւ մի բարձր եօթանասուն կանգուն, և ելանէր հուրն և չրջէր շուրջ զնովաւ, և թուխ էր բոց նորա իբրև զմրրիկ հնոցի, տեսանէի զարսն զի կախէին զլեզուացն և զկանայսն զհերացն, և ելանէր հուրն և ծածկէր զնոսա զի ոչ երևէին. ելանէր ձայն աղաղակի նոցա որ ասէին. Ողորմեաց մեզ, զի ծանեաք զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանսն և ասէր. Այժմ ապաշխարէք ուր ոչ գոյ տեղի: Ես հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ չար արարեալ է սոցա առաջի Աստուծոյ: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սոքա այն են որ զգեցեալ էին զկուսութիւն սուտ և զարդարէին զանձինս իւրեանց ոչ եթէ վասն աստուածապաշտութեան այլ վասն ի պէտս մարմնոյ իւրեանց. և ձայն աղաղակի որ ելանէր ի բերանոյ նոցա որ ասէին. Ողորմեաց մեզ, զի ծանեաք զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն ասէ ցնոսա. Ո՞ւր է գեղեցկութիւն գեղոյ ձեր, ո՞ւր է քուն (գոյն?) աչաց ձերոց, ո՞ւր է

չօչափութիւն ձեռաց ձերոց, մօր են ընթացք ոտից ձերոց: Ուրախ էիք ի շնութիւն ձեր և ի գողութիւն ձեր և ի պողնկութիւն և յիշոցս ձեր, պղծել բերանոց ձեր: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանան և տսէր. Այժմ ապաշխարէք որ ոչ գոյ տեղի ապաշխարելոյ:

Դարձեալ տեսի այլ արս և կանայս, և գազանս ահաւորս և երկայնութիւն նորա կանգուն ինն և բարձրութիւն նորա կանգուն քսան. բանայր գրեթէ իւր և կլանէր զնոսա և ջախջախէր զնոսա և մանրէր զնոսա և մերձ լինէին ի մեռանել. հանէր զնոսա ի բերանոյ իւրմէ և ընկենոյր: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, զի՞նչ չար գործեալ է՞նոցա որ յայսպիսի տանջանս մատնեցան: Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ. Սղբա կոչք էին, նուիրեալ զանձինս իւրեանց. և ապականեցին զկուսութիւնս իւրեանց ընդ մանկունս աշխարհի: Եւ բախէին զնոսա հրեշտակքն ի վերայ գազանին և ուտէր զնոսա գազանն չարաչար. և էր դէմք գազանին իբրև զհուր և փայլէին աչք նորա իբրև զփայլատակն հրոյ, և դառնայր այնպէս ծամէր զնոսա: Աղաղակէին և ասէին. Ողորմեաց մեզ Տէր, զի քան զամենեսեան մեք եմք ի տանջանս. և հրեշտակն յաւելոյր ի տանջանս նոցա:

Տեսի այլ կանայս, զի չորս իժ ծծէին գատինս նոցա, և խածանէին դեք զնոսա. և մանկունս ունէին նոքա ի գիրկս իւրեանց, և առ հրեշտակն զմանկունսն, և նոքա սղաղակէին. Ցայլ տանջանսն ևս սուաւել յառաջեցուք, զի զխորհուրդ մահու խորհեաց մեզ, և լոյսն որ ի քէն սուաւ մեզ խաւար արարին: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր, զի՞նչ չար արարեալ է սոցա: Ասէ. Սղբա հաւատաւորք էին որ զգեցեալ էին զկուսութիւն սուտ և պողնկէին և կորուսանէին զստեղծուածս իւրեանց, այժմ առցեն զտանջանսն յաւիտենից:

Դարձեալ տեսի այլ տեղի, զի էր ցուրտ և սառնամանիք և սառն, և էր գոչիւն ցրտոյն առաւել քան զհրոյն, և անդ արկեալ էր հրեշտակն արս և կոնայս

ի ստոնումանիքն և գայր լալիւն և հեծիւն և կրճը-
տոււմն աւտամանց: Հարցի ցհրեշտակն և ասեմ. Տէր,
զի՞նչ չար արարեալ է սոցա որ մատնեցան ի տան-
ջանս յայս: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սոքա այն են
որ զգեցեալ էին զկուտութիւն սուտ և ապականէին
զմարմինս իւրեանց և երդնուին և ասէին եթէ, կոյսք
եմք: Եւ արդ սհաւասիկ Աստուած է որ քննէ զսիրտս
և զերիկամունս և ոչ բք կարէ փախչել ի դատաս-
տանացն Աստուծոյ: Եղև ձայն յամենեցուն որ ա-
սէին. Ողորմեա մեզ, զի ծանեաք զապաշխարութիւն:
Եւ հրեշտակն յաւելոյր և տանջէր զնոսս և ասէր.
Ապաշխարէք այժմ որ ոչ գոյ տեղի: Հարցի ցհրեշ-
տակն վասն սառինն թէ զո՞յ ջերմութիւն ի սառս
յայս: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Թէ և արեգակն ծագէ
ի սառս յայս, ոչ ջեռնուն: Ես լացի և յագագ հանի
և ասեմ...?:

Հայեցայ և տեսի այլ տեղիս տղմով, և էին անդ
արք և կանայք, և ելանէր որդն հրեղէն և ուտէր, և հուրն
եռայր և որդն ուտէր զմարմինս նոցա մինչև երևէր
ոսկերք նոցա, լային և ասէին. Ողորմեաց մեզ, տէր,
զի ծանեաք զապաշխարութիւն: Ես հարցի և ասեմ.
Տէր, ո՞վ են սոքա: Ետ պատասխանի հրեշտակն և
ասէ. Սոքա այնոքիկ են, որ ի կերակուրս մտոյ և
յագոււմն գինւոյ և մարմնոյ ընդ պոռնիկս բնակէին և
ուրախ էին ի գործս իւրեանց, և պզծութեամբ իւ-
րեանց մոլորեալ էին ի հրամանացն Աստուծոյ, տշմ
տանջին աստ:

Տեսի տեղի մի այլ զի եռայր հուրն և բորբոքէր
և հրահոսանք իջանէր և հրեշտակն ածէր անդ արս
և կանայս ի հուրն: Եկին այլ հրեշտակք և ունէին
ի ձեռս իւրեանց կայծակունս հրոյ, և նովաւ ծեծէին
զերեսս նոցա. և իբրև տեսի լացի և ասեմ. Տէր,
ո՞վ են սոքա որ այսպէս տանջին: Եւ ասէ ցիս հրեշ-
տակն. Սոքա այն են որ սոկասաւաքն էին, տային
զարծաթս իւրեանց ի վարձու և առնուին վաշխ ի
վաշխի վերայ և սոկոսիս ժողովէին: Եւ ասեն. Ո-
ղորմեաց մեզ Տէր: Եւ հրեշտակքն հրեղէն գաւա-

զանաւն ծեծէին զգլուխս նոցա և ասէին. Ժողովեսցուք ղփրկութիւն հանապազ, զի դուք ոչ ժողովեցէք ղփրկութիւն ձեր. այժմ տանջեալիք:

Դարձեալ տեսի այլ սառնամանիք, արկեալ անդ արս և կանայս, և նոքա լային և ողբային և կրճտէին զատամունս իւրեանց. իբրև տեսի լացի զնոսա և աւսեմ. Լաւ էր նոցա եթէ չէր ծնեալ զնոսա երկիր: Հարցի և ասեմ. Տէր, եթէ ծագի արեգակն ի վերայ, ոչ ջեռնուն անձինքս այսոքիկ: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Եթէ ամենայն հուրդ զոր տեսանես, հեղու ի վերայ սառինդ, ոչ ջեռնու սառնդ: Եւ իբրև տեսին զիս այնոքիկ որ ի տանջանան էին, լային և ողբային և ասէին. Ողորմեաց մեզ, Պաւղոս սիրելի Աստուծոյ:

Եւ յետ այսորիկ տեսի զի բացան երկինք, և տեսի զՄիքայէլ հրեշտակապետն կտակարանաց իջեալ յերկնից և ընդ նմա զօրք երկնից հրեշտակաց, առ այնոսիկ որ ի տանջանան էին աղաղակէին և ասէին տանջանաւոր հրեշտակքն. Ողորմեաց մեզ հրեշտակ կտակարանաց, զի դու յամենայն ժամ աղաչես վասն որդւոց մարդկան: Եւ ասէ Միքայէլ հրեշտակապետն. Ես յամենայն ժամ աղաչեցի վասն ձեր և դուք ոչ արարիք սակաւ մի պարգևս, այժմ տանջիք յաւիտեանս:

Դարձեալ տեսի հաց շաղախեալ ընդ արեան և շուրջ կային երիցունք, բազում ժողովրդօք իւրեանց, և բոց ահագին ծածկէր զնոսա և աղաղակ յոյժ եւ լանէր անտի: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ են սոքա: Ետ պատասխանի և ասէ. Այս այն երիցունքն են որ ի կերակուրս մսոյ և գինւոյ անառակէին և ընդ կանայսն պոռնկէին, և պիղծ ձեռօք իւրեանց մատուցանէին զպատարագն Աստուծոյ և հալածէին զհրեշտակն յեկեղեցւոյն Աստուծոյ և զհոգին մերժէին ի սրբութենէն, արդ այժմ տանջին: Եւ ես իբրև տեսի լացի և ասեմ. Վայ ձեզ մեղաւորացդ, ընդէ՞ր ծնեալ էր զձեզ երկիր: Ասէ ցիս հրեշտակն. Միթէ դու ողորմած ես քան զԱստուած որ քաղցր է և երկայնամիտ, որ թողու զմարդն յիւր կաման որ զինչ և կամի առնէ յերկրի. և ես լացի դառնապէս:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Ե՛կ զկնի իմ և ցուցից քեզ տանջանա մեծամեծս քան զայդ. և գնացի զկնի հրեշտակին և տարաւ զիս յարեւելից կոյս:

Հայեցայ և տեսի խորխորատ մի, զի կային անդ դրունք պղնձիք և կապարս երկաթիս, և էր գիր գրեալ ի վերայ նոցա, և ասեմ. Բայ զգրունսդ զայդ և ես տեսից զդա: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Ոչ կարես հոտոյն համբերել: Եւ իբրեւ երաց զդուռն, և ահա ժանտահոտութիւն դառն էր քան զտանջանա ամենայն, և հայէի ի ներքս ի դժոխսն և ահա անդ տրեկաւ էր բիւրս բիւրուց մարդկան, և իջանէր կաթիլ սառնամանեացն ի վերայ նոցա, և էր խաւար ի վերայ նոցա և ելանէր լալիւն և հեծիւն և կրծաբախումն և կրճեւ ստամանց:

Եւ եկն Միքայէլ հրեշտակապետն և բազում զօրք հրեշտակաց՝ և ասեն. Լուարուք լուարուք որ ի տանջանսդ էք, որ խօսի բան մի Միքայէլ մեծ հրեշտակապետն: Պատասխանի ետ Միքայէլ հրեշտակապետն և ասէ. Ես կացի առաջի Աստուծոյ վստն ամենայն կենդանւոյ, և կամ զտիւ և զգիշեր և աղաչեմ զՏէր վստն մարդկան և աղօթեմ փոխանակ նոցա. նոքա ոչ դադարեցան և ոչ հանդարտեցան ի մեղաց և ի շնութենէ և յիշոցաց իւրեանց. արդ դուք անցուցիք զժամանակս ի մեղս և յանօրէնութիւնս ձեր: Ես յաղօթս կամ հանապազ և աղաչեմ զԱստուած՝ զի ամցէ անձրեւ, և դարձեալ աղօթեմ զի տացէ ցօղ յերկնից, և դարձեալ աղաչեմ զի տացէ պտուղ երկրի ձերում, և ասեմ՝ եթէ ոք արասցէ սակաւ մի բարի, ես աղաչեմ փոխանակ նորա, և օգնեցից նմա զի ապրեսցի ի դառն տանջանացս յայսցանէ: Եւ ասէ հրեշտակապետն. Ո՛ւր են աղօթք ձեր, ո՛ւր է ապաշխարութիւն ձեր, ո՛ւր են ողորմութիւնք ձեր. բայց արդ լացէք հանապազ և ես ընդ ձեզ լացից և ամենայն հրեշտակք Պաւլոսիւ հանդերձ, թերեւ ողորմեսցի ձեզ ողորմածն Աստուած: Եւ իբրեւ լուան զձայնն զայն, աղաղակէին միաբան լալով և ասէին. Ողոր-

մեայ մեզ, Որդի Աստուծոյ: Եւ ես Պաւլոս լացի և ասեմ. Ողորմեայ ստեղծուածոց քոց:

Եւ անկաւ Միքայէլ ի վերայ երեսաց իւրոց, նոյնպէս և բիւրք բիւրուց Հրեշտակաց անկան առաջի աթոռոյ տատուածութեան և տանն միաբան. Ողորմեայ ի վերայ մարդկան, ողորմեայ ի վերայ պատկերի քում:

Եւ տեսի զերկինս զի շարժէին իբրև զծառ ի հողմոյ, և ի նմին ժամու անկան առաջի աթոռոյն ամենայն Հրեշտակապետքն և սերովբէքն և քերովբէքն, քառասուն և չորս երիցունքն կային առաջի աթոռոյն Աստուծոյ, և հազարքն հազարաց և բիւրք բիւրուց աղաղակէին և ասէին. Ողորմեայ ստեղծուածոց քոց: Եւ վերացաւ աղաղակն մինչև յաթոռն Աստուծոյ. և լուան ձայն որ ասէր. Վասն է՞ր առաջէք զիս, Հրեշտակք իմ և պաշտօնեայք իմ: Եւ նոքա աղաղակէին և ասէին. Խնդրեմք ի քէն զի տեսանեմք շնորհս առ որդիս մարդկան:

Եւ յետ այսորիկ տեսի զերկինս բացեալ և զՈրդին Աստուծոյ զի իջանէր յերկնից, զթագն առնելով ի գլուխն իւր: Իբրև տեսին զայն ամենեքեան որ ի տանջանան էին, համբարձին զձայնս իւրեանց լալագին և ասեն. Ողորմեայ մեզ, Որդի Աստուծոյ բարձրելոյ, զի դու ես որ տաս ամենեցուն հանգիստ, որ յերկինս և որ յերկրի. ողորմեայ մեզ, զի յորմէ հետէ տեսաք զքեզ, հանգեաք: Եւ եւ ձայն յՈրդւոյն Աստուծոյ առ նոսա ի տանջանան, և ասէ. Զոր՞ գործ գործեալ է ձեր որ յուզէք յինէն հանգիստ, յուսուցաք յինչա՞ և ոչ յԱստուած որ փրկէր զնոսա, այժմ՝ տանջեալիք յաւիտենական տանջանօք:

Հայեցայ և տեսի այլ տեղիս, զի էր հուրն որպէս պարիսպ և ծածէր զնոսա, և արկեալ էր ի նոսա արս և կանայս և ծածկէր զնոսա, և ծամէին զլեզուս իւրեանց: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Պատասխանի հոռ և ասէ ցիս. Սոքա այնոքիկ են՝ որ յեկեղեցին քամոսէին զմիմեանս և զրուցէին և ունէին ոչ գնէին պատուիրանացն Աստուծոյ, արհամարհէին

զղաշտօնեայսն և զՅատուած, վասն այդորիկ ընդու-
նին զտանջանազ յաւիտենից:

Գարձեալ տեսի այլ տեղիս խաւարայինս, յոյժ
խար, և թուի բոց հրոյ ելանէր ի նմանէ և զոչին
հրոյն սարսեցոյց զուկերս իմ, և անդ արաւ և կանայս.
լային և ասէին. Ողորմեաց մեզ, Տէր, զի այժմ ծանեաք
զապաշխարութիւն: Եւ հրեշտակն յաւելոյր ի տան-
ջանս նոցա: Եւ ես հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են
այսաքիկ: Եւ ասէ ցիս. Գոքս այնք են որ կախարդք
էին և ոչ դադարեցան ի չարեաց, մինչև աստակե-
ցան:

Գարձեալ տեսի այլ տեղիս խաւար չարաշար. և
ի խոր յոյժ մեծամեծ գուբ, և արկեալ էր անդ արս
և կանայս: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ
ասէ. Սոքս այնք են՝ որ կանայս ունէին, և կանայ-
քըն որ արս ունէին՝ և շնային. արդ՝ մատնեցան
յայս տանջանս:

Գարձեալ տեսի արս և կանայս զի ագել էին հան-
դերձս սպիտակս, և ունէին հանդերձս. և լի էին
հրեղէն որդամբք. և չորս դահիճս՝ զի ունէին շղթայս
ի ձեռս իւրեանց, և արկանէին ի պարանոցս նոցա
և քարշէին զնոսա ի խաւար անդր: Եւ եղև ձայն ի
Տեառնէ որ ասէր. Փոխանակ ձեր արիւնս իմ հեղաւ,
և ոչ ապաշխարեցիք. վասն ձեր պսակ ի փշոց եղին
ինձ, և ոչ ապաշխարեցիք. ջուր խնդրեցի ի խաչին,
զլեղի և զքացախն ետուն ինձ ըմպել. տիգաւ խո-
ցեցին զկողս իմ վասն ազգի մարդկան, և ոչ ապաշ-
խարեցիք: Զկնի ամենեցուն առաքեցի առ ձեզ մար-
գարէս և առաքեալս և զնոսա սպանիք և զնոսա
տանջեցիք. յետ ամենեցուն տուաւ ձեզ ապաշխա-
րութիւն և ոչ ապաշխարեցիք: Բայց վասն Միքայէլի
հրեշտակապետի և Գաբրիէլի և Սաղաթիէլի և վասն
Պաւղոսի եղբօր իմոյ սիրելւոյ, զի չկամիմ զնոսա
տրտում առաքել, և վասն եղբարց մերոց որ մատու-
ցանէին յաշխարհի զպատարագն, և վասն արդարոցն
որ առնեն զկամս իմ, և վասն քաղցրութեան իմոյ զի
յարեայ ի մեռելոց, ահա տամ ամենեցուն որ տան-

Ղիք աստ, օր մի և գիշեր մի հանգիստ: Աղաղակէին
ամենեքեան և ասէին. Օրհնեմք գրեզ, Որդի Աստու-
ծոյ, որ ետուր մեզ հանգիստ. լաւ է մեզ հանգիստս
այս քան զամենայն ժամանակն որ կեցաք յաշխարհին
յայնմիկ, զի թէ գիտացեալ էաք զայս՝ ամենեին ոչ
էաք մեղանչեալ, այլ ապաշխարեալ էաք և ոչ գտա-
նէաք ի տանջանս յայս:

Արդ՝ զայս լսելով. արասջիք ջանս, և ջանացա-
րուք խոստովանութեամբ. և ապաշխարեսցուք և մի
կորիցուք. այլ Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ փառք յա-
ւիտեանս. ամէն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿՔ ՀԱՄԱՌՈՏ

Տ Ե Ս Ի Լ

Ս ՈՒՐԻՔ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՊԱՒՂՈՍԻ

ՅՈՐԺԱՄ ՏԱՐԱՆ ԶՀՈԳԻՆ

Լուարուք, որդիք մարդկան, և ի միտ առէք զպատուէրս և զսքանչելիս զայս. ապաշխարեցէք արտասուօք զյանցանս ձեր ի տուէ և ի գիշերի, զի են հրեշտակք պահապան մարդկան, և զամենայն զգործս մարդոյն զոր գործէ յառաւօտէ և մինչև յերեկոյն, պարտ է մատուցանել առաջի Աստուծոյ, եթէ չար եթէ բարի. և են հրեշտակք որ երթան խաղաղու-

Տ Ե Ս Ի Լ

ՊԱՒՂՈՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ԽՍԵԼՆ ԸՆԴ ՀՐԵՇՏԱԿԻՆ

Եւ եղև բան Տեառն առ իս և ասէ. Ասա ժողովրդեանդ այդ. անմիտք, մինչև յժրք մեղանչէք և յաւելուք մեզս ի վերայ մեղաց, և բարկացուցանէք զՏէր արարիչն ձեր. ասացէք (յ)անձինս ձեր եթէ հաւատացեալ եմք, և զգործս սատանայի գործէք, շրջիք անուամբ օծելոյն, և աշխարհս արար զձեզ թշուառկան, զի ամենայն արարածք հնազանդին Աստուծոյ, և մարդիկ միայն մեղանչեն, զի զամենայն արարածս արար Աստուած, և տէր ամենայնի և ինքն միայն Աստուած: Բազում անգամ արեգակն և լուսինն և աստեղք կարգան առ Աստուած և ասեն. Տէր Աստուած ամենակալ, մինչև յժրք տեսանեմք զանօրէնութիւն ի վերայ երկրի, զպառնկութիւն, զշուութիւն, զսպանութիւն և զամենայն արամարանս զոր գործեն մարդիկ ի վերայ երկրի. հրաման տուր մեզ զի ցուցցուք (չ)զօրութիւն աստուածութեանդ քո և այրեսցուք զնոսա, զի ծանիցեն եթէ գու. միայն ես Ա-

թեամբ և են որ երթան տրտմութեամբ. որ կան յամենայն արս և ի կանայս և պահեն զմարդն, զի ըստ պատկերի Աստուծոյ է մարդն: Եւ երթան հրեշտակքն և երկիր պահանեն առաջի Աստուծոյ:

Ես Պաւլոս տեսի ի նմին ժամու որ եկին հրեշտակք ուրախութեամբ. և ել Հոգին սուրբ ընդ առաջ նոցա և ասէ. Բերէ՛ք զբեռինս առաքնաց և աստուածպաշտութեան: Պատասխանի ետուն և ասեն. Մէք զամբ յայնցանէ որ որոշեցին զանձինս յաշխարհէ և բնակեցան յայրս և ի ծերպս վիմաց, վասն զի լան և հալին և մաշին հանապազ վասն անուանդ քո սրբոյ: Զայն եղև որ ասէ. Շնորհ և օգնութիւն իմ եղիցի ի վերայ ձեր:

Իբրեւ զնացին նոքա, եկին այլ հրեշտակք արտում և տխուր՝ երկիր պահին Աստուծոյ. և ել սուրբ Հոգին ընդ առաջ նոցա և ասէ. Ուստի՞ գայք, պաշտօնեայք Աստուծոյ: Ետուն պատասխանի ողբալով և տան. Գամբ յայնցանէ՝ որ կոչեցեալ է անուն քո ի վերայ նոցա, և յամենայն գործս քո աղտեղի գտան և աղօթք սուրբ ոչ արարին և ոչ ողորմութիւն կայ առ նոսա: Եւ եղև ձայն առ նոսա և ասէ. Մի՛ դա-

տուած: Զայն եղև յերկնից և ասէ. Զամենայն ինչ գիտեմ ես և ոչ ինչ թագչի յինն, ակն իմ տեսանէ և ունին իմ լսէ. այլ քաղցրութիւն իմ և ողորմութիւն իմ ներք նոցա մինչև դարձցին և ապաշխարեցեն խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ, ապա թէ ոչ գաւնայցեն, ես եմ որ գտեմ զնոսա: Բազում անգամ ծագ և դետք և աղբիք կարգան առ Աստուած և տան(...?) ի վազարդենէ մինչև յերեկոյ. և հրեշտակ որ երթայ (ուրախ)ութեամբ վասն մարդոյն (յ)որում բնակեալ է: Ի մասանել արեւուն երթան երկիր պահանեն Աստուծոյ և մատուցանեն զգործս մարդոյն զոր գործեալ է, չոր և բարի:

Եւ անա եկին ուրախութեամբ և երկիր պահին Աստուծոյ: Եւորք զնոսա և ասէ. Ուստի՞ գայք: Պատասխանի ետուն և ասեն. Մէք զամբ յայնցանէ որք որոշեցին զանձինս իւրեանց յաշխարհէ վասն անուան քո, և որք յանապատի են և ի փապարս չեանց, և մաշին զմարմնս իւրեանց վասն բազում սիրոյ քոյ, և մեք եմք հրեշտակք նոցա: Եւ ասէ Տէր. Գիտասցիք զի որդի իմ սիրելի ընդ նոսա է և օրհնէ զնոսա, վասն զի անձինք նոցա բնակարան են օծելոյն իմոյ:

դարեւք ի պաշտելոյ գնոսա մինչև դարձցին և ապաշխարեացեն. ապա թէ ոչ՝ յորժամ գտն առ իս, ես դատեցայց գնոսա:

Իբրև կայի ես անդ, եկն հրեշտակ մի և ասէ ցիս. Ե՛կ զկնի իմ և տաքայց և ցուցից քեզ զտեղի արդաւրացն և զտանջանս մեղաւորաց և զդժոխոց, և ցուցից զանձինս մեղաւորացն որ ելանեն ի մարմնոյն: Եւ գնացի զհետ հրեշտակին. և հայեցա... Եի իշխանս ահ... անդ էին ո... լորե՛... անդ էին որդիք ատուքեան և պոռնկութեան և ազաւորութեան:

Եւ դարձեալ տեսի այլ հրեշտակս ահաւոր և անողորմն, որ բնակութիւն ոչ գոյ ի նոսա. և էին եւրեւք նոցա լի բարկութեամբ, և էին ատամունք նոցա արտաքոյ բերանոյն և աչք նոցա փայլէին որպէս պղնձիս, և հեր գլխոյ նոցա մեծամեծս, բոց հրոյ ելանէին ի բերանոյ նոցա: Հարցի ընդ հրեշտակն և ասեմ. Տէք, ո՛վ են սոքա: Պատասխանի ետ հրեշտակն և ասէ. Սոքա են որ առաքեն զանձինս ամբարշտաց ի տանջանս և անազօրմ ատնջեն զանձինս մեղաւորաց:

Եւ հայեցայ ի բարձունս և տեսի այլ հրեշտակս, որ էին երեսք նոցա իբրև զարեգակն, և ունէին կա-

խին հրեշտակց (և արարին երկրպագութիւն Աստուծոյ և լալին և ողբային, և հոգի Տեառն եհարց գնոսա և ասէ. Աստի՛ դալք, պաշտօնեալք Քրիստոսի: Եւ նոքա ասին. Գամք մեք յայնցանէ՛ որ անուն քո կոչեցեալ է ի նոսա և աշխատ արար գնոսա, են թշուառականք և գնեն պատհառս մեզաց իւրեանց, և արգաւորութիւն ոչ արարին և յազօթս ոչ կացին առաջի քո, ընդէր խօկ աքժան է մեզ պահել գնոսա: Եւ ասէ Տէք. Ա՛ր դադարէք ի պահելոյ գնոսա մինչև դարձցին և ապաշխարեցեն, ես յաւիտեան դատեմ գնոսա: Խմացարուք, օվ մարդիկ, զի զոր ինչ գործէ մարդն, հրեշտակն տանի առ Աստուած. զբարին և զչարն: Յիշեցէք զօրն զալն. յորժամ ելանէ հոգին ի մարմնոյ անտի:

Ես Պօղոս, կռեաց զիս հրեշտակն և ասէ. Ե՛կ զհետ իմ և ցուցից քեզ զտեսիլս սուրբս, զտեղի արդարոցն՝ յորժամ ելանեն յաշխարհէ, և անտի տարայց զքեզ ի խորս դժոխոցն, և անդ ցուցից քեզ զտեղի մեղաւորացն և ամբարշտացն, եթէ յոր տեղի գնան յորժամ մեռանին: Եւ գնացի զհետ նորա, և եհան զիս յեր-

1. Աստ ծայր թղթոյն պատառեալ է:

մարս ընդ մէջս իւրեանց ոսկիս, և ի ձեռս իւրեանց պսակս և ունէին զգրոշմն Աստուծոյ և զգեցեալ էին հանդերձս լուսաւորս, և էր գրեալ ի նոսա աւնուն Որդւոյն Աստուծոյ, և էին լի ամենայն հեղութեամբ: Հարցի ց(հրեշտակն. Ո՛վ են սոքա): Ասէ . . .¹ յաւիտենից: Հարցի և ասեմ. Տէր, եթէ հանդիպին այն ահաւոր հրեշտակքն զի՞նչ արասցեն արդարոցն: Եւ նա ասէ. Հրեշտակն ողորմութեան ընդ նոսա է, ոչ ինչ երկնչին արդարքն:

Հայեցայ և տեսի այր մի արդար որ մեռանէր. և եկին հրեշտակքն ողորմութեան և առին զհոգի նորա, և երթային ի յայն տեղին ուր հոգիքն էին մեղաւորաց և պոռնկութեան. տեսի զի ոչ գային տային զպատճառս:

Եւ դարձեալ փոխեցայ և տեսի այլ տեղի, այր մի մեղաւոր՝ որ եկն բարի հրեշտակն և շար, եկն և անողորմն, և վիճէին ի վերայ անձին մեղաւորի և ոչ գտին իրաւունս բարի հրեշտակքն, այլ ըմբռնեցին զնա անողորմ հրեշտակքն: Իբրև մերձեցան յերկինս,

կինս, հայեցայ ի հաստատութիւն երկնից և տեսի ի ներքոյ երկնից, և անդ էր իշխանն խաւարին և ամենայն իշխանք շարին. տեսի զամենայն ի հաստատութենէ երկնից, զի բնաւ դուրս և ողորմութիւն ոչ գոյր ի նոսա, որոց երեսք լի էին բարկութեամբ: Հարցի ց(հրեշտակն և ասեմ. Ո՛վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ հանեն զհոգիս մեղաւորացն ի մարմնոյ իւրեանց, վասն զի ոչ հաւատացին յԱստուած և ոչ յուսացան ի փրկութիւն նորա:

Հայեցայ միւսանգամ ի բարձունս և տեսի այլ հրեշտակք որ էր երեսք նոցա լուսաւորք, և էին իբրև զարեգակն, անեալ ընդ մէջ իւրեանց կա(մա)րս ոսկի և ունէին ի ձեռս իւրեանց պսակս լուսեղէնս և գրոշմն Աստուծոյ, գրեալ էր ի նոսա անուն որդւոյն Աստուծոյ, և լի էին ամենայն հեղու եամբ: Հարցի զհրեշտակն և ասեմ. Ո՛վ են սոքա. Տէր, յայն վայելչութիւնս: Հրեշտակն ասէ. Սոքա են որ աւնուն զհոգիս արդարոցն, յորժամ ելանեն ի մարմնոյն իւրեանց, որ հաւատացին յԱստուած և եղև նոցա օգնական: Եւ ասեմ. Իսկ արդարք և մեղաւորք հանդիպին միմեանց: Եւ պատասխանի և ասէ. Մի է նախապարհ ամենեցուն

1. Միւս էլ պատահեալ թղթայն:

ձայն եղև ի բիւրուց հրեշտակաց որ ասեն. Վայ քեզ, թշուառական անձն. լաւ էր քեզ թէ չէիր ծնեալ յերկիր. ձայն ելանէր ի վերուստ և ասէր. Ով թշուառական, ո՛ւր են ողորմութիւնք քո. գիտէիր զարդարութիւն և առնէիր զանօրէնութիւն: Ետ պատասխանի թշուառական հոգին և ասէ. Ո՛վ է որ էջն ի դժոխս և ելեալ պատմեաց մեզ թէ գոյ դատաստանք: Եղև ձայն որ ասէ. Հանէք զդա ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և կրճտել ատամանց:

Հայեցայ և տեսի երկիր բարի և վայելուչ, և պայծառ էր եօթնպատիկ քան զարեգակն. հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞ր է այս տեղիս: Ասէ. Այս է տեղի արդարոցն որ նիղեալ էին զանձինս իւրեանց և մաշեալ քաղցով և ծարաւով վասն անուան Տեառն. տայ նոցա Աստուած զանսպառ ուրախութիւնս զայս:

Եւ յետ այսորիկ տեսի գետ ջրոյ յարևելից կուսէ, և գետն էր սպիտակ որպէս կաթն: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ է այս: Ասէ հրեշտակն. Այս է ծովն փափկութեան որ յարևելից կուսէ մտունէ ի քաղաքն օ-

որ երթան առ Աստուած, այլ արգալքն ունին զբարի հրեշտակն օգնական և ոչ երկնչին

Եւ ասեմ ընդ հրեշտակն. Կամի՞մ տեսնել զտեղիս արդարոց և մեղաւորաց յորժամ ելանն ի մարմնոյն: Եւ նա ասէ. Յորժամ ելանէ հոգի արգարոյն, ի նմին ժամու հրեշտակն քաջալերէ զնա թէ մի երկնչիւր, զի դու արարեր զկամս արարչին քո, քանզի մինչդեռ դու մարմնով յերկրի էիր, ես տանէի զգործս քո առ Աստուած. հոգի Աստուծոյ զօրացուցանէ զնա, և նա հանէ յերկինս և պահեն նմա հրեշտակք լուսեղէնք: Եւ լսելի լինի ձայն որ ասէ. Աժէք այսր զոգիդ որ արարեալ է զկամս Աստուծոյ Եւ լուսայ ձայն հրեշտակաց որ ասէին. Զօրացիր, հոգի արգար, զի ամենեքեան մէջ ուրախ եմք, զի արարեր զկամս Աստուծոյ Եւ առաջնորդեն նմա մինչ գնացեալ երկիր պազանէ Աստուծոյ: Եւ հրեշտակ Տեառն յիշէ զվաստակ նորա և ասէ. Որոյ զգործսն մատուցանէի առաջի քո զօրհանապաղ, արդարա դատ ըստ իրաւանց քոց: Եւ Տէր ասէ. Որպէս ոչ տրամեցուցեր դու զՀոգին սուրբ, և ոչ ես զքեզ տրամեցուցից. և ասէ. Տուք զդա ի հրեշտակապետն որ տանի ի գրախտն փափկութեան, և եղիցի անդ մինչև յաւուր զալստեան իմոյ: Եւ լուսայ ձայն հրեշտակաց որ աղաղակէին և ասէին. Արգար ես դու Տէր, և ուղիղ են դատաստանք քո և հատուցանես ըստ իրաւքանչիւր գործոց: Եւ ասէ հրեշտակն ցիւ. Տեսեր և իմացա՛ր զի զոր ինչ

ծերոյ, այս է որ տանի ի ճանապարհն ընդ այն, և եթէ ամբարշտեալ է զք և մեղուցեալ և դարձցի և ապաշխարէ, յորժամ ելանէ ի մարմնայն, ածեն զնա նախ երկիր պագանել առաջի Աստուծոյ, և յետ այս նորիկ տան զնա ցգարբիէլ հրեշտակապետն և նա մկրտէ զնա ի ծովս յայս, և յետ այնորիկ ածէ զնա ի քաղաք օծելոյն որք ոչ մեղան:

Եւ յանկարծակի եղև ինձ ելանել ի վերայ ծովուն, և եհան զիս ի նաւ մի օսկի, և հրեշտակք բիւր և երեք հազար առաջնորդէին ասողմսելով մինչև մօտ ի քաղաքն. բնակիչքն ուրախ լինէին ընդ երթալն իմ ի քաղաքն. և էր լոյս նորա առաւել եօթնպաւ տիկ յոյժ քան զարեգակն, և էր քաղաքն օսկի և երկստասան պարբոսպ շուրջ զնովաւ, և երկոտասան հազար բիւր հրեշտակք կայր ի նմա, և էին քարձք ի միմեանց և երկոտասան դրունքն մօտնէին ի քաղաքն յայն: Եւ անցանէին չորս գետ զնովաւ. և գետն որ յարևելից կուտէ գալլ, ունէր նմանութիւն մեղեր, և գետն որ յարևմտից՝ նմանութիւն գինւոյ, և որ ի հարաւոյ գայր՝ ի նմանութիւն կաթին, և որ ի հիւսիսոյ՝ ունէր զնմանութիւն ձիթոյ: Իբրև տեսի զարմուցայ յոյժ, հարցի և տեսմ. Տէր, ո՞յր են այս

գործէ մարդ յաշխարհի, զայն առնու հատուցումն Աստուծոյ: Եւ ասացի. Այո, Տէր:

Եւ ասէ հրեշտակն. Եկ զքնի իմ և ցուցից քեզ զտեղի մեղաւորաց: Եւ գնացի զհետ նորա, և եհան զիս արտաքոյ սանձանցն պնոցիկ, և տեսի զբազումս ի մէջ թանձրամած խաւարի. յոգւոց հանի լացի և ասացի առ Բարձրեալն. Որովհետև տանջին, ոչ բնաւ ստեղծեալ էիր զորդիս մարդկան: Պատասխանի եւ հրեշտակն և ասէ. Եւր լաս, միթէ գու ողորմած ես քան զԱստուծո:

Հայեցայ և տեսի ալեւոր մի, և չորս հրեշտակք ածէին զնա ի գետն հրեղէն, և գետն մինչև ի սիրտն հասանէր. և եկն հրեշտակն և երեքժանի մահան ի ձեռին իւրում, և հանէր զաղիսն ընդ բերան նորա: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Երեցանին են, որ ոչ պաշտէին զպաշտօն Աստուծոյ, այլ յորժամ յագէր յաւտելոյ և յըմպելոյ, շնայր և մատուցանէր պատարագ Աստուծոյ:

Կոյնպէս և այլքն տանջէին այնպէս: Եւ ասեմ. Ո՞վ են այսո-

գետերս որ կան շուրջ գլխալաքաւս(---): Եւ սենուն գետոյն որ մեղր՝ կոչի ֆխսն, և որ կաթն՝ Տիգրիս, և որ դինի՝ Գեհն, այն որ ձէթ՝ Եփրատէս: Բայց զայս ասեմ քեզ, մինչ գետ յաշխարհի են և ոչ արարին զկամս անձին իւրեանց, այլ քաղց և ծարաւ կացին վասն սնուանն Աստուծոյ: Եւ ես ասացի ընդ հրեշտակն. Տէր, ա՛յս են պարզեքն զոր խոտապաւ Աստուած սիրելեաց իւրոց: Եւ նա ասէ. Բլլիկ այս են, և նոցա է պատրաստեալ որ յաշխարհէ են արք՝ որ կանայս առնուն, և կանանց որ արանց լինին և որ պահեն զպատուիրանս արդարութեամբ:

Եւ եկան զիս ընդ դռնն արեւմտից, և տեսի տնդ ծառս մեծամեծս, որ պտուղ ոչ գոյր ի նոսա, ելանէին մարդիկն և մտանէին ի քաղաքն. և ծառքն ապաշխարէին և ի ծռնր իջանէին: Հարցի. Տէր ո՞վ են սոքա, զի ոչ եղեն արժանի մտանել ի քաղաքս յայս: Ասէ հրեշտակն. Սոքա քաշանայք էին որ ոչ պահէին զուխտ և զպատուիրանն Աստուծոյ, այլ խառնեցան յաշխարհ, պռնկութեամբ և արբեցութեամբ կային զամենայն ժամանակս յաշխարհի և ոչ ապաշխարեցին:

Եւ տարաւ զիս ի տեղի մի խաւարային և տեսի

քիկ, Տէր: Եւ ասէ. Եպիսկոպոսն են՝ որ ոչ առնեն տեսութիւն քառ կամացն Աստուծոյ, և զփառս անձին իւրոյ խոգրեաց. ոչ եկաց արբութեամբ և ոչ գնայր ի շնորհն Աստուծոյ որ առեալ էր նմա. և ոչ արար իրաւունս որբոյն և այլոյն, վասն այնորիկ յաւիտեան տանջին:

Միւս այլ ևս տեսանէի զայր մի (զ)որ ամեալ էր հրեշտակն ի հուրն ահագին, և սփռեալ ունէին զձեռն թաթախեալ՝ արեամբ: Եւ ասեմ. Բ՛լ է սա, Տէր: Եւ ասէ. Սարկաւազն է՝ որ կայր սպասուոր քաշանային և առնայր հաղորդ և շնայր. և բարի ոչ գործեաց:

Եւ տեսանէի զայլ ոք զի արկանէին ի հուր մինչև ի ծռնկն. և եկն հրեշտակն և ամեղեաւ հարթէր զշրթունս և զլեզու նորա: Եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Եւ ասէ. Գրակարդացն և վարդապետն, որ ասեն զպատուիրանն ժողովրդեան և ինքեանք ոչ առնեն, այլ կան անառակութեամբ, վասն այնորիկ տանջին:

1. Յօրինակին քաղաւորեալ:

անդ այր մի մեղաւոր զի տանէին զնա ընդ խաւարն, և տային զնա ի տանջանա հրեղէն հրեշտակքն, և ասէին ցնոսա: Տանջեցէք զդա հրեղէն գաւազանաւ: Եւ ձայն եղև որ ասէ. Ածէք զթշուառականն այն որ բարկացոյց զԱստուած, զպատուիրանն ոչ պահեաց: Տեսին զնա հրեշտակքն և ասեն. Վայ քեզ թշուառական անձն, զի՞նչ կամիս տալ պատասխանի: Ասեն հրեշտակքն. Հանէք զդա ի մէնջ, զի զարհուրեցոյց զմեզ չարիք դորա: Յետ այնորիկ ամին զնա առաջի Աստուծոյ, և հրեշտակ մի աղաղակեաց և ասէ. Ես որ մատուցի զգործս դորա զոր գործեաց ի տուէ և ի գիշերի, արդ արա՛ զդատաստանն դորա: Եղև ձայն առ նա և ասէ. Ո՛ր է պտուղ քո: Իբրև լուաւ զայս, կարկեցաւ և ոչ տայր պատասխանի. և հրեշտակքն ասէին. Ուղիղ են դատաստանք քո: Վասն մեղաւորին ասէ դատաւորն. Հանէք ի խաւարն արտաքին, ուր լալ աչաց և կրճտել ատամանց:

Եւ դարձեալ տեսի անձն մի, որ տանէին երկու հրեշտակք, ուր լայր և ասէր. Աստուած արդար, քաւեա զիս զմեղաւորս. այս եօթն օր է որ մատնեցայ ի ձեռս երկու հրեշտակացս որ տանջեն զիս անողորմ, և տարան զիս ի տեղի մի որ ոչ էի տեսեալ: Եւ ասէ ցնա դատաւորն. Զի՞նչ գործեալ է քո որ ոչ արարին ողորմութիւն քեզ. վասն զի ոչ արարեր ուղորմութիւն: Ետ պատասխանի և ասէ. Ոչ մեղայ: Բարկացաւ Տէր Աստուած յասելն նորա թէ ոչ մե-

դարձեալ տեսի զաւքս լի անշէջ հրով և ազգի ազգի տանջանաւորնս. զոմանս յանշէջ հուրն և զոմն լի ցրտագին սառնամանեաւ, զոմն լի խաւարաւ և զոմն լի հրացայտ շանթիք. զոմն լի ծծմբով և զոմն լի հրեղէն նիզակօք և զոմն լի անքուն որդամբք. և արկեալ էր անդ արս և կանաչս բազումս անհամարս: Իբրեւ տեսի, լալով ասացի ցրեշտակն. Ո՛վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Նոքա են որ արհամարհեցին զպատուիրանն Աստուծոյ և ձայնի քահանայիցն ոչ լսեցին, այլ հեռացան կամօք իւրեանց և ելին յԱստուծոյ պատուիրանացն:

Եւ տեսի զոմն որ տոկոս խնդրէին ի նմանէ, և ասեմ. Ո՛վ են սոքա:

դայ. և ասէ Տէր. Հանէք զժառայդ անպիտան ի խաւարն արտաքին:

Եւ գնացի կրկին զհետ նորա, և տարաւ զիս մինչև յերկրորդ երկինս և կացոյց զիս առաջի դրանն. և էր դուռն ոսկի և առաջի նորա երկու սիւնք ոսկի, և ի վերայ նորա երկու տախտակք լի գրով, և էին մեծամեծք տախտակքն իբրև երեք Հազար կանգնաւ: Դարձաւ առ իս հրեշտակն և ասէ ցիս. Երանի՛ էքեզ եթէ մտանես (ընդ) այս դուռնս, զի ամենեքեան ոչ են արժանի մտանել ընդ սա, բայց միայն ամբիօք: Հարցի և ասեմ. Տէր, զի՞նչ է այս գիրս ի տախտակիս յայս: Եւ ասէ. Անուանք արդարոց որ պաշտեն զԱստուած ահեհայն սրտիւք իւրեանց, և են նոքա պանդուխտ յերկրի: Հարցի և ասեմ. Անուանք նոցա գրա՞ծ են թէ ոչ: Ասէ ցիս. Ոչ թէ անուանք նոցա, այլ և մազ գլխոյ նոցա:

Իբրև մտի ես ի ներքս ընդ դուռն, պատահեաց ինձ երկու ալեւոր, որոյ երեւոք նոցա լուսաւոր էին իբրև զարեգակն, և ելին ընդ առաջ իմ և համբուրեցին զիս և ասեն. Ողջ լեր, սիրելի Աստուծոյ. և տրտմեցան յոյժ և ասեն. Կամէաք զամենայն մարդ որ մտանէին ի պարգևս յայս, և սակաւք են որ մտանեն աստ: Լացի և յոգւոց հանի, հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞ք են այս ալեւորքս: Եւ ասէ. Այս դպրապետք են. միւսն Եղիա մարգարէն: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Տես և ի միտ առ զոր ցուցանեմք եզ՝ առ ի պատմել որդւոց մարդկան յերկրի:

Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա են որ վաշխ առնուն և տան:

Եւ տեսի զամանս ի ցրտագին սառնամանիքն և կախեալ զլեզուէ, և շար հրեշտակք որ տանջէին զնոսա. հարցի և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Երգմահարքն են, որ ուրացան զԱստուած յերգնուլն իւրեանց, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի պարիսպ հուր. և անդ արկեալ էր բազում արս և կանայս, և դազանք ծամէին զլեզու նոցա. և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ ատեցին զպահս և զաղօթս:

Եւ տեսի զամանս արկեալ ի խաւարուտ տեղւոյ և կապեալ զձեռս և զոտս նոցա և այնպէս տանջէին զնոսա. և ասեմ. Ո՞վ

Եւ տարաւ զիս առ գետն որ է ի Հիւսիսոյ կողմն, և կային որդիք մարդկան և սաղմոսէին: Հարցի. Տէր, ո՞վ է որ սաղմոսէ: Ասէ ցիս. Այս Գաւիթ է որ սաղմոսէ ի վերայ բեմբին. այս է վերինն Երուսաղէմ, զի յորժամ գայ Թազաւորն երևելի փառք, Գաւիթ սաղմոսէ առաջի նորա և արդարքն ասեն զալէլուին: Հարցի և ասեմ. Տէր, ո՞վ է սա: Եւ պատասխանի և ասէ. Քանզի Որդին Աստուծոյ նստի ընդ ալմէ Հօր իւրոյ, և Գաւիթ սաղմոսէ առաջի նորա, և ոչ է արժան տռանց ալէլուի պատարագ մատուցանել Աստուծոյ. զի յորժամ պատարագ մատուցանեն քահանայքն, և զօրք երկնից ընդ նմա սողմոսեն. երբայեցի խօս է ալէլուին, և մեկնութիւն ալէլուին՝ կղաթ մարիաթն: Եւ ասեմ. Ձի՛նչ է կղաթ մարիաթն: Եւ ասէ. կղաթ մարիաթն Թարգմանի փառք Աստուծոյ. և ամենայն որ սաղմոսէ և ոչ ասէ զալէլուին, մեղանչէ Աստուծոյ. ամբարտաւան է, ոչ է արժանի օրհնել զարարիչն Աստուած:

Եւ անցոյց զիս ընդ չորս գետան և եհան զիս ի վերայ ծովուն Երկրիանոսի, և ասէ ցիս. Գիտե՞ս ուր երթաս: (Եւ ասեմ.) Ոչ գիտեմ, Տէր: Եւ ասէ. Եկ զհետ իմ և ցուցից քեզ զանձինս մեղաւորաց:

Եւ տարաւ զիս յարևմտից կուսէ, և (անդ տեսի) ես զերեսս երկնից հաստատեալ ի վերայ ծովուն. և

են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա են անդորմք, որ աղքատաց ոչ ասեն ողորմութիւն, այլ սիրեցին զինչս իւրեանց և զնացին զհետ սնորի կենաց, և օրինօքն Աստուծոյ ոչ շրջեցան, յանանց բարութենէն զրկեցան, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի զտարտարոսն ներքին, և ի նմա էին արք և կանալք բազումք, և վիշապք ծծէին զականջս նոցա. և ասեմ. Ո՞վ են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա են որ յաւուր կիրակէի հեշտացան յանկողինս իւրեանց և ոչ լուան զձայն սուրբ աւետարանին, վասն այնորիկ տանջին: Հայեցայ ի տարտարոսն այն և տեսի աւլեւորս և զայնք նոցա ի գոյն արեան. և ասեմ. Ո՞վ են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա են անդարձ ծերքն որ ոչ զղջացան և ոչ խոստովանեցան զմեզս իւրեանց, այլ անդարձ և անխոստովանութեամբ մեռան, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի այլ գուր հրոյ անշէջ և արկեալ էին անդ արս և կանայս բազումս. և ասեմ. Ո՞վ են սղբա, Տէր: Եւ ասէ. Սղբա

գայր լալիւն և ճիշ սաստիկ, և գայր գետ հրոյ եւ
ուալով, և էր անդ բազմութիւն արանց և կանանց. և
էր որ մինչեւ ցծունելան, և էր՝ մինչեւ ի մէջն, և այլ՝
մինչեւ ի շրթունան, և կայր՝ մինչեւ ցզուլին: Հար-
ցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ հրեշտակն. Սոքա ոչ
գտան ի թիւս արդարոցն, այլ փոխանակ աղօթելոյ,
կացին անգաղար ի մեղս և յիշոցս, և մեռան ան-
խոստովան, և կան ի տանջան:

Եւ (տեսի) այր մի զի ածէին չորս հրեշտակք ի հռն
և սփռեալ ունէին զձեռս. որդն երթայր ընդ բե-
րանն, և հեծելով ասէր. Ողորմեա ինձ: Հարցի. Տէր,
ո՞վ է սա: (Եւ ասէ). Այս սարկաւազ էր որ եթող
գուսուսն Աստուծոյ և շաղախեցաւ շնութեամբ և չա-
րութեամբ:

Եւ տեսի այլ գուր հրոյ, և ի ներքս արք և կանայք,
և որդն ուտէր զնոսա: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա:
Ասէ հրեշտակն. Որ զչաւս առնուն ոսկւոյ և արծա-
թոյ, այժմ տանջին:

Եւ տեսի այլ տեղի որ հուրն պարիսպ էր և ծած-
կէր զնոսա, և կանայք որ ծամէին զլեզուս իւրեանց:
Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ հրեշտակն. Սոքա
բամբասողք են:

Եւ տեսի այլ արս և կանայս որ հատանէին զոտս և
զձեռս, և ուտէր զնոսա հրեղէն որդն: Հարցի. Տէր, ո՞վ

են որ կին ունին և շնան, և կամ ատեաց այր զկին և կին զայրն,
և ոչ յիշեցին զՔրիստոս որ վասն նոցա խաչեցաւ. վասն այնո-
րիկ տանջին ի հուրն յաւիտեանից:

Եւ տեսի արս և կանայս ի տեղով սաւինն և հատեալ զոտս
և զձեռս նոցա, և որդունք մեծամեծք ուտէին զնոսա, և էին
որդունքն կանգուն երկու. իբրեւ տեսի լացի և ասեմ. Ո՞վ են
սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ զորբս և զպարիս զրկեն ի զուր
և ի տունս իւրեանց ժողովեն. վասն այնորիկ տանջին հրով:

Եւ տեսանէի ի պապակի և շտային ըմպել նոցա զուր և կամ
կերակուր. և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ
յաւուր կիւրակէի ուտէին զկերակուր իւրեանց և ոչ տային աղ-
քատաց, վասն այնորիկ տանջին:

Եւ տեսի այլ տեղի և անդէն էին արք և կանայք բազումք,
և գոյնք նոցա որպէս զարեան, և արկեալ էր զնոսա ի խորխորատ, և

են սոքա: Ասէ. Որ գորբս և զայրիս և զաղքատս լացուցանեն, և տանջին անխնայ:

Եւ տեսի այլ բազում շարշարանս, որք և կանայք և անձինք ի վերայ միմեանց արկեալ, և լային և ողբային: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ. Որ ոչ յուսացան յԱստուած, ոչ աղօթէին և ոչ ասէին, մեղայ. այլ լուսնային նուաճէին զմարմինս իւրեանց յուտել և յըմպել, և ոչ ածէին զմտաւ զայսպիսի տանջանս: Հարցի. Ո՞րչափ է խորութիւն հրոյս: (Ասէ). Ոչ գոյ չափ, այլ եռայ իբրեւ զկաթսայ և իբրեւ զյորձանս հեղեղաց. որպէս քար ընկենու ի ծով և յետ ժամանակաց տպա հասանէ յատակս, նոյնպէս զո՞վ ընկենուն ի հուրս, ութ ամ ապա հասանէ յատակ դորս:

Եւ տեսի արեւոր մի արկեալ ի հուրն և չորս հրեշտակք տանջէին զնա և երեքժանի մաւհան ի ձեռս նոցա երկաթի, և ածէր ընդ բերանն: Ասացի. Տէր, ո՞վ է սա: Ասէ ցիս. Այս երէց էր և ծուլութեամբ զպատարազն մատուցանէր, ըմպէր ընդ շունս և ընդ պողնիկս, ընդունի զտանջանս յաւիտենից:

Եւ տեսի այլ արս որ չորս հրեշտակք ծեծէին գերեսս նորս փայլատակամբք և շտային ասել. Տէր ողորմեա: Հարցի. Տէր, ո՞վ է սա: (Ասէ). Այս հովիւ էր եպիսկոպոս և ոչ հովուէր զհօտ ի բարի, այժմ տանջի յԱստուծոյ:

Տեսի արս և կանայս կախեալ զհերացն իբրեւ ի

նա լի էր ծծմբով և ի վերայ կարկուտ սաստիկ և օդ սառնամանուռ խաւարի: Հարցի և ասեմ. Ո՞վ են սոքա. Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են որ զգործ անօրէնութեան գործեցին, վասն այնորիկ անողորմ տանջին:

Տեսի անդ և այլ տեղի, և անդ էին արք և կանայք, և թեթեւ էր տանջանք նոցա. ունէին հանդերձ սպիտակ և աչք նոցա կոյր, և արկեալ զնոսա ի խորխորատ խաւարի. և ասեմ. Ո՞վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Սոքա են հեթանոսք որ գործէին զգործս բարիս և զխաչելեալն Աստուած ոչ ճանաչէին, վասն այնորիկ կան ի տանջանս:

Հայեցայ և տեսի արս և կանայս ի վերայ գազանաց, և էին իբրեւ զվիշապ և ուտէին զնոսա. և հրեշտակն որ կայր ի վերայ յաւելոյր ի տանջանս և ասէր. Խմացարո՞ւք թէ գուցէ գա-

Թոնիր բոցոյ, և մուխ թանձր ելանէր ի գրոյն, աւացի. Ո՛վ են սոքա: Ասէ. Այս է որ զարդարէին զանձինս վասն շնութեան և պոռնկութեան:

Տեսի այլ արս և կանայս, և գազանք խածունէին և վիշապք մեծամեծք մանրէին զոսկերս նոցա: Հարցի. Տէր, ո՛վ են սոքա: Ասէ. Որ զմանկունս կորուսանեն և արք որ ընդ նոսա պոռնկին, և մանկունքն գան առաջի Աստուծոյ և տան. Դոքա ետուն զմեզ կերակուր շանց, կոխան տնաճոց, արդ տանջեցէք անողորմն և . . . տանջանա:

Եւ տեսի այլ տեղի ցուրտ և սառն, և գոչիւն ցրտոյն էր առաւել քան զհրոյն, և ձայն լալոյ և աղաղակի. Հարցի. Տէր, ո՛վ են սոքա: Ասէ. Այս են որ ստացեալ էին զամուսնութիւն և ընդ այլ ոք ապականէին զմարմին իւրեանց, և զԱստուած բարկացուցանէին, և տանջին անողորմն:

Տեսի այլ տեղի աղմուկ, զի եռայր հուրն, և էին անդ արք, և ելանէր որդն և ուտէր զնոսա և գազանք մեծամեծք կրծէին զմարմինս կանանցն մինչև յուկերս, և ճիչ հանէին: Հարցի. Տէր, զի՞նչ արարին սոքա: Ասէ հրեշտակն. Սոքա են որ ընդ անօրէնս

տաստան Աստուծոյ: Եւ ասեմ. Ո՛վ են սոքա, Տէր: Եւ ասէ. Կանայք են, որ ապականեն զստեղծուածս սուրբ, պատրելով զմարդիկ ի կորուստ, և գործել տան զչարիս, և յղանան և սպանանեն զմանկունս յորովայն մօր իւրեանց. և արքն այնոքիկ՝ են ընդ նոսա. և մանկունքն կային առաջի Աստուծոյ և ասէին. Վրէժ առ ի ծնոյաց մերոց, զի ետուն զմեզ կերակուր շանց և գազանք:

Եւ հրեշտակն շրջեցուցանէր զիս յամենայն տանջանս մեղաւորաց, և տեսանէի զամենայն որ անդ կայր:

Յետ այսորիկ տեսանէի այլ տանջանս. Էր անիւ մի իբրև զբոց հրոյ, և ածէր հրեշտակն արս և կանայս, զարս ի լեզուացն կախեալ և զկանայս ի հերացն, և պապակէին սաստիկ ի հրոյն, և գայր ձայն ի յանուոյ անտի որ ասէին միաբան անձինք նոցա. Ողորմաց մեզ. Տէր, զի այժմ ծանեաք զժամանակ ապաշխարութեան: Իբրև տեսի, լացի և ասացի. Լաւ էր մեղաւորաց թէ չէին ծնեալ յերկրի:

Եւ ասէ հրեշտակն. Ե՛կ զկնի իմ, և ցուցից քեզ մեծամեծ

բնակէին և ուպականէին յուտելոյ և յըմպելոյ և խառն անկողնօք, վասն այնորիկ տանջին:

Տեսի այլ տեղի, հրահոսանք եռայր և իջանէր, և կային անդ արք և կանայք, և հրեշտակք թակեղամբ ծեծէին զերեսս նոցա, և ասացի. Տէր, զի՞նչ են որ չար տանջին: Ասէ հրեշտակն. Սոքա մատնողք են և յանհաւատս դասէին, լացուցին զորքս և զայրիս, արդ տանջին յաւիտեան. իսկ հրեշտակն ծեծէր հրեղէն գաւազանաւ զգլուխս նոցա և ասէր. Այդ է հատուցումն:

Գարձեալ տեսի հոց շողախեալ ընդ արեան, և շուրջ կային երիցունք, և ահագին բոց հրոյ ծածկէր քնոսա և յոյժ աղաղակ ելանէր ի նոցանէ: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Ասէ. Երիցունք էին և ոչ քարոզէին զպատուիրան Տեառն ժողովրդեանն, այլ էին ծոյլ յաղօթս և պոռնկէին յամենայն չարիս, և զհարկ ժողովրդեանն բռնութեամբ տուժէին, այլ ընդ ժողովուրդս խմորեալ և յուտել և յըմպել և անառակիլ, և հալածէին զհրեշտակ ի սրբոյ սեղանոյն և զՀոգին սուրբ տրտմեցուցանէին. այժմ ընդունին զտանջանս զոյս:

տանջանս: Եւ առ զիս յարեւելից կուսէ յամենայն տանջանացն և կացոյց զիս ի վերայ գբի մի, և գուրն կնքեալ էր եօթնպատիկ: Ասէ ցհրեշտակն որ մերձ կայր ի վերայ գբին. Բաց դբեան գբին, զի տեսանէ զդա Պաւլոս սիրելին Աստուծոյ. քանզի հրաման առեալ է դմա զամենայն տանջանս տեսանել: Եւ հրեշտակն ի տեղւոյն ի բաց եկաց, և ասէ. Ոչ կարես ժուժել հոռոյն: Իբրեւ եբաց զգուրն դժոխոցն, ել հոսն դառն և գծեղակ քան զամենայն տանջանաց. հայեցայ ի գուրն այն և էին ի հուրն զնդակ զնդակի վերայ, և տեսի ի ներքս ի գուրն, այլ գուր ազգի ազգի, և արկեալ էին անդ արս և կանաչս շուրջանակի ի տանջանս: Եւ ասէ հրեշտակն որ խօսեցաւ ցիս. Ի միտ առ և տես, զի յորժամ ընկնուուն զոք աստ, այնուհետեւ դնեն զմատանին ի վերայ նորա, և ոչ ելանեն յաւիտեան: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա որ արկեալ են են ի գուրս այս: Եւ ետ պատասխանի հրեշտակն և ասէ. Սոքա են որ ոչ հաւատացին զՔրիստոս մարմնով եկեալ յաշխարհս, և աստ տանջին յաւիտեանս:

Եւ ասէ հրեշտակն. Լուարուք ամենեքեան որ ի տանջանս կայք. ես կացի առաջի Աստուծոյ յամենայն ժամ, կենդանի է տէր

Ասէ ցիս հրեշտակն. Ե՛կ զհետ իմ, և ես ցուցից քեզ զտանջանս մեծամեծս:

Եւ գնացի յարևելից կուէ, և տեսի խորխորատ մի և դրունք պղնձի, և կապար երկաթի զնէր ի վերայ նոցա, և ասեմ. Բաց զդուրսդ, զի տեսից զգոստ: Ասէ հրեշտակն. Ոչ կարես համբերել հոտոյն. և երաց զդուռն և ել ժանտահոտութիւն, և երեւեցաւ ի ներքս բիւրուց մարդկան, և էր խաւար և լալիւն և հեծիւն, և զարհուրեցաւ ոսկր իմ և մարմին: Հարցի. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Բազում մեղաւորք կան ոստ, հայհոյողք, արբեցողք և սպանողք և ուրացողք, անհաւատք և զրկողք և բարկացողք, յիշոցնատուքն և գողքն և այլ այսպիսի չարագործք:

Եւ ահա եկն Միքայէլ հրեշտակապետն և ասէ. Լուարուք ամենեքեան որ ի տանջանսդ էք. ես կայի ոռաջի Աստուծոյ յամենայն ժամ վասն ձեր, զտիւ և զգիշեր աղաչեմ զԱստուած վասն մարդկան, թե՛րեւս դարձցին և ապաշխարեսցեն զմեղա իւրեանց, և դուք ոչ կամեցայք լսել պատուիրանաց. արդ ո՛ւր են աղօթքն ձեր, ո՛ւր են ողորմութիւնք ձեր. բայց արդ լացէ՛ք հանապազ, ընդ ձեզ լացից, Պաւղոսիւ

զի ոչ Թադի զմի օր զտիւ և զգիշեր, զի աղաչեմ վասն ազգի մարդկան, և նոքա ոչ գազարեն ի մեղանչելոյ, զի անցուցին զժամանակ ապաշխարանաց իւրեանց, և ես անդադար աղաչեմ զՏէր, զի առաքեսցէ զանձրեւ յերկիր և երկիր տացէ զպտուղ իւր: Թէ՛ ոք արասցէ սակաւ մի բարի, ես աղաչեմ փոխանակ նորա և օգնական լինիմ նմա, զի ապրեսցի ի դատաւ տանացն Աստուծոյ: Եւ ասէ. Ազօթք ձեր ո՛ւր է և բարեգործութիւնք ձեր. բայց արդ լացէ՛ք մի անգամ, և ես զձեզ լացից ամենայն հրեշտակօք, և Պօղոս սիրելի Աստուծոյ և ամենայն սուրբք, թե՛րեւս ողորմեսցի ողորմանն Աստուած և արասցէ ողորմութիւն մեղաւորաց: Իբրև լուան զբանս զայս, աղաղակէին միաբան լալով և ասէին. Ողորմեաց մեզ, որդի Աստուծոյ: Եւ զսահառանօք լացի և ասացի. Որդի Աստուծոյ, ողորմեա ստեղծուածոց քոց: Եւ անկաւ Միքայէլ և ամենայն հրեշտակք Աստուծոյ և ասեն. Ողորմեա ծառայից քոց ազգի մարդկան, ողորմեա ստեղծուածոց քոց:

Եւ տեսի զերկինս շարժեալ իբրև ծառ ի հողմոյ. և երիցունք քսան և չորս, զի երկրպագէին Աստուծոյ. և տեսի զեկեղեցին

հանգերձ, թէ ողորմեացի ձեզ և տացէ ձեզ հանգիստ ի դառն տանջանացդ: Իբրև լուան զայս, աղաղակեցին և ասեն առհասարակ միաբան արտասուօք և հառաչանօք. Ողորմեաց մեզ, հրեշտակապետդ Աստուծոյ. և Քրիստոսի փառք յաւիտեանս յաւիտեանից:

և զվարագայրն և զաթոռ Բարձրելոյն ի նմա, և վերացան խնդրուածք աղօթիցն մինչև յաթոռն Աստուծոյ, և լուայ ձայն զի ասէր. Վասն ձեր ազաչեն հրեշտակապետքն և պաշտօնեայքն իմ: Եւ աղաղակեցին և ասեն. Խնդրեմք ի քէն, տէր, զի տեսանեմք զբազումս ի տանջանս:

Յետ այսորիկ տեսի զերկինս բացեալ և զՈրդի մարդոյ զի իջանէր յերկնից. տեսին զնա որ ի տանջանս կային, համբարձին զձայնս իւրեանց լալով և ասէին. Ողորմեաց մեզ, Որդի Աստուծոյ, զի դու տաս հանգիստ ամենեցուն որ յերկինս են և յերկրի, և մեզ ողորմեա. յորմէ (հետէ) տեսաք զքեզ, հանգեան անձինք մեր: Եւ եղև ձայն Որդւոյն Աստուծոյ առ նոսա և ասէ. Հանգիստ պարգևեաց ձեզ. և Քրիստոսի մարգասիւրին փառք յաւիտեանս ամէն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՏ

Տ Ե Ս Ի Լ

ՍՐԲՈՅՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Զ Ո Ր Ե Տ Ե Ս (Ի) Վ Ե Ր Ա Ն Ա Լ Յ Ե Ր Կ Ի Ն Ս

Տէր Աստուած զօրութեանց, որ արժանի արարեր զիս տեսանել զամենայն ինչ, ի գիշերի լինել բազում չարիք և մեղք, պոռնկութիւն, շնութիւն, սպանութիւն և զրկանք աղքատաց, գողութիւնք և այլ բազում մեղք մեծամեծք զոր գործեն մարդիկ. արդ հրամայեա և ընկղմեա զմեղաւորան զի ծանիցեն զքեզ ճշմարիտ Աստուած: Եւ եղև ձայն ի Տեառնէ որ ասէ. Զայդ ամենայն գիտեմ և ոչ ինչ թագչի յինէն, այլ քաղցրութեամբ և երկայնամտութեամբ ներեմ նոցա, մինչև դարձցին և ապաշխարեցեն և ես թողից նոցա. ապա թէ ոչ դառնան, դատեմ զնոսա ի հուր գեհեւնին: Աղբերք, ծովք և գետք աղաղակեն առ Աստուած և ասեն. Որդիք մարդկան բազում մեղս գործեն ի վերայ երկրի. զկախարդութիւն, զմոգութիւն, զկաշառ՝ որ է պրծաթ Յուդայի, սուտզրոյց: Ո՞չ լսես զձայն մարգարէին որ ասէ. Կորուսանես, Տէր, զայնոսիկ որ խօսին սուտ. և յիշոցնատուն՝ որ է յիշումն ամենայն մեղաց. որպէս Եսայի հրամայէ, եթէ յիշոցնատուն ի մատաղն այնպէս է՝ թէ շուն ոք մորթիցէ, և պիղծ է պահքն և աղօթք նորա, նոյնպէս խունկն և ողորմութիւն նորա. և Պօղոս ասէ Աստուծոյ բանիւ, եթէ ամենայն բան տգեղ ի բերանոյ ձերմէ մի ելցէ. զոր ապաշխարութիւն(?) և սա-

կաւ սակաւ անտի տարածեալ սփռեցաւ ընդ ամենայն տիեզերս. և զայն տեսեալ անօրէն հսկայն և գազանն արիւննարբու սաղայէլ, որ թարգմանի հակառակ Աստուծոյ և մարդկան, գայ և կազմէ իւր աթոռ երեք ոտնի նման գահոյից թագաւորի. և է առաջին ոտն աթոռոյն կռապաշտութիւնն, և երկրորդ ոտն կախարդութիւն, և երրորդ՝ աստղաբաշխութիւնն. որպէս և գրեալ է մեծ վարդապետն եկեղեցւոյ Աստուծոյ Յովնան Ոսկիբերանն և ամենայն սուրբ հայրապետք։ Եւ բազմեցաւ անիծեալ վիշապն աղքատոյն յաթոռն այն, և յոլով դարս և ժամանակս պաշտէին զնա ազգ մարդկան այս երրորդ ախտիւս և չորրորդ արուեստիւս, մինչև ողորմեցաւ ազգի մարդկան ամենհայրն բարի, և առաքեաց զիւր Միածինն էակից Որդին, որ իջեալ զգեցաւ մարմին և կապեաց զանիծեալ վիշապն՝ զիշխան աշխարհի, և քակեալ կործանեաց զաթոռ նորս և նզովեաց զայն որ շինեալ կանգնեսցէ զնա. նոյնպէս և սուրբ առաքեալքն, փառաւորեալ հայրապետքն մեծ ջառնիւ հանին զնոսա ի սուրբ եկեղեցւոյ, և գրեցին և նզովեցին զկախարդն և զհարցուկն և զաստեղաբաշխն և զայն որ երթայ առ նոսա և հաւատայ սուտ և խաբեայ բանից նոցա. զի հինն էանց և եղև ամենայն ինչ նոր, և զամենայն ինչ յանունն Յիսուսի Քրիստոսի արարէք։ Բայց ով որդեակք, այժմ ողորմելի եղաք, զի տեսանեմք որ դեռ ևս կայ նստեալ պիղծ իշխանն դժոխոց յաթոռն յայն, և այս երեք չար ախտիւքս և դառն արուեստիւս պաշտեն զնա բազումք ի մէջ աշխարհի, և ոչ ոք է որ սաստէ նոցա զի լռեսցեն. քանզի նստեալ աստեղաբաշխն և գրեալ նշան յաւազն, առնէ ախտացոյցս կենդանակերպօք և ծննդութանէ և ասէ ճակատագիրս և բախտս, և զօրն չար և բարի սահմանէ, զարարիչն ուրանայ և արարածոցս տայ զնախախնամութիւնն Աստուծոյ. և զայս յայտնի և համարձակ ասեն և քարոզեն, և պատիւս և ընծայս առնուն ի մեծամեծաց. նա և զայս դեռ եւս տեսանեմք, զի կախարդք և չէ (?) հրամայել զայն աղտեղի է խօսել, հրամայեաց՝ որ ելին

շուրք և ծածկեն զերկիր, զի գիտասցին ամենեքեան զգորութիւն Աստուծոյ մերոյ: Ասէ բարերարն. Զայդ ամենայն աչք իմ տեսանէ և ականջք իմ լսէ, բայց ես խնայեմ յիմ արարածս վասն մարդկան, զի սպաշխարեսցեն և ես թողից նոցա, ապա թէ ոչ գառնան՝ ես դատեմ զնոսա սառնամանեօք: Այլ երկիրս և հողս աղաղակեն առ Աստուած և ասեն եթէ, Մեք միայն եմք անարժան քան զամենայն արարածս, զի համբերեմք ամենայն մեղաց զոր գործեն մարդիկ ի վերայ մեր, զրկեն զաւքատս և կողոպտեն կաշառանօք և ոչ երկնչին յԱստուծոյ. պղծեն զանկողինս ընկերաց իւրեանց և զվարձս մշակաց ոչ տան, կռուին որպէս շուն և նախատեն զմիմեանս, ասեն զհրամանս Աստուծոյ եթէ, այր որ բարկանայ եղբօր իւրում՝ մարդասպան է. և ի սրբութեան տեղիս մեղք գործեն, որ է կնուկք, և ազգապղծութիւն առնեն: Քահանայքն տկարք և անարժանք որ ոչ երկնչին և պատարագ մատուցանեն, և զանբարկանալին Աստուած ի բարկութիւն ածին, զի որ ուտէ և ըմպէ անարժանութեամբ, դատաստան անձին իւրում ուտէ և ըմպէ, զի ոչ խորէ զմարմին Տեառն: Եւ որով աղաղակէ հող երկրի և ասէ. Ես ոչ կարեմ տալ պտուղ շահեկանութեան և զպարարտութիւն վասն մեղաց մարդկան. հրամայէ՞ Տէր որ ոչ բուսանի ամենայն դաւաւրի, զի խրատեսցին մարդիկ: Եւ ասէ Տէր. Քաղցրութեամբ իմով ներեմ նոցա զի սպաշխարեսցեն, և ես թողում նոցա, ապա թէ ոչ գառնան, չարաչար տանջեմ զնոսա: Տեսնե՞ք, որդիք մարդկան, զի ամենայն եղականք հնազանդին մարդկան, դուք ոչ Աստուծոյ: Մի արհամարհէք զպատուիրանն Աստուծոյ և զերկայնմտութիւն նորա և զքաղցրութիւն. լերուք ողորմածք և զթածք, երկայնամիտք, խաղաղարարք և անոխակաք, հեղ և քաղցր առ ամենեսեան. ապաշխարեցէք զմեղս ձեր և դարձարուք առ Աստուած, յամենայն ժամ աղօթս արարէք, զի յոյժ զօրաւոր և զմարդիկ իբրեւ զհրեշտակս առնեն առաջի Աստուծոյ. ամենայն ոք որ ի Քրիստոս հաւատայ՝ հրեշտակ լինի

պահապան, և տեսանէ զամենայն ինչ զոր գործեն մարդիկ, եթէ բարի և եթէ չար, զամենայն տեսանէ Աստուած: Ընդ արդարսն խնդան հրեշտակք և ընդ մեղաւորսն տրտմին, որ գործեն զմեղս յերկրի. զան հրեշտակքն և ուրախ երկիր պապանեն Աստուծոյ և երանեն զմիակեցունան և ասեն ցՏէր. Յան՝ դադար յաղօթս են և մաշեն զանձինս ճգնուլ թեամբ վասն սիրոյ քո: Եւ ասէ Տէր. Շնորհք իմ ընդ նոսա է և ես առաջնորդեմ նոցա, զի նոքա են բնակարան Հոգւոյն սրբոյ: Եկին և այլ հրեշտակք լային և ասեն. Չամբ յայնցանէ որ սուտ աստուած պաշտեն և ոչ են արարեր արդարութիւն, և չէ արժանի պահել զնոսա, քաղցր և երկայնամիտ: Հրամայէ Տէր. Պահեցէք զնոսա, զի ապաշխարեացեն, ապա թէ ոչ դառնան՝ զատեմ զնոսա վասն գործոց իւրեանց:

Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Պօղոս ծառայ Քրիստոսի, եկ ցուցից զտեղի արդարոցն և մեղաւորացն, եթէ յոր տեղի կան: Եւ գնացի զհետ նորա. և եհան զիս յերկինս, և տեսի ես տեղի մի որ անդ էր իշխան չարին և մոլորութիւնք, և անդ էին ամենայն մեղաւորք և դառն չարչարանք, և դեք կոփէին զնոսա. և ողորմութիւն Աստուծոյ հեռի էր ի նոցանէ: Եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ ցիս. Նոքա են որ ոչ են գործել արդարութիւն և զԱստուած կու տրամեցուցանեն, զի տեսի զի անողորմ կու տան, ջէին:

Եւ տեսի այլ հրեշտակս որպէս զարեգակն լուսատու, կամար ոսկի ընդ մէջ, և պսակ ոսկի ընդ ձեռին, և լի քաղցրութեամբ և ողորմութեամբ: Եւ ասեմ. Տէր, ո՞վ են այնք: Եւ ասէ. Այն հրեշտակք արդարոցն է հեզ, և ասէ. Աւետիս ձեզ կամարաբք Քրիստոսի, զի Հոգին սուրբ ի ձեզ հանգուցեալ է, մտէք յուրախութիւն ձեր:

Եւ տեսի մեղաւոր մի որ թողեալ էր զյոյսն Աստուծոյ, կիրեալ և արբեալ և ի պղծութիւն կաշեալ, և եղև մեռանել նմա. և հրեշտակք եկեալ

վայ տային նմա, և ասեն ցայլ հրեշտակն. Լացէք
զկորուսեալ մեղաւորդ: Եւ ասէ հրեշտակն. Հանէք
զգա, զի հոտ դորա ձանձրացոյց զմեզ: Եւ տարան
առաջի Աստուծոյ, որ արար զնա պատկերակից իւր,
և ասէ. Ո՛ր է պտուղ ապաշխարութեան քո: Եւ նա
ոչ կարէր տալ նմա պատասխանի, զի ոչ էր արարեալ
արդարութիւն ամենեկին: Եւ հրամայեաց արդարա-
դասն Աստուած թէ, Կապեցէք ի խաւարն արտաքին,
ունդ՝ ուր լալն աչաց է և կրճտելն ատամանց:

Եւ ասէ հրեշտակն. Ե՛կ, Պօղոս սիրելի Աստուծոյ,
որ հանեմ յերկրորդ յերկինս առ դրան ոսկի: Եւ
տեսի անդ երկու տախտակս լի գրով: Եւ ասէ հրեշ-
տակն. Երանի բեզ Պօղոս, զի մտանես դու ի դուռս
յայս: Եւ ասեմ. Տէր, զի՞նչ է տախտակս այս և
գիրս: Եւ ասէ հրեշտակն. Արդարոց հոգիքն են և ա-
նուանքն որ գրեալ են ի դպրութեան կենաց:

Եւ տեսի Հրաշալի այր մի բազմեալ, և ասեմ. Ո՞վ
է այս: Եւ ասէ ցիս հրեշտակն. Սա դպրապետ է
արդարոցն: Եւ տեսի զեղիա և զԵնովք, և Էտուն
ինձ ողջոյն և համբուրեցին զիս և լացին: Եւ ասեմ.
Ձի՞նչ լայք: Եւ նոքա ասեն. Ձմարդիկ որ զմեզս գոր-
ծին և ոչ ապաշխարին, և զրկին յանբաւ բարու-
թեանցն Աստուծոյ:

Եւ ասէ հրեշտակն ցիս. Մի պատմեր աշխարհի
զոր տեսերդ: Եւ լուայ զբանս անճառս, և զհիմունս
աշխարհի ի վերայ ջուրց, և զլոյսն Աստուծոյ որ էր
պայծառ քան զարեգակն: Եւ ասէ հրեշտակն. Այն
է, երկիրպագեաց: Եւ ասեմ. Տէր, ի յարկս արդա-
րոցն, տեղի քան զտեղի կայ առաւել փառք: Եւ ասէ.
Որ սակաւ մի հպարտացեալ է կամ նախանձեալ, նա
ի մեծութենէ և ի փառացն պակասէ:

Եւ տեսի աթոռ հրեղէն ի մէջ քաղաքին, լուսե-
ղէն զարդարեալ պսակօք, և ասէ հրեշտակն. Այն
աթոռ նոցա է՝ որ բնակարան են օծելոյն Աստուծոյ,
և իւրեանց բարի գործքն(?) ի միջի վերինն Երուսա-
ղէմի, կայ եկեղեցի մի լուսեղէն և այր մի իբրև
զտրեգակն բազմեալ ի վերայ բեմին, և սաղմոսարանն

ի ձեռին իւրում, և ասէ Կալիստիոս. և ձայնն նորա ընդոյր զքաղաքն ամենայն, և ամենայն քաղաքն ասէին Կալիստիոս. և երգէին Հանդիսակից փառաւոր ձայնիւ, և շարժէին Հիմունք քաղաքին: Եւ ասեմ. Ո՞վ է սա, Տէր: Եւ ասէ. Դաւիթ մարգարէն: Եւ ասէ. Տէր մեր յորժամ գայ, Դաւիթ մարգարէն առաջի նորա սաղմոսելով և ամենայն արդարք ընդ նմա. և ասեն զԿալիստիոս և Դաւիթ բարձրագոյն քան զամենայն մարգարէքն: Եւ հրամայէ սերովբէիցն. Համբարձէք զգրունս ձեր ի վեր, համբարձցին դրունք յաւիտենից և մտցէ Թագաւոր փառաց. և արժանաւորքն երգէին յերկրի զԴաւթի սաղմոսն և զԿալիստիոս, և որք պատարագ մատուցանեն. բայց առանց սաղմոսի ոչ լինի պատարագ:

Եւ գնացի զհետ հրեշտակին ի տեղի տանջանաց մեղաւորացն, և տեսի զբազումս ի մէջ խաւարի, ի տանջանա չարաչարս, յոգւոց հանի լալով և ասեմ ցԲարձրեալն. Ընդէ՞ր ստեղծեր զմարդ: Եւ ասէ հրեշտակն. Ընդէ՞ր լաս. միթէ դու ողորմած ես քան զԱստուած:

Տեսի այր մի որ հրեշտակ մի քարչէր ի հուրն անշէջ, և զաղիսն հանէր ընդ բերանն մսահանով: Եւ ասեմ. Ո՞վ է սա: Եւ ասէ. Երէցն է որ ոչ պաշտէ զցայգ և զցերեկ զԱստուած. արբենայ և փսխէ որպէս շուն, և դարձեալ այլ պատարագ մատուցանէ:

Եւ տեսանէի զեպիսկոպոսն որ Թաղեալ մինչև ի գլուխն ի հուր գեհենին, որ զպոռնկաց դրամն առնոյր և Թոյլ տայր և նզովիւք յափշտակէր զաղքատն, և առնոյր զփիլոն քահանային որպէս հրեայքն որ մերկացուցին զՔրիստոս և ողորմութիւն ոչ առնեն:

Եւ տեսի զբազումս որ հարկանէին հրեշտակքն սրով, և զըրթունսն և զլեզուս քարչէին: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա: Եւ ասեն. Գրականագրացն են որ զպատուիրանն Աստուծոյ ասեն և ոչ առնեն:

Եւ տեսի զգուրս բազումս լի հրով, արք և կռնայք ի ներքս: Եւ ասեմ. Ո՞վ են սոքա: Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա են որք ոչ հաւատացին զրոց և քահանայից, և ասէին թէ չիք յարութիւն:

Եւ տեսի զբազումս որ չարչարէին և առնուին զբարի գործս նոցա, և նոքա լալագին կային։ Ասէ հրեշտակն. Նոքա են որ զարծաթն ի վարձու են տուել։

Եւ տեսանէի զայլսն ի սառնամանիսն զի լային։ Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա երգմուրացք են որ երգուան ուրանալ զամենայն բան։

Բազում այլս տեսանէի որ արկեալ կային ի գուր խաւարի, և որդունքն ծամէին զբերանն։ Եւ ասէ հրեշտակն. Այն են որ զպաքն ուտէին և յաղօթս ոչ գային։

Եւ այլ տեսանէի որ տանջէին անողորմ։ Եւ ասէ հրեշտակն. Այս անողորմքն են։

Բազում արս և կանայս ի տարտարոսի կային և վիշապք ծծէին զաչս նոցա։ Եւ ասէ հրեշտակն. Այն են որ ի շաբաթ և կիրակի չեն գնացեր յեկեղեցին և զձայն սուրբ տւետարանին ոչ լսել։

Եւ տեսի արք և կանայք որ ի տանջանս ողբային։ Եւ ասէ հրեշտակն. Անդարձ մեղաւորք են, որ ոչ ապաշխարեցին։

Եւ տեսի որ ոտքն և ձեռքն կապած էր և գլուխն ուտէին զսիրտն և զսողիքն։ Եւ ասէ հրեշտակն. Սոքա են որ զաղքատն զրկեցին։

Եւ տեսի զբազումս որ կային ի հրացեալ տապուկի և դառն կերակուր տային նոցա։ Ասէ հրեշտակն. Այն է որ ի շաբաթ և ի կիրակին յառաջ քան զարձակել պատարագին ճաշակէին։

Եւ տեսի այլ տեղի տանջանաց խաւար, և բազումք նստեալ կային յայն տեղի տանջանացն, և հանդերձք նոցա սպիտակ և պոյծառք, և ինքեանք կոյրք ամենեւին։ Ասէ հրեշտակն. Հեթանոսք են որ աղքատասէրք էին և աղօթականք, և զխաչն ոչ ճանաչեն և զմկրտութիւնն ոչ ունին, կոյրք են. բայց առանց մկրտութեան անհնար է յարքայութիւն Աստուծոյ մտանել։

Եւ տեսի գուր մի կնքեալ եօթնպատիկ, և ասեմ ո՞վ(…?)։ Եւ ասէ հրեշտակն ցայլ հրեշտակ. Բայց որ տես

ասնէ Պօղոս: Եւ ասէ Հրեշտակն. Ոչ կարէ բաւել հոտոյ. և երաց զգուբն դժոխոցն. և ել հոտն դժնդակ քան զամենայն մեղաւորացն, և երևեալ հուրն զընտակ, և կային ի ներքս այլ գունդս բազումս. և որ հուր էր և բազումք կային ի ներքս: Ասէ Հրեշտակն. Որ մտանէ յայս գուբս, այլ ոչ ևս ելանէ յաւիտեան: Եւ ասէ Հրեշտակն. Նոքա են որ ոչ խոստովանեցան զՔրիստոս մարմնով եկեալ յաշխարհս, և ոչ հաւատացին յարութեան նորա:

Եւ տեսի Կուբ մի լի որդամբ անմահ, և անդ էր լալ աչաց և կրճել ատամանց, որ և սառնամանիքն, որ թէ յիսուն արեգակ ծագէր, ոչ ջնճոյր: Եւ համբարձի զձեռս իմ յերկինս և ասացի. Ողորմեա՛, քո արարածք են. և մեղաւորքն լային և ասէին ցիս. բարեխօսեա՛ աղաչելով:

Յայնժամ բացաւ երկինքն և էջ Գաբրիէլ և Միքայէլ Հրեշտակն առ իս: Եւ ասեն մեղաւորքն ցաբրիէլ և Միքայէլ. Դուք մատուցէք զաղաչանս մարդկան առաջի Աստուծոյ. մեղաք Աստուծոյ, լսէաք թէ ոչ գոյ դատաստան Աստուծոյ, և հոգք աշխարհիս զմեզ ծուլացուցին և ոչ ապաշխարեցաք: Եւ ասէին Հրեշտակքն Գաբրիէլ և Միքայէլ. Կենդանի է Տէր, որ մեք և սուրբ Աստուածածին հանապազ բարեխօսեմք վստն մարդկան և ոչ դադարեմք զտիւ և զգիշեր վտան աշխարհի և ամենայն մարդկան, և ոչ դառնան մեղաւորք և ոչ զան յուղղութիւն. քե հանապազ աղաչեմք զի տացէ անձրև պտուղ աշխարհի արդիւնս զի ապրեսցին. բայց դատաւորն հարցանէ թէ ո՛ր է ողորմութիւն ձեր և բարի գործքն ձեր և յիրաւամբք դատաստան առնէ: Բայց լացէք ամենայն մեղաւորք, և մեք Հրեշտակապետքս բազում Հրեշտակօք և Պօղոս սիրելին Աստուծոյ և Աստուածածինն, և լամք ի միասին զի ողորմեսցի ի գալլատեանս Պօղոսի: Եւ ամենեքեան ասացին. Ողորմեա պատկերակցին քում:

Եւ երկինք շարժէր և բարեխօսէր և բազում քաջանայք արժանաւորք յեկեղեցիս, և աթոռն Աստու-

ծոյ բարեխօսէր վասն մարդկան մեղաւորաց. և Տէրն քաղցրաձայն բարբառով ասէր. Վասն է՞ր աղաչէք պաշտօնեայք իմ: Եւ ասեն. Խնդրեմք ի քէն, Տէր, զի տեսանեմք զմեղաւորսն ի ձեռն սատանայի զի կու չարչարէ:

Յայնժամ հրամայեաց բարեգութն Աստուած. Վասն մօր իմոյ Աստուածածնի և սիրելոյ իմոյ Պօղոսի աղաչանօք, ազատեցէք զամենայն մեղաւորսդ և աւերեցէք զտեղի տանջանաց նոցա և քարոզեցէք զի մի մեղանչեն մարդիկ:

Եւ ասէ հրեշտակապետն ընդ Պօղոս. Իշուցանեմ յերկիր և գնացես ի Հռոմ քաղաք և ընդ ամենայն տիեզերս, և քարոզեսցես զտեսիլդ զոր տեսեր, որ հաւատայ ամենայն աշխարհն և դառնան առ Աստուած և փառաւորեն զամենասուրբ Երրորդութիւնն զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգին այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

ԹՈՒՂԹ՝ ԴԻՈՆԵՍԻՈՍԻ

ԱՌՏԻՄՈԹԷՈՍ ԱՇԱԿԵՐՏՏԵ ՊԱԻՂՈՍԻ

ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԵՒ ՊԵՏՐՈՍԻ

Ո՛վ աշակերտ աստուածային, որդի հոգեւոր, սիրտ, խորհուրդ և կատարիչ կամաց նորա, և համբերող ի նեղութիւնս վասն² նորա, որ³ գեր ի վերոյ էր ամենայն գովեստից, վարդապետին ճշմարտի և հոգեւոր⁴ հօրն Պաւղոսի, սիրտ⁵ և որդի Տիմոթէոս. յԱստուած՝ Հայր ամենակալ և յՈրդի նորա Յիսուս՝ Քրիստոս և ի Հոգի նորա⁷ սուրբ, ողջոյն ընդ քեզ. որ⁸ զգեցեալ ես⁹ զԱստուած և խաչակցեալ¹⁰ ընդ Քրիստոսի և անօթ ընտրութեան հոգեւորական¹¹: Որ արեգակն իմաստութեան էր և հայր լեզուաց և լու-

1. Ա և Բ. օր. Թուզք սրբայն մեծայն գովեստից արժանաշուր:
2. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. չունին հոգեւոր:
3. Ա, Բ և Գ. օր. չունին հոգեւոր:
4. Ա, Բ և Գ. օր. չունին հոգեւոր:
5. Ամենայն օր. սիրտի:
6. Դ. օր. միածին:
7. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. չունին հոգեւոր:
8. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւելուն Պաւղոս որ:
9. Ամենայն օր. եր:
10. Ա, Բ, Գ, Ե և Զ. օր. խաչեալ: Դ. օր. խաչքնկալեալ:
11. Ա, Բ և Գ. օր. Հոգեւոր:

սաւորիչ եկեղեցւոյ¹ և խափանիչ² կռապաշտու-
թեան, որ տապալէր զգրունն մեղացն³, որ վէմ
աղամանդեայ էր ի⁴ խորտակել զպատկերս կռոցն,
որ խափանիչ զոհից էր և ցրուիչ դիւաց և մերժիչ
նաւակատեաց նոցա, որ հրեշտակ երկրսաւոր⁵ էր և
փայլակ երկնաւոր⁶, որ հզօր զօրութեամբ⁷, յաղ-
թող ի մարտի, որ նմանող ֆրիստոսի⁸ Աստուծոյ
և պատկեր քրիստոնէութեան, որ սիրող⁹ հեթանո-
սաց էր և թլփատիչ¹⁰ Հրէից, որ քակտիչ ժողովրդա-
նոցաց¹¹ էր և բարձրացուցիչ եկեղեցւոյ, որ¹² հո-
գայր զհոգեւորն և հաստատէր զարդարութիւն, որ
պաշտօնեայ ֆրիստոսի էր և քարոզ¹³ աւետարանին,
որ ունայնացուցիչ կռոց էր և զարդարիչ¹⁴ եկեղեցւոյ,
որ բերսն աստուածային էր և լեզու Հոգւոյն սրբոյ,
որ գտիչ կորուսելոց էր և ձեռնառու ընկղմելոց, որ¹⁵
հայր որբոց էր և վերակացու այրեաց, որ կանգնիչ
գլորելոց էր և հաստիչ¹⁶ թալկացելոց, որ բժիշկ
հիւանդաց էր և պատիչ վերաւորելոց, որ քննիչ աշ-

1. Ա. Բ. և Դ. օր. յաւելուն ֆրիստոսի էր եւ: Դ. օր.
սրբոյ: Զ. օր. եկեղեցեաց սըր- նմանեալ ֆրիստոսի էր եւ:
2. Ամենայն օր. խաւարիչ (Ե. օր. 10. Ամենայն օր. բռնաւի:
խաւարեցուցիչ) կռապաշտու 11. Ա. Բ. Գ. Ե. և Զ. օր.
րեանց, որ տապար հերժուածո- ժողովրդանցի:
3. Գ. օր. մեհեմաց. Ե. օր. մե- 12. Պակասեն յօր. Ա. Բ. և Գ.
ղատորաց: որ հոգայր . . . զարդարու-
րիւն: Ե. և Զ. օր. խոկայր
զնոգեւոյն եւ վաճառ արդա-
րութեան էր:
4. Ա. Բ. Գ. և Դ. օր. առ ի: 13. Ամենայն օր. քարոզիչ:
5. Գ. օր. երկրային: 14. Դ. օր. նորոգիչ:
6. Գ. օր. երկնային: 15. Բ. օր. չունի որ հայր . . .
այրեաց: Զ. օր. չունի որ
հայր որբոց էր:
7. Ամենայն օր. ի զօրութեան 16. Գ. և Ե. օր. հաստատիչ:
8. Ա. Բ. Գ. Ե. և Զ. օր.

խարհաց¹ էր և խաղաղացուցիչ² քաղաքաց, որ նա-
ւաւար իմաստունն էր և նաւ³ հովանաւոր, որ զհան-
դերձելոցն⁴ հոգայր և զներկայքս⁵ պատրաստէր,
նա եթող զմեզ յերկրիս⁶ չարեաց և գնաց⁷ առ
Քրիստոս:

Եղբայր⁸ իմ Տիմոթէոս, ո՛ւր իցէ հայրն մեր հո-
գեւոր, ո՛ւր իցէ վարդապետն մեր⁹. ով աշակերտ
վարդապետին, այժմ ուստի՞ բերիցես մեզ ողջոյն ի
նմանէ, ի ծովէ՞ թէ ի ցամաքէ, ի Գաղատիոյն թէ ի
Սպանիացւոց¹⁰, յԱսիոյ եթէ ի Կորնթոսէ¹¹: Այժմ
դադարեաց¹² երազագոյն ընթացք քո¹³, այլ¹⁴ ոչ
գրէ աշխատող և երանելի ձեռօքն առ քեզ, եթէ
սրգեակ իմ Տիմոթէոս¹⁵: Ահա եկն¹⁶ եհաս մեզ օր

1. Ա. Բ. Գ. Դ և Զ. օր. աշ- 11. Պակասի ի բն. Այժմ եղաք
խարհի: որք զրկեալք, ով եղբայր
իմ Տիմոթէոս:
2. Ա և Բ. օր. քաղաքակից: Գ. 12. Ա և Բ. օր. դադարեցին:
3. Գ. օր. նաշանանգիստ խա- 13. Դ. օր. Պողոսի Ե. օր.
ղաղութեան: Ե օր. յաւելու
հոգեւոր եւ գնացք:
4. Ա, Բ և Գ. օր. զհանդեր- 14. Գ. օր. այժմ:
ձեայն: Դ, Ե և Զ. օր.
խոկայր:
5. Ա և Գ. օր. զներկայս: Բ և Զ. օր. զներկայս: Դ. օր.
հաստատք:
6. Գ. օր. յերկիր: Դ. օր. աշ-
խարհիս:
7. Ամենայն օր. զհեռոտեցաւ:
8. Գ. օր. չունի Եղբայր իմ Տի-
մոթէոս:
9. Ա, Բ, Գ, Ե և Զ. օր. քո: Ա,
Բ և Գ. օր. չունին ով աշա-
կերտ վարդապետին: Դ, Ե և
Զ. օր. սիրելի վարդապետին:
10. Ա. օր. ի Սպանիայ Բ. օր.
ի Սպանիայ: Գ և Դ. օր.
ի Սպանիոյ:
11. Պակասի ի բն. Այժմ եղաք
որք զրկեալք, ով եղբայր
իմ Տիմոթէոս:
12. Ա և Բ. օր. դադարեցին:
13. Դ. օր. Պողոսի Ե. օր.
գնացք:
14. Գ. օր. այժմ:
15. Պակասի ի բն. այժմ ոչ ա-
ռաքե (Զ. օր. գրե առ քեզ)
զքեզ զի եկեացես առ մի ի
քաղաքաց, Տիմոթէոս եղբայր,
ոչ չունիցես քե իցէ հայրն քո
Պաշտոն: Այսօր կատարեալ
ե բան մարգարէին յասել
Տեառն (Ա, Բ, Գ, Ե և Զ.
օր. բան Տեառն որ ասե).
ցանկալով ցանկացայք տե-
սանել մի յաւուրք վարդապե-
տին մերոյ (Ա, Բ, Գ, Ե և
Զ. օր. մերոյ), եւ ոչ տեսա-
նեք. եղբայր իմ Տիմոթէոս:
16. Ա, Բ և Գ. օր. չունին
եկն:

տրտմութեան և¹ տարակուսի, օր խաւարի և միգի² : Ո՞վ ոք սաէր³ զմարգարէին, ո՞ տայր գլխոյ իմոյ չուր և աչաց իմոց աղբիւրս արտասուաց, զի նստէաք և լայաք ի տուէ և ի գիշերի զլուսաւորիչն եկեղեցւոյ : Այժմ հաւաքեա՛ւ և սմբովեա՛ւ⁴ զկտակարանս քո, զի այժմ ո՞վ մեկնէ մեզ զծածուկ⁵ բանս մարգարէիցն : Այժմ ասա՛ ընդ⁶ մարգարէին Ամովսայ, հովիւ եմ ես տգէտ : Այլ ոչ է քեզ պիտոյ⁷ սպասաւորել նմա ի կապանս իւր, այլ ոչ ընթեռնուս գերանաւէտ թուղթս նորա, այլ⁸ ոչ առաքէ առ քեզ եթէ ի բանտի եմ և ի կապանս⁹, այլ ոչ վտանգէ գքեզ նեղութիւն նորա, այլ ոչ գրէ առ քեզ Պաւղոս կապեալ Յիսուսի ֆրիստոսի¹⁰, այլ ոչ գրէ ի քաղաքս վասն քո եթէ ընկալարուք զգա իբրեւ զիս : Ո՞վ եղբայր իմ Տիմոթէոս, ած ընդ քեզ զԵրեմիաս¹¹, ցաւակցութեամբ զբանս հեծեաւ սաեւով. որովայն իմ ցաւէ և¹² փոր իմ ճմլի : Ո՞վ ոք ոչ զգենուցու տրտմութիւն, և զո՞վ ոք ոչ

1. Գ. օր. յաւելու օր :

2. Ա, Բ, Գ, Ե և Զ. օր. յաւելուն եւ մառախոյի :

3. Ամենայն օր. ոչ ասէ ըստ : (Գ և Զ. օր. ընդ) :

4. Ամենայն օր. յաւելուն զամենայն :

5. Զ. օր. զամենայն :

6. Ա, Բ և Գ. օր. ըստ :

7. Գ. օր. այլ ոչ պիտոռանս սպասաւորութեան քոմ :

8. Բն. Գ և Ե. օր. յաւելուն այլ ոչ առաքէ... նորա :

9. Գ. օր. յաւելու այլ ոչ առաքէ առ քեզ թէ ի վիշտս վարանեալ կամ :

10. Ա. օր. յաւելու այլ ոչ է պետս սպասաւորութիւն : Բ.

օր. այլ ոչ խնդրէ գքեզ ի պետս սպասաւորութիւն : Գ և Գ. օր. այլ ոչ ունի պետս սպասաւորութեան քո : Ե և Զ. օր. այլ ոչ ունի պետս վասն քո ի սպասաւորութիւն :

11. Ա, Բ, Գ և Ե. օր. զԵրեմիա ի ցաւակցութիւն (Ե. օր. զցաւկագոյն : Զ. օր. զցաւակցագոյն) որ հեծեծէ ասեւով : Գ. օր. զԵրեմիայի զցաւակցագոյն բանսն որ հեծեծէ ողբաւով :

12. Ա և Բ. օր. եւ զգայարանք իմ ցաւէ : Գ. օր. եւ զգայարանք իմ գեշու եւ սիրտ իմ ճմլի : Գ. օր. եւ երկիւմ մոռնք իմ ճմլին : Ե և Զ. օր. զգայարանք իմ ճմլին :

պաշարեն¹ երկունք մահու: Քահանայք քրձագգածք² եղերուք, ողբացէք³ և կոծեցարուք սարկաւագունք և պաշտօնեայք սեղանոյ. ձայն գութեաց ի Հռամայ⁴, լալումն և աշխարումն յոյժ: Կրկու հարուածք⁵ ի միում աւուր դառնագոյն, երկու աղէտք⁶ վնասակարք անբժշկելիք ի միում ժամու. երկուս լուրս⁷ բօթաբերս ի միում վայրկենի: Այժմ⁸ կրկնակի կատարի բռնն Յակովբայ՝ եթէ Յովսէփ չիք և Շմաւոն⁹ չէ ի միջի: Բայց այժմ լուսաւորիչքն եկեղեցւոյ և պարծանքն հաւատացելոց¹⁰ Պաւղոս և Պետրոս հիմն եկեղեցւոյ և անշարժ աշտարակքն բարձան ի միջոյ: Այսօր կատարի ասացեալն ի մարգարէէն, քարինք սուրբք¹¹ Թաւալին յերկրի մերում: Յայսմ աւուր ըստ մարգարէութեանն Դաւթի, ետուն զգիսկունս ծառայից Տեառն՝ գէշ Թռչնոց երկնից և զմարմինս սրբոց քոց¹² զազանաց երկրի:

Ո՞ւր է ընթացքն Պաւղոսի. այժմ դադարեալ է ի¹³ ճանապարհորդութենէ վաստակոց և հանգեալ է սուրբ ոտք նորա: Այլ ոչ արգելեալ¹⁴ լինի կապանօք

1. Ա. Բ. Գ. Դ. և Ե. օր. պատին: Դ. օր. երկունք ժենդականի:	Դ. օր. լուրս հնչեցաւ ի միում:
2. Ա. և Բ. օր. քրձագգեստ յերուք: Ե. և Զ. օր. քրձագգեացք:	8. Դ. օր. Այսօր:
3. Դ. օր. գլուխ բացեք:	9. Գ. օր. Բեկիամին:
4. Բ. Գ. Ե. և Զ. օր. ի Հռովմայ Յաւելուն (նաեւ Դ. և Զ. օր.) եւ ողբումն:	10. Ե. և Զ. օր. հաւատոյ:
5. Դ. օր. դիպեցան ի միում աւուր:	11. Ա. Բ. Գ. օր. չունին սուրբք:
6. Դ. օր. աղեկիզմունք եղեն ի միում:	Գ. օր. բառալեցան: Ե. օր. բաղին:
7. Ա. Բ. և Գ. օր. յարիս:	12. Ա. Բ. Ե. և Զ. օր. Աստուծոյ:
	13. Ա. Բ. և Գ. օր. ի վաստակոյ չգանց ճանապարհորդութեան եւ հանգուցեալ են: Դ. օր. ի վաստակոց ճանապարհորդութեանցն:
	14. Գ. օր. արգելուցուն:

ի բանտի և ոչ հետեւանա¹ յաշխարհս բարբարոսաց,
այլ ոչ մտանէ ի քաղաքս² և ի կղզիս, և³ ի քանի
քաղաքս վկայս, յորչափ երկիրս⁴ կամ յորչափ ճա-
նապարհս վաստակեաց տկարութեամբ մարմնոյն :
Ո՛ր իցեն սուրբ ձեռքն որ⁵ զայնչափ կապանս ըն-
կալան ի հրէիցն : Ո՛վ⁶ կապանն որ կապեցար
զերկուս ամս յերուսաղէմ և ի Հռովմ արձակեցար :
Ո՛ր իցէ բերանն ճարտար և լեզուն արագ . ո՛ր
իցէ իմաստունն⁷ իմաստնոց, ո՛ր իցէ խորին փի-
լիսոփայն և անձն զգեցող⁸ զԱստուած : Եղբայր իմ
Տիմոթէոս, արասցես տօնս տուողացն⁹ տօնից, արաւ-
ցես պատարագ այնոցիկ որ մատուցին զինքեանս
պատարագ Աստուծոյ . եղիցիս յիշել զյիշատակողս
սրբոցն : Ո՛վ ոք է որ ոչ լայ, ո՛վ ոք է որ ոչ ողբայ
զայնոսիկ¹⁰ որ արժանի են¹¹ պատուոյ, զի որպէս
չարագործս ի մահ մատնեցան : Ո՛վ եղբայր իմ Տի-
մոթէոս, թէ Հանդիպեալ էիր ի զարմանալի նաՀա-
տակութիւնս նոցա, թերեւ պակասեալ էիր ի տրբա-
մութենէդ . չէ քեզ¹² տրտմութիւն, զի ոչ տեսեր
զնոսա յորժամ ելանէին յասպարէզ կատարմանն :
Ո՛վ ոք էր որ ոչ լայր¹³ դառնապէս յորժամ կապե-

1. Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. հե- տեւիւն :

2. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւե- լուն ի գեօղս :

3. Բն. յաւելու եւ ի քանի քա- ղաքս վկայս :

4. Ա, Բ և Գ. օր. կամ յորչափ քաղաքս :

5. Պակասի ի Բն. որ գայս- յափ զբռնչրս աստուծայինս գրեաց :

6. Պակասի ի Բն. ո՛ր իցէ մար- մինն սուրբ, որչափ (Զ. օր. որ միշտ) ընդունէր զերաշ- խեպսն : Յաւելու Բն. Ո՛վ կապանս . . . արձակեցար :

7. Ա, Բ և Գ. օր. իմաս- տուիւն իմաստեոյն :

8. Գ և Դ. օր. որ զգեցեալ էր զԱստուած : Ա և Բ. օր. զգեցեալ :

9. Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. տօն- ղացն : Ե. օր. տօն տօնողացն տուող տօնից :

10. Ա, Բ և Գ. օր. զընտրեալսն, եռքս որ արժանի են փառաց :

11. Դ, Ե և Զ. օր. էին :

12. Ամենայն օր. մեծ տրտմոշ- րիւնդ քո (Ա, Բ և Գ օր. յաւելուն զի ոչ էիր անդ) :

13. Գ. օր. արտասուէր :

ցին¹ զնոսա զերկոսեանն² որպէս մահապարտս, և բազմութիւն ժողովրդոց³ այլ քան զայլս ձեպէին⁴ տեսանել, յորժամ նախատէին զերանելի առաքեալսն Հրեայք և հեթանոսք: Ո՞վ ոք ոչ լայր ի ժամուն յայնմիկ, յորժամ թքանէին բիւրք բերանալի պիղծ բերանօք⁵ յերեսս նոցա և հնարէին զտանջանս չարաշարս⁶ յամենայն կողմանց, և նոքա որպէս անմեղ գաւիռնս անմոռնչ⁷ առաջի նոցա: Ո՞վ ոք տեսեալ զնոսա յորժամ ետուն ողջոյն միմեանց արտասուօք և հրաժարեցին⁸ ի միմեանց եղբարքն համաշունչ, մինն ի խաչ և միւսն ի գլխատումն: Ո՞ր սիրտ էր որ ոչ ճմլէր, յորժամ ասէր Պաւղոս⁹. Երթ խաղաղութեամբ բարձրացուցիչ եկեղեցւոյ: Զարմացաւ երկինք¹⁰ ի վերուստ, զարմացաւ և երկիր ընդունել զուրիւն արդարոցն: Իսկ¹¹ արդեօք ո՞չ զարմանային հրեշտակք ընդ նահատակութիւն պատուական ծերոցն: Ո՞վ ոք ապառաժ սրտիւ, տեսեալ¹² զՊետրոս կախեալ զխաչէն գլխիվայր¹³ և ոչ զեղոյր արտասուօք¹⁴: Եւ եղբայր ոչ էի ընդ Պետրոսի¹⁵, քանզի ընդ Պաւ-

1. Զ. օր. կատարեցին:	8. Գ. օր. հրաժարեալ գնացին:
2. Բն. և Դ. օր. յաւելուն զերկոսեանն:	9. Ամենայն օր. յաւելուն ցովտրոս:
3. Ա, Բ, Դ և Զ. օր. ժողովոցն:	10. Ամենայն օր. երկինք ի վերայ աշտոցիկ եւ հիացաւ երկիր:
4. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. ելանէին տեսանել. ով ոք ոչ լայր յորժամ նախատէին զպատուական ծերսն (Գ. օր. իմաստունս):	11. Ա, Բ, Գ և Ե. օր. չունին իսկ արդեօք... ծերոցն:
12. Ա, Բ և Գ. օր. ետես:	13. Ա և Բ. օր. չունին գլխիվայր:
14. Գ. օր. արտասուցն ընդ այս քրն: Զ. օր. զպատուական ծերսն:	15. Պակասի ի Բն. և յօր. Զ. յորժամ խաչեցան: Ե. օր. յորժամ փոխեցաւ:
5. Գ. օր. յաւելու ի սոչրք:	
6. Ամենայն օր. եւ յարչարանս:	
7. Բն. Դ և Զ. օր. յաւելուն անմոռնչ:	

ղոսի գնացի¹, զի ոչ ի մի տեղուղ կատարեցան: Վայ ինձ, քանզի դառնագոյն էր ինձ ժամն այն, յորժամ հրամայէր դահիճն Պաւղոսի խոնարհեցուցանել զպարանոցն առաջի սրոյն: Եւ տեսեալ զսուրն² շողացեալ³, բղխեաց⁴ արտասուք նորա, և հայեցեալ յերկինս տեառնագրեաց զսուրբ զերեսն իւր, և կամաւորութեամբ և առանց բռնադատելոյ խոնարհեցոյց զսուրբ⁵ զլուսն:

Աւանդ ժամուն յորում սուրբ⁶ Թաւալէր մարմին նորա յարեանն իւրում: Ո՛վ հայր իմ հոգեւոր, ոչ էիր արժանի այսմ մահուան⁷: Վայ ինձ զիսոյթ թողեր զիս⁸ միայն, ո՛ւր երթայց կամ ո՛ւր խնդրեցից զքեզ, պարծանքդ քրիստոնէից և լուսաւորիչդ հեթանոսաց⁹: Ո՞վ եխից զբարբառ¹⁰ քոյ հոգեւոր, ով յօրինիչ և կարգաւորիչ աստուածային¹¹ գնդին. առ ո՞վ երթայց յաշակերտսն քո, ով վարդապետ արդար և ճշմարիտ. զի՞նչ պատմեցից նոցա զքէն. ի բանաի՞ թէ ի կապանս. զո՞ ի նոցանէ առաքեցից առ քեզ, ո՞ պիտոյ է քեզ, կամ զո՞ խնդրեսցես¹² ի նոցանէ. այժմ և ոչ զմի ոք¹³: Դաւիթ ողբայր զԱբի-

1. Գ. օր. չոգայ:

2. Գ. օր. Պաւղոսի:

3. Գ. օր. յաւելու երկեալ է:

4. Ա. և Բ. օր. բխեին արտասուք: Գ. օր. բխեցին արտասուքն:

5. Գ. օր. զպարանոցն իւր. Բաւելուն Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. եւ անդէն ընկալաւ (Զ. օր. առ). զկատարուսն իւր (Ի. օր. բարի խոստովանութեամբ):

6. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. չունին առնչ: Ե. օր. յորժամ: Զ. օր. չունի առաջ . . . իւրում:

7. Ա, Բ և Գ. օր. այդպիսի մահու:

8. Գ. օր. զմեզ.

9. Գ. օր. ընդհանուր ազգաց:

10. Գ. օր. զբարբառ բերանոյ քո հայր հոգեւոր:

11. Ա. և Բ. օր. աստուածայնոց անկոյ: Գ. օր. աստուածայնոց դասուց:

12. Ա, Բ, Գ, Դ և Զ. օր. խնդրես:

13. Պաւլոսի ի Բն. Ով կապեց որ կապեցար յիշոռս աղէմ զերկուս (Ե. օր. զերիս) ամս եւ ի Հաղվա արժակեցար:

սողում, թէ վայ ինձ, վայ ինձ որդեակ: Բայց այժմ, վայ ինձ վարդապետ իմ. զի չիք դեղ հարուածոց իմոց և ոչ մխիթարութիւն ողբոց իմոց և ոչ բժշկու-
թիւն ցաւոց իմոց: Ի կեանս ձեր էիք ի թէստորոնի,
և ի մահուն ձեր ատեցեալք¹ և մարմինք ձեր ան-
կեալք² գազանաց: Քանի քահանայք³ ակն ունին
թղթի ձերոյ⁴ և կամ քանի եկեղեցիք⁵ մեան վար-
դապետութեան ձերոյ: Այսօր յողջունէ ձերմէ խո-
պանացան⁶ ճանապարհք հռովմայեցւոց: Այսօր ե-
ղեն որբ աշակերաք քո⁷: Ո՞վ խաղաղեցուցանէ⁸
զբարկացեալն, ո՞վ մեկնէ մեզ այժմ զգիրսն, այժմ
ոչ ասիցեմք⁹, եկայք երթիցուք¹⁰ մեք առ Պաւլոս
և մեկնէ մեզ զգիրս, այժմ ոչ պիտոյանամք մարգա-
րէիցն, զի ոչ գոյ մեկնիչ գրոյ¹¹ նոցա: Ո՞ւմ աւան-
դեցեր զաշակերտսն¹² քո, ո՞վ վարդապետ ճշմարիտ¹³:
Երանի է Հռովմայ զի արժանի եղեւ մեծաց պարգե-
ւաց, և ճշմարիտ որ¹⁴ են յերուսաղէմ և ի Հռովմ.
զի նա եսպան զՔրիստոս և սա զառաքեալսն. նա
երկրպագէ խաչելոյն և սա տօնէ առաքելոցն:

Եղբայր իմ, զարմանք մեծ տեսի յաւուր¹⁵ յայն-

1. Ա. Բ. Գ. և Ե. օր. չունին
ատեցեալք: Դ. օր. էիք գա-
տապարտեալք:	9. Գ. օր. կամ առ ո՞վ ասեմք
եկայք:
2. Գ. օր. արկեալ են գազանաց
անտառի: Դ. օր. անկեալ դէի
գազանաց երկրի:	10. Ա. և Բ. օր. երբեք առ:
11. Ա. Բ. Դ. և Զ. օր.
գրոց: Գ. օր. գրելոց:
3. Գ. օր. քաղաք:	12. Դ. օր. գաշակերտեալսն:
4. Ա. Բ. Գ. և Զ. օր. քրոց
մերոց:	13. Կ. օր. յաւելու եւ իմաս-
տուն:
5. Գ. օր. կղզիք: Դ. օր. աշա-
կերտք:	14. Ա. Բ. Գ. և Զ. օր. որքան
Երուսաղէմ (Գ. օր. նոյնպէս
եւ Հռովմ.) Դ. օր. չունի
եւ ճշմարիտ . . . զառա-
քեալսն:
6. Ա. Բ. և Գ. օր. զրկեցան:
Դ. օր. խաղաղացան:	15. Ամենայն օր. յառնդհատու-
ման եոցա Դ. և Զ. օր.
սրբոցն:
7. Ա. Բ. Գ. և Դ. օր. մեր:	
8. Ա. Բ. Գ. և Զ. օր.
խաղաղացուցէ զբարկացեալսն:	

միկ ի կատարման սրբոյն. յորժամ մեկնեցան ի միմեանց՝ տեսի զնոսա, և իբրեւ դարձայ՝ յետ կատարմանն՝ տեսի զնոսա զի ընդ մի զուռն մտեալ և կալեալ զձեռանէ միմեանց և զգեցեալ զգեստ թագաւորական և եղեալ թագս՝ ի գլուխս իւրեանց: Եւ ոչ միայն ես արժանի եղէ տեսլեանն՝ այնմիկ, այլ և աղջիկ մի որ էր յազգէն Ներոնի կայսեր, զոր նոյն ինքն Պաւլոս մկրտեաց: Յորժամ ելանէր ի վկայութիւնն առեալ զքօղն նորա, և ասէ. Ի դառնալն իմում՝ այսրէն բերից, և յորժամ խոնարհեցոյց զգլուխն առաջի սրոյն, պատեաց այնու զերեսն իւր: Եւ իբրեւ դարձան դաշիճքն ասէ ցնոսա աղջիկն. Ո՛ւր է՝ Պաւլոս և Պետրոս. և նոքա ասեն. Ահա սպանաք զնոսա և անկեալ կան ի տեղւոյն որ՝ կոչի Արեւրմինոն, և քօղն քո կայ զերեսօքն Պաւլոսի՝ շաղախեալ արեամբն: Եւ նա ասէ ցնոսա. Ահա Պաւլոս և Պետրոս եկին այսր՝ և զգեցեալ էին զգեստ թագաւորութեան, և եղեալ թագս՝ ի գլուխս իւրեանց, և ահա քօղն իմ զոր ետու ցՊաւլոս աւասիկ, և՝ եցոյց նոցա: Եւ նոքա սքանչացեալ օրհնեցին զԱստուած, և բազումք ի նոցանէ հաւատացին յԱստուած¹⁰: Բայց այժմ, եղբայր իմ Տիմոթէոս, զոր

1 Ա. Բ. Գ. Ե. և Զ. օր. դար.	8. Գ. օր. բազ պատուական:
ձառ յետ սպանման:	9. Գ. օր. յաւելու եւ ակն իմ
2. Ա. Բ. Գ. Ե. և Զ. օր.	ետես:
պսակ: Գ. օր. պսակս պար.	10. Գ. օր. յաւելու. Եւ եկն Պաւլոս
ծանայ:	յիմեքորդ ժամուսն՝ միկ,
3. Ամենայն օր. տեսութեան:	բազումք շուրջ կային զՆերոնաւ փիլիսոփայք եւ սիրելիք. եւ ասե Պետրոս ցՆերոն.
4. Ա. Բ. Գ. և Գ. օր. յաւելուն առ քեզ:	Ահաւասիկ կամ Պետրոս Աստուծոյ գորականս, ոչ մեռայ այլ կեամ, բայց քեզ լիցի լատ յար, վասն զի հեղեր գործեալ արդար:
5. Ամենայն օր. ո՛ւր իցեն:	
6. Ա. և Բ. օր. որ անուանեալ կոչի Արմինոն: Գ. Ե. և Զ. օր. Արմինոն.	
7. Գ. օր. այսրեւ.	

սիրէիրն՝ փոխեցաւ ի Քրիստոս¹։ Սաւուղ² և Յովնաթան ոչ մեկնեցան ի միմեանց, մինչև մեկնեաց զնոսա սուր։ Եւ Պաւղոս և Պետրոս ոչ մեկնեցան ի միմեանց ոչ Հոգւով և ոչ մարմնով, զի այսու³ չէ յուսահատութիւն աստէն մեկնել ի միմեանց⁴, այլ այն է յուսահատութիւն ի Հանդերձեալսն⁵ մեկնել ի միմեանց։ Զի Հոգիք արդարոցն⁶ տեսանեն զմիմեանս և ունին յիշողութիւն առ ամենայն⁷ զգալական իշխանութիւնս։ Այլ այժմ Պաւղոս և Պետրոս յերանաւէտ⁸ օթելանս են և վայելեն⁹ յանմահական ի կեանս, ընդ այնոսիկ ուր ոչ ամենեցուն կարողութիւն է մերձենալ։

Պաւղոս անարգեալն Աստուծոյ¹⁰ ըստ օրինացն և պատմողն¹¹ Աստուծոյ առանց օրինացն¹²։ Պաւղոս անարգողն¹³ Հեթանոսաց, բայց արդ կապեալ և անարգեալ¹⁴ և քարկոծեալ վասն Հեթանոսաց։ Ո՛վ խորք գանձից¹⁵ և միտք և իմաստութիւն։

1. Գ. օր. յաւելու յոյսն ամե. 10. Ա և Բ. օր. անարգողն եայնի։ Քրիստոսի։ Ե. օր. եկեղեցւոյ Աստուծոյ։
2. Ա, Բ և Գ. օր. Դաւիթ։
3. Ա, Բ և Գ. օր. այս ոչ է։ 11. Ե. օր. պատուողն եկեղեցւոյ Աստուծոյ։
4. Գի, Ե և Զ. օր. այս ոչ է յուսահատութեամբ մեկնու. 12. Ամենայն օր. յաւելուն Պաւղոս որ մարտնչէր ընդ Քրիստոսի քլփատութեամբն եւ մարտնչէր ընդ հրեոքեանն (Գ. օր. հրեայս) եւ ընդ կառապաշտութեանն (Գ. օր. կառապաշտութեանն) սիրով եւ ողորմութեամբ զոր ունէր առ եկեղեցիս։
5. Ամենայն օր. ի մարդկանէ։
6. Ամենայն օր. ի հանդերձեալ աշխարհիէ։
7. Գ. օր. յաւելու ի մեռին Աստուծոյ են եւ։
8. Ա, Բ, Գ, Դ և Ե. օր. Եւ զամենայն զգայութիւն իշխանական շարժմանց, առանց մարմնաշարժեալ խօսից (Գ. օր. ախտից)։ Աստ աւարտի Զ. օր։
9. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւելուն երբեմն եւ կապող։
10. Ամենայն օր. չունին անարգեալ։
11. Գ. օր. գանձուց եւ իմաստութեանց Աստուծոյ։ Ա, Բ, Գ և Ե. օր. իմաստութիւն Աստուծոյ։
12. Ե. օր. յաւելու կեանս են եւ։
13. Գ. օր. վարժեալ են։

ի միտ առ ո՛վ Տիմոթէոս, ստացէ քեզ Տէր իմաստութիւն յամենայնի: Ո՛ւր իցէ Պաւղոս, ո՛ւր իցէ Պետրոս, ո՛ւր իցեն ճշմարիտ բարեխօսքն առ Քրիստոս: Արդարեւ Տիմոթէոս վսյ իցէ որդւոց այսպիսի¹ Հարս կորուսելոցն, դարձեալ վսյ իցէ աշակերտաց որ հեռացան² յայսպիսի վարդապետաց. վսյ իցէ ոչխարաց որ զրկին³ յայսպիսի հովուաց. ու՛⁴ անչափելի իմաստութիւն իմաստնոց, ու խորք անքննելի: Պաւղոս պարիսպ անյաղթելի, որ հաւաքէր⁵ և թաղէր զգանձ ի գիրս սուրբս:

Եթէ զգացուցեալ էիր մեզ, թէ այդպէս փութանակի երթաս⁶ առ Քրիստոս, թերեւ ի մտի՛ եղեալ էաք, և մեկնեալ էաք զթուղթն քո, բայց այժմ զի՛նչ արասցուք⁸, զի զրկեցաք յընթերցմանէ սուրբ գրոց: Եղբայր իմ Տիմոթէոս, մի այսուհետեւ ընթեռնուս զհինն, և մի կարծիցես⁹ թէ ամենայն աւետարանեալքն ի Պաւղոսէ, կանոնք են աստուածայինք: Այլ այժմ պահեա և¹⁰ յաղթա կաց տընութեամբ, և աղաչեա զՏէր զի տացէ մեզ զվարդապետութիւնն Պաւղոսի: Զի թէպէտեւ Եղիսէ¹¹ կրկին խնդրեաց զհոգին¹², այսինքն զմարգարէութիւնն, գիտեա զի ոչ արգելաւ ի նմոնէ խնդրելին: Ընդէ՛ր զայս ընկալաւ¹³.

1. Ա և Բ. օր. զայնպիսի հարս կորուսեալք: Գ. օր. զայսպիսի հարս կորուսեալ իցէ: Դ և Ե. օր. զայնպիսի հարս կորուսողացն:

2. Գ. օր. զրկին եւ հեռանան: Դ. օր. զրկին:

3. Գ. օր. մոլորին:

4. Ի Բն. պակասի ծով:

5. Ամենայն օր. հաւաքեցեր զգանձն հոգեւորս եւ բաղեցեր ի գիրս սուրբս:

6. Գ. օր. ճամայարհորդես:

7. Ամենայն օր. հոգ ի մտի:

8. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. ասասցուք:

9. Ամենայն օր. կարծեր երե ոչ ամենայն՝ աւանդեալքն (Դ. օ. աւետարանեալքն) ի Պաւղոսէ կանոնք էին աստուածայինք:

10. Գ. օր. եւ զգաստացիր արքունութեամբ:

11. Ամենայն օր. Եղիսէոս:

12. Դ. օր. յաւելու Եղիսայի:

13. Բն. Դ և Ե. օր. յաւելուն ընդէ՛ր զայս ընկալաւ:

այլ զի եզե հաճոյ վարդապետին, և ի սկզբանէ ոչ տրամեցոյց զհոգի նորա, և՛ ամենայն տեսակք զողային ի նմանէ և ամենայն մարդիկ ատէին զնա, և նա ոչ հեռացաւ ի նմանէ ի սկզբանէ: Բազում աշակերտք էին նորա, բայց մի ի նոցանէ ոչ համբերեաց՝ որպէս զԵղիսէ: Զի այսպէս ասէին որդիքն Իսրայելի. Սա է աշակերտ ապականչին՝ օրինաց, սա է աշակերտ սուտ մարգարէին: Այս աշակերտ՝ Աստուծոյ ոչ հեռացաւ՝ ի նմանէ, վասն որոյ արժանի եղև անչափ պարգեւացն Աստուծոյ: Որում՝ արժանի եղիցուք մեք մասին, լինելով աշակերտ վարդապետին մերոյ, քարոզել զաւետարանն Տեառն և մեկնելով զվարդապետական թուղթս նորա, յորում՝ զպսակն ընկալցուք՝ ի Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ, որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

1. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. եւ քանզի ամենայն տեսակ դոշայր:	օր. յրուսացաւ) ի նմանէ վասն անարգանաց վարդապետին:
2. Ա, Բ, Գ և Դ. օր. յաւելուն ամենայնի:	6. Գ. օր. ընդ որս եղիցուք արժանաշոր աշակերտ:
3. Գ. օր. ճշմարիտ:	7. Ա, Բ, Գ և Ե. օր. ընդ որում (Գ. օր. պատկացն արժանաշորեացուք):
4. Գ. օր. յաւելու յաղագս:	
5. Ամենայն օր. յորացաւ (Գ. օր. առցուք:	8. Դ. օր. առցուք:

ՆԱԽԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՀՌՈՄ

Հարիւրապետին՝ որ տանէր զՊօղոս ի Հռոմ Յու-
լիոս անուն էր, ի գնդէն որ կոչէր՝ Սեբաստեան.
և էին ընդ նմա Ղուկաս և Արիստարքոս. և նաւն էր
անդրամինտացի: Մտին ի նաւ ի Կեսարէ մինչև²
ցԶմիռն լիկիացւոց, և անտի առին աղեքսանդրա-
ցի նաւ, մինչև ի Մելիտէս կղզի: Եւ դարձեալ այլ
աղեքսանդրացի նաւ գտին, որ ունէր ղդիոսկուրաց-
ւոց նշանն, յայն մտին և ելին ի Հռովմ:

1. Բ. օր. կոյի:

տրոս: Բ. օր. չունի ցԶմիռն

2. Ա. և Գ. օր. մինչեւ ցԼիւս.

լիկիացւոց:

ՅԱՂԱԳՍ՝ ԱՆԴՐԷՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԵՒ ՆՈՐԻՆ ՍՔԱՆՁԵԼԵԱՑՆ

ԶՈՐ ՏԵՐ ԱՐԱՐ՝ Ի ԶԵՌՆ ՆՈՐԱ ԵՒ ՄԱՏԹԷՒ

Ի ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑ ԱՇԽԱՐՀՆ

Յետ համբառնալոյ Տեառն յերկինս, և զսուրբ զՀոգին առաքեալ, որպէս և տասց Տէր, որ եկեալ բաժանեաց¹ ըստ ազգաց ազգաց առաքելոցն, և իւրաքանչիւր ըստ իւրում շնորհի²՝ քարոզել զարքայութիւնն երկնից³ յաշխարհս⁴ և քաղաքս, և առնել նշանս⁵ և զօրութիւնս, և զհաւատացեալսն մկրտել յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և պահել զպատուիրանս⁶ նորա, որք ելեալ⁷ քարոզէին ընդ տմենայն աշխարհս: Եւհաս Մատթէի երթալ յաշխարհն մարդակերաց, և էին բնակիչք աշխարհին¹⁰

1. Պակասէր խորագիրն ի բնագրին, ունելով զպս եեթ...	5. Ա. և Բ. օր. Աստուծոյ:
դակերաց աշխարհին ի մեռն	6. Ա. օր. յաւելու եւ ի գաւառս:
նորին եւ Մատթէի. զպս խորագիր առաք յԱ. օրինակէ:	7. Ա. օր. յաւելու եւ արուեստըս:
2. Բ. օր. եցոյց:	8. Ա. օր. յաւելու զոր լուսն Տեառնէ:
3. Ա. և Բ. օր. յաւելուն զլեւոռս:	9. Բ. օր. եկեալ:
4. Ա. օր. յաւելու վիճակել եւ Բ. օր. յաւելու վիճակի:	10. Բ. օր. երկրին յաղախակերք:

այնորիկ շաղղակերք որպէս գազանս, և ոչ ինչ փոյթ առնէին զսերմանեաց¹ որպէս և այլ մարդիկ վարել և հնձել և ժողովել յշտեմարանս, և այնու կերակրել, այլ զմեռելոտի և զսողունս² ուտէին նոքա³, և զմարդիկ ծերս աշխարհին և զմեռեալս իւրեանց և զայլս զորս կարէին յափշտակել գաղտ, և յայլ ազգս ընթանային⁴ ըմբռնել, որս համարելով ածէին որպէս արջառ ի սպանումն. զգէրան զենուին և ուտէին, և զնիհարան պարարէին. փորէին զաչս նոցա յորժամ ունէին և դեղ յիմարութեան տալով⁵, որ լուծանէր ի մարմն նոյն⁶ և ի բնութենէ մարդոյ. և դարման տային որպէս անասնոյ⁷ և սպա զենուին⁸. զի ոչ գիտէին զԱստուած և այնու կերակրէին յանգագայս⁹:

Իսկ Մատթէ իբրեւ եմուտ ի քաղաքս նոցա և տեսին զնա և ծանեան եթէ օտար է, և¹⁰ կալան զնա իշխանքն, հանին զաչս նորա և ետուն նմա դեղ յիմարութեան և արկին¹¹ ի դարմանոց, զի այնպէս առնէին զամենայն օտար: Եւ նորա ոչ լուծաւ սիրտն ի դեղոյն որպէս զայլոցն, և ոչ եկեր ի դարմանոյն, այլ կայր յաղօթս առ Աստուած և ասէր. Ով Տէր երկնի և երկրի, ընդէր թողեր զիս¹² առնել տնօրինացս զինչ և կամեսցեն¹³ որպէս զանասուն. զի դու առաքեցեր զիս քարոզել զքո սուրբ անունդ, զի ծանիցեն զքեզ միայն ճշմարիտդ Աստուած: Եւ

1. Ա և Բ. օր. զսերմանց:

2. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ զգազանս:

3. Պակասէր ի Բն. նոքա . . . յորժամ ունէին եւ . առաք յԱ. օրինակէ:

4. Բ. օր. ոչր եւ կարէին:

5. Ա. օր. տային ըմպել:

6. Ա. օր. զսիրտս: Բ. օր. զսիրտն:

7. Ա. օր. յաւելու զերեսուն:

8. Ա. օր. յաւելու եւ այնպէս կերակրէին եւ ոչ:

9. Ա և Բ. օր. չունին յանգագայս:

10. Ա. օր. կալան զնա եւ ածին առ իշխանն. եւ նոքա հրաւայեցին հանել զայս նորա:

11. Ա. օր. յաւելու եւ արկին զնա ի տուն բանտին եւ արկին նմա դարման:

12. Ա. օր. յաւելու ի ձեռս:

13. Ա. օր. յաւելու ընդ իս:

օ պարարէին.

ահաւասիկ զաչս իմ խաւարեցուցին ի լուսոյ և պա-
հեն զիս յօր սպանման¹, զի կերիցեն զմարմինս իմ
որպէս զգազանս վայրենիս և արինարբուս, և դու
անսամս Տէր և ներեմ, և ոչ հատուցանես² ցուցանե-
լով զահաւոր աստուածութեան³ քո զօրութիւն: Եւ
այսպէս քեզ հաճոյ թուեսցի երկայնամտել ամպարը-
տացս⁴: Ո՛վ խորք կամաց քոց, և անհասութեան
յարարածոց⁵, որ առաւել քան զմիտս գերազան-
ցես⁶ զսքանչելիս քո. սքանչացաւ գիտութիւն քո,
զօրացաւ, և ոչ բաւեմ բերել զհաճոյս քո յիս. բայց
դու Տէր ողորմած⁷, լուսով գիտութեան քո առաջ-
նորդեսցես ինձ յարդարութիւն, զի մի սասանեսցին
միտք իմ ի ճշմարտութենէ կամաց քոց. և եթէ հա-
ճոյ է քեզ ինձ այսպէս մեռանել որպէս զանասուն,
և մարմնով իմով կերակրել մարդոց չարաց, եղիցին
կամք քո: Զի դու Տէր գիտես զամենայն յամենայ-
նի, առաւել քան զոր խնդրեմք և իմանամք⁸. և
քեզ փառք յաւիտեանս. ամէն:

Եւ անդէն⁹ լոյս մեծ ծագեաց ի տեղւոյն յորում
էին արգելեալ զնոսա¹⁰. և ձայն ի լուսոյն որ ասէր.
Մատթէ սիրելի իմ, համբարձ զաչս քո ի վեր և
տես: Եւ¹¹ հայեցեալ ետես վաղվաղակի զլոյսն և
լուսաւորեցաւ: Եւ ասէ դարձեալ. Քաջալերեսա՛ և
համբեր, զի ընդ քեզ եմ և ոչ թողից զքեզ, և
սպրեցուցից զքեզ և ծանուցից սքանչելի զօրութեամբ
զանուն իմ՝ զազանամիտ և վայրենաբարոյ ազգիդ

1. Ա. օր. յառաջ սպանութեան:	զօրացաւ յիս:
2. Ա և Բ. օր. չունին հատու-
ցանես, դենն ցուցանես:	7. Ա և Բ. օր. ողորմութեան:
3. Ա. օր. մեծութեանդ:	8. Ա և Բ. օր. յաւելուն ըստ
իմաստութեան որ տուաւ (Ա.
օր. իքեմ) մեզ:
4. Ա. օր. յաւելու եղիցին կամք
քո:	9. Ա և Բ. օր. յաւելուն վաղ-
վաղակի:
5. Ա և Բ. օր. անհասութեան
յարարածոցս:	10. Բ. օր. գեա:
6. Ա. օր. գերազանցէ սքանչե-
լեաց գիտութեան քո յիս որ	11. Բ. օր. չունի եւ հայեցեալ
... համբեր:

այդորիկ. այլ կայ¹ մնա դու զաւուրս քառասուն և ութ², և առաքեցից առ քեզ զԱնդրէաս, որ Հանէ³ զքեզ ի բանդէդ, և որ ընդ քեզ արգելեալ կան. խաղաղութիւն ընդ քեզ: Եւ ասէ Մատթէ. Շնորհք քո մնասցեն առ իս և մխիթարեսցեն զիս Հանապազ⁴. զի դու ես յոյս իմ Տէր, և քեզ Հատուցից զօրհնութիւնս⁵ Հանապազ: Եւ անդադար սաղմոսէր գթուութեամբ⁶, և օրհներ զԱստուած ի տուէ և ի գիշերի Մատթիայ⁷, ուր արգելեալն էր: Եւ տեսանէր զի տանէին զմարդիկն ի զենումն⁸ ի դարմանոց արգելարանէն: Եւ վասն իւր լսէր Մատթէ ի դաճնացն⁹, իբրև կատարի երեսուն օր զենցուք զայրս զայս և կերիցուք¹⁰. զի երեսուն օր պարարէին զարգելեալսն¹¹ և զենուին:

Եւ երեւցաւ Տէր Անդրէի առաքելոյ ի Թեսաղովնիկէ¹² և ասէ. Արի՛ երթ¹³ յաշխարհն մարդակերաց զի Հանցես զՄատթէ ի բանդէն և որք ընդ նմա են. և զի այլ ևս երեք աւուրք և զենցեն վնա և կերիցեն. և երթիցես աշակերտօքդ և ցուցից քեզ զինչ պարտ իցէ առնել: Եւ ասէ Անդրէաս. Զճանապարհն ոչ գիտեմ և զիմորդ ժամանեցից զաւուրս երիս. այլ առաքեա Տէր զհրեշտակ քո, որ առաջնորդեսցէ մեզ ըստ կամաց քոց, զի կարող ես յամենայնի¹⁴ մեծաւ զօրութեամբ քով Տէր Աստուած: Եւ յարուցեալ վաղ-

1. Ա և Բ. օր. կաց:

2. Ա. օր. քսան եւ եւթն: Բ. օր. քսան եւ ութ:

3. Ա և Բ. օր. հանցէ:

4. Ա և Բ. օր. հանապազօր:

5. Բ. օր. զօրոշքիւնս:

6. Ա և Բ. օր. սաղմոսե գոշութեամբ:

7. Ա և Բ. օր. Մատթէ:

8. Ա. օր. զենուին ի դարմանոց արգելանին:

9. Ա և Բ. օր. յաւելուն զի

սահին (Ա. օր. վասն նորա րէ) որպէս (Բ. օր. զի կատարեսցի):

10. Ա. օր. յաւելու քանզի այսպէս առնէին զամենեւեան, զենուին:

11. Ա. օր. չունի զարգելեալսն:

12. Բ. օր. ի Թեսաղանիկէ:

13. Ա. օր. արի եւ գնա դու:

14. Բ. օր. Քրիստոս Աստուած մեր. չունի զյաջորդսն:

վաղակի գնաց աշակերտօքն, և էջ ի ծովեզրն և գտանէ՝ նաւ մի պատրաստական, և նաւապետն՝ և արք երկու որք կազմէին զնաւն, որ էր ինքն Քրիստոս նաւապետն, և երկու հրեշտակքն որք երևեցան: Եւ տեսեալ Անդրէի աշակերտօքն հանդերձ, ուրախ եղև և ասէ. Յուսացեալք ի Տէր զի առաջնորդեսցէ մեզ. և ոչ ծանեան զնաւապետն Քրիստոս և զհրեշտական, այլ որպէս պատահումն ինչ նաւի և արանց ըստ յաջողելոյն Աստուծոյ, որպէս և ասաց Տէր: Եւ տայր ողջոյն Անդրէաս նաւապետին, և ընդունէր զխաղաղութիւն՝: Եւ ասէ Անդրէաս. Ո՞ր կամիք նաւել ով արք: Ասէ նաւապետն Յիսուս. Յաշխարհն մարդակերաց: Ասէ Անդրէաս. Եւ մեզ նոյն ճանապարհ առաջի կայ, եթէ կամիք ընդունել զմեզ³, Տէր իմ: Ասէ նաւապետն Յիսուս. Եւ զի ոչ ապրեցուցանեն զմարդիկն զորս ըմբռնեն, դուք զիմրդ իշխէք երթալ անդր: Ասէ Անդրէաս. Եղբայր ոմն ըմբռնեցաւ անդր և վասն այնորիկ երթամք թերևս կարիցեմք զերծուցանել զնա ի մահուանէ. արդ եթէ հնար է արարէք մեզ ողորմութիւն: Ասէ Յիսուս նաւապետն. Եթէ այդպէս է, եկայք ելէք ի նաւս, և տարցուք զձեզ յերկիրն մարդակերաց⁴: Ասէ Անդրէաս. Ով բարեգութ նաւապետ, ասա մեզ⁵ զճըլմարիտն, վարձս ոչ ունիմք նաւիդ, այլ և ոչ կերակուր որով կերալիրն անձինք մեր. զի այսպէս ունիմք հրաման⁶ ի Տէրանէ, մի հոգալ զվաղիւն. զի որ կերակրէ զամենայն⁷ բանիւ զօրութեան իւրոյ և յաջողէ ի սոյն՝ Աստուած է⁸ զի այսպէս պատուիրեաց մեզ Աստուած որ առաքեացն զմեզ. մի

1. Ա և Բ. օր. տեսանէ:

5. Ա և Բ. օր. ասեմ քեզ:

2. Ա. օր. յաւելու ի նմանէ:

6. Ա և Բ. օր. պատուէր:

3. Ա և Բ. օր. յաւելուն ի նաչ:

7. Ա և Բ. օր. զամենեսման:

8. Ա և Բ. օր. յաւելու որ կա-

4. Ա և Բ. օր. չունին մարդակերաց:

րող է յամենայնի:

բառնայք ոսկի և մի արծաթ, մի հաց և մի մախաղ և մի այլ ինչ. և ոչ¹ երկուս հանդերձս, զի նա կերակրէ զմեզ և յաջողէ² որպէս և կամի, և³ ոչ տայ ի սասանութիւն: Արդ եթէ այսպէս արասցես և ընկալցիս զմեզ մարդասիրապէս, ընկալցիս⁴ վարձս ի Տեառնէ մերմէ յուսով. ապա թէ ոչ, գոնեա⁵ երթիցուք յայլ նաւ ուր և Տէր յաջողեցէ: Ասէ նաւապետն Յիսուս. Արասցուք ձեզ⁶ մարդասիրութիւն որպէս արդարեւ յուսացելոց ի Տէր, որպէս ասացերդ: Եւ եհան զնոսա ի նաւն, և եդ առաջի նոցա սեղան. և կերան և ուրախ եղեն և զոհացան զԱստուծոյ: Եւ ասէ Անդրէաս ցնաւապետն Յիսուս և ցերկուս⁷ հրեշտակսն որ սպասաւորէին. Յիսուս ինքն հատուցէ ձեզ զվարձս բարիս վասն ողորմութեան և սիրոյ ձերոյ զոր ցուցէք մեզ:

Եւ անդէն նաւեցին ընդ համատարած ծովն: Եւ իբրեւ գնացին առուր միոյ ճանապարհ, յարեաւ մըրբիկ մեծ ի ծովուն, և երկեան աշակերտք նորա⁸ երկիւղ մեծ ի խռովել ծովուն. և Յիսուս նաւապետն քաջալերէր զնոսա, և ասէ ցԱնդրէաս. Եթէ արդարեւ աշակերտ ես Յիսուսի, քաջալերեա՛ զաշակերտսդ քո յանուն նորա զօրութեանն, զի մի⁹ զարհուրեացին ի խռովութենէ ծովու: Եւ սկսաւ խօսել Անդրէաս ընդ աշակերտսն և ասէ. Որդեակք, եթէ Տեառն ետուք զանձինս ձեր, յուսացարուք ի նա, և ապրեցուցէ զմեզ ի խռովութենէ¹⁰ ծովու և յամենայն խռովութենէ փորձութեանց, զի ծով հնազանդի նմա և ամենայն տարերք, զի արարիչ է ամենայնի և ոչ ոք

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն ունել:

մոռքիւն է:

2. Ա և Բ. օր. չունին յայողի:

7. Ա և Բ. օր. չունին ցերկուս:

3. Ա և Բ. օր. յաւելուն ա-

8. Բ. օր. Անդրէի:

ռաջնորդի է:

9. Ա և Բ. օր. յաւելուն եր-

4. Ա և Բ. օր. առցես:

կիցեն է:

5. Ա և Բ. օր չունին գոնեա:

10. Ա և Բ. օր. յաւելուն ա-

6. Ա և Բ. օր. յաւելուն ողոր-

չեաց:

ընդդիմասցի նմա¹ . քանզի էաք երբեմն և մեք ի ծովուն² Հանդերձ Յիսուսիւ, և եղև մրրիկ մեծ ի ծովուն³, և զալիսն ի նաւն զեղոյր և լի իսկ լինէր⁴, և երկեաք երկիրդ մեծ⁵, Եւ Յիսուս ննջէր փորձելով զհաւատս մեր, և մատուցեալ բուռն հարաք⁶ եթէ կորնչիմք աւասիկ. և յարուցեալ սաստեաց ծովուն և խաղաղացաւ⁷, և ասէ. Ընդէ՞ր երկմտեցէք⁸, չե ևս ունիք հաւատս: Եւ արդ մի երկնչիք զի Տէր մերձ է, և ոչ թողու⁹ զհաւատացեալս իւր, և փրկէ յամենայն վշտաց, և եղիցի ողորմութիւն նորա ի վերայ մեր որպէս և յուսացաք ի նա: Եւ զայս ասացեալ, դադարէր ծովն ի խռովելոյ¹⁰. և տեսեալ ուրախ եղև, և փառաւորէր աշակերտօքն զԱստուած¹¹:

Յայնժամ ասէ Յիսուս ցաշակերտն իւր Անդրէաս. Արդարև աշակերտ ես Յիսուսի, և մեծ է զօրութիւն նորա. զի այսպէս արար¹² դադարել ալեաց ծովուս, յիշելով զնորա զսքանչիլիսն. և արդ աղէ ասա ինձ մեղմով զամենայնն¹³, թիրևս¹⁴ որդի Աստուծոյ էր, և ո՞րպէս մարմնացաւ և արար նշանս, խաչեցաւ ի Հրէիցն, թաղեցաւ և յարեաւ յաւուր երրորդի, համբարձաւ յերկինս և առաքեաց քարոզել զաստուածութիւն իւր ի ձեռն աշակերտաց իւրոց որպէս ասացերդ, և առնես¹⁵ սքանչելիս յանուն նորա: Պա-

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն յորժամ կամեսցի յարարածոցս:	10. Բ. օր. ի խռովութենէ:
2. Ա. օր. ի նաւին:	11. Ա. օր. եւ ոչրախ եղևն նոքա եւ փառաւոր առնէին զԱստուած աշակերտքն նորա:
3. Բ. օր. չունի եւ եղեւ. . . ի ծովուն:	12. Ա և Բ. օր. արագ եղեւ դադարոսմն:
4. Ա և Բ. օր. առնէր:	13. Ա և Բ. օր. չունին մեղմով զամենայնն:
5. Ա. օր. չունի եւ երկեաք երկիրդ մեծ:	14. Ա և Բ. օր. քե արդարեւ:
6. Ա. օր. յաւելու զմմանէ:	15. Ա և Բ. օր. որպէս լսեմ եւ առնել:
7. Ա և Բ. օր. յաւելուն ծովն:	
8. Բ. օր. երկմտէք:	
9. Ա. օր. չունի մի երկնչիք. . . բողոք: Ա և Բ. օր.	

տասխանի ետ Անդրէաս և ասէ. Բարի նաւապետ և ճշմարտապէս քննող՝ դու և իմաստուն, լուր ինձ և աւետարանեմ քեզ զՅիսուս Քրիստոս զՈրդին Աստուծոյ՝, ծնեալ՝ անժամանակ և անմարմնապէս¹. առաքեալ ի Հօրէ վասն մերոյ փրկութեան, և մարմնացաւ ի սրբոյ կուսէն Մարիամայ, և լուեալ² ամս երեսուն, և ապա մկրտեալ ի Յովհաննէ³ ի Յորդանան գետ, և Հոգին սուրբ ի վերայ իջեալ⁴, Հայր ի վերուստ վկայէ, դա է Որդի իմ սիրելի, և ցուցանէ զաստուածութիւնն սքանչելեօքն⁵, զՂուրն ի գինի փոխարկելով, զկոյրս լուսաւորելով, զբորոտս սրբելով, խլից լսել տայ և համերց խօսել⁶, զանդամալոյծս առողջացուցանել, զգօսացեալս բժշկել⁷, զկաղս գնացուցանել⁸, զմեռեալս յարուցանել, զդէս հալածել, և զամենայն ցաւս մարդկան բժշկել. ի վերայ⁹ ծովու զլիւսաւորին մերոյ Պետրոսի Հրամայեաց գալ առ ինքն. և ոչ եմ կարող զսքանչելիս նորա պատմել զոր եցոյց զօրութեամբ իւրով. և զայլս բազումս զորս արար¹⁰ ի ձեռն աշակերտաց իւրոց: Եւ եկեալ կամաւորութեամբ ի չարչարանս, և խաչեալ եւ թաղեալ և երեքօրեայ յարուցեալ, և համարածեալ

1. Ա. և Բ. օր. չուենին եւ ճշմարտապէս քննող:

2. Ա. օր. ճիստսէ Քրիստոսէ: Որդին Աստուծոյ: Բ. օր. Քրիստոս Յիսուս է Որդի Աստուծոյ:

3. Ա. և Բ. օր. յաւելուեն ի Հօրէ յառաջ քան զյաշիտեանս:

4. Բ. օր. անսերմնապէս:

5. Ա. և Բ. օր. լուս եղեալ:

6. Ա. օր. չուեն ի Յովհաննէ:

7. Ա. և Բ. օր. իյանէ:

8. Ա. օր. զաստուածոշքեան զսքանչելիս:

9. Ա. օր. չուեն եւ համերց

խօսել:

10. Ա. օր. առողջացուցանելով, բժշկելով պապէս եւ զյաջորդ բալսն: Բ. օր. բժշկել, յարուցանել . . .

11. Ա. և Բ. օր. չուենին զկաղս գնացուցանել:

12. Ա. և Բ. օր. եւ եւ ի վերայ ծովուն գնայր եւ Պետրոսի հրամայէր գալ առ ինքն ի վերայ ծովուն՝ զլիւսաւորին մէջոյ:

13. Ա. և Բ. օր. չուենին զորս արար:

յերկինս: Լը եկեսցէ՝ դարձեալ դատել զազգս մարդկան, և հաւատարիմ հաւատացելոց սրբոց շնորհէ զարքայութիւնն իւր. և անհաւատից և անսրբոց՝ զտանջանան յաւիտենականս ընձեռէ: Լը ես և ընկերք իմ երկոտասանք և եօթանասունք տեսաք և վկայեմք և քարոզեմք եթէ Աստուած էր և Որդի Աստուծոյ որ մարմնացաւ և շարչարանօք խաչին զարարածս փրկեաց, և եւս մեծ սքանչելիս եցոյց ի կամաւոր մահուանն. արեգակն և լուսին խաւարեցան, և աստեղք ծածկեցին զլոյս իւրեանց, և երկիր շարժեցաւ, վարագոյր տաճարին ցելաւ և վէմք պատառեցան, գերեզմանք բացան, և բազումք ի մեռելոց սրբոց յարեան, և եղեն վկայք սքանչելի՝ յարութեան նորա եւ աստուածութեանն, և յետ յարութեան նորա երևեցաւ մեզ երկոտասաննիցս և եօթանասնիցն, և այլ բազում եղբարց հաւատացելոց⁴, ոչ մի անգամ, այլ բազում անգամ. և հրամայեաց մեզ քարոզել զբանն կենաց⁵ և զմի աստուածութիւնն, զգորութիւն և զփառս Հօր և Որդւոյ և ամենասուրբ Հոգւոյն, և աւետարանել յանուն նորա ապաշխարութիւն⁶ մեզոց յամենայն ազգս⁷:

Ասէ նաւապետն Յիսուս. Զայս ամենայն զօրութիւնս զոր պատմեցեր առաջի ամենեցուն առնէր եթէ ի ծածուկ: Ասէ Անդրէաս. Սքանչելի այր իմն երեւիս⁸ և յոյժ քննող. զաւետարանեալդ⁹ ընկալ, և մի քններ զխորս Աստուծոյ: Ասէ Յիսուս. Կամիմ

1. Ա. օր. եկեսցէ դարձեալ հաւատացելոց . . . : Բ. օր. եկեսցէ դատել զտիեզերս հաւատացելոց:

2. Ա. օր. անօրինաց:

3. Ա և Բ. օր. չունին սքանչելի:

4. Բ. օր. չունի հաւատացելոց:

5. Ա և Բ. օր. չունին գրանն

կենաց եւ:

6. Բ. օր. յաւելու ի բողոքս բիւն:

7. Ա և Բ. օր. յաւելուն մարդկան:

8. Ա և Բ. օր. բռնիս:

9. Ա. օր. զաւետարանեալսն: Բ. օր. զաւետարանեալդ քեզ:

սառուգել զճշմարտութիւնն¹, դու մի ձանձրանար ի պատմել զգօրութիւն զյայտնեաց և զգաղտնեաց: Ասէ Անդրէաս. չսր որում բաղձասդ բարեսէր² այր դու. զի բազում էին յայտնիք նշանացն և զօրութեանցն որ ամենեցուն ցուցաւ, և ոչ սակաւ ծածուկքն, որպէս յորժամ ի թափովր լերինն այլաւերպեցաւ, ցուցանելով զաստուածութեանն երևումն, Մովսիսիւ և Եղիայիւ հանդերձ, որք խօսէին վասն ելիցն³ և չարչարանացն զոր կատարելոց էր վասն փրկութեան աշխարհի⁴, և ոչ ոք ի մէնջ էր ընդ նոսա⁵, բայց Պետրոս եղբայր իմ և Յակովբոս և Յովհաննէս որդիք որոսման, որք այսմ տեսեան հաղորդ եղեն, և վկայութեան ձայնին Հօր⁶ որ ասէր. Կա է Որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ, դմա լուարուք. և նոքա զարհուրեալք և թմբբեալք յերևմանէ լուսոյ⁷ փառաց Որդւոյն Աստուծոյ, անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց յերկիր և ոչ կարէին խօսել ինչ և ոչ տեսանել զՅիսուս. և անդէն զլոյս աստուածութեանն ծածկէր, և զնոսա յարուցանէր և զօրացուցանէր, և պատուիրէր մի ումեք ասել զտեսիլն⁸ մինչև ի մեռելոց յառնելն. և այլ ևս նշանս բազումս արարեալ գաղտնի, և պատուիրէր մի ումեք ասել, և նոքա յայտնէին որոց բժշկութիւնք լինէին. զի⁹ ոչ էր ծածուկ որ ոչ յայտնէր, և ոչ գաղտնի որ ոչ գայր ի լոյս մարդկան. և քարոզեալ լինէր ընդ ամենայն աշխարհս: Ոչ այն միայն է որ յաւետարանին պատմի վասն գաղտնեաց և յայտնեաց նշանացն զոր արար Յիսուս, այլ է և այլ ինչ զոր աս-

1. Ա. օր. կամ իմ խօսել զճշմարտութիւնն:
 2. Աստէն սկսանի Գ. օր.:

3. Ա. օր. վասն փրկութեանն: Բ.

4. Ա. օր. չուին ելիցն եւ: և Գ. օր. չուին ելիցն եւ:

5. Ա. օր. ազգի: Գ. օր. ազգի մարդկան:

6. Ա. և Գ. օր. նմա:

7. Ա. օր. չուին Հօր:

8. Ա. և Գ. օր. չուին լուսոյ:

9. Գ. օր. չուին զտեսիլն . . . ասել:

10. Գ. օր. չուին զի ոչ էր . . . մարդկան:

րար¹ բազում, որ եթէ գրեալ էին, և ոչ աշխարհս բաւական էր տանել² զգիրս նշանացն. բայց սակաւութ³ աւետարանեցաւ և գրեցաւ, զի հաւատասցուք եթէ Յիսուս Քրիստոս է Որդի Աստուծոյ, և զկեանսն յաւիտենականս ընկալցուք յանուն նորա: Եւ⁴ դադարեաց Անդրէաս ի խօսելոյ և ի քուն եմուտ աշակերտօքն հանդերձ, և վաղվազակի եհաս նաւն յերկիրն⁵ յոր երթալոցն էին: Եւ յարուցեալ Անդրէաս ընդ առաւօտն, և ոչ զոք տեսանէր, ըսայն զաշակերտսն իւր ի քուն. և էր նոքօք ի դուրս բանտին ուր էրն Մատթէ և ամենայն կալաւորքն ընդ նմա: Եւ զարհուրեալ հիացմամբ յարոյց⁶ զաշակերտսն իւր և ասէ. Տէր էր այն որ նաւապետէր մեզ, և հրեշտակք որ ընդ նմա, և մեք ոչ գիտացաք զնա. և խօսեցաւ ընդ իս որպէս մարդ, և ես ետու նմա պատասխանի որպէս ընկերի: Ո՛վ պսնջեկեացս որ վստն մեր յամենայնի ամենայն լինի յաղագս մարդասիրութեան իւրոյ. նմա փառք և գոհութիւն յամենայնի: Եւ ասեն աշակերտք նորա. Տեսանէաք մեք ի տեսեան զՏէր յաթող փառաց, և բազմութիւնք⁷ չուրջ զնովաւ որք օրհնէին զՏէր⁸ անճառելի ձայնիւ, և երկոտասան դուք առաքեալքդ առաջի նորա. և Աբրահամ և Իսահակ⁹ և ամենայն սուրբք առաւել և ընտրեալք որք ընդ նոսին ընդ անմարմնոցն երգէին զհոգևոր հրգս ի փառս Աստուծոյ, և չեմք բաւական զսոսկալի տեսիլն պատմել

1. Ա, Բ և Գ. օր. չունին ինչ 6. Գ. օր. զարբոյց:

գոր աբար:

7. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն

2. Ա, Բ և Գ. օր. բառնալ:

հրեշտակաց:

3. Ա, Բ և Գ. օր. սակաւոց:

8. Ա, Բ և Գ. օր. չունին

Գ. օր. յաւետարանս:

զՏէր:

4. Ա. օր. յաւելու յետ այսոյ իկ:

9. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն եւ Յակոբ:

5. Ա. օր. յաւելու մարդակերաց:

քեզ: Իւ բերկրեցաւ¹ Անդրէաս ի տեսեանն որ
ցուցաւ², և համարձեալ զձեռս իւր յերկինս եկաց
յաղօթս և ասէ³. Ո՛վ Տէր զօրութեանց, մեծ են նո-
րաաքանչ⁴ գործք քո⁵, և ոչ գոյ բաւ իմաստութեան
քո. դու ածեր զիս ի տեղիս յայս նաւապետ բարի,
և ես ոչ ծանեայ գրեզ. և արդ կամեաց և երեւեա⁶
և ուսո ինձ առնել զկամս քո⁷ բարիս, և ես ոչ խո-
տորեցայց ի կամաց քոց բարեսիրաց⁸, թէպէտ և մե-
ռանել հատանիցէ: Իւ երեւցաւ նմա Տէր և ասէ.
Արի մուտ ի բանդդ, և հանցես զՄատթէ⁹ և զա-
մենայն կալանաւորսն, և եղեալ զձեռն¹⁰ քո ի վե-
րայ Մատթէի բժշկեսցի. և առաքեա զՄատթէ ա-
շակերտօք քովք հանդերձ կալանաւորաւքն ի տեղի
ինչ¹¹ անապատ, և անդ կերակրեսցին ի թղոյ անտի
որ ի տեղւոյն յայնմիկ, և ուսուցէ Մատթէ աշա-
կերտօք քովք զկալանաւորսն զամենայն, զհաւատս
ճշմարիտս¹² և զգործս արդարութեան, մինչև այ-
ցելութիւն եղիցի քաղաքիս այսմիկ¹³. և դու կաց
մնա¹⁴ զի չարչարեսցեն գրեզ, և քարչեսցեն և անար-
գեսցեն, բայց ոչ սպանցեն. զի քե ցուցից զգօրու-
թիւն իմ, և դարձուցից զբնակիչս երկրիդ յաստուած-
գիտութիւն, և յետ այսր իրաց¹⁵ թողցես զՄատ-

1. Ա. օր. զարճոշքեալ երանե-	րեսիրաց:
ի Առաքիայն Անդրէաս:	Ա. օր. զնա: Ա. օր.
և Բ. օր. ի տեսեանն: Գ.	յաւելու ի բանդդ:
օր. ի տեսեանցն:	10. Ա. և Բ. օր. զձեռն ի վերայ
2. Ա. օր. չուճի որ ցուցաւ:	(Ա. օր. յաւելու և ողա) քո
Գ. օր. և ողա:	եւ Մատթէի բժշկեսցին:
3. Գ. օր. այսպէս:	11. Ա. և Գ. օր. ուրեք:
4. Ա. և Գ. օր. չուճին	12. Բ. օր. ճշմարտութեան, չու-
և ողաքան:	նի զգործս արդարութեան:
5. Ա. և Գ. օր. յաւելուն	13. Ա. և Գ. օր. չուճին այս-
եւ անեղ սքանչելիք քո:	միկ:
6. Բ. օր. երեւեցիր:	14. Ա. օր. չուճի եւ դու կաց
7. Բ. օր. յաւելու զի ասացեր	մնա:
ինձ ցուցանել զկամս քո:	15. Ա. և Բ. օր. յետ այնորիկ:
8. Ա. և Գ. օր. չուճին բա-	Գ. օր. յետ այսորիկ:

թէ քարոզել¹ ի քաղաքիս, և զաշակերտեալսն ի նմանէ՝ զկալանաւորսն ուսուցիչս մարդկանս այսորիկ, և դու դարձեալ գնասցես ի վիճակն քո, որ քեզ հաւատացաւ, աշակերտովք քովք: Եւ դու համբեր բազում երկայնմտութեամբ յիշելով զաբաւանսն իմ որ վասն ձեր համբերեցի, զի ընկալցես հատուցումն² ի վերջնումն աւուրն: Եւ Անդրէաս երկիր եպագ Տեառն, և ասէ. Եղիցին կամք քո:

Եւ յարուցեալ աշակերտօքն եմուտ ի բանդն որ ինքնին բացաւ դուռնն. և մտեալ տեսին զՄատթէ զի սաղմուէր, Աստուած յօգնել ինձ նայեսց և Տէր յընկերիլ ինձ փութաւ: Եւ ողջոյն տուեալ միմեանց գոհացան զԱստուծոյ. և պատմեցին միմեանց որ ինչ անցք անցին ընդ նոսա, եթէ որպէս ըմբռնեալ եղև Մատթէոս որպէս գառն ի մէջ գայլոց. և ի Տեառնէ յայտնեալ⁴ վասն գալստեան Անդրէի յառաջագոյն ասացեալ. և կամ որպէս Անդրէաս աշակերտօքն նաւեալ ընդ ծովն⁵ եհաս անդր նաւապետ ունելով զՔրիստոս զնոյն ինքն Տէր, և խօսել ընդ նմա որպէս մարդոյ զամենայն ստուգութեամբ: Եւ զարմացեալ գոհանային ի վերայ անպատում պարգեւացն⁶: Եւ տեսեալ Անդրէի զարսն որ ի բանդին՝ զի էին այնպէս յիմարեալք և կուրացեալք⁷, ուտելով դարմանս որպէս զանասունս. ասէ Մատթէ⁸. Կացցուք յաղօթս առ Տէր, և դիցուք զձեռն ի վերայ նոցա, և բժշկեսցին որպէս և ասաց Տէր⁹: Եւ արարին այնպէս, և զգոստացան ոչպէս զառաջինն, և սիրտ մարդոյ տուտւ նոցա, և¹⁰ փառաւոր ասնէին զԱս-

1. Ա. օր. քարոզի: Բ. օր. քարոզ:	ծովն:
2. Ա. օր. զաշակերտսն իշր	6. Ա, Բ և Գ. օր. սքանչելեացն:
3. Ա և Գ. օր. յաւելուն քալի: Բ. օր. քո:	7. Ա. օր. չունի եւ կոշրայեալք:
4. Ա, Բ և Գ. օր. չունին յայտնեալ:	8. Բ և . օր. զՄատթէ:
5. Ա. օր. չունի նաւեալ ընդ	9. Ա. օր. ի վերայ արանցդ. չունի զաջորդոյ:
	10. Ա Բ և Գ. օր. յաւելուն յուսաւորեցան աչք նոցա եւ

տուած, և էին արք երկերիւր, և կանայք քառասուն: Եւ ասէ Անդրէաս ցՄատթէ. Առ զաշակերտսն իմ և զկալանաւորսդ զայդոսիկ զարս և զկանայս և երթիջիք ի տեղին զոր ցուցցէ ձեզ Տէր: Եւ ուսոնոցա զաստուածգիտութիւն և զսրբութիւն¹ մինչև արասցէ Տէր այցելութիւն, և ապա զհրամայեալսն ի Տեառնէ տրասցուք և Տէր կերակրեսցէ զձեզ որպէս ասացն². և չար ի ձեզ ոչ մերձեսցին: Եւ արար Մատթէ զասացեալսն ի Տեառնէ, և երևեալ³ նոքօք ի ցուցեալ⁴ տեղին, ուսուցանէր զնոսա յօրինաց և ի մարգարէից և յաւետարանաց⁵. և յգլաւութեամբ լսէին նմա, և⁶ հաստատէր զնոսա և ուսուցանէր զաստուածգիտութիւն և զողորութեան վարս. և կայր նոքօք յաղօթս ի տուէ և ի գիշերի⁷. և կերակրեալ լինէին թզաւ երկրին ի տեղւոյն յայնմիկ զոր եցոյց նոցա Տէր: Եւ ոչ գիտացին պահապանքն և արք քաղաքին զինչ երբեք կալանաւորքն եղեն, զի անկաւ ի նոսա⁸ անտեսութիւն: Եւ Անդրէաս նստէր ի քաղաքին, և մնայր տեսչութեան⁹ Աստուծոյ. և ոչ տեսանէին քաղաքացիքն: Եւ իսկոյն եկին իշխանքն ի բանդն, և ոչ զոք տեսին¹⁰ անդ, բայց միայն զպահապանսն¹¹ յերկիւղէն մեռեալս առ դուրս բանդին արս եւթն. և բարձեալ տարան ի տունս իւրեանց, խորովեցին և կերան. և զարմանային զինչ արդեօք կալանաւորքն եղեն¹², և կամ¹³

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ զարդարութեան վարս	8. Ա և Բ. օր. զնոքօք:
2. Ա. օր. շունի որպէս ասացն	9. Բ և Գ. օր. տեսութեան
3. Ա, Բ և Գ. օր. երբեալ	10. Ա և Բ. օր. գտին:
4. Բ. օր. յասացեալ	11. Ա և Բ. օր. զպահապանսն մեռեալս ի դուրս բանդին
5. Ա. օր. յաւետարանաց:	յերկեղեն ելեալ ոգւոց եոցա եւ էին եւրք այր:
6. Ա, Բ և Գ. օր. այնպէս ուսուցանէր զնոսա եւ հաստատէր յաստուածգիտութիւն եւ յոչողութեան վարս:	12. Ա և Բ. օր. յաւելուն յանկարծակի:
7. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ	13. Ա, Բ և Գ. օր. արդ.

ուստի՞ կերիցուք մեք միս մարդոյ, զի առանց այնր չիք մեզ կեալ: Եւ ասեն¹. Եկայք ժողովեցուք զծերս և զպառաւունս, և կերիցուք զնոսա, մինչև լիցի մեզ որս մարդկան ի մերձաւոր աշխարհս²: Եւ արարին որպէս խորհեցանն, և ժողովեցին զծերս և զպառաւունս. և զոմն ի ծերոցն յառաջ ածեալ³, կամէին զենուլ⁴ զի կերիցեն, և նա աղաչէր զնոսա և ասէր⁵. Էջ միամօր որդի իմ, զայն առէք փոխանակ իմ. և արարին զաղաչանս ծերոյն, և առին զորդի նորս ընդ նորս⁶. սոյնպէս պառաւուն⁷ տեսեալ զիրս ծերոյն, զդուստր իւր փոխանակէր ընդ իւր⁸: Եւ ածին զուստր⁹ ծերոյն և զդուստր պառաւունն ի զ'նուսն և նոքա լային դառնապէս որդի սու հայր և հայր առ որդի, դուստր առ մայր և մայր առ դուստր¹⁰, և ոչ սք ողորմեցաւ նոցա:

Եւ տեսեալ Անդրէի զգազանաբարոյ մարդկանն զչարիս և զանագորոյն¹¹ զմիտսն. աղաղակեաց արտասուօք առ Տէր և ասէ. Ո՛վ Տէր, ո՛չ քո արարածք են սոքա և մարդիկ, և զիա՛րդ այսպէս արտաքոյ բնութեան մարդկան եղեալ են գազանաբարոյ. ուսեւ զմարմինս մարդկան քաղանաբար¹², ո՛չ դու ես

1. Ա. Բ և Գ. օր. չունին Եւ ասեն:	8. Ա. օր. փոխանորդեր: Բ. օր. զգուստր իւրեանց փոխանակէին ընդ իւրեանց:
2. Ա. օր. ոչեք Բ. օր. ոչստեք Յաւելուն, եւ զայս առաւցռոք եւ փոքրով կազմեցուցոք զնաւս եւ կիցռոք յորս մարդկան ի մերձաւոր աշխարհս:	9. Ա. Բ և Գ. օր. ածեին: Ա և Բ. օր. զորդի:
3. Գ. օր. մատուցեալ:	10. Ա. օր. քուստր առ մօր իւրում եւ մայր առ դստերս: Չունի և զյաջորդօք:
4. Բ. օր. չունի զենուլ:	11. Բ. օր. զգազանաբարոս միտս նոցա եւ զյարսն եւ զանագորոն:
5. Բ. օր. չունի եւ ասէր:	12. Ա և Բ. օր. ուսեւ (Բ. օր. ուսելով) զմիմեանս անգգաւարս: Գ. օր. չունի մարդկան:
6. Ա. օր. նմա: Գ. օր. առին զորդին ընդ նոսա:	
7. Ա. օր. եւ ի պառաւանցն: Բ. օր. պառաւանցն:	

Ատուռած և արարիչ ամենայն արարածոց երեւելաց և աներևութից. մի թողուր զսոսա ի կամս մոլորութեան և ի գործս անօրէնութեան¹, և զերծո ի թշնամւոյն բռնութենէ, զի քո են արարածք, և քեզ լիցին երկրպագուք, զի դու ես փառաց և պատուոյ արժանի. զերծո զսոսա յիշխանութենէ խաւարի² որ բռնացեալ ունի զսոսա հրամանակատարս իւրոց կումացն³: Յայնժամ սատանայի ձայն⁴ բարձեալ ստէ. Ո՛վ ես դու որ ասես զհնազանդեալս իմ մերժել յիշէն. ոչ ես զքեզ գիտեմ⁵, և զձայնդ միայն լսեմ որ մարդ ես: Ասէ Անդրէաս. Ես եմ առաքեալ Յիսուսի, որ կործանեաց զգօրութիւն քո, և ետ⁶ ծառայից իւրոց հալածել զքեզ ի մարդկանէ, որ բռնացեալ⁷ ունիս պատրանօք քովք. և այժմ աստի խափանեսցի քո ամենաշար կամքդ, և ողորմութիւն Տեառն դարձուցէ զսոսա առ ինքն, և դու նկուռ լիցիս ի զօրութենէ մեծին Ատուծոյ և փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ անդէն եղեալ շարժումն և արհաւիրք ի քաղաքին. և լուծան ձեռք դահճացն որք կամէին զենուլ զուստր⁸ ծերոյն և զդուստր պառաւուն, և ապրեցան նոքա⁹ և պառաւունքն, և աշիւ ըմբռնեալք ստէին. Զի՞նչ պարտ է այսմ այսպէս լինել: Իսկ սատանայ ի ծերոյ կերպարանս¹⁰ եղեալ, ստէ. Այր ոմն մտեալ ի քաղաքս առաքեալ Յիսուսի Անդրէաս անունն նորա, նա եհան զկալանաւորսն ի բանդէն, և նովաւ են այս արհաւիրքս որ եղին ի

1. Ա. օր. յաւելու եւ բռնուքեան. չունի զյաջորդան:
2. Բ և Գ. օր. սատանայի: Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ յամենայն յար կամաց նորա զի դու ես Տէր եւ արարիչ եւ կարող յամենայնի, մերժ ընդ մերժ խափանեսցի ի սոցանէ իշխանութիւն սատանայի
3. Ա և Բ. օր. յարուքեան:
4. Գ. օր. հիյ
5. Ա. օր. չունի ոչ ես զքեզ գիտեմ:
6. Ա. օր. յաւելու իշխանուքիւն:
7. Գ. օր. ըմբռնեալ
8. Ա, Բ և Գ. օր. զորդի:
9. Պակասէ ի Բն. եւ ծերքն:
10. Բ. օր. ի կերպս ծերոյ:

վերայ ձեր, արդ կալիք զնա և կտտամահ սպանէք, և ապա դիւրաւ լիցի ձեզ՝ զինչ և կամեսիք. զի եթէ նա մնայ, դուք ապրել ոչ կարէք: Եւ խուզէին՝ զԱնդրէաս ի քաղաքին և ոչ գտանէին:

Յայնժամ ձայն ի վերուստ՝ լսելի եղև որ ասէր. Յայտնեալ գրեզ խնդրողաց քոց, և մարտիր զբարւոք մարտն համբերութեամբ բազմաւ՝: Յայնժամ կացեալ ի մէջ հրապարակին Անդրէաս և ասէ. Ես եմ դոր խնդրէք առաքեալ Յիսուսի Անդրէաս. եկի դարձուցանել զձեզ ի մոլութենէ յԱստուած ձեր: Եւ խոկոյն կալեալ կապեցին զնա, և ասեն. Մի՛ զենցուք զնա որպէս զայլսն, այլ առցուք վրէժս չարաչար քարչմամբ մինչև մեռցի, և ապա խորովեալ կերիցուք ի դմանէ ամենեքեան փոխանակ զի արձակեաց զկալանաւորսն, և զմեզ ահիւ պաշարեաց: Եւ քարչեցին զսուրբ առաքեալն ընդ քաղաքամէջսն և ընդ փողոցսն յայգուէ մինչև ցերեկոյ, և արիւնն հոսէր ի մարմնոյ նորա՝. և ոչ մնաց ի նմա զօրութիւն, և տարեալ՝ ընկեցին զնա ի բանտն: Եւ ի գիշերին յայնմիկ ամենաչար դէն ժողովեալ զօրս իւր՝, ծաղր առնէր զնովաւ. Որ ասէիր մերժել զմեզ աստի, արդ ընկալ զչարչարանս յիմոց կամարարաց, և այլ եւս չար անցք անցցեն ընդ քեզ: Եւ Անդրէաս աղօթս առ Տէր մատուցանէր, և զնոսա իբրև զոչինչս համարեալ ասելով. Տէր է իմ օգնական և ես ոչ երկեայց՝, Տէր է իմ օգնական և ես տեսից զթշնամիս իմ, և Տէր զօրութեանց վանեսցէ զձեզ, եր-

1. Բ և Գ. օր. յաւելուն	4. Բ. օր. չունի եւ մարտիր
գործել:	. . . բազմաւ:
2. Գ. օր. յուզիկն:	5. Բ. օր. չունի ի մարմնոյ
3. Ա. օր. ի վերոշատ ձայն	նորա:
եղեւ առ Անդրէաս: Բ և Գ.	6. Ա. Բ և Գ. օր. քարչեալ:
օր. ձայն ի վերոշատ առ Ան-	7. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն
դրէաս (Գ. օր. լ'ելի լիներ)	ի վերայ նորա:
որ ասէր	8. Պակասէ ի Բն. զի՞նչ ա-
	յաացէ ինձ մարդ:

Թայք խաւարեալք ի մեծ լուսոյն ի խաւարն արտա-
քին, զոր պատրաստեալ է Աստուած վասն չարու-
թեան ձերոյ, զի ոչ յագիք չարութեամբ որսալ զոր-
դիս մարդկան ի կորուստ, այլ Տէր պահեսցէ զյու-
սացեալս իւր ի ձէնջ, և զսոսա ապրեցուցէ ըստ
մեծի ողորմութեան իւրոյ, և Աստուած փառաւորեա-
ցի, և դուք նկուռն լիջիք. և արարեալ զնշան խաչին
Քրիստոսի անդէն չքաւորեալ¹ դեքն. և Անդրէաս
յաղօթելն աղաղակէր² և օրհնէր զԱստուած և զօ-
րանայր ի Տէր³:

Եւ ի միւսում աւուրն դարձեալ քարչէին, և կո-
ծեցին⁴ զսուրբ առաքեալն յայգուէ մինչև ցերեկոյ
խատապոյն քան զառաջինն, մինչ զի ոչ մնաց ի նմա
տեղի ողջ. և քարչեալ ընկեցին զնա ի բանդ զի
մեռցի անդ⁵: Իսկ նա զօրացեալ ի Տեառնէ գոհա-
նայր և օրհնէր զԱստուած որ վասն անուան նորա
կրեաց դարչանան: Իսկ ամենաշար դեն կրճատէր
դատամունս ի վերայ⁶, և սպառնայր չարապէս քար-
չել դարձեալ զնա և կատամահ սպանանել և ուտել:
Իսկ առաքեալն Անդրէաս ասէ. Ոչ կարող են ձեր
աներեւոյթ⁷ ստուերդ զոր ինչ կամիք առնել. զի էք
դատապարտեալք և անկեալք⁸ յիշխանութենէ, զի
Տէր խորտակեաց զձեր որոգայթսդ, և զամենեւեան
ձգէ առ ինքն զորդիս մարդկան յաղազս մարդասի-
րութեանն իւրոյ. և դուք հերքիք⁹ ի զօրութենէ

1. Ա և Բ. օր. չքոտեցան: Գ.

օր. չքեցան:

2. Ա և Բ. օր. եւ եւ սաղմո-
սէր եւ: Գ. օր. եւ Անդրէաս
սաղմոսէր եւ:

3. Ա և Բ. օր. Տերամբ:

4. Ա, Բ և Գ. օր. շուռին եւ
կոծեցին:

5. Ա. օր. շուռի զի մեռցի անդ:

6. Ա, Բ և Գ. օր. գատամունս
իւր (Գ. օր. շուռի իւր) ի

վերայ ետրս:

7. Ա. օր. ոչ և կարողութիւն
ձեր երեւոյթ ստուերք, յարէ
ապա զի եք: Գ. օր. երեւոյթ:

8. Ա. օր. պարտեալ եւ ընկե-
ցեալ արտաքս: Բ. օր. ընկե-
ցեալք արտաքս:

9. Բ և Գ. օր. հերքեալ: Ա.
օր. եւ դռք մի կարասիք
կալ հակառակ ճշմարտութեանն
եւ հերքեալ ի զօրութենէ Տեառն
մի եւս կարիցէք կեալ:

Տեառն, մի կարասջիք կալ հակառակ ճշմարտու-
թեանն, և ինքն օրհնէր զՏէր զգիշերն ամենայն
սաղմոսիւք և խնդրէր զգարձ փրկութեան մարդ-
կան:

Եւ յերրորդ աւուրն եկեալ տեսին զնա ողջ և
զարմացան. և դարձեալ քարչեցին զնա եւս չարա-
գոյն մինչև ցերեկուն¹, և ոչ մեռաւ սուրբն. և ա-
սեն. Այսօր ևս պահեսցի ի բանտին, եթէ մնացէ²,
վաղիւն սպանցուք զբռնամահ այրդ: Իսկ սուրբն ա-
ղաչէր զՏէր և ասէր. Ա՛ռ զոգի իմ յինէն, զի ոչ
կարեմ բաւել տեւել³ չարչարանացս և վտանգաւոր
մահունն որ սպառնան ինձ: Եկաց առ նմա Տէր և
ասէ. Քաջալերեաց և զօրացիր, զի եղև վախճան
տանջանաց քոց. և ի վաղիւն ցուցցես նշանս աքան-
չելի, և հաւատասցեն քեզ և դարձցին յաստուածգիտու-
թիւն ամենեքեան: Եւ⁴ երկիր եպագ Տեառն, և զոհա-
ցաւ և ասէ. Եղիցին կամք քո. և հոնէր ի գլուխ զգիշերն
ամենայն յաղօթան Աստուծոյ. և եղև ողջ և զօրացաւ
ի Տէր⁵: Եւ ի վաղիւ անդր եկեալ տանէին զսու-
քեալն ի սպանումն վտանգաւոր մահուն. և իբրեւ
տարան ի հրապարակն և աքանչացան ընդ առողջու-
թիւն սուրբ առաքելոյն թէ զհարդ կեայ⁶, և խոր-
հէին ընդ միմեանս թէ զիմօրդ⁷ սպանցեն զնա: Եւ
տեսանէ Անդրէաս արձան մի սիւն մեծ ի մէջ քա-
ղաքին, և անդրի մի ի վերայ նորա, բարբառեցաւ
յարձանն և ասէ. Բղիսեացէ ի քէն յորդահոս ջուր և
խրոտեացէ զբնակիչս քաղաքին, զի երկեան⁸ և
ծանիցեն զԱստուած զարարիչ իւրեանց⁹: Եւ ան-

1. Բ և Գ. օր. ցերեկոյ: Ա. օր. յերեկոյ:	5. Ա. Բ և Գ. օր. ի Տեառ-
նէ:
2. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն
կենդանի: Ա. օր. ի վաղիւ:	6. Բ և Գ. օր. կայ:
3. Ա. օր. չունի կարեմ. . .
տեւել: Գ. օր. չունի կարեմ:	7. Ա, Բ և Գ. օր. որպէս:
4. Գ. օր. չունի Եւ երկիր ե-
պագ Տեառն, եւ գոհացաւ.
այլ զնէ, եւ ասէ Անդրէաս:	8. Ա, Բ և Գ. օր. երկիցեն:
	9. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն
եւ յուսն ամենեքեան ի յե-
զուս իւրեանց զասելն (Գ. օր.
զասացեալսն):

դրէն վաղվաղակի բղխեալ ջուր յորդարուղի¹ և եւրից զքաղաքն ամենայն. և մարդիկն փախեան այսր անդր, և ոմանք ընկղմեցան ի տաստկութենէ ջրոյն², և մնացեալքն դիմեցին առ Անդրէաս, և անկսն առաջի նորա և աղաչէին մեծաւ երկիւղիւ և ասէին. Թող մեզ գլանցանս մեր և ողորմեա մեզ, և հաւատասցուք յԱստուածն քո զոր ոչ զգացաք և ոչ իմացաք, զի նա է Աստուած զոր քարոզես³. և կողկողէին առաջի նորա, և նա ինքն յարտասուս եղեալ, աղաղակեաց յարձանն և ասէ. Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի արդեցի⁴ ի քէն հոսումն ջրոցդ, և կացցես մնացես նոյնպէս ապառաժ. և եղև այնպէս: Եւ առաւելապէս(?)⁵, և դադարեաց ջուրն: Եւ բազումք մեռան արք և կանայք և⁶ անասունք: Եւ ասէ Անդրէաս. Ժողովեցէք զդիակունս⁷ ամենայն մարդկանդ ուր և իցին՝ ի տեղին ուր բղխեաց ջուրն. և ժողովեցին որպէս ասաց⁸ նոցա առաքեալն: Եւ առաքեաց և կոչեաց Անդրէաս զՄատթէ և զաշակերտսն⁹ և զլուսաւորեալսն ի նմանէ զկալանաւորսն և զիւր աշակերտսն. և իբրև եկին նոքա և տեսին զմեծ զգրանչեիսն, և փառաւորեցին զԱստուած. և կացին Անդրէաս և Մատթէ աշակերտօքն իւրեանց և ամենայն բնակչօք քաղաքին. մօտ յարձանն ունէին¹⁰ զդիակունսն ժողովեալ. և եղեալ ծունր ամենեւ

1. Ա և Գ. օր. յորդահոս:

առաւելապէս:

2. Գ. օր. յերեսաց ջրոյն ի սասակոռքենէ:

6. Ա և Բ. օր. յաւելուն մանկունք եւ:

3. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն քարոզես զի (Գ. օր. զոր) ոչ զգացաք եւ ոչ իմացաք: Ա և Բ. օր. վասն այնորիկ եկն (Բ. օր. եհաւ) պատռահաւ ի Տեառնե քոչմմէ եւ լային եւ կողկողեին:

7. Ա. օր. զմեռեալսդ ամենայն ի տեղին ուր:

8. Ա, Բ և Գ. օր. հրամայեաց:

9. Ա, Բ և Գ. օր. զաշակերտեալսն, չունին և զոչսառնրեալսն:

4. Ա. օր. արգելո՛ւ:

10. Ա, Բ և Գ. օր. յարձանն ուր էին (Ա. օր. զմեռեալսն.

5. Ա, Բ և Գ. օր. չունին եւ

Գ. օր. զդիակոյտսն):

քեամբ կային յաղօթս առ Տէր, բազում հառաչանօք և արտասուօք պաղատէին և ողաչանս ամենատեառն մատուցանէին. և բարբառ ոչ լինէր լսելի, և յերկարեալ զաղօթսն եղև լոյս ի վերուստ, և ձայն որ ասէր. Յարիցեն մեռեալք և լուիցեն քարոզութեանդ, և մեռեալքդ¹ և կենդանիքդ դարձցին առ Աստուած: Եւ անդէն յարուցեալ վաղլաղակի ամենայն դիակունքն զորս ջուրն մեռոյց, և որդի ծերոյն և զուսոր պառաւուն². և ծերքն և պառաւունքն միաբան ամենայն կենդանեօքն³ օրհնէին զԱստուած, և հաւատացին ի Հայր և յՈրդի և ի Հոգին սուրբ, և հնազանդեցան սուրբ աւետարանին⁴: Եւ Թշնամին մարդկան, արդարութեան հակառակն սաստանայ եղև ի կերպարանս ծերոյ որպէս յառաջն երեւեալ ճիշ բարձեալ ողբայր զանձնն, վայ ասելով ի վերայ վայի, Թէ զմիշ արարից, ո՛ր դադարեցայց զօրօք իմովք, զի փառքն Աստուծոյ լցին գտիեզերս, և զիս հալածեցին և ոչ գոյ ինձ հանգիստ: Եւ ասէ Անդրէաս. Սաստեսցէ ի քեզ Տէր. և հալածեսցիս և ոչ կարասցես մոլորեցուցանել զհաւատացեալս ի Տէր. և անդէն չիք եղեալ⁵: Եւ ասէ ցփողովուրդն. շինեսլիք տաճար Աստուծոյ և տուն աղօթից ի տեղուջն բժշկութեան և յարութեան մեռելոց, ուր բղխեաց ջուր և խրատեաց զձեզ: Եւ Մատթէ տաքեալ ձեզ յԱստուծոյ աշակերտօք իւրովք, զորս կամէիք ուտել զմարմինս նոցա, քարոզեսցեն ձեզ զճշմարտութիւնն և մկրտեսցեն զձեզ յանուն Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և կերակրեսցեն զձեզ անմահական կերակրովն մարմնով և արեամբ Քրիստոսի. և ուսուցէ ձեզ զամենայն կամս Աստուծոյ. և կացուցէ քահանայս և

1. Բ. օր. չունի եւ լուիցեն քարոզութեանդ եւ մեռեալքդ
2. Ա. օր. յաւելու. որ ոչ ի յոյն:
3. Բ. օր. ամենեքեան կենդանիքն օրհնեցին: Ա. օր. ամե-

4. Ա, Բ և Գ. օր. յաւելուն փրկութեան:
5. Բ և Գ. օր. եղեւ. Ա. օր. եղեն:

սպասաւորս տանն Աստուծոյ յիւրոց աշակերտացն,
 և հաստատեցէ զձեզ ի հաւատս սրբութեան և յուղ-
 ղութեան վարս¹, և ապա թողցէ զձեզ և գնասցէ
 աշակերտօք իւրովք ուր Տէր հրամայեցէ. և դուք
 սրտի մտօք լուիջիք նմա, և խաղաղութիւն ընդ ձեզ² :
 Եւ հրաժարեալ ի նոցանէ յամենեցունց յուղարկեցին
 զնա նաւաւ³ աշակերտօքն իւրովք⁴, և մխիթարէր
 զնոսա յանուն Տեառն⁵. և յօժարութեամբ կատա-
 րէին զպատուիրենալսն ի փառս ամենասուրբ Երրոր-
 դութեանն զօրհանապազ, զի նմա վայել են փառք
 այժմ և յաւիտեանս, ամէն⁶ :

1. Ա. օր. ի հաւատս յուղղու-
րեան եւ ի սրբութեան եւ յար-
դարութեան վարս :	օր. յաւելուն եւ բազում
լալիւն լինէր ի քաղաքին եւ
Մատրէ աշակերտովք իւրովք :
2. Ա. օր. խաղաղութիւն Աս-
տուծոյ ընդ ձեզ միշտ լիցի :	5. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ
ոչսոցանէր եւ նոքա :
3. Գ. օր. չունի նաւա : Ա. օր.
ի նաւ : Բ. օր. նաւով :	6. Աստէն աւարտին Ա և Բ.
օր :
4. Ա. օր. հանդերձ : Ա և Բ.	

ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴՐԷԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ՈՐ ԶԱՐԶԱՐԵՑԱԻ Ի ՊԱՐՏԵԶՍ

ՅԱՌԱՋ ՔԱՆ ԶԿԱՂԱՆԴԱՑ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ¹.

Ես եղբարք առաքեցայ² ի Տեառնէ ի կողմանս յայտոսիկ, որում արժանի արար զիս Տէրն իմ, ոչ ուսուցանել, այլ յիշեցուցանել ամենեցուն³ որ ազգակից են մեր բանիւք, որ յառժամանակեայ չարու թեանցն վարիցին, վայելչացեալք ի վնասակարսն իւրեանց որ առաջօք երևին. յորոց ես զձեզ աղաչեցի միշտ ի բաց կալ, և յօրինադրեալսն ձեզ⁴ փուլ թալ արժանաւոր յորդորմամբք և յամենայն անցաւորացս հրաժարել: Քանզի տեսանէք զի ոչ ինչ յերեւելեացս սոստի կայ հաստատուն, այլ ամենայն ինչ վաղվադակի փոփոխի. մինչ անգամ խորհուրդք և բանք մարդկան սովորութեամբն⁵ հանդերձ. և այս հանդիպի անխրատ անձին որ իւրով իսկ կամօք մոլիցին⁶ և զգրաւական չարեացն ունիցին յինքեանս. երանի համարիմ զայնոսիկ որ եղեն լսօղք բանի քարոզութեանն Տեառն, և զնորին խորհրդածութիւնն տեսանելով յիւրեանց բնութեանն, յողագս որոյ ամենայն ինչ խնամարկեցաւ:

Պատուիրեմ ձեզ այժմիկ որդեակք իմ սիրելիք,

1. Գ. օր. վկայաբանութիւն
Սուրբ Առաքելոյն Անդրէի
որ յարյարեցաւ ի Սպարդի
յառաջ քան զմի կաղանդացն
դեկտեմբերի:

2. Վ. օր. առաքեալ:

3. Գ. օր. ամենայն մարդոյ:

4. Գ. օր. զձեզ փոքրամ յորդո-
րեւ եւ յամենայն անցաւորացս
հրաժարեցուցանել:

5. Գ. օր. մոլորութեամբն:

6. Գ. օր. մոլորեցան:

զի չինեսըիք ի վերայ հաստատուն հիման, որ կայ անշարժ և ոչ յումեքէ խախտի. և ամենեքեան որ չինեցարուք ի վերայ այս հիման, հաստատուն լեւրուք, անշարժ կայեք և յիշեցէք որոց տեսողն եղեւրուք, որպէս չրջեցայ ես ի միջի ձերում, և զգործսն զոր տեսէք եղեալ ի ձեռս իմ, յորոց չէ պարտ անհաւատ լինել, որ այսքան բազումք նշանաց դուք տեսողք լեալ, զոր կարծեմ թէ և անխօս բնութիւնն աղաղակէ զբանն զոր ես ձեզ աւանդեցի, ուստի և աղօթս առնեմ զի ընդունելի լիցի ի ձէնջ, որպէս դոքին իսկ բանդդ կամեսցին: Հաստատուն կայեք յամենայնի սիրելիք զոր տեսէք և լուարուք և որոց հաղորդեցարուքդ. և ձեզ Աստուած՝ յոր դարձարուքն՝ ողորմեսցի, և ի հաճոյս ինքեան կարգեսցէ, և հանգուցէ զձեզ յամենայն յաւիտեանս: Եւ առաջիկայ պատահումնս որ դիպելոց է ինձ՝ զոր հանդերձեալ եմ կատարել, մի խռովեցուցէ զձեզ որպէս օտար ինչ զարմանք. վասն զի Աստուած ժառայիցս իւրոց տալոց է վարձս՝ յաղագս գործոց և բանից, որ է եղեռնապէս՝ բնութեամբ ի մարդոյ չարէ, տարապարտ ի մահ զրպարտեալ լինի յայսց ժամանակեայ կենացս. քանզի ոչ ինձ միայն է դիպելոց, այլ և ամենեցուն որ սիրեն զՅիսուս և ի նա են հաւատացեալ՝ և զնա խոստովանին. քանզի զամենեւեան անամօթ բանաարկուն զոր՝ խոտորեցուցեալ յԱստուծոյ արար իւր որդիս, զինեալ վառէ, որպէս զի զնորա կամացն զհետ երթիցեն, այլ ոչ եղիցի նմա որպէս ինքն կամի: Եւ նա վասն որոյ՝ յայդ ձեռնարկէ, ես ձեզ ասացից, եթէ դուք ինձ լուիցէք:

1. Գ. օր. չունի որ դիպելոց է ինձ:	տարապարտիմ ի մահ զրպարտեալ լինիմ յայս ժամուս ի ժամանակեայ կենացս:
2. Գ. օր. ժառայիցս որոշմ Տէրն տացէ զվարձս:	4. Գ. օր. յաւելու եւ ի նա յուսացեալ:
3. Գ. օր. որ եւ ես ոչդպայես բռնեռքեամբ ի մարդոյ չարէ	5. Գ. օր. չունի զոր:
	6. Գ. օր. Եւ եթէ յայդ:

Քանզի հրեշտակապետ¹ էր և յառաջ քան զամենեւեան նախաստեղծ, եթէ պարա իցէ ասել, վասն որոյ անկաւն յերկնից իբրև զփայլակն, զի կորուսցէ զմարդիկ որ յաստուածութենէն²։ Վասն որոյ անբարեկարգ և անեղծ Տէրն փառաց եկն յերկիր, զի զնա մերժեսցէ ի մէնջ, և կորուսցէ, որ յամենայն ժամ պատերազմի ընդ սիրողս պատուեալ³ խաղաղութեան։ Քանզի և ինքն օտար է ի խաղաղութենէ, և ընդ այնոսիկ մարտնչի որ ոչ իւրն են։ զի ինքն տկար է և անզօր և աներևոյթ տեսեամբ։ պատրէ զմիտս այնոցիկ որ ոչն ճանաչեն զԱստուած։ Եւ վասն այնորիկ եկն Տէրն պատերազմեցաւ ընդ նմա, և ընկէց ի փառաց և յիշխանութենէն, զոր կարծեցուցանէր խորասոյգ լեալ⁴ յանդունդս դժսխոց։ և մեզ ծանոյց արարիչն⁵ Աստուած զիւր հայրն փառաց մշտնջենաւոր, զի զնա սիրեցուք և զպատուիրանս նորա արասցուք։ և ես ձեզ բազում անգամ գրեցի զպատիր խորամանկութեան⁶ բանասրկուին, վասն որոյ ինքն կարծէր տիրել, զի ինքն թշնամին ոչ երևեցուցանէր զիւր թոյնսն նենգաւորս, այլ ի սէրս⁷ անսռակ և ի չարիս պղծութեան զմարդիկ արկանելով։ զի այն իսկ է նորա գործ, զի ի մոռացութիւնս և ի հեղգութիւնս ածցէ զմարդիկ առ ի խոտորեցուցանելոյ յարարչէն մերմէ⁸ Աստուծոյ։ և հանիցէ յաւիտեական կենացն։ Այլ յորժամ սուրբ շնորհաց խորհրդածութիւնն ի մեզ հեղաւ, և կամք քաղցրութեանն Աստուծոյ ի մեզ երևեցաւ, և սուրբ բանին լուսաւորութիւնն ի մեզ ցուցաւ և ապգ մարդկան ողորմութիւն եգիտ, որ յառաջ հեշտ ցանկութեամբ բանասարկուին էին գրաւեալք։ Իսկ թշնամին տեսեալ

1. Գ. օր. հրեշտակ։

5. Գ. օր. զարարիչն։

2. Գ. օր. որ յԱստուծոյ ստեղծան։

6. Գ. օր. խաբէութիւն։

3. Գ. օր. չունի պատուեալ։

7. Գ. օր. ի վարս։

4. Գ. օր. լինել։

8. Գ. օր. իւրեանց։

զինքն արհամարհեալ¹ և զիւր պատուիրանն² ծաղր եղեալ, դարձեալ սկսաւ զսովոր³ մարտ կռուոյն ընդ մեզ վարել և սերմանել ի մեզ տառելութիւն և թըշնամանա և այլ անառակ⁴ յարուցմունա խորհրդոց⁵, զի մեք ընդ միմեանս մարտ կռուի արասցուք, և զայս ոչ միայն բանիւք, այլ ջանայ զի և գործովք կատարել տայցէ. և ոչ դադարէ ի մէնջ մինչև փնաւսցէ⁶: Բայց մեք մի ի բաց կացցուք ի Քրիստոսէ խաբէութեամբ թշնամոյն, որովհետեւ⁷ յայտնեցաւ մեզ խնամակալութիւն նորա⁸ և լուսաւորեաց զմեզ: Իսկ զթշնամոյն զօրութիւն և զյանդգնութիւն տկարացոյց, և զծածուկ նորա բնութիւն⁹ և զկարծեալն առ ի մարդկանէ թէ իցէ ինչ, զայն ինքն Տէրն յանդիմանեաց զնա, և խոստովանել մեզ որպէս և ինքն ուսոյց զիւր աստուածութիւնն: Այսուհետև գիտացեալ եղբարք զառաջակայ եղեալոն արթունք եղիցուք և ի բազմահնար որոգայթից¹⁰ նորա մերժեսցուք առանց զանդադելոյ և առանց խռովութեան. մի ինչ ունելով ի շաւղաց նորա յանձինս ձեր, այլ ամենեցուն համբարձեալ զմիտս յամենայն բունս յայտոսիկ և զկատարածն մեր խնդութեամբ ընկալցուք փախչելով ի նմանէ, զի յամօթ լիցի երևումն նորա, և ծանիցի որպէս և էրն, և մեք զփրկութիւն անձանց մերոց անսխալ պահեսցուք:

Եւ մինչդեռ խօսէր երանելին զայս ամենայն ընդ եղբարսն ի գիշերին հանդերձ աղօթիւք, և ամենեցուն առ հասարակ ցնծալով և բերկրելով և հաստատելով ի հաւատսն Տէստն. վաղ քով ընդ առուօտն

1. Աստ սկսանի Դ. օր.:	դարեւ . . . վնասեցէ:
2. Գ և Դ. օր. պաշտօնէ:	7. Դ. օր. ուր:
3. Գ և Դ. օր. զսովորակեան մարտն մեզ (Դ. օր. մեր դէնչ):	8. Դ. օր. Արարիյն մերոյ:
4. Գ և Դ. օր. եւ աշխատակ:	9. Դ. օր. բռնութիւն:
5. Դ. օր. բնամանաց:	10. Դ. օր. մեքեանայից երազերժցուք առանց գայրակողուքեան եւ:
6. Դ. օր. չունի եւ ոչ դա.	

իշխանն Եգիպտէս Հրամայեաց ածել զսուրբն Ան-
դրէաս ի բանդէն կապանաց և ասէ ցնա՝ Ահա կա-
տարած քոյոյ վախճանի մերձեցաւ, ով օտար այր
դու և օտարացեալ ի կենացս յայտոսիկ, և թշնամի
տան իմոյ և ապակունիչ բոլոր ընտանեաց իմոց՝
Իբր թուեցաւ քեզ յանդգնել և գալ յայլոյ տեղի՝
և Հրապուրել զկին իմ, որ ի սկզբանէ հաճոյ էր
ինձ, և չէր ամենեին յայլ ոք յարեալ, զոր այժմ
իսկ ուսայ լուեալ ի նմանէ զի քե և Աստուածն քո
հաւատացեալ, խնդայ պաշտելով զնա՝ զոր մեք ոչ
գիտեմք. բայց այժմ՝ վայելեալ դու յիմոց պարգե-
ւացս՝ Եւ Հրամայեաց տանջել զնա գաւազանօք,
մինչև փոխեցան եօթն այր հարկանել զնա, և յետ այսո-
րիկ առաքեաց զնա ի խաչ հանել. Հրամայեաց դա՛հ-
ճացն զի պնդեացն զոտս նորա ի միմեանս, և այն-
պէս պրկեացի՝¹. զայրացեալ յոյժ, զի առաւել այ-
նու ևս տանջեացն զնա՝ Եւ յայտնի եղեն իրքս այս
ամենեցուն, զի հռչակեցաւ յամենայն պարտէզս՝²
համբաւս այս՝³, թէ որ ի հեռուստ արդարն եկեալ
է և ունի զԱստուած ընդ ինքեան, յանսրբոյն Ե-
գիպտէ խաչեալ լինի, ոչինչ ումեք յանցուցեալ. և
ամենեքեան առ հասարակ բարկանային ընդ իրսն՝
Եւ իբրեւ ածինն ևս զնա դահիճքն ի տեղին զի կա-
տարեացն զՀրամայեալսն, յայնժամ Ստրատոկղիսի
գիտացեալ զիրան՝⁴ եկն ի տեղին. և տեսեալ զե-
րանելի առաքեալն զի ի դա՛հճացն մերկայեալ՝⁵ և
բռնաբար քարչեալ լինէր իբրեւ զչարագործ՝⁶, բար-
կացեալ յոյժ յանխնայ՝⁷ տանջեաց զիւրաքանչիւր

1. Գ. և Դ. օր. յայս տեղիս:

Գ օր. այս ամենեցուն:

2. Գ. օր. չունի գոր մեք . . .
պարգեւացս:

6. Գ. օր. յաւելու վաղվադակի:

3. Դ. օր. չունի եւ այնպես
պրկեացի:

Դ. օր. ընթացեալ վաղվա-
դակի:

4. Գ. և Դ. օր. Սպարդէս:

7. Գ. և Դ. օր. չունին մերկա-
ցեալ:

5. Դ. օր. չունի համբաւս այս:

8. Դ. օր. զմահապարտ:

9. Դ. օր. չունի յոյժ յանխնայ:

ոք¹ ի նոցանէ. և զպատմութեանս նոցա պատահեաց վերուստ մինչև ի վայր², և եհան ի նոցանէ զսուրբն Անդրէաս ասելով ցնոսա, թէ և յայդմիկ դմա եւրանելոյդ շնորհակալ լերուք զի խրատեաց զիս ցածչիլ³ ի բարկութենէն. այլ ունէիք գիտել թէ որչափ Ստրատոկղէս կարող էր առնել ձեզ, և կամ զինչ է պիղծն Եգիպտէս, քանզի ուսաք բառնալ զբեռն իրերաց: Եւ կալեալ նորա զձեռանէ առաքելոյն երթային ի ծովեզրն⁴ ի տեղի մի յորում հանդերձեալ էր պրկիլ⁵ ի խաչին սուրբն: Իսկ զօրակսնացն երթեալ ցուցին զինքեանս Եգիպտեայ, ասելով նմա զեղեալ իրան. իսկ նորա պատասխանի տուեալ նոցա ստէ. Առեալ այլ պատմութեանս հանդերձից երթայք անդ ուր հրամայեցի ձեզ զգործսն կատարել⁶. և որ յինէն դատապարտեցաւ ի մահ որ ինչ իմ կամքն են զայն կատարեցէք, և դուք արագ վճարեցէք զիրսդ զիմ հրամանս լսելով⁷, և թէ հնար է, Ստրատոկղեայ մի ինչ իմացուցանէք որչափ և կարէք⁸. և մի ինչ ընդդիմանայք նմա զինչ և ասիցէ ընդ⁹ ձեզ, զի գիտեմ զազատուութիւն¹⁰ անձին նորա թէ որպիսի ոք է, քանզի կարծեմ թէ յոչ տեսանելոյ զիս զայրասցի: Եւ արարին նոքա որպէս Եգիպտէսն ասաց: Իսկ Ստրատոկղէս գնաց հանդերձ առաքելովն և եկն¹¹ յառաջակայ տեղին և սպառնայր ցասմամբ ի վերայ Եգիպտէ, և դնէր գաղտնի¹² թշնամանս. և Անդրէաս պատաս-

1. Դ. օր. զմի մի:

2. Գ. օր. վերոստ մինչեւ ի խոնարհ: Դ. օր. չունի:

3. Գ. օր. ոչ ցասել ի բարկութեան: Դ. օր. ոչ ցասնուչ եւ ոչ զրգռել ի բարկութեան:

4. Գ. օր. չունի ի ծովեզրն:

5. Դ. օր. ելանել ի խաչ երանելի առաքեալն:

6. Դ. օր. վճարել:

7. Գ. և Դ. օր. կատարելով:

8. Դ. օր. չունի որչափ եւ կարէք:

9. Գ. և Դ. օր. չունին ընդ:

10. Դ. օր. զազնուականութեան:

11. Դ. օր. գնացեալ եկին ի տեղին ուր հանդերձեալ էին ըզգործն վճարել:

12. Դ. օր. չունի գաղտնի:

խանի ետ նմա եւ ասէ. Որդեակ իմ Ստրատոկղէ, կամիմ զի անխռով կայցես¹ յայսմհետէ, և մի մնար յայլ ումեքէ² լսել ինչ. այլ քեզէն իսկ իմացիր զայսպիսի իրս, և մի յայտ և մի ի ծածուկ ունիցիս ինչ ցասումն ի միտս քո³. Քանզի վայել է ծառայից Յիսուսի զարժանն Յիսուսի խորհել. այլ ունիմ ինչ տսել ընդ⁴ քեզ և առ այլ եղբարսդ որ դսն իսկ ընդ մեզ վասն և այլ մարդկութեանս, քանզի դիւաց բնութիւն մինչև ոչ ընդունի⁵ զարիւնհեղութիւն չարութեան կերակուրն, և ոչ զառ ի նոցանէ ճաշական հոտոտի. եթէ ոչ սպանցին կենդանի անասունքն նոքա տկարանան և յոչինչ դսռնան ամենեքեան⁶ իբրև զմեռեալս. իսկ եթէ արասցէ ոք զկամս նոցա, յայնժամ զօրացեալ լինին լի հեշտութեամբք: Այսպիսի ինչ պատահէ որդեակք իմ յաղագս ներքին⁷ մարդկութեանս որք մեռանին յորժամ ոչ մերձենան ի մեր հաւատս զոր քարոզեմք, այլ յոր ինչ դեքն յորդորեն և վարեն զնոսա ի չար ախտան: Ասեմ և այլ ազգ առ ձեզ⁸. Քանզի հասեալ եմք ի կատարած առաջիկայ ճանապարհիս մերոյ, քանզի մարտ եղեալ կռուին ընդ մեզ դեքն յաղագս⁹ քաղցր և հեշտ պատուիրանացն Աստուծոյ, քանզի նման է, որպէս ինձ թուի, թագաւորական թռչնոյ արծուոյ, որ թռչի յերկրէ ի բարձունս, արեգական ճառագայթիւքն պայծառացեալ, վայելուչ գեղով երևեալ զարդարեալ յինքեան բնութենէն բարձրաթռիչ լինելով, իսկ եթէ առ երկրաւս թռիցէ այն որ թեթև թևօքն իւրովք բարձրաթռիչ լինէր¹⁰ թողեալ զուղղորդ սովորական թռիչսն լուսա-

1. Գ. և Գ. օր. կայցեն (Գ. օր. իցեն) միտք քո:

2. Գ. և Գ. օր. յաւելուն աշտուններ:

3. Կ. օր. ի սրտի քում

4. Գ. և Գ. օր. չունին ընդ:

5. Գ. օր. բնականութիւն միեւեռ ոչ ունի (Գ. և Գ. օր. զառ ինքնեղութեան կերակուր:

6. Գ. օր. ամենեւին:

7. Գ. և Գ. օր. արտաքին:

8. Գ. օր. չունի Ասեմ եւ այլ ազգ առ ձեզ:

9. Դ. օր. յաւելու փափաքելի:

10. Գ. օր. չունի իսկ երբ . . . լիներ:

բնակս, ապականի յերկրէ, ծանրանան նմին թւքն¹ և՛
այլափոխ է իսկ արծուին²։ զի թէպէտ և իւր բնու-
թիւնն պատշաճ է երկրի, սակայն թւոցն անպայե-
լուչ է նիստն, զի ի քարչեալն³ ընդ երկիր, երևոյթ
զնա տեսողացն ցուցանէ⁴։ Այսպիսի ինչ եղբարք և
մեզ է գիտելի զմերմէ բնութենէս⁵։ մինչդեռ զօրէն
արծուոյ թռչիցիմք յերկնաւոր լոյսն մեր բնական,
և զարդարիցեմք զմեզ լուսեղէն պատուիրսնաւն և
հոգեղինացն⁶՝ առաքինութեամբք, թեթևացեալ այ-
սոքիւք և պայծառացեալք լիցուք ի բնական լապ-
տերացն⁷ և վայելչացեալք անձինք մեր օրինակաւս
այստիկ հրճուեալ լիցուք ի բնական լապտերացն և
վայելչացեալք⁸ ի վերայ բուսոյ անման գեղեցիկ
և հոգեւոր թւոց մերոց։ Զի զոր օրինակ արծուին
գելս իւրոյ թռչմանն յերկինս ի բարձունս ունիցէ,
երևելի ամենեցուն լինի, և յիւր իսկ թւս պանծա-
նայ⁹ և հաճոյ աչաց հայելոյ, և գեղեցիկ մարդկան երե-
ւեալ ի վերուստ ի խոնարհ, նոյնպէս և մեք ի վեր բար-
ձրութիւնսն վերասցուք և յընդդիմակցացն մերոց
ոչ յուսմքէ ծանրացեալք, և առաքինութեամբք
մերովք բարի վարս ցուցեալ իւրաքանչիւր յար-
մարեալ գնացիւք։ համեստ խորհրդով ընտիրք երևես-
ցուք, զանազան առաքինութիւնսն ի կիր արկանելով.
և այս բանք այսպէս շարաքծեսցին¹⁰, զի իւրովին
զիւր օգուտն ծանխցէ մարդն, զի դժնեայ և անարգ¹¹
է խորհուրդ չարին, և փութայ զմեզ ծոյլս կողմել
առ ի կամս աստուածութեանն։ Քանզի երկնային
օրինօքն եղեալք խրատեալք երկրաւորքս¹² զոսնց ա-

1. Գ և Դ. օր եւ երեւմամբ	6. Գ և Դ. օր. շունին ի
այլափոխիկ է արծուին:	բնական լապտերացն եւ վա-
2. Գ և Դ. օր. քարչելն:	յելչացեալք:
3. Դ. օր. առեկ	7. Դ. օր. պանծայ:
4. Գ և Դ. օր. պատուիրա-	8. Գ և Դ. օր. շարաքրես-
նացն առաքինութեամբք շունին	ցին:
եւ հոգեղինացն:	9. Գ և Դ. օր. անկարգ:
5. Դ. օր. լուսոյն:	10. Գ և Դ. օր. երկրայինքս:

րասցուք զչար գործովք, և նորոգեսցուք ի բնութեանս մեր¹ զբարի գործն մեր, թերեւս² առցուք զօրէն արծուոյ բնութեան որ միւսանգամ նորոգի: Դարձեալ զնոյն առակ³ ես ձեզ ասացից, ապա յայնժամ երևեսցի որ⁴ ոք իցէ բարեգարդ և վայելուչ, յորժամ ի մեռելոց յարիցէ. յայնժամ երևի մարդն արժանի բոլոր⁵ տեսողացն պայծառ գեղով ընդ առաջ վերանալով Տեառն. իսկ եթէ մնացէ յերկրի, ապա երևեսցի ի խոնարհագոյն Հաւուցն ծաղր եղեալ, վասն զի նմանեցոյց զինքն յետին թռչնոյն: Չայս ալժմիկ և յաղագս իմոյ արծուոյս ասացից, զի ես այսքան առաքինութիւնս ընդ իս տպաւոր⁶ կարգեցի, զօրէն կատարեալ արդարոցն որ առաջի աւանայն աշխարհի են պսակելոց, յորժամ զերկրային մարմինս ի բաց դիցէ, և միւսանգամ յարուցեալ զերկնային փառս զգեցցի. և յայնժամ⁷ ի փափագելի արքայութիւնն մտցեն ցնծալով ընդ Հրեշտակս յանանց ուրախութիւնն Աստուծոյ. մինչև ցայս տեղի է առակս. քանզի և այս տեղի է ժողովետդ միաբանութեան, քանզի ցըցեալ նշան խաչիս ազդէ որ ի տեղւոյս յայսմիկ եղև կանգնեալ առ ի փրկութիւն անձին իմոյ:

Եւ թողեալ զամենեսեան սրբոյն. մերձեցաւ ի խաչն, և ասէ ի նա ձայնիւ մեծաւ: Խնդամ ով խաչ, և արդարեւ իսկ խնդա. քանզի քաջ⁸ գիտեմ Հանգուցանել քեզ զիս յայսմՀետէ ի բազում աշխատութենէ, որ ցըցեալ և մնաս ինձ⁹. ճանաչեմ գրոմեծութիւնդ վասն որոյ կանգնեցարդ. ուսանիմ գրո

1. Գ. և Դ. օր. մերում

2. Գ. և Դ. օր. քեւս

3. Գ. օր. գնոյն առ ամենեւսեան ձեզ

4. Դ. օր. երեւելի ո ոք

5. Գ. և Դ. օր. երեւի բանաւոր մարդ արժանի:

6. Գ. և Դ. օր. տպաշորեալ

7. Գ. օր. յոյժ Դ. օր. ի յոյժ

8. Գ. օր. յառաջ

9. Գ. և Դ. օր. յաւելուն Եկի առ քեզ (Դ. օր. զոր գիտեմ քե իմ ես, եկի առ քեզ) որ ցանկացարդ ինձ

տեսակդ վասն որոյ կացերդ¹. տեսի իմն ի քեզ որպէս և յիս² գծագրեմ գքոյդ³ եթէ զոր իմանամն գոս⁴. զոր և որպէս տեսանեմ սիրեմ, զոր իմանամն, և ըմբռնիմ ի քէն. զի՛նչ ձև է քո, ո՛վ խաչ. զի՛նչ խոտորնակն, զի՛նչ մէջն. զի՛նչ էաներևոյթդ ի քեզ. զի՛նչ է երևելիդ քո. ո՛րչափ ծածկեալդ⁵, ո՛ր քան երևիսդ յաղագս ընկերին քո աղաղակի⁶, ո՛ր քան երկնեադ, գտանիս⁷ որ լսեն քեզ. ո՛ր անուն խաչի, լի ամենայն իրօք. զի՛նչ գարմանք⁸, զի՛նչ պարտ է ասել քեզ, այլ Անդրէաս. յորժամ ամենայն բնութեանս մերոյ Աստուած հայր, Յիսուս յորժամ⁹ զխորհուրդն իւր տգէտ մարդկան հաղորդեցոյց¹⁰ որ անաստուածք էին յայնմ ժամանակի դատաւորքն, ոչ հուր ունէին, ոչ սուր, ոչ վիրապս և ոչ խեղդելիս, ոչ կապանս, և ոչ սով, ոչ բանդ, և ոչ քարինս¹¹, և ոչ այլ ինչ մեքենայս. իմացան թէ կատարեսցէ, յոր իշխեցին ձեռնարկել, այլ զխաչն: Վա՛յ ով խաչ, կոչեցեալ ամենեւին զօրութիւն: Վա՛յ ձև իմաստուն ի բանէ իմաստնոյ ձևացեալ. նոքա անգիտանային, բայց մեք ծանեաք, և նովաւ ողորմութիւն գտաք. որ ցուցանես զքեզ ինձ. այդ յորդորէ¹² ասել ինձ վա՛յ ով խաչ. որ զբաղմամբ¹³ աշխարհիս վազեցեր. վա՛յ տեսիլ բռնութեան, որ հանապազ գրուռն¹⁴ բռնաւորութիւն բռնաւորես. վա՛յ կերպարան հանճարոյ, որ զան-

1. Գ. օր. չունի ոչսանիմ. . .	խեղդեմ զքեզ:
կացերդ:	8. Դ. օր. յաւելու զինչ տեսակ:
2. Գ. օր. ցցիս:	
3. Գ և Դ. օր. զքեզ:	9. Գ և Դ. օր. չունին յորժամ:
4. Գ. օր. զգաս:	
5. Գ. օր. ո՛վ ո՛րչափ ծածկեդ	10. Գ. օր. եցոյց:
ես: Դ. օր. չունի: Գ և Դ.	11. Դ. օր. քերանս:
օր. յաւելուն ո՛ր երեւիս	12. Գ. օր. զքեզ յազ եւ յորդորես: Դ. օր. զքեզ յայդ յոր.
յայնմանե ուր իմանայն.	
6. Դ. օր. չունի ո՛ր քան. . .	դորես:
աղաղակի:	13. Դ. օր. զգրաղմամբք:
7. Դ. օր. գտանել զայնոսիկ ուր	14. Դ. օր. չունի գրուռն:

կերպարանն կերպարանեցեր. վա՛շ կապ անկապելի որ կապեցեր զառաջինանկապն. վա՛շ աներևութին տանջանաց, որ էրն իսկ յառաջ աներևոյթ և անզննելի¹. վա՛շ խրատտուհիդ, որ խրատէ զանխրատս. վա՛շ քեզ Գրիստոս որ Մնաս ինձ պրկիլ ի խաչիս, վասն որոյ դու համբերէիր որում չէիր արժանի. վա՛շ նախա-տանացդ որ յաղագս մարդկութեան համբերեցեր ընդդէմ անաւթին³ զի զնա ամաչեցուցես. վա՛շ որ ոչ փախեար յայնմանէ, որ ոչն կարէր ճանաչել⁵ զոր ինքն գործեաց. բարւոք համբերեցեր տանջողացն քեզ, քանզի ոչ գիտէին զինչ գործեցինն. փրկեցեր զթշուառացեալսն, և ոչ ի բաց մերժեցեր զթշնամանիչսն⁴ անոխակալութեամբք ծանեաք զչնորհս քո, զի ոչ թշնամանեցեր, այլ յորժամ դարձան առ քեզ ընկալար զնոսա, և ուրախացեալք ի քեզ խոստովանեցին⁵ ի քո բարերարութիւնդ: Այլ այժմ ընկալ զմեզ որ յայտմանէ հրաժարեցաք. ընկալ զմեզ զտառապեալս, և ազատեա՞՞ Տէր որ ի քեզ ապաւինեցաք. այլ մինչև յե՞րբ զայդ ասիցեմ, և ոչ զոր դու ցուցանես ո՞ խաչ, կացեալ առաջի քո յանձն առնեմ քեզ զլսողս իմ. քանզի ոչ է մեզ ժամանակ այլ մերձենալ յերևելիսս յայսմ ո՞վ խաչ:

Եւ ասացեալ զայս երանելոյն մինչդեռ ևս կայր ի վերայ երկրի. և հայեցեալ տեսանէր զխաչն յոր ելանելոց էր ինքն. և հրաժարեալ յեղբարցն⁷, զի եկեացեն դահիճքն⁸, և արասցեն զհրամայեալսն իւրեանց, քանզի կային հեռագոյն ևս⁹: Եւ եկեալ

1. Դ. օր. անզննելի:

2. Դ. օր. աներեւոյթին:

3. Դ. օր. յայնցանէ որ ոչն կա-
րէ: ճաշակել:

4. Դ. օր. ի քեմ զքո թշնամիսն:

5. Դ. օր. խոստովանեցան եւ

վայելեցին ի քում բարերա-

րորեանդ:

6. Դ. օր. չունի ազատեալ:

7. Գ. և Դ. օր. եւ հրամայեաց

եղբարցն:

8. Դ. օր. կոչել զդահիճսն զի ե-
կեացեն արասցեն:

9. Դ. օր. ի եմանէ:

նոցա կապեցին զոտս և զձեռս սրբոյն ընդ խաչափայտին, բայց ոչ բեկեցին ոչ զոտս և ոչ զձեռս¹, և ոչ հատին ինչ յանդամոց նորա, քանզի զայն խակ պատուէր ընկալան յԱնթահիպատոսէն թողուլ զնա պրկեալ ի խաչին, զի ի գիշերին կերակուր լիցի շանց: Եւ բազմութեան եղբարցն շուրջ կային զառաքելովն, զորոյ զթիւ նոցունց ոչ բաւեմք ասել. և սոցա ամենեցուն տեսեալ զդաշիձան գնացեալս ի բաց, ոչինչ արարին նմա որպէս և այլ խաչեալքն չարշարէին², այլ ակն ունէին զի այլ ևս լուիցեն բանս ի սուրբ բերանոյ նորա: Եւ մատուցեալ Ստրատոկղեայ հարցանէր ցնա և ասէր, զի՞ ժպտիս ծառայ Աստուծոյ Անդրէաս. քանզի ծաղրդ³ քո մեզ սուգ է, և լամք և արտասուեմք զի ի քէն⁴ մնացեալք լինիմք: Եւ Անդրէաս պատասխանի ետ նոցա. Ո՛չ ծիծաղեցայց որդեակ իմ Ստրատոկղէս ի վերայ ընդունայն մեքենայիցն Եգիպտեայ, որով կարծէն զմեզ տանջել. քանզի ոչ երբեք հաւատաց եթէ օտար եմք ի նմանէ և ի նորին խորհրդոց. ոչ ունի ուկանջս լսելոյ, և եթէ ունէր, լսէր արդեօք, զի՞ անտանջելի է մարդս Յիսուսի, զի նմա ծանօթ է: Եւ զայս զամենայն ասացեալ, պատասխանի ետ ամենեցուն առ հասարակ և ասէ. արք⁵ որ կայքդ առաջի իմ, ծերք և երիտասարդք, կանայք և մանկունք հանդերձ ծառայիւք, ամենեքեան որք կամիք լսել ինձ, եթէ զմուշն կատարած կենաց, անցաւոր կեանս⁷ համարիցիք լինել, ահա հրաժարիմ ի կենացս յայսցանէ. եթէ զմիաբանութիւն հոգւոյս և մարմնոյս ընդ միմեանս զնիցէք, և ասիցէք եթէ յետ բաժանելոյն

1. Դ. օր. չունին ընդ խաչափայտին . . . զձեռս: 5. Դ. օր. յաւելու ոչ գիտե երե:

2. Դ. օր. յարյարեալ չիկեին 6. Դ. օր. արդ: Դ. օր. չունի: ի նոցանէ: 7. Կ. և Դ. օր. կատարած ան:

3. Գ. և Դ. օր. ծիծաղելիք: ցառոր կենացս համարիցիք:

4. Գ. և Դ. օր. յաւելուն որքք:

ի միմեանց այլ ոչ ևս եմք¹, անասունս և վայրենի գազանս հարկ է առել ձեզ². և եթէ զառժամանակեայ հեշտութիւնս սիրիցէք և զհետ սորին լինիցիք³, և զառ ի նոցանէ պտուղն շահիցիք, աւազակաց նմանէք որք յերեւելիսս միայն յուսացեալ են և ոչ յայլ ինչ. անգիտութեան և անուամնութեան էք ծառայք. և եթէ առժամանակեայ գիշերային լուսոյն միտ դնիցէք, և յետ այսորիկ ոչ ինչ, ազգական էք գիշերոյս այսորիկ. և եթէ զերկրային կերակուրս միայն ճաշակիցէք⁴, որ է յղփութիւն մարմնոյ և տայ զօրութիւն գոյացութեան արեան, միայն մարմնաւորք էք⁵. եթէ զմարմինդ անախտ կարծէք գու, և լինել բարեբախտիկք, ապա երկրայինք էք իբրեւ զնոսա. և եթէ առժամանակեայ բարեկեցութիւնքդ ինչ⁶ թուի ձեզ երանելի, ստոյգ թշնամիք⁷ էք. և եթէ ամուսնութեան հեշտութիւնք և խառնակութիւնք⁸ ուրախացուցանէ զձեզ, և որ ի նոցանէ աղտեղութիւնն է, լի ցաւովք⁹ արտմեցուցանէ զձեզ. և եթէ սննդեան բազում¹⁰ որդեաց ցանկանայցէք և որ ի նոցանէ ձանձրալի թշուառութիւնն ծնանիցի ձեզ, նեղեսցէ զձեզ. և եթէ զուելստացութեան մեծութիւնն հեշտութեամբ սիրիցէք ապականութեամբն իւրով, նախատեսցէ զձեզ: Եւ զի՞նչ օգուտ է ձեզ զարտաքին ստացուածս ստանալ և զձեզ ոչ. և կամ զի՞նչ շահ լինիցի ձեզ յազգականաց ձերոց, յորժամ անձինք ձեր գերեալք¹¹ ցանկութեամբք տուժեսցին. և զի՞նչ հեշտութեան և որդեծնութեան ցանկալ յոր-

1. Գ. օր. են: Դ. օր իցեն:	մարմնաշորք էք:
2. Դ. օր. պարտ է անասունս եւ վայրենի գազանս կոյէի զգձեզ: Գ. օր. պարտ է ասել զձեզ:	6. Գ և Դ. օր. արտաքին: 7. Գ և Դ. օր. բշտառականք: 8. Դ. օր. չունի եւ խառնակութիւնք:
3. Գ և Դ. օր. զնորին զհետ երբայցէք:	9. Գ և Դ. օր. յիցի ցաւք (Գ. օր. եւ տրամեցուցէ):
4. Գ և Դ. օր. հաշոյնիցիք:	10. Դ. օր. բազմորդոքեան:
5. Գ և Դ. օր. չունի միայն	11. Դ. օր. գրաւեալք:

ժամ յետոյ բաժանել ունիմք ևս ի միմեանց. քանզի և ոչ գիտէ ոք զինչ առնէ. կամ ո՞վ կնոջ իւրում խնամ տանիցի զբաղեալ տուփանօք ցանկութեան. կամ զինչ խնամ այն՝ իցէ որ յարտաքին ստացուած, սըն լինիցի յորմէ ակամայ իսկ ստոյգ լինիցիմք զրկեալք: Այլ² աղաչեմ զամենեսեան զձեզ ի բաց դիցուք զցաւելի³ իրս կենցաղոյս այսորիկ, զմուրս և զամբարտաւան և զգուգնաքեայ զապականացու կեանս⁴, որ հեշտութեան է սիրելի, և տրտմութեան ընդունիչ, և անյագութեան դրացի, և չար ցանկութեանց ծնիչ, և ժամանակաց ծառայ⁵, և արբեցութեան գտակ, և շուայտութեան ընդունակ, արծաթ սիրութեան գտիչ և բարկութեան ազգակից, նենգութեան ասպարէզ և սպանման մարտակից, ցանկութեանց⁶ կարապետ և բոլոր իսկ թշնամութեան⁷ առաջնորդ, ամուսնութեան յառաջախօս և շնութեան⁸ իշխիչ. նախանձու միջնորդ⁹ և սպանման ցուցիչ: Աղաչեմ¹⁰ զձեզ զընդունայն իրս¹¹ վարուցս այսոցիկ ի բաց թողէք, որ իմ աղագաւ ժողովեալ եկիք յայս տեղի, և փութացարուք հասանել իմոյ անձինս որ ճեպեալս է դնալ ի յաւիտենականն; որ ի վերն է քան զոր լսեմք և իմանամք¹², յանճառելին, ի վեր քան զմարմին, ի վեր քան զդառն հեշտութիւն, ի վեր քան զհեծութիւն¹³ և գտրտմութիւն և քան զամենայն կարիս¹⁴ ցաւոց: Եթէ յանկարծ տեսանէիք և

1. Գ. օր. ի խնամոյց. Դ. օր. 9. Գ և Դ. օր. առաջնորդ:
ի խնամոյցէ:	10. Գ և Դ. օր. Արդ աղա-
չեմ:
2. Գ և Դ. օր. արդ:	
3. Գ. օր. զցաւելից: Դ. օր. 11. Գ. օր. զամենայն ինչ: Դ.
զցաւելի:	օր. զամենայն իրս:
4. Դ. օր. յաւելու աշխար-
հիս:	12. Գ և Դ. օր. տեսեմեմք:
Դ. օր. չունի յանճառելին ի
վեր քան զմարմին, ի վեր քան
զդառն:
5. Դ. օր. չունի ժամանակաց ծա-
ռայ:	
6. Գ և Դ. օր. բռնամոռքեան:	13. Գ և Դ. օր. չունին հե-
ծոքիս:
7. Գ և Դ. օր. ցանկոռքեան:	
8. Գ. օր. բռնամոռքեան: Դ. օր. 14. Գ. օր. կարգս: Դ. օր.
շուայտոռքեան:	ազգս:

դուք այժմ վասն որոյ ասեմա՜, մտօք աչաց ձերոց, և դայիք զհետ իմ սերտ սիրովս՝ որ ընդ ձեզ, և ի միտ առնուիք զիմ զցաւս վասն որոյ այժմս խօսիմս ընդ ձեզ. և տայք գրաւական զմիտոդ՝, զի զայն ևս ընդ իս հաղորդեցուցանէի: Արկէք զձեզ ընդ իմով վշտօքս, և բացէք զականջս ձեր՝ լսել ինձ զոր ասեմա, և սրբեցէք զմիտս ձեր իմանալ զոր կամիմս. և միանգամայն պարզաբար ի ժամանակացս՝ աստի փախերուք, և ընդ իս լծակից լինել հետեցարուք. այլ և այժմ քաջ գիտեմ զձեզ եթէ ոչ ստունկանիցէք յիմոց բանիցս, արդարեւ հեզս տեսանեմ զձեզ որպէս և կամիմս. ի բաց լինել ձեզ յարտաքին՝ կերպարանաց զի ներքինս՝ մեր միաբան լիցի: Ողջունեմ զձեզ շնորհօքն Աստուծոյ և սիրովն որ առ նա, և առաւել ձերով միաբանութեամբդ՝ որ առ միմեանս, հեռանալ ձեզ ի փասակարացն և դիմել ի նա՞ և ի բարին և ի միամտութիւնն որ առ նա է և ի միաբանութիւնն որ ի սոյն. զի և այլ մարդիկ քաջալերեսցին ձեօք և փութասցին ճանաչել զարարիչն՝ Աստուած: Երթամ յառաջագոյն պատրաստեմ ձեզ զանդ՝ ճանապարհն, և այնպիսի որ ընդ մեզ հաղորդք իցեն սուրբ հաւատովք և գիտութեամբք, և սիրով զինքեանս իցեն պարսպետլ՝, այնպիսիքն զհուրն մեռուցանեն, և զխաւարն փախուցանեն, զհնոցն շիջուցանեն, և զորդն սպանանեն, և սպառնալիսն կտրեն, զգլսւ ըմբերանեն, զիշխանական զօ-

1. Գ. օր. վասն այսր մտօք:	կէիցս:
2. Գ. և Գ. օր. իմոյ սերտ սիրոյ.	6. Գ. օր. յերկրային.
3. Գ. օր. շունի եւ տայք (Գ. օր. տայիք) գրաւական ըզմիտոդ:	7. Գ. և Գ. օր. ներքին մարդն (Գ. օր. մի անարգ լիցի):
4. Գ. և Գ. օր. լսելեաց ձեռնոց:	8. Գ. և Գ. օր. միակամոռքեամբ:
5. Գ. օր. շունի պարզաբար:	9. Գ. և Գ. օր. ի լաւն:
Գ. և Գ. օր. ի ժամանակս:	10. Գ. և Գ. օր. զճշմարիտն:
	11. Գ. և Գ. օր. զանսի:
	12. Գ. օր. պատրաստեալ:

բութիւնսն պապանձեցուցանեն և լուծանեն¹, զբանսարկուն ընթադրեն, զսատանայ հալածեն, զչարութիւն նորա որոշեն, և վերագոյն են քան զամենայն հիւթս: Իսկ որք ոչ ունին զսէրն Աստուծոյ, այլ հեշտութեամբն անպտղովք վարին հանդերձ այլանդակ² և օտար վարիւք, ոչ ևս ակն ունելով փոփոխման կենացս, յետ լուծանելոյ կենցաղոյս այսորիկ, ի վերայ այնպիսեացն այս ամենայն բորբոքի և լուցանի, շարժի և գայ, ընթանայ և կռուի, այրէ և ըմբռնէ, տիրէ և տանջէ և բոցակէզ առնէ անշէջ հրովն, և պաշարէ³ զնոսա և ոչ թողու զնոսա և ոչ վերանայ ի նոցանէ և ոչ երկնչի ի նոցանէ և ոչ ցածնու, այլ այրէ բռնաբար և ոչ մերժի⁴. Քանզի ամենեքեան և որ նման սոցին են անհաւատք և օտարացեալք յԱստուծոյ, պատահէ այս. և արդարք ուրախ լինին և ցնծան, և ծաղր առնեն և հանգչին⁵: Արդ ձեզ ով մարդիկ, յերկոցունց մասանց յայսցանէ ի ձեր ձեռս է առնելն և ոչ: Եւ լուեալ բազմութեանն զայս ամենայն ի սրբոյն Անդրէ⁶, քաղցրացաւ և հաճոյ էր վարդապետութիւն առաքելոյն, և ոչ կամէին գնալ ի տեղւոջն, և երանելին եւս յորդորէր⁷ խօսել ընդ նոսա քան զոր ասացն: Եւ այսպէս խօսեցաւ և խրատեաց զսօսս բանին զերիս տիւս և զերիս գիշերս, և ոչ ոք ի նոցանէ ամենեկն մեկնէր ի նմանէ մինչև ի չորրորդ օրն, տեսանելով զբաջութիւնն որ ի նմա և զանփոփոխելի միտսն և զբազմութիւն բանիցն, և զքաղցր յորդորումն նորա, և զհաստատութիւն և զպարկեշտութիւն ոգ-

1. Գ. և Դ. օր. յաւելուն զիշխանորքիս կայսեն:

2. Դ. օր. այլընկալ:

3. Գ. օր. անշէջ հոշոն եւ պաշտէ: Դ. օր. անշէջ հոշոն պաշտէ:

4. Դ. օր. անցանէ:

5. Գ. օր. ուրախ լինի եւ ցըն-

ծայ եւ հանգչի: Դ. օր. ուրախ լինի եւ խեղայ եւ հանգչի յարքայութեան:

6. Գ. օր. առաքելոյն: Դ. օր. Անդրէասէ:

7. Դ. օր. եւս առաւել յորդորէր ի հաշտսս:

ւոյն, և զանսխալ¹ միտս նորա, և զգեղեցիկ զիրս բանիցն, զայրացեալ ամենեքեան փութային զալ յատենանն: Եւ մինչդեռ նստէր իշխանն սկսան աղա- ղակել, զի՛նչ են դատաստանք քո Անթհիպատէ, չարաչար տանջեցեր, չարաչար անիրաւեցար. ան- սուրբ է ատենանդ քո. զի՛նչ փնաս գտաւ յառնէդ յայդմանէ², զի՛նչ չար գործեաց. քաղաքս խռովեալ է, զամենեսեան զմեզ տրտմեցուցեր. մի մատներ զկախերական քաղաքս. շնորհեա Աքայեցւոցս³ զայրդ արդար, շնորհեա մեզ զայրդ աստուածապաշտ. մի սպանաներ զայրդ աստուածագգեաց. մի խորհիր չար առնդ⁴ բարեպաշտի, զի այս չորք աւուրք կախեալ կայ կենդանի ոչ ինչ ճաշակեալ, զի ջամբեաց և լցոյց զմեզ բանիւք կենաց. իջո զայրդ և ամենեքեան իմաստասիրեսցուք⁵. Լոյծ զպարկեշտ⁶, զի ամենայն ոք ի նմանէ⁷ ողորմութիւն գտցեն: Իբրև չլուելոյն առնէր Եգիատէս, այլ յառաջ նշանացի առնէր ձեռամբն բազմութեանն մեկնել⁸ յիւրաքանչիւր տունս: Իսկ նոցա զայրագնեալ բարկութեամբ յարձակեցան ի վերայ նորա, քանզի էր Թիւ մարդկանն իբրև բիւրուց երկու: Իբրև ետես Անթհիպատոս գնոսա բարկացեալ ի վերայ նորա, երկուցեալ զի մի չարաչար մեռցի ի նոցանէ, յարուցեալ յատենէն գնաց ընդ նոսա խոստովանելով⁹ նոցա արձակել զերանելին Անդրէաս: Եւ ընթանային պատմել զայն առաքելոյն, և զպատճառս իրացն վասն որոյ եկն իշխանն: Եւ խնդացեալ բազմութեանն զի հասնդերձեալ էր Անդրէաս արձակել. և եկեալ ի տեղին յայն

1. Դ. օր զանոխակալ միտան:

2. Դ. և Դ. օր. յառնդ յայդմանի:

3. Դ. օր. քաղաքացեացս:

4. Դ. օր. յաւելու արդարոյ:

5. Գ և Դ. օր. իմաստնացուք:

6. Գ. օր. զպարկեշտդ: Դ. օր. զպարկեշտն:

7. Գ և Դ. օր. ամենայն Աքայեա ողորմութիւն:

8. Դ. օր. Եւ իբրեւ ոչ էր յսելոց Եգիատես բանից ևնոց հրամայեաց ևնոց զեալ:

9. Գ և Գ. օր. խոստանալով:

Եգիպտեայ և եղբարցն ամենեցուն Հանդերձ Մաքսի-
զիմաւ¹ կնաւ իշխանին, էին ի խնդութեան մեծի:

Եւ լուեալ սրբոյն ասաց. Ո՛վ բազում ծուլութիւն
այնոցիկ որք յինէն աշակերտեցան. ո՛վ յայտնելոյ
ձեզ բազում խորհրդածութիւն. ո՛վ որքան խօսեցաւ
մինչև ցայժմ, և ոչ հաւանեցայքն² զմերն. ո՛վ որ-
չափ սքանչելիք են զի յերկրաւորացս փախիցեն, այլ
առաւել յայնոսիկ հարեալ կան. ո՛վ քանի բնաւո-
րութիւն³ յաղագս մարմնականացս ասացան, և ա-
ռաւել զդոյն կամին. ո՛վ քանիցս անգամ աղաչեցի
զի յաղտեղի սովորութեանցն հանից զնոսա, այլ ա-
ռաւել յոյինչն յորդորեցան, զի՞նչ է բազումսիրու-
թիւն⁴ որ առ մարմինս. և զի՞նչ զբաղումն որ ի նմա.
զի՞նչ է ցանկութիւնն որ ընդ նմին սերմանեցաւ.
զի՞նչ որ ի նմայն է. զի՞նչ է սովորութիւնն չար.
զի՞նչ աղտեղի կատակքն⁵. դարձեալ զիս կամիցիք
որ իմդ էք, քաղաքավարել ընդ այլսդ. դարձեալ
զի՞ն կամիցիք, զի յապականելիս այսրէն դարձայց.
և եթէ գիտացեալ էր ձեր զի ի կապանաց լուծայ
և ի ձէնջ⁶ կապեցայ, փութացեալ էր և ի ձէնջ⁷
ձեր և բազում կապանաց լուծանիլ և ընդ իմումս
կապիլ:

Եթէ գիտացեալ էիք ի բազումն զմի կապանս,
և դուք բազումքդ զմի լուծանելով ազատէիք. եթէ
լացեալ⁸ իցէ ձեր ի վերայ կապանաց նորա, զգայիք
վաղվաղակի զնա լուծանել. եթէ տեսեալ էր ձեր զայն
որ ոչն էր ինքեամբ կապեալ, լուծանէիք դուք զձեզ, զնա
կապեցի⁹. եթէ գիտէիք դուք զնորա կապանսն, ձեզէն
զինքեանս լուծանէիք, զի ընդ նմա կապիցիք¹⁰, և

1. Գ և Դ. օր Մաքսիմիզաւ:

2. Դ. օր. հաշտեցուցաք զմերս:

3. Կ. օր. ի բնաւորութիւն:

Դ. օր. բնորոշիւն:

4. Գ և Դ. օր. սիրելւորիւն:

5. Դ և Դ. օր. կատակեցքն:

6. Գ և Դ. օր. ընդ ձեզ:

7. Գ և Դ. օր. չունին ի ձեռք:

8. Գ. օր. եթէ լուծեցէք ո՛վ էր
ձեր: Դ. օր. չունի եթէ լա-
ցեալ... լուծանել:

9. Գ. օր. զի զնա կապեցի: Դ.
օր. զի ի նա կապեիք:

10. Դ. օր. պնդիցիք:

զայս ևս ասացի ձեզ, և զոր ասեմ քաջ գիտեմ զի եղիցի. քանզի կամիմ զձեզ կապել ընդ իս, և զիս ազատեալ արձակեցից յամենայն միաբանութենէդ ձերմէ, զի երթայց առ այն որ ի վերն՝ է քան զամենեսեանս: Արդ քանզի լուութեամբ մօտ կայ առ իս Եգիպտէս և պաշարեալ² կամի զորդեակս իմ, և ես զոր ոչ ասացի նմա յայնժամ, ի լուծանելոյ ժամուս ասացից. յինչ պատճառս դարձեալ եկեալ ես առ մեզ ով Եգիպտէս, էր աղագաւ օտարացեալդ ի մէնջ մօտիս առ մեզ, զինչ կամեցար յանդգնիլ, զինչ մեքենայել, ո՛ր զիս յուղարկել. ասեմ քեզ. լոյծ զիս գալովդ քո իբրեւ զղջացեալ, քանզի ոչ ճշմարտութեամբ է գալդ³ քո Եգիպտէս. ոչ եղէց քեզ կամակից: Եթէ զամենայն ինչս քո և զկեանս ինձ տացես, և եթէ զխովին իսկ ասիցես եթէ քո եմ, ոչ հաւատամ քեզ. լուծանե՛ս Անթիպատէ գկապեալս, լուծանե՛ս զփախուցեալս, լուծանե՛ս զաղատացեալս⁴, լուծանե՛ս զծանօթացեալս ի յաղգէն քումմէ որ⁵ ուղորմութիւն եգիտ, որ ոչ քո են, այլ օտարացեալ են ի քէն որ նմայն երևեցաւ միայնոյ⁶. զնա ունիմ հանապազ, ընդ նմա եմ քաղաքակից, յանթիւ յատեանսն⁷, առ նա երթամ, առ նա փութամ. որ և զքեզդ իսկ եցոյց ինձ, որ և ասացն ինձ: Ահտ դիր Եգիպտէ⁸ նորին պարգևացն, մի երկեցուցանէ զքեզ դժնեայն այն, մի զքեզ ունել կարծիցէ, քանզի ետես⁹ թշնամին քո ժանդն և պատրողն, ապակաւնիչն, չարախօսն, չարաթոյն¹⁰, չարայուժ, թշնաւ

1. Գ և Դ. օր. որ ի վեր քան զամենեսեան եղեւ եւ քան զամենայն ի վեր է:

2. Գ և Դ. օր. պաշարել:

3. Գ և Դ. օր. զղրումն:

4. Գ և Դ. օր. զաշխատեալս:

5. Դ. օր. յաւելու ինէս:

6. Դ. օր. յաւելու զնա ունիմ միայն:

7. Գ. օր. յաշխտեան: Դ. օր. յաշխտեանս:

8. Գ. օր. Եգիպտեայ եւ եօրիմ:

Դ. օր. Եգիպտէս այճոցիկ:

9. Գ և Դ. օր. գիտեմ բշտամ է քո:

10. Գ և Դ. օր. յաւելուն մոլիւն, չարայուշ, ապակողմ:

մանիչ, չողոքորթ¹, դժնդակ, բարկացող, անհամբեր, հանդերձ ամենայն նենգաւոր և խիստ չար գործովքն: Միթէ գիտիցե՞ս դու թէ իմ յորդորելով զքեզ վճարեմ ի քէն. և գիտեա՞ զի հարկանես ըզքեզ և սգաս. ո՞ առ ո՞վ ասես², Անթհիպատէ. առ նա երթամ որ ի վիրն է քան զամենայն. քանզի լացցես և հարցես զքեզ, կրճեսցես³ զատամուռնս քո, և տրտմեսցես և կոծեսցիս, և թողցես զողորմելի կեանս քո, և պատրաստեսցիս ընդ ազգականի⁴ քում ծովու, զոր և այժմ իսկ տեսանեմ զնա ալեկոծեալ բարկութեամբ, զի նմանի ձեզ և աշխարհի, զի ի ձեռն իմ աւանդեցաւ ձեզ վայելուչ և արդար⁵ և սուրբ և ճշմարիտ աստուածային բանի շնորհն աւենայն բարութեամբ լցեալ:

Եւ զայս լուեալ իշխանին կայր հիացեալ. և դարձեալ տեսեալ զնա Անդրէոս ասէ. Ո՞ որ⁷ ամենայն բնութեանց ցուցեր զքեզ. ո՞ որ⁸ որ ոչ ինչ ընդունայն եղև քեզ, այլ հանդերձեալսն աղաղակէ. ո՞ որ ի սկզբանէ երևի, և յաներևոյթսն լուծանի. օրինակքն ահեղք. որ լինիք ձկտեալք⁹ ի բնութիւն ազգակցին ձերոյ. ո՞ որչափ ցուցաւ¹⁰, զի զոր ցանկայքն¹¹ տեսցուք¹². ո՞ որքան երկայնեաց բանս, զի զազգակիցան թշնամանեսցէ. ո՞ որ¹³ չարչարեցան, զի որ իցէն ցուցցի, քանիցս անգամ համբերեաց, զի մի ի նմանէ յանդիմանեսցի. որքան աշխատեցաւ¹⁴, զի զառ

1. Գ և Գ. օր. յաւելուն դիւր:	9. Գ. օր. ճգեալք:
2. Գ և Գ. օր. գիտեմ:	10. Գ. օր. ո՞ որչափ յցուցաւ:
3. Գ և Գ. օր. ասեմ:	Գ. օր. ո՞ որ ոչ ցուցաւ:
4. Գ. օր. կրճատեսցես:	11. Գ և Գ. օր. ցանկացալքն:
5. Գ և Գ. օր. ազգակցիքն:	12. Գ. օր. յաւելու ապա որ.
6. Գ. օր. վայելուչ եւ ճշմարիտ բարի:	պիսի ինչ եղէ զի զմեզ ծանիցուք:
7. Գ և Գ. օր. յաւելուն արտաքոյ:	13. Գ. օր. ո՞ որքան բռնամեկեցաւ եւ յարշարեցաւ:
8. Գ. օր. շունի ո՞ որ... ա.	14. Գ. օր. նախատեցաւ:
դադակէ:	

ի նմանէն իմացի. զի՞նչ է իմացականն¹, ոչ ինչ է ընդ վայր, այլ ամենայն ինչ օրինակաւ եղև. այլ այլ ժամ կացեր տեսանել զմեզ Եգիպտէս իբրև զՀեզ և զցած. և զի զայս չունիս ով իշխան. իշխեմ իբրև զօրաւոր². քանզի և ես և մեր նմանիք ի սոյն³ փութամբ թողլով պքեզ, զի կացցես որպէս և եսդ. և զոր ինչ ոչ պիտես դու վասն քո, դիպեսցի քեզ:

Իսկ նա յանդգնէր մերձենալ ի փայտն զի լուծցէ զԱնդրէաս, զի քաղաքն ամենայն խռովեալ էր վասն նորա: Իսկ սուրբն Անդրէաս ասաց. Որ ի քո փայտիս վերայ կախեալ կամ ես Անդրէաս, մի եղիցի ինձ ի ամանէ լուծանիլ Տէր. և որ ի քո խորհրդածութեանս կամ, մի մատներ զմեզ անամօթ⁴ բանսարկուին. Յիսուս որ քոյին շնորհօքդ կախեցայ⁵, Հակառակորդն մի լուծցէ զիս. Հայր սուրբ որ ծանեայ պքո մեծութիւնդ, փոքրն մի խոնարհեցուցէ զիս. այլ ընկալ զիս Տէր որում եսդ ցանկացայ, զոր եսդ սիրեցի, զոր եսդ գիտեմ⁶, զոր ունէիդ իսկ, որոյ եմդ իսկ⁷ ընկալ զիս, որպէս զի և իմովս վախճանիս եղիցի սոցա միաբանակցացս իմոց ժողով Հանգստեան ի քումէ մեծութենէդ⁸: Եւ ասացեալ զայս, առաւել ևս փառաւորեալ զՏէր, աւանդեաց զհոգին ի վերայ բազում գթութեանց⁹ իւրոց:

Եւ յետ վախճանի երանելոյն, Մաքսիմիդեայ կին իշխանին Հանդերձ Ստրատոկղեաւ իջուցեալ զմարմին երանելի առաքելոյն, և իբրև երեկոյ եղև Հարկաւոր խնամով պատեաց և թաղեաց ի սուրբ և ի գեղեցիկ⁹ գերեզմանի: Եւ էր ի բաց մեկնեալ յեգիպտոէ վասն վայրենի անձին նորա և անօրէն կրօ-

1. Գ. և Դ. օր. յաւելուն զի՞նչ:
ցոչցականն, ոչ ինչ է ընդու-
նայն

2. Գ. օր. զմօտաշոր:

3. Դ. օր. ի մերձ փոքրամի
հանապազ:

4. Դ. օր. անօրէն:

5. Գ. օր. յաւելու անամօր:

6. Դ. օր. սիրեմ:

7. Գ. օր. ի քում մեծութեանդ:
Դ. օր. ի քումմէ հանգստե-
նեդ եւ ի քումմէ մեծութենեդ:

8. Գ. օր. գոհութեան: Դ. օր.
պճոյնութեանց իւրոց ի փառս
Աստուծոյ:

9. Դ. օր. ի եր:

նիցն, և յայնմ հետէ ոչ կարէր¹ անսալ նենգաւոր² բանից նորա, զի մի ի կեղծաւորէն³ խաբեսցի, այլ յանձն առեալ զպարկեշտ և զհեզ⁴ վարս սիրովն Աստուծոյ, շնորհօքն Քրիստոսի⁵ հանդերձ երանելի եղբարքն բնակէր. զոր բազում անգամ աղաչեցեալ յեգիստեայ, խոստովանելով⁶ զի իշխեսցէ ամենայն կենաց իւրոց, և ոչ կարացեալ զնա հաւանեցուցանել, ի գիշերի յարուցեալ գաղտ յիւրոցն ամենեցուն, ելեալ ի բարձրութիւն ապարանիցն⁷ և ընկեցեալ զինքն ի խոնարհ, չարաչար մահուամբ մեռանէր⁸:

Իսկ Ստրատոկղէս որ էր եղբայր նորա ըստ մարմնոյ, ոչ ինչ կամեցաւ ի մնացեալ իրս ինչ նորա մերձենալ, քանզի անորդի դժնեայն այն⁹ վախճանեցաւ. զայս ասելով՝ Եգիստէ, ինչք քո ընդ քեզ եղիցի ի կորուստ, այլ ես զՅիսուս միայն սիրեցից: Քանզի ունէր եղբայր նորա բազմութիւն ստացուածոց ներքոյ և արտաքոյ, և զարշելի համարեալ զամենայնն ասելով, թէ ոչ պիտոյ է ինձ այդ ժառանգութիւն, զի այդ ամենայն բանսարկուին մասն է. այլ ինձ եղիցի յայսմհետէ խոկալ յերանելի և ի ցանկալի պատուիրանս Տեառն որ անճառք են և անհասանելիք: Եւ զլուի¹⁰ ինձ կատարածի այն լիցի զոր և աղօթս առնեմ ի նմին կալ մինչև իսպառ, երեւելաց և աներեւութից՝ որ միայն յստակ մտաց է յայտնի, զի հաւատակիցք իմ զայն ընկալցին հաղորդութեամբ¹¹ և միաբանութեամբ սուրբ աղօթից. զի բացցէ Յիսուս զամենեցունց ականջս առ ի լսել և ընդունել զշնորհս պարգեւաց նորա յաւիտեանից յաւիտեանս. ամէն:

1. Գ. և Դ. օր. կամեր:

2. Դ. օր. անօրէն բանից նենգաշորիկ:

3. Գ. օր. ի կեղծաշորշորեկեկ:

4. Գ. օր. զսուրբ:

5. Գ. օր. սիրոյն Քրիստոսի. յնորհօք հոգշոյն. Դ. օր. սիրովն Քրիստոսի:

6. Դ. օր. աղայեալ Գ. և Դ. օր. Եգիստեայ խոստանալով:

7. Դ. օր. պարսպաց:

8. Կ. օր. սատակեր:

9. Դ. օր. չունի դժնեայն այն:

10. Դ. օր. գլուխ ամենայն կատարածիկ.

11. Դ. օր. խաղաղութեամբ:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԱՆԴՐԷՅԻ ԵՒ ՄԱԹԷՈՍԻ

ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԳՆԱՑԻՆ ՅԱՇԵԱՐՀՆ ՄԱՐԴԱԿԵՐԱՑՆ

Յորժամ առին հրաման սուրբ առաքեալքն քարոզել ընդ ամենայն աշխարհս զաւետարանն Քրիստոսի, և մկրտել զամենայն հեթանոսս յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, եհառ վիճակն Մաթէոսի երթալ յաշխարհն մարդակերաց, զոր ասեն ոմանք թէ Սինաւայն իցէ, ի ծովեղերն Պոնդոսի: Եւ էին բնակիչք քաղաքին այնորիկ մարդակերք, որ ուտէին զմեռեալս իւրեանց, և զորս կամէին թմբեռադեղաւք հանէին զմարդ ի խելաց, և թափէին ի մըտաց, զորոց հանէին զաչս և դարմանէին զաւուրս երեսուն, և ապա զենուին զնոսա, զմիսն ուտէին և զարիւնն ըմպէին. ելանէին ի ճանապարհս ծովով և ցամաքով, և որսացեալ զմարդիկ այսպէս սունէին. և էր այն սովորութիւն նոցա ոչ վարել և ոչ վաստակել:

Եւ յորժամ եմուտ Մաթէոս ի քաղաքն, կալան զնա որպէս զօտար այր, և տարեալ ի բանտն արքունցին զթմբադեղն և խաւարեցուցին զաչան: Իսկ նա շնորհօքն Քրիստոսի ոչ ի մոտցն անկաւ և ոչ ի խելացն թափեցաւ և ոչ յաչացն կուրացաւ. այլ աղօթէր զուարթ սրտիւ և գոհանալով զԱստուած փառաւորէր, և հայցէր ի նմանէ զօգնութիւն և զփրկութիւն անձին իւրոյ: Եւ ձայն եղև առ նա յերկնից և ասէր. Մի՛ երկնչիր Մաթէ, զի ես ընդ քեզ եմ, համբերեա՛ աւուրս քսան և եօթն, և ես առաքեցից առ քեզ զառաքեալն Անդրէաս, որ հանէ ըզքեզ այտի և զմոլորեալ մարդիկդ դարձուցանէ առ

իս: Եւ յետ քսան և եօթն աւուրն երեւցաւ Տէրն Անդրէի, և ասէ. Արի և գնա՛ յերկիրն մարդակերաց, և հան զՄաթէոս ի բանտէն:

Իսկ Անդրէաս ծանր համարեցաւ զհրամայեալն նմա ի Տեսունէ, վասն ծերութեան և անկարութեան մարմնոյն: Եւ երրորդ անգամ երեւցաւ նմա Տէրն, և նա հրաժարեալ ի գնալոյն: Եւ ապա չորրորդ անգամ երեւցաւ Տէր Անդրէի, և ասաց. Ե՛րթ գնա՛ յօգնութիւն Մաթէի և մի յապաղեր: Եւ նա յարուցեալ գնաց աշակերտօքն հանդերձ ի ծովեզերն, և եղիտ անդ նաւ մի զոր Տէր պատրաստեաց, և ինքն Քրիստոս երեւցաւ ի կերպարանս նաւապետի, և աւարար այլ հրեշտակս նաւավարս: Եւ տեսեալ Անդրէի զնաւն և զնաւապետն նաւավարօքն և ոչ ծանեաւ զնոսա, և հարցեալ զնոսա թէ, ո՞ւր կամիք երթալ. և սոքա ասին, յերկիրն մարդակերաց: Ասաց Անդրէաս. Առէք և զմեզ ընդ ձեզ: Ասէ նաւապետն. Տուք զվարձս նաւինս: Ասէ Անդրէաս. Ոչ նաւիդ վարձ ունիմք և ոչ հաց որ ուտեմք: Ասէ նաւապետն. Եւ ո՞րպէս երթաք: Ասէ Անդրէաս. Ես աշակերտ եմ Յիսուսի Քրիստոսի, Որդւոյն Աստուծոյ, և հրաման ունիմ ի վարդապետէն իմմէ զի ոչ ինչ առից զհետ իմ, ոչ հաց և ոչ գրամ: Ասէ նաւապետն. (վասն) սուրբ հրամանաց վարդապետին քո, առից զքեզ ի նաւս, բայց զաշակերտաց քոց դու հոգա զկերակուր: Ասէ Անդրէաս. Եւ սոքա եւս ունին զայս պատուէր ի Տեսունէ մերմէ, ոչ ինչ բառնալ ընդ ինքեանս: Ասէ նաւապետն. Վասն հրամանաց վարդապետին ձերոյ, եկայք մտէք ի նաւս, և տարայց զձեզ ուր և կամիք, և թէ քաղցենայք և ծարուիք տաց ձեզ հաց և ջուր: Եւ մտեալ Անդրէաս ի նաւն և նստաւ: Ասէ նաւապետն. Տուր զրոյց ի վարդապետէն քումմէ թէ որպիսի մարդ էր նա և կամ զինչ արար ի վերայ երկրի: Եւ Անդրէաս սկսաւ պատմել նաւապետին և նաւավարացն զամենայն սքանչելիսն զոր արար Քրիստոս: Ասէ նաւապետն. Դու տեսեր զնա, եթէ յայլոց լուար վասն նորա: Ասէ Անդրէաս. Այո՛, ես

չրջեցայ ընդ նմա երեք ամ և չորս ամիս, կերայ և արբայ ընդ նմա, և բնագում անգամ բերան ընդ բերան խօսեցայ ընդ նմա: Եւ առաջին աշակերտ եմ ես նորա, եղբայր Պետրոսի գլխաւորի առաքելոցն:

Եւ մինչդեռ խօսէին Անդրէաս, ննջեաց, և զարթուցեալ գտաւ ի դռուն քաղաքին. և ապա գիտացեալ Անդրէաս, թէ այն որ ի նաւին էր՝ Տէրն էր հրեշտակօքն. և դռնութեամբ փառս ետ Աստուծոյ:

Յայնժամ երևեցաւ Տէրն նմա ի կերպարանս գեղեցիկ մանկան, և ասաց նմա յառաջագոյն զոր ինչ հանդիպելոց էին նմա փորձանք ի զազանաբարոյ մարդկանէն, և ապա յետ այնորիկ դարձուցանել զնոսա յաստուածգիտութիւն: Եւ ի մտանելն Անդրէի ի քաղաքն, գնաց ի բանտն ուր էր Մաթէոսն, և աղօթիւքն Անդրէի եղեն պահապանքն իբրեւ զմեռեալս, և ինքնին բացաւ դռնն բանտին, և մտեալ արձակեաց զՄաթէոս աշակերտօքն ի բանտէն: Եւ առաքեաց զնոսա ի լեռնն ուր էր առաքեալն Պետրոս. և մըտեալ Անդրէաս ի ներքսագոյն բանտն և ետես անդ արս բազումս մերկս և կոյրս և ընդվայրախօսս, որք ուտէին զխոտ իբրեւ զանասունս: Եւ բախեալ ըզկուրծսն իւր ելաց ի վերայ նոցա, և ձեռն եղեալ կարդաց զանունն Քրիստոսի, և նոյնժամայն բացան աչք և միտք մոլորեալ արանցն, և եհան զնոսա արտաքոյ քաղաքին, և տնկեաց անդ զգաւազանն իւր, որ առժամայն արմատացաւ և պողաբերեաց թուղ: Եւ ասաց նոցա Անդրէաս ուտել զպտուղ ծառոյն և մնալ ի տեղւոջն և անսալ նմա: Եւ էին արք երկու հարիւր և ինն, և կանայք քառասուն և ութ, զորս ազատեաց ի մահուանէն և լուսաւորեաց զամենեւեան հոգւով և մարմնով. և որչափ ուտէին ի թզոյն, ևս քան զեւ շատանայր պտուղն:

Եւ եմուտ Անդրէաս ի միւս բանտն, և եգիտ ի նմա հնձանս յորում ժողովէին զարիւնս մարդկան և ըմպէին. ետես և զդահիճան որք ունէին զսուրս ի ձեռս իւրեանց և յուզէին զմարդիկքն զորս կամէին զենուլ, և ոչ գտանէին: Իբրեւ տեսին զԱն-

դրէաս զարհուրեցան և անկաւ սուրն ի ձեռաց նոցա. և սկսան ողբալ և ասեն. Զինչ արասցուք, զի մեռանիմք ի սովու: Եւ կալեալ այր մի ծեր և կամէին զենուլ, և նա ասէր. Ահա ունիմ որդի մի երիտասարդ, գէր և գեղեցիկ, զնա առեալ զենէք և մի զիս. նոյնպէս և պառաւ մի տայր զդուստր իւր ի զենումն: Իսկ Անդրէաս կայր հիացեալ ընդ զազանաբարոյ միտս նոցա, և աղաչէր զԱստուած տալ նոցա հոգի զգաստութեան:

Յայնժամ երևեցաւ սատանայ իշխանաց քաղաքին և ասէ. Վայ ձեզ և եղուկ կենաց ձերոց, զի մեռանիք ի սովու. արդ ունին դիք բանից բերանոյ իմոյ, զի խրատ մի տամ ձեզ, եթէ կամիք որ ապրիք, խընդրեցէք զօտար այրն որ եմուտ ի քաղաքս և փախոյց զբանտեալս և զպարարեալս ձեր ի զենումն, զնա կալարուք և սպանէք, քանզի զդահիճան ցնորեցոյց և զպարարեալս փախոյց: Եւ Անդրէաս կայր և տեսանէր զսատանայ, և լսէր զինչ խօսէր. բայց սատանայ զԱնդրէաս ոչ տեսանէր, այլ զձայնն միայն լսէր, նոյնպէս և մարդիկն ոչ կարէին տեսանել, այլ զձայնն միայն լսէին որ աղօթէր և սաստէր սաւ տանայի:

Յայնժամ հրամայեաց Տէր Անդրէի, և երևեցաւ նոցա, որ կալան զնա և կապեցին զոտիցն պարան, և քարչեցին ընդ փողոցս և ընդ հրապարակս քաղաքին զաւուրս երեք, մինչև կոտորեցան ամենայն ոսկերք նորա և հեղաւ բազում արիւն ի մարմնոյն: Եւ Անդրէաս աղաղակեաց առ Տէր, և նոյնժամայն տեսեալ ծառս բուսեալս ի տեղւոյն ուր հեղաւ սուրբ արիւն նորա, լի պողովք, ընդ որ յոյժ ուրախացեալ, և առ ոչ ինչ համարեցաւ զչարչարանս, և այնպէս տարուն արկին զնա ի բանտ: Եւ իջեալ Տէրն ի բանտին, ողլացոյց զամենայն վէրս նորա, և ասաց նմա. Քաջալերեաց և մի երկնչիր, զի ես ընդ քեզ եմ: Եւ ի վաղիւն հանեալ զնա ի բանտէն, և սկսան չարչարել: Եւ էր ի մէջ քաղաքին բարձր բազին մի քարեայ, զոր տեսեալ Անդրէի, ասաց. Երկիր ի խա-

չէն Քրիստոսի յորմէ դողան երկինք և երկիր, և հան ջուր ի բերանոյ քումմէ, զի լինիցի ջրհեղեղ, ի խրատ անիմաստ և զազանաբարոյ մարդկան քաղաքիս: Եւ առժամայն ընդ ասել սուրբ առաքելոյն, հեղաւ ի բերանոյ բազնին ջուր աղի սաստիկ և լցոյց զքաղաքն, վերացաւ մինչ ի պարանոցն մարդկան, և բազումք մեռան. և եղեւ ջուրն զքաղաքաւ հրեղէն ամպք, զի մի կարասցեն փախչել: Եւ զայն տեսեալ, անկան առ ոտս առաքելոյն և մեծաւ թախանձանօք հայցէին զթողութիւն անձանց: Յայնժամ ասաց Անդրէաս ցրագինն. Դադարեաց և ցամաքեց՝ զջուրդ ի բերանոյդ, և առժամայն դադարեաց: Եւ իսկոյն պատառեցաւ երկիր և եկու զջուրն և զքագինն և զալեւորն որ ետ փոխանակ իւր զորդին ի գենումն և զչորեքտասան դահիճան և զպառաւն, մինչև դադարեաց առաքեալն ի քարոզելոյն և եհան զնոսա: Շիջաւ հրեղէն ամպն որ շրջապատեալ էր զքաղաքաւն, և սկսաւ Անդրէաս քարոզել և ուսուցանել զժողովուրդն, որք հաւատացին ի Քրիստոս, և մկրտեաց զամենեւեան: Եւ հան և զընկղմեայս անթիւ բազմութիւնս, շինեաց եկեղեցիս և կարգեաց քահանայս, կանգնեաց սուզան մկրտութեան և սեղան քաւութեան, մատոյց զաստուածային պատարագն և հաղորդեաց զնոսա մարմնոյ և արեան Որդւոյն Աստուծոյ, և զամենայն քաղաքացիսն լուսաւորեալ հաստատեաց ի հաւատս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Եւ յետ եօթն աւուր կատարմանն սուրբ եկեղեցւոյն, ել Անդրէաս անտի և գնաց ի Բուզանդիայ և անդ քարոզեալ սերմանեաց զբանն կենաց: Եւ ձեռնադրեաց զԵւստաքէոս աշակերտն իւր եպիսկոպոս Բուզանդիոյ, որ է մի յեօթանասնից աշակերտացն Քրիստոսի:

Եւ անտի գնաց սուրբ առաքեալն Անդրէաս Եփլադա, և անդ քարոզեաց զաւետարանն Աստուծոյ: Եւ դատաւորն Եգիատէս հարկ գնա ի բանտ, և բազումք մտանէին առ նա, և նա ուսուցանէր նոցա զհաւատս Քրիստոսի Աստուծոյ. ընդ որ բարկացեալ

դատաւորն, ետ հանել զնա ի խաչ ի պարտէզն: Եւ եկեալ Անդրէաս մերձ առ խաչին, և յոյժ գովեաց զնա, և քարոզեաց ժողովրդեանն զչնորչս որ տուան յԱստուծոյ՝ սրբոյ խաչին: Եւ ապա կալեալ կախեցին զնա ի խաչէն, և այնպէս աւուրս չորս կախեալ ուսուցանէր զբանն կենաց: Եւ դիմեցին բազումք ի վերայ Եգիպտեայ դատաւորին զի սպանցեն զնա, և արգել զնոսա սուրբ առաքեալն: Եւ ինքն սկսաւ գոհանալ զԱստուծոյ, և այնպէս յերկար աղօթելով աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած, ի նոյեմբերի երեսուն:

Սուրբ առաքեալն Անդրէաս էր ի ցեղէն Նեփթալիմայ, եղբայր Պետրոսի մեծի և առաջին աշակերտին Քրիստոսի:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՅԱԿՈՐԱՅ

Թէ՛ ՈՐՊԷՍ ԳԵԱՑ Ի ՍՊԱՆԻԱՅ ԵՒ ԴԱՐՁԵԱԼ ԵԿՆ ՅԵՐՈՒՍԱԴԷՄ

ԵՒ ԳԼԽԱՏԵՑԱԻ ԵՒ ՄԵՌԵԱԼ ՄԱՐՄՆՈՎ

ԳԵԱՑ ԴԱՐՁԵԱԼ Ի ՍՊԱՆԻԱՅ ՈՐ ԵՒ ԱՅԺՄ Ս. ՅԱԿՈՐ ԿՈՉԻ

Ճառագայթ արփիահրաշ և անպարագրելի և լոյս
համատարած անմատոյց և անշիջանելի և ծագումն
անխմանալի, անհետադօտելի յէութենէ՛ Հօր. անժա-
մանակ և անհատուած և անախտ ծնունդ ի սրտէ
նորա, խորհուրդ և բան և իմաստութիւն Հօր Աս-
տուծոյ: Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս որ կամաւ
խոնարհեցար յանճառելի փառացն հայրենի, և առեր
զկերպարանս ծառայի և եղեր մարդ ճշմարիտ ա-
ռանց մեղաց, աստուածացուցեր զմարմինն յոր միա-
ցար՝ քեզ հաւասար, և միով բնութեամբ անշփոթ
և անբաժանելի, միով ներգործութեամբ և կամօք,
և միով զօրութեամբ կատարեցեր զհայրախնամ տը-
նօրէնութիւնն աստուածացեալ մարմնովքով, զոր հայ-
րական հոգւոյն ազդեցութեամբ սուրբ մարգարէքն
կանխաւ ճառեալ ծանուցին, և շրջեցար մարմնով
յաշխարհի և կատարեցեր աստուածապէս զահաւոր
և զմեծամեծ սքանչելիսն. վկայեցար Աստուած ան-
թերի ի Հօրէ և ի Հոգւոյն սրբոյ ի սուրբն Յորդա-
նան, և ի լեառն Թափօրական: Ժողովեցեր և զըն-

տրեալ դասս առաքելոց և նոքօք լուսաւորեցեր զսիւ-
գերս: Եւ եկիր ի լրումն կատարման ամենայն գրե-
լոցն վասն քո, և զարմանագործ խորհրդով համբե-
րեցեր անպատում նախատանաց և հալածանաց և
չարչարանաց, և անպարտականդ վասն մեր յանձն
առեր կամաւ զխաչն և զմահ: եղար ի գերեզմանի,
իջեր ի ստորին վայրս մահու, և զմեծահանգէս հիմն
ի վեր տապալեցեր զաշտարակս զժոխոցն: Արձակե-
ցեր զարգելեալսն ի դառն բանդէն և կապեցեր զան-
օրէն յաղթանդամ հսկայն, և խափանեցեր զգօրու-
թիւն մահու և յարեար երեքօրեայ, երեւեցար առա-
քելոցն և այլոց բազմաց: Հաստատեցեր զյոյս յա-
րութեան մերոյ ի լրումն ժամանակաց և ձեռնադրե-
ցեր հայրական օրհնութեամբ զառաքեալսն եպիսկո-
պոսունս, և առաքեցեր զնոսա քահանայական շնոր-
հօք լուսաւորել զխաւարամած աշխարհս և ամբար-
ձար լուսեղէն ամպովք և հրեղէն զօրօք, և նստար
յահեղակերպ յաթոռն հայրական յորմէ ոչ հեռա-
ցար: Եւ առաքեցեր զքո փառակից Նոգիդ սուրբ
հայրական, որ իջեալ ի դասս առաքելոցն և հրազի-
նեալ մխեաց և պնդեաց զնոսա հրահոսան վտակօք
և հրեղէն լեզուօք իմաստնացոյց զնոսա. և սուրբ ա-
ռաքեալքն արկին վիճակս և բաժանեցին զաշխարհս
յերկոտասան մասունս և գնացին յիւրաքանչիւր վի-
ճակ քարոզել զբանն:

Վնաց և սուրբ առաքեալն Յակոբոս, հղբայրն
Յովհաննու, ի հեռուոր աշխարհն Սպանիացւոց ի սահ-
մանեալ վիճակն իւր. և մտեալ ի գաւառն չրջէր ընդ
գաւառս և ընդ գեօղս, քարոզէր զաւետարանն Աս-
տուծոյ և ասէր. Եկայք առ լոյսն ճշմարիտ Քրիստոս
որ ծագեցաւ մեզ արեգակն արդարութեան ի հայ-
րական ծոցոյ. քանզի վասն փրկութեան մարդկան
Միածին որդին անեղին Աստուծոյ, խոնարհեցաւ յեր-
կիր և զգեցաւ մարմին ի կուէն և եղև մարդ ճշ-
մարիտ առանց մեղաց, և աստուածացեալ մարմնովն
կատարեաց զբանս մարգարէիցն զոր սուրբ Հոգւովն
գրեցին. համբերեաց նախատանաց և չարչարանաց

խաչի և մահու, թաղեալ և երեքօրեայ յարուցեալ և համբարձեալ նստաւ ընդ աջմէ Հօր իւրոյ յերկինս, և առաքեաց զմեզ քարոզել մարդկան զի ծանիցեն զարարիչն իւրեանց: Եւ հաւատացելոց իւրոց խոստացաւ առնել յարութիւն յառուրն վերջին և տալ նոցա զերանաւէտ և զանկախճան փառան և զհանգիստն՝ որ կատարեն զկամս Հօր նորա սրբութեամբ և բարեգործութեամբ: Եւ մեք որ էաք աշակերտք նորա, կերպք և արբաք ընդ նմա համարձակ, զի ծածուկ էր աստուածութիւն նորա և տեսաք աչօք մերովք զգարմանալի գործս նորա և զհայրական զանկատում փառս նորա: Եւ այլ այսպիսի վարդապետութեամբ բանայր և զնէր առաջի նոցա զպատիւ փառացն Քրիստոսի, և զունայնութիւն կենցաղոյս այսորիկ և զճմարտութիւն հանդերձեալ կենացն և փառացն, և որպէս զժիր մշակ անդադար վարդապետէր և խրատէր զամենեւեան զալ առ լոյսն Քրիստոսի, որ ծագեցաւ ասէ ձեզ, և ասեցէք զխաւարն յորում նստէիք:

Իսկ անօրէն և անիրաւ ազգն խուժադուժ բնաւ ոչ ընկալան զերանելի առաքեալն Յակոբ և ոչ լուան վարդապետութեան նորա, և ոչ ընդունեցան զանունն Քրիստոսի: այլ հալածեալ ի բաց վանեցին զնա ի գաւառաց իւրեանց: Եւ կին մի հաւատաց ի Քրիստոս և մկրտեցաւ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և էր նա հեզ և բարեսէր, և սպասաւոր լինէր սուրբ առաքելոյն Յակոբայ և պաշտէր զնա յընչից իւրոց: Իսկ իբրեւ ետես առաքեալն Քրիստոսի Յակոբ զի ինաւ ոչ եմուտ բան նորա ի վերայ ժողովրդեան այնմիկ, վասն զի սառն նացեալ և քարացեալ էին սիրտք նոցա ի շնչոյ պիղծ զիւացն, վասն այնորիկ խորհեցաւ դառնալ յերուսաղէմ, զի անձկայր տեսանել զսուրբ տեղիս տնօրէնութեանն Քրիստոսի և զերանելի կոյսն Մարիամ և զեղբայր իւր Յովհաննէս և զՏեառն եղբայրն ըզնակովք: Քանզի յորժամ կամեցան զնալ առաքեալն ի վիճակս իւրեանց, նա ըստ հրամանի

Փրկչին, զՅովհաննէս Աստուածածինին պաշտօնեայ կացուցին և զՏեառն եղբայրն Յակովբոս՝ եպիսկոպոս երուսաղեմի։ Ասէ ցնա կինն մեծագգի որ հաւատաց ի Քրիստոս. Եկից և ես զհետ քո յերուսաղէմ, զի ցանկայր տեսանել զսուրբ Կոյսն և զայլ ամենայն տնօրինականն Քրիստոսի։ Եւ հաճոյ թուեցաւ բանք նորա սուրբ առաքելոյն Յակովբայ, վասն որոյ և տնկեալ ի ճանապարհ՝ եկեալ հասին յերուսաղէմ մեծաւ աշխատութեամբ։

Եւ կինն այն ետես զսուրբ Կոյսն Մարիամ և զայլն ամենայն որում ցանկայր, և ցնծացաւ և բերկրեցաւ և առաւել հաստատեցաւ ի հաւատսն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, զոր լուաւ ի Յակովբայ սուրբ առաքելոյն և գոհանալով փառաւորեաց զՔրիստոս թագաւորն փառաց, որ է օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից։

Իսկ սուրբ առաքեալն Յակոբոս յորժամ եկն եհաս յերուսաղէմ ի վիճակէն իւրմէ, և տեսեալ զսուրբ Աստուածածին և զսուրբ տեղիսն Քրիստոսի, ուրախացաւ ի փառս Աստուծոյ։ Ապա ոչ հեղգացաւ, այլ մեծաւ համարձակութեամբ սկսաւ քարոզել և աւետարանել զՔրիստոս՝ ի մէջ Հրէիցն յերուսաղէմ և շուրջ գնովաւ ի սահմանս Յուդայ և Հրէաստանի մինչև ի Սամարիա, և բարոզէր յամենայն ժողովս Հրէիցն և ասէր. Հաւատացէք ի Քրիստոս վկայութեամբ սուրբ մարգարէիցն՝ զոր յառաջագոյն գուշակեցին վասն երեւմանն Քրիստոսի ի մէջ մարդկան։ Եւ առնէր նշանս մեծամեծս Քրիստոսի զօրութեամբ, և բազումք հաւատացին ի Քրիստոս՝ վարդապետութեամբ սրբոյն Յակովբայ և մկրտեցան յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ։ Նա և սուրբ առաքեալն աւետարանէր նոցա զամենայն զոր ինչ արար Քրիստոս. ստուգէր և ճշմարտէր զոր վասն Քրիստոսի ասացին սուրբ մարգարէքն Հոգւովն սրբով։ Եւ անուամբն Քրիստոսի առնէր նշանս մեծամեծս առաջի ամենայն ժողովրդեանն, որով զարմացեալ հիանային Հրեայքն և ոչ կարէին տալ պատասխանի։ Վասն

որոյ և ել համբաւ նորա ընդ ամենայն գաւառն և բազումք երթային ի լուր սքանչելեացն և հաւատային ի Քրիստոս և մկրտէին:

Եւ ահա էր ի ժամանակին յայնմիկ այր մի՝ ուրում անուն Հերմոգինէս կոչուր, և էր նա մոլեալ ի չար աղանդս կախարդութեան և դիւթութեան, և էր աշակերտ նովին կախարդութեամբ որ կոչէր ֆիլէդոս: Եւ նոքա զբազումս զարմացուցանէին դիւթութեամբն. առ աչս մարդկան առնէին սուտ նշանս որպէս Յանէս և Յարմէս, Կենդասա և Նիկիտէս: Իսկ յորժամ լուաւ Հերմոգինէս զլուր նշանաց և սքանչելեաց սուրբ առաքելոյն Յակոբայ, յղեաց առ նա զֆիլիդէս աշակերտ իւր և ասէ. Գնա՛ դու՝ առ Յակոբն այն որ ասէ, թէ ես աշակերտ եմ Յիսուսի, կոյց յանդիման նորա և տես թէ որպէս առնէ զնշանս և զսքանչելիս, դեղօ՞ք թէ արուեստիւք, թէ մերով զօրութեամբս, թէ անուամբ վարդապետին իւրոյ Յիսուսի, և եկեալ պատմեա ինձ:

Եւ աշակերտ նորա յարուցեալ առ ընդ իւր այր մի ճարտարաբան, և եկեալ առ սուրբ առաքելոյն վիճէին և ընդդէմ դառնային վարդապետութեան նորա և հաւատոցն որ ի Քրիստոս, և նոքա երկմըտեցուցանէին զժողովուրդն և ասէին, թէ Յիսուս ոչ է Որդի Աստուծոյ, ընդունայն են բանք աշակերտի նորա: Եւ յայնժամ զօրացեալ ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն երանելի առաքելոյն Յակոբ, վկայութեամբ մարգարէիցն զոր գրեցին վասն Քրիստոսի, զայն առեալ հաստատէր ի վերայ ժողովրդեանն Քրիստոսի, զի էր ստոյգ և ճշմարիտ Աստուած Յիսուս Քրիստոս և որդի Աստուծոյ և վասն փրկութեան մարդկան առաքեցաւ ի Հօրէ:

Եւ ֆիլէդոս դարձաւ առ վարդապետն իւր Հերմոգինէս, և ասէ ցնա, թէ այս գիտութիւն լիցի քեզ՝ թէ բնաւ ոչ կարէ ոք յաղթել Յակոբայ աշակերտին Յիսուսի, քանզի այլ է լուր ականջաց և այլ է տես աչաց, զի ահա տեսաք և առաջի մեր և ամենեցուն՝ անուամբն Յիսուսի դեռ բազումս եհան ի մարդ-

կանէ, զկոյրս լուսաւորեաց և զբոբոստս սրբեաց. նուե լուայ իսկ ի բազմաց որ ասացին, թէ կարող է սուրբ առաքեալն եռ ի մեռելոց յարուցանել յանուն Յիսուսի. և այս կարի մեծ և զարմանալի պահնչելիք են :

Եւ արդ եթէ կամիս և ախորժես զկեանս անձին քո, դու լուր ինձ որպէս բարեկամի քո. և թէ լես, լինի քեզ բարի և փրկութիւն անձին քում. դու փութա և արի անյապաղ գնա առ նա խոնարհ սրբ տիւ և հեզ հոգւով, անկիր առ ոտս նորա և աշակերտես նմա և հայցես թողութիւն ի նմանէ. ապա թէ ոչ գիտացիր, զի կախարդական արուեստ քո ոչ կարէ յաղթել նմա՝ զոր ես տեսի աչօք իմովք, այլ դու զբարին քո ընտրես: Ապա այս յայտնի լիցի քեզ, զի ես ոչ կամիմ նստել ի խաւարի, որովհետեւ տեսի զլոյսն ճշմարիտ. այլ կամիմ դառնալ առ նա և լինել աշակերտ ճշմարտութեան և հաւատոց նորա. քանզի այս անմտութիւն է, զլոյսն տեսանել և ի խաւարի նստել: Յայնժամ Հերմոգինէս մոգ խռովեցաւ յոգի իւր անհնարին դառնութեամբ, յորժամ լուաւ զայս ի փիլէդոսէ, և դիւաշունչ արուեստիւ իւրով կապեաց զփիլէդոս և այլ ոչ կարէր շարժել ի տեղւոջէն ուր կայր, և ասէ. Ահա տեսից թէ իցե՞ կարող Յակոբն քո զոր սիրեցեր, և ունի՞ զօրութիւն գալ արձակել զքեզ ի կապանաց իմոց: Եւ նոյնժամայն ահաքեաց փիլէդոս ի մանկանց իւրոց առ սուրբ առաքեալն Յակոբ ցուցանել նմա զչար պատառնումն որ ըմբռնեաց գնա: Եւ եկեալ ասէ, թէ կապեաց Հերմոգինէս զփիլէդոս կախարդական արուեստիւ, քանզի գովեաց զգործս քո և ինքն կամեցաւ գալ աշակերտիլ քեզ: Եւ իբրեւ լուաւ զայս ի մանկանէն սուրբն Յակոբ, ետ զպարեգօտն իւր ի մանուկն և ասէ. Երթ դու առ փիլէդոս և ասա՛ այսպէս. Աստուած ի Յիսուս Քրիստոս որ խոնարհեցար վասն փրկութեան մարդկան, զմեռեալս յարուցեր և զկապեալս արձակեցեր, և այժմ արձակեա զփիլէդոս ի չար կապանաց յայսմանէ:

Եւ յորժամ ընկալաւ մանուկն ի ձեռս իւր զպարէ-
զօտն սուրբ առաքելոյն, ի նոյն ժամն լուծան կա-
պանքն՝ Քրիստոսի զօրութեամբն արձակեցաւ Փիլէ-
դոս և փութով եկն առ Յակոբ: Եւ իբրեւ ետես զայս
մոգն Հերմոգինէս վիրաւորեցաւ յոյժ, վասն զի տկա-
րացաւ չար դիւթութիւնն և ոչ կարաց կալ ընդդէմ
ճշմարտութեանն. և ի ժամն այն կոչեաց առ ինքն
զչար դեւան և ասէ ցնոսա. Ասացէք եթէ այս ըն-
դէ՞ր է զի. անկեալ տկարացայք. և դեւքն ոչ ետուն
պատասխանի նմա. ապա իմացան որ Քրիստոսի զօ-
րութիւն քակեաց զչար մեքենայս նոցա. և Հերմո-
գինէս ափշեալ և յիմարեալ և նոյն ժամայն զամե-
նայն դեւան առաքեաց առ սուրբն Յակոբ, և ասէ.
Կալեալ կապեցէք և բերէք առ իս զՅակոբն զայն և
ընդ նմա զՓիլէդոս աշակերտն իմ, զի հատուցից
նմա ըստ արժանաւորութեան նորա, զի մի և այլ
ընկերք նորա զնոյն գործեն: Ապա եկեալ հասին
դեւքն ի տեղին ուր կայր սուրբ առաքեալն յաղօթս,
և տարածեալ ընդ արեւելս զբազուկս իւր, և կա-
ցեալ դեւքն ի վերոյ յօղս՝ սկսան աղաղակել և վա՛յ
գոչել ի վերայ անձանց իւրեանց, և ասեն, թէ ու-
ղորմեաց մեզ սուրբ առաքեալ Քրիստոսի. քանզի
ահա սաստիկ տագնապեալ տանջիմք չարաչար յա-
ռաջ քան զժամանակն մեր: Եւ սուրբն ասէ. Ո՛վ
չարութեան և մոլորութեան հոգիք, վասն որո՞ց իրաց
եկեալ էք աստ. և դեւքն ասեն. Մոգն Հերմոգինէս
առաքեաց զմեզ առ քեզ զի կապեալ տարցուք առ
նա, նոյնպէս և զՓիլէդոս. իսկ յորժամ եկաք աստ,
նա հրեշտակ Տեառն կապեաց զմեզ չարաչար և
կիզիմք յանշէջ հրոյս: Իսկ սուրբ առաքեալն ամ-
բարձեալ զձեռն ասէ. Յանուն Հօր և Որդւոյ և
Հոգւոյն սրբոյ արձակեցէ՛ զձեզ հրեշտակ տեառն
իմոյ. և առժամայն լուծան կապանք նոցա:

Եւ ասէ ցնոսա սուրբ առաքեալն Քրիստոսի. Գը-
նացէք առ Հերմոգինէս և բերէք զնա առ իս: Եւ
յորժամ լուան զհրաման սուրբ առաքելոյն, գնացին
առ Հերմոգինէս, և տանէին զնա կապանօք և նա-

խատանօք. ասէին, դու առաքեցեր զմեզ ի տեղի չարչարանաց, մինչև ողորմեցաւ սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Յակոբոս, և եթէ ոչ էր մեզ հրամայեալ՝ չարչարէաք զքեզ: Իբրև բերին զմոզն առ սուրբն Յակոբ, ասէ ցնա սուրբն Աստուծոյ. Այ ափշեալ և յիմարեալ քան զամենայն մարդիկ Աստուծոյ, ատելի և թշնամի արդարութեան, որ դու քո կամաւ լինիս ընկեր բանսարկուն. և արդ՝ ասա ինձ թէ ընդէ՞ր առաքեցեր զդեւան հակառակ ինձ, որ թէ այժմ մասնէի զքեզ ի ձեռն դոցա, սատակէին զքեզ որպէս և վայելէ քեզ: Իբրև լուան չար դեւքն զուղաղակ բարձին և ասեն. Ով սուրբդ Աստուծոյ, սուր մեզ հրաման ի վերայ դորա զի առցուք զվրէժ նա խատանաց քոց: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն Քրիստոսի. Ահա աղիկ փլիւզոս կայ առաջի ձեր, ընդէ՞ր ոչ ըմբռնէք զդա և տանջէք: Իսկ դեւքն ետուն պատասխանի. Մեք զմի մեղուկ ոչ կարեմք մնասել որ կայ ընդ հովանեաւ յարկի քո: Յայնժամ ասէ ցփլիւզոս՝ առաքեալն Քրիստոսի. Որպէս զի ծանիցէ Հերմոգինէս և ի միտ առցէ զբարի և զանոխակալ քաղցր վարդապետութիւն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ և զսուրբ հրամանս նորա, վասն այսորիկ ոչ վայել է աշակերտաց Քրիստոսի հատուցանել չար փոխանակ չարի. այլ արասցուք նմա բարի փոխանակ իւր չարին զոր արար մեզ, ըստ հրամանի Փրկչի չին մերոյ, որպէս և նա հրաման ետ դիւացն կապել զմեզ, նոյնպէս և դու հրամայեալ դիւացն ի բաց կալ ի նմանէ և արձակեալ գնա: Իսկ յորժամ արձակեցաւ մոզն այն ի կապանաց դիւացն, անկաւ յերկիւղ: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Առե՞ր զփորձ սիրելեացն քոց, այժմ ունիս հրաման, գնա ուր և կամիս, զի ոչ հրամայեաց մեզ Քրիստոս բռնութեամբ դարձուցանել զդք առ նա, այլ զայն՝ որ լսէ հրամանաց նորա: Եւ ասէ Հերմոգինէս. Եւ զիմրդ իշխեմ երթալ, զի ահա տեսանեմ զբարկութիւն դիւացն ի վերայ իմ, զի թէ նշան ի քէն ոչ ունիցիմ, սատակեն զիս: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Ահա ընկալ ըզ-

զաւազանս իմ և կալ ի ձեռս քո և անփնաս մնաս
յամենայն տեղիս ուր և երթիցես զօրութեամբն
Քրիստոսի:

Եւ առեալ զզաւազանս սրբոյն Յակովբայ եկն ի
տուն իւր, և ահա ծագեաց ի սիրտ նորա լոյս աս-
տուածային, և եղ զզաւազանն ի վերայ պարսնոցի
իւրոյ և աշակերտացն, և նոյնժամայն առեալ զարկ-
ւըն ուր կային գրեանք դիւաշունչք կախարդութեան
իւրոյ և բերեալ եղ առաջի սուրբ առաքելոյն և
լուցեալ հուր՝ կամեցաւ այրել գնոսս: Եւ ասէ
սուրբն Յակոբ. Դիցուք յարկղդ կապար և եր-
կաթ և քարինս և ընկեցէք ի ծովն մեծ. և կա-
տարեաց Հերմոգինէս զսուրբ առաքելոյն հրամանն:
Եւ ինքն անյապաղ եկեալ անկաւ առ ոտս առաքելոյն
և աղաչէր զնա ասելով թէ, ով փրկիչ և նորոգող
խաւարեալ ոգւոց մարդկան, ընկալ սիրով զապաշա-
ւանս իմ և զդարձ մեղաւորիս, զի այնչափ մեղայ
առ քեզ, քանզի թերահաւատութեամբ կացի հակա-
ռակ ընդդէմ քո: Ասէ ցնա սուրբ առաքեալն Յա-
կոբ. Եթէ ի բոլոր սրտէ և ջերմեռանդն սիրով հա-
ւատաս և ճշմարիտ դաւանութեամբ զաս առ ճշ-
մարիտ լոյսն Քրիստոս, առցես զողորմութիւն և
զթողութիւն մեղաց: Եւ ասէ Հերմոգինէս. Ով սուրբդ
Աստուծոյ, և դու տեսիր զի այսպէս անարատ և հաս-
տատուն հաւատացի ի Քրիստոս, որ և զամենայն
գրեանս աղանդոյն իմոյ ընկեցի ի խորս ծովուն ըստ
հրամանի քում, ուրացեալ զամենայն բան կա-
խարդութեան, քանզի չարք էին և խաւարեցուցիչք
հոգւոց մարդկան: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Եղիցի
ընդ քեզ իմոյ հոգւոյս զօրութիւն և զնա ի տունս
նոցա և դոր չար բանիւք խաւարեցուցանէիր՝ այժմ
քարոզեա և ասա. Եկալք առ լոյսն ճշմարիտ Քրիս-
տոս, և զոր յառաջն ասէի, սուտ էր և խաբէութիւն
ստատանայի. և զինչսն զոր ժողովեցեր անօրէնու-
թեամբ, դու ի կամս Աստուծոյ բաշխեա աղքատաց
զնա. ապա դու հեռացիր յամենայն չարէ և ստացիր
զբարութիւն և լեր նոր փոխանակ հնոյ, և բարի

օրինակ ի մէջ մարդկան ի փառս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ արդ՝ վարդապետութիւն սուրբ առաքելոյն քաղցրացաւ ի սիրտ մոգին Հերմոգինէ, և անկեցաւ ի սիրտ նորա երկիւղն Աստուծոյ և բազում շնորհս ետ նմա Աստուած՝ ի ձեռն աղօթից սրբոյն Յակոբայ առաքելոյն:

Եւ արդ՝ յորժամ տեսին Հրեայքն զի կախարչն այն որ միացեալ էր ընդ սատանայի ամենայն չարութեամբ՝ այսպէս հնազանդեցաւ սուրբ առաքելոյն Յակոբայ, խորհեցան և ասեն, թէ աշակերտք և բարեկամք և ազգականք նորա հաւատան ի Քրիստոս: Եւ ըստ սովորութեան իւրեանց՝ առեալ արծաթ մատուցին կաշառս երկուց հազարապետացն որ էին յԵրուսաղէմ, որոց անուանքն Իզիոս և Գիոքիստէ. առեալ հրաման արկին ի բանդ զսուրբ առաքելուն Յակոբ: Եւ պատմեցաւ բանս այս ժողովրդեանն եւ ասեն ժողովուրդքն, եկեսցէ Յակոբ ի հասարակաց տառանն, և լուիցուք ի նմանէ և լիցի դատաստան ըստ օրինացն:

Իսկ յորժամ բերին զՅակոբ յատեանն, ասեն փարիսեցիքն. Զի՞նչ իցէ վարդապետութեան բանս այս զոր քարոզէ Յակոբ ի մէջ ժողովրդեանն. քանզի ահա տեսաք և գիտեմք ամենեքեան զՔրիստոս ընդ մահապարտ աւազակս խաչեալ և մեռեալ իբրեւ զմի ոք ի մահապարտաց: Եւ յայնժամ լցեալ սուրբ Հոգւովն առաքելուն Յակոբ, և բացեալ զբերան իւր ասէ. Եւսարուք ամենեքեան զբանս նահապետացն և սուրբ մարգարէիցն զոր գրեցին և վկայեցին վասն Քրիստոսի մարդեղութեանն և չարչարանացն, խաչելութեան և մահուն և թաղմանն, յարութեանն և համբարձմանն և նստելն ընդ աջմէ Հօր. զայս ամենայն մարգարէքն յայտնապէս գրեցին և վկայեցին ի վերայ Քրիստոսի:

Եւ արդ՝ իբրեւ կատարեաց սուրբ առաքելուն զբանս զայսոսիկ, և այլ բազում բանք հոգեշահք և մխիթարականք՝ լցեալ գիտութեամբ և իմաստութեամբ Հոգւոյն սրբոյ. յայնժամ ետ Աստուած զօրու-

թիւն և շնորհք ի բան նորա և լոյսն Աստուծոյ ծա-
գեաց ի սիրտս նոցա և ի հոգիս, և ամենեքեան իր-
րև ի միովէ բերանոյ աղաղակէին ասելով. Մեղաք,
անօրինացաք և յանցաւոր գտաք առաջի Աստուծոյ.
և արդ ծանո՛ մեզ թէ զինչ գործեսցուք ով ծառայ
Աստուծոյ կենդանւոյ:

Եւ սուրբ առաքեալն քաղցրալուր բանիւ ասէ.
Մի անյուսիք, այլ միայն հաւատացէք և մկրտեցա-
լուք յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և նա
քաղցր է և ողորմած, ջնջէ զմեզս ձեր: Եւ ժողո-
վուրդք որ անդ պատահեցան՝ հաւատացին ի Քրիս-
տոս և մկրտեցան, և եղև ուրախութիւն մեծ: Եւ
յետ սակաւ աւուրց, եհաս լուր համբաւոյն և սքան-
չելեացն առ Արիաթար քահանայապետ տարւոյն այ-
նորիկ: Յայնժամ լցեալ բարկութեամբ և սրտմտու-
թեամբ, յարոյց ի վերայ սուրբ առաքելոյն բազում
ամբոխս և խռովութիւնս: Եւ ահա այր մի, յոյժ
ստամբակ ի փարիսեցւոց անտի, որպէս դպիր նոցա,
եկեալ կալաւ և կապեաց զսուրբ առաքեալն, և ա-
ռեալ տարաւ յապարանս Հերովդէի Թագաւորի:
Քանզի այս Հերովդէս որդի էր Արքեղայոս Թագա-
ւորի, և Արքեղայոս որդի էր առաջին Հերովդէի
մանկակոտոր վիրազին. և այս Հերովդէս յոյժ չա-
րաբարոյ էր և հակառակ աշակերտացն Քրիստոսի,
վասն որոյ կամեցաւ հաճել զմիտս չրէիցն: Եւտ հրա-
ման գլխատել զսուրբ առաքեալն Յակոբ՝ զեղբայրն
Յովհաննու աւետարանչի. և ահա առեալ տանէին
զսուրբն ի տեղի կատարման իւրոյ: Իսկ նա երթայր
ցնծալով որպէս ի հարսանիս, և ասէր ցանձն իւր,
թէ, ահա ժամանակ համբերութեան, զի կատարես
զդաշն ուխտին՝ որ առ քեզ խոստացար կատարել:

Եւ ահա անդամալոյժ մի որ յերկիր անկեալ
դնէր անշարժ, աղաղակեաց զհետ սրբոյն Յակոբոյ
ասելով. Սուրբդ Աստուծոյ արձակեա զիս ի կապա-
նաց աստի. և սուրբ առաքեալն ասէ. Յանուն Հօր և
Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ և յանուն Յիսուսի Քրիս-
տոսի վասն որոյ երթամ ես ի գլխատումն յօժարու-

Թեամբ, արի և զնա առողջ անդամօք և անարատ մարմնով. և առժամայն ընդ բանին յարեաւ եկաց ի վերայ ոտից իւրոց և սկսաւ վագել և զնալ որպէս թէ բնաւ չէր տկարացեալ, և գոհանալով փառաւորէր զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Եւ զայս տեսեալ դպրին չարաբարոյ, որ տանէր զլխատել զերանելի սուրբ առաքեալն, և էր անուն դպրին Յովսիաս, և հիացեալ զարմացաւ ընդ ահեղ սքանչելիսն: Վասն որոյ և անկեալ առ ոտս սրբոյն Յակոբայ ասէ. Ով սուրբդ Աստուծոյ աղաչեմ գրեզ, վասն նորա՝ որով առնես զզարմանալի սքանչելագործութիւնդ, շնորհեա թողու թիւն ողորմելի անձին իմոյ, որպէս զի և ես եղէց արժանի՝ առնուլ մասն և բաժին ընդ քեզ: Իբրեւ ետես սուրբն Յակոբ զի ծագեաց աստուածային շնորհքըն ի սիրտ և ի հոգի նորա, ասէ ցնա. Հաւատամ ի Քրիստոս Աստուած ճշմարիտ և Որդի Աստուծոյ զոր Հրեայքն խաչեցին: Եւ Յովսիաս ասէ. Յօժար կամօք հաւատամ և խոստովանիմ զՔրիստոս Աստուած ճշմարիտ և Որդի Աստուծոյ ի բնութենէ նորա և համագոյ սուրբ Հոգւոյն: Եւ Աբիաթար քահանայապետն հրամայեաց ունել զնա, և ասէ ցնա. Եթէ ոչ ուրասցիս զՅիսուս՝ հատցի և գլուխ քո այժմ ընդ մահապարտիդ Յակոբայ: Յայնժամ Յովսիաս դպիր ասէ. Դու եղիցիս նդովեալ և ամենայն որ ինչ քո է, և պատուական անուն Քրիստոսի զոր Յակոբ քարոզէ՝ օրհնեալ և փառաւորեալ, և դունկուն լիցիս և անուն քո կորիցէ ի դժոխս:

Եւ բարկացեալ Աբիաթար քահանայապետն, և հար զքերան Յովսիաս դպրի, խորտակեալ զկզակս նորա: Եւ առաքեաց Աբիաթար առ Հերովդէս ծանուցանել նմա զիրսն, և խնդրեաց ի նմանէ զի և գլուխն Յովսիայ հատցի ընդ զլիւթն Յակոբայ. և նա ետ հրաման: Եւ առեալ տարսն ի տեղի կատարման զսուրբ առաքեալն Յակովբ. և նա աղաչեաց զդահիճն բերել սակաւ մի ջուր, և բերեալ ամանով ինչ, և ասէ սուրբ առաքեալն առ Յովսիաս. Հաւատամ ի բոլոր սրտէ բումմէ ի Հայր և յորդի և ի

Հոգին սուրբ: Եւ Յովսիաս ասէ. Այո՛, Հաւատացի եւ Հաւատամ եւ խոստովանիմ ուղիղ դաւանութեամբ ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի սուրբ Հոգին. եւ սուրբ առաքեալն առեալ զՅուրն տեառնագրեաց եւ եհեղ ի վերայ Յովսիայ, եւ ասէ. Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հօգւոյն սրբոյ. եւ ասէ. Ընկալ Քրիստոս Թագաւոր զդարձումն ծառայի քո ի Թիւ ընտրելոց քոց: Եւ դարձեալ ասէ սուրբ առաքեալն. Որդեակ Յովսիայ ժամ Համբուրեա զիս ի Համբոյր սրբութեան իբրեւ զեղբայր: Եւ իբրեւ Համբուրեցին զմիմեանս, եղ ձեռն ի վերայ նորա սուրբ Առաքեալն եւ տեառնագրեաց զդէմն նորա Քրիստոսի նշանաւ եւ գոհացեալ փառաւորեցին զԱստուծո՛:

Իսկ դաՀիճն զարմանայր ընդ գործս նոցա, եւ սուրբն Յակոբ յառաջ մղէր ընդդէմ սրոյն զՅովսիաս եւ քաջալերէր զնա ոչ երկնչել ի մահուանէ եւ ասէր. Ով որդեակ, այս մատուցանէ զմեզ ի հանգիստ արքայութեան Աստուծոյ. եւ դաՀիճն հանեալ զսուրն վերացոյց: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Ով որդեակ մի յապաղեր, կատարեա զհրամայեալն քեզ: Եւ երկոքեան տեառնագրեցին զանձինս իւրեանց եւ կամաւ խոնարհեցուցին զպարանոցս իւրեանց առաջի սրոյն մեծաւ ուրախութեամբ. եւ դաՀիճն եհատ զգլուխս երանելեացն եւ ընդ բղխումն արեանն հոտ անուշութեան բուրեաց:

Եւ արդ այսպէս կատարեցան երանելի մահուամբ սուրբ առաքեալն Յակոբ եւ Յովսիաս դպիր յամսեանն յուլիսի քսան եւ եօթն: Եւ ի նոյն ժամն Հրեշտակ Տեառն առեալ զգլուխ սրբոյն Յակոբայ լուսեղէն պաստաւաւակաւ եւ բերեալ եղ առաջի Տեառնեղբօր սրբոյն Յակոբայ՝ յեպիսկոպոսարանի անդ, եւ նա կոչեաց զՅովհաննէս զեղբայր սրբոյն Յակոբայ եւ տրտմեցան ընդ պատահումն եղբօրն. ապա դարձեալ ուրախացան յետ ասկաւ արտասուեացն եւ մխիթարեցին զինքեանս գոհանալով զԱստուծոյ, զի կատարեաց սուրբն Յակոբ զընթացս իւր բարւոք ի Քրիստոս, եւ էարբ զբաժակն ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. եւ ըղ-

գլուխն եղին ի պահեստի՝ մեծ պատուով ի նոյն յաթոռն Յակոբայ Տեառնեղբօրն, զի միացաւ ի գլուխն ամենեցուն Քրիստոս:

Իսկ երանելի և մեծազգի կինն այն որ ի Սպանիոյ ընդ սրբոյն Յակոբայ եկն յԵրուսաղէմ, յետ գլխատման սրբոյն՝ եկն առ Տեառնեղբայրն Յակոբոս և Յովհաննէս աւետարանիչն եւ փափազանօք խնդրեաց ի նոցանէ՝ զպատուական մարմին սրբոյն Յակոբայ զի գիցէ ի նաւ եւ տարցէ ի վիճակ իւր, քանզի կամեցաւ ինքն երթալ ի հայրենի գաւառն իւր. և նոքա ետուն ի ձեռս նորա զմարմին սրբոյն. և նա ուղիղ հաւատով եւ յուսով զմրոեաց և պատեաց զսուրբ մարմինն սուրբ կտաւովք և անուշահոտ խնկօք և ծածկարար իջոյց զնա ի Յուպէ, և յեզր քաղաքին ի կողմն հարաւոյ յեզր ծովուն պահեաց զնա ի ջուրն, կապեաց զնա ի սիւն մարմարեայ մինչև գտցէ նաւարկութեան ժամանակ:

Իսկ անօրէն Հրեայքն իմացան զգործս զայս և առաքեցին զհետ կնոջն արս օրինապահս զի առցեն զմարմին սրբոյն և այրեսցեն հրով և կամ ի ծովն ընկեսցեն. և Աստուած ի նոցանէ ծածկեաց զսուրբ մարմինն և նոքա դարձան յԵրուսաղէմ ունայն. և այս հրաշագործեցաւ ի վերնական խնամոցն վասն վիճակին իւրոյ: Եւ քրիստոսասէր կինն մեծազգի գրտեալ ժամանակ նաւարկութեան, պատրաստեալ զամենայն պէտս ճանապարհին և եկեալ ի գիշերի աստուածասէր արամբք զի առցէ զմարմին սրբոյն և գիցէ ի նաւ, և իբրեւ ոչ եգիտ զմարմինն՝ մահու չափ խոցեցաւ և լայր դառնապէս: Եւ սուրբն երեւեցաւ նմա և ասէ. Մի տրտմիր զի եկեսցես և զբացես զիս ի Սպանիա ի վիճակն իմ: Քանզի յորժամ պահեաց ի ծովն զսուրբ մարմինն և ինքն զնոց եմուտ ի քաղաքն, ի նոյն ժամն հրեշտակք Աստուծոյ վերադուցին զնա և զսիւնն, և տարան հանդէպ վիճակի իւրոյ: Եւ ոչոս գետ մի գայր ընդ մէջ վիճակի նորա և իջանէր ի ծովն. և հրեշտակքն դարձուցին

գաիւնն ուր կայր կապեալ սուրբ մարմինն և ընդ վտակս գետոյն ի վեր տարան: Եւ էր գեղ մի յեզր գետոյն, և դադարեցուցին առաջի շինին զսուրբ մարմինն. և զի մերձ էր շէնն ի գետն, վասն որոյ և էլ կոյր մի ի շինէն զի լուսացի ի գետն. և տաւրեալ զձեռս իւր զի առցէ ի ջրոյն և շօշափեալ ըզսուրբ մարմին առաքելոյն արկեալ զլուրն գերեւօքն, և զօրութեամբն Տեառն բացան աչք նորա և նա զարմացաւ ընդ բարի պատահումն և աղաղակեաց բարձրագոյ ձայնիւ ի խնդութենէ սրտին, ետես և զսուրբ մարմինն, վասն որոյ և ժողովեցան առ նա բնակիչք տեղւոյն և տեսեալ զնա զարմացան, զի իմացան որ նովաւ բացան աչք կուրին:

Էին ի շէնն յայն և այլ կոյրք և կաղք և ախտաժէտք և ամենեքին բժշկեցան շնորհօք Տեառն ի ձեռն սուրբ առաքելոյն Յակոբայ: Եւ նոքա զարհուրեալ երկրպագեցին սուրբ մարմնոյն և օրհնաբանեալ փառաւորէին զնա, և ասէին, թէ անգլուխ աստուած ողորմեցար և իջեր առ մեզ, փրկեալ և կեցողմեզ: Եւ յայնժամ առաքեցին շուրջանակի յամենայն գաւառս, թէ եկայք և տեսէք նոր զարմանս և սքանչելի նշան. քանզի աստուած ոմն ողորմեցաւ և էջ առ մեզ, և է անգլուխ և ոչ գիտեմք թէ ո՞վ է նա յաստուածոց, կամ թէ ո՞ր աստուած առաքեսց զնա և գթացաւ ի մեզ. զի նա առաջի աչաց մեր երաց զաչս կուրաց մերոց, և բժշկեաց զամենայն հիւանդութիւնս և զախտաժէտս որ էին ի շէնս մեր: Եւ լուեալ զայսպիսի հրաշալի գործ նշանաց և ի ձայն համբաւոյն, ժողովեցաւ բազում և անթիւ ժողովուրդք մարդկան առ սուրբ մարմին առաքելոյն Յակոբայ. և Աստուծոյ զօրութեամբն բժշկեցան ամենայն հիւանդք և ախտաժէտք և ցուռտք: Եւ տառես զնա՝ եղին զնա պատուով և փառօք և պաշտէին զնա ջահօք և խնկօք և երկրպագութեամբք. և հնչեաց համբաւն ևս քան զևս ընդ բազում գաւառս և ասէին թէ աստուած ոմն անգլուխ երեւեցաւ մեզ յաշխարհիս մեր և նորոգեաց զմեզ:

Եւ ասի բան թէ այսպէս մնաց մինչև լուսաւորեցաւ մեծն Հռոմ եւ սահմանքն իւր ի սուրբ առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւղոսի, եւ ընդարձակեցաւ քարոզութիւն եւ վարդապետութիւնն Քրիստոսի մինչև ի սահմանս աշխարհին Սպանիացոց:

Իսկ ի շրջելն Պաւղոսի եւ ի քարոզելն, լուաւ զբարի համբաւն զայն եւ գնաց անդ եւ տեսեալ ծանեալ թէ Յակոբ է եղբայրն Յոհաննու: Եւ քարոզեաց նոցա, թէ ոչ է սա աստուած որպէս եւ դուք կարծէք տգիտութեամբ, այլ է աշակերտ Քրիստոսի որ առաքեցաւ լուսաւորել զմեզ. եւ Քրիստոս առնէ զնշանագործութիւնդ ի ձեռն դուրա: Եւ սկսեալ կարգաւ վարդապետեաց նոցա զիջումն Որդւոյ ի Հօրէ եւ զմարմնանալ Բանին Աստուծոյ եւ թէ որպէս շրջեցաւ յաշխարհի, եւ կատարեաց զգրեալսն վասն իւր, եւ համբարձաւ յերկինս ուստի էջ. եւ այսպէս հաստատեաց զնոսա ի հաւատսն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Կարգեաց եւ պիսկոպոսունս եւ քահանայս եւ եկեղեցիս եւ լուսաւորեցան շնորհօք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի որում վայելէ փառք իշխանութիւն եւ պատիւ ընդ Հօր եւ Հոգւոյն որոց. այժմ եւ միշտ:

Ասի բան թէ սուրբ առաքեալն այս Յակոբ խընդրեաց ի Քրիստոսէ զի թէ ոք աշխատասիրաբար գնացէ ի վիճակ իւր եւ ի սուրբ գերեզմանն, ինքն իւրովքն հանդերձ ոչ մտցէ ի մեղսց դատաստան՝ այլ փրկի ի յաւիտենական Հրոյն եւ տանջանացն:

ՎԱՐՔ ԼՈՒՍԱԽՈՐՈՒԹԵԱՆ

յաստուածական ժառանգորքինս հաղորդս և ժառանգակիցս ասնեղ զմարդիկ, ամենագոյստերք առաքելոյն Յոհաննէոս աստուածաբանի և աւետարանչի Տեառն եղբոր: Վասն որոյ իւր ամենաստերք բերանովն տարածմամբ ի վերայ խաչին ասէ ցամենաստերք և ցփառաւորեալ ծնողն իւր եւ ցոյի... (?) յի ամենաստերք աստուածածինն ահա Որդի քո և դարձեալ ցՅովնաննէս երէ ահա Մայր քո, յաղագս աշտորիկ անունն ասի Յոհաննէս աստուծոյ եղբայր. և արդ սկիզբն արասցոյք:

Յետ համբառնալոյ Տեառն մերոյ¹ Յիսուսի Քրիստոսի յերկինս, ժողովեալ սուրբ առաքելոցն յԵրուսաղէմ ժուժկալութեամբ պահել² ըզբանն տեառն և զլուսաւոր վարդապետութիւն նորա՝ պահօք և աղօթիւք: Եւ յետ ժամանակի ինչ անցանելոյ³ և փոխելոյ աստուածամօրն, երթեալ նոցա ի Գէթսամանի⁴. և յայնժամ⁵ ասէ Պետրոս ցառաքեալսն⁶. Գիտէ՞ք եղբարք եթէ Տէր⁷ և կենարար վարդապետն, պատուիրեաց մեզ զնալ յամենայն աշխարհ, քարոզել և մկրտել զամենայն հեթանոսս յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, ըստ բնակելոյ շնորհաց նորա ի մեզ⁸, բայց միայն զհրամարեալսն առ ի նմանէ կատարել մեզ, որպէս հրա-

1. Ա. Օր. չունի Տեառն մերոյ: 5. Ա. Օր. չունի յայնժամ:

2. Ա. Օր. պահելով:

6. Ա. Օր. յաւելու ցայլ:

3. Ա. Օր. անցելոյ, չունի եւ փոխելոյ աստուածամօրն:

7. Ա. Օր. յաւելու մեր:

4. Ա. Օր. ի Գետսամանի:

8. Ա. Օր. յաւելու եւ այլ ոչ ինչ խնդրել մեզ:

մայեաց փրկիչն և վարդապետն մեր: Եւ արդ եկայք եղբարք՝ սիրեցեալք ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն, ստացուք զանձինս մեր ըստ պատուիրանաց պարգեւողին մեզ՝ շնորհս փրկութեան, ասելով ցլմեզ թէ ահաւասիկ առաքեմ զձեզ իբրեւ զոչխարս ի մէջ գայլոց, և եղերուք խորագէտք իբրեւ զօձս և միամիտք իբրեւ զաղաւնիս: Քանզի՝ յորժամ կամիցի ոք սպանանել զօձ, զամենայն մարմինն՝ ի տուրս տայ և զգլուխն միայն թագուցանէ. և մեք պարտիմք այժմ զմահ յանձն առնուլ և գրիստոս ոչ ուրանալ: Սոյնպէս եւ սղաւնի, որչափ բազում անգամ զձագս նորա առնուցուն՝, այլ նա զբոյն իւր ոչ ուրանայ: Եւ Տէր մեր վասն այնորիկ յառաջագոյն ասաց մեզ, եթէ զիս հալածեն՝ ապա և զձեզ հալածեսցեն, և բազում վիշտք և նեղութիւնք գալոց են ի վերայ ձեր, այլ յառաջակալքն բարի եղիցի տրբոմեցելոցն՝ վասն անուան իմոյ:

Պատասխանի տուեալ Յակորոս եղբայր Տեառն և ասէ. Բարեւք է մեզ հայր Պետրէ հոգալ յաղագս այսորիկ, զի մերձեալ է ժամ՝ ասացելոցդ ի քէն և զիտիմք ամենեքեան զինչ հրամայեաց Փրկիչն եւ վարդապետն մեր: Եւ ասէ ցնա Պետրոս. Եւ զայս զիտեմք ամենեքեան մեք, եթէ դու աստ յերուսուղէմ վիճեցար՝ և ոչ է քեզ հնար թողուլ զոր ընկալար ի Տեառնէ:

Յայնժամ արկեալ նոցա վիճակս, և հասեալ¹⁰ Ասիայ վիճակ Յովհաննու. և տրտմեալ Յովհաննու յոյժ և հառաչեալ երիցս անգամ արտասուօք, և անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի եղբարցն

1. Ա. Օր. իմ սիրելիք շնորհօք:

2. Ա. Օր. մերոյ զնորհս:

3. Ա. Օր. Զի յորժամ:

4. Ա. Օր. անձն իւր:

5. Ա. Օր. առնուն:

6. Ա. Օր. հալածեցին:

7. Ա. Օր. չունի տրտմեցելոցն վասն անուան իմոյ:

8. Ա. Օր. ժամանակ. չունի ասացելոցդ ի քեն:

9. Ա. Օր. վիճակեցար:

10. Ա. Օր. եհաս:

երկիր պագանելով նոցա ամենեցուն¹։ Եւ կալեալ Պետրոսի զձեռանէ նորա յարոյց զնա ասելով, մեք իբրեւ զհայր ունէաք² զքեզ հայր Յոհաննէս և հաստատութիւն³ ամենեցուն զքո համբերութիւնդ։ Եւ այժմ զոր արարեր շփոթեցեր զմիտս⁴ մեր։ Եւ նորա պատասխանի տուեալ արտասուօք ասէ. Մեղայ առաջի Տեառն ի ժամուս յայսմիկ, եւ հանդերձեալ եմ ի ծովու արէկոծել։ Զի ի հասանել ինձ վիճակ Ասիա, տրտմեցայ եւ ոչ յիշեցի զասացեալն ի Տեառնէ մերմէ, թէ և հեր զլիւոյ ձերոյ թուեալ իցէ⁵, և մի ի նոցանէ ոչ կորիցէ։ Եւ արդ աղաչեցէք սիրելիք զԱստուած՝ որպէս զի թողութիւն շնորհեսցէ⁶ ինձ յանցանացս այսմիկ։

Յայնժամ յարուցեալ նոցա առհասարակ, կացեալ ընդդէմ արեւելից հայցելով ի Տեառնէ յաղագս այնորիկ։ Եւ ասեն ցցակորոս եղբայր Տեառն, թէ աղօթս մատո. և նորա մատուցեալ զաղօթսն, համբուրեցին զմիմեանս ըստ իւրաքանչիւր աստիճանի, և աղօթս արարեալ⁷ միմեանց չոգան խաղաղութեամբ յիւրաքանչիւր վիճակսն. և տուան իւրաքանչիւր ումեք ի նոցանէ սպասաւորս յեւթանասուն⁸ աշակերտացն։ Եւ հասի ես Պրոխորոս⁹ Յովհաննու զնալ զհետ նորա։ Եւ ի զնալն մեր յերուսաղեմէ¹⁰ ի Յոպպէ ոռ ի նաւել մեզ ի կողմանս Ասիացոց, և արարաք աւուրս երեք ի ծովեզերին անդ։ Եւ յայնմ հետէ եկեալ նաւ մի եգիպտացի ունելով զլիութիւն կտաւուց, կամելով նաւել ի կողմանս արեւմտից, և¹¹ զադարեալ նորա Յոպպէ,

1. Ա. Օր. չունի ամենեցուն

2. Ա. Օր. ունիմք։

3. Ա. Օր. յաւելու մեր։

4. Ա. Օր. զսիրտն։

5. Ա. Օր. է։

6. Ա. Օր. արացե ինձ։

7. Ա. Օր. խնդրեալ ի միմեանց։

8. Ա. Օր. յեփեսաւուն եւ երկու։

9. Ա. Օր. եւ եհաս Պրոքորոսի զնալ զկնի Յովհաննէն։

10. Ա. Օր. յերոշուղեմէ յԱսիա արարաք ամիսս երեք ի ծովեզերին եւ ապա եկեալ նաւ մի յեգիպտոսէ...

11. Ա. Օր. մտաք ի նաւն ի Յոպպէ։

չողաք մտաք ի նաւն յայն : Եւ սկսաւ Յոհաննէս արտաստել և ասէ ցիս . Որդեակ Պրոխորեա, վիշտք և ալէկոծութիւն մեծ հանդերձեալ¹ է ինձ, և բազում տագնապ է յոգւոյ իմում, զի վասն կենաց կամ մահու ոչ յայտնեաց ինձ Աստուած . և դու այժմ² որդեակ Պրոխորայ, եթէ այժմ կեցցես յալէկոծութենէ ծովուդ, ընթացիր³ յԱսիա և մուտ յԵփեսոս, և դադարեա անդ ամիսս երիս . եթէ եկից⁴ ես մինչև յերից ամսոց ժամանակաց, արասցուք⁵ ըստ պատուիրանացն Տեառն, ապա թէ ոչ եկից՝ դարձիր, որդեակ, յԵրուսաղէմ առ Յակովբոս եղբայր Տեառն, և զոր ինչ ասացէ քեզ արասցես :

Եւ մինչդեռ զայս ասէր ցիս Յոհաննէս, գնալով նաւուն ի տասներորդ ժամու աւուրն, և ահաւասիկ հողմոյ⁶ սաստիկ եղեալ և բարձրացեալ ալիք ծովուն իբրև զբլուրս առ ի կործանել գնաւն յոյժ . ի տասներորդ ժամէ աւուրն մինչև ցերկորդ⁷ պահ գիշերոյն : Եւ փշրեալ գնաւն և իւրաքանչիւր ոք ի մէնջ բուռն հարեալ զկահուց նաւուն և նոքօք ալէկոծութեամբ ի վեցերորդ ժամու աւուրն ձգեալ զմեզ ծովն արտաքս⁸ առ բերան գետոյ միոյ⁹ հինգ մղոնաւ մերձ յԱնտիոք¹⁰ Սելեւկիացւոց . և էաք ի նաւին սնձինք քառասուն և հինգ՝ զատ ի Յոհաննէ : Եւ ի ձգել¹¹ զամենեսեսն ի ցամաք առ հասարակ, և ոչ կարելով խօսել¹² ընդ միմեանս ի բազում աշխատութենէ անտի . քանզի երիցս անգամ շուրջ առեալ նաւն ի վերայ մեր . թէպէտ¹³ և բարի հովիւն

1. Ա. օր. հասանելոց :

2. Ա. օր. չունի այժմ :

3. Ա. օր. երբ :

4. Ա. օր. կեցցեմ :

5. Ա. օր. յաւելու աղ :

6. Ա. օր. յաւելու հնչումն հողմոյ յոյժ :

7. Ա. օր. ցերեք :

9. չՏ :

8. Ա. օր. յաւելու նոքօք հանդերձ :

9. Ա. օր. ինչ :

10. Ա. օր. ի քաղաքն. չունի յԱնտիոք :

11. Ա. օր. ձգեալ զմեզ զամենեսեսն ի միոշմ տեղշոյ, եւ ոչ :

12. Ա. օր. հայել :

13. Ա. օր. չունի քեպետ :

Աստուած որպէս զոչխարս իւր հովուելով պահեաց
զմեզ: Եւ կացաք ¹ մեք ի գետեզերի անդ, եղևալք
իրբև զմեռեալս մինչև ցիններորդ ժամ աւուրն. և
յայնմհետէ զարձեալ ² իւրաքանչիւր ումեք ի մէնջ
ողի յինքեանս. և ասեն ցմիմեանս. Եկայք երթի-
ցուք ի գետդ ուրեք առ ի խնդրել մեզ ³ կերակուր:
Եւ յարուցեալ չոգաք ի քաղաքն Սելևկեայ, խըն-
դրեցաք հաց և ⁴ կերեալ զօրացաք: Եւ յայնժամ
սկսեալ չարախօսութիւն ⁵ խորհել զյինէն, ասելով
ցիս, եթէ ընկերն քո՝ որ էրն ընդ մեզ ի նաւին,
կախարդ էր և կախարդական արուեստիւք արար
ընդ մեզ զայդ, կամելով յինքեան յափշտակել զստա-
ցուածս մեր զոր ունէաք ի նաւին, որպէս զի ⁶
առեալ հանդերձ նաւովն գնաց. և ոչ գիտեմք յոր
կողմն գնաց. և արդ տուր մեզ կախարդ զկախար-
դակիցն քո, թէ ոչ՝ մի ելցես ի ձեռաց մերոց և ի
քաղաքէս յայսմանէ, քանզի պարտական ⁷ ես մա-
հու: Եւ արդ ցոյց մեզ ուր իցէ չար արուեստակիցն
քո, քանզի ամենեքեան որ էաք ի նաւին աւառիկ եմք.
և նա միայն եղև աներեւոյթ ի մէնջ: Եւ բանիւք ⁸
այսոքիւք յարուցեալ նոցա զամենայն քաղաքացիսն ի
վերայ իմ առ ի հաւանեցուցանել զնոսա յաղագս այսո-
րիկ. և յայնժամ բուռն հարեալ նոցա զյինէն արկին ի
բանդ: Եւ ի միւսում աւուրն առեալ տարան զիս ի
տեղւոյ հրապարակի, առաջի դատաւորաց քաղաքին
այնմիկ. և նոցա սկսեալ խոշոր բանիւք առ ի քըն-
նել զիս ասելով. թէ ուստի՞ իցես և կամ ո՞ր կրօնից,
կամ զի՞նչ արուեստակի ⁹ գիտակ, և զի՞նչ տնուն է

1. Ա. օր. մնացաք ի գետե-
զերն ու պէս մեռեալք:

2. Ա. օր. ոգի առեալ իշրա-
քանչիւր ոք ի մեկ:

3. Ա. օր. հաց ի կերակուր:

4. Ա. օր. առեալ կերաք եւ:

5. Ա. օր. չարոշքիւն խորհել ճոցա:

6. Ա. օր. եւ առեալ նաւովն
իսկ գնաց:

7. Ա. օր. պարտապան:

8. Ա. օր. եւ այսպէս յարուցին
զքաղաքն ի վերայ իմ:

9. Ա. օր. արհեստի:

քո, պատմեա՛ մեզ զամենայն յառաջ քան զտանջելն զքեզ չարաչար: Եւ սկսայ պատմել. Քրիստոնեայ եմ ի հրէական¹ գաւառէ, և ոնուն իմ Պոռփորոն, և պատահեցայ ի նաւաբեկութեան² յորս դատապարտիմա: Եւ ասէ ցիս մի ոմն ի դատաւորացն, թէ քանի՛ անձի՛ք էիք ի նաւին զստ յընկերէն քումմէ, քանդի առնն դոքա թէ կախարդք էիք³, և կախարդական արուեստիւք յափշտակեաց ընկերն քո զնաւն դոցա⁴, առնելով զասացեալդ, առեալ զնաւն ստացուածովք զոցա, և զնաց աներևոյթ. և զու՛ կամօք⁵ վասն անկասկածութեան չարարուեստ գործոյդ այդորիկ⁶ եկիր ընդ նոսա, և ահաւասիկ պարտապան ես արեան անպարտիցդ այդոցիկ. և չար⁷ գործ քո բերին զքեզ այսր, որպէս զի չարիւ տանջեցիս. և արդ պատմեա մեզ⁸ զգուշութեամբ յաղագս ամենայնի, թէ ո՛ւր իցէ ընկերն քո: Եւ սկսայ արտասուօք և հառաչանօք ասել ցնոսա, եթէ քրիստոնեայ եմ, և աշակերտին Քրիստոսի՛ Յոհաննու աշակերտ: Եւ ինքն Քրիստոս այսպէս պատուիրեաց աշակերտաց իւրոց առաքելոցն⁹, զնալ ընդ ամենայն տիեզերս, քարոզել և մկրտել զամենեւեան որ հաւատան յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ յետ համբառնալոյ նորա յերկինս՝ վիճակա արկին առաքեալքն, եւ ի հասանել իւրաքանչիւր ումեք վիճակ իւր, և վարդապետին իմոյ Յոհաննու՛ եհոս կողմանս¹⁰ ասիացւոց. և նորա արտմեալ¹¹ յաղագս այսորիկ և յայտնեալ նմա առ ի Հոգւոյն սրբոյ, թէ մեղար, և վասն այնորիկ եկեսցէ ի վերայ քո վը-

1. Ա. օր. ի հրէաստան:

2. Ա. օր. ի նաւաբեկութիւնդ յոր եւ դատապարտիմա:

3. Ա. օր. էք:

4. Ա. օր. եւ զստացուածսն:

5. Ա. օր. չունի կամօք:

6. Ա. օր. մեացեր. ահաւասիկ:

7. Ա. օր. չարիք քո ածին զքեզ աստ:

8. Ա. օր. մեզ զամենայն զգուշութեամբ եւ քե ոչր իցէ:

9. Ա. օր. չունի առաքելոցն:

10. Ա. օր. կողմանքս:

11. Ա. օր. յոյժ վասն:

տանգ արեւոթեան ծովու: Եւ իբրեւ մտաք ի նաւ¹ զամենայն որ ինչ լինելոց էր, ճշմարտապէս պատմեաց. և հրամայեաց ինձ երկից ամսոց ժամանակ մնալ յԱսիա՝ եթէ սպրեացի և հրեւեացի մինչև յայն ժամադրութիւն. և թէ ոչ² դարձիր անդէն յերուսաղէմ առ Գալոբոս եղբայր Տեառն և եղիցիս ընդ հրամանաւ նորա: Իսկ յաղագս կախարդութեան և չար արուեստից, անպարտ եմք ես և վարդապետն իմ, այլ եմք քրիստոնեայք և ծառայք³ Աստուծոյն բարձրելոյ:

Եւ զայս լուեալ այր ոմն իշխան Սելեւկացի, որում անուն էր Սկոինաոիոս, որ եկեալ էր նորա յԱնտիոքայ⁴ յաղագս ինչ հոգոց իւրոց. և առժամայն խնդրեաց⁵ ի դատաւորացն և առեալ զիս արձակեաց: Եւ ելեալ⁶ իմ ի քաղաքէն յայնմանէ և ի քառասուն օր հասի յԱսիա՝ ի գիւղ մի ի ծովեզերին՝ որում անուն էր Կաղնիք⁷: Եւ մինչդեռ կայի դադարեալ ի ծովեզերի անդ, ննջեալ ի բազում աշխատութեանց և յագենալ ինձ ի քնոյ անտի, բացի զաչս իմ և նայեցեալ ի ծովուն՝ տեսի ալի ինչ⁸ մեծ գալով հնչամամբ մեծաւ և ձգեալ զՅոհաննէս յեզր ծովուն. և ես առժամայն ընթացայ գիտելով թէ Յոհաննէս իցէ: Եւ մատուցեալ արձակեցի զձեռն իմ զաջ և բռնն հարեալ յարուցի զնա. բայց ի հասանել ի նա ձեռին իմոյ ինքնին իսկ յարուցեալ⁹, և յայնժամ արկեալ գիրկս զպարանոցօք միմեանց արտասուելով, փառաւորեցաք զԱստուծո՛ք որ

1. Ա. օր. ի նաւն զամենայն զոր ինչ եւ լինելոց էր, զամենայն ճշմարտապէս պատմեաց ինձ:

2. Ա. օր յաւելու աւս:

3. Ա. օր. պաշտօնեայք:

4. Ա. օր. յԱնտիոք վասն ինչ հոգոց իրաց:

5. Ա. օր. յաւելու զիս:

6. Ա. օր. գնացի ի քաղաքէն Սելեւկացոց:

7. Ա. օր. Կաղնիք:

8. Ա. օր. մի մեծ գոլով հընչմամբ բազմաւ:

9. Ա. օր. յարեաւ եւ արկեալ:

առնէ զահաւոր և զմեծամեծ սքանչելիս զփառաւորեալս և զամբաստ¹ : Զի այնչափ առողջ և հաստատուն և անշփոթելի մտօք, որչափ ամենեւին ոչ զարհուրեալ Յոհաննէս յայնչափ ժամանակաց արէկոծութեանց, զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր ի վերայ արեաց ծովուն ծփելով, պահպանեալ և կերակրեալ² ի Հոգւոյն սրբոյ :

Յայնժամ³ Յոհաննէս սկսաւ պատմել ինձ, թէ որպէս հովանաւորեալ նմա զօրութիւն⁴ Հոգւոյն ի ի ծովուն. սոյնպէս և ես պատմեցի նմա զամհնայն եղեալսն առ իս : Եւ յայնժամ եկաք ի գեղն յայն, խնդրեցաք հաց և առեալ կերաք և չոգաք յիւփեսոս :

Եւ ի մտանելն⁵ մեր ի քաղաքն՝ երթեալ դաւդարեցաք յեզր քաղաքին, ի տեղւոյ անուանելոյ Արտեմիդոս. և կայր բաղանիք մի ի տեղւոյն յայն, ումեմն գլխաւորի քաղաքին, որում անուն էր Կէոսկորիդոս : Եւ սկսեալ Յոհաննէս ուսուցանել զիս ասելով ցիս. Որդեակ իմ Պռոխորեա, մի՛ ոք գիտացէ ի քաղաքէս յայսմանէ, թէ վասն է՞ր առաքեցաք այսր և կամ թէ ո՞վ իցեմք մեք, մինչև Աստուած յայտնեացէ զմեզ, և յայնժամ ունիմք համարձակութիւն : Եւ զայս տսելով նորա ցիս, ահաւասիկ կին մի այրածն⁶, հասակաւ մեծ, ունելով զբաղանիսն ի վարձու, և էր ամուս և զօրաւոր յոյժ ձեռօք իւրովք, և յաղագս անձնահաճութեան իւրում առեալ զբաղանիսն ի վարձու : Քանզի ձեռօք իւրովք հարկանէր զվարձկանսն զոր ունէր ի բաղանիսն, և ոչ որ կարէր հանդուրժել նմա. և ասէին զնմանէ թէ և ի հրապարակս⁷ պատերազմաց գտեալ և քարոսձգութեամբ ոչ վրիպէր,

1. Ա. օր. յաւելու որ ոչ գոյ թիւ :

2. Ա. օր. յաւելու լիներ :

3. Ա. օր. եւ պատմեաց ինձ որպէս :

4. Ա. օր. յաւելու սուրբ :

5. Ա. օր. եւ մտեալ ի քաղաքն :

6. Ա. օր. առեւածն :

7. Ա. օր. ի հրապարակն ի պատերազմութեան :

և էր ի մարմնական տխտից պարկեշտ: Իսկ տեսակ երեսաց նորա զարհուրելի, առ¹ ի հայել աջօք զբազումս զարհուրեցուցանէր: Եւ գալով նորա ի բազանեացն, ետեւ զմեզ ուր նստեալ կայաք և մերձեցաւ առ մեզ, և հայեցեալ ի զգեստ աղքատութեան² մեւրում, գիտաց ի միտս իւր թէ օտարք³ իցեն, եւ այսպէս ածեալ զմտաւ, թէ հացի խնդիրք⁴ են և միայն հացիւ հաւանին ծառայել բաղանեացս իմ գործոյն⁵ առանց վարձու: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Ուստի⁶ իցես այր դու: Եւ ասէ⁷. Յօտար աշխարհէ ի Հրէաստանէ: Եւ ասէ. Ո՞ր կրօնից: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Յազգէ Հրէականէ, իսկ շնորհիւ քրիստոնեայ, և պատահեցաք ի նաւարեկութիւն: Եւ ասէ ցնա կինն. Կամիս⁸ թէ առից զքեզ ի ծառայութիւն բաղանեացս՝ ի հրավառութեան գործ, և տաց քեզ զպէսս կերակրոց քոց և զայլ պէսս անձին քո: Ասէ Յոհաննէս. Այո, ես արարից զայդ: Եւ դարձեալ նայեցաւ յիս և ասէ. Եւ դու ուստի⁹ իցես: Եւ ասէ Յոհաննէս. Եղբայր իմ է: Եւ ասէ կինն. Պէտք է ինձ և դա ի գործ բաղանեպանութեան:

Եւ առեալ տարաւ զմեզ ի բաղանին և կացոյց զՅոհաննէս ի գործ հրավառութեան բաղանեացն և զիս բաղնապան¹⁰. և տայր մեզ ամենայն աւուր երեք լտերս հացի: Եւ եղեւ ի չորրորդունն աւուրն վրիպեալ Յոհաննու ի գործ հրավառութեան. և եկեալ կնոջն այն Ռամանեայ և տեսեալ զայն, զան հարեալ¹¹ զՅոհաննէս և ասէ ցնա. Վայրաշուջ¹², ոքսորած և անարժան կենաց, ընդէ՞ր յանձն առեր զգործդ՝ մինչ այդպիսի անպիտան ես, մանաւանդ

1. Ա. օր. գի ի:	6. Ա. օր. յաւելու Յովնանէս:
2. Ա. օր. տկարութեան մերոյ:	7. Ա. օր. կամիմ գի:
3. Ա. օր. օտարակեց են:	8. Ա. օր. բաղանեպան:
4. Ա. օր. հացախնդիրք:	9. Ա. օր. եհար:
5. Ա. օր. ի գործ բաղանեացն	10. Ա. օր. շատաշուրջ:
- իմ:

յօժարամտութեամբ վստահացուցանել¹ զիս. բայց զիտեմ թէ փորձկանութեամբ եկիր ծառայել Ռոմանեայ: Եւ արդ զիտացիր թէ յայսմհետէ ծառայ իմ ես, և ոչ կարես ելանել ի ձեռաց իմոց, և թէ փախիցես յինէն, այնչափ խնդիր արարից² մինչև գաից զքեզ և չարիւ սատակեցից: Ահաւասիկ ի կերակուր և յըմպիլի պատրաստ ես և ի գործ քո կեղծաւորութեամբ գտանիս. զգոյշ լեր չարարուեստ, փոխեալ զընութիւնդ, քանզի Ռոմանեայ ի ծառայութեան ես: Եւ լուեալ իմ ի նմանէ զայսպիսի բռնաբնդ Յոհաննէս, տեսանելով և զվէրան գոր եդ յանձին նորա գան հարկանելով, բազում արտմութիւն և վիշտք անկան ի վերայ իմ, թէպէտ և դեռ չէի խօսեցեալ ընդ Յոհաննու: Իսկ նորա գիտացեալ Հոգւովն սրբով զխորհուրդս մտաց իմոց ասէ ցիս. Գիտացի, որդեակ, զարտմութիւն մտաց քոց, և դու իսկ գիտես թէ որպիսի վտանգ նաւաբեկութեան եկին ի վերայ մեր³ վասն յանցանաց իմոց, և ոչ մեզ միայն այլ և արանցն այնոցիկ անպարտիցն պատժոց, և այնչափ ժամանակ⁴ սուուրց արարի ի ծովուն, մինչև Աստուածն մեր որում մեղայն՝ կամեցաւ հանել զիս ի ցամաք. և այժմ դու վշտանաս ի վերայ փորձութեան իմոյ, և վնասակարութիւն բերես հոգւոց մերոց. և արդ գնա ի վստահացեալ գործն քո և արա զնա զգուշութեամբ. քանզի և Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, որ⁵ Տէր է յամենայնի՝ ապտակեցաւ և անարգեցաւ և չարչարեցաւ և խաչեցաւ և ամենայնի համբերեաց, որպէս և գրեալ է⁶, վասն զի և զմեզ յայսմ յօժարացուացէ, քանզի յառաջագոյն պատուիրեաց մեզ այսմ ամե-

1. Ա. օր. յօժարութեամբ վրստահացուցանելով:	5. Ա. օր. որ արարիչն է երկնի եւ երկրի:
2. Ա. օր. խնդրեցից:	6. Ա. օր. եւ մեզ յառաջա-
3. Ա. օր. եկն ի վերայ իմ:	գոյն .ս. . :
4. Ա. օր. յալիկոժոռքեան կացի ի ծովուն:	

նայնի համբերել. և զայս ասելով նորա ցիս՝ գնացի ի գործն իմ վստահացեալ: Եւ եկեալ Ռոմանեայ¹ անդրէն ասէ ցնա. Խնդրեա յինէն զամենայն պէտս կերակրոց քոց, և ես տաց քեզ, և զգործ քո զգուշութեամբ արա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Զկերակուրդ զոր առնուցումք² ի քէն՝ բաւական է մեզ. իսկ զգործդ իմ պատրաստեալ ունիմ զգուշութեամբ: Եւ ասէ Ռոմանեա. Ո՞չ գիտես թէ ամենեքեան անգոսնեն³ որպէս զանպիտանի գործ քո: Եւ ասէ Յոհաննէս, թէ նոր եմ դեռ ի գործս և յաղագս տրգիտութեան վրիպիմ. բայց յետ սակաւ ժամանակի հաճել ունիս ի գործս իմ, քանզի ամենայն արուեստ ի սկզբանէ⁴ յաճախ սխալ է: Եւ զայս ասացեալ Յոհաննէս, գնաց Ռոմանէ ի տուն իւր:

Յայնժամ բարիատեաց դեւն եղեալ ի կերպարանս Ռոմանեայ՝ եկեալ առ Յոհաննէս ասելով ցնա. Անդէն տրամեցուցանես զիս ի գործդ, չարարուեստ փորձական, աւերելով զգործ բաղանեացդ. արդ ոչ կարեմ ինչ հատուցանել քեզ վասն այդորիկ, բայց այժմ վառեա՛ զհրագործութիւն⁵ բաղանեացդ և արկից զքեզ այդր և այլ մի ևս տեսցես զլոյս՝ զի չես արժանի, և ոչ ևս ինձ այլ պիտոյ. և արդ զի՞նչ արարից. եւ աստի և փորձկանակից ընկերն⁶ քո և գնա յաշխարհն՝ ուստի հալածեալ վարեաց⁷ զքեզ չար արուեստ քո: Եւ դիւին առեալ զկահ հրովառութեանն ի ձեռինն՝ ասելով ցՅոհաննէս. Սովաւ սատակեմ զքեզ չար արուեստակուն⁸. Եւ գնա աստի զի ոչ կամիմ զքեզ ի ծառայութիւն իմ, փախիր, թէ ոչ չարաչար տանջանօք սատակեմ զքեզ:

1. Ա. օր. յաւելու առ Յովհաննէս:

2. Ա. օր. առնուիք:

3. Ա. օր. զքեզ ի գործդ քո որպիս անպիտանե:

4. Ա. օր. ի սկզբանէ յաճախ սխալի:

5. Ա. օր. զգործ:

6. Ա. օր. փոյձկանն ընկերակից:

7. Ա. օր. վարեցար վասն չար արուեստից քոց:

8. Ա. օր. չարարուեստ, երէ ոչ տանջանօք...

Իսկ Յոհաննէս գիտացեալ Հոգւոյն սրբով, թէ
դեւ էր յԱրտեմեդի մեհենիցն, ասէ ցնա զանուն
Քրիստոսի և առժամայն հալածեցաւ նա¹ : Եւ
յայնմհետէ եկեալ² Ռոմանեայ և ասէ ցՅոհաննէս,
թէ հեղգաս ի գործս քո՝ որպէս կամելով թէ վարեւ
ցից զքեզ ոյտի, բայց ոչ կարես³ : յայնմհետէ եւ
լանել ի ձեռաց իմոց, և մի ածեր զմտաւ փախչել յի-
նէն, և⁴ զամենայն զոր յառաջագոյն ասացի՝ կա-
տարեմ առ քեզ աստիկ հատուցմամբ : Եւ⁵ զամե-
նայն լուեալ ի նմանէ Յոհաննու և ամենեւին
ոչինչ պատասխանի արար⁶ նմա, առ ի բազում
ժուժկալութենէ և համբերութենէ լուեալ⁷ հեղա-
բար. և նորա առաւել ևս տրտմութեամբ⁸ սկսու-
տեալ ցՅոհաննէս. Ո՛չ խօսիս չարարուեստ. միթէ չե՞ս
ծառայ իմ, առա՛ ինձ, պատասխանի. ունիս տալ ինձ,
ասա՛ ինձ : Եւ ասէ Յոհաննէս. Այո՛ ծառայք⁹ եմք. ես
Յոհաննէս հրովառս, և Պռոխորոն բաղանապանն :
Իսկ Ռոմանեայ պատմեալ էր ումեմն սիրելոյ¹⁰, թէ
երկուս ծառայս ունէի որ ի ծնողաց իմոց թողեալ
ինձ, և երբեմն փախեան. յինէն և յետ տարեաց
գտի զնոսա, բայց զթուղթ ծառայութեան ոչ ունիմ
զի կորուսի զնա, այլ նոքա խոստովանին թէ ծա-
ռայք քո եմք. և արդ է՞ ինձ հնար այնպիսի¹¹
թուղթ առնել. և նորա ասացեալ, թէ խոստովանին
առ ի ծնողաց քոց թողեալ զինքեանս ծառայք քեզ,
կարես հաւատարիմ վկայիւք առնել զայդ առաջի
նոցա զգուշութեամբ : Իսկ Յոհաննու գիտացեալ

1. Ա. օր. հալածեաց զնա :

2. Ա. օր. սկսեալ Ռոմանեայ
ասել :

3. Ա. օր. ելցես յայնմհետէ :

4. Ա. օր. քի ոչ զամենայն :

5. Ա. օր. զայս ամենայն :

6. Ա. օր. տուեալ :

7. Ա. օր. առ բազում ժուժկա-
լութեան լուելով :8. Ա. օր. եւս առաւել սրտմը-
տեալ ասել :

9. Ա. օր. յաւելու քո :

10. Ա. օր. իշրոյ երկ ծառայս
առնիմ :

11. Ա. օր. յաւելու քո :

զայն ամենայն ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն՝ ասէ ցիս. Սրգեակ Պոստորայ, կինդ այդ խորհի ծառայգնու թեան՝ խոստովանութիւն առնուլ ի մէնջ, որպէս թէ ծնողական ծառայք նորա եմք. և խորհուրդ աւարեալ ընդ ումեմն սիրելւոյ իւրում յաղագս այսորիկ վկայս կոցուցանելով ի վերայ մեր. և դու մի արտմիր ի սրտի քում, այլ ուրախութեամբ աւասցուք նմա զայն: Քանզի վասն այդորիկ Աստուծո՞ւ փառաւորի և վաղվաղակի ցուցանէ կնոջդ այդմիկ թէ ո՞վ իցեմք: Եւ զայս ասելով Յոհաննէս ցիս, առժամայն եկեալ Ռոմանեայ և զան հարեալ զՅովհաննէս ասելով ցնա. Չարարուեստ՝ մուրացիկ, զիսորդ ոչ յառնես ընդ առաջ՝ յորժամ տեսանիցես զտիկին քո զայլով և երկիր պագանես. միթէ ազատ համարիս զանձն քո, ո՞չ գիտես եթէ ծառայ ես Ռոմանեայ. և դարձեալ անդէն՝ ապտակեաց զՅոհաննէս: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՞չ յառաջագոյն ասացի քեզ թէ ծառայք եմք ես Յոհաննէս հրովառս և Պոստորոն բաղապանն՝: Եւ ասէ Ռոմանէ. Ո՞ւմ ծառայք էք չարարուեստք: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՞ւմ կամիս զի՞ ասաւ ցից թէ ծառայք եմք: Եւ ասէ իմ ծառայք էք: Եւ ասէ Յոհաննէս. Խոստովանիմք թէ ծառայք՝ եմք զրով և առանց զրոյ: Եւ նա ասէ. Գրով կամիմ առաջի երից վկայից: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Մի հոգս ունիր՝ վասն այդորիկ, զի արասցուք որպէս և կամիս: Յայնժամ առեալ նորա զմեզ, տարաւ ի տեղւոյ հրապարակի առաջի հաւատարիմ վկայից և արարեալ զիր ծառայութեան մեր, խոստովանու-

1. Ա. օր. ծառայոչքեան:

2. Ա. օր. ծառայ յար եւ:

3. Ա. օր. անգրիկն ապտակեալ զՅովհաննէս, եւ աստելով ասէ ցնա. ո՞չ տաւ պատասխանի թէ ծառայ ես:

4. Ա. օր. բալանեպանդ:

5. Ա. օր. թէ ասասցուք. եւ նա ասէ թէ իմ ծառայք էք:

6. Ա. օր. յաւելու քո:

7. Ա. օր. հոգար:

թեամբ մերում, և անդէն առեալ ¹ տարաւ կացոյց յիւրաքանչիւր գործ:

Եւ էր դիւական սովորութիւն ի բաղանին այնմիկ, յամենայն տարւոյ երիցս ² խեղդել ի նմա պատանի կամ աղջիկ պատանուհի. զոր և Գիտակորոս ³ բաղանեացն տէրն՝ գրով գիտութեամբ զչար առուրոն ⁴ զայնոսիկ գիտէր և զգուշանայր յաղագս գաւակի իւրոյ. քանզի ունէր մի գաւակ պատանի ութուտամանասայ ⁵, և էր գեղեցիկ յոյժ, և սովորութիւն էր նմա ⁶ յաղագս նախանձու մարդկան՝ միայն լուանալ՝ յորժամ՝ գայր ի բաղանին: Եւ յետ լինելոյ մեզ երից ամսոց ժամանակաց ի գործ բաղանեացն, ի միում առուր եկեալ պատանին ըստ սովորութեան և մտեալ ի բաղանին, առի և ես զկաշ ծառայութեան և մտի ընդ նմա. և ⁷ պատահեալ պիղծ դեւն և խեղդեաց ըզպատանին. և զայն տեսեալ ծառայիցն ⁸ ելեալ լալով պատմեցին այլ ընկերացն, թէ տէրն մեր մեռաւ զինչ արասցուք: Եւ լուեալ Ռոմանեայ երաց զգլուխ իւր, և առեալ զհերոցն առ ի կոծել և յողբալ տակով, թէ և արդ զինչ պատասխանի տաց տեսողն իմոյ՝ Իէսակորիդի ես տկարս և ողորմելիս. քանզի թէ զայս լսէ ⁹ առժամայն և նա վախճանի, զի ոչ ունէր զայլ «ք» բայց միայն գտէրն իմ զԻէսոմնոս ¹⁰. և արդ մեծդ Արտեմիս եփեսացւոց աստուածդ, օգնեաւ և ցոյց զգորութիւն քո ի միամօր ¹¹ պատանիս մեռեալ, քանզի գիտեմք ամենեքեան եփեսացիք, թէ

1. Ա. օր. զմեզ եւ ածեալ կացոյց:

2. Ա. օր. երեք անգամ խեղդել կամ պատանի:

3. Ա. օր. Գիտակորիդոս:

4. Ա. օր. արուեստին զայնուրիկ:

5. Ա. օր. տասնեւութամասայ:

6. Ա. օր. նորա:

7. Ա. օր. յանկարծակի պատահեալ պիղծ դէշին:

8. Ա. օր. նորա ելին:

9. Ա. օր. լուիցի:

10. Ա. օր. գիտմնոս:

11. Ա. օր. չունի միամօր:

ամենայն ինչ հնարաւոր է առ ի զօրութենէ քումմէ մեծամեծ ¹ . և արդ յարո՞ զծառայն քո զԳիւմնոս և հաւատացեն ² ամենեքեան եթէ դու ես աստուած և չիք այլ ոք բաց ի քէն: Եւ զայս ասացեալ և առաւել քան զայս արձակեալ զհերս զլիւյ իւրոյ, ամբառնալով զձեռս իւր ի վեր յերրորդ ժամէ ³ մինչև ցիններորդ ժամ առուրն, և այնչափ ողբալով ի վերայ պատանւոյն մինչև բազմաց⁴ զարմանալ ընդ աշխատութիւն Ռոմանեայ: Իսկ Յոհաննէս ճգնեալ յաղօթս և թողեալ զգործս իւր մերձեցաւ առ իս ասելով, որդեակ Պառիորոս, զի՞նչ է աշխատութիւն կնոջդ: Եւ տեսեալ Ռոմանէ, որպէս խօսէր ցիս Յոհաննէս, ընթացեալ բուռն հարեալ զնմանէ ասելով. Կախարդ, ահաւասիկ գտան կախարդութիւնք քո զոր առնես ի տան իմում. քանզի ⁵ յորմէհետէ մտեր ի տուն իմ և աստուածքն մեր թողին զմեզ. մանաւանդ զի ասես, թէ քրիստոնեայ եմ. կամ ⁶ յարո՞ զորդի տեառն իմոյ, եթէ ոչ սատակեմ՝ զքեզ չարաչար տանջանօք: Եւ սաէ Յոհաննէս. Պատմեա՛ ինձ, զի՞նչ է ողբումդ այդ: Եւ նորա բարկացեալ սպտակեաց զնա յոյժ ասելով. Նրաւայ չարարուեստ՝ ⁷ հալածական, ամենեքեան գիտացին որք իցեն ի քաղաքիս Եփեսոս զեղեալսդ, և դու եկիր ցիս հարցանել. և խնդալով ասես, թէ ոչ գիտեմ զպատասհանելդ ⁸ տեսուն իմոյ Գէոմնոսի, որպէս խեղդեցաւ ⁹ ի բաղանիսդ քոյոց չարարուեստիւքդ ¹⁰ : Եւ զայս ամենայն լուեալ Յոհաննէս ի նմանէ, և ¹¹ դարձեալ

1. Ա. օր. յաւելու սքանչելիք: 8. Ա. օր. գեղեալսդ զպատաս-

2. Ա. օր. հաշտասացութիւն: հոռմն գաշտակի տեսանէ:

3. Ա. օր. յաւելու առուրն: 9. Ա. օր. դիպկցաւ:

4. Ա. օր. ամենեքուն: 10. Ա. օր. ի քոց յար արուեստ-

5. Ա. օր. զի յորմէհետէ մը- տիցդ:

տեք դու ի տան իմում եւ: 11. Ա. օր. յաւելու ուրախ ե-

6. Ա. օր. արդ:

7. Ա. օր. չարագործ:

ղեալ ի Տէր հոգւով գիտու-
քեամբ. եւ փոքր մի եւս
գնացեալ ի նմանէ եւ...

եմուտ ի բաղանիան և հայածեաց զչար¹ դեւն և արկեալ զհոգի պատանւոյն ի նմա և կուլեալ ի ձեռանէ նորա յարոյց զնա, և հանեալ արտաքս ասելով ցՌոմանեա. Առ զորդի տեառն քո: Եւ տեսեալ Ռոմանէ զեղեւալսն ի նմանէ, այնչափ սքանչացեալ՝ զի ահ և դողուն կալաւ զնա, որ² ոչ ամենեւին իշխէր ամբառնալ զաչա իւր յերեսն Յոհաննու, յիշելով զչարիսն զոր արարեալ էր առ նա, ամօթալից պատկառանօք մածեալ սիրտ նորա որպէս զվէմ և ապականեալ երեսաց նորա առ յանկանել նմա յերկիր և մեռանել: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննու այնպէս, մերձեցաւ և կալեալ զձեռանէ նորա տեառնագրեաց զերեսս նորա երիցս անգամ, և դարձաւ ոգի և միտք նորա ի նմա, և առժամայն անկեալ նորա առ ոսան Յոհաննու, ողբալով տսէր. Ո՛վ մարդ զօրաւոր և սքանչելի, աղաչեմ զքեզ պատմեալ ինձ, ի՞նչ ես դու, ապաքէն Աստուած ես դու կամ որդի Աստուծոյ և վասն այսորիկ այսպէս³ գործս գործես: Եւ տսէ ցնա Յոհաննէս. Ոչ եմ Աստուած և ոչ որդի Աստուծոյ, այլ ես եմ Յոհաննէս առաքեալ և աչակերտ Որդւոյն Աստուծոյ, որ և զլանջօք նորա անկայ, և զանճառելի խորհուրդն լուայ ի նմանէ զոր պատմեմ քեզ. եթէ հաւատաս ի նա՝ եղիցիս և դու նորա ողբախին, որպէս և ես ծառայ: Եւ տսէ ցնա Ռոմանեա, մեծ ահիւ և պատկառանօք. Արա նախ ինձ թողութիւն ծառայ Աստուծոյն ճշմարտի, որ անչափ ամպարըչ տեցայ առ քեզ բանիւք և գործովք զազրութեամբ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Հաւատա ի Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, և այն ամենայն թողցին քեզ: Եւ ասէ Ռոմանեա. Հաւատամ յամենայն բանս բերանոյ քոյ, ծառայ Աստուծոյ բարձրելոյ: Եւ մի ոմն ի ծառայից Դիոսկորիդի ընթացեալ պատմեաց նմա յազագս մահուան որդւոյ նորա, նախ քան զյարուցա-

1. Ա. օր. զպիղծ:

3. Ա. օր. այսպիսի գործեր

2. Ա. օր. որչափ ոչ իշխէր:

գործս:

նելն զնա Յոհաննու: Եւ ի լսել Գիոսկորիդի զայն, առժամայն անկեալ վախճանեցաւ: Եւ դարձեալ սնդրէն ծառային այնմիկ ի բաղանիսն և տեսեալ ¹ զԳէոմնոս կենդանի և զՅոհաննէս առ յուսուցանել զնա, աղաղակեաց ² ի ձայն բարձր. Տէր իմ Գէոմնոս, երանի ինձ զի յարեար. բայց ահաւասիկ և տէրն մեր Գիոսկորիդոս վախճանեցաւ առ ի լսել յինէն զվիշտ մահու քո:

Եւ լուեալ զայսպիսի դառն պատմութիւն ³ Գիոմնոսի, անկեալ առ ոտան Յոհաննու, հեղմամբ արտասուօք աղաչէր զնա ասելով. Դառայ Աստուծոյն ճշմարտի, զիս ի մահուանէ կենդանացուցեր մեծաւ զօրութեամբ և կարողութեամբ քո առ ի բարձրելոյն Աստուծոյ. և այժմ աղաչեմ զքեզ, օգնեա ծառայիս քո, քանզի լուեալ հօրն իմ յաղագս մահուան իմոյ՝ առժամայն և նա վախճանեցաւ. և թէ տեսանեմ զնա մեռեալ ի մահիճս՝ գուցէ անդրէն մեռանիմ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Մի տրամիր, քանզի մահ հօրն քո զկեանս յաւիտենից պատրաստեցէ ⁴ ձեզ հասարակաց: Եւ առեալ զձեռանէ Գէոմնոսի՝ զնաց ⁵ ի տուն նոցա, և Ռոմանեա զհետ ⁶ նոցա և այլ ժողովուրդք բաղումք. և ի մտանելն Յոհաննու ի տունն, մերձեցաւ ի դագաղան ⁷ և կալեալ զաջոյ ձեռանէ Գիոսկորիդի, ասելով. Գիոսկորիդէ, յանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի արի. և առ ժամայն յարուցեալ: Եւ զայն տեսեալ ժողովրդեանն զարմացան յոյժ ասելով ցմիմեանս բաղմաց ի նոցանէ, թէ Աստուած է դա, և այլք՝ եթէ կախարդ է, բայց կախարդն մեռեալս ոչ կարէ յարուցանել: Իսկ Գիոսկորիդոս և կեալ ի միտս իւր ասէ ցՅոհաննէս. Դառայ Աստու-

1. Ա. օր. գտեալ:

2. Ա. օր. ասելով:

3. Ա. օր. գրառն զլուր:

4. Ա. օր. պատրաստե քեզ եւ

հասարակաց:

5. Ա. օր. լոգաւ:

6. Ա. օր. զկնի:

7. Ա. օր. չունի մերձեցաւ ի դագաղան:

ծոյ բարձրելոյ ¹ որ զորդեակդ իմ յարուցեր, ընդ նմին և զիս կենդանացուցեր: Եւ ասէ Յոհաննէս. Յիսուս Քրիստոս քարոզեալն յինէն, նա յարոյց զձեզ:

Յայնժամ անկեալ Դիոսկորիդի առ ոտնն Յոհաննու ասելով ցնա. Զի՞նչ գործեցից առաջնորդ բարի, զի և ես եղէց ծառայ նորա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Հաւատաւ և մկրտեաց յանուն Տեառն ² մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի և Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և Թողցին քեզ մեզք քո և եղիցիս ծառայ նորա: Եւ ասէ Դիոսկորիդոս. Ահաւասիկ ես և որդեակս իմ և ամենայն ինչք մեր ի ձեռս քո. և առեալ եցոյց նմա զամենայն ստացուածս իւր ասելով, զայդ ամենայն ընկալ, միայն արս՝ զիս և զորդեակս իմ ծառայ Աստուծոյն քում: Ասէ Յոհաննէս. Ոչինչ ³ պիտոյ են ինչք քո ինձ, և ոչ Աստուծոյն իմոյ, քանզի և մեք Թողաք զինչս և զստացուածս մեր և գնացաք զհետ ⁴ նորա: Եւ ասէ ցնա Դիոսկորիդոս. Ո՞ւր գնացէք զհետ նորա: Ասէ Յոհաննէս. Լուր Դիոսկորիդէ յաղագս գթութեան Աստուծոյ, զոր ունի առ ամենայն որդիս ⁵ մարդկան. քանզի խաբէութիւնք մարդկան ի դիւական պատրանաց բազմացեալ ի վերայ երկրի, պաշտելով փոխանակ արարչին իւրեանց զդեւս, և փոխադրեցին ⁶ զերկրպագութիւն իւրեանց յԱստուծոյ, առ ի մատուցանել կոոց պղծոց և դիւաց ⁷. և զայն տեսեալ մարդասէրն և ամենաբարին Աստուած, առաքեաց զՈրդին իւր միածին, զգենուլ մարմին յամենասուրբ կուսէն Մարիամու Աստուածածնէն անապականաբար, առեալ զմարդկային բնութիւնս խառ-

1. Ա. օր. դո՞ւ ես ծառայ Աս-

տուծոյ կենդանւոյ որ գոր-
դիդ:

2. Ա. օր. չունի Տեառն... եւ:

3. Ա. օր. ոչ ինձ:

4. Ա. օր. զհետ:

5. Ա. օր. ազգս:

6. Ա. օր. փոխեցին:

7. Ա. օր. յաւելու զգոհս:

նեալ և միաւորեալ ¹ ընդ աստուածութեանն իւրում, ուսուցանել զմարդիկ ճանաչել զիւր ճշմարիտ աստուածութիւնն և որոշել ի զիւական մոլորութեանց: Վասն այսորիկ և Հրեայքն ² յաղագս օրինազանցութեան իւրեանց յանդիմանեալք ի նմանէ, բռն հարին ³ ի նա և դատապարտեալ խաչեցին. և զայս կամաւ ⁴ յանձն առեալ վասն մերոյ փրկութեան. և յերրորդ աւուր յարուցեալ ի մեռելոց՝ ազատեաց զամենեւեան որք ըմբռնեալք էին ի դժոխս, և յետ յարութեանն երեւեցաւ մեզ երկոտասան առաքելոցն՝ ուտելով և ըմպելով ընդ մեզ որպէս ճշմարիտ մարդ, մարմնաւորական և հոգեւորական. և այսպէս պատուիրեաց մեզ գնալ յամենայն ⁵ աշխարհ ուսուցանել և մկրտել յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և որ հաւատայ ⁶ և մկրտի՝ կեցցէ, և որ ոչն հաւատայ՝ դատապարտեսցի:

Եւ զայս լուեալ ի նմանէ Գիոսկորիդէ անկաւ առ ոտս նորա աղաչելով և ասելով. Դաւա՛յ Աստուծոյ բարձրելոյ, մկրտեա՛ զիս և զորդեակս իմ յանուն Աստուծոյն բում: Եւ ասէ Յոհաննէս. Արձակեա զամենեւեան ⁷ որ ժողովեալ են այսր. և արարեալ նորա այնպէս և պատրաստեալ ⁸ սա ի մկրտել: Եւ ահաւասիկ Ռոմանեա ունելով զթուղթ ծառայագնութեան ⁹ մերոյ ի ձեռինն՝ անկեալ առ ոտսն Յոհաննու ասելով. Ընկալ զթուղթ ապիրատութեան իմոյ և թող ¹⁰ ինձ զմեզս իմ, և տուր ինձ զառ ի Քրիստոս կնիքն: Եւ տուեալ Յոհաննու ¹¹ ձգեաց զնա, և առժամայն մկրտեաց զԳիոսկորիդէ և զորդի

1. Ա. օր. միացուցեալ:

2. Ա. օր. Հրեից դպիրքն:

3. Ա. օր. մահու դատապարտեալ:

4. Ա. օր. կամաւորապէս:

5. Ա. օր. ընդ ամենայն:

6. Ա. օր. յաւելու ի նա:

7. Ա. օր. զամենայն ժողովորդսդ, եւ:

8. Ա. օր. պատրաստ եղեալ:

9. Ա. օր. ծառայութեանն ի ձեռին իշխում եւ:

10. Ա. օր. բողոքիմ առ ինձ:

11. Ա. օր. յաւելու զորդքն:

նորա զԴէմնոս և զՌոմանեա և առեալ զնոսա զնացաք ի բաղանին ուր գործէաքն և մտեալ Յոհաննու հալածեաց զդէւն որ ըստ սովորութեանն խեղդէր զմարդիկ: Եւ յայնմհետէ առեալ զմեզ Դիոսկորիդէ, և գարձաք անդրէն ի տուն նորա, և եդեալ մեզ սեղան և զոհանալով զԱստուծոյ ընկալաք կերակուր և զաղարեցաք ի տան նորա:

Եւ յետ սակաւ ինչ աւուրց, եղեալ՝ Ժողով ի մեհէնատուն կռոցն Արտեմիդի, ըստ սովորութեան հասարակաց կռապաշտիցն, և կայր հանդէպ մեհէնատանն բարձր տեղի մի, և ի վերայ նորա բազին մի ի կռոց անտի. և յաւուր յորում մատուցանէին ի նմա զոհս, ամենեքեան զգենուին զգեստս սպիտակս և այնպէս ելանէին անդ: Եւ Ժողովեալ³ նոցա անդ ի տեղւոջն այնմիկ, չոգաւ և Յոհաննէս և ել եկաց անդ⁴, զի պատմուճան նորա սեւացեալ էր ի հրավառութենէ բաղանեացն: Եւ կալով նորա ընդ աջմէ⁵ բազնին այնորիկ, յանկարծակի լցեալ սիրտք նոցա բարկութեամբ սկսան ամենեքեան քարածիգս առնել ի վերայ Յոհաննու սաստելով. և ի ձգել նոցա զքարինն առ ի զարկնել⁶ Յոհաննու՝ հանդիպէին ամենայն քարինքն նոցա ի բազինն, մինչև փշրել զնա: Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Արք Եփեսացիք, զի՞ զչարիք ընդ իս յաղագս զիւական կռոց պղծոց⁶. Թողէք զԱստուած արարիչ ամենայն էութեան եւ լինելութեան⁷, զպարգևողն մեզ ամենեցուն զհոգի կենդանական և բանաւորական, և երթեալ էք զհետ⁸ կամաց զիւաց՝ որք ուրախանան ընդ կորուստ ձեր: Քանզի ահա աստուածք ձեր ի քարանց ձերոց փըշ-

1. Ա. օր. եղեւ Ժողով մեծ:

2. Ա. օր. ի Ժողովելն:

3. Ա. օր. յաւելու եւ ժանուցեալ զնա մանաւանդ զի:

4. Ա. օր. յաւելու կողմանէ:

5. Ա. օր. զարկանել:

6. Ա. օր. պղծութեան, բողեալ:

7. Ա. օր. յաւելու եւ զՏէր զօրութեանց եւ փառաց:

8. Ա. օր. զկեի եւ ըստ կամաց սատանայի:

րեցան. արդ օգնեցէք նմա, և արարէք զդա ողջ՝ որպէս էրն, և կամ աղօթեցէք¹ առ նա և ցուցցէ զգօրութիւն իւր առ ի տանջել զիս, զի և ես տեսից զգօրութիւն նորա, և հաւատացից² թէ բարւոք պաշտէք զդա: Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, սկսան անդէն քարաձիգ առնել ի վերայ նորա. և ոչ մի ի քարանցն յայնչափ բազմութեանցն հանդիպել³ նմա. և նոցա առաւել ևս բարկացեալ, պատառեցին զհանդերձս իւրեանց, կրճտելով զատամունս ի վերայ նորա: Եւ տեսեալ Յոհաննու զայնչափ տրտմութիւն⁴ նոցա առ ի ոստանայէ, ասէ ցնոսա. Աբք Եփեսացիք, զի՞ չարամտիք ի վերայ իմ. միթէ կա մի՞ք տեսանել զգօրութիւն Աստուծոյն իմոյ՝ զոր ասացի ձեզ. ընկալարուք զբանս իմ առանց չարութեան⁵, և տեսէք զկարողութիւն ճշմարտի Աստուծոյն իմոյ. և զայս ասացեալ՝ լռեալ զազարեցին առհասարակ: Յայնժամ Յոհաննէս ամբարձեալ զձեռս իւր ի վեր, մատուցեալ աղօթս⁶ հառաչանօք այսպէս ասելով.

Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ ունիս իշխանութիւն մահու և կենաց, և չափով խրատես զարարածս քո, քոյին բազում գթութեամբզ, և այժմ հաւանեցո՞ զմոլորեալ ժողովուրդս զայս՝ առ ի ճանաչել եթէ դու միայն ես ճշմարիտ Աստուած, և չիք այլ ոք բաց ի քէն: Եւ զայս աղօթելով Յոհաննու՝ առ ժամայն ընդ բանս նորա եղեալ եռացումն երկրի յոյժ, և անկեալ ի բազմութեանց անտի արք իբրե ութ հարիւր. և զայն տեսեալ այլոցն, ահ մեծ և զողումն կալաւ զնոսա. և⁷ եկեալ առհասարակ ան-

1. Ա. օր. արարէք առ ինքն աղօթս:

2. Ա. օր. գիտացից երէ քա յեսպարտ է դա:

3. Ա. օր. հանդիպէին նմա:

4. Ա. օր. սրտմտոռքիւն:

5. Ա. օր. չարամտութեան:

6. Ա. օր. աղօթս՝ ասէ:

7. Ա. օր. անկեալ ի վերայ երեսաց իշրեանց յերկիր առ ոստն Յոհաննու՝ աղայելով զի:

կանէին առաջի Յոհաննու յերկիր՝ ի վերայ երեսաց իւրեանց, աղաչելով որպէս զի դադարեսցէ սպառնալիք եռացման երկրին այնմիկ ¹:

Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Ով անմիտք և հեղգասիրտք առ ի հաւատալ ի ճշմարիտ Աստուած կենդանի. քանզի թէ յարիցեն և սոքա, սիրտք ձեր խստացեալ են որպէս Փարաւոնին՝ պատրանօք սատանայի, առ ² ի չհաւատալ տեսանելով զգորութիւն Աստուծոյ: Եւ զայս լուեալ նոցա, դարձեալ անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց ասելով. Հաւատամք յԱստուածն քո թէ յարիցեն դոքա: Յայնժամ Յոհաննէս ասմարձեալ զաչս իւր ի վեր ³ ասելով. Որ ետդ ընդ չոր յէութեան, Աստուած յաւիտենական, Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ երեւեցար ի փրկութիւն ազգի մարդկան և շնորհող ⁴ թողութեան հաւատացելոց ի քեզ. շնորհեա ⁵ և այժմ զթողութիւն մեզաց դոցա և յարո՞ զանկեալսդ զայդոսիկ, և հաստատեալ որպէս զի հաւատացեն ի քեզ. և տուր ծառայիս քո համարձակութիւն առ ի պատմել զբանս քոյին ճշմարտութեանդ: Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, անդրէն եղեալ եռացումն երկրին այնորիկ եւ ձգեալ արտաքս զութ հարիւր մեռեալսն՝ զայնոսիկ կինդանիս: Եւ եկեալ նոցա անկան առ ոտսն Յոհաննու ⁶. և առեալ զկարգ երախայութեան, մկրտեցան ամենեքեան. և այլք բազումք ի ժողովրդոց անտի տեսանելով զեղեալսն, քանզի ամենայն Եփեսացւոց յայտնապէս ⁷ եղեալ գործն այն, և այլոց յարտաքուստ գաւառաց լուեալ զայն, զային և մկրտէին ի Յովհաննէ:

1. Ա. օր. յաւելու եւ դարձեալ յարուցէ զմեռեալսն զայնուսիկ:

2. Ա. օր. չունի առ... Աստուծոյ:

3. Ա. օր. յերկինս:

4. Ա. օր. շնորհեա:

5. Ա. օր. չունի շնորհեա... դոցա:

6. Ա. օր. յաւելու ասելով ողորմեա մեզ:

7. Ա. օր. յայտնի եղեալ գործոյն այնմիկ:

Եւ եղեալ ի միռւսում աւուր ելանել մեզ ¹ ի տանէ Դիոսկորիդեայ, և ² երթեալ ի տեղւոյ իմն անուանելոյ դէպ քաղաքի. և էր անդ եղեալ այր մի անդամալոյծ երկոտասան ամաց ³, ոչ կարելով կալ ի վերայ ոտից իւրոց: Եւ տեսեալ նորա զՅոհաննէս, աղաղակեաց ասելով. Ողորմեաց ինձ աշակերտ Աստուծոյն բարձրելոյ. և մերձեցեալ Յոհաննէս առ նա ասէ. Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի արի: Եւ առժամայն յարուցեալ ամենեւիմբ առողջ փառաւորելով զԱստուած:

Եւ տեսեալ զԻւին որ դազարեալն էր ի մեհէնատանն Արտեմիդի զեղեալն ի Յոհաննէ, գիտացեալ թէ և մեհէնատունն հանդերձեալ է անկանել և կործանել ի Յոհաննէ և ինքն հալածելոց է, յայնժամ եղեալ նմա ⁴ ի կերպարանս մարդոյ և զգեցեալ զգեստ զինուորական և նստեալ ի նշանաւոր տեղի ⁵ ունելով և թուղթ առ ի ցուցանել մարդկան լալով և արտասուօք: Եւ տեսեալ ⁶ զգգեստ նորա երկու զինուորաց, մերձեցան առ նա ասելով. Զի՞ լաս, ընկեր. պատմեա՛ մեզ վասն տրտմութեան քո. և նորա ոչ տուեալ նոցա պատասխանի, այլ հառաչեալ դառնապէս. և նոցա անդէն հարցեալ ցնա, թէ պատմեա՛ մեզ զտրտմութիւն քո, թերեւ կարասցուք միւր թարութիւն ինչ առնել քեզ: Եւ յայնժամ սկսեալ նորա լալով և ողբալով պատմել նոցա, թէ այնչափ վիշաք անկան ⁷ ի վերայ իմ որ չէ ինչ հնար պատմելոյ. այլ ասեմ՝ երթայց խեղդեցից ⁸ զսոնձն իմ. և արդ թէ կարող էք օգնել ինձ պատմեցից ձեզ զամենայն, ապա թէ ոչ կարէք օգնել, ընդէ՛ր պատմեմ ⁹ զխորհուրդ մահուան իմոյ: Եւ ասին ցնա.

1. Ա. օր. ի միշտում աւուր ելեալ մեր արտաքս: 5. Ա. օր. տեղւոյ ունելով քոչքր ի մեռիմն:

2. Ա. օր. չունի եւ... քաղաքի: 6. Ա. օր. զնա երկու...:

3. Ա. օր. երկոտասանամեայ: 7. Ա. օր. եկն:

4. Ա. օր. նորա:

8. Ա. օր. խեղդեցայց, եւ արդ...

9. Ա. օր. յայտնեմ մեզ:

Զգեստ քո զինուորի է. և մեք զինուոր եմք, և զիտես որչափ կարեմք քեզ օգնել: Եւ ասէ դեւն. Թէ կամիք՝ կարող էք. բայց կամիմ զի երզնուցուք ինձ ի մեծն Արտեմիդէ, թէ զանձինս ձեր դնէք ի վերայ օգնականութեան իմոյ, որպէս ի վերայ մերձաւորի սիրելւոյ՝, և զվարձս ձեր տաց ձեզ և զանձն իմ կեցուցէք: Եւ նոցա առժամայն փութապէս երդուեալ նմա, թէ և զանձինս մեր դիցուք ի վերայ օգնականութեան քո, առ ի հոգալ և ճգնել որպէս ի վերայ անձանց մերոց: Եւ յայնժամ հանեալ դիւին երկուս՝ ծրարս գանձի, եցոյց նոցա, ասելով, դառնապէս լալով՝. Սիրելիք բարիք՝, Զանացարուք և ահաւասիկ վարձք ճգնութեան ձերոյ: Եւ զայն տեսեալ նոցա առաւել ևս ստիպել՝ զնա, ասելով. Պատմեա մեզ սիրելի զգործ տրտմութեան քո և եղիցիս անհոգս: Եւ ասէ դեւն. Ես ի կեսարիա Պաղեստինացի՝ եմ. և իշխան կոմենտարիոս ողորմելիս. և տուան յիս երկու արք կախարդք, միոյն անուն Յոշաննէս և միւսոյն Պոխորոս. և ես առեալ պահեցի զնոսս ի բանդի աւուրս երիս, և ի չորրորդում աւուրն՝ առեալ զնոսս յինէն դատաւորն, և տանջեալ զնոսս ըստ չարարուեստ գործոց իւրեանց, և անդէն տուան յիս ի բանդի, զի կրկնակի տանջեսցէ զնոսս: Եւ առեալ իմ զնոսս տանելով ի բանդ. և յանկարծակի գերծեալք յինէն եղեն աներևոյթք: Եւ յայնժամ երթեալ պատմեցի իշխանի վերականգութեան՝ իմոյ Դեմեստիոսի՝ զպատահումն ինձ, և նորա ողորմելով ասէ ցիս. Փախիր ողորմելի և ընթացիր զհետ՝ նոցա. և թէ

1. Ա. օր. մերձաւոր սիրելւոյ
մերոյ:

2. Ա. օր. մեծ մի ծրար գանձով:

3. Ա. օր. գառնապէս լալով եւ ասելով:

4. Ա. օր. բարեռք:

5. Ա. օր. ստիպելն:

6. Ա. օր. Պաղեստինացոց:

7. Ա. օր. չաւնի վերականգուրեալ իմոյ Դեմեստիոսի:

8. Ա. օր. գնա զքեհի:

կալցեա զնոսա՝ առ և դարձիր. և թէ ոչ՝ և դու ա-
ներևոյթ ¹ լեր, թէ ոչ չարիւ մեռցիս դու. քանզի
գիտէր զսրտմտութիւն դատաւորին ի վերայ նոցա:
Չայս ասելով դեւն ցերկու զինուորան, անդէն ցու-
ցանէր նոցա զծրարս զտնձին ասելով, թէ զայս
միայն առ ի տանէ իմմէ, թողեալ զկին իմ և
զորդիս առ ի չգիտել ² նոցա յաղագս կենաց կամ
մահուան իմոյ. և ցուցանէր նոցա զթուղթ արհաւ-
րացն ասելով, թէ լուայ ի բազմաց թէ ի քաղաքիս
յայտմիկ են նոքա. աղաչեմ ³ զձեզ ողորմել օտա-
րութեան իմում:

Եւ ասեն զինուորքն. Մի՛ տրտմիր սիրելի, քան-
զի արքն այնոքիկ զոր դու խնդրես՝ այսր ⁴ են: Եւ
ասէ ցնոսա. Երկնչիմ սիրելիք բարիք ⁵, թէ գուցէ
գիտացեն զինէն և կախարդական արուեստիք
աներևոյթ լինին ի քաղաքէս յայսմանէ: Աղաչեմ
զձեզ, եթէ կարող էք, դի՛ք զնոսա ի տան բանդի ⁶
ուրեք մեկուսի, առ ի չտեսանելոյ զնոսա ումեք. և
յայնժամ ⁷ սատակեցէք զնոսա և առէք յինէն
զսակաւ ինչքս զոր ունիմ ընդ իս, զոր ցուցի
ձեզ: Ասեն ցնոսա զինուորքն. Լաւ է քեզ թէ կալցուք
զնոսա՝ քան թէ սատակել. քանզի թէ մեռանին
նոքա՝ զիսորդ կարասցես ⁸ դառնալ անդրէն ի տան
քում: Եւ ասէ ցնոսա դեւն. Սատակեցէք զնոսա սի-
րելիք և ոչ տեսից ⁹ զսիրելիսն իմ: Եւ նոքա խոս-
տացան նմա սպանանել զմեզ և առնել ¹⁰ ի նմանէ
դարհաւիրաց զգանձն:

Յայնժամ գիտացեալ Յոշաննէս ազդմամբ սուրբ
Հոգւոյն զնիւթ խորհրդոյ դիւին, ասէ ցիս. Ծանու-

1. Ա. օր. անհետ:

2. Ա. օր. ոչ գիտելով:

3. Ա. օր. չունի աղաչեմ . . .
իմում:

4. Ա. օր. աստ:

5. Ա. օր. չունի բարիք:

6. Ա. օր. ի բանտի ի տան
ոչրեք առ . . .:

7. Ա. օր. անդ:

8. Ա. օր. ո՞րպէս կարես դու:

9. Ա. օր. եւ ոչ կամիմ տե-
սանել զհայրենիսս:

10. Ա. օր. եւ առնուլ զգանձն:

ցանեմ¹ քեզ առ ի պատարաստել զանձն քո ի փորձութիւն, քանզի բազում մարիկ և փորձութիւն հանդերձեալ է յարուցանել ի վերայ մեր սատանայ, որ բնակեալ է ի մեհնատանն Արտեմիդի: Զի ահաւասիկ յարոյց երկու այր ի վերայ մեր գինուորք². և Տէր յայտնեաց ինձ զամենայն. և արդ զօրացիր և քաջ լեր³ և պատրաստեա զանձն քո: Եւ մինչդեռ զայս ասէր⁴ ցիս Յոհաննէս, եկին երկու զօրականքն⁵ և բռնոն հարին զմէն՝ ի տեղւոյ Հրապարակին, և Դիոսկորիդէ ոչ հանդիպէր առ մեզ: Ասէ Յոհաննէս ցղինուորան. վասն է՛ր պատճառանաց ըմբռնէք զմեզ: Եւ ասեն նոքա. Յաղագս կախարդական չարարուեստից: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՛վ է դատախազն մեր վասն դատապարտութեանդ այդմիկ: Եւ նոքա ասեն. Մտէ՛ք այժմ ի բանդի և ապա տեսանէք զդատախազն ձեր: Եւ քարչեալ նոցա զՅոհաննէս, ոչ տարան ի բանդի, այլ ուրոյն ի տան իմն զաղտնի, և զիս ընդ նմա, կամելով սատակել ըստ կամաց դիւին: Եւ զայն իմացեալ⁶ Ռոմանեայ, ընթացեալ⁷ պատմեաց Դիոսկորիդեայ: Եւ նորա արագ հասեալ, առեալ արձակեաց զմեզ⁸ ասելով, թէ ո՛րպէս արարէք զայդ առանց դատախազի դատապարտութեան և դատաւորի հրամանաց՝ արկանել զնոսա ի բանդ, մանաւանդ զաղտաբար և ոչ յայտնապէս: Եւ արդ՝ երթալք բերէ՛ք զդատախազն և ես բերեմ զդոսա առաջի դատաւորին և ըստ օրինացն դատեսցին: Եւ երթեալ զինուորացն⁹ ի խնդիր դիւին և ոչ գտին զնա, և անկան ի տրտմութիւն բազում առ ի չգտանել

1. Ա. օր. գիտացեմ:

2. Ա. օր. երկու զինուորս. չռնի երկու այր:

3. Ա. օր. քաջալերեա:

4. Ա. օր. խօսիր:

5. Ա. օր. զինուորքն:

6. Ա. օր. գիտացեալ:

7. Ա. օր. երթեալ:

8. Ա. օր. յաւելու եւ զնոսա բռնամանեաց:

9. Ա. օր. յաւելու ճգնեալ:

զդեւն: Եւ Դիոսկորիդոս փոքր ինչ գայթազդեալ ի մեզ¹, այլ վասն երաշխաւորութեան իւրում զմեզ, ժուժկալութեամբ² զգուշանայր ի վերայ մեր: Եւ յետ սակաւ ինչ աւուրց՝ անդէն յայտնեալ դեւն երկուց զինուորացն նոյն կերպարանօք և պատմեալ զպատճառս թագաւորի իւրոյ³: Ասեն զինուորքն. Ե՛կ զհետ մեր ի տան Դիոսկորիդի, զի երթիցուք առցուք զնոսա: Յայնժամ⁴ սկսեալ նորա գնալով զհետ նոցա լալով յոյժ, ունելով ի ձեռին զթուղթ արհաւիրացն առ ի վկայութիւն իւր մոլորեցուցիչն:

Եւ ի գնալ նոցա առ մեզ, ժողովել զինի նոցա ժողովուրդ բազում⁵, և նորա սկսեալ առ ի պատմել նոցա առհասարակ՝ զոր և զինուորացն էր առացեալ, որպէս թէ և զնոսա հաւանեցուցէ ընդ զինուորացն ի վկայութիւն իւր: Եւ եկեալ նոցա ամենեցուն ի տան Դիոսկորիդոսի, և բախեալ զդուրս գաւթի⁶ նորա, մեծաւ սրտմտութեամբ աղաղակեցին⁷ առհասարակ. Դիոսկորիդէ՛, ընդ քաղաքիս ունիս վէճ. սո՛ւր մեզ զկախարդսդ, թէ ոչ՝ հուր արկանեմք և այրեմք զքեզ դքօք ի տան քում: Քանզի ամենայն քաղաքս տրտնջեն զքէն, վասն բնակելոյ դոցա ի տան քում, որպէս ի դարանի և ի նաւահանգստի, այդպիսի չարարուեստ արանցդ⁸ և խաբեբայիցդ: Եւ տեսեալ Յոհաննու զայնչափ բազմութիւն ժողովրդեան և զաղաղակ նոցա, ասէ ցԴիոսկորիդոս. Սիրելիք, ոչ կամիմ թէ վասն մեր զանձինս ձեր կորուսանէք կամ զինչս կամ զտունս. քանզի մեք վար-

1. Ա. օր. յաւելու յերկուսն
նալով, րեպես եւ ոչ յայտնէր մեզ:

2. Ա. օր. չունի զմեզ ժուժկալութեամբ:

3. Ա. օր. չունի եւ պատմեալ... իւրոյ:

4. Ա. օր. Եւ եկեալ նորա զինի
նոցա լալով:

5. Ա. օր. եւ ժողովուրդ բազում գայր զինի նոցա. եւ նա սկսեալ...:

6. Ա. օր. չունի գաւթի:

7. Ա. օր. աղաղակեին:

8. Ա. օր. չարարուեստակաւ
նացդ:

դապետեալք եմք ի Տեառնէ մերմէ, ամենայն առուր առնուլ զխաչ մեր և գնալ զհետ նորա: Ասէ Դէոսկորիդոս ցՅոհաննէս. Ահաւասիկ պատրաստք եմք առ ի յայրել, ես և որդեակս իմ, և ամենայն¹ ինչ և է մեր, վասն հասանելոյ մեզ սիրոյն Քրիստոսի: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ո՛չ դու և ո՛չ որդիդ քո և ո՛չ հեր մի ի գլխոյ ձերմէ կորիցէ, բայց տուր այժմ զմեզ ի նոսա: Եւ ասէ ցնա Դիոսկորիդոս. Թէ տաց զձեզ, տաց և զորդի իմ ընդ ձեզ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Բազմութիւն² ժողովրդեանդ այդոցիկ զբազումս ի դոցանէ ի բարի գործ ածցէ. հան տուր զմեզ ի նոսա, և դուք լռեալ դադարեցէք ի տան ձերում մինչև³ տեսանէք զգորութիւնն Աստուծոյ:

Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, առժամայն իջուցեալ զմեզ ի տանէ անտի և ետ ի նոսա. և նոքա քարշեալ զմեզ տարան ի մեհենատունն Արտեմեդի: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ո՞ւր է տաճարս այս մեծ: Եւ ասեն նոքա. Տուն սրբութեան մեծին Արտեմեդի: Եւ աղօթեալ Յոհաննու, առժամայն կործանեցաւ տաճարն հանդերձ մեհենօք: Եւ⁴ ասէ դարձեալ Յոհաննէս. Քեզ ասեմ ոգի չար և պիղծ, ել ի տեղուդէս յայսմանէ. և առժամայն եղև դիւն աներևոյթ: Եւ զայս տեսեալ ժողովրդոցն, զահի հարեալ ցրուեցան ամենեքեան, և միայն այնոցիկ՝ ժուժկալեալ դադարեցին՝ որք կապանօք ունէին զմեզ: Բայց նախ քան զցրուել ժողովրդեանն և հալածել դիւին, եհարց Յոհաննէս զդիւն առաջի ամենեցուն, թէ քանի՞ ժամանակ է քո մինչև քնակեալ ես ի մեհենատանդ. և նորա ասացեալ⁵ երկերիւր և յիսուն ամ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Դու յարուցեր զգինուորսն ի վերայ մեր. և նորա ասացեալ⁶, թէ այո՛ ես: Եւ

1. Ա. օր. ամենայն ինչ մեր 3. Ա. օր. եւ.

վասն սիրոյն Քրիստոսի: 4. Ա. օր. շուշի. Եւ ասէ...

2. Ա. օր. առ բազումս ի ժոճալածել դեռին:

դովրդոց այդոցիկ բարիս 5. Ա. օր. ես ասէ:

գործեալ է մեր, տուք զմեզ: 6. Ա. օր. դեռ ասէ:

յայնմէնտէ ¹ ասացեալ Յոհաննու զանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Գրիստոսի, կործանեաց զառնարն և Հալածեաց զգեւն, այլ մի ևս բնակել քեզ ի քաղաքիս յայսմիկ: Իսկ որ կապանօք ունէին զմեզ, տեսեալ զեղեարսն, անկեալ ² առ ոտսն Յոհաննու աղաչելով զնա վասն թողութեան մեղաց իւրեանց, և ընդունել զփրկութիւն քարոզութեան նորա. և տուեալ նոցա Յոհաննէս զպատուէր մկրտութեան և զկենացն յաւիտենից, արձակեաց զնոսա: Եւ յայնրմէնտէ բազմութիւնք ժողովրդոցն ³, որք ոչ էին Հաւատացեալ ի զօրութիւն Առտուծոյ, սբանչանալով ասոն ցմիմեանս, թէ զի՞նչ է գործ եղելութեանս այս՝ զոր տեսանեմք յառն յայսմիկ, և ոչ կարեմք գիտել որպէս է. բայց եկայք անդէն կալցուք ⁴ զնոսա և տարցուք անդրէն սու դատաւոր քաղաքիս, և ըստ օրինաց դատեսցի զնոսա: Եւ մի ոմն ի նոցանէ Հրեայ՝ անուն Մառէոն, ասէ, թէ ես ասեմ՝ դատաւորին թէ կախարդք են և չար գործոց աւրուեստականք, և պարտ է չարիւ սատակել զնոսա: Եւ զայս ⁵ ասելով, յարոյց զժողովուրդն ի վերայ մեր, կամելով սատակել զմեզ. և ոմանց ոչ Հաւանեալ կամաց նորա, ասէին. Ոչ սատակեմք զդոսա թէպէտ և չար արուեստականք իցեն, այլ օրինօք դատեսցին: Յայնժամ եկեալ նոցա բուն Հարին զմէնջ և տարան առաջի դատաւորին: Եւ նորա ⁶ ասացեալ ցնոսա, թէ վասն ո՞յր վնասու տայք զդոսա ի մեզ: Եւ ասեն նոքա. Վասն կախարդական չար ա-

1. Ա. օր. եւ ասէ Յովհաննէս.
Քեզ ասեմ որք չար եւ պիղծ,
եւ ի քաղաքի աստի եւ այլ
մի՛ եւս մտանիցես աստ: Իսկ
որ...:

2. Ա. օր. անկան:

3. Ա. օր. Եւ ժողովրդոցն ըս-
քանչացեալ ասին ցմիմեանս:

4. Ա. օր. յառնեալ յայսմեան:

5. Ա. օր. բայց արդ եկայք
դարձեալ կապեսցուք:

6. Ա. օր. շունի զայս ասե-
լով... եկեալ եոցա:

7. Ա. օր. Եւ դատաւորն ասէ
րե որո՞յ:

րուեստից: Ասէ դատաւորն. եւ զի՞նչ գործեցին դո-
քա այդպիսի արուեստիւք:

Յայնժամ Մառէոն կացեալ առաջի նորա¹ ասե-
լով, թէ ոմն զինուոր² եկեալ ի հայրենեաց դոցա, առ
ի խնդիր չար գործոց նոցա, ունելով թղթի վկայու-
թիւն այդորիկ³: Եւ ասէ դատաւորն. Դո՛ւ ասես
զայդ. արդ արկցուք զդոսա ի բանդի մինչև ածէք
զզինուորն զայն, և հաւանեցուցէ զմեզ վասն ամե-
նայնի ճշմարտութեամբ: Եւ⁴ առեալ տարան զմեզ
ի բանդ և արկեալ զոտս մեր ի կոճեղս զգուշու-
թեամբ. և նոցա երթեալ ի խնդիր դիւին, քարո-
զեալ ընդ ամենայն քաղաքն և ոչ գտին զնա:

Եւ յետ երից աւուրց եկեալ ասացին դատաւո-
րին, թէ ոչ գտաք զդատախազն նոցա զզինուորն: Եւ
ասէ ցնոսա դատաւորն, թէ առ ի չգտանել դատա-
խազի, և յայտնեալ ճշմարտապէս զուսացեալսդ ի
ձէն՞, մեք ոչ իրաւանամք զօտար զարսն զայնոսիկ
ունել ի բանդի: Եւ⁵ յայնժամ առաքեալ տարաւ
զմեզ կացոյց առաջի հրապարակին, և գան հօրեալ
զմեզ և սպառնալեօք պատուիրեաց մեզ՝ այլ մի ևս
ուսուցանել ումեք զվարդապետութիւնդ զայդ⁶, այլ և
հրամայեաց հանել⁷ զմեզ ի քաղաքէն յայնմանէ:

Եւ ելեալ մեզ յիփեսոսէ չոգաք ի Զմիւռնիա,
և ի հասանել մեզ անդ, ժողովեալ քաղաքացւոցն առ
հասարակ⁸ վասն լրման գործոցն այնոցիկ: Եւ այր
ոմն ի զլիսաւորաց քաղաքին՝ որում անուն Անթիպատ-
ոսո՞՝ մատուցեալ առ Յռհաննէս ասելով. Եւ առայ
Աստուծոյ, բազում և մեծամեծ բարիս լուսայ՝ զոր ա-
րարեր յիփեսոսս. և ահաւասիկ տամ քեզ տասն

1. Ա. օր. դատաւորին ասէ:	5. Ա. օր. չունի եւ յայնժամ...
2. Ա. օր. զինուորք ումեք:	հրապարակին:
3. Ա. օր. բուզք վկայութեանց	6. Ա. օր. զվարդապետութիւնն
այդոցիկ:	մեր:
4. Ա. օր. չունի եւ առեալ...	7. Ա. օր. յաւելու հալածել:
զգուշութեամբ:	8. Ա. օր. յաւելու առ մեզ:

բիւր դահեկանս, քանզի ունիմ երկու որդիս որ ի ծննդենէ իւրեանց մինչև ցայսօր վիրաւորք ի սաւ տանայէ՝ տաքնապին, և են այժմ ամք երեսուն և չորս ¹. և ի հասանել չարին եթէ ի բաղանիս հանդիպին և թէ յուտել և թէ ի դնացս և թէ ի ժողովրդեանն՝ առհասարակ անկանին երկոքին տուածելով ², և այնչափ մեծամեծ արք թարշամեալք ի չարէ անտի, առ ի տաքնապել զնոսա ամենայն սուր. և արդ աղաչեմ զքեզ ողորմել ծերութեան իմոյ, քանզի ի տղայական հասակին չափով տաքնապէր զնոսա չարն, իսկ գոլով նոցա ի չափ հասակի՝ առաւել ևս զօրանայ ³ չարն ի վերայ նոցա. արդ ողորմեաց նոցա և իմում ծերութեանս: Եւ ասէ Յոհաննէս. Իմ բժիշկն վարձս ոսկւոյ և արծաթոյ ոչ առնու, այլ ձրի բժշկէ զհիւանդացեալս հոգւով և մարմնով, և ոչ ինչ խնդրէ ի մարդկանէ՝ բայց միայն զպտղաբերութիւն ⁴ հաւատոյ արդարութեան: Քանզի զինչ կարես հատուցանել Անթիպատուէ Աստուծոյ յաղագս բժշկութեան որդւոց քոց, եթէ ոչ զանձն ⁵ քո ընծայեցուցես ըստ կամաց նորա, և վասն այսորիկ ընկալցիս զորդիսն քո առողջս զօրութեամբն Քրիստոսի: Եւ ասէ ցնա Անթիպատոս. Մինչև ցայժեմ ⁶ ոչ ես դու զանց արարեալ զումեքէ և ոչ զորդւովք իմովք առնես, քանզի երկնչիմ ես յաղագս կանանց ⁷ իմոց, թէ վասն բժշկութեան նոցա նախանձելով՝ չար արուեստիւ ⁸ սատակեն զնոսա, վասն անգոռնելոյ ⁹ զյուսաւորական հաւատսդ առ ի քէն. բայց որովհետեւ եկիր այսր հաւատարիմ բժշիկդ

1. Ա. օր. ամաց երեսուն եւ

չորից:

2. Ա. օր. տուածելք:

3. Ա. օր. զօրացաւ:

4. Ա. օր. պտուղ բարութեան

եւ արդարութեան՝ հաշատ

սուրբ:

5. Ա. օր. զնոցիք ընծայես:

6. Ա. օր. ցայսօր:

7. Ա. օր. յազակեաց իմոց, րէ յաղագս:

8. Ա. օր. յարաւ:

9. Ա. օր. ընդունելոյ զյուսա-

ւոր:

Աստուծոյ կարող ես օգնել: Իւ յայնժամ գթացեալ
հոգւով ¹ ի նոսա Յոհաննէս և արարեալ աղօթս
այսպէս. Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս որ լսողդ ես
յամենայնի հոգւոց՝ խոնարհեաց ² առ յաղաչել զքո
մարդասիրութիւնդ, և ոչ երբէք առնես անտես զաղա-
չանս ³ ծառայից քոց, առաքեա՛ և այժմ ի զօրու-
թենէ քումմէ առ ի հալածել զհոգիս պիղծս ⁴ ի
յորդւոց Անթիպատոսի: Եւ զայս աղօթելով Յո-
հաննու, առժամայն հալածեցան դեւքն ⁵ յորդւոց
Անթիպատոսի. և հրամայեաց ածել զնոսա Յոհան-
նէս առաջի իւր: Եւ տեսեալ զնոսա հայրն իւրեանց
ամենեւեմբ առողջացեալ, անկաւ առ ոտսն Յոհաննու
գոհանալով և փառաւորելով զԱստուած: Եւ տուեալ
նոցա Յոհաննէս զկարգս երախայութեան, մկրտեաց
զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ, և
պատուէր տուեալ նոցա հօրն Անթիպատոսի առնել
ողորմութիւն յաղքատս ⁶ և ի կարօտեալս, արձակեաց
զնոսա օրհնելով և փառաւորելով զԱստուած:

Եւ ⁷ յետ ժամանակի ինչ առ ի լինելոյ մեզ
անդ վարդապետելով, յաւելան շնորհքն Տեառն առ
ի հաւատալ բազմաց ի սքանչելագործութեանծ Յո-
հաննու:

1. Ա. օր. չունի հոգւով:

2. Ա. օր. խոնարհաց:

3. Ա. օր. զպաղատանս:

4. Ա. օր. եւ հալածեա զնոգիւն
պիղծ:

5. Ա. օր. մերժեալ հալածեցաւ
դեւն:

6. Ա. օր. առ աղքատս եւ
առ...

7. Ա. օր. Եւ լինել մեզ յետ
ժամանակաց վարդապետե-
լով եղեալ շնորհքն:

8. Ա. օր. վասն սքանչելագոր-
ծութեանցն:

ՅԱՂԱԳՍ ԱՔՍՈՐԱՆԱՑ ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՂԱՆՈՒ

Իսկ ի միևնույն առարկայի վերաբերյալ նմա ամենատեղի տեսնում ենք և սա է ցնա. Դարձիք անդրէն և մուտ յԵփեսոս, և վարդապետեա աներկիւղ զքանն ճշմարտութեան, քանզի ընդ քեզ եմ. բայց յետ բազում ժամանակաց աքսորեսցիս ի Պատմայի կողմէն. քանզի և նոցա պիտոյ է քո վարդապետութիւնդ:

Եւ ըստ բանին Տեառն դարձաք յԵփեսոս, և արարաք անդ ամ մի ուսուցանելով. և հաւատալ բազմաց արանց և կանանց, չինեսաց եկեղեցի հանդերձ ուխտաւորաւք, ոչ միայն յԵփեսոս՝ այլ և յարտաքին քաղաքսն և ի գաւառն, և մեհնատանց կործանել առհասարակ աղօթիւքն Յոհաննու, մանաւանդ յԱրտեմեդի տաճարացն: Եւ տեսնալ կռակաշարիցն զայնչափ կործանումն և զնուազումն իւրեանց, արարին թուղթ պաղատանաց առ Թագաւորն Դոմետիանոս, չարախօսութիւն զմէնչ պատմելով այսպէս. Եթէ Յոհաննէս վարդապետ քրիստոնէական կրօնիցն, հանդերձ աշակերտիւ իւրով Պոլիկարոսիւ, եղեալ այսր՝ զամենեսեան մոլորեցուցին զկնի վարդապետութեանն իւրեանց, որոշելով յաստուածոց մերոց, և զմեծ տաճարս Արտեմեդի՝ առ հասարակ կործանեցին կախարդական արուեստիւք, և զհայրենական զհաւատս մեր աւերելով գերեցին:

Եւ զայս գիտացեալ Թագաւորին, հրամայեաց աքսորել զմեզ, գրեալ առ նոսա հրովարտակ ունելով ի նմա այսպէս.

Թագաւոր Դոմետիանոս մեծ, յաղթական ինքնակալ արքայ, առ Եփեսացւոց իշխանսդ և որք ընդ իշխանութեամբ, ամենեքեան ուրախ լերուք:

Քանզի զամպարիչտ և զչարարուեառ զարսդ զայդոսիկ՝ գբրիստոնէից վարդապետդ զՅոհաննէս և զՊոխորոն , որք բարերար աստուածոցդ մեղանչեն , յարաժամ անարգելով և յանդիմանելով . սոյնպէս և զօրէնս և զհաւատ թագաւորութեանս մերոյ արհամարհեն . հրամայէ թագաւորութիւնս մեր աքսորել ի Պատմայ ի կղզւոյն . բազում տրտմութեամբ լինել նոցա անդ՝ մինչև յիշատակեսցեն զմեծամեծ աստուածսդ , և յաղագս դոցա այլք պարկեշտանայցեն :

Եւ ընթերցեալ զհրովարտակն առաքեալքն ի թագաւորէն , և բուռն հարեալ զմէնջ , և եղեալ երկաթս յոտսն Յոհաննու և զգուշութեամբ մեծաւ ունէին , ասելով ցմիմեանս . Սա է սքանչելի մուրեցուցիչն որ զկախարդութիւնսն առնէր . և արդ զգուշութեամբ կալցուք զդա . և յաղագս աշակերտի դորս անհոգ եղիցուք և թողցուք զդա ընդարձակ առ մեզ . և յամենայն աւուր խստաբան և գան հարկանելով զարհուրեցուցուք և առանց կապանաց եղիցի ընդ մեզ : Եւ էին առաքեալքն ի թագաւորէն արք վեց , մեծամեծք իշխանութեամբ , և ունէին ընդ ինքեանս այլ արս տասն պոռտիքտոռոսք . և արարեալ զգուշութիւն ի վերայ Յոհաննու , և գան հարին զիս յոյժ . և բանիւք սպառնալեօք խստանային ի վերայ իմ : Եւ առեալ նոցա զմեզ , մտաք ի նաւն և նստաւ իւրաքանչիւր յայս կողմ և յայն կողմ ի նաւին , և զմեզ նստուցին ի մէջ ամենեցուն . և տային մեզ ամենայն աւուր լիտր մի հաց և քացախ և կոյժ մի ջուր , և յայնցանէ ընտրէր առաքեալն Քրիստոսի երկու նուկի ¹ . հաց և զութերորդ մասն ջրոյն՝ տայր ինձ : Եւ յերրորդում աւուրն , նստան թագաւորականքն ի ճաշ , ունելով բազմութիւն կերակրոց . և յետ ուտելոյն և ըմպելոյն , սկսան զուարճանալ անկարգութեամբ և այնպէս սփոփելով նոցա ընդ միմեանս :

1. Թուի լինել երկու ունկի :

Մի ոմն ի զինուորացն պատանի, արչաւելով ի կողմն մի նաւին, անկաւ ի ծովն և եղև աներևոյթ. և էր հայր պատանւոյն ընդ նոսա ի նաւին. և եղեալ յաղագս այնորիկ ողբումն և աշխարումն յոյժ առ հասարակ ամենեցուն որք էին ի նաւին:

Իսկ հայր պատանւոյն ի բազում տրտմութեանէն զմտաւ ածեալ ձգել զանձն իւր ի ծովն եւ խեղդել զկնի որդւոյն իւրոյ. և իմացեալ ընկերաց նորա, բուռն հարեալ զգուշանային, և եկեալ տասնեքին պոռտիքտոռուքն ուր կայր ի կապս Յոհաննէս, և ես կայի առ նմա, և ասեն ցնա. Ահաւասիկ մեք յողբումն և յաշխարումն եմք վասն չարիդ որ պատահեցաւ մեզ, և դու անփոյթ կաս և ոչ լաս, այլ զուարթագին ես յաղագս վշտի մերոյ:

Ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Եւ զի՞նչ կամիք թէ տրարից: Եւ նոքա ասեն. Եթէ կարօղ ես օգնեաւ: Եւ ասէ Յոհաննէս ցմեծագոյնն ի նոցանէ. Զոր աստուած պաշտես: Եւ նա ասէ. ԶԱպողոն և զԿիոս և զՀերակլէս: Ասէ և ցերկորդն ի նոցանէ. Եւ դու զոր աստուած պաշտես. Եւ նա ասէ. ԶԱսկղիպաս և զմեծն Արտեմիս: Սոյնպէս և իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ պատմեցին Յոհաննու զիւրեանց մոլորութեան զանուանան:

Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Այդչափ աստուածքդ ո՞չ կարեն հանել զպատանին կենդանի ի ծովէդ, և ածել այսր և զձեզ առանց տրտմութեան պահել: Եւ ասեն ցնա. Վասն զի ոչ եմք սրբեալ զանձինս մեր առ նոսա, վասն այնորիկ տրտմեցուցանեն և ոչ օգնեն մեզ:

Եւ զայս ամենայն խօսել նոցա ընդ միմեանս և նաւն ի գնալ, և հեռացեալ ի տեղւոյն յորում անկաւ պատանին, չափ երիւք մղոնաւք:

Եւ տեսեալ Յոհաննէս զայնչափ ողբումն նոցա, տրտմեցաւ, և ասէ ցիս. Որդեակ Պոռթորեայ, տուր ինձ զձեռն քո և յարօղիս. և արարի այնպէս. և յարուցեալ եկաց յաջակողմն նաւին, և հնչեցին երկաթքն յոտից նորա. և աղօթս արարեալ առ Տէր

ասէ. Ծով, ծով. հրամայէ քեզ Որդին՝ Աստուծոյ որ գնաց ի վերայ ալեաց քոց իբրեւ ընդ ցամաք, վասն որոյ և ես զերկաթս զայսոսիկ բարձեալ կրեմ՝ ծառայս նորա, բեր զպատանիս առ մեզ:

Եւ ընդ բանս Յոհաննու՝ եղև եռացումն մեծ ի ծովուն, և հնչումն բազում և ահագին, մինչև վրտանգեալ գնաւն և զամենեսեան, և բարձրացեալ ալիս մեծ յալմէ կողմանէ նաւին և ձգեալ զպատանին կենդանի առ ոտսն Յոհաննու. և զայն տեսեալ ամենեցուն, եկեալ անկան առհասարակ ի վերայ երեսաց իւրեանց՝ առ ոտսն Յոհաննու ասելով, եթէ ապաքէն ճշմարիտ Աստուած՝ քո Աստուածն է, և Տէր երկնի և երկրի և ամենայն շնչոց: Եւ մատուցեալ արագ լուծին զերկաթս յոտից նորա:

Եկաք ի ծովեղերն ի գեօղ մի՝ որում անուն էր Բնակութիւն, և դադարեցաք անդ: Եւ ի մտանել արեւգականն ժողովեցան ամենեքեան ի նաւն, և ուղղեալ գնացաք անտի: Եւ ի հինգերորդ պահու գիշերոյն եղեալ ալէկոծութիւն մեծ ի ծովուն առ ի փշրել գնաւն. և տեսեալ զայնչափ վտանգ մահուան, անկան առ ոտսն Յոհաննու և աղաչէին գնատանեքին պոտոխքտոռաքն ասելով. Մառայ Աստուծոյ բարձրելոյ, զպատանին ի խորոց ծովուն կենդանի ետուր խնդրողացս ի քէն. հայցեա՛ յԱստուծոյն քումմէ փրկել զմեզ յայսպիսի մեծ վտանգէ զի մի կորիցուք: Եւ ասէ ցնոսա. Լուեալ դադարեցէք յիւրաքանչիւր տեղւոյ. և լուեցին: Եւ ալէկոծութիւնն առաւել սաստկանայր, և դարձեալ առհասարակ աղաչեցին գնա. Ողորմեաց մեզ ծառայ Աստուծոյ: Եւ ասէ ցնոսա. Ասացի ձեզ եթէ լուեցէք, զի ոչ ոք կորիցէ ի նաւէս յայսմանէ, և ոչ հեր զլիսոյ ումեք ի ձէնջ: Եւ յարուցեալ եկաց յաղօթս. և առժամայն ամենեկին դադարեաց ալէկոծութիւնն: Եւ ուղղեալ գնացաք զաւուրս երեք, և հասեալ ի տեղւոյ աշուանելոյ Եպիկուռոս: Եւ պատահեալ անդ այրն այն եբրայեցի՝ Մառեոն, որ յԵփեսոս զսպանութեան խորհուրդն յարուցանէր ի վերայ մեր. և տեսեալ

նորա զմեզ ի նաւին, եհարց ցոմն ի նաւորդացն,
 եթէ ո՞վ են նոքա: Եւ նորա տասցեալ, եթէ քրիստո-
 նեայք են, երկու արք հաճոյացեալք Աստուծոյ, քան-
 զի մեծ փրկութիւն եղև ի նաւիս ի ձեռն նոցա: Եւ
 նա ասէ. Զի՞նչ անուանք են դոցա: Եւ նա ասէ. Վար-
 դապետին՝ Յոհաննէս, և աշակերտին Պռոխորոս: Եւ
 զայն լուեալ Մառեոն, ընթացեալ եկն ի նաւն և
 ժանուցեալ զմեզ, սկսաւ աղաղակել մեծաձայն, ա-
 սելով. Զի՞նչ առնէք այսր կախարդք: Եւ էր ոմն ի
 Թագաւորականացն առ մեզ, հանդերձ զօրականօքն,
 առ ի պահել զմեզ, զի այլոցն ամենեցուն ելեալ էր
 ի ցամաքն. և ասէ Թագաւորականն, որ էր առ մեզ,
 ցՄառեոն. Երթ գնա այր դու լուելով ի գործ քո և
 մի դատախազիր ընդ արսդ ընդ այդոսիկ, որ հրա-
 մանաւ Թագաւորին տանիմք զդոսա ի Բատմայի
 կղզուոյն. ապա թէ ոչ՝ չարաւ դատեսցիս: Եւ զայս
 լուեալ ի նմանէ Մառեոն, ել ի նաւէն, և հանետլ
 ձգեաց զհանդերձ իւր և սկսաւ աղաղակել մեծա-
 ձայն. Արք եղբարք որ բնակեալ էք յԵպիփուռայ
 հասէք օգնեցէք: Քանզի Մառեոնի բնակութիւնն անդ
 էր, և նա էր մեծատուն յոյժ, ունելով ստացուածս
 բազումս. և վասն զի կերակրէր զբնակիչս գեղջն
 այնմիկ, ամենեքեան որպէս գգլխաւոր և զառաջնորդ
 ունէին գնա. և յաղաղակելն նորա ժողովեցան
 առհասարակ, և Թագաւորականքն որ ելեալ էին ի
 նաւէն՝ ասեն ցՄառեոն. Զի՞նչ է աղաղակ քո: Եւ նա
 սպառնալով ասէ. Ի ժամուս յայսմիկ տաց ձեզ պա-
 տախանի վասն ամենայնի. և դարձեալ ասէ ցԺո-
 ղովուրդան. Արք ամենեքեան որ բնակեալք յԵպի-
 փուռայ՝ հասէք օգնեցէք. քանզի արքս այսօքիկ կա-
 խարդք են աղանդաւորք, և այնչափ տանջանաւ և չար-
 չարանս արարին առ բնակիչս Եփեսացւոց. կախարդա-
 կան և չար արուեստիւք զամենայն տաճարս հաւատոց
 նոցա կործանեցին, և զամենայն քաղաքս նոցա մուռ-
 բեցուցին և կործանեցին. և այժմ հալածեալք անտի
 եկին այսր, զի և առ մեզ զնոյն չարիս արասցեն.
 բայց արդ եկայք ամենեքեան, արկցուք հուր և այ-

րեացուք զնաւդ Հանդերձ պղծաւքդ այդոքիւք: Եւ նոցա ամենեցուն Հաւանեալ չար բանից նորա առ ի յայրել զնաւն և զմեզ: Եւ տեսեալ Թագաւորակա նացն զայնպիսի անկարգութիւն նոցա, ասեն ցնոսա. Արք Եպիկուռացիք, մի ինչ փնաս առնէք ի նաւդ և որ ի դմա. քանզի Հրամանաւ Թագաւորին եմք առ ի յաքսորել զնոսա ի Պատմայի ի կղզւոյն, ցուցանելով նոցա զՀրովարտակ Թագաւորին՝ յաղագս դառն աքսորանաց մերոց. և ընթերցեալ զնա առաջի նոցա, Հաղիւ կարացին լռեցուցանել զնոսա առ ի չայրել զնաւն և զմեզ: Եւ ասէ Մառեոն ցթագաւորականն. Եթէ մինչ այդպէս է, զեա՛րդ ոչ ունիք զդոսա ի կապանս, քանզի Թերեւս աներևոյթ փախիցեն ի ձէնջ և տագնապիք դուք յաղագս դոցա. քանզի բազում կախարդութեան Հմուտք են, դոքա ամենապիղծքդ. և ի ձեռն չարարուեստութեան դոցա և արհաւիրք գործոց, բազումք մոլորեցան և կորեան: Եւ արդ տեսէք զի՛նչ գործէք, բնակիչք տեղւոյս այսորիկ, զի մի գուցէ և այսր կորուսցէ զձեզ, մանաւանդ խաբերայդ Յոհաննէս, որ և ամենայն չարեաց և դատապարտութեանց արժանի է: Եւ զայս ամենայն լռեալ ի նմանէ Թագաւորականքն, և դարձեալ նորա բազում աղաչեալ զնոսա, մինչև տարաւ զնոսա ի տան իւրում և կերեալ և արբեալ ընդ նոսա, չար բանիւք գայթակղեցուցեալ զնոսա:

Եւ յետ ուտելոյն և ըմպելոյն, յարուցեալ Համբուրեցին զնա և եկեալ մտին առ մեզ ի նաւն զազանատես երեսօք, և առժամայն բերին զերկաթն և եղին յոտսն Յոհաննու որպէս յառաջագոյն, և մեկնեալ զմեզ ի միմեանց՝ ունէին զգուշութեամբ:

Եւ ուղղեալ անտի գնացաք զաւուրս երկուս և Հասաք ի տեղւոյ անուանելոյ Միւռոնի. և անդ դադարեցաք զաւուրս եւթն. քանզի Հիւանդացեալ մի ոմն ի պռտոխրտոռոսացն ի փորոյն՝ առ ի մերձենալ ի մահ. և յութերորդումն սկսան վիճարանել ընդ միմեանս ասելով ոմանց ի նոցանէն, եթէ ոչ է մեզ բարւոք այլ ևս յամել աստ, զի Հրաման Թագաւորին փու-

Թապէս պահանջի. և այլք ի նոցանէն ասէին, եթէ ոչ է բարւոք մեզ թողուլ զընկերս մեր և զնալ, կամ ի նաւդ արկանել զդա այդպիսի նեղութեամբ. և յաղագս այդորիկ եղեալ ի մէջ նոցա բազում վիճաբանութիւն: Եւ լուեալ Յոհաննու կոչեաց զիս և ասէ. Որդեակ Պօղոսեայ, երթ ասա Հիւանդին, եթէ ասէ քեզ առաքեալն Քրիստոսի Յոհաննէս. Արի առողջ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի և եկ առ իս: Եւ չոգայ ասացի, և ընդ բանսն Յոհաննու առժամայն յարուցեալ նորա ամենեին առողջ, և եկեալ առ Յոհաննէս գոհանալով զնմանէ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ ասա ընկերացն քոց, զի ուղղեալ զնասցուք աստի: Եւ երթեալ նորա կերեալ և արբեալ յոյժ, քանզի զայնչափ աւուրս չէր ինչ ճաշակեալ, և յայնմհետէ ստիպեալ զընկերս իւր առ ի նաւել, և զնալ վաղագոյն:

Եւ յայնժամ ուղղեալ անտի գնացաք զվեցօր, և հասաք ի տեղւոյ անուանելոյ Լոփոս. և դադարեցաք այլ ևս աւուրս վեց յաղագս ալէկոծութեան ծովուն: Եւ էր տեղին այն անլրդի, ոչ գտանելով չուր առ ի յրմպել և զօրանալ, և տագնապէին ի ծարաւոյն այնչափ՝ մինչև ոմանց ի նոցանէն նուաղեալք և անկեալք մերձ ի մեռանել: Եւ զայն տեսեալ Յոհաննու ասէ ցիս. Որդեակ Պօղոսեայ, առ զաման ջրոյդ և լից զգոսա ի ծովէդ այտի յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ արարի այնպէս. և առժամայն լի եղեն ամենայն ամանքն քաղցր ջրով, որչափ և կային ի նաւին: Եւ կոչեաց Յոհաննէս զամենեսեան որք էին ի նաւին, ասելով ցնոսա. Յանուն խաչելոյն առէք և արբէք և զօրացարուք. և առեալ ամենեցուն արբին և դարձան ոգիք նոցա ի նոսա: Եւ տեսեալ Թագաւորականացն զայն ևս զեղեալսն, ասեն ցմիմեանս. Զի՞նչ արասցուք զսքանչելի զայրս զայս, որ այսչափ բազում ոքանչեկագործութեամբ բարիք տեսաք ի սմանէ եղեալ առ մեզ. բայց արդ եկայք զերկաթն հանցուք յոտից դորա, զի հանգիցէ ի դժուարու-

թենէ անտի. զի մի հուր իջուացէ յերկնից և այ-
րեացէ զմեզ զամենեան: Եւ եկեալ նոցա առաջի
Յոհաննու ասեն ցնա. Ծառայ Աստուծոյ բարձրելոյ,
մի բարկանար մեզ ծառայիցս քոց, քանզի հրամանք
Թագաւորին դժուարինք են և սաստիկք, և ոչ կա-
րեմք զանց առնել զհրամանօք նորա. իսկ յայսմ
հետէ և զմահ արհամարհեմք և զամենայն ինչ, զի
այժմ հանեմք զերկաթսդ ի քէն, և ահաւասիկ աշ-
խարհս ամենայն առաջի քո է, ընդ որ և կամիս
գնա՛, և մեք նաւեալ գնամք յաշխարհն մեր: Ասէ
ցնոսա Յոհաննէս. եթէ զայդ առնէք՝ ո՞րպէս կարէք
դառնալ յաշխարհն ձեր. զի Թագաւորն ձեր վասն
իմ առաքեաց զձեզ, և ես զերկաթս զայսոսիկ ոչ
ինչ աշխատութիւն համարիմ. այլ ուրախութեամբ
ընդունիմ վասն Տեառն իմոյ խաչելոյն: Եւ արդ
տարէք կարգեցէք զիս ըստ հրամանաց Թագաւորին
ձերոյ, և դուք համարձակաբար գնացէք առ նա
խաղաղութեամբ: Եւ նոցա աղաչելով հանին զեր-
կաթսն ի նմանէ:

Յայնմհետէ սկսաւ Յոհաննէս բանալ և մեկնել
նոցա յաստուածային պատուիրանաց, ուսուցանելով
գնոսա յաղագս Որդւոյն Աստուծոյ. և նոցա ընկա-
լեալ զբանն ճշմարտութեան՝ աղաչեցին գնա մկրտել
գնոսա. և նորա մկրտեալ գնոսա յանուն Հօր և Որ-
դւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ ուղղեալ ի տեղւոյն Լոփայ,
չոգաք ի կղզւոյն Բատմայի, և դադարեցաք ի քա-
ղաքի մի՝ որում անուն Զահաւոր: Եւ ետուն զգեզ
Թագաւորականքն յորս հրամայեալ էր Թագաւորին.
և աղաչեցին զՅոհաննէս, եթէ մի մոռանար զմեզ
յաղօթս քո, և նա ասէ. Որդեակք իմ, ի շնորհացդ
զոր ընկալայք՝ մի անկանիք, և զօրութեամբ նորա
եղիջիք պահպանեալք. և զայս ասացեալ ցնոսա,
երկիր պագին նմա և գնացին յիւրաքանչիւր տան
իջևանի իւրեանց: Եւ յետ այնորիկ արարին առ մեզ
աւուրս տասն ուրախութեամբ, վարդապետեալք ի
Յոհաննէ զաւուրսն զայնոսիկ. և ապա օրհնեալք ի
նմանէ և յուլարկեալք, գնացին ի տունս իւրեանց
փառաւորելով զԱստուած:

ՅԱՂԱԳԻՍ ՄԻՌՈՆՈՍԻ ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՏԱՆ ԶՈՐԱ

ԵՒ ԵՂԵԼՈՑՆ Ի ՁԵՌՆ ՅՈՂԱՆՆՈՒ.

Քանզի այր մի էր ի քաղաքին յայնմիկ Զա-
հաւոր, որոյ անունն Միռոնոս, և կնոջ նորա ֆոնի ա-
նուն. և ունէին նոքա երիս որդիս ուսեալս, հմուտ
փիլիսոփայական ուսմանց. և էր երէց որդի նորա
այսահար՝ տաղնապեալ յարաժամ չարաչար: Եւ ծա-
նուցեալ Միռոնոսի յաղագս սքանչելագործութեանցն
Յոհաննու, առեալ զմեղ ի տան իւրում: Եւ իմացեալ
ողին պիղծ, եթէ հալածելոց է զնա Յոհաննէս յոր-
դոյն Միռոնոսի, և ստիպեալ հալածեաց զնա ի
քաղաքէն յայնմանէ յայլ քաղաք, առ ի չգիտել
ծնողաց նորա զնմանէ վասն կենաց կամ մահու: Եւ
զայն տեսեալ Միռոնոսի, ասէ ցկին իւր. եթէ բարե-
գործք էին արքս այսոքիկ՝ զորս ածի ի տան մե-
րում, ոչ էր պատահեալ այդ, բայց ապաքէն որպէս
տանն մարդիկ, եթէ կախարդք են դոքա, և այժմ
չարարուեստիւք իւրեանց հալածեցին զգաւակն մեր
յաչաց մերոց: Եւ արդ, ով որդեակ իմ, յոչսփ հան-
դուրժեմ յայսպիսի մեծի տրտմութեան, որ վասն
քո կորստեան ածի գկախարդսդ զայդոսիկ ի տան
իմում: Եւ ասէ ցնա կին իւր, եթէ որովհետեւ այդ-
պիսիք են, ընդէ՛ր ոչ մերժես զգոսա ի տանէս մեր-
մէ, զի թերեւ և զայս երկու որդիս մեր չար ա-
րուեստիւքն իւրեանց հալածեն յաչաց մերոց, և
վախճանիմք խաւարեալ աշօք և չար և դառն տրտ-
մութեամբ: Եւ ասէ ցնա Միռոնոս. Ո՛չ մերժեմ
զգոսա՝ որ այդպիսի չարիս արարին ընդ մեզ, այլ
արկանեմ զգոսա ի տեղւոյ տրտմութեան, մինչև ամ-
ցեն զորդին մեր, և կոցուցեն առաջի մեր կեն-
դանի՝ որպէս մերժեցին, և ապա տանջեցից զգոսա
դառնապէս:

Եւ էր Միռոնոս դատաւորի քաղաքին աներ՝ հայր կնոջ նորաւ, և ոչ միայն քաղաքին էր նա դատաւոր, այլ և ամենայն կղզւոյն Բատմայի: Եւ Յոհաննու ծանուցեալ ի Հոգւոյն սրբոյ զամենայն խորհուրդան Միռոնոսի, ասէ ցիս. Որդեակ Պոռխոռեայ, գիտասջիւր զի բազում չարիս խորհի զմէնջ Միռոնոս. քանզի ոգին պիղծ որ բնակեալ էր յաւագ որդի նորա, գիտացեալ եթէ հալածելոց էր ի նմանէ ի ձեռն մեր. և գոլով մեր ի տան նորա, չարաչար բռնութեամբ ստիպեաց և հալածեաց զնա ի տանէ իւրեանց, երթալով յայլ քաղաք. և վասն այսորիկ են խորհուրդք Միռոնոսի չարութեամբ ի վերայ մեր. բայց մի տրտմիւր վասն ամենայն իրաց պատահելոց մեզ. զի յորժամ եկեսցէ ի վերայ մեր տրտմութիւն ի Միռոնոսէ, յայնժամ հաւատասցէ դա և ամենայն տուն դորա ի քարոզութիւն մեր: Եւ մինչդեռ խօսէր ցիս Յոհաննէս, ահաւասիկ հասեալ թուղթ առ Միռոնոս յորդւոյ նորա. և ունէր թուղթն գրեալ այսպէս. Ի յԱպողոնիդէ փիլիսոփայէ ողջոյն հօրդ իմ: Վիտութիւն լիցի քեզ վասն Յոհաննու կախարդի՝ զոր ածեր ի տունդ մեր, և դա չար արուեստիւք իւրովք հալածեաց զիս ի տանէդ մերմէ, և եկեալ իմ ի քաղաքիս յայսմիկ՝ բազում տագնապեցայ, մինչև գտի զսրբասնեալն Կենոպաս, և պատմեցի նմա յաղագս պատահման իմոյ. և նա ասէ ցիս. Որդեակ Ապողոնիդէ, եթէ ոչ լինի զազանակուր Յոհաննէս՝ քրիստոնէից վարդապետն կախարդն, ոչ է քեզ հնար դառնալ ի տուն քո, և ոչ ի քաղաքին յայնմիկ բնակել: Եւ արդ, հայր իմ, հայցեմ ի քէն, զի օգնեսցես զաւակի քում, ի վերայ չարարուեստ կախարդիդ Յոհաննու. որպէս զի փութապէս արժանաւորեցայց տեսանել զհայրդ իմ և զմայրդ հանդերձ քաղցր եղբարք:

Եւ ընկալեալ Միռոնոսի զթուղթն և ընթերցեալ, առժամայն զգուշութիւն արար ի վերայ մեր. և ինքն չոգաւ առ փեսայն իւր՝ առ դատաւորն, և տուեալ ի նա զթուղթն և նորա ընթերցեալ զնա,

բազում տրտմութիւն և չփոթումն վառեալ ի սիրտ նորա, վասն բանիցն Ապողոնիդեայ և կախարդին Կենոպասայ. զի ամենայն կղզին Պատմայի իբրև զԱստուած ունէին զԼինոպաս, վասն կախարդական գործոց նորա: Եւ հաւանեալ դատաւորն բանից թըղթոյն և Միռոնոսի, հրամայեաց զՅոհաննէս գէշ արկանել զազանաց: Եւ առաքեալ ի տուն Միռոնոսի և առեալ զմեզ առաքեալքն ի դատաւորէն՝ տարան ի բանտ. և յետ երից աւուրց առաքեաց դատաւորն և տարաւ զմեզ առաջի իւր՝ ի տեղւոյ հրապարակին: Եւ ասէ դատաւորն ցՅոհաննէս. Ոչ ապաքէն դատաւորն զանց արար զհատուցումն մահու ի քէն, և ոչ հատոյց քեզ ըստ չարարուեստ գործոց քոց, որպէս զի պարկեշտացիս. և դու եկեալ այսր յաքսորանս՝ առաւել ևս առնես քան զոր յեփեսոս: Եւ արդ ընդէր հալածեալ մերժեցեր չարարուեստիւք քո զորդի աներոյ իմոյ՝ զեղբայր կնոջ իմոյ ի տանէ իւրեանց, տուր ինձ պատասխանի փութապէս ամենայն ճշմարտութեամբ յառաջ քան զտանջելն զքեզ չարաչար. և արա՛ եղբօր կնոջ իմոյ դառնալ և գալ անդրէն ի տուն իւր: Եւ դարձեալ դատաւորն ասէ ցՅոհաննէս, եթէ յոր կրօն իցես և զի՞նչ արուեստի գիտակ և կամ յոր քաղաքէ:

Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ի կրօնից՝ Քրիստոսի ծառայեմ խաչելոյն և թաղելոյն վասն քաւութեան ազգի մարդկան, և յարուցելոյն ի մեռելոց յաւուր երրորդի, որ և առաքեաց զմեզ քարոզել յամենայն հեթանոսս և հաւատացուցանել ի նա:

Եւ ասէ դատաւորն ցնա. Թագաւորն մեր բարեպաշտ՝ վասն քարոզութեանցդ այդոցիկ առաքեաց զքեզ այսր, և այդրէն դու այդպիսի՞ բանս խօսիս. և արդ՝ յայսմհետէ ուսիր, պիղծ անարժան, պաշտել զաստուածքս մեր զանմահքս, և հաւանեաց թագաւորական օրինացն և մի խաբեր զմարդիկ յաղագս՝ մարդոյ մեռելոյ և բազում անկարգութեանց նորա :

Եւ ասէ Յոհաննէս. Ես զանմահն պաշտեմ եւ զնա քարոզեմ, որք կամին սրբութեամբ եւ արդարութեամբ եւ առաքինութեամբ ընդունել:

Եւ ասէ դատաւորն. Ոչ է մեզ պիտոյ շատաբանել եւ լսել ի պիղծ բերանոյ քումմէ, այլ հրամայեմ քեզ, որոշեալ զանձն քո ի վարդապետութենէդ քումմէ յայդմանէ. եւ բեր զեղբայր կնոջ իմոյ զԱպողոնիդեայ եւ կացո զնա առաջի քաղաքացւոցս ի տան իւրում:

Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ի վարդապետութենէս յայսմանէ ոչ է ինձ հնար որոշել, դատաւոր, յորում եւ ճշմարտութեան յոյսն առաջի կայ ինձ. իսկ յաղաքս Ապողոնիդէի փիլիսոփայի որդւոյ Միռոնոսի, ոչ եմ նմա պարտապան չարի՝ որպէս դատապարտէր զիս. բայց հրամայեա ինձ, դատաւոր, եւ առաքեցից զաշակերտս իմ եւ զայ ածէ զնա առ քեզ, եւ նա գոր զիտէ վասն մեր՝ հաւանեցուցէ զքեզ. քանզի առանց յանդիմանելոյ նորա զմեզ եւ կացուցանելոյ զչարիս մեր առաջի քո՝ ոչ կարես սպանանել զմեզ:

Եւ զայս լուեալ դատաւորին, հրամայեաց այնպէս առնել, եւ տանել անդրէն զՅոհաննէս ի բանտ եւ դնել զնա ի կրկին շղթայս:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Թող նախ գրեմ թուղթ եւ ապա տանին դնել զիս յերկաթս: Եւ հրամայեաց դատաւորն տալ նմա թուղթ եւ թանաք, զի այսպէս էած զմտաւ, եթէ զկախարդութիւնսն կամի լուծանել գրով: Եւ առեալ Յոհաննիս զքարտէսն, գրեաց ի նմա այսպէս.

Թանուհ չոր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ. Ես առաքեալս Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ, պատուիրեմ քեզ, դե տագնապող, որ բնակեալդ ես յԱպողոնիդէ փիլիսոփայ, եւ ի ստեղծուածոյդ Աստուծոյ եւ այլ մի եւ մտաներ ի դմա. այլ մերժեաց արտաքս ի կղզւոյս յայսմանէ եւ մի մերձենար այլ եւս ի մարդ. այլ երթ դադարեա յանջրդին տեղւոջ ուր ոչ կամիս: Եւ արդ, ես Յոհաննէս, յանուհ չոր

և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ պատուիրեմ քեզ, դե տագնապող, այդպէս ելանել:

Եւ առեալ իմ զթուղթն՝ չոգայ ի քաղաքին յորում էր Ապողոնիդէս, քանզի ոչ էր հեռագոյն բայց միայն վեց մղոնաւ. և ի հասանելն ինձ անդ, խնդիր արարեալ տեղեկացայ յորում տեղւոջ օտարաբար դադարեալ էր: Եւ ի մերձենալն իմ առ նա, առժամայն մերժեալ հալածեցաւ ի նմանէ դէն: Եւ ասէ ցիս Ապողոնիդէ. Վասն է՞ր եկիր այսր՝ բարի աշակերտ բարի վարդապետի: Եւ ասեմ ցնա. Զհանճար քո դպրութեանդ եկի տեսանել, և տանել զքեզ առ ծնողսն քո և ի տան քում և առ դատաւոր քաղաքին քում:

Եւ յեկանել ի նմանէ դիւին, այնչափ եղեալ Ապողոնիդէ հաստատուն ամենայն իմաստութեամբ և հանճարով լի, առ ի սքանչանալ ինձ. և առժամայն պատրաստեալ նորա ինձ ջորէգրաստ, և իւր ձիազրաստ, և նստեալ ի վերայ նորա՝ գնացաք: Եւ ի հասանել մեզ առ դուռն քաղաքին, եհարց ցիս ասելով. Ո՞ւր իցեն դադարք վարդապետին. և ասացի, թէ դատաւորն վասն քո ի կրկին չլթայս էարկ զնա և եղեալ ի դժուարաբնակ բանտի: Եւ զայս լուեալ Ապողոնիդէ՝ ոչ երթեալ ի տան իւրում և ոչ խօսեցեալ ընդ ումեք յազգականաց իւրոց, այլ առժամայն առեալ զիս չոգաք ի թանտն. և աղաղակեալ ասաց ցբանտապետն, թէ բաց. և տեսեալ զնա Ապողոնիդեայ, անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց, երկիր պազանելով նմա. Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Արի որդեակ, օրհնեսցէ քեզ Աստուած: Եւ յարուցեալ Ապողոնիդեայ եհան զերկաթսն ի Յոհաննէ. և առեալ զնա ելաք արտաքս: Եւ ասէ Ապողոնիդէ ցբանտապետն. Եթէ ոք ասէ ինչ ցքեզ վասն մարդոյս այսորիկ, ասա, թէ Ապողոնիդէս արձակեաց: Եւ առեալ զմեզ, տարաւ ի տուն իւր, մինչդեռ նըստեալ կային ծնողքն նորա և եղբարքն, տրտմութեամբ և լալով վասն օտարանալոյ նորա. և յանկարծակի տեսեալ նոցա զԱպողոնիդէ՝ յարուցեալ

ամենեքին համբուրեցին զնա արտասուօք: Եւ ասէ հայր նորա Միռոնոս. Զի՞ եղև քեզ որդեակ, զի՞ փախեար ի տանէս քումմէ և արարեր մեծ վիշտ ծնողացս և եղբարցդ քոց և ամենայն ազգականաց: Եւ ասէ ցնա Ապողոնիդէ. Բազում մեղօք լի գտեալ տունս մեր յոյժ, և մտանելով ի սմա Յոհաննու առաքելոյդ Քրիստոսի, անգիտացաք զառաքիչ դորա թէ ո՞վ է, և կամ ո՞վ առաքեալդ ի նմանէ. և յազագս այսորիկ եղև ինձ այս, հայր իմ, որպէս զի ծանիցուք զառաքիչն և զառաքեալդ յառաքողէն:

Եւ զայս լուեալ Միռոնոսի յԱպողոնիդեայ որդւոյ իւրոյ, հուատաց բանից նորա և ասէ. Եթէ այդպէս իցէ որդեակ՝ երթիցուք պատմեցուք դատաւորին. զի վասն թղթոյն քո զոր գրեալ էիր ռա իս և ես ցուցի նմա, և նա իմ խորհրդակցութեամբ արկ զՅոհաննէս ի շղթայս և եղեալ ի բանտի: Եւ ասէ ցնա Ապողոնիդեայ. Վասն այդորիկ, հայր իմ, գմտաւ հոգս ինչ մի ածեր. զի դատաւորն փեսայ մեր է, և զոր ինչ առնեմք՝ նա հաւանի և կամի, և զոր ասեմք առնէ: Եւ դարձեալ Ապողոնիդեայ ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ բարի, բանս ինչ ի պատուիրանաց քոց ուսո մեզ յօգտակարացդ յայդցանէ:

Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ասա նախ դու մեզ որդեակ, եթէ ընդէ՞ր մերժեցար ի տանէս քումմէ և ի քաղաքէս քումմէ, յօտար քաղաք երթալով: Եւ ասէ Ապողոնիդեայ ցՅոհաննէս. Պատճառ փախստեան իմոյ աստի՛ այս է. քանզի գիտ'ն ծնողք իմ, եթէ մինչդեռ երեք ամաց էի ի տղայական հասակին, ի միում աւուր եղեալ կայի ի մահիճս խորագին քնով, և իկեալ ի կերպարանս մարդոյ իմն, կացեալ ի ձախոյ կողմանէ, և շարժեալ նորա զիս, զարթեայ ի քնոյ անտի, և նայեցեալ տեսի զնա, և էին աչք նորա իբրև զկայծակունս, և երեսք նորա իբրև դատուեր, և ասէ ցիս. Բաց զբերան քո, և ես բացի, և մտեալ նորա ընդ բերան իմ, և դադարեալ ի փորի իմում. և յայնմհետէ ծանուցանէր ինձ պատմելով, զամենայն զոր ինչ լինելոց էր ի տան

մերում՝ յաղագս բարւոյ կամ չարի. և գոլով քո այսր, ասէ ցիս. Եւ փախիր աստի Ապողոնիդէ, զի մի չարաւ մեռցիս. քանզի այրդ այդ Յոհաննէս որ եկեալ զաղարեալ է ի տան ձերում՝ կախարդ է, և խնդրէ սպանանել զքեզ: Եւ այնչափ ստիպեալ նորա զիս, մինչև հալածեալ մերժեցայ. և տարեալ զիս ի քաղաքին յայնմիկ, այլ ոչ ևս տայր ինձ թոյլ դառնալ աստ, ասելով, եթէ մինչև ցմեռանել Յոհաննու չարիւ, ոչ է հնար դառնալ քեզ ի տուն քո և ի քաղաքին քում. և տարեալ զիս առ Կինոպաս. հարցի ցնա վասն այսորիկ, և նա զնոյն ասաց: Իսկ գոլով աշակերտիդ քո ի քաղաքին յայնմիկ ի տեղւոյն՝ յորում էի զաղարեալ, և ի տեսանելն իմ զզա՝ առժամայն դեն որպէս ի տղայական հասակին զիւրազոյն մտեալ ընդ բերան իմ, ըստ նմին օրինակի զիւրազոյն փութապէս արտաքս ել ի փորոյ իմմէ. և ի մերժելն նորա յինէն՝ ի բազում ծանրութենէ թեթեացաւ անձն իմ. և բազում յաջողութիւն հանճարոյ ընկալան միտք իմ և բարի կամաց՝ յաղագս գալստեան աշակերտիդ քո:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Կամիս, որդեակ Ապողոնիդէ, տեսանել զգորութիւն խաչելոյն. որպէս ոգին պիղծ, որ բնակեալ էր ի փորի քում և տազնապէր զքեզ, ի գալ մեր ի տան ձերում զահի հարաւ ի գորութենէն Քրիստոսի, և ոչ կամելով մերժել ի քէն, յաղագս այնորիկ ստիպեաց և հալածական մերժեաց զքեզ ի տանէս քումմէ: Եւ արդ լուր և զիտասլիր որդեակ Ապողոնիդէ, թէ ոչ միայն առ ի տեսանել ոգին չար և պիղծ սարսեալ հալածի անուամբն Քրիստոսի, այլ և թղթովք գորութեամբ նորա անբռնայթ հալածեմ զնոսա:

Եւ առեալ Յոհաննէս յինէն զթուղթն՝ զոր տուեալ էր յիս յաղագս հալածանաց զիւին, եցոյց Ապողոնիդեայ, և առեալ ընթերցեալ զնա և կալեալ զթուղթն առ իւր: Եւ առեալ Ապողոնիդէ զՅոհաննէս և զիս և զհայրն իւր և զեղբարսն իւր, և չոգաք առ դատաւորն. և պատմեաց նմա յաղագս ամենայնի

որ ինչ պատահեալ էր նմա ի դիւէն. սոյնպէս և զբարեգործութիւնն Յոհաննու որ առ նմա. և զայն ամենայն լուեալ ի նմանէ դատաւորն, յայնմհետէ գութ մեծ և սէր անկեալ ի սիրտ նորա, ի վերայ վարդապետին իմոյ Յոհաննու. և առեալ զմեզ ի տանէ դատաւորին՝ դարձաք ի տուն իւրեանց, և էաք անդ բազում համարձակութեամբ:

Եւ առեալ Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանաց, սկսաւ ուսուցանել զամենեանսն որք էին ի տանն Միռոնոսի, և նոցա մեծաւ ուրախութեամբ ուսեալ յաստուածային գրոց զկարգս հաւատոյ քրիստոնէութեան, աղաչեցին միաբան զՅոհաննէս մկրտել զնոսա, և նորս մկրտեալ զնոսա զամենեանսն յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ զայն տեսեալ կնոջ դատաւորին՝ զստերն Միռոնոսի, թէ որպէս լուսաւորեցաւ տուն հօր նորա առհասարակ ի Յոհաննէ հաւատովն որ ի Քրիստոս, և ցանկացեալ վարդապետութեան նորա յոյժ, ասէ ցայրն իւր. Ահաւասիկ տուն հօր իմոյ ամենեքին առհասարակ հաւատացին ի Քրիստոս Յիսուս՝ յԱստուածն խաչեցեալ ըստ վարդապետութեանն Յոհաննու, և արդ կամեաց տէր զի փառաւորեսցի և մեր տունս որպէս և տուն հօր իմոյ: Եւ ասէ դատաւորն ցկին իւր. Խռուհիպի. ոչ գիտես կին, եթէ որչափ յիշխանութեանս յայսմիկ եմ, ոչ կարեմ զայդ առնել: Ասէ ցնա Խռուհիպի կին իւր, մանաւանդ յիշխանութեանդ կարես զայդ առնել. և պարիսպ և ամրութիւն լինել մեզ ամենեցուն և վարդապետին մերոյ Յոհաննու՝ ընդդէմ հալածչաց մերոց: Եւ ասէ ցնա դատաւորն. Գիտասջիր կին, զի ատելի է հաւատ քրիստոնէից ոչ միայն թագաւորաց այլ և ամենայն մարդկան. և եթէ մկրտիմ այժմ, սկսանիմ հակառակ լինել վասն ձեր՝ ընդդէմ հրամանաց թագաւորին և ամենայն կռապաշտից, և կորնչիմք ամենեքեան առհասարակ. և կամ երթան առ թագաւորն դատախազել զմէնջ, և նա տանջէ զմեզ զամենեանսն. բայց թէ իցեմ և ես ի կրօնս

յայտասիկ, որպէս թերածու երեւիմ կուսպաշտացդ յաչս մարդկանս. այլ ոչ եթէ յայսմհետէ ընդդիմանամ Քրիստոսի, այլ պահեմ ի ծածուկ զպատուիրանս նորա, և լինիմ օգնական և խնամածու որ հաւատան ի Քրիստոս. և յետ այսորիկ գտանելով ինձ ժամանակ աներկիւղ ի թագաւորէն, լինիմ և ես քրիստոնեայ յանդիման ամենեցուն : Եւ արդ դու կին, առ զորդիդ մեր, և երթ ի տուն հօր քո, և անդ ուսարուք ի Յոհաննէ և լուսաւորեցարուք մկրտելով ի նմանէ առ ի պահել ձեզ ճշմարտապէս զպատուիրանսն Քրիստոսի, և զգոյշ լեր կին, մի ինչ բան մի ի պատուիրանացն Յոհաննեու արհամարհեր, այլ և զխորհուրդս իմ մի յայտներ ումեք, մինչև լինել ինձ կատարեալ քրիստոնեայ. քանզի կուսպաշտական օրէնքն տանջեն որ զխորհուրդ աստուածական յայտենն. որչափ ևս առաւել օրէնք քրիստոնէականք և քարոզ Յոհաննեու յաղագս Քրիստոսի առաքողի նորա : Եւ արդ տես կին, զգոյշ լեր յամենայն բանս բերանոյ նորա քեզ և որդւոյդ մերում միաւորի :

Եւ զայս ամենայն լուեալ խռուսիպի կին դատաւորին յառնէն իւրմէ, առժամայն մեծաւ ուրախութեամբ առեալ զորդին իւրեանց, չոգաւ ի տուն հօր իւրոյ Միռոնոսի : Եւ ի հասանել նորա անդ, նախ Յոհաննեու երկիր եպագ, և ապա հօր և մօր իւրոյ և եղբարց : Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Վասն է՞ր պատճառանաց եկիր առ մեզ դուստր խռուսիպի : Եւ նա ասէ. Վասն այսորիկ եկի ի տուն հօր իմոյ, վարդապետ, որպէս զի փառաւորեսցի տուն իմ ի քէն, որպէս և տունս հօր իմոյ : Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Քաջալերեցուցէ Աստուած զսիրտ քո և զառն քո ի խորհուրդդ յայդմիկ, և զորդւոյն ձերում, որպէս և զտուն հօր ձերոյ : Եւ դարձեալ անկաւ խռուսիպի ի վերայ երեսաց իւրոց երկիր պաղանելով Յոհաննեու և ասէ. Վարդապետ բարի, տուր ինձ և որդւոյս իմում զառ ի Քրիստոս զկնիքն, զի համարեսցուք ի թիւ տանս հօրս մերոյ : Եւ ասէ

ցնա Յոհաննէս. Երթիցուք և խօսեսցուք ընդ առն քո. և կամօք նորա արասցուք զայդ: Յայնժամ Խռուսիպի պատմեաց Յոհաննու զամենայն զոր լուեալ էր յառնէ իւրմէ. և նա ուրախ եղեալ յոյժ, զի կամօք դատաւորին եկեալ կին նորա ի մկրտութիւն. և ուսուցեալ նմա զամենայն կարգս պատուիրանաց զգուշութեամբ պահել, և մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ տեսեալ Միռոնոսի զմկրտել զստերն իւրոյ և զորդւոյ նորա, ուրախութեամբ մեծաւ ցնծացաւ հոգի նորա. և առեալ ինչս բազումս և բերեալ եղ առ ոտս առաքելոյն Յոհաննու, և ասէ ցղուստրն իւր. Ահաւասիկ ինչս բաւականս ի պէտս ձեր, և ի սեղան իմ կերէք և արբէք, և մի այլ ևս մերժիք ի տանէս մերմէ, դառնալ անպրէն առ դատաւորն, զի մի երբէք արհամարհիցէք զպատուիրանն Քրիստոսի: Եւ ասէ ցՄիռոնոս զուստրն իւր. Եղիցին ինչք քո հայր իմ ի տան քում, և ես և որդիդ իմ երթամք ի տան իմում, և կայ մեր ոսկի և արծաթ բազում և այլ ինչք, և զայն առնումք և զամք դադարեմք աստ: Եւ զայս լուեալ Յոհաննու, ասէ ցՄիռոնոս. Ոչ զքո բանդ ընդունիմք, և ոչ զդստեր քում. զի ոչ առաքեաց զմեզ Քրիստոս բաժանել զկանայս յարանց կամ զարս ի կանանց. մանաւանդ զի զուստրն քո միաբանութեամբ առն իւրոյ հաւատաց ի Քրիստոս. և արդ երթիցեն խաղաղութեամբ ի տունն իւրեանց զուստր քո և որդի իւր. քանզի հաւատամ ի Քրիստոս առաքիչն իմ, վասն որոյ քարոզեմ զսքանչելիս նորա, եթէ և այր դորա եղիցի քրիստոնեայ: Իսկ զինչս քո զոր ընծայեցեր զստեր քոյ և դա ոչ ընկալաւ, տուր փոխ Քրիստոսի, որպէս ասէ բանն ճշմարտութեան. Թէ որ ողորմի աղքատի փոխ տայ Աստուծոյ. և որք կերակրեն զաղքատս կարօտեալս՝ ընկալցին զհատուցումն բարի, և արարէք այցելութիւն այնպիսեացն, որպէս ասաց Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, եթէ ողորմեցարուք ողորմեալք, տուք և տացի ձեզ, և որով չափով չափէք՝ չափեսցի ձեզ:

Եւ զայս վարդապետեալ նոցա Յոհաննու, արձակեաց զԽռուարիի ի տուն իւր:

Եւ ի միւսում աւուրն առեալ Միւռոնոսի ինչս բազումն, և բերեալ եղ առ ոտսն Յոհաննու ասելով. Առ զայդ վարդապետ բարի և տուր աղքատաց: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ահաւասիկ ընկալայ զյօժարու թիւն քո, զի փորձեցի զքեզ ըստ կամացն Աստուծոյ, և արդ զքոյդ դու տուր քոյին ձեռօքդ: Եւ յայնմ հետէ սկսեալ Միւռոնոս բաշխել զամենայն՝ յօժարութեամբ յաղքատս և ի տնանկս և ի կարօտեալս. և Քրիստոս օր ըստ օրէ յաւելոյր ի բարութիւնս նորա, բղխելով որպէս յանարատ աղբերէ, վասն զի խնդութեամբ տայր Աստուծոյ; որում փառք յաւիտեանս:

ՅԱՂԱԳՍ ՎԱՍԼԻ ԵՒ ԿՆՈՋ ՆՈՐԱ

Թէ՛ ՈՐՊԷՍ ԼՈՒՍԱՒՈՐԵՑԱՆ Ի ՅՈՀԱՆՆԷ

Քանզի այր ոմն էր մեծատուն ի քաղաքին յայնմիկ, որոյ անուն վասիլ, և կնոջ նորա անուն՝ Շնորհք. և էր ամուլ, ոչ երբէք զաւակ արարեալ: Եւ ի միում աւուր եկեալ վասլի առ քեռորդին Միռոնոսի, որում անուն Ռուդոնիոս, և նա մեծատուն յոյժ և տակաւին ևս կռապաշտ էր: Եւ ասէ ցնա վասիլ. Զի՞նչ ասես յաղագս քեռւոյն քո Միռոնոսի, որպէս հաւանեցան ամենեքեան նոքա առ հասարակ՝ քարողութեանն առն այնմիկ օտարի, և այնչափ լուրթեամբ որոշեցան ի մէնջ, առ ի չմերձենալ նոցա առ մեզ, ի նստել կամ յառնել կամ ի խօսել ընդ մեզ. և արդ պատմեա ինձ, եթէ զի՞նչ է վարդապետութիւն նորա: Եւ ասէ Ռուդոնոս ցվասիլ. Զվարդապետութիւն նորա ոչ գիտեմ, բայց սքանչանան ամենեքեան վասն նորա ասելով, եթէ զոր ասէ՝ ոչ վրիպի բան մի ի բերանոյ նորա: Եւ ասէ ցնա վասիլ, եթէ խօսեաց ընդ նմա, թերեւ արաոցէ կին իմ զաւակ: Ասէ ցնա Ռուդոնոս. Եթէ որպէս պատմեն զսքանչելագործութիւն նորա մարդիկ, ասեմ՝ թէ և զայդ կարօղ է առնել: Եւ զայս լուեալ վասլի՝ առժամայն ել ի տանէն Ռուդոնոսի, չոգաւ ի տունն Միռոնոսի խօսել ընդ Յոհաննէս. և զօրով նորա անդ, եհարց ցմի ոմն ի ծառայիցն Միռոնոսի, եթէ աստ է առաքեալն Քրիստոսի Յոհաննէս: Եւ նա ասէ. Աւասիկ է: Եւ ասէ ցնա վասիլ, եթէ կամիմ խօսել ընդ նմա: Եւ նորա երթեալ պատմեաց Միռոնոսի, և նա ասաց Յոհաննու, եթէ թագաւորական ոմն տռիվովն, վասիլ, որ

վերակացու է դրան քաղաքիս, եկեալ այսր՝ կամի խօսել ընդ քեզ: Եւ զայս լուեալ Յոհաննու՝ առժամայն յարեաւ, եւ ընդ առաջ նորա. և տեսեալ զնա Վասիլ՝ անկեալ երկիր եպագ նմա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Կատարեաց Աստուած զամենայն խընդրուածս քո, և երանեալ է այր որ ոչ փորձեցէ զԱստուած ի սրտի իւրում. սակայն Վասիլ երբեմն և Խորայեւացիքն փորձեցին զԱստուած ի սիրտս իւրեանց, որ անփորձն է, որ և զսպառաժ վէմն հերձեալ՝ բղխելով նոցա զգետս ջրոց, որպէս զի արբցեն ի նմանէ և յագեսցին անհաւանեալքն. սոյնպէս և զհաց՝ յերկնից առաքէր նոցա, որպէս զի կերիցեն անգոհացողքն՝ առանց աշխատանաց. սոյնպէս և զմիս լորամարգին տայր նոցա առատաբար, ըստ իւրաքանչիւր մտաց ցանկութեանց նոցա, այլ նոքա ոչ հաւատացին ի տուողն յայսմ ամենայնի ի Քրիստոս, անզգամքն և ամպարիչտքն և խստացեալքն և կորացեալքն սրտիւք:

Եւ արդ ո՞վ Վասիլէ, մի փորձեր զԱստուած, և ոչ եկեցէ ի վերայ քոյ փորձութիւն չարեաց, այլ հաւատաւ ի նա, և նա կատարէ զամենայն խընդրուածս սրտի քոյ: Եւ տեսեալ Վասիլ եթէ զամենայն խնդրուածս սրտի նորա ծանուցեալ էր Յոհաննու, զարհուրեալ սիրտ նորա յոյժ: Եւ կալեալ Յոհաննէս զձեռանէ նորա ասէ ցնա. Որդեակ Վասիլ, հաւատաւ ի Քրիստոս և նա ստուգապէս կատարէ զխնդրուածս սրտի քոյ: Եւ ասէ Վասիլ. Հաւատացի և հաւատամ. բայց աղաչեմ զքեզ, վարդապետ բարի, խնդրել քեզ յԱստուծոյ զի աւրացէ կին իմ զաւակ: Եւ ասէ Յոհաննէս. եթէ հաւատաս՝ տեսցես զփառսն Աստուծոյ: Յայնժամ ընկալեալ ի նմանէ Վասիլ զկարգ երեխայութեան և երկիր պագեալ նմա, եւ զնաց ի տուն իւր, և պատմեաց կնոջ իւրում զոր առ և ընկալաւ ի Յոհաննէս:

Եւ ի միւսում ասուրն, առեալ նորա զկին իւր և եկեալ ի տուն Միռոնոսի՝ առ Յոհաննէս, և մտեալ

երկիր պազին նմա: Ասէ Յոհաննէս ցկին Վասիլ .
 Շնորհք՝ շնորհքն Քրիստոսի լուսաւորեսցէ զսիրտ քո
 և զսիրտ առն քոյ, և տացէ քեզ Աստուած պտուղ
 բարի յորովայնէ քումմէ: Զայս ասացեալ նոցա, և
 այլ բաւանդակ վարդապետեալ նոցա յաստուածային
 պատուիրանաց, և առժամայն հանգեաւ շնորհքն
 Աստուծոյ ի վերայ նոցա, և աղաչեցին զՅոհաննէս
 մկրտել զնոսա. և նորա մկրտեալ զնոսա յանուն
 Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ աղաչեաց Վասիլ
 երթալ մեզ ի տուն նոցա. և առեալ զիս Յոհաննէս
 չոգաք ի տուն նոցա, և օրհնեաց Յոհաննէս զտուն
 նոցա. և դարձաք ի տունն Միռոնոսի: Եւ յայնմ
 հետէ ընկալեալ կինն Վասիլ զյղութիւն և ծնաւ
 որդի, և անուանեցին զնա ծնողքն նորա Յոհաննէս,
 նախ քան զծնանելն նորա: Եւ առեալ Վասիլ ինչս
 բազումս՝ երբր առ Յոհաննէս վասն տրոց աղբա-
 տաց. և ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ որդեակ, դքոյդ
 դու տուր, և զանձեսցես զանձս յերկինս. և արա-
 րեալ Վասիլ այնպէս:

Եւ յետ անցանելոյ երկու ամաց, անկաւ յիշ-
 խանութենէ դատաւորն Լաւոնդ՝ փեսայն Միռո-
 նոսի, և եկեալ ի տուն աներոյ իւրոյ, ասէ ցՅոհան-
 նէս. Վարդապետ բարի, զքօսանք աշխարհիս խեղ-
 դեալ էր զմիտս իմ, և որոշեալ զիս յօգտակար
 վարդապետութենէ քումմէ. և արդ աղաչեմ զքո
 սրբութիւնդ, զի և զիս լուսաւորեսցես և սրբեսցես,
 յառաջագոյն ներկեալ աղտեղութեանցս: Եւ առեալ
 Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանացն ուսոյց
 զնա. և տուեալ նմա զկարգ երեխայութեան՝ խոս-
 տովանելով զխաչեցեալն, և ապա մկրտեաց զնա ա-
 մենայն տամբ իւրով, ծառայիւք և աղախնիւք, յա-
 նուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և գնաց ի
 տունն իւր ցնծութեամբ և ուրախութեամբ մեծաւ
 փառաւորելով զԱստուած յաւիտեանս ամէն:

ՅԱՂԱԳՍ ԽՈՌԻՍՈՍԻ ԵՒ ԿՆՈՋ ՆՈՐԱ՝

Ե Թ Է ՈՐ Պ Է Ս Լ ՈՒ Ս Ա Ի ՈՐ Ե Յ Ա Ն

Ի ՅՈՎՀԱՆՆԷ

Քանզի էր ոմն ի քաղաքին յայնմիկ՝ անուն նորա խռիւստի, և անուն կնոջ նորա Լուսին, և ունէին որդի մի միամօր, այսաՀար տագնապետալ. և էր խռուսոս իշխան ի քաղաքին, և զայնչափ նշան պնանչելեաց լուեալ նորա ի Յոհաննէ, առ ի զօրու թենէ խաչելոյն. և առեալ զորդին իւր և եկեալ ի տուն Միռոնոսի: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննէս, ասէ ցնա. Ո՛վ խռուսոսի, մեղք քո մահացուցանեն զորդիդ քո, և արդ մերժեա ի քէն զկաշառս առնուլ և ունիցիս գովութիւն յԱստուծոյ. ապա թէ ոչ՝ և դու չարիւ տանջեսցիս: Եւ ասէ խռուսոս ցՅոհաննէս. Կամիմ վարդապետ զի եկեսցես ի տուն ծառայիս քո: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ոչինչ պիտոյ է մեզ ի տանէ քումմէ, բայց միայն անձինք ձեր: Եւ ասէ խռուսոս. Վարդապետ բարի, զի՞նչ արարից զի սրբեսցես զորդի իմ յողոյն չարէ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Եթէ հաւատաս ի խաչելեալն՝ սրբեսցի որդիդ քո: Եւ ասէ խռուսոս. Հաւատամ, մանաւանդ եթէ սրբեսցի որդիդ իմ:

Եւ կալեալ Յոհաննէս զաջոյ ձեռանէ որդւոյ նորա, և տեսառնագրեաց երիցս անգամ զճակատ նորա, և առժամայն մերժեցաւ ի նմանէ ոգին պիղծ: Եւ զայն տեսեալ խռուսոսի, անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց և երկիր եպագ Յոհաննու: Եւ առեալ Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանաց ուսոյց նմա. և առեալ նմա զկարգ երեխայութեան

հաւատալ ի Քրիստոս: Եւ նորա ընկալեալ ուրախութեամբ չոգաւ ի տուն իւր, առեալ զկին իւր և ինչս բազումս և եկեալ անդրէն ի տուն Միռոնոսի, և ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ բարի, առ զինչս զայսոսիկ, և տո՛ւր ինձ և կնոջս իմ և որդւոյդ իմ զՔրիստոսական կնիքն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Քրիստոսական կնիքն ոչ խնդրէ վարձս և ընչից ցանկալ առնուլ, բայց միայն հաւատ բարի. և արդ զնա, տո՛ւր զայդ ի պէտս կարօտելոց, և դու ընկալ քեզ զՀնորհսն Աստուծոյ. և վարդապետեալ նոցա, մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սբրբոյ, և արձակեաց զնոսա ի տունս իւրեանց:

Եւ եղեալ մեզ ի տունն Միռոնոսի երեք ամաց ժամանակ, զամենայն հաւատացեալսն ի Քրիստոս անդր մկրտելով: Եւ յետ երից ամաց, առեալ զիս Յոհաննէս և չոգաւ ի տեղւոյ հրապարակին՝ մերձ առ մեհենատունն Ապողոնոսի. և ժողովեալ անդր բազում ժողովրդոց: Եւ նորա սկսեալ ի վարդապետել, և բազումք հաւատացին ի վարդապետութիւն նորա, և ոմանք ոչ հաւատացին. քանզի չքահանայք մեհենատանն յերկուացուցանէին զնոսա ասելով, եթէ մի ընդունիք զբանս խաբերայիդ այդորիկ, որ յաղագս չարարուեստ կախարդութեան իւրոյ աքսորեցաւ ի կղզիս յայս, և կորացան սիրտք ձեր ամենեցուն անգիտանալով զճանապարհն ճշմարտութեան, և հաւատալ բանից միոյ աքսորելոյ, և անարգել զմեծամեծ աստուածս և արհամարհել զհրամանս թագաւորաց:

Եւ զայն լուեալ Յոհաննու, ասէ ցքահոնայսն Ապողոնի. Եղիցի տունդ Ապողոնոսի աւեր. և ընդ բանսն Յոհաննու, անկեալ կործանեցաւ տաճարն Ապողոնոսի ի հիմանէ, ոչ մնալով քար ի քարի վերայ, և ոչ սք վնասեցաւ յանկանել տաճարին:

Զայն տեսեալ չքահանայիցն, բուռն հարին ի Յոհաննէս և գան հարին գնա յոյժ և վէրս ի վերայ եղին, և տարեալ արկին զմեզ ի խաւարային բանտի, և եղին պահապանս պահել զմեզ. և ինչ

քեանք չոգան պատմեցին դատաւորին, եթէ Յոհաննէս աքսորեալն ըստ հրամանաց թագաւորին, այժմ չարարուեստ կախարդութեամբն իւրով կործանեաց զտաճար մեծի աստուծոյն Ապողոնոսի: Եւ զայն լուեալ դատաւորին տրտմեցաւ յոյժ, և տաքեաց տանել արկանել յմեղ ի բանտ. և եղեալ զՅոհաննէս յերկաթս՝ մուծին զմեզ ի ներքսագոյն բանտին:

Եւ զայս լուեալ Միռոնոսի, փութապէս երթեալ առ դատաւորն Ալիւդաս, որ փոխանակ փեսայի նորա ընկալեալ էր զդատաւորութիւնն. և էր նա ի Սինոպէ Պոնտացւոց, իսկ հաւատով ի կուսպաշտական կրօնից ի պաշտօնատարութիւն Ապողոնոսի: Եւ մտեալ Միռոնոսի և որդւոյ նորա Ապողոնիդեսայ, ասենց դատաւորն, եթէ բազում բարիս գործեալ է առ ամենայն մարդիկ, բայց եթէ այժմ սպանանես զայր՝ որ ամենայն վտանգելոց ի պէսպէս ախտից և հիւանդութեանց արագ բժիշկ գտեալ և զառողջութիւն պարգեւեալ առ ամենայն նեղեալս և վիրաւորեալս առանց վարձու և կեղծաւորութեան, և այնչափ բարեգործութեան քո մի գտանիր պարտաւոր վնասու յամենայն հիւանդացեալս. աղայեմք և հայցեմք ի քո վայելչաբար մեծութենէդ, յաղագս առն այնորիկ օտարի, որպէս զի տացես զնա մեզ: Եւ եթէ ունի ոք ընդ նմա ասել ինչ, կացուցէ առաջի քո իշխանութեանդ, և եթէ արժանի են, մահու պարտաւորեսցին, և եթէ անպարտ են պատժոց՝ ի մէնջ ունիս խնդրել զնոսա յորժամ և կամիս: Եւ ասէ դատաւորն. Լուայ զնմանէ ի բազմաց եթէ կախարդ է, և զամենայն մարդիկ կախարդէ. եթէ առնուք զնոսա, թերեւ աներեւոյթ լինին ի ձէնջ չարարուեստ կախարդութեամբ, և ապա զի՞նչ ունիք ասել: Եւ ասէ Ապողոնիդէ ցդատաւորն, եթէ զլուիք մեր լիցին ընդ Յոհաննու ի պարտաւորութիւն մահու, վասն փախչելոյ նոցա, և ոչ միայն զլուիք, այլ և ամենայն ինչք մեր:

Եւ զայս լուեալ ի նմանէ դատաւորն, հրամայեաց տալ զմեզ ի նոսա, քանզի էին նոքա վեհա-

գոյնք ի քաղաքին յայնմիկ: Եւ եկեալ Ապողոնիգեայ՝
 ուռ զմեզ ի բանգէն և տարաւ ի տունն իւրեանց:
 Եւ ասէ Միռոնոս ցՅոհաննէս, եթէ յայսմհետէ
 նիստ ի տան ծառայիս քո և մի հլաներ ի քաղաքդ.
 զի չար մարդիկ և անզգամ կան ի քաղաքիս յայս-
 միկ, և երկնչիմ եթէ գուցէ հրբէք սպանանիցեն
 զձեզ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ո՛վ Միռոնոս. ո՛չ
 առաքեաց զիս Գրիստոս լուել ի տան ուրուք, և ոչ
 պիտոյ է ինձ տուն ումեք. այլ առաքեաց յանզգամ
 և ի չար մարդիկ՝ որպէս ասացեր. քանզի առաքե-
 լով զմեզ՝ այսպէս պատուիրեաց. Եթէ ահաւասիկ
 առաքեմ զձեզ իբրև զոչխարս ի մէջ զայլոց, և մի
 երկնչիք ի նոցանէ. և դարձեալ ասաց, եթէ ի ձեռն
 բազում վշտաց և նեղութեանց Հանդերձեալ էք մը-
 տանել յարքայութիւն Աստուծոյ. վասն զի և մեք
 ունէաք տունս և ստացուածս ոչ սակաւս. ասելով
 ցմեզ Յիսուսի՝ Թողէք զայդ և եկայք զկնի իմ, և
 Թողեալ զամենայն գնացաք զկնի նորա: Եւ այժմ վասն
 անուան նորա պատրաստ եմք անարգանաց և զանից
 և բանտից և Հալածանաց, և մահոյ յանձն առնուլ
 և ի նմանէ ոչ որոշել. քանզի վասն ամենայն նե-
 ղութեանցս այսոցիկ փրկեացուք ի Հանդերձեալ դա-
 տաստանացն և յաւիտենական տանջանացն, զոր
 պատրաստեալ է այնոցիկ որ ոչ հաւատան ի նա:

Եւ զայս ասացեալ Յոհաննու, առ զիս և չոգաք ի
 տեղւոյ անուանելոյ Դիքիոն. և անդ էր անդամա-
 լոյծ մի եղեալ, և յանցանել մեր առ նովաւ, ասէ
 ցՅոհաննէս. Վարդապետ քրիստոնէից, մի զանց
 առներ զծառայէս քումմէ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս.
 Զի՞նչ կամիս: Եւ նա ասէ. Հաց մի ունիմ և ող-
 կոյզ մի փոքր, և արդ մի դարչիր ի ծառայէս
 քումմէ, այլ նիստ և կերիցուք զայդ, քանզի և ես
 օտար եմ. և զոլով ինձ ի տեղւոյս յայսմիկ, հասին
 ի վերայ իմ մեղք իմ և մեղք հարց իմոց, և զօսա-
 ցուցեալ զիս արարին այսպէս. և այժմ տեսանելով
 իմ զձեզ միեթարեցաւ սիրտ իմ: Եւ զայս լուեալ
 Յոհաննու տրտմեցաւ, և արտասուելով ասէ ցնա.

Առ ի քէն ճաշակեացուք այսօր և ուրախ եղիցուք ընդ միմեանս. և զայս ասացեալ գնացաք ի նմանէ:

Եւ հանդիպեալ մեզ կին մի այրի և ասէ ցՅոհաննէս. Տէր իմ, ցոյց ինձ, թէ ո՛ւր է տաճարն Ապողոնոսի: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Եւ ընդէ՛ր խնդրես զտաճարն: Եւ նա ասէ. Որդի մի ունիմ միամօր և ոգի չար մտեալ բնակեցաւ ի նմա, տագնապելով զնա յոյժ. և այժմ եկի հայցել ի սրբասնեալն Ապողոնոսէ բժշկել զնա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Յորմէ՞ քաղաքէ ես: Եւ նա ասէ. Ոչ եմ ի քաղաքէ՝ այլ յազարակէ, և ոչ երբեք մտեալ եմ ի քաղաքիս յայսմիկ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ո՞րչափ ժամանակ է յորմէհետէ մտեալ է ի նա ոգին չար: Եւ կինն ասէ. Այս քառասուն օր է: Եւ յայնմհետէ անըմբռնելի է և ոչ ոք կարէ բուռն հարկանել զնմանէ, և դադարեցուցանել ի վայրագնաց չրջելոյն տագնապելով զնա: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Գնա՛ կին դու ի տուն քո՝ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, որդին քո մաքրեցաւ ի յոգւոյն չարէ: Եւ զայս լուեալ կնոջն՝ համարեցաւ թէ ի քահանայիցն Ապողոնոսի է, հաւատացեալ բանից նորա գնաց, և գտեալ զորդին իւր սրբեալ յայտոյն չարէ:

Իսկ մեք դարձաք առ անդամուլոյծն, և ասէ ցնա Յոհաննէս. Ահաւասիկ եկաք առ քեզ ի ճաշել, և արդ ո՞վ արասցէ մեզ սպասաւորութիւն: Եւ ասէ ցնա անդամուլոյծն. Տէր իմ, մանաւանդ յաշխատութիւն ածի գրեզ այսր, որպէս զի դուք ինձ սպասաւորէք. և ասէ ցնա Յոհաննէս. Ոչ այլպէս եղիցի, այլ արի՛ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ, սպասաւորեա՛ մեզ, և կալեալ զձեռանէ՛ նորա յարոյց զնա ամենևին սուղջ. և սպասաւորեալ նորա մեզ, փառաւորելով զԱստուած, կերաք և արբաք առ նմա:

Եւ յարուցեալ չոգաք ի տունն Միռոնոսի և գրտաք զքեռորդի նորա անդ՝ զՌուդոնոս, և աղաչեաց զՅոհաննէս որպէս զի տացէ նմա զառ ի Քրիստոս զկնիքն. և ուտուցեալ զնա յաղագս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ մկրտեաց զնա:

Եւ ի միւսում աւուրն եկեալ այրն այն անդամալոյծ՝ երկիր պագեալ Յոհաննու. և տեսեալ զնա ամենեցուն որք էին ի տունն Միռոնոսի, քանչանային յոյժ վասն առողջութեան նորա, զի ճանաչէին զնա որպէս եղեալ կայր անդամալոյծ, և հարցանէին ցնա զպատճառս բժշկութեանն. և նա պատմեաց նոցա զեղեալսն ի Յոհաննէ. և աղաչեալ նորա զՅոհաննէս ասելով. Վարդապետ բարի, տո՛ւր ինձ զառ ի Գրիստոս զկնիքն. և ուսուցեալ զնա մկրտեաց յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ ի միւսում աւուրն ելաք ի տանէն Միռոնոսի և չոգաք ի տեղւոյ անուանելոյ Վլքոսկոյ. և էր տեղին այն ի ծովեզրն արուեստականաց կաշեգործաց: Եւ անդ էր այր մի Հրեայ կաշեգործ, անուն Կառէոս. և սկսեալ նորա վիճաբանել ընդ Յոհաննու ի Մովսիսեան օրինացն, բանս բազումս հակառակելով ընդ նմա. և նորա դադարեալ և լուեալ զամենայն բանս Հրէին Կառէոսի: Եւ սկսեալ Յոհաննէս զօրութեամբ և շնորհօք սուրբ Հոգւոյն մեկնել նմա, Թարգմանելով զամենայն պատուիրանս սրբոց մարգարէիցն յազագս Որդւոյն Աստուծոյ մարմնաւորութեանն և չարչարանացն և խաչելութեան և Թարգմանն և յարութեանն ի մեռելոց և համբարձմանն յերկինս, նստելոյ ընդ աջմէ Հօր յաթոռ փառաց և հանդերձեալ փառաւոր գալստեան նորա: Չայս ամենայն լուեալ Կառէոսն և ոչ հաւանեալ, այլ բազում հայհոյութիւն ասացեալ ամպարչտին: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Լռես՞ Թշուառական. և առժամայն կարկեալ բերան նորա և եղեալ համր ոչ կարելով հանել բան ընդ բերանն իւր: Եւ զայն տեսեալ ամենեցուն քանչանային ամենեքեան, զի զերկուս ժամս այնպէս պապանձեալ կայր Հրեայն Կառէոս: Եւ Յոհաննէս ասէ ցժողովեալսն. Զի՞ զարմանայք ընդ այդ, որ ինքնին ածեալ ի վերայ սնձին իւրոյ, հայհոյելով զճշմարիտ որդին Աստուծոյ. քանզի բանք տմբարտաւանք և հայհոյութիւն՝ այսպէս պարտաւորեն զասացողս: Եւ մի

ոճն ի ժողովրդենէն փիլիսոփայ, որում անուն էր Մառիոն, ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ մեղ'ր քաղցրութիւն զդառնութիւն ոչ ճանաչէ. և ոչ կաթն զչարութիւն. զայս առական ասացեալ նմա. և կառէոս Հրեայն ականարկեաց նմա անկանել առ ոտան Յոհաննու, սոյնպէս անկաւ և ինքն. և աղաչէր փիլիսոփոսն ասելով. Վարդապետ բարի, որպէս կապեցեր սոյնպէս և զթալով արձակեալ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Անուամբ Յիսուսի Քրիստոսի խցաւ բերան նորա, և այժմ անուամբ նորա բացցի, և առժամայն ընդ բանսն Յոհաննու խօսեցաւ Հրեայն կառէոս:

Եւ դարձեալ անտի չոգաք ի տունն Ռադոնոսի քեռորդւոյն Միռոնոսի. և եղեալ մեր զօրն զայն անդ: Եւ ի միւսում աւուրն եկեալ կառէոս ի խնդիր մեզ, և մտեալ անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց երկիրպագանելով Յոհաննու, ասելով. Վարդապետ գիտեմք ի պատուիրանաց զի հարքն մեր զառնացուցին զԱստուած, և նա իւր բարեգթութեամբն թողութիւն շնորհեաց նոցա. և ես մեղայ և անօրինեցայ առ Աստուածն որ առաքեացն զքեզ, և արդ հայցեմ թողութիւն ի նմանէ և ի քէն. աղաչեմ որպէս զի տացես ինձ զքրիստոսական կնիքն: Եւ տուեալ նմա զկարգ երեխայութեան, և մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Ռդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, որում փառք յաւիտեանս ամէն:

ՅԱՂԱԳՍ ԿԻՆՈՊԱՍԱՑ

ԵՒ ԶԱՐԱՐՈՒԵՍՑ ԿԱԽԱՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՆՈՐԱ

ԶՈՐ ԱՐԱՐ ԱՌԱՋԻ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

Քանզի էր ոմն ի Բատմայի կղզւոյն կախարդ՝ որոյ անունն Կինուպաս, և էր բնակեալ նա յայրի մի՝ Հեռի ի քաղաքէն քառասուն մղոնօք, ի տեղւոյ առնապատի, ի բնակարանս դիւաց. և ամենայն կըղզին այնպէս ունէին զնա որպէս զԱստուած, յաղաքս արհաւիր գործոցն զոր առնէր ի ձեռն դիւացն: Եւ տեսեալ քահանայիցն որպէս համարձակաբար քարոզէր Յոհաննէս, և ոչինչ հատոյց նմա դատաւորն յաղաքս տաճարին կործանման Ապողոնոսի, չոգան առ Կինուպաս և ասեն ցնաւ. Ահաւասիկ ի բազում ամաց Հետէ ունիմք զքեզ օգնական ի կղզւոյս յայսմիկ, ով սրբասնեալդ Կինուպաս. և այժմ հայցեմք ի քոց օգնականութեանցդ, որպէս զի օգնեսցես մեզ ի տըրտմութեանս մերում, առ ի Յոհաննէ օտարէ և աքսորելոյ ի կղզւոյս յայսմիկ. քանզի չարարուեստ կախարդական գործովքն իւրովք՝ զմեծամեծս քաղաքին մերոյ յինքն յափշտակեաց, որոչելով ի մեծամեծ աստուածոց մերոց, առ ի հաւատալ յօտարոտի հաւատ. և բազում համարձակութիւն ունելով առ նոսա, այնչափ անկարգութիւնս արարեալ նորա ի կղզւոյս յայսմիկ, որչափ և զտաճարն Ապողոնոսի կործանեաց. և մեք յաղաքս այսորիկ բռնուն հարաք զնմանէ հանդերձ բազում ժողովրդօք, և տարաք սռ դատաւորն, պատմելով նմա զամենայն եղեալսն առ ի նմանէ. և նորա եղեալ զնա ի բանսի. և յայնժամ երթեալ Միռոնոսի և որդւոյ նորա Ապողոնի-

դեայ, երաշխաւորեալք առին ի նմանէ և արձակեցին. և այժմ անուն քո ոչ յիշատակի ի մարդիկ, զի ամենեքեան զնացին զկնի մոլորութեան նորա:

Եւ զայս լուեալ Կինոպասայ ի քահանայիցն Ապողոնոսի, ասէ ցնոսա. Դուք գիտէք որ ոչ եմ երբեք ելեալ ի տեղւոյն յայսմանէ, և ոչ է ինձ արժան մերժիլ ի կղզւոյս յայսմանէ և զալ անդ. բայց աւասիկ ի վաղորդեան աւուր առաքեմ առ նա հրեշտակ չար ի տունն յորում է, և պահանջեմ զոգի նորա, և սաց զնա ի տանջանսն յաւիտենականն: Եւ զայս լուեալ քահանայիցն ի Կինոպասայ, անկան և երկիր պագին նմա և զնացին զճանապարհս իւրեանց:

Եւ ի միւսում աւուրն կոչեաց Կինոպաս զմի ոմն յիշխանական զիւացն՝ չար և տագնապող, եւ ասէ ցնա. Պատրաստեա զանձն քո երթալ ի քաղաքն Ջահաւորեալ՝ ի տունն Միռոնոսի, և անդ գտանես զաքսորեալն Յոհաննէս. պահանջէ՛ զհոգի նորա և բեր առ իս, զի դատեցից զնա որպէս կամիմ: Եւ չոգաւ դէն ի տունն Միռոնոսի առ Յոհաննէս, կատարել զհրամանս Կինոպասայ. և ի մտանել զիւրն ի տունն, գիտաց Յոհաննէս ազգամար սուրբ Հոգւոյն զամենայն: Եւ ասէ ցդէն. Հրամանաւն Քրիստոսի անչարժ լեր ի տեղւոյդ, մինչև պատմեսցես ինձ եթէ վասն է՞ր եկիր այսր. և ի բանիցն Յոհաննու եղեալ դէն որպէս կապեալ և զողալով զսրհուրեալ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ասա, ոգի չար և պիղծ, եթէ վասն է՞ր եկիր այսր: Եւ պատասխանեալ դէն ասէ. Քահանայքն Ապողոնոսի եկին առ Կինոպաս, ամբաստանելով զքէն, բազում չարիս պատմելով վասն քո, և աղաչեցին զնա որպէս զի եկեսցէ ի քաղաքիս յայսմիկ և սատակեսցէ զքեզ. և նա ասաց, եթէ դուք գիտէք որ ի բազում ամաց ոչ եմ ելեալ աստի. և այժմ ոչ է ինձ արժան վասն միոյ խաբեբայի ելանել և զալ անդ. բայց զնացէք դուք, և ես առաքեմ հրեշտակ չար և պահանջէ՛ զոգի նորա և տամ զնա ի տանջանսն յաւիտենականս:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Եւ այլ երբեք առաքեալ է նորա զքեզ և պահանջեալ զոգի մարդոյ և տարեալ առ նա: Եւ ասէ դէն. Բազում անգամ առաքեալ ի նմանէ, և սատակեալ եմ զմարդիկ. բայց զոգի ումեք ոչ եմ տարեալ առ նա:

Եւ ասէ Յոհաննէս ցդէն թէ, և ընդէ՞ր հնազանդիք դուք նմա: Եւ ասէ դէն, եթէ ամենայն զօրք սաղայելի անդ են բնակեալ, և ամենայն իշխանական դէք հնազանդին նմա կատարելով զհրամանս նորա:

Եւ ասէ Յոհաննէս ցնա. Լ՛որ ոգի չար. հրամայէ քեզ առաքեալն Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ Յոհաննէս, այլ մի ևս դառնալ ի տեղւոջն յայնմիկ, և ոչ ի սատակումն ումեք երթալ. այլ ելանել արտաքս ի կղզւոյս յայսմանէ, և մի երբեք դադարել քեզ, այլ հալածական լինել քեզ ի տեղւոջէ ի տեղի: Եւ առժամայն հալածեցաւ դէն ի կղզւոյն Բատմայի:

Եւ տեսեալ Կինուպասայ զյամել դիւին և ոչ դառնալ առ նա, կոչեաց զմի ոմն յայլ դիւացն և պատուիրեաց նմա ըստ նմին օրինակի. և առաքեաց զնա:

Եւ Յոհաննէս գիտացեալ ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն, ասէ ցոգին պիղծ. Վասն է՞ր եկիր այսր ոգի չար: Եւ ասէ ցնա դէն, եթէ Կինուպաս առաքեաց զիս. վասն զի յառաջագոյն առաքեաց զմի ոմն յիշխանական դիւացն առ ի սատակել զքեզ, և նորա այլ ոչ ևս դարձեալ առ նա. ապա կոչեալ այժմ զիս ասէ, եթէ զնա սատակեալ զՅոհաննէս. վասն այսորիկ եկի:

Եւ ասէ Յոհաննէս. Յանուն Քրիստոսի պատուիրեմ քեզ, ել ի կղզւոյս յայսմանէ. և առժամայն հալածեցաւ դէն:

Եւ տեսեալ Կինուպաս, թէ և ոչ այն ևս դէն դարձաւ առ նա, կոչեալ նորա այլ ևս երկուս իշխանական դէս առաքեաց զնոսա ասելով. Երթայք առ Յոհաննէս, և մի մտանէք երկոքեանդ առ նա,

այլ մինդ միայն մտցէ, և միւսդ կացցէ արտաքոյ և լուրիցէ զասացեալսն ի նմանէ ցայն՝ որ մտանէ առ նա, և գիտացցէ զամենայն եղեալսն: Եւ եկեալ դիւացն արարին այնպէս:

Եւ գիտացեալ Յոհաննէս և զայն ևս, ասէ ցդէն որ եմուտ առ նա, եթէ պատուիրեմ քեզ, ոգի չար, յոնուէն խաչելոյն այլ մի դառնալ քեզ առ Կինուպաս, այլ ելանել հալածական ի կղզւոյս յայսմանէ. և առժամայն հալածեցաւ դէն ըստ առաջնոյն օրինակի: Եւ տեսեալ միւս դէն որ արտաքոյ կայր, թէ ո՞րպէս աքսորեցաւ ընկեր նորա, զսո՛ւրի հարեալ փախեալ, և երթեալ պատմեաց Կինուպասայ վասն այնորիկ: Եւ զայն գիտացեալ Կինուպաս, ոչ ի խիստաց զոք ի դիւացն առաքել առ նա. այլ կոչեաց զամենայն դէսն առհասարակ և ասէ ցնոսա. Բազում տրամութիւն է մեզ, զի ահաւասիկ զընկերսն ձեր աքսորեաց Յոհաննէս, և հանդերձեալ եմք մեք ամենեքեան չարիւ տուժիլ ի նմանէ. և շփոթումն մեծ կայ առաջի մեր. և արդ եկայք ամենեքեան երթիցուք ի քաղաքին յայնմիկ. և դուք կացէք արտաքս ի տեղւոյ ուրեք առ ի պահել զպատուէր իմ լուութեամբ, և ես մտանեմ առ նա և չաբաւ սատակեմ զնա:

Եւ առեալ Կինուպաս զբազմութիւն դիւացն մինչև ցերեսուն հազար, և տարեալ դադարեցոյց ի տեղւոյ ուրեմն արտաքոյ քաղաքին. և ինքն առեալ երեք միայն ի նոցանէն՝ ի սպասաւորութիւն հրամանաց իւրոց. և մտեալ ի քաղաքն յայտնապէս:

Եւ զայն գիտացեալ բազմութիւն կռապաշտիցն, ժողովեցան առհասարակ ամենեքեան, մանաւանդ զի այլ ոչ երբեք մտեալ էր Կինուպաս ի քաղաքին յայնմիկ. և յոյժ փափաքանօք ընթանային յերկրւպագութիւն և ի պատիւ նմա. և նա հեզաբար պատասխանատրէր ամենեցուն ըստ խօսից իւրեանց:

Եւ գիտացեալ Յոհաննու վասն այնորիկ, ասէ ցիս. Որդեակ Պռոխոռեայ, գիտացիր զի ահաւասիկ Կինուպաս եկեալ է ի քաղաքս. և բազում տըրտ-

մութիւն կամի ածել ի վերայ մեր, բայց մի նուաղիր այլ քաջալերեալ և զօրացիր:

Եւ էին հաւատացեալքն ժողովեալ առ մեզ ի տունն Միռոնոսի, վարդապետեալք ի Յոհաննէ, և աղաչէին զնա ասելով. Մի ելաներ արտաքս ի տանէ աստի, քանզի չփոթմունք մեծամեծք են և ժողովք բազումք ի քաղաքիս յայսմիկ յաղազս կի՜նոպասայ: Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Փոքր մի ներեցէք եղբարք, և տեսանէք զփառսն Աստուծոյ. քանզի որչափ ժողովին առ նա բազմութիւնք, սքանչանալով ընդ արհաւիրս նորա, այնչափ առաւել ունին սքանչանալ ընդ կորուստ նորա: Եւ յետ այսորիկ արարաք աւուրս տասն, ոչ ելանելով արտաքս ի տանէն Միռոնոսի: Եւ ապա յարուցեալ չոգաք ի տեղւոջ անուշանելոյ վտափա, և անդ նստաւ Յոհաննէս. և ժողովեցան առ նա բազումք առ ի վարդապետել ի նմանէ: Եւ զայն լուեալ կի՜նոպասայ, թէ որպէս նստեալ Յոհաննէս ուսուցանէ զբանն ճշմարտութեան ամենեցուն յայտնապէս, առժամայն մատեաւ առ Յոհաննէս, և տեսեալ զբազմութիւն ժողովրդոցն, առ ի հաւատալ բանից վարդապետութեան նորա, լցեալ արտմտութեամբ յոյժ, ասէ ցժողովուրդն. Ով մոլորութեան արանց ժողովելոց այսր, մոլորեալք և կորացեալք. այդչափ հաւատալ ձեզ ասացելոցդ Յոհաննու, որպէս թէ զճանապարհ ճշմարտութեան և արդարութեան ուսուցանէ ձեզ, և արդ արուսցէ դա զոր ասեմ դմա և ապա գիտեմ թէ ճշմարիտ է, և հաւանիմ և ես ամենայն բանից վարդապետութեան դորա: Եւ զայս ասելով կի՜նոպասայ ցժողովուրդն, և բուռն հարեալ ի մի ոմն պատանի ասէ ցնա. Կենդանի՞ է հայր քո եթէ վախճանեալ է: Եւ նա ասէ. Վախճանեալ է: Եւ ասէ կի՜նոպաս. Ո՞րպէս վախճանեցաւ: Եւ ասէ պատանին. Ի վտանգի ալեկոծութեան ծովու պատահեալ նաւաբեկութեան և խեղդեալ ի ծովու: Եւ դարձեալ ասէ ցՅոհաննէս. Եթէ ճշմարիտ է վարդապետութիւն քոյ, ահաւասիկ ցոյց ի պատանիս, և հան կենդանի զհայր սորա ի

ծովէն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Ոչ առաքեաց զիս Քրիստոս զայդ առնել, այլ զմոլորեալ մարդիկ ուսուցանել առ ի հաւատալ և լուսաւորել ճշմարիտ լուսով նորա: Եւ զայս լուեալ Կինուպաս, ասէ ցրազմութիւն ժողովրդեանն. Եւ ոչ դեռ չհաւատայք բնակիչք Ջահաւոր քաղաքիս, եթէ կախարդ է դա և կախարդական խաբէութեամբ մոլորեցուցանէ զձեզ. բայց արդ ըմբռնեցէք զդա և ածէք զկնի իմ ի ծովեզերն, և ես հանեմ ի ծովէն զհայր պատանւոյն կենդանի, և կացուցանեմ առաջի ձեր ամենեցուն:

Եւ զայս լուեալ ի Կինուպասայ, բուռն հարին զՅոհաննէ և տարան զմեզ ի ծովեզր. յայնժամ վերացուցեալ Կինուպաս զձեռս իւր եհար զծափոց, և այնչափ մեծաձայն ճայթք եղեալ՝ առ ի զարհուրել ամենեցուն. և Կինուպաս եղեալ աներևոյթ: Եւ սկսան աղաղակել ամենեքեան, եթէ մեծ ես դու ով սրբասնեալդ Կինուպաս. և ահա յանկարծակի ելեալ Կինուպաս ի ծովէն՝ ունելով ընդ իւր զմի ոմն ի դիւացն՝ ի կերպարանս հօր պատանւոյն: Եւ զայն տեսեալ ամենեցուն աքանչացան, և ասէ ցնոսա. Ո՛ր է պատանին. և պատանին մատեաւ եկաց առաջի նորա: Եւ ասէ ցնա Կինուպաս. Այս է հայր քո: Եւ նա ասէ. Այո՛ տէր. և անկեալ ամենեցուն երկիր պագին Կինուպասայ և խնդրեցին սպանանել զմեզ: Եւ նա ասէ. Մի՛, մինչև տեսցեն զմեծամեծ աքանչելիս իմ, և ապա չարաւ սատակեցուք զդոսա:

Եւ դարձեալ ասէ ցմի ոմն ի ժողովրդենէն. Ունի՛ս որդի. և նա ասէ. Ունէ՛ի մի որդեակ, և մի ոմն վասն չարութեան սպան զնա: Եւ ասէ Կինուպաս. Ես յարուցից զնա: Եւ աղաղակեաց Կինուպաս յանուանէ կոչելով զմեռեալն և զմահապարտն, և ի նմին ժամու կացուցեալ երկուս դեւս, զմինն ի կերպարանս մեռելոյն և զմին ի մահապարտին: Եւ ասէ ցհայր մեռելոյն. Այս է որդին քոյ: Եւ նա ասէ. Այո՛ տէր: Նոյնպէս յաղագս մահապարտին ասացեալ, թէ սա՛ է, և նորա զնոյն վկայեալ, եթէ ճշմարիտ սա է: Եւ ասէ Կինուպաս. Ո՛չ զարմանաս

ընդ այս: Ասէ Յոհաննէս. ես ընդ այդ ոչ զարմանամ:

Եւ ասէ Կինոպաս. եթէ ընդ այդ ոչ զարմանաս, տեսցես մեծագոյնս քան զայս, և ապա զարմանաս. զի թէ ոչ հաւանեցուցից զքեզ ի սքանչելիս իմ, ոչ սատակեցից զքեզ: Ասէ Յոհաննէս. Աքանչելիքդ քո փութապէս լուծանին:

Եւ զայս լուեալ ժողովրդոցն, ասին ցՅոհաննէս. Ո՞չ լուես աքսորած, այլ հայհոյութիւն խօսիս ի սրբաանեալն Կինոպաս: Եւ եղեալ իբրեւ զգազանս վայրենիս՝ դիմեցին ի վերայ Յոհաննու, և այնչափ զան հարին զնա, մինչև համարեալ զնա ամենեցուն՝ եթէ մեռաւ: Եւ ասէ ցնոսա Կինոպաս. Թողէք զդա այդր՝ զի թռչունք երկնից և գազանք երկրի կերիցեն զդա, և տեսցուք եթէ Քրիստոսն զոր քարոզէ՝ յաբուցանէ՞ զդա: Եւ համարեալ նոցա եթէ մեռաւ Յոհաննէս, զնացին յիւրաքանչիւր տունս իւրեանց:

Եւ Յոհաննէս անկեալ կայր ի տեղւոյն անխօս իբրեւ զմեռեալ. և ես կայի արտաքոյ ի տեղւոյ թաքուցեալ, և գաղտաբար դիտէի վասն նորա: Եւ յերրորդ պահու գիշերոյն ի խաղաղել ամենայն ումեք, յարուցեալ զնացի առ Յոհաննէս, և գտի զնա զի յաղօթս կայր. և ասէ ցիս. Որդեակ Պռօխոռոսայ: Եւ ասեմ. Զի՞նչ հրամայես տէր: Եւ ասէ ցիս. Երթ ի տունն Միռոնոսի, քանզի եղբարքն մեր անդր ժողովեալ են առ ի յողբալ զիս. և ասա ցնոսա, թէ մի տրտմիք, զի ոչ գոյ վնաս ի Յոհաննէս: Եւ չուալ գտի զնոսա որպէս ասաց ինձ. և ի բախել իմ զդուրս գաւթին, համարեցան եթէ ի կռապաշտացն է հրամանաւ Կինոպասայ, և յահի եղեալ ոչ իշխէին բանալ, ի բազում բախել և յաղաղակել ինձ զբազում ժամս. և ապա մի ոմն ի ծառայիցն Միռոնոսի, ծանուցեալ զձայն աղաղակի իմոյ, ասէ. Պռօխոռոս է, աշակերտն Յոհաննու: Եւ մատուցեալ ոմն առ դրանն՝ ծանեալ, և բացեալ եմոյծ զիս, և տեսեալ սքանչացան, քանզի համարէին թէ և զիս

ընդ Յոհաննու գան հարեալ սպանին: Եւ ասեմ
ցնոսա. Մի տրտմիք եղբարք, Յոհաննէս կենդանի է,
և նա առաքեաց զիս: Եւ զայս լուեալ, ոչ ներեցին
այլ բան ինչ լսել յինէն. այլ փութապէս առեալ
նոցա զիս՝ չոգաք ի տեղւոյն ուր էր Յոհաննէս, և
գտաք զնա յաղօթս՝ որպէս թողեալ էի զնա. կացաք
ընդդէմ արևելից մինչև կատարեաց զաղօթսն, և
ասացաք զամէնն. և կոչեալ Յոհաննէս համբուրեաց
զամենեսեան:

Եւ ասէ ցնոսա. Եղբարք, մի ոք խաբեսցի ի
ձէնջ յաղազս Կինոպասայ, որ արհաւիրս առնէ կա-
խարդական արուեստիւք. զի ահաւասիկ փութապէս
ունիք տեսանել զկորուստ նորա և զփառսն Աստու-
ծոյ. և զայս ասացեալ արձակեաց զամենեսեան:

Եւ ի միւսում աւուրն ընդ առաւօտն, եկեալ
կռապաշտիցն և տեսեալ զՅոհաննէս և զիս առ նմա
նստեալ ի տեղւոյ անուանելոյ Քարաժողով. և եր-
թեալ պատմեցին Կինոպասայ: Եւ նա կոչեաց զդէն
զայն՝ յորոյ ձեռն զայլ երկուս դեան ի կերպարանս
մեռելոցն ցուցանէր, և ասէ ցնա. Պատրաստեա
զանձն քո, ահաւասիկ Յոհաննէս կենդանի է ի տե-
ղւոյ Քարաժողովին: Եւ զայս ասելով, առեալ զնա
Կինոպաս և եկեալ առ մեզ, և զկնի նորա ժողովուրդք
բազումք: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Եւ դեռ ևս ոչ հաւա-
տաս սքանչելեաց իմոց. ահաւասիկ արարից առա-
ւել ևս նշանս մինչև ամաչել քեզ, և ապա տաց
զքեզ ի տանջանս: Եւ ասէ ցժողովուրդն. Առէք
զՅոհաննէս և ածէք զկնի իմ ի ծովեզրն, զի տեսցէ
զգորութիւնս իմ և ամաչեսցէ. և յայնժամ տաց
զդա ի տանջանսն յաւիտենականս:

Եւ զայս լուեալ ի Կինոպասայ, բուռն հարին
և տարան զմեզ ի ծովեզրն, յորում տեղւոյ յառա-
ջագոյն զարհաւիրսն արարեալ էր, և էին անդ բազ-
մութիւն արանց և կանանց առ ի յաղօթել. և ի
խնկարկել Կինոպասայ և երկիր պագանելով ի վերայ
երեսաց իւրեանց, սոյնպէս և դեքն որ ի կերպա-
րանս մեռելոցն էին, և յայնժամ զծափոց հարեալ

Կինոպատ ընկէց զինքն ի ծովն, և աղաղակեցին բազմութիւնքն մեծաձայն ասելով. Մեծ ես դու սրբասեռալդ Կինոպատ: Եւ ասէ Յոհաննէս ցղեան, որ ի կերպարանս մեռելոցն կային անդ, եթէ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, պատուիրեմ ձեզ դեք, մի շարժել ի տեղւոյդ՝ մինչև ի կորուստն Կինոպատայ:

Եւ համբարձեալ զձեռս իւր՝ ասէ ձայնիւ մեծաւ. Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ ի ձեռն նշանիս այսորիկ ետուր յաղթութիւն Մովսիսի ի վերայ Փարաւոնի և Ամադեկայ, ընկղմեա՛ զԿինոպատ յանդունդս խորոց ծովուդ, և այլ մի տեսցէ զլոյս: Եւ ընդ բանն Յոհաննու, եղեալ հնչումն մեծ ի ծովուն, և պտոյտ առեալ ջուրքն ի տեղւոյն՝ յորում անկաւ Կինոպատ և այլ ոչ ել ի ծովէն: Եւ դարձեալ ասէ ցղեան որ ի կերպարանս մեռելոցն պակուցեալ կային ի տեղւոյն յորում հրամայեաց նոցա անշարժ լինել. Պատուիրեմ ձեզ յանուն խաչելոյն, ելէք հալածական ի կղզւոյս յայսմանէ. և առժամայն աներևոյթք եղեալ դեքն յաչաց ամենեցուն՝ հալածեցան ի կղզւոյն:

Եւ զայն տեսեալ բազմութեանցն, տրամեցան ի վերայ Յոհաննու՝ յաղաքս կորստեան կարծեալ յարուցեալ մեռելոցն ի Կինոպատայ. մանաւանդ այնոցիկ՝ որ մին զհայրն իւր կարծէր և միւսն՝ զմիւս դէն՝ զորդին իւր. և բոլուն հարեալ ի Յոհաննէս ասեն. Բեր կախարդ զմեռեալսն մեր, զոր յարոյց սրբասնեալն Կինոպատ. պատանին՝ զհայրն խնդրելով, և միւս ևս այրն՝ զորդին իւր. ընդ նոսին և բազմութիւնքն աղաղակէին ընդդէմ Յոհաննու, եթէ բարի մարդ էիր դու, զմեռեալս և զկորուսեալս հաւաքէիր, որպէս պղծալիցն Կինոպատ. բայց ապաքէն կախարդ ես, վասն այնորիկ զհաւաքեալսն ի Կինոպատայ հալածեալ կորուսանես. և արդ բեր, կացո՛ զնոսս որպէս կորուսեր: Եւ բարկանային ի վերայ Յոհաննու և խորհէին սպանանել զնս. և ոմանք՝ լաւագոյնքն ի նոցանէ՝ խափանէին ասելով, եթէ մի ինչ վնաս

առնէք դմա. քանզի այսպէս պատուիրեաց մեզ Կինոպաս, եթէ մի ինչ վնաս գործէք ի Յոհաննէս մինչև ես գամ, և ապա տաց զդա ի դատաստանն յաւիտենից տանջանացն: Եւ զայս լուեալ հաւանեցան բանիցս այսոցիկ, և ժուժկալեալ անդ աւուրս երեք անսուաղս ի կերակրոց, աղաղակելով և ասելով, եթէ սրբանեալդ Կինոպաս օգնեա մեզ. և այնչափ տկարացեալ ի սովոյ և յաղաղակելոյ՝ կոչելով զԿինոպաս, մինչև երեք ի նոցանէ անկեալ սատակեցան: Եւ զայն տեսեալ Յոհաննէս, արտասուեաց աղօթելով այսպէս. Յիսուս Քրիստոս որ վասն անուանդ քո այսմ ամենայնի համբերեմ, արկ առողջութիւն բարուց ի սիրտ ժողովրդոցս այսոցիկ, զի մի կորիցէ ոք ի սոցանէ: Եւ ասէ ցբազմութիւն ժողովրդեանն. Արք եղբարք, ահաւասիկ այս չորրորդ օր է անսուաղ՝ մնալ Կինոպասայ, որ ոչ է գալոց, քանզի յանդարձ կորուստն գնաց. և արդ աղաչեմ զձեզ, լուարուք ինձ և երթայք յիւրաքանչիւր տունն ձեր ընկալարուք կերակուր: Եւ զայս ասացեալ, մերձեցաւ առ երեք մեռեալսն. և այնչափ տապակէր արևու ի տեղւոջն յայնմիկ, առ ի տազնապել բազմաց ի նոցանէ մերձ ի մեռանել: Եւ աղօթս մատուցեալ ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ ի վախճան աւուրց յահագին գալստեան քում, ի ձայն փողոյ յարուցանես զյաւիտենից ննջեցեալսն, առաքեա՛ և այժմ ի զօրութենէդ քումմէ և կենդանացո զերեք արքս զայսոսիկ: Եւ առժամայն յարեան նոքա. և տեսեալ բազմութեանցն՝ անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց, առ հասարակ երկիր պազանելով Յոհաննու և ասեն ցնա. Բարի վարդապետ, այժմ ստուգապէս գիտացաք, եթէ յԱստուծոյ առաքեցար մեզ: Եւ ասէ ցնոսա. Երթայք յիւրաքանչիւր տունն ձեր, ընկալարուք կերակուր և զօրացարուք. և ես երթայց ի տուն ծառային Քրիստոսի Միռոնոսի, և դարձեալ գամ ի միջի ձերում խօսել ընդ ձեզ ընդ ամենեսեան:

Եւ զայս լուեալ նոցա չոգան յիւրաքանչիւր տունն իւրեանց, և մեք գնացաք ի տունն Միռոնոսի.

և ի մտանեւն մեր անդ, եղև ուրախութիւն մեծ . և բերեալ եղին առաջի մեր սեղան և ընկալաք կե-
րակուր :

Եւ ի միևսում աւուրն ժողովեցան ամենայն քա-
ղաքն առհասարակ, և եկին ի տունն Միռոնոսի, ա-
զաչելով և ասելով. Միռոնոս արժանաւոր գովութեանց,
բեր առ մեզ զհասարակաց վարդապետդ մեր, զի և
մեք օգտեսցուք ի լուսաւոր վարդապետութենէ դորա:
Եւ զայս լուեալ Միռոնոսի, կարծեաց եթէ խորա-
մանկին սպանանել զՅոհաննէս: Եւ ասէ Յոհաննէս
ցՄիռոնոս. Զի՞ չփոթին միտք և խորհուրդք սրտի
քոյ. հաւատա՞ ի խաչելեալն, եթէ ոչ գոյ նենգու-
թիւն ի սիրտ ժողովրդեանդ: Եւ զայս ասացեալ
Յոհաննոս, յարեաւ ել ի տանէն Միռոնոսի. և տե-
սեալ զնա բազմութեանցն, անկեալ ի վերայ երեսաց
իւրեանց երկիր պագին նմա և ասեն ցնա. Դու
ես առաջնորդ հոգւոց մերոց, և մեծ Աստուած մեր՝
որ լուսաւորես զմեզ անմահական լուսովն: Եւ զայս
լուեալ Յոհաննոս, անկաւ ի վրայ երեսաց իւրոց, և
առեալ հոգ յերկրէ արկ ի վերայ գլխոյ իւրոյ. և
նոցա տեսեալ զայն աքանչացան: Եւ յարուցեալ
Յոհաննէս, ազդ արար նոցա դադարել յաղաղակելոյ.
և նոցա լուեալ:

Եւ ելեալ Յոհաննէս եկաց ի վերայ բարձրագոյն
տանեաց և ժողովեալ ամենեցուն շուրջ զտանեացն
այնմիկ, և ասէ ցնոսս Յոհաննէս. Լուարուք եղ-
բարք բանից բերանոյ իմոյ. և սկսեալ ի Մովսիսէ
և յամենայն մարգարէիցն մեկնել նոցա, զոր յա-
ղազս Որդւոյն Աստուծոյ մարգարէացան: Եւ ասէ.
Նա է ճշմարիտ Աստուած, և առաջնորդ հոգւոց ա-
մենայն մարդկան որ հաւատան ի նա. և նա է
լուսաւորիչ ազգի մարդկան, լուսաւորել անմահական
լուսովն և նորոգել ի կեանսն յաւիտենից. զի յա-
ղազս խաբէութեան և մոլորութեան մարդկան ի
դիւական պատրանաց, առաքեաց Աստուած զՈրդին
իւր միածին՝ ծնանիլ ի կնոջէ ի սուրբ Կուսէն Մա-
րիամայ՝ մարդկային բնութեամբ և մարմնով առանց

մեղաց: Եւ զայս ի կարգի վարդապետեաց նոցա մի ըստ միողէ զամենայն վասն ճշմարիտ հաւատոյ: Եւ իջեալ ի տանեաց անտի, եմուտ ի տունն Միռոնոսի, և ոմանք ի ժողովրդենէն՝ զկնի նորա, խընդրելով զքրիստոսական կնիքն. և նա դարձեալ վարդապետեալ նոցա. մկրտեաց ի նոցանէն երեսուն:

Եւ ի միւսում աւուրն, ելեալ ի տանէն Միռոնոսի և չոգաք ի տեղւոյ Պոտոմի, և երեսուն մկրտեալքն զկնի մեր. և հանդիպեալ ի տեղւոյն յայնմիկ այր ոմն Հրեայ վարդապետ, որոյ անունն Փիլէոն. և սկսեալ նորա բանս քննութեան հարցանելով ի մովսիսեան պատուիրանաց և յայլոց մարգարէից: Եւ Յոհաննիսի մեկնել նմա, և նորա ժուժկալեալ վիճաբանելով, մինչև միաբանեալ տեսաւ վարդապետն Փիլէոն ըստ մեկնութեան Յոհաննու բարւոք վիճաբանութեամբ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Փիլէոն, ոչ է պիտոյ աստուածական պատուիրանացն շատաբանութիւն, այլ սիրտ սուրբ և հաւատ ուղիղ. և ի հեռանալ մեզ անտի փոքր մի ժամանակաւ, անկաւ Փիլէոն ի հիւանդութիւն, ըմբռնեալ զնա ջերման յոյժ. և պատանի ոմն սպասաւորեալ նմա: Իսկ Յոհաննէս դարձեալ ընդ նոյն տեղի՝ յորում անկեալ կայր Փիլէոն, և ժողովուրդք բազում զկնի նորա. և տեսեալ զնա պատանւոյն ասէ. Երաւայ Աստուծոյ, երդմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուածն որ քարոզես՝ ոգորմեա անկելոյս այսորիկ, և վերացո՛ ի սմանէ զահագին ջերմութիւնս զայս: Եւ մերձեցեալ Յոհաննէս ասէ. Յանուն Աստուծոյն յոր ես քարոզեմ՝ արի և գնա առողջ ի տան քում. և ի նմին ժամու յարուցեալ Փիլէոն ամենեւին առողջ, երկիր եպագ Յոհաննու և չոգաւ ի տան իւրում:

Յետ այնորիկ ելեալ Փիլէոն կալեալ զձեռանէն Յոհաննու՝ ասէ ցնա. Վարդապետ հարցանեմ: Ասէ ցնա. Ասա դպիր: Ասէ Փիլէոն. Զի՞նչ է սէր: Ասէ Յոհաննէս. Սէր՝ Աստուած է. զի որ ունի սէր՝ ունի զԱստուած: Ասէ Փիլէոն. Եթէ այդպէս է, ապա ցոյց զսէր վասն Աստուծոյ, և եկ երթիցուք ի տուն

իմ, կերիցուք հաց և արբցուք ջուր, զի եղիցի Աստուած ընդ մեզ:

Եւ զայս լուեալ Յոհաննու, չոգաւ զկնի նորա, և մտեալ ի տուն նորա կերաք և արբաք: Եւ սկսաւ Յոհաննէս վարդապետել և ուսուցանել զամենեան որք էին ի տունն փիլէոնի: Եւ էր կին նորա բորոտ՝ սպիտակ իբրեւ զձիւն. և ընկալեալ կինն զքրիստոս սական կնիքն ի Յովհաննէ, առժամայն սրբեցաւ ի բորոտութենէ անտի: Եւ զայն տեսեալ փիլէոն, անկաւ առ ոտսն Յոհաննու ստելով. Վարդապետ բարի, լուսաւորեա՛ և զիս զբժշկեալս ի քէն, և տուր ինձ զքրիստոսական կնիքն: Եւ տուեալ նմա Յոհաննէս զկարգ երեխայութեան, և մկրտեաց զնա յանուն չօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ ի միւսում աւուրն ելաք ի տանէն փիլէոնի և չոգաք ի ծովեզրն. և ժողովեցան ժողովուրդք բազումք՝ ունկն դնելով վարդապետութեան նորա. և եկին քահանայքն Ապողոնի, որք զնինուպա յարուցին ի վերայ Յոհաննու, վասն կործանման տաճարին Ապողոնոսի, և ասէ մի ոմն ի նոցանէ փորձելով զՅոհաննէս. Վարդապետ, որդի ունիմ կաղ, ողջացո՛ զնա և հաւատամ ի խաչելեալն: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Եթէ հաւատաս՝ եղիցի սրդին քո ողջ: Ասէ քահանայն. Առողջացո՛ և ապա հաւատամ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Զի՞ փորձես զանփորձն, և հայհոյես չարաչար. արդ յանուն խաչելոյն՝ եղիցիս և դու կաղ ընդ որդւոյն քում. և առժամայն լուծան անդամք նորա, և անկաւ ի տեղւոջն ոչ կարելով կալ ի վերայ ոտից իւրոց: Եւ դարձեալ ասէ Յոհաննէս ցրնկեր նորա. Գնա ցոյց զորդին դորա աշակերտիդ իմոյ: Եւ ասէ ցիս. Որդեակ Պռոխոռեայ, երթ ասա՛ ցորդի քահանայիդ Ապողոնոսի, եթէ, ասէ քեզ Յոհաննէս, յանուն Որդւոյն Աստուծոյ՝ խաչեցելոյն առ Պոնտացոյ Պիղատոսիւ, արի եկ առ իս: Եւ չոգայ ասացի նմա ըստ հրամանին Յոհաննու, և առժամայն ընդ բանսն իմ յարուցեալ ամենեւին առողջ, և եկեալ զկնի իմ և անկեալ երկիր եպագ

Յոհաննու. և տեսեալ զնա հայր նորա բժշկեալ՝ աղաղակեաց մեծաձայն ասելով. Յոհաննէս ողորմեաց ինձ, աշակերտ Աստուծոյ բարձրելոյ: Եւ մերձեցեալ առ նա Յոհաննէս՝ տեսառնագրեալ երիցս անգամ, յարոյց զնա առողջ, և անկեալ երկոքին երկիր պագին Յոհաննու, և աղաչեցին զնա մկրտել զնոսա, և նորա վարդապետեալ մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ առեալ նորա զմեզ, տարաւ ի տան իւրում, և արարաք զօրն զայն առ նա:

Եւ ի միւսում աւուրն ելաք ի տանէ նորա, և չոգաք ի տեղոջ անուանելոյ Դէոմետիա. և ժողովեցան բազումք առ նա: Եւ էր ընդ նոսա այր ռմն ջրգողեալ, ունելով զցաւան զայն ամս վեշտասան, ոչ կարելով գնալ ոտիւք, և ոչ բան ինչ խօսել բերանով իւրով, բայց միայն ականարկելով և ձեռամբ նշանակէր զինչ և կամէր խօսել: Եւ տեսեալ նորա զՅոհաննէս, նշանակեալ ազդ արար այնոցիկ որ սպասաւորէին նմա, խնդրելով Թանաք և քարտէզ, և նոքա պատրաստեալ բերին նմա. և առեալ գրեաց այսպէս, եթէ և տկարացեալս ի ցաւոց՝ աղաչեմ զքեզ՝ ողորմես ինձ: Եւ առեալ Յոհաննէս զԹուղթն ընթերցաւ և գրեաց պատասխանի այսպէս. Վասն մարդոյդ այդորիկ ախտացելոյդ ի ջրգողակսն ցաւոցս տրտմեցայ յոյժ, ես առաքեալս Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ. և արդ պատուիրեմ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյ սրբոյ՝ լուծանել ի հիւանդութեանցդ այդոցիկ տկարացելոյդ: Եւ ընկալեալ հիւանդին զԹուղթ պատասխանւոյն, ընթերցաւ, և առժամայն մերժեալ ի նմանէ ցաւքն. և յարուցեալ առողջ և անարատ յախտէն յայնմանէ, և եկեալ տնկաւ առ ոտսն Յոհաննու աղաչելով և խնդրելով զքրիստոսական կնիքն. և նորա ուսուցեալ մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյ սրբոյ: Եւ զայն տեսեալ բազմութեանցն, առաւել ևս զքանչաւնային, և ջերմեռանդն սրտիւք ընթանային ի վարդապետութիւն Յոհաննու, փափագանօք ուսանել:

Եւ մինչդեռ Յոհաննէս վարդապետէր բազմութեանցն, ահաւասիկ այր ոմն առաքեալ ի դատաւորէն, ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ, դատաւորն կոչէ զքեզ ասելով. Ծառայ Աստուծոյ Հասիր այսր, զի կին նորա յերկունս էր մերձ ի ծնունդ և տագնապի և ոչ կարէ ծնանել. և չոգաւ Յոհաննէս փութով եմուտ ի տուն դատաւորին. և ի նմին ժամու ծնեալ կին դատաւորին հեշտաբար: Եւ ասէ Յոհաննէս. Վասն է՞ր ածեր զմեզ այսր: Ասէ դատաւորն. Որպէս զի օրհնեսցի տուն իմ ի քէն: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Եթէ հաւատաս ի Քրիստոս Յիսուս Որդին Աստուծոյ, եղիցի տուն քո օրհնեալ և ամենայն ինչ որ քո է: Եւ ասէ դատաւորն. Հաւատացի և հաւատամ յայն՝ որ առաքեացն զքեզ ի փրկութիւն մարդկան ի կղզւոյս յայսմիկ. քանպի նա միայն է ճշմարիտ Աստուած: Եւ զայս լուեալ Յոհաննէս ցնծացեալ հոգւով, և ուսուցեալ զնա յաստուածական պատուիրանաց, զկարգ լուսաւորութեան հաւատոց, մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և աղաչեաց կին նորա խնդրելով զքրիստոսական կնիքն, և նա ասէ. Ոչ է արժան մինչև ի կատարել քառասուն աւուր:

Եւ ելեալ ի տանէ դատաւորին չոգաք ի տունն Միռոնոսի, և ժողովեցան բազմութիւն քաղաքին ամենայն աւուր լուսաւորել ի նմանէ. մինչև հաստատեալ ամենայն բնակչաց քաղաքին առհասարակ ի քրիստոսական հաւատսն. քանզի արարաք անդ ամս երկուս: Եւ յայնմհետէ ելաք ի Զահաւոր քաղաքէ և չոգաք ի միւս քաղաք՝ որոյ անուն Զմիռոնոս կոչի, որ էր հեռաւոր ի Զահաւոր քաղաքէ յիսուն մզոնօք. և էր նա փոքր քաղաք, բայց լի բազմութեամբ կռոց, յամենայն ումեք ի տան առանձին էին բազմութիւն կռոցն պղծոց. սոյնպէս և մեհենաւ տունք բազում էին ի քաղաքին և գայր գետ շուրջ զքաղաքաւն և պատէր:

ՅԱՂԱԳՍ ԴԻԻԻՆ

ՈՐ ԵՂԱՆԵՐ Ի ԿԵՐՊԱՐԱՆՍ ԳԱՅԼՈՅՆ

ՅԻ ԵՐԵՒԵՐ Ի ԲԱՂԱՔԻՆ ՅԱՅՆՄ

Եւ ի մտանելն մեզ անդ, ոչ ոք ճանաչէր զմեզ ի բնակչաց քաղաքին. և էր օրն այն սկիզբն ամսոց ըստ թուոյ նոցա: Եւ եղև երթալ մեզ ի տեղոյն աւանդանելոյ Ունեւորթիւն. և պատահեալ գտաք ի տեղոյն յայնմիկ զնախարարս քաղաքին, ունելով կապանօք երկոտասան պատանիս զգուշութեամբ ի կապանս երկաթիս: Եւ տեսեալ Յոհաննէս եհարց ցմի ոմն ի սպասաւորաց նախարարացն, եթէ զինչ պատճառ վնասու է կապելոցդ այդոցիկ յերկաթս: Եւ նա ասէ. Յամենայն ամսոց սկիզբն, սովորութիւն է քաղաքացւոցս այսոցիկ, ըմբռնել երկոտասան պատանիս կոյսս՝ առ ի մատուցանել առաջնորդին մերոյ գայլոյն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Կամիմ իմանալ ի քէն, եթէ ո՞վ է գայլն այն, զի անծանօթ եմ նմա և քաղաքիս այսմիկ: Եւ նա ասէ. Ահաւասիկ չորրորդ ժամ է աւուրս, և զան քահանայքն մեր հանդերձ ժողովրդօք բազմօք, և առնուն զգոսսա և զենուն նմա զոհս. եթէ կամիս տեսանել, եկ զկնի իմ և տես զգայլն զայն, սոյնպէս և զզոհն զոր մատուցանեն նմա: Եւ ասէ ցնա. Ամենեւին իմաստուն տեսանեմ զքեզ, և արդ որովհետև այդպիսի մարդ հանդիպեցար մեզ, ցոյց ինձ զգայլն, քանզի օտար եմ ի նմանէ: Եւ նա ասէ. Գայլն առհասարակ երևի ամենեցուն բնակչաց քաղաքիս և օտարաց: Եւ ասէ Յոհաննէս. Եկ երթիցուք ի տեղոյն յայնմիկ, զի ցանկամ տեսանել զգայլն, և եթէ ցուցանես ինձ զնա, ունիմ մարգարիտ մեծաւ:

գին՝ որչափ ոչ կարէ ոք հատանել նմա գին, զայն քեզ տաց: Եւ զայս լուեալ ի Յոհաննէ, ուրախութեամբ մեծաւ առեալ տարաւ զմեզ ի տեղւոջն՝ ուստի մերձ էր ելանել զայն ի գետոյն: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Ահաւասիկ ածի զքեզ ի տեղւոջս՝ յորում զգուշութեամբ ըստ կամաց քոց տեսանես զգայլն, և արդ տուր զմարգարիտն: Եւ ասէ Յոհաննէս ցնա. Մի՛ թերահաւատեր յինէն, ցոյց զգայլն և տաց քեզ զմարգարիտն: Եւ մինչդեռ զայս ասէր Յոհաննէս, ահաւասիկ դէն ի կերպարանս գայլոյ ելեալ ի գետոյն մերձ առ մեզ: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննէս, ասէ ցնա. Լո՛ւր ոգի չար, քեզ հրամայեմ. քանի՞ ամ է քո՝ մինչև բնակեալ ես ի տեղւոջս յայսմիկ: Եւ զահի հարեալ դադարեաց դէն ի տեղւոյն, և ասէ ցՅոհաննէս. Այս վաթսուսն ամ է իմ աստ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Պատուիրեմ քեզ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, ել ի կղզւոյս յայսմանէ, և առժամայն եղեալ դէն աներևոյթ յաչաց ամենեցուն:

Եւ տեսեալ այրն այն զեղեալսն ի Յոհաննէ, անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտսն Յոհաննու աղաչելով զնա, թէ ողորմեա և ասա՛, մի՛ ես դու և կամ ուստի՞, որ այսպիսի զօրաւոր գործս գործես, և աստուածոցդ այդպէս հրամայելով սաստես, և նոքա հաւանին հրամանաց քոց: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Իս եմ Յոհաննէս՝ աշակերտ Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ ճշմարտի, և զոր ի կարգին էր պատմեաց նմա. իսկ գայլդ զոր դուք աստուած համարիք, նա ոգի չար և պիղծ էր, կորուսիչ հոգւոց և մարմնոց մարդկան, և վասն այսորիկ առաքեաց զիս Յիսուս Քրիստոս Որդին Աստուծոյ՝ ճշմարիտն Աստուած, որպէս զի հալածիցեմ զդէս, և աւետարանեմ մարդկան զճանապարհս արդարութեան և ճշմարտութեան: Եւ զայս լուեալ այրն այն՝ անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց և ասէ. Ծառայ Աստուծոյ ճշմարտի, արա և զիս արժանի Քրիստոսին քոյ: Եւ առեալ Յոհաննէս յաստուածական պատուիրանաց

ուևոյց նմա, և նորա ևս առաւել աղաչեալ, խնդրելով զքրիստոսական կնիքն: Յայնժամ տարեալ զնա Յոհաննէս ի գետն՝ մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, ասելով ցնա. Ահաւասիկ առեր զանգին մարգարիտն, զգուշութեամբ պահեալդա:

Եւ առեալ զմեզ անտի, եկաք ի տեղւոջն՝ յորում հանապազ զոհէին դիւին զպատանիսն. և ահաւասիկ եկեալ քահանայիցն բազում ժողովրդօք բերելով զերկոտասան պատանիսն, եդեալ երկաթի կապանօք ի տեղւոջն յայնմիկ, և առեալ զսուրսն ի ձեռսն իւրեանց՝ մնալով գալստեան դայլոյն, զի յորժամ գայր դէն, նախ զարհուրեցուցանէր զնոսա սարսելով և դողալով, և ապա յայնմհետէ մատուցանէին նմա զնուէրս առ ի զենումն:

Եւ մատուցեալ Յոհաննէս ասէ ցնոսա. Ով արք տգէտք ճանապարհաց ճշմարտութեան. Ընդէր մնայք գալստեան դիւին՝ զոր ես հալածեցի ի կղզւոյս յայսմանէ անուամբն Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ. քանզի ոգի չար և պիղծ էր նա ի մոլորեցուցանել զձեզ և ի կորուսանել զոգիս ձեր և զպատանեացդ զոր զոհէիք նմա: Եւ զայս լուեալ ի Յոհաննէ քահանայիցն և բազմութեան ժողովրդոցն, զահի հարեալ ոչ ոք իչխէր տալ պատասխանի Յովհաննու: Բայց դարձեալ անդրէն ի միտս իւրեանց թերահաւատէին, խորհելով եթէ ոչ է այդպէս, այլ թերեւ բարկացեալ է ի վերայ մեր առաջնորդն մեր գայն, և վասն այնորիկ յամէ առ ի չընդունել զգոհսդ. և երկնչէին ի միտս իւրեանց, եթէ ելցէ սրտմտութեամբ ի գետոյդ, և զամենայն քաղաքս գետատար արասցէ ի ծով:

Իսկ Յոհաննէս ի շնորհաց սուրբ Հոգւոյն գիտացեալ զամենայն խորհուրդս նոցա, ասէ ցնոսա. Արձակեցէք զմանկունսդ ի կապանաց, և թողէք զդոսս երթալ խաղաղութեամբ ի տունս իւրեանց. քանզի գալլակերպ դիւին՝ որում ակն ունիք, զնա ոչ տեսանէք յայսմհետէ, զի ես հալածեցի զնա ի

կղզւոյս յայսմանէ հրամանաւն Աստուծոյ իմոյ. և նորա ի բազում սքանչմանէն ոչ իշխէին պատասխանի տալ նմա: Յայնժամ մատեաւ Յոհաննէս և ելոյժ զպատանիսն ի կապանաց անտի ասելով ցնոսա. Գնացէք բարւոք յիւրաքանչիւր տունս ձեր և առ ծնողս, զի ոչ ոք եկեալ էր զկնի նոցա յազգականաց իւրեանց: Եւ դարձեալ Յոհաննէս առեալ զսուրսն ի ձեռաց քահանայիցն, և զահի հարեալ ամենեցուն ոչ իշխէին հանել բան ի բերանոյ իւրեանց, այլ պակուցեալ կային սուհասարակ:

Յայնժամ առեալ անտի Յոհաննէս զմեզ, եմուտ ի քաղաքն և դադարեաց ի տեղւոջ անուանելոյ Առ դրացն: Եւ անդ ժողովեցան առ նա բազմութիւնք ժողովրդոց, և նա յաստուածական պատուիրանաց ուսուցանէր նոցա յաղագս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և բազումք հաւատացին բանի նորա, և ոմանք թերահաւատեցին առ վայր մի. և դարձեալ վասն հալածանաց և կորստեան զայլոյն ամենեքին հաւանեցան, գոհանալով զՅոհաննէ վասն փրկութեան պատանեացն, զոր ըստ սովորական մոլորութեան իւրեանց զոհէին նա: Իսկ քահանայքն միայնոյ որոշեալք ի Յոհաննէ, ոչ մերձենալով առ նա լսել զբանս նորա:

Եւ կայր բաղանիք ի մէջ քաղաքին, յորում եկեալ էր բնակել դէն այն՝ զոր յԵփեսոսի բաղանեացն հալածեալ էր Յոհաննէս. և մի ոմն ի քահանայիցն որում անուն Դիոս, ունէր որդի՝ որում անուն Մոկսոս. և երթեալ նորա մոտեալ ի բաղանիսն՝ խեղդեցաւ ի դիւէն յայնմանէ, յորմէ Դէոմիոս որդին Դէոսկորիդեայ խեղդեցաւ: Զայն լուեալ քահանային, ընթացեալ ի բաղանիսն և գտեալ զորդին իւր մեռեալ, յայնժամ ընթացեալ եկն առ Յոհաննէս աղաղակեաց ասելով. Զրի բժիշկ քրիստոնէից, ահաւասիկ մերձեալ է ժամանակ հաւատալ ինձ ի քարոզեալն առ ի քէն. քանզի որդին իմ խեղդեցաւ ի բաղանիսն յոգւոյ չարէ, և գիտեմ եթէ կամիս՝ կարող ես յարուցանել զնա և տալ ինձ կենդանի:

Ասէ ցնա Յոհաննէս. Հաւատասն եթէ կարող եմ
 յարուցանել: Եւ նա ասէ. Այո՛ տէր Հաւատամ:
 Յայնժամ առեալ զձեռանէ մեր, տարաւ ի բաղանիսն,
 և կալեալ Յոհաննէս զձեռանէ մեռելոյն, ասէ ցնա.
 Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ արի.
 և առժամայն յարեաւ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս.
 Զի՞նչ պատահեցաւ քեզ: Ասէ ցնա պատանին. Տէր իմ,
 մինչդեռ նստեալ լուանայի ի բաղանիսդ, յանկարծակի
 ելեալ այր մի եթէովպացի ի տեղւոյէդ՝ յորմէ
 զջուրն լնուաք և խեղդեաց զիս: Իսկ Յոհաննու
 գիտացեալ եթէ այն դէն է, և առժամայն աղաղա-
 կեաց ասելով ոգին պիղծ. Յոհաննէս աշակերտ
 Քրիստոսի, ի Տէրն քո երգմեցուցանեմ զքեզ, մի
 հալածեր զիս ի տեղւոյէս յայսմանէ. քանզի նա՛ եմ
 ես՝ զոր դու հալածեցեր յեփեսոսէ, ի բաղանեացն
 Դէոսկորիդեայ, վասն խեղդելոյ զԴէոմնոս որդի նո-
 րա: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Քանի՞ ամ ունիս ի բա-
 ղանիսդ: Ասէ ցնա դէն. Վեց ամ միայն է: Ասէ
 ցնա Յոհաննէս, եթէ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի ել
 ի կղզւոյս յայսմանէ, և այլ մի ևս բնակեացես ի
 մէջ մարդկան, այլ յանջրդի տեղւոյ. և առժամայն
 հալածեցաւ դէն: Իսկ քահանային տեսեալ զեղեալսն,
 անկաւ առ ոտսն նորա ասելով. Տէր իմ, ահաւա-
 սիկ ես և որդիս իմ և ամենայն տուն մեր և ազ-
 գականք՝ առաջի քո եմք, պատրաստեալ ի հրամանս
 կամաց քոց: Ասէ Յոհաննէս. Ոչ այլ ինչ կամիմ՝
 բայց հաւատալ ձեզ ի Քրիստոս յՈրդին Աստուծոյ և
 ընդունել զկեանսն յաւիտենից: Եւ ասէ քահանայն.
 Հաւատացի և հաւատամ: Եւ առեալ զմեզ տարաւ ի
 տան իւրում. և դարձեալ անկաւ առ ոտսն նորա
 աղաչելով և ասելով. Տէր, տուր ինձ և որդւոյ ի-
 մում և ամենայն տան իմում զառ ի Քրիստոս
 զկնիքն: Եւ առեալ յաստուածական պատուիրանաց
 ուսոյց զնոսա, և մկրտեաց զնոսա ամենայն տամբ
 իւրով, յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ
 արարաք առ նմա աւուրս երեք, ցնծութեամբ և
 ուրախութեամբ փառաւորելով զԱստուած, վասն ա-

մենայն սքանչելագործութեանցն զոր առնէր Աստուած ի ձեռն նորա:

Եւ ի չորրորդում աւուրն ելաք ի տանէ նորա, և չոգաք ի տեղւոյն անուանելոյ Բոցանիւթ. և անդ ժողովեցան ամենայն քաղաքն առ Յոհաննէս, ունին դնելով վարդապետութեան նորա: Եւ ընթացեալ կին ոմն ի ժողովրդենէ անտի անկաւ առ ոտսն Յոհաննու ասելով. Երգմեցուցանեմ զքեզ յԱստուածն քոյ՝ յոր հաւատաս և պատմես՝ ողորմեաց ինձ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ձի՞նչ կամիս: Ասէ ցնա կինն. Որդի եթող ինձ այրն իմ երեք ամաց, և բազում ջանիւք ճգնեցայ և հասուցի զնա ի չափ հասակի, և պատահեալ նմա ոգի չար՝ առ ի տագնապել զնա չարաչար, և ծախեցի զինչս իմ ի չարարուեստ մարդիկ վասն բժշկութեան նորա, և ոչինչ օգտեցայ. և արդ, աղաչեմ զքեզ առաքեալ Քրիստոսի, գթացիր յիս և բժշկեա զորդեակն իմ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ ա՞ծ զնա առ իս, և Քրիստոսն իմ բժշկէ զնա: Եւ նորա առեալ մանկունս վեց, բուռն հարկանել զնմանէ և ածել. և չոգան բուռն հարին զնմանէ ասելով, եկ երթիցուք առ Յոհաննէս աշակերտն Քրիստոսի, որպէս զի հալածեսցէ ի քէն զդեդ. և զայս ասացեալ առժամայն հալածեցաւ դէն և եղեալ նորա ամենեկին պարկեշտ. և եկեալ զկնի նոցա՝ անկաւ առ ոտսն Յոհաննու հանդերձ ծնողիւն իւրով, աղաչելով և խնդրելով զքրիստոսական կնիքն: Եւ առեալ զնոսա, չոգաք ի տուն նոցա. և անդ վարդապետեալ մկրտեաց զնոսա ամենայն տամբ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. և արարաք առ նոսա աւուրս երեք:

Եւ ելեալ չոգաք ի նոյն դադարան. և ժողովեալ առ Յոհաննէս բազմութիւնք ժողովրդոց. և կայր ի տեղւոյն յայնմիկ մեհենատուն Դիոսի. և սովորութիւն էր ժողովել ի նմա յաւուր տօնի նոցա, և բերեալ անդ բազմութիւն կերակրոց և զինւոյ առ ի յուտել և յրմպել արանց և կանանց անկարգութեամբ, և յետ ուտելոյն և ըմպելոյն, փակէին զդրունս պիղծ

տաճարին այնորիկ և անդ խառնակէին պղծութեամբ որպէս զանասունս: Եւ պատահեալ ժողով պղծութեանն այն՝ յառուր յորում Վարդապետէր Յոհաննէս. և եկեալ երկոտասան քահանայից մեհենատանն ասեն ցՅոհաննէս. Ո՛վ մարդ, շատ է քեզ անօգուտ բանսդ զոր սերմանեցեր ի տգէտ մարդիկ. և արդ մերժեաց ի տեղւոյն աստի, զի տօն մեծ է աստուածոյն մերոյ Դիոսի, զի մի չարիւ տանջեսցէ զքեզ: Եւ Յոհաննէս վարդապետէր զբանն ճշմարտութեան այնոցիկ՝ որ չուրջ կային զիւրեաւ. և տեսեալ քահանայիցն, եթէ ո՞րպէս անփոյթ կայր Յոհաննէս ոչ անսալով նոցա, սրտմտեալ բուռն հարին զՅոհաննէս, և քարշեցին զնա արտաքս ի տեղւոյն անտի, և վէրս բազումս եղին ի վերայ նորա հարկանելով, և թողին զնա կապանօք, և ինքեանք չոգան ի մեհենատունն: Եւ կարգ էր նախ քահանայիցն ուտել և ըմպել յատելի անկարգութենէ անտի, և ապա ժողովրդոցն. և ի մտանելն նոցա ի մեհենատունն, հառաչեաց Յոհաննէս սրտմտութեամբ և ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս, կործանեա՛ զտաճարդ զայդ. և առժամայն կործանեցաւ մեհենատունն Դիոսի և սատակեցան քահանայքն:

ՅԱՂԱԴՍ ՍՆՈՏԻԱՆՈՍԻ

Թ Է ՈՐՊԷՍ ՀԱՒԱՏԱՅ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

Ի ԶԵՌՆ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

Քանզի էր ոմն ի քաղաքին յայնմիկ Զմիռնոսս, և ունէր երկուս որդիս, անուն միոյն Ռաքս և միւսոյն Պօղիկարպոս, և իւր անուն Սնոտիանոս. և էր հմուտ կախարդական արուեստից, ունելով գրովք պատմութեամբ բազմօք զպիղծ աղանդ արուեստին այնորիկ դիւական վարդապետութեամբ: Եւ տեսեալ նոցա թէ որպէս կործանեաց զտաճարն Դիոսի, և սատակեաց զքահանայն, լցեալ դիւական սրտմըտութեամբ ի վերայ Յոհաննու. զի ամենայն հաւատացեալ բազմութեանն եկեալ անկեալ էին առաջի Յոհաննու, ի վերայ երեսաց իւրեանց աղաչելով զնա, թէ մի բարկանար ի վերայ մեր, զի մի իջցէ հուր և այրեսցէ զմեզ. և զայս ասելով լուծին զնա ի կապանացն, և սկսան վարդապետիլ ի նմանէ:

Յայնժամ մերձեցեալ Սնոտիանոս ասէ ցնա. Վարդապետ, ահաւասիկ ամենեքեան սիրեմք զքեզ վասն բժշկութեանցդ եղիլոց առ ի քէն. և այժմ կամիմ զի յարուցես զքահանայն մեր, որ աղօթիւք կործանեցեր զտաճարն. և հաւատամ և ես ի խաչելեալն:

Ասէ ցնա Յոհաննէս. Ոչ էին նոքա կենաց, զի թէ արժանիք էին, ոչ էին մեռեալ: Եւ Սնոտիանոս ասէ ցնա. Ո՞չ կամիս յարուցանել. ես յարուցանեմ և դու դատապարտիս որպէս մահապարտ: Եւ զայս ասելով, Սնոտիանոս զնաց, և շուրջ առեալ զաւերակօք տաճարին մեհենատանն կախարդական արուեստ

տիւք, և առժամայն կացուցեալ երկոտասան դէս ի կերպարանս երկոտասան քահանայիցն, առելով. Արդ եկայք զկնի իմ, զի երթիցուք անդ ի տեղւոյն յորում նստեալ է Յոհաննէս, և տեսցեն զձեզ ժողովուրդն ի կերպարանս քահանայիցն, և սատակեսցեն զՅոհաննէս: Եւ ասեն դէքն. Ո՛չ է մեզ կարողութիւն մերձենալ ի տեղւոյն յորում հանդիպի Յոհաննէս, այլ երթ դու և անձ զժողովուրդն այսր, զի տեսցեն զմեզ և երթիցեն սատակեսցեն զՅոհաննէս:

Եւ հաւանեալ Սնտրիանոս բանից դիւացն, և թողեալ զնոսա առ աւերակի մեհենատանն, և եկեալ ինքն ասէ ցժողովուրդն՝ որ շուրջ կային զՅոհաննու. աղաղակեաց մեծաձայն և ասէ. Արք եղբարք, ընդէ՞ր ընդունիք զբանս խաբերայիդ այդորիկ, ո՛չ առաջի ձեր ամենեցուն ասացի ցդա, թէ յարո՞ զքահանայսն մեր որ սատակեցան ի կործանել տաճարին Դիոսի, և ես հաւատամ ի խաչելեալն. ապա թէ ոչ՝ ես յարուցանեմ զնոսա և դատապարտիս ի սատակումն. և դորա ասացեալ, եթէ ոչ են նոքա արժանի կենաց. զի թէ արժանիք էին՝ ոչ էին մեռեալ: Եւ արդ ահաւասիկ ես յարուցի զնոսա, և հանդերձեալ եմ վաղվաղակի կանգնել զտաճարն Դիոսի, արդ թողէք զդա և զաշակերտ դորա ի տեղւոյդ և դուք եկայք տեսէք զքահանայսն, և դարձարուք սատակեցէք զդոսա: Եւ զայս լուեալ ի նմանէ բազմութեանցն խոսորեցան ի Յովհաննէ, և զնացին առհասարակ զկնի նորա՝ տեսանել զդէսն և դառնալ սատակել զմեզ:

Եւ զայս գիտացեալ Յոհաննէս ի մերժել նոցա անտի, առեալ զիս և ընթացեալ ընդ այլ ճանապարհ, յառաջեաց զնոսա ի տեղւոյ աւերածի մեհենատանն, և ի մերձենալ մեզ անդ՝ աներեւոյթ հալածեցան դէքն. և դարձեալ անտի, թաքեալ ի տեղւոյ իմն՝ առ աւերածի մեհենատանն: Եւ եկեալ նոցա, ոչ գտեալ անդ զոք ի դիւացն: Եւ սկսաւ Սնտրիանոս աղաղակել, կոչելով զդէսն մի ըստ միոյ՛ ըստ առնուանց քահանայիցն, և այնպէս ամօթալից պատ-

կառանօք դադարեալ Մնոտիանոս ի տեղւոյն ժողովրդօքն, ի չորրորդ ժամէ աւուրն մինչև ցտաննէրորդ ժամն, և ապա անյոյս եղեալ: Եւ ասէ Յոհաննէս. Արի որդեակ, երթիցուք ի տեղւոյն յորում էաք, զի հանդերձեալ են ժողովուրդք դառնալ և զալ առ մեզ. և յարուցեալ գնացաք:

Իսկ ժողովրդոցն լցեալ սրտմտութեամբ ի վերայ Մնոտիանոսի, և ասէին, եթէ կամելով քո արհաւիրս ցուցանել մեզ և մոլորեցուցանել զմեզ ի յուսոյն յաւիտենից, որոշեցեր զմեզ ի լուսաւոր վարդապետութենէն Յոհաննու, և թշնամանէին և խորհէին սպանանել զնա. և ոմանք ի ժողովրդենէն ասէին. Մի սատակեցուք զդա առանց հրամանի վարդապետին մերոյ Յոհաննու. այլ տարցուք զդա առաջի նորա, և որպէս հրամայէ՝ այնպէս չարաչար տանջելով սատակեցուք զդա, զի խաբելով յարոյց զմեզ ի վերայ վարդապետին մերոյ: Եւ բուռն հարեալ ածին զՄնոտիանոս առաջի Յոհաննու ասելով. Վարդապետ, սա մոլորեցոյց զմեզ ի ճշմարիտ և յուղիղ ճանապարհէն զոր ցուցեր մեզ. և արդ հրամայեա, որպիսի՞ տանջանօք կամիս զի սատակեցուք զնա: Եւ ասէ Յոհաննէս. Թոյլ տուք որդեակք երթալ խաւարին՝ ի խաւարն. զի դուք որդիք լուսոյ եղիջիք, և խաւարն ձեզ մի տիրեցէ, զի ճշմարտութիւնն Քրիստոսի ի ձեզ է. և այսպիսի բանիւք հաւանեցոյց զնոսա: Եւ ապա աղաչեցին զՅոհաննէս, եթէ արժանաւորեա՞ զմեզ ընդունել զՔրիստոսական կնիքն: Եւ ասէ ցնոսա. Երթայք յիւրաքանչիւր տունս ձեր, զի տարաժամեալ է օրս. և վաղիւն եկայք ընկալարուք զպարգևսն Քրիստոսի, և արաբեալ նոցա այնպէս:

Եւ ի վազիւն եկեալ աղաչէին զՅոհաննէս, խնդրելով զՔրիստոսական կնիքն: Եւ նորա առեալ զնոսա, տարեալ ի գետն առ մկրտել զնոսա, և յայնժամ Մնոտիանոս չարարուեստ կախարդութեամբ դարձոյց զլուր գետոյն յարիւն. և տեսեալ բազմութեանցն սքանչացան: Իսկ Յոհաննէս մատուցեալ

աղօթս այսպէս. Տէր Յիսուս Քրիստոս որ ի սուրբա-
է բնակութիւն քոյ, և հանապազ առաքես ի սրբու-
թենէ քումմէ յարժանաւորս և ի հաւատարիմ ծա-
ռայս քո, սրբեա՛ և այժմ՝ զլուր գետոյս՝ ըստ իւ-
րում սովորական բնութեան և զՄնոտիանոս խորտա-
կեա, զի մի կարասցէ չարժել ի տեղւոջն: Եւ ի
նմին ժամու սրբեցան իւրք գետոյն, և Մնոտիանոս
կուրացեալ ի տեղւոջն յորում կայր:

Եւ առեալ Յոհաննէս զհաւատացեալսն, մկրտեաց
գնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ արս
երկերիւրս: Յայնժամ աղաղակեաց Մնոտիանոս մե-
ծաձայն և ասէ. Ողորմեաց ինձ առաքեալ օրհնելոյն
Քրիստոսի, և լուսաւորեա գիտաւարեալ աչս իմ վասն
բազում անօրէնութեանս իմոյ: Եւ Յոհաննէս մեր-
ձեցաւ ի նա, և կալեալ զձեռանէ նորա ած առ
ափն գետոյն, և վարդապետեալ մկրտեաց զնա յա-
նուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և առժամայն
լուսաւորեցան աչք նորա: Եւ առեալ զմեզ, տարաւ
ի տան իւրում. և ի մտանելն Յոհաննու, անկեալ
փշրեցան բազմութիւնք կռոցն՝ որք կային ի տուն
նորա, առհասարակ որպէս զհող և զփոշի. և զայն
տեսեալ Մնոտիանոս, առաւել ևս հաստատեցաւ ի
քրիստոսական հաւատն. սոյնպէս և կին նորա և
որդիքն եկեալ հաւատացին և մկրտեցան ի Յոհան-
նէ, և ամենայն տուն նորա: Եւ արարաք առ նմա
աւուրս տասն, ուրախութեամբ փառաւորելով զԱս-
տուած յաղաքս բարեգործութեանցն զոր եցոյց Աս-
տուած ի ձեռն Յոհաննու ի տուն նոցա:

Եւ ուսուցեալ զնոսա զամենեսեան առհասարակ,
ելեալ գնացաք ի Զմիռնոս քաղաքէ՝ յայլ քաղաք,
որոյ անուն Ասուայ. և նա էր մերձ ի Զմիռնոս
տասն և երեք մղոնօք: Եւ ի մտանել մեզ անդ՝
հանդիպեցաւ մեզ այր ոմն Հրեայ պարկեշտ, որոյ
անուն Փափոտոս, և առեալ նորա զմեզ՝ տարաւ ի
տան իւրում. և առեալ Յոհաննէս յաստուածական
պատուիրանաց ուսոյց զնա և զամենայն տուն նորա,
և մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հո-
գւոյն սրբոյ, և դադարեցաք առ նմա ամ մի:

ՅԱՂԱԳՍ ՍՈՍԻԱԼՏՐՈՍԻ

ԵՒ ՄՕՐ ՆՈՐԱ ՊԱՏՐՈԿՂԻԱՆԷ

ԵՒ ԵՂԵԼՈՑՆ Ի ՅՈՀԱՆՆԷ

Յանկանել դատաւորին կղզւոյն Պատմայի ի դատաւորութենէ անտի, եկաց փոխանակ նորա ոմն անթիւպատոս՝ որոյ անունն Մակոնոս. և էր նա կռապաշտ չարաբնութիւն և անգութ յաղագս քրիստոսական հաւատոյս: Եւ ելեալ նորա ի Զահաւոր քաղաքէն՝ յաղագս տեսութեան յայլ քաղաքսն. և տեղի նստելոյ դատաւորութեան նորա Զահաւոր քաղաքն էր: Եւ գոլով նորա ի քաղաքին Նառայ, և էր անդ կին ոմն այրի մեծատուն և գեղեցիկ տեսակաւ, որոյ անունն Պատրոկղիանէ. և ունէր որդի ամաց քսան և չորից, և նա առաւել ևս գեղեցիկ քան զբնութիւն մարդկան՝ տեսակաւ և պարկեշտութեամբ նմանապէս Յովսեփայ, և անունն նորա Սոսիպատրոս: Եւ անկեալ ի խայթոցէ սատանայի պիղծ և չար ախտ ցանկութեան ի մայր նորա ի Պատրոկղիանէ՝ ցանկաւ որդւոյն իւրոյ, և այնչափ կործանեալ զմիտս նորա սատանայ՝ մինչև լրբեալ յայտնեաց ասելով ցՍոսիպատրոս ցորդին իւր, եթէ որդեակս Սոսիպատրէ, գիտացիր զի ահաւասիկ ինչք և բարիք բազում ունիմք, և ես ոչ ինչ եմ կարի ծերագոյն, այլ մանկագոյն և գեղեցիկ, և ի՞նչ փոյթ է մեզ այլ օտար կին ածել քեզ ի կնութեան՝ ի տունս մեր. այլ կերիցուք զբարիս մեր մեք, և արբցուք և ուրախ եղիցուք, ունելով զիս քեզ փոխանակ կնոջ, և ես զքեզ փոխան առն, և մի դու ինձ տացես զօտար այր մուծանել ի տունս մեր, և ոչ ես քեզ զօտար կին. և էր նա ամենեւին գեղե-

ցիկ, և այնչափ մոլեալ ի դիւական ախտից առ ի պատրեւ զորդին իւր. և ոչ զմտաւ ածէր զայնպիսի կորուստ ի սատանայէ:

Այլ մարդասէրն Աստուած ոչ ներեաց պիղծ խորհրդոյ կամացն սատանայի. և մինչդեռ Յոհաննէս նստեալ կայր ի տեղւոյ Հրապարակի, և շուրջ զնովաւ բազմութիւնք ժողովրդոց առ ի լսել ի նշմանէ, եկեալ Սոսիպատրոս եկաց առ ոմանս ի ժողովրդենէ անտի, որք ասէին վասն Յոհաննու, եթէ ընդունայն է վարդապետութիւն դորա: Իսկ Սոսիպատրոս թողեալ զնոսա, և եկեալ եկաց առ Յոհաննէս ունկն դնելով նմա: Եւ տեսեալ զնա Յոհաննէս և ծանեաւ շնորհօք սուրբ Հոգւոյն զխորհուրդսն սատանայի և զպատրանսն առ մայր նորա: Եւ ասէ ցՍոսիպատրոս. Սոսիպատրոս, Սոսիպատրոս. և նա ասէ. Ձի՞նչ հրամայես վարդապետ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. Կին ոմն ի քաղաքի ուրեմն որդի ունի միամօր, և անուն կնոջն Պատրոզ, և անուն որդւոյն ոչ Պատրեալ. և էին նոքա մեծատունք յոյժ և երեւելիք ի քաղաքին. և ոմն թշուառական թշնամի նախանձեալ ընդ նոսա, առ ի պատրել զՊատրոզն՝ զմայր ոչ Պատրելոյն, և կորուսանել սպանանելով զՊատրեալն. Պատրեալն պատրէր, իսկ չՊատրեալն ոչ պատրէր. և յետ ժամանակաց ինչ, ստիպեալ Պատրոզին զորդին իւր զչՊատրեալն, և բազում մաշեալ զանձն իւր ցանկութեամբ թշնամւոյն, ի մահարկանել զորդին իւր զչՊատրեալն, և զառաքինութիւնն նորա խառնակել ի պատրանս իւր. իսկ տուողն առաքինութեան՝ հրամայէ չՊատրելոյն գազսնամարտ լինել ընդդէմ պատրանաց պատրոզին. քանզի վերնական դատարանն զսուրբսն սրբէ և զխաւարային աղտեղութիւնն մերժէ: Եւ արդ, ասա ինձ Սոսիպատրոս, եթէ ո՞վ է գովութեանցն արժանի, մայրն եթէ որդին:

Եւ յայնժամ որպէս երկիր ծարաւի առ ի յընդունել զցօղ քաղցրութեան պտղաբերելով, այսպէս ընկալեալ Սոսիպատրոսի զբանսն Յոհաննու,

յաղագս պատրանաց մօր նորա՝ ի սատանայէ պղծոյ: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Արժանի է. որդին գովելոյ և մայրն անգոսնելոյ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Երթ որդեակ ի տան քում և ընկալ զմայր քո որպէս ծնող և մի որպէս պատրօղ, և վերնական շնորհքն հովանի եղիցի քեզ: Չայս ասացեալ Յովհաննու, և անկաւ Սոսիպատրոս առ ոտս նորա աղաչելով. Տէր եթէ արժանի եմ, եկ ի տուն ծառայիս քոյ, կերիցուք հաց և արբցուք ջուր և օրհնեսցի տուն ծառայիս քոյ ի քէն: Եւ գնացաք զկնի նորա. և ի մտանել մեզ ի տուն նոցա, տեսեալ զՅոհաննէս Պատրոկղիանէ, և լցեալ բարկութեամբ ի վերայ Սոսիպատրոսի, և ակնարկեալ կոչեաց զնա մեկուսի և ասէ ցնա. Ո՞չ ասացի քեզ որդեակ, եթէ մի տար օտար առն ի տունս մեր մտանել, և ոչ ես՝ կնոջ սլլում առ քեզ. և այժմ ընդէ՞ր ածեր այսր զարսդ զայդոսիկ զխաբեբայսդ: Եւ ասէ ցնա Սոսիպատրոս. Մի՛ այդպէս համարիր զարսդ զայդոսիկ, այլ դիցուք սոցա սեղան և կերիցեն և արբցեն և երթիցեն զճանապարհս իւրեանց, և ես զոր ինչ կամիս մայր իմ արարից: Եւ զայս լուեալ Պատրոկղիանէ, հաւանեցաւ. և եղեալ Սոսիպատրոսի մեզ սեղան ձեռօք իւրովք, և ինքն միայն նստեալ ընդ մեզ ի սեղանն ի սպասաւորութիւն մեզ:

Իսկ Պատրոկղիանէ յաղագս չար ցանկութեանն այնմիկ, երկնչէր ի Յոհաննէ վարդապետութենէն, եթէ ուսուցանելով զՍոսիպատրոս, խափանուամ լինի պիղծ ցանկութեանն այնմիկ. և նստեալ ի տեղոջ թագաւորի մերձ ի սեղանն, ունկն դնելով ցասացեալն ի նմանէ: Եւ Յոհաննէս գիտացեալ զչարութիւն կնոջն, ոչինչ խօսեցեալ ընդ Սոսիպատրոս: Եւ յետ ուսելոյն և ըմպելոյն մեր՝ ասէ Յոհաննէս. Արի՛, որդեակ Սոսիպատրոս, հան զմեզ արտաքոյ ապարանից քոց: Եւ յարուցեալ Սոսիպատրոս զկնի մեր յուղարկել զմեզ. իսկ Պատրոկղիանէ ելեալ զկնի նորա, զի փութապէս դարձուցէ զնա կատարել զպիղծ ցանկութիւն նորա: Եւ ելեալ մեր արտաքոյ

դրաց տանն նոցա, զմտաւ ածեալ Սոսիպատրոս ոչ դառնալ ի մէնջ, այլ գալ զկնի մեր՝ լսել բանս բարիս ի Յոհաննէ, մանաւանդ զի ի տանն իւրում ոչ ինչ լուաւ ի Յոհաննէ։ Յայնժամ բուռն հարեալ զնմանէ Պատրոկղիանէ, ասելով ցնա. Ոչ տամ որդեակ ելանել քեզ արտաքս ի տանէս քումմէ։ Ասէ ցնա Սոսիպատրոս. Թոյլ տուր ինձ մայր իմ երթալ սակաւիկ մի զկնի դոցա, և վաղվաղակի դառնամ և գամ առ քեզ։ Եւ Պատրոկղիանէ ունելով յինքեան զսերմանումն սատանայի, ասէ ցՍոսիպատրոս. Ոչ տաց քեզ Թոյլ, որդեակ, ելանել ի տանէս քումմէ, մինչև կատարեսցես զկամս մօր քոյ։ Եւ Սոսիպատրոս գիտացեալ զանկարգ և զպիղծ մտածումն մօր իւրոյ, անչափ բազում ձգնեալ պէսպէս աղաչանօք, եթէ Թոյլ տուր ինձ մայր իմ և մօլտ ի տուն քո և ես վաղվաղակի գամ, և նա ոչ անսայր։ Յայնժամ Սոսիպատրոս որպէս զքաջ նահատակ՝ ունելով յանձին զաստուածական պահպանութիւնն առ ի փրկիլ ի մահաբեր պատրանաց մօր իւրոյ, դիմամարտ եղեալ ընդ նմա բռնական զօրութեամբ, և զերծեալ ի նրմանէ, փրկեցաւ որպէս ճնճղուկ յորոգայթէ որսողաց, ըստ մարգարէական բանին, և ընթացեալ եկն զկնի մեր։ Եւ արարեալ առ մեզ աւուրս երեք, վարդապետեալ ի Յոհաննէ ոչ դառնալ ի տան իւրում, վստն ապիրատ և անկարգ ցանկութեան մօր իւրոյ։ Եւ ի չորրորդում աւուրն, բորբոքեալ իբրեւ զհօր ի նիւթոյ սատանայի մայր նորա, և ելեալ ի խնդիր Սոսիպատրոսի ի տեղոյ Հրապարակին, ուր Յոհաննէս նստեալ կայր. և Սոսիպատրոս առժամայն ոչ հանդիպեալ առ մեզ. և նայեցեալ նորա ի ժողովուրդն և ոչ տեսեալ զՍոսիպատրոս և դարձեալ նորա ի մէնջ, և հանդիպեալ Սոսիպատրոսի, և բուռն հարեալ զհանդերձից նորա։ Եւ նա ասէ ցնա. Թոյլ տուր ինձ մայր իմ և ես կատարեմ զամենայն կամս քո. և նա ոչ անսայր նմա։ Եւ մինչդեռ այսպէս աղաչէր զնա Սոսիպատրոս զերծանել ի նմանէ, ահաւասիկ պատահումն եղեալ ի ժամուն յայնմիկ անցանել անթիւպատոսին ի տեղւոյն յայնմիկ։

Եւ տեսեալ զնա Պատրոկղիանէ, աղաղակեաց մեծաձայն ասելով. Ողորմեաց ինձ անթիւպատէ. և ձգեալ զծածկոցն ի գլխոյն իւրով և առեալ զհերացն, և այնչափ բազում արտասուս հեղոյր առաջի նորա ի սատանայական ջերմութենէ անտի: Ասէ ցնա անթիւպատոսն. Զի է քեզ կին, զի՞նչ կամիս, տուր պատասխանի հեղաբար: Ասէ ցնա Պատրոկղիանէ. Կին այրի եմ ես, և սա որդի իմ է, և թողեալ զսա առն իմ չորք ամաց, և բազում մաշելով զանձն իմ, ձգնեալ հասուցի զսա ի չափ հասակի, և է այժմ ամաց քսան և չորից, և այս տասն օր է որ ստիպէ դիս ասելով, եթէ մայր ննջեալ ընդ իս. և զայս ասելով առաւելապէս հեղոյր զարտասուան: Եւ զայս լուեալ անթիւպատոսն, բարկացաւ ի վերայ Սոսիպատրոսի, և հրամայեաց բերել դալար կաշիս և նոքօք պատել զմարմին նորա, և արկանել ընդ մարմնով նորա խոս և քարբս, և այլ ևս մահաբեր դժնեակս և եղջիւրաւորս, որպէս զի չարամահ եղիցի. և բերեալ նոցա զկաշիսն արկանել զմարմնովք նորա:

Եւ ընթացեալ Յոհաննէս, աղաղակեաց մեծաձայն ասելով ցանթիւպատոսն. Զպարկեշտ պատանիդ անիրաւ դատես ով անթիւպատէ: Եւ սկսեալ Պատրոկղիանէ ձայնիւ մեծաւ ասել յաղսգս Յոհաննու, եթէ դորա խրատով եցոյց որդիդ իմ առ իս զայսպիսի չար մտածմունս. քանզի եկեալ դորա ի տան իմում, եկեր և արբ և առեալ զորդիդ իմ գնաց, և ուսոյց դմա զայդպիսի պիղծ և զապիրատ ցանկութիւնս: Եւ զայս լուեալ դատաւորին, հրամայեաց ըմբռնել զՅոհաննէս և նովին պատժովք սատակել ընդ Սոսիպատրոսի:

Եւ յայնժամ համբարձեալ Յոհաննէս զաչս իւր յերկինս լի արտասուօք և ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս եղիցի չարժումն և եռացումն երկրի ի տեղւոջս յայս, վասն անիրաւ դատաստանի անթիւպատոսիդ: Եւ ընդ բանսն Յոհաննու եղեալ չարժումն յոյժ և եռացումն ի տեղւոջն յայնմիկ. և որպէս վերացուցեալ էր զաջ ձեռն իւր անթիւպատոսն առ ի դատաւ

պարտել զՅոհաննէս՝ այնպէս մնաց ի վեր՝ գօսացեալ. սոյնպէս և ձախ ձեռն նորա զոր ի խոնարհ ունէր, և աչք նորա շրջեալ, և նա պակուցեալ ի տեղւոջն՝ մնաց որպէս զվէմ: Իսկ այլքն ամենեքեան որպէս և կային ի տեղւոջն՝ անկեալ յերկիր մեռան յահա-գին շարժմանէն և յեռացմանէն, և ոչ մնաց այլ ոք կենդանի, բայց միայն Յոհաննէս և ես և Սոսի-պատրոս, մերձ առ պատրաստեալ կաշիսն և առ մահաբեր գազանսն: Եւ յետ բազում ժամու, աղա-ղակեաց անթիպատոսն ասելով. Առաքեալ և աշա-կերտ օրհնելոյն Քրիստոսի, ողորմեա ինձ և առող-ջացո զաչս իմ և հաստատեա զիս ի նոյն բնութիւնն խաղաղութեամբ, և հաւատամ յԱստուածն առ ի քէն քարողեալ: Եւ դարձեալ համբարձեալ զաչս իւր յերկինս Յոհաննէս և աղաղակեաց ասելով. Որ-դի Աստուծոյ Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ զայսպիսի զօրութիւնս ցուցեր ի տեղւոյն յայսմիկ առ ի խրա-տել զանգաւմ մարդիկ, և այժմ առաքեալ ի բազում գթութեանց քոց, որպէս զի յաղթեացէ բարերար մարդասիրութիւն քո յանցանաց մարդկան այ-սոցիկ:

Եւ զայս աղօթեալ Յոհաննու, առժամայն դա-դարեաց շարժումն և եռացումն երկրին տեղւոյն այ-նորիկ. և մեռեալքն ամենեքին զգեցան զկենդանու-թիւն առողջութեամբ որպէս յառաջագոյնն էին. սոյնպէս և ձեռք անթիպատոսին հաստատեցան ի նոյն: Եւ ասէ Յոհաննէս. Գիտասլիք սիրելիք զի Աստուած արար զշարժումնդ, և Աստուած դադարե-ցոյց. և նա մահացոյց զձեզ և նա կենսագործեաց առողջութեամբ: Եւ ասէ ցնա անթիպատոսն. Ծա-ռայ Աստուծոյ բարձրելոյ, եկ երթիցուք ի տուն իմ և կերիցուք հաց ի միասին. և առեալ նորա զմեզ տարաւ ի տան իւրում, և եղեալ սեղան և կերաք և արբաք. և դաւարեցաք զօրն զայն առ նա:

Եւ ի միւսում աւուրն աղաչեաց անթիպատոսն զՅոհաննէս և ասէ. Տէր, եթէ արժանի եմ, տուր ինձ զքրիստոսական կնիքն: Եւ առեալ Յոհաննէս

յաստուածական պատուիրանաց, ուսոյց զնա և մկրտեաց յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ զայն տեսեալ կնո՛ղ անթիպատոսի՝ առեալ զորդին իւրեանց և եկեալ անկեալ առ ոտնն Յոհաննու աւսելով ցնա. Ծառայ Աստուծոյ օրհնելոյն, որպէս փառաւորեցաւ այր իմ, փառաւորեա և զիս և զորդիս իմ. և վարդապետեալ մկրտեաց զնա Յոհաննէս Հանդերձ ամենայն տամբ իւրեանց ծառայիւք և աղախնայիւք, և յայնմհետէ կերպք և արբաք առ նոսա, և ուրախ եղաք փառաւորելով զԱստուած յաղագս ամենայն տան նոցա:

Եւ յելանել մեզ անտի, ասէ Յոհաննէս ցՍոսիպատրոս. Եկ որդեակ Սոսիպատրոս երթիցուք ի տուն քո. քանզի այսպէս զմտաւ ածեալ Սոսիպատրոսի այլ ոչ ևս դառնալ ի տան իւրում, վասն ատելութեան մօր իւրոյ: Եւ ասէ ցՅոհաննէս. Վարդապետ, գաւ՝ զկնի քո ընդ որ և երթաւ, իսկ ի տուն իմ՝ վասն մօր իմոյ այլ ոչ երբեք դառնամ, այլ ուրանամ զամենայն ինչս իմ՝ զոր ունիմ և ընդունիմ զբանն Քրիստոսի, զքարոզեալն ի քէն: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Մի՛ յիշատակեր որդեակ զչարութեան բանս մօր քո, քանզի մերժեցաւ ի նմանէ խայթոց մահարեր թունից սատանայի, և այլ ոչ ևս լուիցես բանս չարս ի բերանոյ նորա, զի բազում զղմամբ խոկայ յաղագս Քրիստոսի, ապաշաւելով յաղագս դիւական չարեաց զոր եցոյց առ քեզ, և արդ յայնմհետէ այլ մի՛ ևս հոգար վասն խորհրդոց չարաց:

Եւ զայս ամենայն տաացեալ Յոհաննու և առեալ զձեռանէ նորա չոգաք ի տուն նոցա, և գտաք զՊատրոկղիանէ անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր, լալով և ապաշաւելով բազում զղմամբ, յաղագս դիւական հղելոցն առ նա:

Եւ լուեալ նորա յաղագս գալստեանն Յոհաննու, յարուցեալ փութապէս անկաւ առ ոտս նորա ի վերայ երեսաց իւրոց ասելով ցնա. Վարդապետ բարի, այնչափ մեղայ և այնչափ զազրացայ առ մեծ Աստուածն քո Քրիստոս՝ առ քարոզեալն ի քէն, որ-

չափ չեմ ապրելոց. և արդ, աղաչեմ և հայցեմ ի քէն, ծառայ սիրելի օրհնելոյն Աստուծոյ, մի բարկանար ի վերայ աղախնոյ քո, զի ահաւասիկ խոստովանիմ գյանցանս իմ վերաբերելով զվարս չարեաց խորհրդոց իմոց, առաջի քո բարի բժիշկ, զոր պատրանօք սատանայի՝ ցուցի առ որդիդ իմ: Եւ արդ պաղատիմ առաջի քո կարողութեանդ, բժշկել զանբժշկելի վէրս հոգւոյ իմոյ. քանզի բազում ժամանակաց հարան յիս խայթոցք դիւականք առ ի պատրել զորդիդ իմ, և դա ոչ հաւանեալ ինձ, և յայնմ հետէ բազում սրտմտութիւն արկեալ սատանայի ի խորհուրդս մտաց իմոց, վասն չար և պիղծ ցանկութեանն առ ի խառնակել զորդիդ իմ յիմ դիւական մոլորութեան կորուստն. և ի հանդիպել ինձ անթիպատոսին ջանացայ կորուսանել զդա, և արդ, ողորմեա՛ ինձ և աղաչեա զԱստուած, զի մի հատուցանէ ինձ և տանջիսցէ զիս ըստ եղկելի վարուց իմոց: Եւ առեալ Յոհաննէս ուսոյց բաւանդակ զՊատրոկղիանէ յաղաքս ապաշխարութեան և հաւատոյ. սոյն պէս և որդւոյ նորա Սոսիպատրոսի և ամենայն տան նոցա. և մկրտեաց զնոսս յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Եւ առեալ Պատրոկղիանէ ինչս բազումս, երբ եդ առ ոտսն Յոհաննու, ասելով ցնա. Տէր, ա՛ռ զայդ ի պէտս կարօտելոց: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ունի՛ս և այլ ևս ի տան քում: Եւ ասէ. Այ՛, տէր, ունիմ և այլ ինչս բազումս: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Որովհետեւ Աստուծոյ նուիրեցեր զայս. տար դիր առ այլոցն ի տան քում և օրըստօրէ տուր քոյին ձեռօք: Եւ ընկալեալ նորա զպատուիրանն ըստ ամենայնի ճշմարտապէս, և յամենայն աւուր սկսեալ նորա կալ արտաքոյ դրաց տան իւրոյ և տալ անդադար յաղքատս և ի տրնանկս:

Եւ դադարեցաք աւուրս բազումս ի տան նոցա, տեսանելով զպտղաբերութիւն նոցա, ոչ միայն ըզտրոց բարեգործութեան, այլ պահօք և աղօթիւք տկարացուցանելով զանձինս՝ աղաչելով զԱստուած

յաղաքս յանցանացն Պատրովդիանէ. և այսպէս ընկալիալ նոցա յանձինս իւրեանց կատարել առ Աստուած Հանապաղ բարեգործութիւնս, և ոչ երբեք փակեալ դրաց տան նոցա յողորմութենէ, քանզի այսպիսի ողորմութիւն և բարի գործք ապաշխարութեան, մերժեալ հալածեն զդիւական ախտս ի մարդկանէ, և մաքրեն զաղտեղութիւն հոգւոց և մարմնոց, մոլածանելով զվեղ յարքայութիւնն Աստուծոյ, որում փառք յաւիտեանս :

ՅԱՂԱԳՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ

ԹԵ՛ ՈՐՊԷՍ ՊԱՏՄԵՑԱԻ Ի ՅՈՀԱՆՆԷՍ

ԿԱՄ ԹԵ՛ ՅՈՐՈՒՄ՝ ՏԵՂԻՈՋ ԸՆԿԱԼԱՆ

Յետ հաւատալոյն ամենայն կղզւոյն Պատմայի, և վախճանելոյ թագաւորին Դոմեստիանոսի, որ աքսորեաց զմեզ ի Պատմայ՝ ի կղզւոջն, ընկալեալ զթագաւորութիւն Ներուսա, որ ոչ արգելոյր զքրիստոսական վարդապետութիւնն, և ոչ ընդդիմանալ և հակառակել ընդ ումեք յամենայն աշխարհս հաւատացելոց ի Քրիստոս: Եւ վասն այսորիկ լուեալ նորա, եթէ ի Պատմայ այր առաքինի և սուրբ է, և ամենայն ասացեալքն ի նմանէ ճշմարիտ է և բարիոք. և զայս գիտացեալ թագաւորին, արար թուղթ առ Յոհաննէս յսղաքս լուծման աքսորանաց մերոց: Եւ ընկալեալ Յոհաննոս զայն, զմտաւ ածեալ դառնալ մեզ անդրէն յԵփեսոս. քանզի մինչև ցայն վայր ամենայն կղզին Պատմայի հաւատացեալ էին ի Քրիստոս. և գիտացեալ ամենայն բնակչաց կղզւոյն այնորիկ զխորհուրդսն մեր, ժողովեալ զային առ Յոհաննէս դապք դապք, և սղաչէին զնա որպէս զի մի մեկնեացի ի նոցանէ զամենայն աւուրս կենաց: Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Մի՛ այդպէս ծանրութիւն բառնայք հոգւոյ իմոյ՝ որդեակք. Քրիստոս առաքեաց զիս առ ձեզ և որպէս կամեցաւ լուսաւորեաց զձեզ. և այժմ նա հրամայեաց ինձ դառնալ անդրէն յԵփեսոս, վասն բազում հիւանդութեանցն անկելոց անդ յեղբարսն մեր: Եւ զայս

լուեալ ի Յոհաննէ եղբարցն , գիտացին եթէ ոչ հաւանի բանից աղաչանաց նոցա , կամելով նաւել յԵփեսոս : Եւ յայնժամ անկեալ նոցա ամենեցուն առհասարակ ի վերայ երեսաց իւրեանց առաջի Յոհաննու , և արտասուելով աղաչէին զնա և ասէին , եթէ վարդապետ բարի , որովհետեւ ատեցեք զկղզիս Բատմայի և զմտաւ ածեր որք թողուլ զմեզ , տուր մեզ զրով պատմութեամբ զամենայն նշանս և զարուեստս զոր տեսեր յՈրդին Աստուծոյ , և զբանսն զոր լուար ի սուրբ բերանոյ նորա , որպէս զի մի մոլորելով որոյեսցուք ի նմանէ , և ի լուսաւոր վարդապետութենէդ քումմէ . այլ հաստահիմն և անխախտելի եղիցուք . քանզի երկնչիմք եթէ մոլորեսցի ոք յեղբարցս և հետեօղ լինի սատանայի և բերէ զամենեցուն զայթազղութիւն և շփոթումն դիւական : Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս . Լուարուք որդիք լուսոյ յաղագս նշանացն զոր արար Որդին Աստուծոյ առաջի աչաց մերոց , և բանս զոր խօսեցաւ ընդ իս և ընդ այլ առաքեալսն առ ի վարդապետել մեզ . և մեր ընկալեալ ի նմանէ յաղագս աստուածութեան նորա . քանզի այս բաւական է առ ի պատրաստել ձեզ զկեանսն յաւիտենից : Եւ գիտացեալ նոցա , եթէ ոչ կամեցաւ Յոհաննէս զրով պատմութեամբ տալ նոցա յաղագս Քրիստոսի , այլ միայն բանիւք պատմել . յայնժամ դարձեալ անկան ի վերայ երեսաց իւրեանց , աղաչելով զնա բազում արտասուօք և ասելով . Հայր մեր , որովհետեւ կամիս որք թողուլ զմեզ , աղաչեմք և հայցեմք ի քէն , տուր մեզ յաղագս Քրիստոսի Որդոյն Աստուծոյ : Յայնժամ տեսեալ Յոհաննէս զայնպիսի տրամութիւն է զհեղումն արտասուաց նոցա , մեծաւ գթութեամբ ասէ ցնոսա . Երթայք որդեակք յիւրաքանչիւր տունս ձեր , և ես հայցեմ ի Տեառնէ . եթէ հրամայէ ինձ , տամ զխնդրուածս ձեր : Եւ զայս լուեալ նոցա ի Յոհաննէ , երկիրպագին նմա ի վերայ երեսաց իւրեանց և զնացին իւրաքանչիւր ոք ի տուն իւրեանց :

Եւ առեալ զիս Յոհաննէս ելաք ի քաղաքէն արտաքոյ մերձ մղոնաւ մի ի տեղում լուութեան ,

քանզի և անուն տեղւոյն այնորիկ կոչէր Դադարունն. և կայր անդ լեառն մի փոքր. և ելեալ մեր անդ՝ դադարեցաք աւուրս երեք: Եւ արարեալ Յուհաննէս զաւուրսն զայնոսիկ առանց կերակրոյ, առ ի յաղօթել և հայցել յԱստուծոյ զբարի աւետարանութիւն եղբարցն: Եւ ի չորրորդում աւուրն ասէ ցիս. Որդեակ Պրոքորոն: Եւ ասեմ նմա. Զի՞նչ հրամայես վարդապետ: Եւ նա ասէ ցիս. Ընթացիր և երթ ի քաղաքն, և թանաք և քարտէս բեր այսր փութապէս. և մի գիտասցէ ոք յեղբարցն եթէ յորում տեղւոյ եմք, և դարձեալ ասէ ցիս. Արա անդ աւուրս երկուս, և սպա եկ այսր. բայց մի պատմեր ումեք վասն իմ եթէ ուր իցեմ: Եւ երթեալ արարի այնպէս. և եկեալ գտի զնա կալով յաղօթս: Եւ ասէ ցիս. Առ զթանաքդ և զքարտէսդ և կաց ընդ աջմէ իմմէ. և արարի այնպէս: Եւ եղև փայլատաւ կուսն և որոտուսն յոյժ, մինչև շարժել տեղւոյն այնմիկ, և ես յահի եղեալ անկայ ի վերայ երեսաց իմոց պակուցեալ մերձ ի մեռանել: Եւ յայնժամ խոնարհեալ Յուհաննէս և կալեալ զձեռանէ իմմէ յարոյց զիս, և ասէ ցիս. Նիստ ի վայր: Եւ նշատուցեալ զիս ընդ աջմէ կողմանէ, և արարեալ աղօթս. և կատարեալ զաղօթս, ասէ ցիս. Տես որդեակ գգուչութեամբ զոր ինչ և լսիցես ի բերանոյ իմոյ՝ գրեցես ի քարտիսիդ:

Եւ համբարձեալ զաչս իւր յերկինս և բացեալ զբերան իւր սկսաւ ասել այսպէս. Ի սկզբանէ էր Բանն. և Բանն էր առ Աստուած. և Աստուած էր Բանն. և որ ի կարգին էր, զամենայն աւետարանութիւնն աւետարանեաց յոտն կալով, և ես նշատելով գրեցի:

Եւ ի կատարել մեզ զաստուածական զբանն, առեալ զիս Յուհաննէս մտաք ի քաղաքն և չոգաք ի տուն Սիսիպատրոսի, և ընկալեալ նոցա զմեզ բազում ցնծութեամբ և եղեալ մեզ սեղան և բազմութիւն կերակրոց, կերաք և արբաք զպէտսն մեր:

Եւ ի միւսում աւուրն, ասէ Յուհաննէս ցՍոսիպատրոս. Որդեակ Սոսիպատրէ: Եւ նա ասէ. Զի՞նչ

հրամայես վարդապետ: Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Գնա՛ որդեակ եւ արա խնդիր սուրբ եւ գեղեցիկ մազադաթից եւ բեր առ մեզ յաղագս սրբագրութեան աստուածային աւետարանացն: Եւ երթեալ նորա պատրաստեալ երբ: Եւ ասէ ցիս Յոհաննէս. Ա՛ռ որդեակ Պօղոսեա զմազադաթդ եւ նիստ ձեեա, եւ սրբագրեա ի դոսա զաւետարանդ զայդ: Եւ առեալ իմ զմազադաթն նստայ ի տուն նոցա, եւ ձեեալ սրբագրեցի զնա ամենայն զգուշութեամբ:

Յայնմհետէ ուսուցեալ Յոհաննէս, կարգեաց եպիսկոպոսունս եւ քահանայս եւ սարկաւազունս եկեղեցւոյք եւ ուխտաւորօք ի կղզւոջն յայնմիկ: Եւ առեալ զաւետարանն տարեալ եդ յեկեղեցւոյն, եւ հրամայեաց Յոհաննէս ժողովել եղբարցն. եւ ժողովեալ նոցա, ասէ ցիս. Որդեակ Պօղոսեա, ա՛ռ զաւետարանդ եւ ընթերցիր զդա առաջի ամենայն եղբարցդ: Եւ առեալ ընթերցայ ի լուր ամենեցուն, եւ նոցա ընկալեալ մեծաւ ցնծութեամբ փառաւորելով զԱստուած:

Եւ ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Առէ՛ք եղբարք եւ փոխադրեցէ՛ք ըստ նմին օրինակի, եւ դէք յամենայն եկեղեցիս ձեր ի կղզւոյս յայնմիկ. եւ առեալ նոցա զոր ի տետրակսն էր սրբագրեալ արարին այնպէս: Իսկ զոր ի քարտէսն էի գրեալ, կալաք առ մեզ:

Եւ ասէ ցիս Յոհաննէս. Ի՛նչ որդեակ Պօղոսեա, ելցուք արտաքս ի գաւառսդ, վարդապետել եւ ուսուցանել նոցա յաղագս սուրբ աւետարանիդ, նախ քան զուղղելն մեր յԵփեսոս: Եւ առեալ նորա զիս, ելաք առ ի չրջել եւ ուսուցանել առհասարակ ամիսս վեց: Եւ էր ի գեղ մի ոմն քահանայ գիւական մեհենաց՝ ի Թաբուատ ունելով զկռապաշտութիւն. եւ կայր որդի մի նորա կոյր, եւ մերձեցեալ նորա առ Յոհաննէս ունկն դնելով վարդապետութեան նորա. եւ յանկարծակի աղաղակեաց ասելով ձայնիւ մեծաւ. Վարդապետ բարի, երդմեցուցանեմ զքեզ յԱստուածն զոր պաշտես եւ քարոզես, արա՛ առ նա

դոթս և լուսաւորեա՛լ զաչս իմ, զի ահաւասիկ ցանկամ տեսանել զքեզ և ընդունել զքո լուսաւոր վարդապետութիւնդ . և արդ արա զիս արժանի սուրբ պատկերի քոյ: Եւ զայս նորա ասացեալ, կալեալ զաջոյ ձեռանէ նորա Յովհաննէս, ասէ. Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի լուսաւորեաց . և առժամայն լուսաւորեցան աչք նորա . և զայն տեսեալ քահանային հօր նորա, անկաւ առ ոտն Յոհաննու աղաչելով և ասելով. Եսուայ Աստուծոյ բարձրելոյ, տուր մեզ զհասարակաց զառ ի Քրիստոս զկնիքն. և առեալ զմեզ՝ չոգաք ի տուն նոցա . և վարդապետեալ մկրդ տեաց զնոսա հանդերձ ամենայն տամբ իւրեանց յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ . և դարձեալ մտաք ի քաղաքն:

Եւ յետ ժամանակաց ինչ առեալ զիս Յոհաննէս ելաք արտաքս ի քաղաքէն մղոնաւ մի ի տեղւոյ լուութեան. և գտեալ անդ այր մի, և մտեալ դադարեցաք ի նմա աւուրս տասն. և կայր ի ներքս ի յայրն յայն ջուր: Եւ ի կատարել տասն աւուրն, մտի ես ի քաղաքն, իսկ Յոհաննէս մնաց ի տեղւոջն առ ի կատարել զպաղատանս իւր առ Աստուած, զամենայն աւուրսն առանց կերակրոյ հայցելով ի Տեառնէ, որպէս զի յայտնեացին նմա զինչ պարտ է առնել: Եւ եղեալ առ նա ձայն ի վերուստ ասելով ցնա. Յոհաննէս: Եւ նա ասէ. Զինչ հրամայես Տէր: Եւ նա ասէ, վերնական ձայնիւ. Ժուժկալեա ի տեղւոյդ յայգմիկ այլ և տասն օր, և յայտնեսցին քեզ խորհուրդք մեծամեծք: Եւ արարեալ անդ Յոհաննէս այլ ևս տասն օր: Եւ յայնժամ եղեալ առ նա հիացումն մեծ՝ տեսանելով նմա զօրութիւնս մեծամեծս և զօրս հրեշտակաց իջանելով պատմելով նմա բանս անճառս: Եւ երթեալ իմ առ նա, և դարձաք ի քաղաքն:

Եւ ի միւսում աւուրն, երթեալ Յոհաննէս և նստեալ ի տեղւոյ հրապարակի, և ժողովեալ առ նա ամենեցուն, և ասէ ցնոսա Յոհաննէս. Տեսէք եղբարք և որդիք, զգուշութեամբ պահեցէք զլուսաւոր

վարդապետութիւնդ զոր ընկալալք յինէն ամենայն սրտի մօռք. առողջութեամբ կատարել զպատուիրանս Քրիստոսի. և եղերուք կատարելապէս որդիք լուսոյ. քանզի ահաւասիկ մերձեալ է ժամանակ հրաժարելոյ ինձ ի ձէնջ և նաւել յԵփեսոս առ եղբարսն այնոսիկ: Եւ լուեալ նոցա ի Յոհաննէ անդրէն յաղագի գնալոյն մերոյ, և անկան առհասարակ ի վերայ երեսաց իւրեանց, և բազում արտասուօք աղաչէին զնա և ասէին. Հայր մեր բարի, մի թողուր զմեզ զծառայքս և զորդիքս քոյ: Իսկ Յոհաննէս ասէ ցնոսա. Սիրելիք ուստերք և դստերք, բարեմիտ և ուրախ լերուք ի Քրիստոս. քանզի նա հրամայեաց ինձ երթալ յԵփեսոս: Եւ զայս ասացեալ ցնոսա Յոհաննէս, լռեցին ի լալոյ անտի:

Եւ միւսում աւուրն պատահեալ նաւ որ երթայր յԵփեսոս, և կոչեաց Յոհաննէս զամենեւեան և համբուրեաց առհասարակ, և աղօթս արարեալ նոցա մտաք ի նաւն, և ի տասն և ի չորս օր հասաք ի տեղւոջ՝ մերձ տասն մղոնօք յԵփեսոս. և ելեալ մեր ի ցամաք՝ հետեւեալ չորաք և մտաք ի քաղաքն. և լուեալ եղբարցն ժողովեցան առ մեզ մեծաւ ուրախութեամբ ի տեղւոջ՝ յորում նստեալ հանգչեաք:

Եւ եկեալ Դիոսկորիդէի որդին Դէոմիոս, առեալ զմեզ տարաւ ի տան իւրում, քանզի Հայր նորա վախճանեալ էր, և եղեալ նորա մեզ սեղան՝ կերաք և արբաք, և դադարեցաք առ նմա: Եւ անդ գային եղբարքն ամենեքեան և վարդապետէին ի նմանէ, մինչև հաւանեալ ամենայն Եփեսացւոց բանից և գործոցն Յոհաննու, և ոչ մնալով անդ ումեք յանհաւատութեան:

Քանզի յետ գալոյն մեր յաքսորանացն, արարաք յԵփեսոս ամս քսան և վեց. և ի Պատմայ կրդղւոյն յաքսորանսն արարաք ամս իննետասն. և նախ քան զաքսորելն մեր՝ յԵփեսոս ամս հնգետասան և արտաքոյ յԵփեսոսէ ամս ինն. և յորժամ եկաք յԵրուսաղեմէ յԱսիա, էր Յոհաննէս ամաց յիսուն և ինն. և ես ամաց երեսուն, և երեք ամսոց:

Եւ յետ այնորիկ ելեալ Յոհաննէս ի տանէ Դէոմնոսի, և առեալ զիս և այլ ևս աշակերտս վեց, և ասէ ցմեզ. Առէք բրինձ ի ձեռս ձեր և եկայք զկնի իմ. և առեալ նորա զմեզ և հեռացեալ ի տեղւոյ լուսթեան, և ասէ ցմեզ. Նստարուք ի տեղւոյդ յայդմիկ մինչև ես երթայց կացից յաղօթս: Եւ նստաք մեք ի տեղւոյն, և մեկնեալ նորա քարածիգ մի, և անդ դադարեալ նորա յաղօթս, մինչև ի միւսում ուտուն: Եւ կատարեալ զաղօթսն, կոչեաց զմեզ և ասէ. Բրեցէք որդեակք ի տեղւոյդ: Եւ անկեալ ի վերայ նորա և համբուրեալ, լացաք դառնապէս մինչև ի ծագել արևուն, և ապա սուսն դեաց զհոգին. և քարչեցաք զհողն ի վերայ երեսաց նորա, և ծածկեցաւ յաչաց մերաց:

Եւ երթեալ մեր ի քաղաքն, տեսին զմեզ եղբարքն և ասեն ցմեզ. Ո՞ր է վարդապետն մեր: Եւ պատմեցաք նոցա վասն ամենայն եղելոցն. և նոքա ոչ հաւատային մեզ. մինչև առեալ նոցա զմեզ՝ չոգաք ի տեղւոյն, և վերաբրեցաք զգիրսն Յոհաննու, և ոչ գտաք ի նմա զսուրբ մարմին նորա. և զարհուրեալ յոյժ՝ լացաք բաւանդակաբար. և դարձեալ կացաք յաղօթս առ սուրբ գիրս նորա. և յետ կատարելոյ զաղօթսն, խոնարհեալ համբուրեցաք զսուրբ գիրսն և շոգաք ի քաղաքն, փառաւորելով զԱստուած Հայր անսկիզբն և զՈրդին միածին և զսուրբ Հոգին, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՅԱԿՈԲԱՅ ԵՒ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

Ո Ր Դ Ի Ո Յ Ն Ո Ր Ո Տ Մ Ա Ն ¹

Սիրելի աշակերտքն Յիսուսի ² Յակորոս և Յովհաննէս, քոյր ³ որդիք էին Յիսուսի. քանզի Սողոմէ մայր սոցա, դուստր էր Յովսեփայ, որ անուանեցաւ ⁴ այր Մարիամու ⁵ և հայր Քրիստոսի, վասն պահպանութեան կուսին և սպասաւորելոյ ծննդեանն: Զի որպէս որդիքն Յովսեփայ՝ եղբարք ասացան Յիսուսի, նոյնպէս և դստիւրքն քորք: Սողոմէ մայր սոցա առեալ զսոսա և մատուցեալ առ Յիսուս աւսաց. Տուր մեզ, Տէր, զի նստցին սոքա երկու որդիքս իմ, մին ընդ աջմէ ⁶ քումմէ և միւսն յահեկէ ի փառս քո, որպէս զՄովսէս և զԵղիա երևեալ ի Թաբօր: Նա հա պատասխանի և ասէ, թէ կարէ՞ք զբաժակն իմ ըմպել, զոր ես ըմպելոց եմ, և կամ զմկրտութիւնն մկրտել զոր ես մկրտելոց եմ. և նոքա ասեն ⁷, թէ կարող եմք, զոր և արդեամբք իսկ կատարեցին: Զի Յակորոս վասն յայտնի և համարձակ յանդիմանելոյ զՀրեայսն, զլիստեցաւ ի Հե-

1. Ա. օր. Պատմութիւն սուրբ առաքելոցն Յակոբայ եւ Յովհաննէս:	4. Ա. օր. անուանեցեալ կոյնեցաւ:
2. Ա. օր. Քրիստոսի:	5. Ա. օր. Մարիամայ:
3. Ա. օր. քրքի:	6. Ա. օր. յայմէ:
	7. Ա. օր. ասացին:

բովորէ՝¹։ Եւ կին ոմն մեծազգի ի Սպանիայ, հաւատացեալ ի Քրիստոս քարոզութեամբն Յակոբայ, և ընդ նմին եկեալ յերուսաղէմ, ի տեսանել զմայր Տեառն, և երկրպագեալ տնօրինականացն և տեղեացն Յիսուսի. և յորժամ գլխատեցաւ Յակովբոս, կինն այն առեալ զսուրբ մարմինն տարաւ ի Յովպէ, եղ ի փայտեայ տապանի, և ամրացոյց յեզր ծովին, մնալով նաւարկութեան զի տարցէ զնա ի վիճակն իւր։ Եւ յայնմ գիշերի զերծեալ տապանն սուրբ մարմնովն, և ալիք ծովուն տարեալ² հասուցին զնա ի գետն ի Սպանիա։ Եւ այր ոմն կոյր³ էջ խարխաբելով յափն գետոյն, առ ի լուանալ զերեսն, և հասեալ⁴ ձեռն կուրին ի մարմին սուրբ առաքելոյն⁵, բացան աչքն և ետես զսուրբ մարմինն անգլուխ. ձայն եբարձ և աղաղակէր. Եկայք տեսէք զաստուածս անգլուխ, որ երաց զաչս իմ։ Եւ ժողովեցան անդ բազմութիւնք մարդկան, և բարձեալ մեծարանօք զսուրբ մարմինն⁶ պատուեցին, և հանապազօր զոհէին նմա, անուանելով անգլուխ աստուած. մինչև զնաց առաքեալն Պօղոս և քարոզեաց նոցա զՔրիստոս և ասաց, թէ աշակերտ է և առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի Որդւոյն Աստուծոյ։ Իսկ զգլուխ սրբոյն Յակովբայ⁷ յափշտակեաց հրեշտակ Տեառն աներևութաբար և⁸ տարեալ յերուսաղէմ,

1. Ա. օր. ի Հերովդէէս սրով.

եւ զմարմինն ընկեցեալ ի ծովն առագ. չռնի Եւ կին ոմն... սուրբ մարմնովն:

2. Ա. օր. տարեալ զնա ի Սպանիայ, վիճակն իւր հաւատացեալ յառաջագոյն. եւ այլ զայի հարեալ ուղղեցին զմարմին Յակոբայ առաքելոյն եւ հասուցին...

3. Ա. օր. յաւելու աջօքն:

4. Ա. օր. հսկեալ:

5. Ա. օր. յաւելու եւ հարեալ զբարեւոյնքն:

6. Ա. օր. զմարմինն սուրբ մեծաբանօք:

7. Ա. օր. յաւելու յորժամ գլխատեցաւ:

8. Ա. օր. եւ բերեալ եղ առաջի սուրբ Աստուծան ծնին եւ Յակովբայ Տեառն եղբօրն եւ Յովնաննու եղ-

եղ առաջի սուրբ Աստուածածնին, մինչ էին նստեալ սուրբ Տիրամայրն և Յակովբոս Տեառն եղբայրն և Յովհաննէս աւետարանիչն և Հոգային վասն Յակոբայ, զի լուան թէ կալաւ գնա Հերովդէս և եղ ի բանտի: Ի նմին ժամու բերեալ հրեշտակն եղ ըզգլուխն առաջի նոցա, և նոքա լացին և առին կոծ մեծ ի վերայ նորա. և պատեալ եղին ի պատշաճաւոր տեղովն, և յետոյ շինեցաւ ի վերայ սուրբ գլխոյն հոյակապ¹ և մեծափառ եկեղեցի յանուն սրբոյն Յակոբայ, և է վանք և ժողովատեղ Հայոց աւխտին, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ² մերոյ:

Իսկ Յովհաննէս, սուրբն և սիրեցեալն ի Քրիստոսէ, սպասաւորեալ սուրբ Աստուածածնին ամս երկուսասան որպէս և յանձնեցաւ նմա ի Քրիստոսէ մինչ էր ի խաչին: Եւ յետ փոխման սուրբ կուսին, գնաց յԱսիա քարոզել զՔրիստոս՝ հրամանաւ Հոգւոյն սրբոյ և Պետրոսի վիմին հաւատոյ: Եւ զի դժուարացաւ Յովհաննէս, ընդդէմ դարձաւ Պետրոսի, և ոչ կամէր գնալ յԱսիա, վասն որոյ խորտակեալ նաւին անկաւ ի ծովն. և³ ապա յետ քառասուն աւուրն եհան գնալ ալիք ծովուն յԵփեսոս, և ելեալ անդ եգիտ զաշակերտն իւր զՊրոխորոն: Եւ զի ոչ ներգործէր քարոզութիւն աւետարանին, հնարեցան մտանել բաղնապան: Յովհաննէս⁴ զհուրն վառէր ի քուրայն և Պրոխորոն կայր ի սպասու արանցն, որք մտանէին առ ի լուանալ զինքեանս: Եւ այնպէս կեցեալ տարի մի, և յետ տարւոյն ապա խեղդեաց

բօրն նորին, մինչ աղօթէին 3. Ա. օր. յաւելու եւ գա-
ի միասին. եւ նոքա առեալ շուրս քառասուն տասանե-
լացին ի վերայ նորա, եւ ցաւ ի վերայ այեաց ծովուն
արարին կոծ մեծ. եւ ապա եւ յետ:
պատեալ ամփոփեցին:

1. Ա. օր. չունի հոյակապ:

2. Ա. օր. չունի Աստուծոյ
մերոյ:

4. Ա. օր. յանձին կալ զհրա-
վառութիւն եւ Պրոխորոն
կայր ի բաղնիսն ի սպա-
սու:

դէն զորդի իշխանին ի բաղանիսն, զոր յարոյց Յովհաննէս անուամբն Քրիստոսի, և ապա եղև Հնար¹ քարոզութեան սուրբ անետարանին: Եւ յետոյ տուաւ ի յաքսորս ի Դոմետիանոսէ կայսերէ ի Պատմոս կղզին, ուր և գրեաց² զաստուածային տեսիլն և զսուրբ անետարանն:

Եւ յետ Հաւատալոյ կղզւոյն, եկն դարձեալ յԵփեսոս, հրամանաւ Ներուասայ արքայի, և քառասուն Հազար այր մոլորեալ մարդիկ դարձոյց յաստուած գիտութիւն. շինէր եկեղեցիս և առնէր ձեռնադրութիւնս միոյ միոյ եկեղեցւոյ, որպէս և Հոգին սուրբ ցուցանէր նմա: Եկն նա Յովհաննէս³ ի քաղաք մի որ ի գաւառն Եփեսոսի, և շահեցոյց զեղբարսն աւանայն⁴ Հոգեւոր շահիւք: Եւ ետես անդ երանելին Յովհաննէս երիտասարդ մի զօրագոյն մարմնով և գեղեցիկ տեսլեամբ, որ հռայր Հոգւով ի լսել զբանն Աստուծոյ զոր քարոզէր⁵ Յովհաննէս: Իսկ Յովհաննէս ուսոյց նմա զհաւատս Քրիստոսի⁶, և մկրտեալ ետ զնա յեպիսկոպոսն որ անդ էր, և աւագ. Առ քեզ յանձն եղիցի դա, յանդիման եկեղեցւոյն և⁷ վկայութեամբն Քրիստոսի, զի Հոգասցէ⁸ վասն դորս ճշմարիտ ուսմամբ: Եւ նա ընկալաւ և ասաց⁹ առնել զպատուիրեալսն վասն նորա. և Յովհաննէս ելեալ զնաց անտի: Եւ եպիսկոպոսն առ¹⁰ ընկալաւ զերիտասարդն և տարաւ ի տունն իւր, և կերակրէր զնա և զգուշանայր նմա և գթայր ի վերայ նորա. և յետոյ անփոյթ արարեալ ի բազում

1. Ա. օր. տեղի եւ հնար:

7. Ա. օր. չու՛նի եւ:

2. Ա. օր. զանետարանն եւ

8. Ա. օր. հոգասցես:

զաստուածական տեսիլն:

9. Ա. օր. խոստացաւ:

3. Ա. օր. չու՛նի Յովհաննէս:

10. Ա. օր. առ գերիտասարդս

4. Ա. օր. յաւելու իշխ:

առ ինքն:

5. Ա. օր. աշխատանք:

6. Ա. օր. չու՛նի Քրիստոսի:

հոգաբարձութենէ անտի¹ իւրմէ: Իսկ երիտասարդն այն իբրեւ առ համարձակութիւն, եկին յարեցան ի նա ընկերքն իւր դատարկք և ընդվայրահարք, որք ընկղմեալ էին ի սովորութիւնս չարեաց: Եւ նախ զառաջինն տաճէին զնա ի ճաշ և ի խրախուսութիւնս, և յետ այնորիկ միաբանեալ ընդ իւրեանս, և ի գիշերի տեռազերծ կողոպտէին² զմարդիկ: Եւ զարձեալ հրապուրէին զնա գործել ընդ նոսա ինչ որ չարագոյն է քան զնոսա³: Իսկ նա առ սակաւ սակաւ՝ սովորէր և ընդելանայր չարեացն, և ի ձեռն կրթութեանն և զօրութեան բնութեանն⁴ ապստամբեաց: Եւ իբրեւ զձի թերավարժ խստերախ⁵, որ բերանով սանձակոտոր առնէ ի հարթ ճանապարհի, և ի բաց ընկենու զհեծեալն, նոյնպէս և նա զանձն ի կորուստ ընկենոյր. և եհատ զյոյս կենաց իւրոց որ առ Աստուած՝ սպառսպուռ: Եւ ոչ փոքր ինչ խորհէր նա զչար. և արար նա գունդս աւազակաց, և եղև աւազակապետ, և կայր այնպէս անառակութեամբ ի չարիս⁶:

Անցին ժամանակ ընդ մէջ, և եկն դարձեալ Յովհաննէս ի քաղաքն յայն վասն իրիք ինչ. և իբրև ուղղեաց զայն, ասէ ցեպիսկոպոսն. Ո՛ր է աւանդն իմ զոր ետու ցքեզ յանդիման եկեղեցւոյս վկայութեամբն⁷ Քրիստոսի: Եւ նա զարմացեալ⁸ թէ զինչ իցէ⁹ այն: Ասէ սուրբն Աստուծոյ¹⁰. Զանձն երիտասարդին խնդրեմ: Յայնժամ յողոց եհան եպիսկոպոսն, ելաց դառնապէս և ասաց. Տէր իմ, նա մեռու զմահ մեղացն: Ասէ սուրբն¹¹. Զիսորդ և որպիսի օրինակաւ: Ասէ եպիսկոպոսն. Ել ի նա այսն

1. Ա. օր. չունի անտի:

2. Ա. օր. առնէին:

3. Ա. օր. զոսա:

4. Ա. օր. չունի բնութեանն:

5. Ա. օր. խիստ:

6. Ա. օր. յարիս:

7. Ա. օր. չունի վկայութեամբն:

8. Ա. օր. ապուշ մնացեալ:

9. Ա. օր. է որ խնդրէ ի մը մանկ:

10. Ա. օր. յաւելու Յովհաննէս:

11. Ա. օր. ցնա երանէիմ:

չար և պիղծ և վարեցաւ ընդ չարս. և¹ ի լերինս շրջի, և այլ ևս չար միարանելովքն գործեալ զչարիս: Իսկ սուրբն Յոհաննէս ելաց դառնապէս² և ասաց. Ով պաշապան, որ թողի երիտասարդին. և ասէ. Ածէք ինձ ձի և այր որ ցուցանէ ինձ զկորուսեալն: Եւ իբրեւ եհաս ի տեղին³ այլակերպեալ⁴ զինքն Յոհաննէս, կալան զնա ընկերքն նորա, և ասաց. Առ ձեզ իսկ եկեալ եմ⁵, ածէք զիս առ առագն ձեր. և ոչ ծանեան զերանելին այլքն: Եւ երիտասարդն վառեալ զինու՝ կայր և մնայր գալլուտեան⁶ նոցա: Իբրեւ մերձեցաւ Յովհաննէս, ծանեաւ երիտասարդն և փախեաւ ի նմանէ. և սուրբն Յովհաննէս զհետ մտեալ յամենայն զօրութենէ իւրմէ ունել զնա, և մոռանայր⁷ զծերութիւն իւր, աղաղակէր և ասէր. Զի՞ փախչիս որդեակ ի ծերունի հօրէս քումմէ, ողորմեաց ինձ և⁸ գթա ի ծերութիւնս իմ: Իարձիր դարձիր որդեակ իմ. դարձիր առ իս⁹, և մի՛ յուսաՀատիր. զի վասն քո եկի այսր. ես տաց վասն քո պատասխանի Քրիստոսի, որդեակ, և թէ մեռանիլ Հասանիցէ՝ ես մեռայց վասն¹⁰ քո որդեակ իմ, որպէս և Քրիստոս մեռաւ վասն իմ¹¹: Աի՛ փախիր որդեակ, ասէր¹², որ Տէրն ողորմի քեզ. դարձիր առ Քրիստոս, զի նա առաքեաց զիս առ քեզ:

Յայնժամ¹³ երիտասարդն զտեղի առ, և ի բաց ընկենոյր յինքենէն զգէնան, և կայր գլխովայր, և

1. Ա. օր. յաւելու եւ եղեւ նա	7. Ա. օր. մոռացեալ:
առաջակապետ, եւ փոխա-	8. Ա. օր. չունի եւ գթա ի
նակ թաւոյ եղեւ նա չար:	ծերոշքիւնս իմ:
2. Ա. օր. չունի դառնապէս:	9. Ա. օր. չունի դարձիր առ իս:
3. Ա. օր. պակասէր ի բն.	10. Ա. օր. ընդ:
եղաք ըստ Ա. օր.:	11. Ա. օր. մեր:
4. Ա. օր. այլափոխեալ:	12. Ա. օր. չունի ասէր, որ
5. Ա. օր. եկի, տարեք:	Տէրն ողորմի քեզ:
6. Ա. օր. չունի գալստեան:	13. Ա. օր. իսկ:

լայր դառնապէս և ոչ կարէր հայել ի վեր և խօսել ինչ: Եւ իբրև մօտեցաւ՝ սուրբ առաքեալն Յովհաննէս, անկաւ զպարանոցաւ նորա և համբուրէր զնա. ողբէր և ասէր. Բնդունի Քրիստոս զքեզ ի ձեռն պղծման ² և խոստովանութեան. մի անյոյս լինիր որդեակ, ասէր ³, որ ողորմի Տէրն քեզ, յորժամ դառնաս ⁴ և ապաշխարես: Եւ առեալ տարաւ զնա յեկեղեցին և անդադար աղօթս մատուցանէր վասն թողութեան նորա. և հանապազ ճգնէր նովաւ, և ազգի ազգի բանիւք մխիթարէր զնա ի Քրիստոս՝ աւետարանիչն Յովհաննէս ⁵: Եւ հաստատեալ զնա ի կարգս ուղղութեան, և ետ դարձեալ յեպիսկոպոսն, և զգուշացոյց զի մի անփոյթ արասցէ զնմանէ:

Զայս եցոյց աստուածաբանն Յովհաննէս ⁶ օրինակ դարձի և ապաշխարութեան մեղուցելոց, և խնամոց քահանայից և առաջնորդաց ի ձեռն ողորմութեան Աստուծոյ: Եւ ինքն Յովհաննէս եկն անդրէն յԵփեսոս:

1. Ա. օր. մօտ եղէ:

2. Ա. օր. խոստովանութեան եւ ապաշխարութեան. եւ նա ոչ կարէր խօսել ինչ. այլ միայն լայր եւ կոծեր զանձն՝ եղուի ասելով: Իսկ սուրբն Երաշխաւոր լինէր քողոքիւն առնուլ նմա ի Քրիստոսէ, ի ձեռն իւրոյ ա-

ղօրիցն եւ նորին յոշոյն եւ

պնդութեան: Մի անյոյս...

3. Ա. օր. չունի ասէր որ:

4. Ա. օր. զդաս:

5. Ա. օր. չունի աւետարանելիքն Յովհաննէս:

6. Ա. օր. չունի աստուածաբանն Յովհաննէս:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս Ո Ւ Ր Բ Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի

ՈՐ ՎԿԱՅԵԱՑ ՅԵՊԻՓԻՄԷՍ ՔԱՂԱՔԻ

Մինչդեռ էին սուրբ առաքեալք փլիպպոս և Բարթողոմէոս յեպիփիմէս քաղաքի՝ հանդերձ Մաւրեմաւ, և պատմէին զբանն Տեառն, լուաւ Նիկանորա կին իշխանին, և ելեալ զաղտ յառնէն իւրմէ եկն առ սուրբ առաքեալսն Տեառն. և տեսեալ զնոսա՝ համարձակեցաւ առաջի նոցա և ամենայն հաւատացելոցն, և ասէ. Իս Եբրայեցի եմ և զուստր Եբրայեցւոյ, խօսեցարուք ընդ իս բարբառով հարցն իմոց. քանզի լուայ յառաջագոյն զքարոզութիւն ձեր

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս Ր Բ Ո Յ Ն Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ

ՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏԻՆ ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՍԻ

Ն Ի Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի Ք Օ Ր Ն Մ Ա Ր Ի Ա Մ Ն Ի

Մինչդեռ էին սուրբ առաքեալքն փլիպպոս և Բարթողոմէոս և Մարիամնի յեպափրիմէս քաղաքի և պատմէին զբանն Աստուծոյ, լուաւ Նիկանովրա կին իշխանին, և ելեալ զաղտ յառնէ իւրմէ, եկն առ սուրբ առաքեալսն. և տեսեալ զնոսա համարձակեցաւ առաջի ամենայն հաւատացելոցն, և ասէ. Իս Եբրայեցի եմ զուստր Եբրայեցւոյ, խօսեցարուք ընդ իս բարբառով հարցն իմոց. քանզի լուայ յառաջագոյն քարոզութեան

և հաւատացի ի Քրիստոս և բժշկեցայ յախտէն իմմէ: Եւ արդ փառաւորեմ և երկիր պագանեմ բարերարին Աստուծոյ, որ առաքեաց զձեզ ի հեռաւոր երկիրս յայս, վասն ճշմարիտ և պատուական քարին՝ զոր եկուլ մեծ վիշապն. այլ Տէր կենդանի արար՝ ողորմելովն, զճշմարիտ քարինս հաւատոյ ճշմարիտ մկրտութեամբն, և փրկեաց իւրով գթութեամբն և ելոյծ յիշխանութենէ խաւարի իւրով կատարմամբն. և կոչէ ազատութեամբ յաշխարհն կենդանեաց՝ որ է Տէր և Աստուած:

Եւ մինչդեռ նա զայս խօսէր, եկն եհաս իշխանն արագապէս, և բռնն հարեալ զհանդերձից կնոջ իւրոյ և ասէ. Ով կին դու, ո՞չ հիւանդ թողի զքեզ ի մահիճս քո. ուստի՞ գտեր այդպիսի զօրութիւն, մինչև կարել զալ առ կախարդսդ այդոսիկ. զիարդ բժշկեցար վարդաղակի ի հարելոյ թունաւոր օձին. այժմ ասա՛ ինձ զբժիշկն քո և զանուն նորա, ապա թէ ոչ ասացես՝ բազում խոշտանգանօք տանջեցից զքեզ և ոչ ողորմեցայց քեզ ամենեկին: Ետ պատասխանի Նիկանորա կին իշխանին և ասէ. Ով բռնաւոր, ի բաց կաց ի բռնութենէ քումմէ և իմացիր զմեծամեծս Աստուծոյ, և ատեա՛ զչար զգործս քո և թող զցաւօք լի զկեանս քո, և ի բաց արա

ձերում և բժշկեցայ յախտէն իմմէ: Եւ արդ փառաւորեմ և երկիր պագանեմ բարերարին Աստուծոյ ձերոյ, որ առաքեաց զձեզ ի հեռաւոր աշխարհս յայս:

Եւ մինչդեռ նա զայն խօսէր, եկն եհաս իշխանն մեծաւ փութով, և բռնն հարեալ զհանդերձից կնոջ իւրոյ, ասէ. Ով կին դու, ո՞չ հիւանդ թողի զքեզ ի մահիճս քո, ուստի՞ գտար զայդպիսի զօրութիւն, մինչև կարող լինել քեզ զալ առ կախարդսդ այդոսիկ. զիարդ բժշկեցար ի հարուածոց թունաւոր օձին. այժմ եթէ ոչ ասիցես ինձ զբժիշկն քո, թէ զինչ է անուն նորա, տանջեցից զքեզ բազում և մեծամեծ տանջանօք, և ոչ ողորմեցայց քեզ ամենեկին: Եւ Նիկանովրայ պատասխանի տուեալ ասէ. Ով բռնաւոր, ի բաց դիր ի քէն զբռնաւորութիւն քո և մոռացիր զչար գործս քո, և թող զլի ցաւօք կեանս քո, զի անցանէ իբրեւ զստուեր, խնդրեա զմնացականն և մոռացիր զանցաւորս. ի բաց արա ի քէն զվայրենի բարսդ, այսինքն զգործս պղծութեան, որ է ան-

զառփամանակեայ և զսնոտի ուրախութիւնս , զի անցանէ որպէս զստուեր երազոյ . խնդրեա զմնացա-
կանն և մոռացիր զանցաւորս , գարշ համարեսլիր
զգործ պղծութեան , ցածո՛ վվայրենի զբարսդ և լոյծ
զթշնամութիւնդ , շիջո՛ զսպանութիւն և զցանկութիւն
վիշապին և հրաժարեա՛ ի խառնակութեանց որ է
անդաստան մահու և գուր խաւարին . կործանեա
զկրճիմն սպականութեան և ստացիր զկեանս պար-
կեշտս և անաղտս , զի լիցուք հանապազ ի սրբու-
թիւն . զի այդպիսի ախտ ապականութեան՝ նորոգէ
զապականութիւն հոգւոց և մարմնոց . նա է իբր զե-
ղեալ ի վերայ երեւելի արարածոցս՝ որ ծնանի
զմեղս . նա է ամենայն չարեաց գործարան որ զհո-
գիս շլացուցանէ և զմարմինն ապականէ ի կորլու-
սեան վիհն մահու . նա է ախորժելի դիւաց , անմա-
քուր ախտիւք բերեալ և չարժեալ պէս պէս վաւա-
շոտութեամբ . նա է սկիզբն խռովութեան արարչին
առ արարածս , զի վասն ցանկութեան ընկալան զա-
նէծս և զպատուհաս ազգ մարդկան , յամենեցունց
Տեառնէն :

Եւ իբրև լուաւ զայս ամենայն իշխանն , բուռն
հարեալ զհերաց կնոջն , քարշէր ընթադրելով և ա-
սէր . Լաւ լիցի ինձ սպանանել զքեզ սուսերաւ իմով ,

զաստան մահու և ցանկ խաւարի . կործանեա զկրճիմն սպակա-
նութեան , ստացիր քեզ կեանս պարկեշտս և անաղտս , զի լի-
ցուք հանապազ ի սրբութեան , զի ախտք ապականութիւն են
հոգւոց և մարմնոց :

Եւ իբրև լուաւ զայս բռնաւորն , բուռն հարեալ զհերաց
նորա , քարշէր զնա ընթադրելով և ասէր . Յոյժ լաւ է ինձ սպա-
նանել զքեզ սուսերաւ իմով , քան եթէ ի ձեռն քո նախատ
լինել ի մարդկանէ . քանզի տեսանեմ զքեզ ի մոլորու-
թեան եղեալ՝ զհետ արանցդ այդոցիկ , որք հրապուրեցին
զքեզ ի բաց կալ յինէն , և ես սպանանեմ չարապէս զմո-
լորեցուցիչսն քո : Եւ շրջեալ յետս բարկութեամբ , ասէ ցլա-
հիւնն . Հանէք արուաքս զխաբեբայդ զայդոսիկ : Եւ զահագն ըն-
թացեալ ի տունն Ստաբեայ , կալան զՓիլիպպոս և զԲարթոլո-
մէոս և զՄարիամնի , և հանեալ զնոսա արտաքս՝ քարշէին : Եւ
իբրև ետես զնոսա բռնաւորն , սկսաւ կրճտել զաստամուռն իւր և

քան եթէ ի ձեռն քո նախատ լինել ի մարդկանէ. զի տեսանեմ զքեզ ի մոլորութեան եղեալ, և զկնի օտար արանցդ այդոցիկ հետեալ, որք հրապուրեն զքեզ ի բաց կալ յինէն, որպէս խօսեցարդ. և զդոսա դառն տանջանօք բառնամ յերկրէ մահուամբ՝ որպէս զմոլորեցուցիչս քո: Եւ չըջնալ յետս բարկութեամբ, ասէ ցդահիճան. Հանէք արտաքս զխաբէբայսդ զայդոսիկ ի տանէ Սաաքեայ, և տանջեցէք որպէս մահապարտ, զի հրապուրեցին զկոնայս մեր և զկոյսս, ոչ բնակել ընդ առնս և ոչ լինել արանց. և ասին զինքեանս աստուածապաշտս և սուրբս, և սուրբ սրբութիւն ուսուցանեն մեզ: Եւ հրամայեաց փոկովք կապել և քարշել տանել ի դուրս մեհենին ընդ հրապարակսն. և արարին որպէս հրամայեաց նոցա իշխանն: Եւ բազումք ժողովեցան տեսանել զայն ամենայն, և գրեթէ ամենայն քաղաքն արք և կանայք, ծերք և տղայք, երիտասարդք և կուսանք. և նոքա խօսէին զբանն Աստուծոյ ամենայն համարձակութեամբ: Եւ փեսայ և հարսն որ դեռ ևս յառաջաստի նստէին, յայն որ ի սուգ նստէր, և լսէին սրբբոցն, և ծանուցանէին զյիմարութիւն մոլորութեան նոցա՝ որ պաշտէին զիժն աստուածս և զօձն նմանապէս. և ոմանք ի նոցանէ հաւատացին և ի բաց կացին

ասէ. Քարշեցէք զկախարդսդ զայդոսիկ՝ որք մոլորեցուցանեն զբազում կանայս և զկոյսս և ասեն, եթէ աստուածապաշտք եմք: Եւ հրամայեաց կապել զնոսս փոկովք և քարշել ի դրանէ քաղաքին ընդ հրապարակն ամենայն՝ մինչև ի գուռն մեհենին: Եւ բազումք ժողովեցան ի տեղին յայն, և գրեթէ ամենեւին ոչ սք մնաց ի տան իւրում, ի ծերոց մինչև ցտընդիացն, և փեսայ և հարսն որ դեռ ևս ի հարսանիս էին, մինչև ցայն՝ որ ի սուգ նստէր. և ոմանք ի բազմութենէն հաւատացին ի բանս առաքելոցն և ի բաց կացին ի սեղանոյ օձիցն՝ զոր պաշտէին քուրմքն:

Եւ քուրմքն իբրև տեսին զառաքեալսն աղաղակեցին և ասեն. Բարձէք զմոլորեցուցիչսդ. քանզի ամենեքեան ժողովեցան ի միասին որք էին ի դաւառին յայնմ և եղեն բազմութիւն յոյժ, և պաշտէին նոքա ամենեքեան զիժն: Եւ միաբան մեծաձայնիւ ասին ցիշխանն. Խնդրեա զվրէժ մեր յօտար արանցս յայս-

ի պաշտմանէ իժին և օձին, նաև զայն ևս տեսանէին որ նոքօք օձք սատակէին և ամենայն թունաւորք, և ախտաժեհտաց բժշկութիւնք լինէին բանիւ միայն:

Իսկ քուրմքն զաղաղակ բարձին առ իշխանն և ասեն. Բարձ յերկրէ զմուրեցուցիչսն, և խնդրեալ զվրէժ մեր յօտար արանցդ յայդցանէ, որք մուրեցուցին զմեր ժողովուրդս, արհամարհելով զպաշտօնս մեր. զի յորմէհետէ մտին այսր՝ լցաւ քաղաքս խռովութեամբ. սպանին զօձս և զպաշտօն իժիցն խափանեցին, կորեաւ սպասաւորութիւն մեր, և արգելաւ նուէրք ժողովրդոցս. և ոչ գտանեմք գինի իժին զի արբցէ և հանգիցէ ի մահիճս իւր. սպանին նոքա զօձսն զերկոսեան՝ որք պահէին զքաղաքս մեր յօտար թշնամեաց. և ոչ ինչ փնասեալք ի նոցանէ և ոչ յայլոց թունաւոր իժեց: Եւ իշխանն առաւել տրտմեալ ի վերայ ասացելոցն, մանաւանդ զոր ունէր վասն կնոջ իւրոյ Նիկանորայ:

Եւ հրամայեաց մերկացուցանել զՓիլիպպոս և զԲարթողովմէոս, և զննել և խուզել թերեւ գտանիցեն ինչ ի նոսա կախարդինս, որովք զայս առնէին. և ոչ ինչ գտին որպէս կարծէին մուրաքն: Եւ հրամայեաց ծակել զպճղունսն Փիլիպպոսի և երկաթի օղս անցուցանել և կախել զլիւիվայր զԺառոյն որ

ցանէ՝ յանխրատիցդ՝ որք մուրեցուցին զամբօխդ. քանզի յորմէհետէ են այսր, լցաւ քաղաքս անպիտանօք, սպանին և զօձս՝ զորդիս իժին, որ էին աստուածք մեր, քակեցին և զմեհեանս մեր, կորեաւ սպասաւորութիւնն մեր, աւերեցաւ սեղանն մեր. ոչ ևս գտանեմք գինի իժին, զի արքեալ հանգիցէ ի մահիճս իւր: Բազում հարսուէք չողան առ նոսա փախուցեալք յարանց իւրեանց, վասն որոյ աղաչեմք՝ խնդրեալ զվրէժ մեր ի նոցանէ. ոչ միայն զայդ, այլ և կախարդութեամբ իւրեանց չփնասեալք յօձիցն որ յազարակսն, և յերկուց օձիցն որք պահէին զքաղաքս մեր յօտար թշնամեաց, այլ և սպանին ևս զնոսա: Չայս ամենայն և ևս քան զայս ասացին քուրմքն առաջի բռնաւորին. և նորա լուեալ բորբոքեցաւ սրամտութեամբ մեծաւ, մանաւանդ վասն Նիկանորայ կնոջ իւրոյ, զի հաւատաց ի բանս նոցա:

Յայնժամ հրամայեաց մերկացուցանել զՓիլիպպոս և զԲարթողովմէոս և զՄարիամնի, և տեսանել թերեւ զոյ ինչ ի նոսա

կայր առաջի դրաց մեհենին և ցից վարեալ յորմ մեհենին, և կապեցին զոտսն և զձեռսն, կախեցին և զԲարթողովմէոս զլիւիվայր, վասն զի ժողովքն տեսցեն զվտանգաւոր մահ սրբոց առաքելոցն: Իսկ զՄարիամ մեկուսի առեալ քարշէին՝ մերկացուցանել կամելով, զի գիտասցեն ամենեքեան եթէ կին մարդ է և որպէս այր շրջի ընդ արս: Եւ մերկացուցին զՄարիամ զի ստուգեսցեն վասն նորա ժողովքն ամենայն. և նոյնժամայն եղև Մարիամ տապանակ ապակեղէն, լի լուսով և հրով առաջի ամենեցուն, և զահի հարեալ ոչ կարէին հայել ի նա. Թողին զնա և փախեան ի տեղւոյն՝ մեծաւ երկիւղիւ և դողութեամբ:

Իօսել սկսաւ ֆիլիպպոս եբրայեցւոց բարբառովն և ասէ ցԲարթողովմէոս. Ով սքանչելի երկայնմըտութեանն Աստուծոյ, զի և ի Մարիամ կամեցան ձեռն արկանել, և զտունն Ստաքեայ՝ որ զմեզ ընկալաւ, այրել կամեցեալք: Ո՞ւր է Յովհաննէս յաւուր վշտի մերում. քանզի ահա լուծանիմք ի մարմնոյ աստի, և ոչ ոք ամփոփեսցէ զմեզ ըստ օրինի հաւատացելոց, և արասցէ աղօթս վասն մեր առջէր. և արդ արասցուք աղօթս, խնդրելով ի Տեառնէ իջանել հուր և այրել զանաստուածս քաղաքիս այսորիկ, զմարդիկ զապստամբս յԱստուծոյ, զի կորիցեն ամենեքեան որք գործեն զանօրէնութիւնս:

Կախարդինս. և մերկացուցին զահիւքն նախ զֆիլիպպոս և զԲարթողովմէոս, իսկ զՄարիամի մեկուսի առեալ քարշէին և ասէին. Մերկացուք զմարմին գորա զի գիտասցեն ամենեքեան թէ կին մարդ է և շրջի ընդ նոսա իբրև զայր: Եւ հրամայեաց իշխանն ժողովել զամենեան զարս և զկանայս զի տեսցեն զկինն որ յառն կերպարանս շրջի ընդ նոսա: Եւ հրամայեաց ունել զֆիլիպպոս և ծակել զպնդունս նորա և կախել զնա ընդ ծառայ՝ որ էր առաջի դրան մեհենին՝ մերկ: Եւ իբրև մերկացուցին զՄարիամի, հայեցան զի տեսցեն զմերկութիւն նորա, և նա փախեցաւ և եղև տապանակ ապակեղէն, լի լուսով և հրով առաջի նոցա, և ոչ կարէին հայել ի նա ամենեին, և փախեան ամենեքեան յերեսաց նորա:

Իօսել սկսաւ ֆիլիպպոս ընդ Բարթողովմէոս եբրայեցի լեզուաւ և ասէ. Ո՞ւր է Յովհաննէս այսօր յաւուր վշտի մերում. քանզի ահա լուծանիմք ի մարմնոց մերոց, և ոչ ոք է որ աղօթս ա-

Եւ մինչդեռ փիլիպպոս խօսէր, Յովհաննէս եւ մուտ ի քաղաքն, և եկեալ ի Ժողովն՝ հարցանէր զնոսա վասն այնորիկ իբրեւ զմի ի քաղաքացեացն. և ասեն ցնա արք ամբոխին. Զորեորս զայսոսիկ զորս տեսանեա կախեալ, մտին ի քաղաքս մեր և քարոզին այլ իմն աստուածս և օրէնս, և վրդովեցուցին զքաղաքս ամենայն, զկանալս յարանց ժեկնելով, գարչ համարելով, և զկոյսս ուսուցանեն մնալ առանց արանց. և հարսունք թողեալ զփեսայս յառագաստի և զհետ նոցա ուսմանն գնացին, արհամարհելով զգորդս ոսկւոյ և արծաթոյ և զքարանց պատուականաց և զպատմութեանս հանդերձից և զհոտ իւղոց և խնկոց անուշից. և ունին կախարդինս իմն, որ բանիւ զօձս ապանանին ի ձեռն աստուծոյն իւրեանց, զոր չիք մեր լուեալ. և վստն կալեալ ի տանն Ստաքեայ կուրի, որ բժշկեցաւ թքով կնոջն՝ զոր ունին ընդ ինքեանս յանուն աստուծոյն իւրեանց զոր կամեցաք ունել զկինն և մերկացուցանել և տեսանել զմերկութիւն նորա. և սքանչելի իմն փոփոխեալ, եղև իբրեւ զլոյս հրոյ յապակեգէն ամսն, որ թուի թէ նովաւ ամենայն զօրութիւնքն լինին. որք յորժամ տեսին զգարմանալիսն, փախեան յիրեսաց նորա ամենեքեան. բայց արքն կախեալ

բացէ ի վերայ մեր. քանզի և ի Մարիամ ձեռնամուխ եղեն և ի տունն Ստաքեայ հուր ընկեցին՝ որ ընկալաւն զմեզ. և այժմ եկ խղիւրդսք իջանել հուր և այրել զգոռա:

Եւ մինչդեռ փիլիպպոս ասէր զայս, Յովհաննէս եմուտ ի քաղաքն, և շրջէր որպէս զմի ի քաղաքացեացն, և տեսեալ զամբոխն՝ հարցանէր ցնոսա և ասէր. Զինչ է որ եղևն, և ո՞վ են արքն, և վասն էր իրիք խոշտանգին: Եւ ասեն ցնա. Արքն այնորիկ մտին ի քաղաքս մեր և խռովեցուցանեն զբազումս վստն կանանց և դատերաց իւրեանց. քանզի բազում կանայք մեկնեցան յարանց իւրեանց, և բազում կայք մնացին առանց արանց, և հարսունք թողին զփեսայս և ընթացան առ նոսա. զիւզս անուշունս և զտունկս ցանկալիս ընկեցին յերեսս մարց իւրեանց, փշրեցին զանթա իւղեփեցացն, փակեցին զգրունս մեկնին. և ի վերայ այսր ամենայնի կախարդութիւն իմն ձեռն ունին, և ապականեն զօձս՝ որ ի քաղաքս մերում, ի ձեռն

կան գլխիվայր, եկ և տես: Եւ եկն առ նոսա Յովհաննէս:

Իսկ փիլիպպոսի տեսեալ ի կախաղանին զՅովհաննէս, ասէ ցֆարթողովմէսս. Ահա մեծ քահանայն և սիրեցեալն ի Քրիստոսէ Յովհաննէս եկն ի մխթարել զմեզ որպէս յուսացաք ի Տէր, զի առաքեացէ առ մեզ և օժանդակեցէ մեզ ի նեղութեանս յորում կամքս: Եւ Յովհաննէս իբրև ետես զփիլիպպոս և զֆարթողովմէսս կախեալ գլխիվայր, ասէ ցնոսա. Ով սքանչելի խորհուրդ այնորիկ՝ որ ծածկեալն է, որ կախեցաւն ի վեր գլխովն յերկինս, և յերկիր ի խոնարհ, բաժանելով ի շրջանակս օղոց սքանչելապէս ըստ անհատութեան մարմնաւորաց: Ասէ և ցմարդիկն. Ով արք, որքան է անօրէնութիւնդ յորում էքդ, որքան է մոլորութիւնդ ձեր և յիմարութիւն, որպիսի արիւնարրու և թունաւոր օձս պաշտէք և իժս և քարբս, զի մոլորեցոյց զձեզ կամակոր վիշապն և օձն դառնաշունչ՝ որ յամենայն ժամ խոցոտէ զսպստամբս և զանծանօթս յԱստուծոյ, և հեղու զթոյնս իւր ժանտս, որք ոչ զգօնանան ի տուէ և ի գիշերի. Հինգաչարժ արբեցութեամբքն՝ Հինգ զգայութեանցս մուծանել զմահ, ճարակեալ զթոյնսն երիւք օրինակօք, զբովանդակ անձն մարդոյն, զհոգի

օտար անհաւն զոր չիք երբեք մեր լուեալ. և վանս կալեալ նոցա ի տանն Սաբեայ կուրի՝ զոր բռնկեցին թշով բերանոյ կնոջ միոյ որ չրի բնդ նոսա. կարծեմք թէ նա է որ ունի զամենայն կախարդութիւնն. ահա տես և դու զիրսդ զայդ և եթէ ոչ խռովիցիս: Եւ զարձեալ ասեն ցնա վասն իժին, եթէ նա է աստուած մեր զոր պաշտէ ամենայն քաղաքս, ահա և քուրմք մեհենին գրգռեալք ի նոցանէ, բարկացան նոցա, երկուցեալք՝ թէ գուցէ և նոքա մեռանիցին ի նոցանէ, քանզի թշնամիք են օձից: Ասէ ցնոսա Յոհաննէս, եկայք ցուցէք ինձ զնոսա. և անին զնա ի դուռն մեհենին, և էր անդ բազմութիւն յոյժ, և իշխանն և քուրմքն:

Եւ փիլիպպոսի տեսեալ զՅոհաննէս զի գայր, միշտեա կայր ի կախաղանին, և ասէ զֆարթողովմէսս. Ով եղբայր ֆարթողիմեա, ահա մեծ քահանայն և սիրեցեալն Քրիստոսէ Յոհաննէս եկն զմեզ մխթարել: Եւ Յոհաննէս տեսեալ զնոսա այնպէս կա-

և զմարմին կորուսանելով անհաւատութեամբ, անսրբութեամբ, ամենաշար նենգութեամբ, որ անիժաւ յապստամբելն իւրում՝ լինելով չար. և անիժեալք լինին որսացեալքն ի նմանէ ի նորա կաման, և ոչ մի ինչ կենդանութիւն և կամ խաղաղութիւն ունի յինքեան. քանզի ամենայն շտեմարանք լանջաց նորա լի են չարութեամբք, սրտմտութեամբք, բարկութեամբ, և ծուխ և խաւար և հուր է յամենայն անդամս նորա. և գալարուն է և ծուռ՝ սողոսկելով ի կորուստ մարդկան մոլորելոց ի ճմարտութեան ճանապարհէն: Եւ արդ էր մոլորիք, ով արք անհանճարք, պաշտել զթունաւորս, և ոչ լուարուք քարոզութեանն արանցդ՝ որ կախեալ կան գլխիվայր առանց իրիք յանցանաց, որք զձեզ ի մահուանէ ի կեանս ձգեն: Եւ ես զնոյն աւետարանեմ ձեզ. դարձարուք ի մոլորութենէդ ի ճմարտութիւն աւետարանին Քրիստոսի, և մի սիրէք զմահ և ատեայք զճմարտութիւն: Իբրև լուսն քուրմքն զսոսացեալն ի Յովհաննէ, կամեցան ունել զնա և ըստ նմին օրինակի տանջել. և ոչ կարացին ունել զնա, զի անկաւ զնոքօք անտեսութիւն:

Մինչ ահա այս այսպէս, եկն Մարիամ ի տեղին ուր էր Յովհաննէս. և խօսէին ընդ միմեանս վասն

խեալս ասէ ցնոսա: Ով խորհուրդ այնորիկ որ կախեցաւ ի վերայ զլիւթն յերկինս ի վեր և յերկիր ի խնարհ, բարձանելով զշրջանակս օդոց սքանչելապէս, ըստ անհասութեան մարմնաւորացս: Ասաց և ցամառին. Ով մարդիկ, որքան է անօրէնութիւնդ ձեր յորում էքդ, որքան մոլորութիւնդ ձեր և յիմարութիւնդ. որպիսի արիւնարբուս և թունաւորս և իմ և քարս պաշտէք աստուածս. քանզի մոլորեցոյց զձեզ կամակոր վիշապի և օձն դաւնաշունջ, որ յամենայն ժամ խոցոտէ զանձանթոն Աստուծոյ, և ընկէց ի ձեզ զմեռեալ թարախն, զոր մղեցոյց յիւր մեռեալ բունդն. կուրացոյց զձեզ երկք օրինակօք. այսինքն՝ զնոգի և զմարմին և զշունչ, և լցարուք կուրութեամբ. օձն թունաւոր որ անիծաւն յապստամբելն իւրում լեալ չար, և վասն այնորիկ գալարուն է և ծուռ, և ոչ մի ինչ կեանս ունի յինքեան. քանզի ամենայն տեղի ի գլխոյ և ի լանջաց նորա՝ լի է դաւնութեամբ չարեօք, սրտմտութիւն և բարկութիւն և

ամենայն անցիցն անցելոց, և ամբոխն ոչ տեսանէր զնոսա: Ապա կամեցան քուրմքն քամել զարիւնս արբոցն, որ էին կախեալ զխիւլայր, զի արբցէ իժն: Յայնժամ ասէ փիլիպպոս ցՅովհաննէս. Ով եղբայր, ո՛ւր է Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս փրկիչն, որ վասն մեր պատուհասեցաւ յանօրինացն. զարթուցէ զգորութիւն իւր, և եկեացէ կեցուցանել զմեզ: Իսկ Մարիամ և Յովհաննէս սկսան մխիթարութիւն մատուցանել փիլիպպոսի և Բարթողոմէոսի, և յիշեցուցանել զՔրիստոսի չարչարանն և զբեկեռելն ի խաչին և զկամաւոր մահն և զխնդրելն ի Հօրէ զթողութիւն խաչահանուացն. որպէս յառաջ քան զխաչն, ասէ, յորժամ երթայաք յերուսաղէմ պատրաստել զճանապարհացն Տեառն, և ոչ ընկալան զմեզ ի քաղաքսն, խնդրեցաք Հուր իջանել ի Տեառնէ յերկնից և կորուսանել զնոսա, և սաստեաց մեզ Տէր, ասելով. Ոչ գիտէք որոյ Հոգւոյ էք դուք. ի կեցուցանել եկի և ոչ ի կորուսանել: Եւ արդ երկայնամիտ լերուք և Համբերութեամբ ձերով ստասցիք զոգիս ձեր:

Եւ փիլիպպոս խնդրէր վրէժխնդրութիւն ի Տեառնէ անօրինացն որք չարչարեցին զնոսա, ասելով. Կորիցեն մեղաւորք յերկրէ, և ամպարիչաք մի ևս գտցին ի քաղաքիս, և հաւատացեալք օրհնես-

Խաւար է յանգամս նորա: Եւ արգ՝ ընդէր խոշտանգէք զարտդ զայդոսիկ, զի ասացին ձեզ զհշմարիան: Եւ նոցա լուեալ զբանս զայոսոսիկ ի Յոհաննէ, արկին ի նա ձեռս և ասին. Մէք կար. ճէպք թէ՛ քաղաքացի մեր իցես. և այժմ խոսք քո յայտ արարին զքեզ թէ կցորդ ես նոցա, և յոր մահ նոքա երթան՝ և գու երթաս: Եւ ասին քուրմքն. Քամեցուք զարիւն նոցա, և արկցուք իժին զի արբցէ:

Եւ մինչդեռ նոքա զայս խորհէին, ահա Մարիամն եկն ի տեղին ուր էր Յոհաննէս. և քուրմքն ձգեցին զձեռս իւրեանց զի կալցեն զՅոհաննէս և ոչ կարացին, զի արկաւ. զնոքօք անտեսութիւն: Յայնժամ խոսեցաւ փիլիպպոս ընդ Յոհաննու և ասէ. Ո՛ւր է Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ վասն մեր պատուհասեցաւ. զարթուցէ զգորութիւն իւր և եկեալ կեցուցէ զմեզ: Իսկ Մարիամն և Յոհաննէս մխիթարէին զփիլիպպոս զի երկայնամիտ լինիցի:

ցեն զՏէր Աստուած արարիչն իւրեանց մեօք հան-
դերձ: Եւ ոչ հաւանեցաւ և ի Յովհաննու ասացեալսն:
Յայնժամ գնացին Մարիամ և Յովհաննէս ուռուք
ուրուք տեսանելոյ:

Իսկ Փիլիպպոս եբրայեցերէն սկսաւ խօսել.
Հայր ամենակալ, ի քո ահաւոր անուանէդ դողան
երկինք և երկիր և որ ի նոսա արարածք իցեն. որ
է կարող զօրութիւնդ քո և ճշմարիտ յամենայնի.
դատաւոր արդար և ըստ արժանեաց հոտուցանես.
և սուրբ անունդ քո գնայ ի զօրութենէ ի զօրու-
թիւն և փառաց ի փառս, և օրհնեալ ես յաւիտեանս
ամէն: Բանիւ քո երկինք և երկիր հաստատեցան, և
հոգւով բերանոյ քո ամենայն զօրութիւնք նոցա:
Հրեշտակք և հրեշտապետք, աթոռք և զօրութիւնք,
տէրութիւնք և պետութիւնք, սերովբէք և քե-
րովբէք և ամենայն զինուորութիւնք անմարմնոց
զամենասուրբ Երրորդութիւնդ օրհնեն և փառաւո-
րեն ամենեքեան անլուելի ձայնիւ: Դու Տէր զօրու-
թեանց, և ի մարդկանէ հողեղինացս (հաճեցար) ըն-
դունել զօրհնութիւնս: Եւ յամենայն արարածոց
յերկնաւորաց և յերկրաւորաց օրհնիս անճառելի
օրհնութեամբ, որ յամենայնի բարձրացեալդ ես և
փառաւորեալ յամենայն յարարածոց, և միշտ խը-

Եւ Փիլիպպոս ոչ հաւանէր բանիցն Մարիամայ և Յովհաննու,
այլ սպառնայր անհաւատիցն որք տանջէին զեա, և ասէր. Ի բաց
կացէք յինէն զի ոչ ևս անսամ, վասն զի կախեցին զիս գլխի-
վայր, և զԲարթոլոմէոս կապեալ պրկեցին, նաև ի Մարիամի
ձեռն արկեալ քարշեցին զնա մերկ, և անարժան բանս ասացին
զմօսնէ. ահա և դու նոյնպէս յանդիմանեցեր զնոսա բազում
բանիւք և ոչ անսացին: Յայնժամ Յովհաննէս ել ի քաղաքէն և
զնաց առանց ուրուք տեսանելոյ:

Եւ Փիլիպպոս սկսաւ ասել այսպէս. Հայր իմ, հայր մեծու-
թեան, յորդ անուանէ երկնչին ամենայն յաւիտեանք, որ ես
զօրութիւն յամենայնի. ճշմարիտ դատաւոր, օրհնեալդ յաւիտեան,
քո հրամանաւդ հաստատեցան երկինք և դողան ի քէն ի խոանու-
թիւնք և պետութիւնք. որ թագաւորդ ես պատուեալ, որդյ ա-
նունդ եհաս առ զաղանս անապատի և զաղաքեցին վասն քո,
լուր մեզ յառաջ քան զխնդրելն ի քէն և հայեաց ի մեզ յառաջ

նամես տեսչութեամբ զամենայն արարածս քո, և
 Հեղուս ողորմութեամբ քո զգթութիւնս քո յազգս
 մարդկոն, որք դառնան ի կամակոր մտաց՝ ի Հնա-
 զանդութիւն աւետարանին, և զսպասումբս բար-
 կութեամբ սպառնա: Եւ այժմ ցոյց զահաւոր զօրու-
 թիւնդ քո անաստուած բնակչաց քաղաքիս սյսորիկ,
 և ընկլի՝ զսոսա շարժմամբ ի խորս երկբի, որպէս
 դ՛հադան և զԱթիբոն՝ որք հակառակ կացին Մովսեսի,
 ոռնպէս և սոքս հա՛խառակ կացին ճշմարտութեանն,
 և կոչեն զանուն քո սուրբ ի վերայ օձից և իժից,
 և զմեզ՝ որք զքեզ Աստուած աւետարանեմք, տան-
 չեն յանխնայ:

Եւ անդէն վաղվաղակի լինէր շարժումն սաստիկ
 յոյժ, և պատահեցաւ երկիրն և եկուլ զիժն և զքուրմն
 և զիշխանն և զամբոխն անաստուածից . և ա-
 պրեալք լինէին ամենայն հաւատացեալքն և տունն
 Ստաքեայ և կին իշխանին Նիկանորայ եբրայեցի և
 կանայք հաւատացեալք մեկուսացեալք յարանց քը-
 սան և չորք, և քառասուն կոյսք որք ոչ գիտէին
 զարս, որք լուացեալք էին ջրով մկրտութեամբ ի
 սուրբ առաքելոցն: Եւ Փիլիպպոս և Բարթողոմէոս
 նոյնպէս կային ի կախաղանին և մնային տեսչու-
 թեանն Աստուծոյ:

քան զգառնալն առ քեզ, որ գիտես զխորհուրդս մեր, որ յամե-
 նայնիդ ես կատարեալ միտք. որ առաւել բարձրացեալդ ես փա-
 ոօք, որ աւեր զմեզ քեզէն՝ ամենեւին լոյս, որով լի են ամե-
 նայն տոհմք, որ Տէրդ ես տերանց, որ քեզէն արկանես առաջի
 զամենայն գթութիւնս քո անշափս: Բացցէ զբերան իւր ցանկ
 յաւիտենիս որ է խորիւրտ, և կորուսցէ զանաստուածս զայ-
 սոսիկ, որք ոչ կամեցան ընդունել զբանն ճշմարտութեան:

Եւ զայս առացեալ, վաղվաղակի պատահեցաւ երկիրն ամե-
 նայն յորում նստէր իշխանն, և ընկզմեցան իշխանն և իժն և
 ամենայն ամբոխն և քուրմքն, և մնաց տունն Ստաքեայ, և Նի-
 կանովբա կին իշխանին, և կանայք քսան և չորք որք մեկնեալ
 էին յարանց իւրեանց, և կոյսք քառասուն որք ոչ գիտէին զայր,
 նոքս միայն ոչ իշին ի խորսն, և եղեն շարժումնք մեծամեծք և
 անգործք:

Եւ երեւեալ փրկչին, ասէ ցփիլիպպոս. Ո՛վ ոք արկանէ ձեռն զմահով և Հայեսցի յետս, եթէ ուղղեալ իցէ ի նա ակօսն, որ լուծանէ զխիստ երկիրն. և կամ ո՛վ է որ սերմանէ յօտար երկիր, և զիւրն թողացուցանէ փշաքեր մեղկութեամբ. ո՛վ է որ այլոց լոյս ծագէ ի խաւարչտին տեղւոյ, և ինքն ի խաւարի մնայ և ի ստուերս մահու. կամ ո՛վ է որ արձակեալ քաջութեամբ Տեառն իւրոյ, և ինքն ի կապանս մնայ որպէս մահապարտ. ո՛վ ոք քարոզէ զխաղաղութիւն և զհաշտութիւն թողութեամբ, և ինքն նոյնպէս կայ մնայ. և կամ ո՛վ ոք է որ ի պատերազմի յորդորէ զզօրս, և համբերութիւն առ ձայնէ, և ինքն ոչ ժուժկալէ. ո՛վ ոք է որ զայլս ուսուցանէ անոխակալ և երկայնամիտ լինել, և ինքն այնպէս անպիտան մնայ. կամ ո՛վ ոք է որ յիւր տեառնէն իւրոց պարտուցն թողութիւն խնդրէ, և ընկերաց պարտուցն զպատուհասս. ո՛վ ոք ծառայ ոչ ելից զսպասաւորութիւն տեառն իւրոյ, և վարձուց ակն ունի ի տեառնէն. կամ ո՛վ ոք ընթանայ ի ստադիոնն, և ոչ առնու զբրաբիոնն. ո՛վ ոք ցանկայ արքայութեանն, և ոչ ըստ օրինին մարտիցէ. կամ ո՛վ ոք բաղձայ պսակացն, և ոչ օրինօք նահատակեսցի առ հանդէսն. ահա մերձ է արքայութիւնն և ուրա-

Եւ երեւեալ փրկչին, ասէ ցփիլիպպոս. Ո՛վ է որ եզ զձեռն ի վերայ արօրդ և գարձաւ յետս, միթէ ուղիղ եզ և կօսն. կամ ո՛վ է որ տայ զճրագ իւր այլում և ինքն ի խաւարի մնայ. և կամ ո՛վ է որ բնակէ յազր և զիւր բնակութիւնն թողու օտարաց. և կամ ո՛վ է որ դնէ զհանդերձս իւր և ինքն երթայ մերկ յաւուրս ձմեռայնոյ. ո՛վ ոչ ուրախ լինի յուրախութիւն ատելեաց իւրոց, զի վարձք իւր բազում են յերկինս. և կամ ո՛ր զիմուօր երթեալ ի պատերազմ անդէն և ել բարաքսպէս. կամ ո՛ր ծառայ ելից զսպասաւորութիւն տեառն իւրոյ և ոչ կոչեցաւ ի նշմանէ յընթրիսն, և կամ ո՛վ ընթանայ ի ստադիոն և ոչ առնու զբրաբիոնն. ո՛վ յառաջէ լուանայ զհանդերձս իւր և ոչ զգնեսու. Ո՛վ փիլիպպպէ հարսանիքն պատրաստ են և երանի՛ որ գտանի անդ սուրբ և պայծառ հանդերձիւք. Վանդի նա է որ առնու զպսակն յազթութեան ի գլուխ իւր. ահա զընթրիսն կազմեն, այլ երանելի է կոչեցեալն և պատրաստեալն ամենայնիւ, ի գալն

խութիւնն անսպառ. երանի որ գոտանիցին անդ սուրբ և ազատ յամենայն չարութենէ, զի առնուցուն զպսակն լուսոյ շնորհաց ի գլուխս իւրեանց, և վա-
յելեսցեն զանանց կեանսն՝ ուր ոչ գոն ցաւք և
հեծութիւնք և տառապանք:

Չայս ամենայն լուաւ փիլիպոս ի Տեառնէ, և
ասէ ցՏէր. Տէր, ոչ հրամայես անաստուածիցն
կորնչել, որք ոչ կամեցան զքեզ թագաւորել ի վե-
րայ իւրեանց. զի քարողեցաւ սուրբ անուն քո ի նո-
սա, և նոքա ոչ լուան. թոյլ տուր կոտորել զդոսա,
զի բարձրասցի և բարեբանեացի զօրութիւն աստուա-
ծութեանդ քո, զի խտացուցին զսիրտս իւրեանց
չերկնչել ի քէն, յորմէ դողան արարածք ամենայն՝
որ ինչ յերկինս ի վեր և որ ինչ յերկիր ի խոնարհ.
և դեք սարսին ի քումմէ զօրութենէդ, և սոքա
նանրացան ի խորհուրդս իւրեանց և ոչ կամեցան
դառնալ առ քեզ. խրատեսցես զսոսա բարկութեամբ
մահու, զի մնացեալքն երկիցեն ի յահեղ փառաց
քոց Տէր:

Յայնժամ ասէ ցնա Տէր. Վասն զի թողեր
զպատուիրանս իմ կալ հակառակ չարի, մնացես
միայն ի կախաղանիդ զքառասուն օր՝ ոչ եղեալ ի
տեղւոյ հանգստեան, փոխանակ զի ոչ լուար. և

առ այն որ կոչեացն զնա. շատ են հունձք ազարակի, այլ երա-
նելի է պսակն զօրաւոր. ահա շուշանն վայրենի ծաղկէ, և մշակ
այրի նախանձեալ է ի նմանէ:

Իբրեւ լուաւ փիլիպոս զբանս զպատուիկ ի փրկչէն, պա-
տախտնի ետ և ասէ ցնա. Եւ ընդէր ոչ հրամայես Տէր սատա-
կել զնոսա, որք ոչ կամեցան թագաւորել զքեզ ի վերայ իւ-
րեանց. քանզի գիտեմ եթէ ոչ ըստ արժանի քում անուանդ
քարողեցաւ անուն քո ամենայն աշխարհի: Քանզի իշխանութիւնդ
քո բարձր է քան զամենայն աստուածս, և վասն քո եկի ի քա-
ղաքս յայս, յորում ոչ ունէի ի մտի զալ, և զու առաքեցեր զիս
այսր քարազել զաստուածութիւնդ քո, զի յանդիմանեցից զմո-
լորութիւն կռոցն և զպիղծ զօրութեանդն. և իբրեւ մտաք այսր,
նայնժամայն դեքն փախեան յերեսաց մերոց՝ վասն անուանդ քո
սրբոյ: Վիշապք ցամաքեցան և օձք մերժեցան, և իազաղութիւն
եղև ամենայն բռնութեան զազանաց. և նոքա ոչ ընկալան

Բարթողովմէոս յայլ ազգս լինի քարոզ ինձ, և խաչի անդ վասն անուան իմոյ. և Մարիամ զմարմին իւր դիցէ թ ԅորդանան գետ անյայտ ի մարգկանէ:

Եւ յետ այսց բանից, դարձաւ Տէր և ձգեաց զձեռն իւր ի վերայ այնոցիկ՝ որք ընկղմեցան ի խորսն, և նշմարեցաւ խաչ մի լուսաւոր ի վերայ տեղւոյն այնորիկ, և ամենայն բազմութիւն մարգկանն ի վեր գային ի խորոցն, բայց միայն իշխանն և ի ժն և քուրմքն զոր պաշաէին, և Տէր աներևոյթ լինէր: Եւ ոչ ոք ետես զՏէր, բայց միայն Փիլիպպոս և Բարթողովմէոս և Նիկանորա և Ստաքեսայ. և լուեալ զոր ասացն, և տեսեալ զոքանչիւնն՝ օրհնէին զԱստուած ահիւ և դողութեամբ: Եւ բազմութեան մարգկանն ելեալք ի խորոցն աղաղակէին և ասէին. Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից՝ զոր քարոզեն սուրբ առաքեալքս, և մեծ է զօրութիւն նորա և չիք այլ Աստուած բայց ի նմանէ. այժմ հաւատամք յարարիչն ամենայնի, միայն ընկալցի զմեզ ըստ մեծի ողորմութեան իւրոյ ի ձեռն սպաշխարութեան, զի արժանի լիցուք լուսաւոր մկրտութեան, և ժառանգորդք եղեալ արքայութեանն՝ զոր քարոզեցին սուրբ առաքեալքն յառաջ քան զպատուհասն: Եւ տեսեալ դեռ ևս ի կախաղանի զսուրբ զառա-

զլղսն, վասն այնորիկ և ես խորհեցայ խնարհեցուցանել զնոսս ըստ անգամութեանն իւրեանց:

Ասէ ցնա Փրկիչն. վասն զի Թողեր զպատուիքանն իմ, ահա ըմբռնեացիս ի տանջանս մահու. և Բարթողովմէոս ունի վեճակ ի Լիկոնիս և խաչի անդ. և Մարիամի գնէ զմարմին իւր թ ԅորդանան գետ:

Եւ յետ բանիցս այսոցիկ դարձաւ Փրկիչն և ձգեաց զձեռն իւր, և նշմարեաց խաչ մեծ յօդս, որ հասանէր ի խոնարս մինչև ի խորս, և ունէր յինքեան աշտինան ըստ նմանութեան սանդղոց. և ամենայն բազմութիւն իջելոցն ի խորսն՝ ելին ի վեր ընդ սանդղակս լուսեղէն խաչին. և ոչ ոք ի նոցանէ քաց ի խորսն, բայց միայն իշխանն և ի ժն զոր պաշաէին. և յորժամ ելին ամբողջ քաղաքին, հպեցան և տեսին զՓիլիպպոս կախեալ նղմալէս գլխիվայր, և զԲարթողովմէոս յորժմ հնչեին, գոին և զՄարիամ զի ունէր զառաջին զօրինակն իւր: Եւ Փրկիչն ել յերկինս, և

քեալսն, ընթացան լուծանել զսուրբսն: Իսկ փիլիպպոս ոչ առնոյր յանձն լուծանել, և Տէր, ասէ, Հրամայեաց ինձ այսպէս կալ մնալ մինչև ի ժամանակս ինչ, փոխանակ չարի չար հատուցանել՝ զոր ցուցէք մեզ, և զփոխարէնս բնկալարուք. և Տէր ողորմեցաւ ձեզ, և ես բարկութեան Տեառն համբերից՝ զի մեղայ նմա, մինչև արասցէ ինձ այցելութիւն: Բայց Բարթողովմէոս լուծցի ի կապանաց և դուք ի միտ առէք զմեծամեծս Աստուծոյ ամենակալի: Եւ զԲարթողովմէոս լուծին ի տանջանացն. և փիլիպպոս եկաց մնաց նոյնպէս, և բազմութեանն անկեալ աղայէին զի լուիցէ և իջցէ ի կախաղանէն, և զոր ինչ սասացէ արասցեն: Եւ ասէ փիլիպպոս. Արքեղաւրք և ամենայն բնակիչք քաղաքիս, լուարուք ինձ մինչդեռ եմք ի կախաղանի տաս գլխիւայր. ծաներուք զԱստուած որ եցոյց զսքանչելիս իւր, և մեծ արար զառնել իւր ընդ մեզ. և եղիտք փրկեալք, վասն զի ողորմեցաւ մեզ և զթացաւ ի ձեզ. խրատելով խրատեաց զձեզ և ի մահ ոչ մատնեաց: Արդ փառաւորեցէք զարարիչն ձեր, և մերձեցարուք առ Տէր, և լուսաւորեցէ զձեզ վերստին ծննդեամբ հոգեւոր աւազանին: Քիտէք ամենեկեան՝ յորժամ եկաք ի քաղաքս յայս, ոչ ինչ առաք յովմէք ոսկի

ամբոխն աղաղակէին և ասէին. Մեծ է Աստուածն զոր քարոզեն սուրբ առաքեալքն ճշմարտութեամբ, մեծ է Աստուած որ առաքեաց զձեզ ի փրկութիւն մեզ, այժմ աղաշխարհմք վասն մեծ մալորութեանն յորում էաք յառաջ. ահա այժմ հաւատամք յորժամ տեսաք զքանչելիս: Եւ սմանք ի նոցանէ ընկեցին զինքանս յերկիր, և այլք խոնարհեցաւցին զգլուխս իւրեանց ի ծունկս. աղաղակէին ողորմութիւն զտանել յերկիր. և կէսն զմուսաւ ամէնին փախչել: Եւ մինչդեռ կայր փիլիպպոս կախեալ զբլխիւայր, ձգեաց զձեռն իւր և ասէ յնոսա. Արք քաղաքիս լուարուք ինձ, մինչդեռ եմ ի կախաղանիս, ուռարուք թէ որչափ են զօրութիւնն փրիտասի Աստուծոյ և սքանչելիքն զոր տեսէք. զի շարժամք մեծ եղև, և կարեաւ ամենայն քաղաքս ձեր. բայց միայն տունն Սաաքեայ ոչ կորեաւ և սչ եղև խռովութիւն նմա, քանզի հաւատաց յԱստուած ճշմարիտ և բնկալաւ զծառայոյ նաւ: Եւ սմանք ի նոցանէ ընթացան լուծանել զփիլիպպոս ի կա-

կամ արծաթ կամ այլ ինչ ստացուած մարմնաւոր. զի այսպէս պատուիրեաց մեզ Տէր առնել և ուսուցանել: Սրդ հաւատացէք յաւետարանն, և ծաներուք զճշմարիտն Աստուած, և եղիջիք ազատեալք յիշխանութիւնէ խաւարին: Վասն զի հաւատացաւ ի Տեառնէ ինձ քարոզել զաւետարանն արքայութեան երկնից, և վասն այսորիկ կամ կախեալ, և աստէն հանգիստ ստացաւ ի Տեառնէ. և մի տրտմիք զի այսպէս կախեալ կամ գլխիվայր, զի օրինակաւ առաջին մարգոյն՝ բերեալ լինիմ գլխիվայր ի բարձրութենէ ի խոնարհ, որ ոչ պահեցի զպատուիրանսն որպէս նայն: Եւ այսու օրինակաւ դարձեալ առնում զթողութիւն, և զխոստումն արքայութեանն երկնից ի ձեռն չարչարանացս որ երևին ձեզ, զի բազում նեղութեամբք պարտ է մեզ մտանել յարքայութիւնն երկնից: Եւ դուք նմանեալք մեզ, ծածկեալ խորհրդոյն՝ որ յայտնեցաւ մեզք առ ձեզ, զգուշացարուք առնել զամենայն և լուսով արդարութեամբ, հաւատովք և անարատութեամբ վարեալիք զկեանս ձեր և զցանկութիւն մի կատարէք: Մի չար փոխանակ չարի հատուցանէք, որպէս զիս տեսնէք, զի որով դատաստանաւ դատիմք, դատելոց եմք յարդար դատաւորէն Քրիստոսէ: Ուղղեցէք

խաղանէն, և նորա պատասխանեալ՝ առե ծնոսս. Արք եղբարք, որք լուսաւորեցայք Տերամբ, լուարուք ինձ. գիտէք դուք զի ոչ եկի ի քաղաքս յայս վաճառել ինչ աշխարհական, և ոչ եր գտն ըստ կամաց իմաց, այլ ըստ կամաց փրկչին մերոյ Աստուծոյ, որ փրկեաց զամենայն աշխարհս. նա առաքեաց զիս ի քաղաքս յայս, յորում կախեալ կամ ստորագրուի. քանզի վիճակեցաւ ինձ և լանել ի մարմնոյս ի քաղաքիս յայսմիկ. արդ մի տրտմիք զի կախեալ կամ գլխիվայր. քանզի ի կերպի նմառաջին մարգոյն որ անկաւ յետս գլխիվայր. այժմ ընում զբանն Աստուծոյ որ ասացաւ ձեզ խորհրդիւ. եթէ ոչ դարձուալիք զվերինն ի ներքին, այսինքն զներքինն ի վերին, և զձախն յաջ, և զաջն ի ձախ, և եթէ ոչ համարեալիք զանարգն իրրե զպատուական, և եթէ ոչ արաւիք զօրինակս զայս վամ արքայութեանն երկնից, ոչ կարէք մտանել ի նա. զայս օրինակ կալայ ես ըստ նմանութեան ի սկզբանէ եղեալ խորհրդոյն: Եւ արդ եղբարք իմ փառքէ ինձ ի ծածկեալ

գտիրտս ձեր լուսով երանելի արդարութեան որ կոչեացն զձեզ յիւր սքանչելի լոյսն և ի փառս անուան իւրոյ: Մի մոլորիք ի լուսոյ աստուածգիտութեանն, զի աղբիւր է ամենայն բարութեանց. արդդիք ի սիրտս ձեր զերկնաւոր փառսն և զերանուծութիւնն, և ծառայեցէք արդարութեամբ, զի ընկալլիք զբարի Հաստուցումն ի Քրիստոսէ: Զի վասն բազում մարդասիրութեան իւրոյ եկն փրկել զմեզաւորս, Հաւատումն որ ի Հայր և յՈրդի և ի սուրբ Հոգին վերստին ծննդեամբ սուրբ աւազանին. զի մարգացաւ վասն մեր Որդին Աստուծոյ և չարչարանօք խաչի և մահու և երեքօրեայ յարութեամբն փրկեաց զորդիս մարդկան յանիծիցն Ադամայ. և կոչէ բարձր բարոգութեամբ յիւր արքայութիւնն և ի փառսն. որք Հաւատան յամենասուրբ Երրորդութիւնն և որք Հաւատան սուրբ աւետարանին և դառնան յերկրպագութիւն միոյ աստուածութեանն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և մերժեն զինքեանս ի չար խորհրդոց և ի գործոց անօրէնութեան, ժառանգորդ առնէ իւր անսպառ բարեացն զոր պատրաստեաց նոցա: Իսկ որք ոչ կամեցան լսել սուրբ աւետարանին, այլ մոլորեցան ի հակառակորդէն, և կուրացան անմտութեամբ սիրաք նո-

օրինակիս յայս, քանզի փոխեսցի աշխարհս այս, և ամենայն հոգի որ ծնանի ի սմա, դառնայ զլիւիւսյր և դաւ ի մարմին, և զի մի ընկալցի յինքեան զերկնային զւոյսն, այլ լիցի ի մոռացման յամենայն ժամ. արդ գուք որ առէք և ունիք զերկնաւոր զփառսն, և զերանուծիւն ճշմարիտ լուսոյն, մի լինիք անհաւատք յայսմհետէ, այլ հաւատացէք ի տէր և Թողջիք միմեանց: Քանզի եր անուն իմ արգելումն ճշմարիտ առնին, զի բնաւ փոխաբէնս հասուցի աշխարհի որ տանջէինն զիս, և ետու զայլթաղաղութիւն յուղղութեան իմում, և նոյն ձեռք նոցա երթամ առ Տէրն. և արդ մի տրտմիք զի ելանեմ ի մարմնոյս, այլ մանաւանդ ուրախ լերուք, զի Թողում զբնակութիւնս վիշապին. զի տանջէ զամենայն ոգիս որ մեղանչեն ի նա: Եւ դարձեալ ասէ. Զեզ առեմ որ դարձարուք ի մեռելոց և ի դժոխոց, և ի խուզմանէ խորոց, զոր լուսեղէն խաչին եհան ի բարձունս վասն իւրոյ բարերարութեանն. նա Աստուած էր և վասն մեր մարդ եղև,

ցա, զի մի ծագեացէ ի նոսա լուսաւորութիւն աստուածգիտութեանն, պատրաստեաց նոցա զտանլանսն յաւիտենականս:

Եւ յորժամ կատարեաց փիլիպպոս զայս ամենայն զբանս իւր առ ժողովուրդսն, ասէ ցճարթողովմէս. Ով եղբայր իմ, որ կցորդ եղեր ինձ յամենայն նեղութիւնս իմ զու և Մարիամ, այլ որպէս Տէր եցոյց, ելք քո յաշխարհէս՝ անյայտ ի ձեռն վկայութեան ի Լիկոնիոն հրամայեցաւ, և Մարիամ ի Յորդանան գետ՝ հրաժարումն յաշխարհէս անյայտ յերկրէ: Եւ այժմ պատուիրեմ ձեզ, յետ իմոյ եւ լանելոյ յաշխարհէ, զիք զխաղաղութիւն ձեր ի քաղաքիս յայսմիկ ի վերայ հաւատացելոց, զոր Տէր զիւր խաղաղութիւնն եցոյց և յայտնի արար ի քաղցրութեան իւրում, ամենեցուն ցուցանել ըստ իւրում շնորհացն ի ճանապարհս արդարութեան. որք ի վարս աշխարհի և որք կուսութիւն խոստանան պահել, որպէս պարտ է հաճոյ լինել Աստուծոյ: Եւ ամենայն կուսանքս այսոքիկ, որք նուիրեցին զանձինս իւրեանց կուսութեամբ և սրբութեամբ կեալ, հպատակ կացցեն աղօթից և պահոց և զմիմեանս սիրելոյ. խոնարհք և երկիւղածք յԱստուծոյ, և մի մեկնել ի միմեանց, այլ պահել զմիաբանու-

անմահ էր և մահկանացու եղև վառն մեր, և մահուամբն իւրով յարոյց զմեռեալս. անմարմին էր և մարմնացաւ, զի յանդիմանեացի մարմին մեղացն. մէծ էր և եղև փոքր, զի ահեցուողէ զփոքունս և տանիցի ի մեծութիւն իւր. նա էր որ ունէր զամենայն քաղցրութիւնս և թքին ի նա՝ և համբեր, զի դարձուցէ զզառնացեալս ի քաղցրութիւն. արդ ճանաչեցէք զնա և մի թողուք. և նա տայ ձեզ զկեանսն յաւիտենից:

Եւ յորժամ կատարեաց զբանս զայս, ասէ ցնոսա դարձեալ. Լուծէք զճարթողիմէս. և նոցա լուեալ զայն, լուծին զնա վաղվազակի: Եւ ասէ ցնա փիլիպպոս. Ով ճարթողիմէս եղբայր իմ, գիտ՞ն գի Տէր առաքեաց զքեզ ընդ իս ի քաղաքս յայս և կըցորդ եղեր ընդ իս յամենայն վիշտս գու և Մարիամն, այլ որպէս գիտացի ի Տեառնէ, ելք քո յաշխարհէս հրամայեցաւ ի Լիկոնիս լինել, և Մարիամու ի Յորդանան գետ: Եւ այժմ պատուիրեմ քեզ, զի յետ իմոյ ելանելոյս, գիցէք զխաղաղութիւն

Թիւնն որ ի Տէր. և ի տես հիւանդաց և աղքատաց, և յայլ ինչ պէտս հոգևոր կարգաց, երկու երկու առաքեացին, մամթխածութեամբ զորդարեացին, և ընդ պատանիս ամենեկին մի խօսել, զի մի փորձեսցէ փորձիչն և լուծանէ զբարեկարգութեան և զբարեձեւութեան կրօնս, և զխոստումն լուսաւոր տալապատին, որ ուրախ առնէ փեսայն երկնաւոր. տմենայն համեստութեամբ և սրբութեամբ, օրինակ առեալ ինքեանց զվարս սրբոյն Մարիամու: Եւ զաշխարհականս խրատեցէք, զի զգաստութեամբ և արդարութեամբ կեցցեն յաշխարհիս և ունն կալցեն յուսոյն, որ արժանաւորացն ի Քրիստոսէ է պատրաստեալ, զի ոչ յայտ է երբ Տէր գոյցէ:

Եւ արդ, աղաչեմ զքեզ, եղբայր իմ, հանդերձ հաւատացեալ ժողովրդովքդ զոր Տէր փրկեաց, ողոթս արարէք վասն իմ՝ զի թողութիւն լիցի ինձ ի Տեառնէ, որ հոտուցի չար փոխանակ չարի, ըստ օրինացն և ոչ ըստ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ յաւանդել ինձ ի Տէր որ ետ զսա, զմարմինս իմ ի իշուցեալ ի կախաղանէս, թաղեցէք զիս յեկեղեցւոյն՝ զոր շինեցի յանուն Տեառն. և զպաշտօնն առ Աստուած անդադար կատարեցէք, և պատարագ զաւուրս քառասունս վասն փրկութեան հոգւոյ իմոյ և թողութիւն մեղացն զոր արարի:

Ճեր ի վերայ քաղաքիս այսորիկ, որպէս և Տէրն ետ զիւր խաղաղութիւնն: Լինին ի տան միում ամենայն կուսանքն, պահելով զամենայն օր, և մի մեկնեացէն ի միմեանց, և եթէ երթիցեն ի տես հիւանդաց՝ երկու երկու երթիցեն ամենայն խոսարհութեամբ. և ընդ պատանիս ամենեկին խօսք նոցա մի լինիցին, զի մի փորձեսցէ զնոսա սատանայ, քանզի այնպէս սողեցաւ օձն յԵւայ և նովաւ կործանումն եղև Ադամայ ի մահ. նոյնպէս և այժմ լիցի: Եւ զյանդգունն խրատեցէք ձերով պարկեշտ գնացիւքն, օրինակ ունելով զՄարիամի: Բայց աղաչեմ զձեզ եղբայրք իմ և քուրք ընտրեալք ի Տեառնէ, զի թողութիւն լիցի ինձ, զի մեղայ առ ի հատուցանել չար փոխանակ չարի: Եւ յաւանդելն իմում զհոգիս՝ այսպէս արարէք. ի իշուցէք զմարմինս իմ ի կախաղանէս առ տի ի թաղեցէք յեկեղեցւոյն զոր շինեցաք յանուն Տեառն, և զպաշտօնն առ Աստուած անդադար կատարեսցէք, և զպատարագն յաւուրս քառասունս վասն փրկութեան հոգւոյ իմոյ մատուցէք, ի թողութիւն մեղացն զոր արարի:

Այլ Տէրն մեր և Աստուած՝ որ կենդանացոյց զմեզ պատուական մարմնով և արեամբն զոր ետ մեզ ի¹ անէր և զօրանայր ըստ քարոզութեան առաքելոյն ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր. որում փառք յաւիտեանս ամէն:

Այլ Հայրն ամենակալ և Որդին միածին Յիսուս Քրիստոս, հանգերձ սուրբ Հոգւոյն, որ կենդանացոյց զմեզ և ողորմեցաւ մեզ, նոյն տնկեցեց և արմատացուցեց առ ի նա հաւատով, անեցուցեց և պողաբերս արասցէ զմեզ որպէս և ինքն կամեցի:

Եւ դարձեալ առ. Տէր տերանց զվաստակս իմ դու գիտես և հատո՛ ինձ զվարձս իմ, զի փառաւորեալ է անուն քո յաւիտեան. և ամենեցուն ասացեալ զամէնն:

Եւ առ. Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս քաւիչ իմ լեր և ընկալ զողի իմ. և նոյն ժամայն աւանդեաց զհոգին ի ձեռս Աստուծոյ: Եւ եղև ձայն յերկնից յետ քառասուն աւուրն կատարման արդոյն. Փիլիպպոս առաքելոյն պատկեցաւ անթառամ պսակաւն:

Եւ բանն Աստուծոյ անէր և բազմանայր շնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որում վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ, աթո՛մ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից:

1. Պակասիւն 12 տողք:

Վ Կ Ա Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ս Բ Բ Ո Յ Ա Թ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն Փ Ի Լ Ի Գ Գ Ո Ս Ի

ՈՐ Է ՄԻ ՅԵՐԿՈՏԱՍԱՆԻՑՆ

ԵՒ ՔԵՌՆ ԻՒՐՈՅ ՄԱՐԻԱՄՆԻ

ԵՒ ԲԱՐԹՈՂՈՄԵՆՈՍԻ ՈՐ ԷՐ ՅԵՒԹԱՆԱՍՆԻՑ ԱՆՏԻ¹

Յաւուրս ժամանակաց² ամպարիշտ արքային Տրայիանոսի, սուրբ առաքեալն³ գնաց⁴ ի Լիւդիա և յասիացւոց քաղաքս և ի գաւառս, և ուսուցանէր զաւետարանն ֆրիստոսի: Եւ երթեալ ի քաղաքն Յերապոլիս, եզիտ զոմն հաւատացեալ, որում անուն էր Ստաքէոս⁵: Եւ էին ի միասին Մարիամն⁶ քոյրն փիլիպպոսի և Բարթողոմէոս մի⁷ յեթանասնիցն և այլք յաշակերտաց⁸ իւրոց. ուսուցանէին զժողո-

1. Ա. և Գ. օր. Վկայաբանու-
րիւն փիլիպպոսի առաքելոյն
եւ Բարթողոմէոսի (Գ. օր.
եւ Մարիամն): Բ. օր. Վկա-
յաբանորիւն փիլիպպոսի եւ
Բարթողոմէոսի առաքելոցն
եւ Մարիամն:

2. Ա. Բ. և Գ. օր. ի ժամա-
նակս:

3. Ա. Բ. և Գ. օր. առաքեալն
ֆրիստոսի (Բ. և Գ. օր.
սուրբն) փիլիպպոս:

4. Ա. Բ. և Գ. օր. գնաց ի
սահմանս ասիացոց Յերա-
պոլիս քաղաք, եւ գտեալ
զոմն:

5. Ա. Բ. և Գ. օր. Եւստա-
քոս:

6. Ա. Բ. և Գ. օր. Մարիամ:

7. Ա. Բ. և Գ. օր. մի:

8. Ա. Բ. և Գ. օր. յաշակեր-
տացն փիլիպպոսի, քարո-
զէին (Ա. օր. գրէին) զաշե-
տարանն ֆրիստոսի եւ ու-
սուցանէին:

վուրդս ¹ քաղաքին որք պաշտէին զիժս ² և զքարքս և զօճս. և զբազումս դարձուցին ի Գրիստոս:

Եւ կինն բղելին Նիկանովրայ ի ժամանակաց ³ բազմաց անկեալ հիւանդութեամբ յանձնէ և յաչացն, որ ամենեւին կանգնել կամ թեսանել ⁴ ոչ կարէր: Եւ յորժամ լուաւ ⁵ վասն սուրբ առաքելոյն Փիլիպպոսի, բարձեալ ի ծառայից իւրոց ⁶ արժաթեղէն պատգարակաւք զայր առ նա. և հաւատացեալ ի Տէր մեր Յիսուս Գրիստոս և առժամայն ապաքինեալ ողջանայր ի ցաւոց իւրոց: Եւ լուեալ զայն առն նորա բղելին ⁷ և ընթացեալ երիւարաւն, բուռն եհար ի Նիկանովրա կինն իւր և զանեաց զնա ուժգին և ասէր. Ո՛ր կախարդ խաբեաց զքեզ և ողջացոյց աղանդօք ⁸ և կամի պոռնկել ⁹. Նախ զքեզ ապանից և ապա զկախարդսն ¹⁰. և հրամայեաց զօրականաց և հանին արտաքս զՓիլիպպոս և զԲարթողոմէոս և զՄարիամնի, և այնչափ գանեցին ¹¹ զնոսա մինչև ¹² ասել բազմաց եթէ մեռան: Եւ ¹³ կապեցին զոտս նոցա և քարշեցին ընդ մէջ քաղա-

1. Գ. որ. ժողովրդեանն որք մայրոքայ (Ա. և Բ. որ. մայրոքայ):

2. Ա. Բ. և Գ. որ. զիժն եւ զօճն. որոց քարոզութեամբն բազումք դարձան (Ա. որ. հաշտացիմ) ի Գրիստոս:

3. Ա. որ. բազում ժամանակս: Բ. և Գ. որ. ի բազում ժամանակաց:

4. Գ. որ. շունի կամ տեսանել:

5. Ա. Բ. և Գ. որ. զՓիլիպպոսի պոսի:

6. Ա. Բ. և Գ. որ. իւրոց գրեւաց (Ա. որ. եւ տարան) առ Փիլիպպոս, հաշտաց ի Գրիստոս եւ ողջացաւ:

7. Ա. Բ. և Գ. որ. բղելիմ այր իւր, կայաւ զՆիկանովրա (Բ. որ. եւ գանեալ ուժգին: Գ. որ. սաստիկ գանեաց զնա եւ ասէ):

8. Ա. Բ. և Գ. որ. շունին աղանդօք:

9. Ա. Բ. և Գ. որ. յաւելուն ընդ քեզ. արդ ես եմք:

10. Ա. Բ. և Գ. որ. զխախարդի գայն. եւ ետ հանել:

11. Ա. Բ. և Գ. որ. հարթի:

12. Բ. որ. մինչ զի կարծել քեմեաւ: Գ. ծր. մինչ զի ասել ոմանց քեմեաւ:

13. Ա. Բ. և Գ. որ. եւ ապա կապեցին պարան յոտս նոցա:

քին, մինչև ի դուռն մեհենին ¹. և արդելին ² զնոսա ի տաճարին ընդ քրմացն իւրեանց: Եւ յաղօթեալն նոցա՝ չարժեցաւ տաճարն և բազինք իժիցն ³ և օձիցն խախտեցան: Եւ ելեալ քրմացն պատմեցին բոլորին. և նորա հրամանն տուեալ՝ հանին զնոսա ի տաճարէն և մերկացուցին զերեսեանն ⁴. և Մարիամնի ամպով և միգով ծածկեցաւ, և ⁵ մարմինն ոչ երևէր մարդկան: Եւ զՓիլիպպոս կախեցին գլխովայր ընդ ծառով ⁶ մի ընդդէմ տաճարին, և զԲարթողոմէոս ⁷ ընդդէմ Փիլիպպոսի, և բեւեռեցին զձեռան ընդ դուռն տաճարին: Եւ տեսեալ զմիմեանս Փիլիպպոս և Բարթողոմէոս ժպտեցան, զի ոչ էին որպէս ի չարչարանս: Կամեցան ⁸ և զՄարիամնի կախել, և տեսին զնա ⁹ բոց վառեալ, թողին և փախեան:

Ասէ Փիլիպպոս ցԲարթողոմէոս. Աղաչեցուք զԱստուած ¹⁰ և առաքեսցէ հոգ յերկնից և այրեսցէ դոսսա ¹¹: Ասեն Բարթողոմէոս և Մարիամնի ¹². Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս պատուիրեաց ¹³ օրհնել զԹշնամիս և ոչ անիծանել, և ոչ հատուցանել չար փոխանակ ¹⁴ չարի. և ¹⁵ ինքն չարչարեցաւ և զանեցաւ և ապտակեցաւ և խաչեցաւ ¹⁶, և ոչ հատոյց չար ¹⁷. այլ

1. Ա. Բ. և Գ. օր. տաճարի	8. Ա. Բ. և Գ. օր. կամեին:
դիցն (Բ. և Գ. օր. իւրեանց):	9. Բ. և Գ. օր. յաւելուն իւր-
2. Ա. Բ. և Գ. օր. արկին (Ա. րեւ: Ա. օր. որպէս:	
օր. արկեալ) զնոսա ի տաճար	10. Ա. Բ. և Գ. օր. ցՏէր:
կոռցն:	11. Ա. Բ. և Գ. օր. զնոսա:
3. Ա. Բ. և Գ. օր. իժից եւ	12. Գ. օր. յաւելու ցՓիլիպպոս:
օձին (Գ. օր. խորտակեցան):	13. Գ. օր. պարգեւեցէ մեզ:
Եւ նսնեալ զնոսա....:	14. Ա. Բ. և Գ. օր. ընդ:
4. Ա. Բ. և Գ. օր. գերեջեանն:	15. Ա. Բ. և Գ. օր. ցի եւ: Ա.
5. Ա. Բ. և Գ. օր. որ ոչ եւ	օր. չունի եւ զանեցաւ...
րեւեցաւ մերկոշորիւն եւ, ւս:	խաչեցաւ:
6. Ա. Բ. և Գ. օր. զժառով:	16. Բ. և Գ. օր. յաւելուն եւ
7. Ա. Բ. և Գ. օր. բեւեռեցին	մեռաւ:
(Ա. օր. կախեցին) զՓայտէ:	17. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն
Եւ տեսեալ....:	փոխանակ չարի:

աղօթէր առ Հայր և ասէր. Հայր, թող սոցա զի ոչ գիտեն զինչ գործեն: Ասէ փրկիպոս. Թոյլ տուք ինձ, զի ոչ հանդուրժեմ¹ գոցա ի զխիղայր կախադանիս: Եւ սկսաւ անիծանել զժողովուրդն², երբայեցերէն, և ասէ. Բացցէ³ անդունդք զբերան իւր և կլցէ զանօրէն⁴ զժողովուրդս զայս⁵: Եւ յասել փրկիպոսի զբանն⁶, բացան անդունդք և⁷ ընկղմեաց զտաճարն յորում էին քուրմքն և բազինքն, և զքուրման և զբզեշխն և այլ բազումս անձինս եւթն հազարս: Եւ տեղին յորում էին սուրբ⁸ առաքեալքն և Ստաքէոս և Նիկանովրա և⁹ հաւատացեալքն¹⁰, և լուան ձայնս ողբոց յանդնդոց որ ասէին. Ողորմեա մեզ խաչեալ Աստուածդ փրկիպոսի, Յիսուս Քրիստոս երևեցիր¹¹ մեզ և օգնեա մեզ և հան զմեզ ի կենդանի սատակմանէս, և հաւատասցուք յանուն քո: Եւ¹² երևեցաւ Տէր փրկիպոսի և ասէ. Ով փրկիպէ, ո՛չ լուար ի պատուիրելն իմում, թէ մի հատուցանէք չար փոխանակ չարի, և դու այդչափ ոգիս¹³ կորուսեր անխնայարար: Ասէ փրկիպոս. Ընդէ՞ր բարկանաս ինձ Տէր, զի¹⁴ անիծեցի զթշնամիս քո, որ ոչ կա-

1. Ա. Բ. և Գ. օր. ժողովում:

2. Ա. և Գ. օր. զնոսա: Բ. օր. չունի:

3. Ա. Բ. և Գ. օր. բանայ (Գ. օր. բացցէ) երկիր:

4. Ա. Բ. և Գ. օր. չունին զանօրէն:

5. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն յանդունդս:

6. Բ. օր. չունի զբանն:

7. Ա. Բ. և Գ. օր. եւ եկուչ զտաճարն բազնօք եւ քըր-

մօքն, եւ զբզեշխն եւ այլ բազում (Բ. օր. եւ անիծես):

8. Ա. Բ. և Գ. օր. չունին սուրբ:

9. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն այլ:

10. Ա. Բ. և Գ. օր. մնացին, եւ ձայն ողբոց գայր յանդնդոց:

11. Ա. Բ. և Գ. օր. երևեցո զքրիստոս քո ի մեզ (Գ. օր. մեզ) եւ ողորմութեամբդ քով փրկեա զմեզ ի կենդանի սատակմանէս, զի հաւատամք:

12. Ա. Բ. և Գ. օր. Յայնժամ:

13. Գ. օր. զայնչափ ժողովուրդն:

14. Ա. Բ. և Գ. օր. զի բռնաւորեաց իմոց անիծեցի, զի ոչ ընկալան զբանս իմ եւ ոչ հաւատացին:

մեցան քեզ թագաւորել ի վերայ իւրեանց, և ոչ ընկալան զքարոզութիւն բանից իմոց և հաւատացին յանուն քո: Ասէ Տէր. Վասն զի¹ ոչ պահեցիր զպատուիրանս իմ և անիծեցեր զթշնամիս² քո, արդ յետ կատարման քո, արգելցիս արտաքոյ հանգըստեան³ արդարոց, ոչ եղեալ ի տեղով հանգստեան, և յետ քառասուն աւուր ի հանգստեան եղիցիս ի չարչարանաց այտի. և Բարթողոմէոս երթիցէ ի Լիկոնիայ և անդ խաչեսցի, իսկ Մարիամնի մարմինն թաղեսցի ի Յորդանան գետ:

Եւ⁴ արար Տէր ձեռօք իւրովք զնշան խաչին ի վերայ երկրի, և բացան սնդուներք, և ձայնեաց. Ելէք ամենեքեան զկնի⁵ լուսաւոր⁶ խաչիդ որ էլ առ ձեզ. քանզի⁷ առաքեալն փիլիպպոս զթացաւ առ ձեզ: Եւ ելին ամենայն բազմութիւնքն յանդընդոց⁸, և մնաց միայն ի դժոխս բղեսալին և բագինքն⁹: Եւ յորժամ¹⁰ ելին ի լոյս, տեսին զփիլիպպոս կախեալ զլիւպայր և զԲարթողոմէոս բեւեռեալ¹¹, և¹² զնացին իջուցանել զփիլիպպոս և ոչ

1. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն
դու:	5. Ա. Բ. և Գ. օր. զհետ:
2. Ա. Բ. և Գ. օր. քնամեաց
քոց:	6. Բ. օր. յուսեղեն:
3. Ա. Բ. և Գ. օր. դրախտին
քառասուն օր, հրակիզեալ ի
հրեղեն դասուցն, եւ ապա
բացցի քեզ դուռն փառաց
եւ մտցես ի դրախտն կե-
նաց. եւ Բարթողոմէոս:	8. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն
անտի:
4. Ա. Բ. և Գ. օր. եւ տեսաւ
նազրեաց Տէր ձեռօքն իւ-
րովք եւ խաչակէքեաց զեր-
կիր, եւ առժամայն բացան
անդունդք, եւ Տէր ժայնեաց
եւ ասաց:	9. Բ. օր. յաւելու իմին եւ
օմին: Գ. օր. իմիցն եւ քար-
բիցն եւ օմիցն:
	10. Ա. Բ. և Գ. օր. որք:
	11. Ա. օր. յաւելու զփայտի:
Բ. և Գ. օր. ի փայտի:
	12. Ա. Բ. և Գ. օր. եւ չմե-
ցին զի իջուցեն:

ես նոցա թոյլ ¹, զի անդ կատարեսցի. և կոծեցան ժողովուրդքն կոծ մեծ:

Տեսին և զՄարիամնի և զՍտաքէոս և զամենայն հաւատացեալսն շուրջ զՓիլիպպոսի, և աղաղակէին ². Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից ³, զոր քարոզեն արքս ⁴ այսոքիկ. նշմարտութեամբ մի է Աստուած որ առաքեաց զդոսա վասն մերոյ փրկութեան. զղնանամբ ընդ մեծ ⁵ մոլորութիւնն մեր. այժմ ⁶ հաւատամբ զոր տեսաք ⁷ մեծ ոքանչելիս, որ եհան զմեզ յանդնդոց ⁸: Եւ ⁹ անկան ամենեքեան և երկիրպագին Փիլիպպոսի, և ¹⁰ երկնչէին թէ մի երբեք այլ ինչ չար արասցեն նոցա:

Եւ Փիլիպպոս ի կախաղանէն ¹¹ ասէ. Ես վասն ձեր քառասուն օր արտաքոյ ¹² հանգստեան եղէ, և արար առ ձեզ Քրիստոս ողորմութիւն, և եհան ի խաւարէ ի լոյս, և ¹³ այլ բազում վարդապետութեամբ ուսոյց նոցա և հաստատեաց ի հաւատան

1. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն

այլ ասաց, քի աստ կատարեցայց հրամանաւ Տեսած իւմոյ Յիսուսի Քրիստոսի (Բ. և Գ. օր. արարի եւ վարդապետի): Յայնժամ կոծեցան կոծ մեծ ամենայն ժողովուրդն ի վերայ Փիլիպպոսի առաքելոյն (Ա. օր. զՓիլիպպոս), որ էր գլխավար ի կախաղանին, եւ ոյ ետ թոյլ իյուցանել զեա ի վայր (Ա. օր. չունի եւ ոյ. ի վայր):

2. Ա. Բ և Գ. օր. ազգակենցիկն ասելով:

3. Բն. յաւելու քրիստոնէից:

4. Ա. Բ և Գ. օր. սոքա նշմարտապես:

5. Ա. օր. չունի մեծ:

6. Ա. Բ և Գ. օր. հաշտաւցաք (Բ և Գ. օր. եւ հաշտաւանք):

7. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն այօք մերովք զմեծ:

8. Պակասի ի Բն. գոհմամք զնորմաց նորա:

9. Ա. Բ և Գ. օր. Յայնժամ:

10. Ա. Բ և Գ. օր. վասն զի երկնչէին զի մի (Ա. օր. այլ) ինչ չար արասցէ եւս:

11. Բն. յաւելու ի կախաղանին:

12. Ա. Բ և Գ. օր. արգելայարտաքոյ դրախտին:

13. Բն. յաւելու եւ այլ . . . Քրիստոսի:

Քրիստոսի. և հրամայեաց և լուծին զԲարթողովէսս ի կապանացն և ի բեւեռացն¹:

Եւ ասէ՛ Փիլիպպոս². Եղբայր Բարթողովէէ, Թաղեալ զիս ի տեղւոջս յայսմիկ³, և մի՛ կաաւովք պատեր զիս⁴. և գրեալ զպատմութիւնս ի քարտիտի և այնու պատեալ զմարմին իմ, և պնդեալ պրտուով⁵ և շինեալ ի տեղւոջս⁶ եկեղեցի. և պատուիրեալ ժողովրդեանդ զի ծառայեացեն Նիկանովրայ մինչև ցմահ իւր. և Սաաքիոս ձեռնադրեացի եպիսկոպոս. և քառասուն օր վասն իմ աղօթս⁷ արարէք, մինչև բացցի ինձ դուռն արքայութեանն. և աղօթեաց առ Աստուած ի բազում ժամս⁸: Եւ ի կատարել եւթն աւուրն ի կախազանին գլխիվայր, աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած, ի նոյնմբերի ամսեանն⁹ ի ԺԳ: Եւ¹⁰ Բարթողովէոս և Մարիամնի իջուցին զառաքեալն Քրիստոսի¹¹ Փիլիպպոս և Թաղեցին ի նոյն տեղւոջ¹² որպէս և հրամայեաց¹³: Եւ բուսաւ բարունակ¹⁴ և երեր¹⁵ պտուղ: Եւ¹⁶ զքառասուն օր ուխտ

1. Բն. յաւելու եւ ի բեւեռացն:

2. Ա. Բ և Վ. օր. ցնարբոյ դոմես. Եղբայր բաղեալ:

3. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս յայս:

4. Պափասէր ի Բն. մի՛ . . . պատեր զիս. եղաք ըստ Ա. Բ և Գ. օր:

5. Ա. Բ և Վ. օր. յաւելուն և բազում:

6. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս յայս եկեղեցի յառնե իմ, եւ զԵռասաքեոս (Ա և Բ. օր. զՍաաքեոս) ձեռնադրեալ եւ պիսկոպոս, եւ զՆիկանովր կիճն իշխանիմ՝ ալա՛ սարկաւազուռնի, եւ պատուիրեալ

ժողովրդեանդ զի ծառայեցեն Նիկանովրայ եւ քառասուն:

7. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ պատարագս: Գ. օր. պաղտատես:

8. Ա. Բ և Գ. օր. յերկար:

9. Բն. յաւելու ամսեանն:

10. Ա. Բ և Գ. օր. իսկ:

11. Բն. յաւելու Քրիստոսի:

12. Ա. Բ և Գ. օր. տեղիճ:

13. Պափասի ի Բն. եղաք:

14. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն ի վերայ գերեզմանի ճորս:

15. Ա. Բ և Գ. օր. բերեր:

16. Ա. Բ և Գ. օր. եւ կատարեցին ի վերայ ճորս զփրկական պատարագն ուխտիս մեծաւ եւ ճորսիք զառնարս

ետ նոցա թոյլ ¹, զի անդ կաատրեսցի. և կոծեցան ժողովուրդքն կոծ մեծ:

Տեսին և զՄարիամնի և զՍտաքէոս և զամենայն հաւատացեալսն շուրջ զՓիլիպպոսի, և աղաղակէին ². Միժ է Աստուածն քրիստոնէից ³, զոր քարոզեն արքս ⁴ այսոքիկ. ճշմարտութեամբ մի է Աստուած որ առաքեաց զդոսա վասն մերոյ փրկութեան. զղինամբ ընդ մեծ ⁵ մոլորութիւնն մեր. այժմ ⁶ հաւատամբ զոր տեսաք ⁷ մեծ ոքանչելիս, որ եհան զմեզ յանդնդոց ⁸: Եւ ⁹ անկան ամենեքեան և երկիրպագին Փիլիպպոսի, և ¹⁰ երկնչէին թէ մի երբեք այլ ինչ չար արասցեն նոցա:

Եւ Փիլիպպոս ի կախաղանէն ¹¹ ասէ. Ես վասն ձեր քառահուն օր արտաքոյ ¹² հանգստեան եղէ, և արար առ ձեզ Քրիստոս ողորմութիւն, և եհան ի խաւարէ ի լոյս, և ¹³ այլ բազում վարդապետութեամբ ուսոյց նոցա և հաստատեաց ի հաւատսն

1. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն այլ ասաց, քի աստ կատարեցայց հրամանաւ Տեառն իւմոյ Յիսուսի Քրիստոսի (Բ. և Գ. օր. արարի եւ վարդապետի): Յայնժամ կոծեցան կոծ մեծ ամենայն ժողովուրդն ի վերայ Փիլիպպոսի առաքելոյն (Ա. օր. զՓիլիպպոս), որ էր գլխավար ի կախաղանին, եւ ոչ ետրոյ իյուցանէ զեա ի վարդ (Ա. օր. չունի եւ ոչ. ի վարդ):
2. Ա. Բ և Գ. օր. ազգակեցիկն տակով:
3. Բն. յաւելու քրիստոնէից:
4. Ա. Բ և Գ. օր. սոքա ճշմարտապէս:
5. Ա. օր. չունի մեծ:
6. Ա. Բ և Գ. օր. հաւատացաք (Բ և Գ. օր. եւ հաւատամք):
7. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն այսք մերովք զմեծ:
8. Պակասի ի Բն. գոհանաք զչեռնաց ետրա:
9. Ա. Բ և Գ. օր. Յայնժամ:
10. Ա. Բ և Գ. օր. վասն զի երկնչէին զի մի (Ա. օր. այլ) ինչ չար արասցէ ետրա:
11. Բն. յաւելու ի կախաղանին:
12. Ա. Բ և Գ. օր. արգելայարտաքոյ դրախտին:
13. Բն. յաւելու եւ այլ . . . Քրիստոսի:

Քրիստոսի. և Հրամայեաց և լուծին զԲարթողովէսս
ի կապանացն և ի բեւեռացն¹:

Եւ ասէ Փիլիպպոս². Եղբայր Բարթողովէէ,
Թաղեալ զիս ի տեղւոջս յայսմիկ³, և մի՞ կաաւովք
պատեալ զիս⁴. և զրեա զպատմութիւնս ի քարտիսի և
այնու պատեալ զմարմին իմ, և պնդեալ պրտուով⁵
և շինեալ ի տեղւոջս⁶ եկեղեցի. և պատուիրեալ ժո-
ղովրդեանդ զի ծառայեցեն Նիկանովրայ մինչև
ցմահ իւր. և Սաաքիոս ձեռնադրեցի եպիսկոպոս.
և քառասունն օր վասն իմ աղօթս⁷: արարէք, մինչև
բացցի ինձ դուռն արքայութեանն. և աղօթեաց առ
Աստուած ի բազում ժամս⁸: Եւ ի կատարել եւթն
աւուր ի կախազանին զլիսիվայր, աւանդեաց զհո-
գին իւր առ Աստուած, ի նոյեմբերի ամսեանն⁹ ի ՓԳ:
Եւ¹⁰ Բարթողովէոս և Մարիամնի իջուցին զառա-
քեալն Քրիստոսի¹¹ Փիլիպպոս և Թաղեցին ի նոյն
տեղւոյն¹² որպէս և Հրամայեաց¹³: Եւ բուսաւ բա-
րունակ¹⁴ և երեք¹⁵ պտուղ: Եւ¹⁶ զքառասունն օր ուխտ

1. Բն. յաւելու եւ ի բեւե-
ռացն:

2. Ա. Բ և Վ. օր. ցֆարբո-
ղովէոս. Եղբայր բաղեալ:

3. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս
յայս:

4. Պափասեք ի Բն. մի՛ . . .
պատեալ զիս. եղաք ըստ Ա.
Բ և Գ. օր:

5. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
և բաղեալ:

6. Ա. Բ և Գ. օր. ի տեղիս
յայս եկեղեցի յանուն իմ, եւ
զԵւստաքեոս (Ա և Բ. օր. զՍտաքեոս)
մեռնադրեալ եւ զՆիկանովր
կիկն իշխանի՛ն՝ արա՛ սարկա-
ռափունի, եւ պատուիրեալ

ժողովրդեանց զի ծառայեա-
ցեն Նիկանովրայ եւ քառա-
սուն:

7. Ա և Բ. օր. յաւելուն եւ պա-
տարագս: Գ. օր. պաղատես:

8. Ա. Բ և Գ. օր. յերեք:

9. Բն. յաւելու ամսեանն:

10. Ա. Բ և Գ. օր. իսկ:

11. Բն. յաւելու Քրիստոսի:

12. Ա. Բ և Գ. օր. տեղին:

13. Պափասեք ի Բն. եոցս:

14. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
ի վերայ գերեզմանի եոցս:

15. Ա. Բ և Գ. օր. բերեք:

16. Ա. Բ և Գ. օր. եւ կատա-
րեցին ի վերայ եոցս զգրկա-
կան պատարագն ուխտիս մե-
ծաւ եւ եռէկոց զաւուրս

կատարեցին ի վերայ գերեզմանին ըստ հրամանի առաքելոյն. և ձայն եղև յերկնից, եթէ Փիլիպպոս առաքեալն պսակեցաւ անթառամ պսակաւք¹, և հաւատաց ամենայն քաղաքն Յերապաւլիս ի Քրիստոս: Եւ հրամայեաց² Բարթողոմէոս Ստափեայ եւ պիսկոպոսին և մկրտեաց զամենեսեան³: Եւ⁴ յետ կատարելոյ քառասուն աւուրն, երևեցաւ Տէր Բարթողոմէոսի և Մարիամնի և ասէ⁵. Բացաւ զուռն արքայութեանն և եմուտ Փիլիպպոս. երթի՛լիք⁶ և զուք ի հանգիստ ձեր: Եւ թողին ի քաղաքին ՂՍտափէոս և գնիկանովրայ յեկեղեցին, և ելեալ անտի գնացին Բարթողոմէոս ի Լիկանայ և Մարիամնի ի Յորդանան գետ⁷, և անդ⁸ կատարեցան ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտիանս. ամէն:

քառասուն. եւ ի կատարման քառասուն աւուրն, ձայն եւ զեւ յերկնից որ ասէր. Ասաքեալն Փիլիպպոս:

1. Ա. Բ. և Գ. օր. պսակաւն, եւ եմուտ ի դրախտն յուսոյ. եւ զայս յուշեալ փառս ետուն Աստուծոյ եւ հաւատացին...

2. Պաղատի ի Բն. առաքեալն:

3. Ա. Բ. և Գ. օր. գնում:

4. Ա. Բ. և Գ. օր. Եւ ասպարեւեալ փրիստոս Բարթոլոմէոս:

5. Պաղատի ի Բն. զնոսա:

6. Ա. Բ. և Գ. օր. գնացէք (Բ. և Գ. օր. երթալիք) դուք ի տեղիս ձեր. եւ եղաք գուհեալ զԱստուծոյ, երկիրպագին Տեառն եւ ելեալ անտի գնացին. Բարթողոմէոս ի Լիկանայ...

7. Պաղատի ի Բն. ըստ հրամանաց Տեառն մերոյ Յիսուսի փրիստոսի: Ա. օր. հրամանի:

8. Բն. յաւելու եւ անց կատարեցան ի փրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր:

Կ Ա Ն Ո Ն Ք

Փ Ի Լ Ի Պ Պ Ո Ս Ի ¹ Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն

Յաղագս քառասունս առնելոյ՝ տեառն Փիլիպպոսի հրամայեալ է ունել քառասունս, զոր կարգեաց հրամանօք ² նորա Յովհաննէս աւետարանիչ՝ մօր Տեառն բարեխօսել ³ նմա, նախառաջին ⁴ յաղագս ինքեան թողութեան, որ զանհաւատ ⁵ քաղաքն կործանեաց Փիլիպպոս, և յանդիմանեցաւ ի Տեառնէ վասն բարկացողութեանն, և ⁶ ի նմանէ ընկալան մանկունք եկեղեցւոյ:

Երիցս ⁷ անգամ արժան է, և աւելի ոչ հրամայեմք: Բայց զսահմանեալ աղօթսն՝ անխափան կատարեսցէ մատուցողն, և ի մէջ կանոնացն կարդացմունք առաքելականք ⁸ և մարգարէականք ⁹, և խունկ ¹⁰ արկանել, և յամենայն աւուր սպասաւ ¹¹ առնել եկեղեցւոյն, և յամենայն տասնեակս զիշերասպաշտօն առնել և սաղմոսել ¹² անդ ձայնիւ:

Իսկ ¹³ զքառասունս հրամայեաց ունել զաւուրս քառասուն և ութ՝ վասն թողութեան մեղաց կեն:

1. Բ. Գ. և Զ. օր. Տեառն	8. Գ. օր. շունի առաքելա-
Փիլիպպոսի:	կանք:
2. Բ. Գ. Գ. և Զ. օր. հրամանաւ:	9. Ա. և Ե. օր. շունին եւ մար-
3. Գ. օր. բարեխօսեալ:	գարեականք:
4. Ա. օր. նայ առաջին:	10. Ա. և Ե. օր. եւ խոռնկս ար-
5. Բ. Գ. և Զ. օր. զանհաւատ:	կանել ի մէջ կանոնացն:
6. Բ. Գ. Գ. և Ե. օր. յեռայ	11. Բ. Գ. Գ. և Զ. օր. սպաս:
կարգեն զյետին մասնս զկը-	12. Ա. և Ե. օր. սաղմոսել ըն-
նի բանիցն սաղմոսել ըն-	ծայիւք:
ծայիւք, կամ ձայնիւ:	13. Բ. և Զ. օր. Եւ հրամայեաց
7. Բ. Գ. Գ. և Զ. օր. երիս	առնել զքառասունսն:
միանգամ արժան է եւ այլ ոչ:	

դանեաց և մեռելոց, ըստ քառասուն և ութ քաղաքաց Զեհուայ, որովք սպրէին մահապարաքն ¹ ի նոսա ապաստանեալք: Իսկ զհասն ² հրամայեալ է քառասուն և ութ երկդրամեան տալ յեկեղեցին, ըստ կատարման ³ աւուրցն խորհրդոց, զոր յանդրանկացն պահանջէր Աստուած՝ տալ քահանայական ազգին ղետացւոցն. զոր իւր անուանեաց փոխանակ Եգիպտացւոցն անդրանկաց կործանելոց. զի սակաւաւորք ⁴ էին: Իսկ եթէ յաղագս աղքատութեան պակասիցէ քան զքառասուն և ութ երկդրամեան՝ հաւանութեամբ քահանային արժան է:

Քանզի ⁵ մեծ հնարաւոր է ուխտս այս առ մեռեալս և առ կենդանիս. քանզի այսպէս հաւատայ եկեղեցի Աստուծոյ՝ թէ յանդունդս տարտաւորոսաց լինիցի գրաւեալ ոգին, և տասն կնքով կընքեալ իցէ, զի մի սք կարասցէ յիշատակել առաջի Աստուծոյ ի փրկութիւն: Բայց որք սրբութեամբ և աղօթիւք կատարեն զուխտս զայս՝ կարեն փրկել զմեռեալսն՝ և կարեն խզել զտաան կնիքս Աստուծով, զներքին զժոխոցն ի վեր յերկինս թռուցանէ զհոգին, եթէ ի հաւատս միայն իցէ վախճանեալն, և ոչ յանաստուածութեան և ի հայհոյութեան: Վասն որոյ և ամենայն գունդք հրեշտակաց բազմութեան՝ այսպիսի անուշահոտ ցանկութեանց վարդազոյն աւրեանն Քրիստոսի սուրբ զենմանն զոռթ տուեալ ի վերուստ խոստափելով անդ հասանեն ի սպասուորութիւն: Եւ լինի յայնմ աւուր տուն պատարագին՝ տուն Աստուծոյ և բնակութիւն հրեշտակաց ⁶:

1. Բ և Զ. օր. եանապետքն ի
նոսա (Գ և Դ. օր. ևս) ա.	3. Բ. օր. զսահման:
պաշինեալք:	4. Ա. Գ և Դ. օր. սակաւ ա.
սուրք:
2. Գ. օր. եւ հրամայեալ է
զմացն քառասուն եւ ութ եր.	5. Բ. Գ. Դ և Զ. օր. չունին
զպս հատուած:
կորոյ ամին տալ յեկեղեցին	6. Ե. օր. յաւելու եւ Քրիս.
տոսի փառք ամեն:

ԳԼՈՒԽ Ը

ա. Կին եթէ ամուլ դիպեացի անգիտարար ա՝ մուսնանալով, անմեղք են, մի որոշեացին ի միմեանց²։ Իսկ զոր այլոց արանց փորձեալ իցեն³, և յետոյ այլք առնուցուն զկանայս անպտուղս, նոքա են ըստ նմանութեան քաղից և խողից՝ որք զվայրանալն⁴ կամիցին, պարտապան⁵ եղիցին Աստուծոյ, նոցա⁶ զսրուագիտացն դատաստանն դիցեն ի վերայ. եօթն ամ արտաքոյ եկեղեցւոյ ապաշխարեացեն, տասն⁷ ամ յեկեղեցի մտցէ և ելցէ ընդ ապաշխարողս և ապա հաղորդեացի օրինաց։

բ. Նուն եթէ փոխանակեացի ընդ⁸ ոչխարի, մի պատարագեացի ոչխարն, զի⁹ զինք չան են։

գ. Էշ Թէ փոխանակեացի ընդ ոչխարի¹⁰ կամ ընդ արծաթոյ, պատարագեացի ոչխարն՝ զի սրբեցաւ ի վերայ նստելով Տեառն, բայց ինքն¹¹ ոչ ուտիցի¹²։

1. Յետագայ կանսնքս որպէս և ցանկն պակասին յԱ և Ե. օր.։ Բ և Զ. օր. յաւեւ լուն փոխպոսի։ Գ. օր. Իմեռն։	6. Գ և Դ. օր. եռքա... ընկալցին։
2. Գ. օր. չունի ի միմեանց։	7. Դ. օր. Ի տառն ամ մտցէ եւ ելցէ։
3. Գ և Դ. օր. իցէ... առնուռն։	8. Գ և Դ. օր. չունին ընդ։
4. Բ և Զ. օր. զվերանալ։ Գ. օր. զվարանալ։	9. Դ. օր. չունի զյետին հաւտուածգ։
5. Գ և Դ. օր. պարտական։	10. Գ. օր. եւ քէ էլ... ոչխաւաց կամ արծաթոյ։
	11. Գ. օր. ոչ ուտիցի էր։
	12. Բ. օր. ոչ ուտի։ Զ. օր. ոչ ուտուի։

դ. իսկ ¹ որ զենուն գնա՝ և զվերարկու նորա վաճառեսցեն՝ որոշեսցին յեկեղեցւոյ. և որ զանմաքուրսն ի զազանաց և յանասնոց ² ղենցեն, և զվերարկուս նոցա վաճառեսցեն հեթանոսաց և զարծաթն կերիցեն, այնպէս է՝ որպէս թէ ³ չուն ոք կերիցէ. նոքա որոշեսցին յեկեղեցւոյ, զի հեթանոսական սովորութիւն է:

ե. Որսորդք որ զմաքուր անասունս որսայցեն, և վիրաւորեալ և առանց զենման ուտիցեն, նոքա որոշեսցին ⁴. ապա թէ զվերարկուն հանցեն, կամ թէ լոկ մերձեսցին ի մեռեալ մարմինսն, զի և այս հեթանոսական սովորութեան ⁵ չարիք են:

զ. Կանանց որ ըստ ամսական սահմանաց լինիցին ըստ ապականածութեան ⁶ արեանն, այրն մի մերձեսցի ի նա ամուսնանալով. ապա թէ մերձեսցի, նզովեալ եղիցի:

է. Կանանց եթէ նոյն ժորումն լինիցի ախտակրական ⁷, և խափանէ զայգոյն և զերեկոյին աղօթսն մերձ կալով յեկեղեցին, արհամարհեաց նա զմկրտութեան ջրովն, նզովեալ եղիցի ⁸:

ը. Եւ ամենայն այր կամ կին կամ մանկունք դատարկացեալք ի գործոց ⁹, և յայգուն և երիկունն խափանեսցեն զաղօթսն՝ ոչ ժամանելով յեկեղեցի՝ ունկն ղենելով սահմանական կարգաց, նզովեալ եղիցի:

1. Բ և Զ. օր. իսկ որ զվերարկուն հանեն եւ զենուն զիւրք եւ վաճառեն զմորք:

2. Բ. օր. անսորք անասնոց... եւ զմորք վաճառեսցեն:

3. Գ. օր. որպէս զի չուն ուտիցեն:

4. Բ. Գ և Զ. օր. որոշեսցին եկեղեցոյ:

5. Զ. օր. սովորեալ: Բ. օր. չունի:

6. Գ. օր. ապականի ժենդութեան:

7. Գ. օր. եւ ախտակրական արեան:

8. Գ և Դ. օր. նզովեալ է:

9. Դ. օր. ի գործոյն յեկեղեցին ունկն ղենելով այլ ոչ մտանելով յեկեղեցին եւ սահմանական կարգաց ունկն դրենելով:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԲԱՐԴՈՂՈՄԷՆՈՍԻ ¹

Գլխաւորք սրբոց առաքելոցն՝ ² երկոտասան աշակերտքն, վիճակեցան յազգս ազգս՝ ³ յիջանելն ի նոսա Հոգւոյն սրբոյ ի վերնատանն, երկնագործել ⁴ տարբերութեամբ լեզուացն Հրեղինաց ի ձայն ⁵ Հոգւոյ. և ընկալան ձեռնադրութիւն ⁶ երիցութեան, առեալ իշխանութիւն զմեղս թողուլ ⁷ և ունել, և առնել նշանս և արուեստս ⁸. և շնորհել լուծումն ախտից, և բարձումն ցաւոց ⁹, և Հալածումն սատանայի, և քակտումն ի մեղաց և ազատութիւն ի ծառայութենէ ապականութեան՝ յազատութիւն փառաց որդւոյն Աստուծոյ, և գնալ ի պատուիրանս ¹⁰

1. Ա. օր. վկայաբանութիւն սրբոյն Բարբողոմէոսի առաքելոյն: Բ. օր. Պատմութիւն Բարբողիմէոսի առաքելոյն եւ վկայութիւն կատարման եւրոպայէրոսականիցն: Գ. օր. Պատմութիւն վասն քարոզութեան եւ պատմութեան սուրբ առաքելոյն Բարբողոմէոսի: 2. Ա. օր. յաւելու ընտրեալ: Բ. օր. գլխաւորք սրբոց ընտրեալ երկոտասան: Դ. օր. գլխաւորք սուրբ առաքելոցն ընտրեալ:	3. Ա. և Գ. օր. յազգս: Բ. օր. յազգս ազգաց: 4. Բ. և Գ. օր. երկնագործեալ: 5. Ա. օր. ի ձայն երեղինաց հոգւոց: 6. Ա. Բ. և Գ. օր. զձեռնադրութիւն: 7. Ա. և Գ. օր. թողուլ զմեղս: 8. Բ. օր. արուեստս եւ երշանս: 9. Ա. և Գ. օր. շունին եւ բարձումն ցաւոց: 10. Գ. օր. ի ճանապարհս:

նորա, և արժանի լինել խոստացելոց պարգևացն, և որ անդ են բարութիւնքն¹: Եւ ըստ առաջնորդելոյ² Հոգւոյն սրբոյ՝ սփռեցան գնացին յազգս ընդհանուր լեզուաց³ քարոզել զրանն կենաց⁴, և լուսաւորել զնոսա ծննդեամբ սուրբ աւագանին, և վերակացութեամբ⁵ Հոգւոյն սրբոյ արարչական զօրութեամբ⁶:

Գնաց և երանելի առաքեալն Բարդուղիմէոս⁷, որ էր մի յերկոտասանիցն⁸. երթեալ մտանէ յիւր վիճակ առաքելական ընտրութեանն⁹. և ի սկզբան քարոզութեանն իւրոյ՝ եղև մտանել նմա ի քաքաքն Եդեմ¹⁰ կոչեցեալ՝ մերձ ի սահմանս¹¹ Հնդկաց, ընդ Թովմայի առաքելոյ. և անցեալ ընդ շինամէջ քաղաքին՝ նստաւ առ սղբիւր մի, յորում ազգմունք դիւթականք¹² Հմայեալ¹³ կատարէին. յայտնութիւնք¹⁴ դիւաց ի բաշաղանս պատիր խարէութեան¹⁵ մոլար պաշտաման, ձայնեալ¹⁶ յաղբերն իբրև աստուծոյ ումեմն¹⁷. յորում տեղով բազում նուէրք և զոհք մատչէին յանուն աղբերն: Աւստի¹⁸ առաւպե-

1. Ա և Գ. օր. բարեացն, որք անդէն պարգեւք:	8. Բ. օր. երկոտասան առաքելոցն փրկաստի:
2. Գ. օր. առաջնորդութեան:	9. Գ. օր. քարոզութեան:
3. Ա. օր. ազգս լեզուաց ընդհանուր: Գ. օր. յիւրաքանչիւր ազգս լեզուաց:	10. Ա. օր. Եդեմովն: Բ. օր. Եդեմոն:
4. Գ. օր. զրանն Տեառն ի հերանոս: Ա. օր. յաւենլու ի հերանոս:	11. Ա. օր. ընդ սահմանօք: Գ. օր. առ սահմանօք:
5. Ա. և Գ. օր. վերագրութեամբ:	12. Ա և Բ. օր. դիւականք:
6. Գ. օր. յարէ նաեւ երանելի Ռարբողովմէոս, որ էր յերկոտասանիցն անսի:	13. Բ. օր. խմացեալ:
7. Ա. օր. գնացեալ եւ երանելւ շոյն Բարբողովմէոսի առաքելոյ:	14. Ա. օր. յայտնութեամբ:
	15. Գ. օր. յաւենլու զոր պաշտեի:
	16. Ա և Բ. օր. ձումեալ: Գ. օր. ձօմեալ:
	17. Բ. օր. ուրեմն:
	18. Ա և Գ. օր. անոսի:

լաբանելով՝ իբրեւ այն թէ ինքնիշխանութեամբ ունիցի զղղխումն, և ինու սնուցողական¹ զօրութեամբ բուսոց և տնկոց և սերմանց², և ազգի ազգի ծառոց³ և զանազան ծաղկանց, համովք և հոտովք⁴, և անուանէին զանուն աղբերն դուստր Նեղոսի: Եւ իբրեւ օր մի լինէր, յորում բազմութիւն քաղաքին հասանէր ի գոհել, և ընծայել ծախս ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց պատուականաց⁵, և հանդերձ մեծագինս և պատուականս⁶, և դիւանցն⁷ բարբառ արձակեալ ընդ ակն աղբերն⁸ և պղպղականէ⁹ զջուրն ի վեր մղելով՝ յեռանդն հրոյ բարկութեան¹⁰ հողմոյ սաստիկ հնչմամբ ահ արկանելով լսողացն¹¹ և տեսողացն, ի փայլիւն հրոյ և ի հնչիւն հողմոյ¹². և ի լինել արհաւիրաց՝ զազաղակ բարձեալ մեծաձայն և ուժգին գոչմամբ կարգային զանուն աղբերն, իբրեւ զաստուած՝ որ կարիցէ օգնել և պարգեւ ընդունել¹³ ի նմանէ: Իսկ սուրբ առաքեալն կայր հիացեալ և զարմացեալ ընդ միտս իւր¹⁴, մեծաւ տրտմութեամբ ըմբռնեալ¹⁵ վասն մոլորու-

1. Ա. օր. իբրեւ այնց երէ յիջեցեկ ունիցի ինքնիշխանութեամբ, եւ զգնուցողական զօրութեամբ: Գ. օր. յիջեցեկ ունիցի ինքնիշխանութեամբ զանոցազան ծաղկանց: Գ. օր. յիջեցեկ ունիցի ինքնիշխանութեամբ զանոցազան ծաղկանց:	6. Բ. օր. պատուականս եւ գեղեցիկս:
2. Բ. և Գ. օր. սերմանաց:	7. Բ. օր. յաւելու մեծ անագին:
3. Ա. և Գ. օր. յաւելուն մրգաբերաց:	8. Գ. օր. չունի ընդ ակն աղբերն:
4. Ա. և Բ. օր. յաւելուն գոհելովք զանազանաց: Գ. օր. չունիք եւ գոհելովք զանազանաց:	9. Ա. և Գ. օր. պղպղական:
5. Գ. օր. չունի ակնաց պատուականաց:	10. Ա. և Բ. օր. բարկութեամբ:
	11. Ա. և Բ. օր. չունին լսողացն:
	12. Բ. օր. պակասի ի փայլիւն հրոյ եւ ի հնչիւն (Ա. օր. չայլիւն. Գ. օր. չիլիւն) հողմոյ:
	13. Գ. օր. չորեւ:
	14. Բ. օր. չունի ընդ միտս իւր:
	15. Բ. օր. չունի ըմբռնեալ:

Թեան ¹ նոցա և աղտեղի ² գործոյն, զոր աշխատութեանցն և անուղղայ գնացիցն, և անօգուտ ծախիցն ³ և տարապարտ աղաղակին. զի ժողորեալ հոլոնեալ էին ⁴ արք և կանայքն իբրե զճճիս և զգաղրատեսիլ զեռունս ⁵ ի տղմուտ վայրս կայտուեալ ⁶ խլրտէին ի պատիւ աղբերն, ի պատրանս ⁷ դիւաց կեղծաւորութեան ⁸: Բայնժամ երանելի առաքեալն դիմեաց ի մէջ նոցա ի վերայ աղբերն. և հանեալ զաղարողոնն՝ զոր արկեալ ունէր զինքեամբ, պարզեալ ձգեաց ընդդէմ ջրոյն, և կարգաց յանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի, և ասէր ի ձայն մեծ. Զուրս այս ցամաքելով ցամաքեսցի, և մի ամենեին կացցէ ունել ⁹ ոյժ խոնաւութեան: Եւ առ ժամայն ¹⁰ ցամաքեցաւ ¹¹ վտակն յորդահոս ջրոյն և եղև իբրե զվէմ ապառսժ ¹². և ձայն որոտման հրոյն ¹³, և փայլուն կերպարանեալ հողմոյն ¹⁴ ի ձև լուսոյ, կորեաւ և դադարեաց ¹⁵: Եւ դեքն զաղաղակ հարեալ ¹⁶, ճիչ բարձին մեծակական ¹⁷ ողբով ¹⁸ հառաչէին և ասէին. Ով Յիսուս Նազովրե-

1. Գ. օր. յաւելլու կոչուրեան:	10. Ա. և Գ. օր. յաւելլուն աւ-
2. Բ. օր. անուղղայ:	դէն: Բ. օր. եռյնժամայն:
3. Բ. օր. չունի անուղղայ գը-	11. Ա. և Բ. օր. արգելաւ:
նացիցն: Ա. օր. չունի աւ-	12. Բ. օր. չունի եւ եղեւ իբրեւ
գուտ ծախիցն:	զվէմ ապառսժ:
4. Ա. օր. աղմկէին: Բ. օր.	13. Ա. և Գ. օր. հողմոյն:
չունի հոլոնեալ էին: Գ. օր.	14. Ա. օր. չունի հողմոյն: Բ.
հոլանի լինէին:	օր. յուսոյն: Գ. օր. հրոյն:
5. Բ. օր. որդուս:	15. Բ. օր. չունի ի մեւ յուսոյ,
6. Բ. օր. չունի կայտանայ:	կորեաւ եւ դադարեաց:
7. Գ. օր. պարծան:	16. Ա. օր. բարձեալ: Գ. օր.
8. Ա. օր. կեղծաւոր խաբէռ-	չունի հարեալ:
բեանց: Բ. օր. պատրանօք	17. Ա. օր. ճիչ հարեալ մեծ-
դիւաց կեղծաւորեալ:	մայն: Գ. օր. մեծական:
9. Ա. օր. կայցի ոյժ ունել: Բ.	18. Ա. օր. յաւելլու խաւելին:
օր. մի եւս կարացի ամե-	և Գ. օր. յաւելլուն հա-
նեւին ունել ոյժ:	լինէ:

ցի, մինչև յերբ շտապ տագնապի հասուցանեն ի վերայ մեր, և ոչ տառ¹ կալ մնալ յանդունդս ջրոց², և ի տեղում բնակութեան մերոյ. յամենայն յերկրէ հալածականս արարեր զմեզ խաչիւ քով³, և այժմ ի ձեռս աշակերտաց⁴ քոց նեղեալ հալածես, և չարչարես և վտանգես յառաջ քան զժամանակն՝ որ գալոց է ի վերայ մեր: Յայնժամ սուրբ առաքեալն սաստեալ⁵ ի նոսա՝ ասէ. Ո՛վ պիղծք, զբժնեայք և մարդատեացք⁶, թշնամիք արդարութեան, և⁷ վարդապետք մոլորութեան⁸, ահա սաստեմ ի ձեզ յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, մի կարիցէք⁹ մնալ ի տեղումս յայսմիկ: Եւ իսկ և իսկ կորեան և սպառեցան, և ջնջեցան և բարձան ի միջոյ, իբրև զմոմ զի ոչ կարասցէ կալ սուղի հրոյ՝ այնպէս վատենալ պակասեցան¹⁰: Եւ տեսեալ բազմակոյտ ամբոխին դարձան առ առաքեալն մեծաւ ահիւ ըմբռնեալ, անկան առաջի սրբոյ առաքելոյն¹¹ վասն մեծաց պանչելի իրացն՝ որ գործեցան յաղբերն. և կէպն ընթացեալ շուրջ զկողմամբն և գտեղեաւն¹² հռչակէին զիրացն զայնոցիկ, զմեծ և

1. Ա. օր. յաւելու մեզ:	6. Ա. օր. դժեղակէ, մարդա-
2. Ա. և Գ. օր. յրոյս այսո-	խոյնք: Բ. օր. եւ ժանաք
րիկ: Բ. օր. եւ ոչ տառ	եւ մարդախոյնք:
մնալ մեզ յաղբերս յրոյս:	7. Ա. և Բ. օր. յաւելուն գտողք:
3. Բ. օր. չունի խաչիւ քով	8. Գ. օր. չունի վարդապետք
եւ այժմ:	մոլորութեան:
4. Ա. օր. աշակերտովք քոյաւք	9. Ա. օր. յաւելու կալ: Բ.
նեղեալ վտանգեալ յարչարես	օր. կալ ի տեղումս յայդ-
զմեզ յառաջ քան զժա-	միկ:
մանայն որ գալոցն է: Բ.	10. Բ. օր. կորեան:
օր. եւ աշակերտաւքս քո	11. Գ. օր. չունի անկան առա-
յարչարես զմեզ յառաջ քան	ջի սրբոյ առաքելոյն: Բ. օր.
զժամանակն որ գալոցն է:	նորա:
5. Գ. օր. չունի սաստեալ:	12. Ա. օր. տեղեաւքն եւ զկող-
	մամբքն այնոքիւք: Բ. օր.
	զկողմամբք տեղւոյն այնորիկ:

զգարմանալի զգործն, և նշանացն հրաշափառագաւ, նից որ կատարեցան¹ ի ձեռն առաքելոյն. և դային ամենեքեան ի տեսիլ² սքանչելեացն. քանզի բազում ժամանակս ձայնեալ³ էին յաղբերն, և զի այն ինչ յական քթթել ցամաքեալ ապառեցաւ յորգահոռք ջրոյն⁴:

Եւ սկսան նեղիլ ի ծարաւոյ բազմութիւնք քաղաքին. և առեալ վիրգս ի ձեռն⁵ կամէին արկանել ի վերայ առաքելոյն, և հարեալ քարամբքն զմիմեանս սատակէին⁶. և յանգուզն և ի խուռն քարանց ձգելոց⁷ սատակեցան⁸ ողիք իբրեւ երեսուն: Եւ մերձեցեալ սուրբ առաքեալն ի մեռեալսն՝ եգ ձեռն և աղօթս արարեալ ի վերայ նոցա՝ դարձան ողիք նոցա ի նոսա, և կանգնեցան կացին կենդանիք⁹. և փութացեալ իւրաքանչիւր աք ի նոցանէ բերէին¹⁰ զհիւանդս և զնեղեալս յայտոց, և ի պէսպէս ախտից և ի ցաւոց¹¹, և զանդամալոյծս և և զկոյրս և զկազս և զմիակողմանիս¹² և զխուլս և զհամերս և զլուսնոտս և զամենեսեան որ նեղեալ

1. Բ. օր. հռչակէին զմեծ եւ զգարմանալի գործ եղանիւ որ կատարեցաւ:	6. Բ. օր. վիրաւորեին:
2. Բ. օր. ի տեղի:	7. Ա. օր. չուեի ձգելոց: Գ. օր. ձգելոյ:
3. Ա. և Բ. օր. ժաշեին: Գ. օր. անգամ ժաշեալ էին:	8. Ա. օր. յաւելու ի նոցանէ:
4. Ա. օր. սպառեալ պակասեալ ցաւ ցամաքելով յորդարոշի յորցն: Բ. օր. յական բռնեալ ցամաքեցաւ յորդաւ հոս վտակ յորոյն: Գ. օր. այնչափ յական բռնեալ ըստ պառեալ ցամաքեցան յորդահոսանք յորոյն:	9. Բ. օր. չուեի եւ կանգնեցան կացին կենդանիք:
5. Բ. օր. չուեի ի մեռն: Գ. օր. ի մեռս:	10. Ա. և Գ. օր. յաւելու առ եւ:
	11. Ա. և Բ. օր. զնեղեալս ի պեսպէս ցաւոց: Գ. օր. զնեղեալս յայտոց յարաց:
	12. Ա. օր. յուեի զկազս եւ զմիակողմանիս: Բ. օր. չուեի եւ զանդամալոյծս... ի պեսպէս ցաւս:

էին ի պէսպէս ցաւս ¹, և բժշկեաց զամենեանս ²:
 Յայնժամ սկսաւ քարոզել նոցա զաւետարանն Մատ-
 թէոսի ³ կարգաւ. և լուեալ ⁴ խնդութեամբ ըն-
 դունէին զքարոզութիւն ⁵ սուրբ աւետարանին: Եւ
 ելեալ սուրբ տուաքեալն յեզր քաղաքին ի տեղի մի ⁶
 դաշտական յապառաժուտ վայրս, եղ ծռնր, եկաց
 յազօթս և գոհանայր զշնորհացն Քրիստոսի ⁷, որ ե-
 րաց զմիտս նոցա իմանալ և լսել ⁸, և ընդունել
 զբանն կենաց, և հաւատալ ի ⁹ Տէր Յիսուս Քրիս-
 տոս, որ է ճշմարիտ Աստուած և կեանք յաւիտե-
 նական: Եւ արարեալ անդ զնշան խաչին ¹⁰, և կար-
 դաց ի ձայն մեծ. և ահա շարժուին և թնդին ա-
 հեղ ¹¹ որոտման, և խախտեալ ¹² տեղին պատառեցաւ,
 և բղխեալ աղբիւր ջրոյ ¹³ յորդաբուղի քաղցրահամ
 վտակաց, և շուրջ բակ առեալ հանդարտ և հեղ
 շարժմամբ, և սկսան ¹⁴ ուրախ լինել: Եւ իջուցեալ
 զնոսա ի ջուրն ¹⁵ մկրտեաց ¹⁶, և լուսաւորեաց լու-
 սով ¹⁷ Հոգւոյն սրբոյ. և կատարեալ զխորհրդական
 պատարագն՝ հաղորդեցոյց զնոսա ¹⁸ կենդանարար ¹⁹

1. Ա. օր. ախոս:	10. Ա. օր. խաչն Քրիստոսի,
2. Գ. օր. յաւելու անոսամբ	եւ կարգացեալ ձայնի մեծաւ:
Տեառն Յիսուսի: Բ. օր.	11. Ա. օր. անաշոր:
բժշկեաց զնոսա:	12. Ա. և Բ. օր. եւ բախեալ (Ա. օր.
3. Ա. և Գ. օր. Մարքոսեան:	զտեղին) պատառեցաւ տեղին:
Բ. օր. Մարեան:	13. Ա. և Բ. օր. շունին ջրոյ:
4. Ա. օր. առեալ:	14. Ա. և Գ. օր. յաւելուն ու-
5. Ա. օր. զքարոզ: Բ. օր.	րախուրեամբ:
զքարոզ կենարար: Գ. օր.	15. Ա. և Բ. օր. յաւելուն կենդանի:
յունի զքարոզութիւն սուրբ	16. Ա. օր. յուսաւորեաց մկր-
աւետարանին:	տութեամբ:
6. Ա. օր. յաւելու տափարակ:	17. Գ. օր. ի հոսր:
7. Բ. օր. քննանայր զԱստու-	18. Ա. օր. զնոսա ի մարմին եւ
ծոյ: Գ. օր. Աստուծոյ:	յարիւն Որդւոյն Աստուծոյ:
8. Ա. օր. ճանաչել զմարմն	Բ. օր. զնոսա ի մարմնոյ
Աստուծոյ: Բ. օր. չունի եւ	եւ արեանն Տեառն:
լսել եւ ընդունել:	19. Ա. և Բ. օր. շունին: Գ.
9. Ա. օր. ի մի Տէր:	օր. կենարար:

մարմնոյ և արեան որդւոյն Աստուծոյ ի թողութիւն մեղաց¹, որ է կեանք և կեցուցիչ², և հաւատացուցիչ սուրբ երրորդութեանն³: Եւ կացոյց անդ երկցունս ի սպանելոցն որ կենդանացան ի ձեռն⁴ սուրբ առաքելոյն, և հաստատեաց⁵ զնոսա ի հաւատս ճշմարտութեան:

Եւ⁶ զնաց ի կողմանս⁷ Մարաց և Ելիմացուց, և անընդունակ եղեալ ի նոցանէ՝ ոչ կարաց անդ կատարել զօրութիւնս, բայց սակաւուց ի նոցանէն⁸, որոց քարոզեաց⁹ զաւետարանն մատթէոսեան¹⁰. և հաւատացին բանին, և թողին զամենայն ինչս աշխարհիս¹¹, և զնացին զհետ¹² նորա¹³ յամենայն տեղիս ուր և երթայր: Եւ անտի դարձեալ¹⁴ եմուտ ի Բուստր¹⁵ քաղաք Խորին Ասորուց. և եղև ի մըտանել նորա ի քաղաքն¹⁶ բարձեալ բերէին¹⁷ պատանի մի մեռեալ, որդի հաղարապետին Բուստրացուց, որում անունն ճանաչիւր¹⁸ Անդրոնիկոս, և էր ամաց երկուտասանից¹⁹. և բազում լալականք զհետ նորա փողովք և քնարիւք, և դասք դասք պարուց,

1. Ա և Բ. օր. չուեն ի բռն	11. Ա և Բ. օր. որ ինչ յաշխարհի:
2. Ա. օր. արքոց իւրոց: Բ. օր. մարդկան:	12. Գ. օր. զկնի:
3. Ա և Բ. օր. չուեն հաւատացուցիչ սուրբ Երրորդուն:	13. Բ. օր. եւ յրէիս ընդ նմա ուր եւ երթայր:
4. Գ. օր. աղօթիչ նորա:	14. Բ. օր. զնացեալ: Գ. օր. յարձակեալ:
5. Ա. Բ և Գ. օր. հաստատեալ:	15. Ա և Գ. օր. Բոստր: Բ. օր. Բոստրիս:
6. Ա և Գ. օր. էլ:	16. Ա. օր. ընդ դռնն քաղաքին: Բ. օր. չուեն ի քաղաքն:
7. Բ. օր. ի սահմանս:	17. Ա և Բ. օր. տանէին:
8. Ա և Բ. օր. ի սակաւուց:	18. Ա. օր. էր:
9. Բ. օր. լուեալ:	19. Բ. օր. չուեն եւ եր ամաց երկուտասանից:
10. Ա. օր. արքայութեան: Բ. օր. չուեն:	

որ կոծելով մրմնջէին և յորդաՀոս արտասոււ ¹ Հեղուին ² ի վերայ պատանւոյն ³: Նոյնժամայն ընթացեալ ⁴ առաքեալն ընդ մէջ հրապարակին ձգեաց զձեռն իւր՝ մերձեցաւ ի դագաղսն ուր կայր պատանին ⁵ մեռեալ՝ և ասէ ⁶: Պատանի դու, քեզ ասեմ, արի կաց ⁷ յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ առժամայն կանգնեցաւ ⁸ մեռեալն. և որ բարձեալ տանէին՝ զտեղի առին: Եւ Հայեցեալ բաղմութեանն ընդ երեսս սուրբ առաքելոյն, և տեսին զի հուր ցոյացաւ ⁹ ի բերանոյ սուրբ առաքելոյն ¹⁰, և մտանէր ի բերան պատանւոյն, և ¹¹ կենդանացաւ. և աղաղակեցին միարան ¹² և ասեն. Աստուած ոմն երևեցաւ ¹³ ի միջի մերում. և բուռն Հարեալ երիտասարդացն զսրբոյ առաքելոյն, բարձին ի վերայ բազկաց ¹⁴ իւրեանց. և այլքն զոհս և պատարագս փութացուցանէին ¹⁵: Իսկ սուրբ առաքեալն վազեաց ¹⁶ ի ձեռաց նոցա, և փախեաւ ¹⁷ յամբոխէ անտի, աղաղակեաց և ասէ. Ես ծառայ Տեառն ամենակալի եմ և որդւոյ նորա Յիսուսի Քրիստոսի և Հոգւոյն ¹⁸ սրբոյ՝ յորոյ անուն ¹⁹ կենդանացաւ պատանիդ ²⁰ այդ մեռեալ. և առաքեցայ ես առ ձեզ քարոզել զաւետարանն արքայութեան ²¹,

1. Ա. օր. յաւելու արտասու.	11. Ա. և Բ. օր. որ:
րագոյ: Բ. օր. վտակս ար.	12. Բ. օր. չունի միաբան:
տասուաց:	13. Ա. և Բ. օր. գտաւ:
2. Գ. օր. արկանեին:	14. Ա. օր. մեռաց: Բ. օր. ու.
3. Բ. օր. չունի ի վերայ պա.	անց:
տանելոյն:	15. Գ. օր. մատուցանեին:
4. Բ. օր. սպրդեալ սրբոյ ա.	16. Բ. օր. գերծեալ:
ռաքելոյն:	17. Ա. օր. արտաքոյ: Բ. օր.
5. Բ. օր. չունի պատանին:	չունի եւ փախեաւ յամբոխէ
6. Ա. օր. չունի եւ ասէ...	անտի:
մեռելոյն:	18. Ա. օր. յաւելու ետրա:
7. Բ. օր. չունի արի կաց:	19. Գ. օր. մեռն:
8. Գ. օր. կենդանացաւ:	20. Ա. օր. պատանեակդ:
9. Ա. և Բ. օր. ցոյացեալ:	21. Բ. օր. զարքայութիւնն Աս.
10. Գ. օր. ետրա:	տուածոյ:

զի ընկալեալ ձեր գրանն կենաց՝ կեցիլք և դարձ-
 չիք յընդունայն¹ պաշտամանէդ ձերմէ², զոր
 պաշտէքդ առ տգիտութեան ձերոյ և անհաւատու-
 թեան³. և ծանիլիք զմիայն⁴ ճշմարիտն Աստուած
 զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ արար զերկինս և
 զերկիր, զծով և զամենայն որ ի նոսա: Եւ զրեաց
 նոցա զմատթէոսեան⁵ աւետարանն, զոր⁶ առեալ
 էր օծանդակ ի քարոգութեանն⁷: Եւ⁸ մինչև յա-
 ւուրս երիս հազիւ լոեցոյց⁹ զժողովուրդն¹⁰ ի չղո-
 հելոյ իւր¹¹: Յայնժամ առեալ զպատանին՝ մկրթ-
 տեաց զնա ի լուսաւորութիւն¹² Հոգւոյն սրբոյ ի
 հուրն հոգեւոր¹³ և ի մաքրութիւն ջրոյն, հանդերձ
 հազարապետաւ հարբ մանկանն¹⁴, և ամենայն ըն-
 տանեօք նորա և ազգականօք¹⁵: Եւ կոչեաց զանունն¹⁶
 պատանւոյն Մատթէոս՝ ըստ անուան սրբոյ աւետա-
 րանչին, և ետ նմա ձեռնադրութիւն յամս ու-
 թեալսն առաքելական որոշմանն¹⁷:

1. Ա և Գ. օր. յաւելուն եւ 10. Ա և Գ. օր. զնոսա: Բ.
 ի սեռոսի: Բ. օր յունայն: օր. չունի:
2. Բ և Գ. օր. պաշտամանց 11. Բ. օր. նմա: Ա և Գ. օր.
 ձերոց: չունին:
3. Գ. օր. անգիտութեան: 12. Ա. օր. ի լուսաւորութիւն
 4. Գ. օր. չունի միայն: առաքանին եւ ի հոռ չոգ-
5. Բ. օր. զանտարանն Մատ- շոյն սրբոյ: Բ. օր. յոստով
 րեան: ստերք Հոգւոյն:
6. Ա. օր. յաւելու առաւել: 13. Կ. օր. հոգւոյն: Բ. օր.
 7. Ա. Բ և Գ. օր. օծանդակ չունի ի հոռն հոգեւոր:
 քարոգութեանն (Բ և Գ. 14. Բ. օր. հարբ իւրով: Գ.
 օր. իւրոյ) ըստ կանխեւ- օր. չունի:
15. Գ. օր. չունի եւ ազգականօք:
 յոյ (Բ. օր. կանխասացելոյ) 16. Ա. օր. յաւելու հարգեալ:
 ըստարեանն Հոգւոյն սրբ- Գ. օր. զանուն մանկանն:
8. Ա. օր. յաւելու Եւ ի մա- 17. Ա. օր. մեռնադրութիւն սար-
 քորութիւն յոյն հանդերձ կառգութեան մինչեւ յամս
 հազարապետան հարբ ման- եւրեւտան ի չորսն եւ ի
 կանն: յայտնութիւն առաքելական
 9. Բ. օր. հաւանեցոյց: որոշմանն: Բ. օր. մեռնա-

Իսկ որ էին ելեալ ի քաղաքէն¹ զհետ պատան-
ւոյն, իրրե տեսին զսքանչելիսն², և³ եթէ հա-
զարապետն և ամենայն ազգն⁴ հաւատացին ի
Քրիստոս՝ բանիւք և նշանօք սուրբ առաքելոյն, ե-
կին և նոքա կամակար⁵ յօժարութեամբ, մկրտե-
ցան ի Հոգին սուրբ և ի մահ Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի ի ջուրս⁶ աւազանին: Եւ էին ի քա-
ղաքին յայնմիկ եօթն բազինք, և էին ի նոսա
կուռք կռեալք և քանդակեալք⁷ ի նմանութիւն
մարդոյ, ի ձև Արեսի⁸ և ի չափ Արամազդայ, զոր
հազարապետն ըստ հրամանի առաքելոյն խորտա-
կեալ կործանեաց⁹, և բաշխեաց տնանկաց¹⁰ և կա-
րօտելոց: Եւ¹¹ բազում զօրութիւնս կատարեաց
սուրբ առաքեալն ի վերայ հիւանդոց և ախտացե-
լոց ի պէսպէս¹² ցաւս և ի շարշարոնո, և դես բա-
զումս եհան, և արար հալածական ի քաղաքէն
յայտնի տեսողացն: Եւ ուղղեալ անդ սեղան՝ և ե-
թող զմի ոմն անդ յաշակերտաց իւրոց քահանայա-

գրութիւն սարկաւագութեան	4. Ա և Գ. օր. տուն եորս:
միև, յամս ուրեւտան շնոր-	5. Ա և Գ. օր. մոռք եւ:
հըս եւ բնարութիւն առաքե-	6. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուն
լակն որոյման: Գ. օր.	սուրբ:
ձեռնագրութիւն սարկաւա-	7. Բ. օր. յաւելու յոսկւոյ:
գութեան միև, յամս ու-	Գ. օր. յոսկի:
րեւտան ի շնորհս եւ յա-	8. Բ. օր. արուի:
ւանգութիւն առաքելակն	9. Բ. օր. մանրեաց: Գ. օր.
կոյման:	մանրեալ կործանեաց:
1. Ա. օր. չունի ի քաղաքէն:	10. Բ. օր. չունի տնանկաց: Գ.
2. Ա. օր. զնոնան: Գ. օր.	օր. տկարաց:
չունի:	11. Ա և Բ. օր. յաւելուն
3. Բ. օր. իսկ քաղաքացիքն	այլ:
իրքեւ տեսին քե հազարա-	12. Գ. օր. ի բազում: Բ. օր.
պետն եւ ամենայն տուն եո-	չունի ի պէսպէս ցաւս եւ
րս հաւատաց ի Քրիստոս,	ի յարշարման:
եկին եղջա կամակար մոռք	
եւ յօժարութեամբ:	

նալ նոցա, և զպատանին՝ ըստ ¹ ձեռնադրութեանն զոր ընկալաւ ի լոյս Հոգւոյն սրբոյ:

Եւ եղև իբրև հաստատեաց զնոսա ի հաւատս կրօնից սրբութեան ², ել ³ գնաց յաշխարհն Գերմանիկեցոց ըստ ⁴ վիճակի ընտրութեան Հոգւոյն սրբոյ. և եղև ի մտանել նորա անդր՝ ել համբաւ ⁵ զնմանէ ընդ ամենայն երկիրն ⁶ ընդ այն. և ⁷ նըշանք և արուեստք որ կատարէին ի ձեռն սուրբ առաքելոյն ⁸, իբրև զճառագայթս արեգական սրփռեալ տարածանէին ընդ ամենայն ⁹ երեսս երկրին. և փութային ամենեքեան գալ ¹⁰ առ նա, և բարձեալ բերէին ¹¹ զհիւանդս ¹² ի պէսպէս ցաւս ¹³, և զօրութիւն Տեառն էր ի բժշկել զնոսա: Եւ բաղումք ի յանցս ճանապարհացն նստէին, և սպասեալ ակն ունէին նմա, որպէս ¹⁴ զի յանցանել նորա՝ ¹⁵ գտցեն զառողջութիւն հարուածեալքն ¹⁶ յախտից հիւանդութեանց ¹⁷ և ի տանջանացն դիւականաց ¹⁸:

1. Ա. և Գ. օր. զպատանին	9. Ա. օր. ընդ ամենայն աշխարհն:
զոր ընկալաւ (Գ. օր. ընկալան ըստ յնորմաց Հոգւոյն սրբոյ) մեռնագրոսքիւն:	10. Գ. օր. գնալ:
2. Բ. օր. կրօնաշնորհքեան:	11. Ա. օր. բերելով: Գ. օր. բարձեալ բերելով:
3. Բ. օր. եւ:	12. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն եւ գեղեցիկս:
4. Ա. օր. չունի ըստ վիճակի... սրբոյ:	13. Բ. և Գ. օր. ախտից:
5. Ա. օր. յաւելու նորա եւ քարոզութիւն:	14. Ամենայն օր. չունին եւ սպասեալ ակն ունէին նմա որպէս:
6. Ա. օր. յաւելու ընդ ամենայն աշխարհն:	15. Բ. օր. առաքելոյն:
7. Բ. օր. չունի եւ նշանք... երկրին:	16. Ա. օր. հարուածոց. Բ. օր. ախտից իւրեանց: Գ. օր. ցաւոց:
8. Գ. օր. եւ նշանացն եւ առշնորհքն որք կատարեին ի մեռն սրբոյն որ իբրեւ զճառագայթս արեգական տառածէին ի վերայ երկրի:	17. Գ. օր. հարուածոց:
	18. Գ. օր. չունի դիւականաց:

Եւ եղև իբրև լուաւ Թագաւոր նոցա զլուր անչափ
 ւքանչելեաց նորա ¹, խանդացաւ յոյժ, և առա-
 քեաց զժառայս իւր և հրամայեաց ² ղնել զնա ³
 ի բանդի մինչև յաւուրս հինգ: Եւ յետ անցանելոյ
 հինգ ⁴ աւուրցն նստաւ յատենի հանդերձ մեծամե-
 ծօք իւրովք, և զլխաւոր իշխանօք Գերմանիկե-
 ցւոյ ⁵, և հրամայեաց ածել զնա: Եւ իբրև չոգան
 ի բանտն ⁶ գային ⁷ բազմութիւն շուրջ փակեալ
 զտեղօքն ⁸, և լոյս սաստիկ ծագեալ ⁹ արտաբոյ
 բանտին ¹⁰ իբրև զլոյս ¹¹ արեգական ի միջօրէի, և
 ահ կալաւ զկոչողսն ¹² որ եկեալ էին ¹³ զսուրբն
 տանջել յատենի ¹⁴ ի տեղի խոշտանգանաց: Եւ
 դարձան անդրէն փութանակի ահիւ ¹⁵, և պատմե-
 ցին Թագաւորին և որք ընդ նմա ¹⁶ զմեծամեծ ըս-
 քանչելիսն զոր տեսին ¹⁷:

Յայնժամ յարուցեալ Թագաւորն ցասմամբ մե-
 ծաւ ¹⁸ և որք ընդ նմա նստէին մեծամեծքն, և ¹⁹
 հրաման ետուն զի հրկէզ արարեալ զբանդն՝ ընդ

1. Ամենայն օր. չունին նորա:	11. Գ. օր. զնառագայրս:
2. Գ. օր. եղ:	12. Ամենայն օր. զկոչալս:
3. Ա. օր. կաշեալ զնա հրա-
մայեաց ղնել:	13. Բ. օր. որ եկեալ էին զնը-
մանէ, և պակասի մինչև
խոշտանգանաց:
4. Ա. օր. չունի հինգ: Բ.
օր. առնորք ճեղքից:	14. Ա. և Գ. օր. տանել յա-
տեն:
5. Բ. օր. Գերմանեցւոց. Ա.
օր. յաւելլու եւ դատաւորօք
իւրովք:	15. Ամենայն օր. յաւելլուն
մեծաւ:
6. Ա. օր. չունի բանտն: Բ.
օր. աւդ:	16. Ա. և Գ. օր. եւ որոց
ընդ նմա: Բ. օր. չունի:
7. Ա. և Բ. օր. գտին:	17. Ա. օր. զոր արար: Բ. օր.
չունի:
8. Գ. օր. եւ իբրեւ չոգան ի
տեղի՝ բազմութիւն յոյժ պա-
տեալ եր զբանեչեան:	18. Գ. օր. ի զսասմամբ:
9. Ա. և Բ. օր. ծառայեալ: Ա.
օր. յաւելլու շուրջ:	19. Ա. օր. յաւելլու յիմարու-
քեամբ: Բ. օր. յամառու-
քեամբ: Գ. օր. ի սրտմը-
տաւքեամբ:
10. Գ. օր. զնոյմաւ:	

նմին այբեացեն ¹ զուրբն Աստուծոյ: Իսկ նա ա-
ղօթա առնէր զամենայն տուրան ի բանդին, զի
գթացեալ Աստուծոյ յարարածա իւր՝ և զարձցին ի
մոլորութենէ, անտի ², յոր անկեալ ղնէին ³ ի խա-
ւարի անգիտութեան ⁴ ի խորս կորստեան ⁵ ի պա-
տանս սատանայական խաբեայ մոլորութեան ⁶, զի
պաշտէին զարարածա և զգործա ձեռաց ⁷ իւրեանց ⁸:
Եւ մինչ նոքա զայս զմտաւ ածեալ խորհէին ⁹ զսըր-
բոյն, եղև յանկարծակի ահեղ որոտումն և ճալ-
թումն յամպոց հրացան փայլատակմամբ ¹⁰, անկան
յերկիւր և յապուշ կրթեցան միտք նոցա. և եղեն
իբրև զանխօս անասունս՝ որ ոչ գոյ ի նոսա իմաս-
տութիւն ¹¹: Իսկ սուրբ առաքեալն ելեալ արտաքա
ի բանդէն ¹² եղ ձեռն ի վերայ միոյ միոյ ուրուք ի

1. Ա. և Գ. օր. սպանցեն: Բ. օր. սպանցի:
2. Գ. օր. չունի:
3. Բ. և Գ. օր. էին:
4. Բ. և Գ. յաւելուն ընկըղ-
մեալ: Ա. օր. ըմբռնեալ:
5. Գ. օր. յարոշեան:
6. Ա. օր. ի պատրանս սա-
տանայի փեղծաւոր խաբե-
բայից (Գ. օր. չունի խա-
բեայ) մոլորութեան: Բ.
օր. չունի:
7. Բ. օր. զմեռագործս: Գ.
զմեռագործս մեռաց:
8. Ամենայն օր. յաւելուն օ-
տարացեալք ի կեանց անտի
Աստուծոյ (Բ. օր. չունի
Աստուծոյ) արարիւն ին-
րեանց:
9. Բ. օր. գայն խորհեմ:
10. Գ. օր. եղեն յանկարծակի
ճալթիւնք յամպոց եւ հրա-
ցան փայլատակմանք: Բ.
օր. հրացար փայլատակմանց:
Ա. օր. յաւելու եւ հարան
կոշորութեամբ, ի սաստիկ
լուսոյն շացեալք ի փայլա-
տակման եւ չքան: Բ. օր.
եւ հարան կոշորութեամբ շա-
ցեալք ի սաստիկ լուսոյն
եւ չքան: Գ. օր. եւ հրըն-
կեցորիւնք եւ շացեալք եղեն
ի սաստիկ փայլատակման
եւ չքալք:
11. Ա. օր. զօրոշրիւն իմաս-
տաբեան: Բ. օր. զօրու-
րիւն եւ իմաստաբեան: Գ.
օր. իմաստաբեան զօրու-
րիւն:
12. Ա. օր. չունի արտաքս:
Գ. օր. չունի ի բանտմ:

նոցանէն, և կազդուրեցան կացին¹ ի վերայ ոտից
 իւրեանց², և միտք իւրեանց դարձաւ³ ի նոսա. և
 խնդրեցին⁴ ի սրբոյ առաքելոյն գտանել ողորմու-
 թիւն⁵, և հայցել⁶ զգթութիւն⁷ ի Տեառնէ Աս-
 տուծոյ, և ընդունել⁸ զբժշկութիւն ի վերայ⁹ հա-
 րուածոցն՝ որ հասին նոցա: Իսկ սուրբն¹⁰ Աստու-
 ծոյ ասէ. Որոց բաց են աչք մարմնոյս՝¹¹ զլոյս աշ-
 խարհիս միայն տեսանեն, այլ¹² ոչ զլոյսն ճշմարիտ՝
 որ լուսաւորէ¹³ զամենայն մարդ որ զալաց¹⁴ է
 յաշխարհ: Արդ եթէ հաւանիք բանից իմաց¹⁵ և
 հաւատասցիք քարոզութեան աւետարանին փառաց
 միածնի սրբւոյն Աստուծոյ՝¹⁶ զոր ես ձեզ աւետա-
 րանեմ, ընդունիլիք¹⁷ զբժշկութիւն հարուածոցդ՝¹⁸
 զոր հայցէք¹⁹ ի Տեառնէ ի ձեռն իմոյ բարեխօսու-
 թեան, և կեցցեն անձինք ձեր. և լինիլիք լուսոյն
 անստուերի ժառանգորդք²⁰ և անանց²¹ կենացն

1. Գ. օր. կանգնեցան:	13. Ա. և Բ. օր. լուսաւոր առեկ:
2. Բ. օր. չունի ի վերայ ուտից իւրեանց:	14. Բ. օր. մարդ եկեալ յաշխարհ:
3. Ամենայն օր. դարձան:	15. Ա. օր. հաւանել բանից իմաց կամիք: Բ. օր. հաւանեալ բանից իմաց: Գ. օր. հաւանել իմաց բանիցս կամիցիք:
4. Գ. օր. եւ աղայեին եւ խնդրեին:	16. Գ. օր. նորա:
5. Բ. օր. բողոքեին մեղաց:	17. Բ. օր. զի ընդունեսցիք ի տեսանէ:
6. Ա. օր. խնդրել: Գ. օր. չունի:	18. Գ. օր. չունի հարուածոցդ:
7. Բ. օր. չունի եւ հայցել զգրոշրիւն:	19. Բ. օր. հայցեսցիք: Գ. օր. զոր իմով բարեխօսութեամբ տացէ մեզ փրկստոս:
8. Գ. օր. չունի ընդունել:	20. Բ. օր. արժանի:
9. Բ. և Գ. օր. զբժշկութիւն հարուածոցն որ հասին (Ա. օր. եմա) ի վերայ նոցա:	21. Ա. օր. անաղօս: Գ. օր. չունի եւ անանց կենացն յաշխարհից:
10. Գ. օր. սուրբ առաքեալն:	
11. Ա. և Գ. օր. մարմնոյ:	
12. Բ. օր. այլ գուշ ծաներուչ զլոյսն:	

յաւերենից, զոր որդին Աստուծոյ Յիսուս¹ տացէ ձեզ, եթէ Հաւատասցիք յանուն նորա աներկբայ խոստովանութեամբ²։ Պատասխանի ետուն և աւսեն. Հաւատամք յԱստուածն քո, յոր դու Հաւատացեալ պատմես մեզ³. միայն կեցցեն անձինք մեր, և լուսաւորեցես զմեզ⁴։ Եւ առաքեալն⁵ որպէս յամենայն տեղիս, և անդ քարոզեաց զաւետարանն Մատթէոսի, և զմարգարէութիւնն⁶ Եսայայ տեսանողի, և զմեկնութիւն⁷ նոցա որ կայր յառական, և զճառս⁸ խորինս որ էր ի մարգարէութեանն⁹ և ի սուրբ աւետարանի անդ։ Եւ անդէն ստիպել սկսան զսուրբ առաքեալն¹⁰ Թագաւորքն¹¹ և մեծամեծքն և նախարարքն, և ասեն. Փութա կատարեա ի մեզ զքարոզութիւն¹² աւետարանին աւետեաց՝ զորմէ ասացեր մկրտութեամբ Հասանել Թողութեան մեղաց և երկնից արքայութեանն, զի եղիցի բժշկութիւն Հարուածոցս Հասելոց ի վերայ մեր։ Արդ մի դանդաղիր զօգուան¹³ որ վասն մերոյ փրկութեան՝ տալ մեզ, զոր ուսաք բերանով քով, և խրատու պատուհասիս՝ որ ժամանեաց մեզ¹⁴. զի գիտացաք այժմ և ծանեաք եթէ Աստուած քո՝ նա է Աստուած¹⁵, և չիք սք բայց ի

1. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն
Քրիստոս։

2. Գ. օր. սրտի։

3. Ա. օր. յաւելու եւ մի կո-
րիցոչ, միայն զի կեցցեն։

4. Բ. օր. յուսաւորեցին ան-
մեք մեր։ ասա Բ. և Գ. օր.
յաւելուն եւ մի կորի-
ցոչ։

5. Ա. Բ. և Գ. օր. չուենին
առաքեալն։

6. Գ. օր. զմեկնութիւն։

7. Բ. օր. առաջնորդութիւն
նոցա յառապ։

8. Ա. Բ. և Գ. օր. ի ճառս։

9. Գ. օր. ի մարգարես։

10. Ա. և Գ. օր. քաջաւորե-
ւէ որ շեղ նմա մեծամեծք
եւ նախարարազունք (Գ. օր.
նախարարք)։ Բ. օր. յունի
մեծամեծք։

11. Բ. օր. ի մեզ զխորհուրդս
կենսաբեր աւետարանին զոր-
մէ։ Գ. օր. զխորհուրդ կե-
նարար։

12. Գ. օր. զօգտակարն վասն։

13. Բ. օր. չուեն եւ խրատու...
մեզ։

14. Ա. օր. եթէ է՝ Աստուած
Աստուածն քո։

նմանէ, և մեք նմա ժառայեսցուք և հնազանդես-
ցուք ¹. զի նա է Աստուած ճշմարիտ և կեանք յա-
ւիտենական ² և փրկիչ աշխարհաց : Բայնժամ ³
սուրբ առաքեալն աս զնոսա ի վտակն որ իջանէր ⁴
ի փաքր ձորակէ միով ի հարաւակողմ կուսէ, և ի-
ջուցեալ ի ջուրն ⁵ մկրտեաց զնոսա. և նոցա բա-
ցան աչք և տեսին զՀոգին սուրբ զի ⁶ չրջէր ի վե-
րայ ջուրցն քաղցր օդով և պարզ լուսով. և լուսա-
ւորեալ ⁷ զնոսա՝ զգեցուցանէր նոցա զլոյսն իբրև
զհանդերձ. և իսկ և իսկ ուղղեաց սեղան, և կերա-
կրեաց զնոսա յերկնաւոր ⁸ հացէն և յարեմէ Որ-
դւոյն Աստուծոյ. և աղօթս արարեալ՝ եղ ձեռն ի
վերայ նոցա, զի կացցեն հաստատուն ⁹ ի հաւատան
զոր ընկալան, և լուսաւորեցան ի լոյս Հոգւոյն սրբ-
բոյ ¹⁰ : Եւ նոքա աղաչէին զսուրբ առաքեալն լինել
առ ¹¹ նոսա, և հովուել զնոսա ¹² զի անքակ լիցին ի
նմանէ : Իսկ նա պատասխանեալ ասէ. Եւ այլոց
քաղաքաց պարտ է ինձ աւետարանել ¹³, որպէս ա-
սաց Քրիստոս. Գնացէք ¹⁴ յամենայն հեթանոսս,
մկրտեցէք զնոսա յանուն ¹⁵ Հօր և Որդւոյ և Հոգ-

1. Բ. օր. չուեի եւ ճեպան-
դեսցուք :	զյաջորդան : Գ. օր. կենա-
րար մարմնով եւ արեամբ :
2. Ա. և Բ. օր. չուեին Աս-
տուած : Ա. Բ. և Գ. օր. չուեին եւ կեանք յաշխա-
նական :	9. Գ. օր. չուեի հաստատուն :
10. Բ. օր. չուեի եւ յուսաւորեցան ի յոյս Հոգւոյն Սրբ-
բոյ : Գ. օր. Հոգւով սրբով :
3. Ա. օր. Նոյնժամայն :	11. Ա. և Բ. օր. ընդ :
4. Բ. և Գ. օր. ելաներ :	12. Ա. և Բ. օր. չուեին հո-
վուել զնոսա : Գ. օր. հովուել զնոսա միեկե ի մահ :
5. Ա. օր. ի յուր անդր միջր-
տուրեան :	13. Ա. օր. քարոզել : Բ. օր. յաւելու զարքայաւորեան :
6. Ա. օր. իջեալ չրջեր : Գ. օր. իջաներ :	14. Ա. և Բ. օր. յաւելուն ա-
շխարհեցէք զամենայն :
7. Բ. օր. մկրտեալ :	15. Բ. օր. չուեի յանուն Հօր
եւ... սրբոյ :
8. Ա. օր. յերկնաւոր զմար-
մին եւ զարիւն : Բ. օր. երկնաւոր կերակրովն. չուեի	

ւոյն սրբոյ: Արդ ինքն¹ Քրիստոս յոր հաւատա-
ցէք և լուսաւորեալ² կնքեցայք Հոգւով նորա, նա
եղիցի ընդ ձեզ. և մեք զի յանձն արար մեզ զհե-
թանոսս՝ մի ստունգանեացուք հրամանին նորա: Եւ
ունկնդիր եղեալ թոյլ ետուն նմա:

Եւ գնացեալ անտի սրբոյն³ եհաս⁴ յերկիրն
Պարթևաց և Մարաց⁵ և Ելիմացւոց և քարոզէր
նոցա զբանն կենաց: Բազումք ի Պարթևացն⁶
դարձան ի Տէր զօրութեանց⁷ նշանօք և ա-
բուեստիւք և պէսպէս բժշկութեամբ, զոր ըն-
կալան ի սուրբ առաքելոյն, զառողջութիւն⁸ ախ-
տից ողորմութեամբ և գթութեամբ⁹ Տեառն: Եւ
լուսաւորեալ անդ զբազումս, գնաց ի կողմանս¹⁰
Պարսից և Մոգուց, և սկսաւ քարոզել նոցա զսովո-
րական¹¹ վարդապետութեանն իւրոյ¹² զմատթէոսեան
աւետարանն, և որ ինչ վասն մոգուցն հանգամանք
էին՝ եղ առաջի նոցա: Եւ հասեալ մինչև ի տեղի
պաշտամանն կրակարանի նոցա¹³, զոր պաշտէին
օրինօք մոգութեանն, և համբարձեալ զձեռս իւր
յարկելս¹⁴ ընդդէմ արեգականն՝ զոր պաշտէին¹⁵, և

1. Բ. օր. չունի ինքն:

2. Ա. օր. եւ կնքեցայք եւ լուսաւորեցայք: Բ. օր. լուսաւորեալ կնքեցարուք յիցի ընդ ձեզ: Գ. օր. լուսաւորեալ մկրտեցայք յանունն նորա:

3. Գ. օր. սուրբ առաքեալն:

4. Ա. օր. եկն:

5. Բ. օր. չունի Մարաց: Զունի եւ քարոզեր... Կենաց:

6. Գ. օր. յաւելու հաշատա-ցիւն եւ:

7. Ա. Բ. և Գ. օր. զօրու-րեամբ եւ:

8. Գ. օր. բուժումն:

9. Բ. օր. չունի գրութեամբ:

10. Բ. օր. ի սահման:

11. Գ. օր. չունի զսովորական:

12. Ա. Բ. և Գ. օր. վարդապետութիւնն իւր:

13. Ա. օր. Եւ հասեալ ի տեղի պաշտամանն, միևեւ ուր էր կրակարանի նոցա:

14. Ա. օր. զձեռս ընդ արեւելս: Գ. օր. չունի յարեւելս:

15. Բ. օր. յոր ձօնէին: Գ. օր. չունի զոր պաշտէին:

արգել զնա և զզօրութիւնն հառազայթից նորա պա-
կասեցոյց ¹ մինչև ցվեց ժամ աւուրն: Եւ նշան
յերկնից սիւն հրոյ ² եկաց ընդ մէջ կրակարանին,
յանդիմանել զմոլորութիւն նոցա՝ արհաւրօք և սաս-
տիկ հիացմամբ ³, փոխանակ զի սպաս տանէին
Հելիու, և Սեփայ, և Արեսի, և Պոնենայ ⁴: Այլ
թէպէտ և այնչափ ⁵ մեծ սքանչելիք և նշանք զար-
մանալիք ցուցան ի վերուստ, սակայն ոչ զանգիտե-
ցոյց ⁶ զնոսա զառնալ յերկրպագութենէ տարերցն,
և յոր ⁷ վրիպեալ էին սնոտի առասպելաբանու-
թեամբ բարձրայօն պարծանօք ⁸. բայց միայն ո-
գիք ⁹ ութ, զոր առեալ ¹⁰ լուսաւորեաց, և հանեալ
զնոսա ի միջոյ կործանելոցն խուժադուժ ¹¹ ազգին:

Եւ անցեալ ¹² զնաց ի Գողթն դաւառ Հայոց,
և ¹³ փութացաւ հասանել ¹⁴ ի վիճակ Թադէոսի ¹⁵,
ըստ հրամանի Հոգւոյն սրբոյ. և քարոզեալ անդ զբանն
կենաց, և նոքա ընկալեալ ¹⁶ խնդութեամբ և մեծաւ
յօժարութեամբ ¹⁷ հաւանեցան և հնազանդեցան և լու-

1. Գ. օր. զոր ունեք, միե-
լեւ ցնեժ ժամ առաքն:

2. Գ. օր. յուսոյ եկաց ի վե-
րայ (Բ. օր. ի մեջ):

3. Բ. օր. հեյմամբ: Գ. օր.
արմաշիրք եւ սաստիկ հիւ-
ցումն:

4. Ա. օր. եւ Պասեփայ եւ Ա-
րեսի եւ Եսկանեա: Բ. օր.
Հեզոյի եւ Փասեքա: Գ. օր.
Հեզու եւ Պասեփայ եւ Ա-
րեսի եւ Ասկանայ:

5. Բ. օր. չառնի քեպետ եւ
այնչափ: Գ. օր. այսչափ
սքանչելիք եւ երեւոյ:

6. Բ. օր. ոչ ինչ հաւանեցոյց:
Գ. օր. ոչ ինչ օգտեցոյց:

7. Բ. օր. որք. Գ. օր. յորս:

8. Բ. և Գ. օր. չառնին բար-
ձրայօն պարծանօք: Ա. օր.
բարձրացաւ եղանօք:

9. Բ. օր. արք:

10. Գ. օր. յաւելու մկրտեաց եւ:

11. Ա. և Բ. օր. յաւելուն
բարբարոս: Գ. օր. ի մի-
ջոյ կորուսելոցն խուժադուժ
բարբարոսացն:

12. Գ. օր. յարուցեալ:

13. Բ. օր. յոր:

14. Գ. օր. մոռանել:

15. Բ. օր. յաւելու առաքելոյ:

16. Գ. օր. յուեալ:

17. Բ. օր. յաւելու ընկալեալ:

սաւորեցան մկրտութեամբ ¹ աւազանին: Եթող անդ նոցա երիցունս ² ի մոգուց անտի՝ որ ³ աշակերտեցան սուրբ առաքելոյն. և բազում զօրութիւնս կատարէր Աստուած ի ձեռն արանցն այնոցիկ յամենայն տեղիս ⁴, ուր և հասանէին ոտք նոցա. և զբազումս դարձուցին ի Տէր ի սնոտի պաշտամանէն ⁵, և շնորհք առաքելականք եղին ի վերայ նոցա:

Ի քսանեիններորդ ⁶ ամի Սանատրիոյ Թագաւորին ⁷ եմուտ սուրբ առաքեալն Բարդղղովէոս ըստ հրամանի Հոգւոյն սրբոյ ի Հայք, որ ընտրեաց զնա ⁸ յառաքելութիւն կոչմանն ⁹ Հեթանոսաց. և Թովմայի ըստ վերակացութեան առաջնորդութեանն ¹⁰ իւրոյ գրեալ առ նա, զի մի զանց արասցէ զնոքօք, քարոզել ¹¹ զաւետարանն արքայութեան, որպէս և յամենայն տեղիս ¹², փոխանակ Թադէոսի առաքելոյն՝ որ էր յեթանասնից ¹³ անտի:

Եւ եկեալ սուրբ առաքեալն ի բլուրն Արտաշու ¹⁴, հանդիպեցաւ այլ ոմն յերկոտասանիցն՝ Յուդա Յակոբեան. և կանգնեցին ի տեղւոյն ուր պատահեցան ¹⁵ միմեանց՝ զնշան տէրունական խաչին, և հրաժարեցին ի միմեանց մեծաւ ուրախութեամբ. և զնացեալ ¹⁶ Յուդայի յիւր տեղիսն ¹⁷: Բայց Բարդղ-

1. Բ. օր. մկրտեցան լուսաւորութեամբ սուրբ:

2. Ա. Բ և Գ. օր. վարդապետ:

3. Բ. օր. որք աշակերտեալ յրէի՞նք ընդ նմա: Գ. օր. հնազանդեցան նմա:

4. Ա. օր. շուշի յամենայն տեղիս:

5. Բ. օր. պաշտպանէն:

6. Ա և Գ. օր. ի քսան եւ ինն: Բ. օր. ի քսաներորդ:

7. Բ. օր. քաջաշորութեան Սանատրիոյ:

8. Բ. օր. զնոսա:

9. Բ. օր. շուշի կոչմանն:

10. Գ. օր. շուշի առաջնորդութեանն:

11. Ա. Բ և Գ. օր. յաւելուծեցաւ:

12. Բ. և Գ. օր. շուշին որպէս եւ յամենայն տեղիս:

13. Գ. օր. յերկոտասանից:

14. Ա. Բ և Գ. օր. Արտաշատ:

15. Ա. օր. հանդիպեցան:

16. Ա և Բ. օր. զնաց:

17. Բ. օր. ի տեղի իւր: Գ. օր. յիւր վիճակն:

դովէոս գնացեալ¹ եմուտ ի Հեր և ի Զարեանդ² գալառ Հայոց, և արար նշանս և արուեստս ի վերայ հիւանդաց. և դեռ բազումս եհան, և լուսաւորեալ անդ զբազումս և մխիթարեալ բանիւ վարդապետութեամբ սուրբ աւետարանին, և եղեալ նոցա վկայութիւն՝ զի կացցեն հաստատուն ի հաւատոսն զոր ընկալան, և հաւատարիմ եղեն³. և եղեալ միոյ միոյ ձեռն՝⁴ յանձն արար զնոսա շնորհացն Աստուծոյ: Եւ ինքն գնացեալ եկն յՈւրբիանոս⁵ քաղաք Հայոց⁶. և գային⁷ առ նա ամենայն նեղեալք որ ի պէսպէս ցաւս և ի տանջանս, և բժշկեաց զամենեւեան⁸, և լուսաւորեաց մկրտութեամբ սուրբ աւազանին:

Լուսւ գնմանէ Ոգոհի⁹ քոյր Թագաւորին Սանատրկոյ, որ էր որդի¹⁰ քեռ Աբգարու, և եկն առ նա ի ծածուկ, և լուեալ ի նմանէ զբանն կենաց՝¹¹ հաւատաց ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ինքն և իւրքն ամենայն. և զգեցեալ հանդերձ կուսութեան¹², ի բաց մերկացեալ զփառս աշխարհի և աշակերտեալ առաքելոյն՝ շրջէր գհետ նորա: Եւ լուեալ Թագաւորին զիրան որ եղեն¹³, և զայրացեալ մեծաւ ցաս-

1. Ա. և Բ. օր. եկն եմուտ:

2. Ա. օր. Զարաւանդ:

3. Բ. օր. չուեի եւ հաւատարիմ եղեն: Գ. օր. յաւելու եւ հաւատացեալ եւ հաւատարիմ եղեալ:

4. Բ. օր. եւ եղեալ ի վերայ նոցա մեռն: Գ. օր. եւ եղեալ ի վերայ միոյ միոյ մեռն:

5. Ա. օր. յմիթիանոս: Բ. օր. յմիթրաճոս քաղաք (չուեի Հայոց):

6. Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուն ի տեղին Բարս (Ա. օր. Բարսե) կոչեցեալ. եւ էլ

համբաւ գնմանէ ընդ ամե-

նայն երկիրն Հայոց (Գ. օր. ընդ ալն):

7. Գ. օր. գնացին:

8. Գ. օր. յաւելու բանիւ յնորհացն Աստուծոյ:

9. Ա. օր. Աւագուհի: Բ. օր. Ոգոդուհի:

10. Բ. օր. քուստր:

11. Ա. Բ. և Գ. օր. չուեին զբանն կենաց:

12. Գ. օր. փրկութեան:

13. Ա. օր. յաւելու եւ զեւորդ աշակերտեցաւ քոյր իւր: Գ. օր. երե զեւորդ աշակերտեցաւ նմա քոյր նորա:

մամբ իբրև զգազան կատաղեալ արիւնարբու¹, յղեաց զհազարապետն Տերենտիոս², և որք ընդ նմա³. և իբրև եկն առ նա⁴ հազարապետն ըստ հրամանի թագաւորին, և տեսեալ զսուրբն Աստուծոյ՝ դթացաւ ի նա. և նա⁵ սկսաւ քարոզել նմա զաւետարանն արքայութեան. և Տէր երաց զմիտս⁶ նորա անսալ⁷ բանից նորա: Եւ ինքն անկեալ էր յախտ բորոտութեան. և առեալ զնա սրբոյ առաքելոյն՝ ի գիշերի մկրտեաց. և ահա ամպ լուսաւոր⁸ հովանի եղև ի վերայ տեղոյն⁹, և լոյս հրոյ շուրջ փակեալ զաւազանն սրբարար¹⁰: Եւ եղև ընդ ելանել նորա ի ջրոյն՝ անկաւ ի նմանէ մորթն խստացեալ¹¹ իբրև զկեղև ծառոյ և իբրև զտերև որթոյ, և լոյս զգեցաւ իբրև զհանդերձ¹². և տեսեալ զպանչելիսն որ եղեն, բազումք հաւատացին ի Տէր: Եւ եղև իբրև եհաս լուր պանչելեացն այն¹³ առ թագաւորն, առաւել զայրացեալ անհանդուրժելի¹⁴ բարկութեամբ, և փութացեալ յղեաց զայլ ոմն ի նախարարացն¹⁵, զի

1. Բ. օր. չուեի արիւնարբու:
2. Ա. օր. Տերանտիոս: Գ. օր. Տերենտիոս: Ա. Բ. և Գ. օր. յաւելուե զի սպանցե զնա սրով (Գ. օր. չուեի) եւ զքոյրն իւր:
3. Ա. և Գ. օր. եւ գորս ընդ նոսա էին:
4. Բ. օր. առ նոսա: Ա. օր. չուեի:
5. Ա. օր. նոյնմամայն:
6. Ա. և Բ. օր. զսիրտս:
7. Գ. օր. իմանալ:
8. Բ. օր. լուսոյ:
9. Գ. օր. գետոյն:
10. Բ. օր. չուեի եւ լոյս հրոյ շուրջ փակեալ (Ա. օր. փայլ:

լեալ): Գ. օր. փակեալ զնա քոք սրբարար իբրեւ զհաւաքայրս արեգակնէ: Բ. օր. ի վերայ սրբարար աշտակն:

11. Գ. օր. հաստացեալ:

12. Բ. օր. չուեի եւ իբրեւ զտերեւ որթոյ, եւ լոյս զգեցաւ (Ա. օր. յաւելու գետ վաշ) իբրեւ զհանդերձ:

13. Ա. օր. սքանչելեացս այսուրիկ: Գ. օր. չուեի:

14. Բ. օր. չուեի անհանգուրժելի:

15. Գ. օր. փոշրով: Ա. օր. յղել զայս: Բ. օր. զայս ի սպասաւորացն:

փութով զբաւ արասցէ ¹ նոցա, և մի թուլասցին ²
 մնալ տեւել անսալ նոցա: Եւ առեալ ³ զսուրբ առա-
 քեալն հանդերձ կուտին և հազարապետովն, և այ-
 լովք աշակերտելօքն ածին յատեանն: Եւ տանջեալ
 զսուրբ առաքեալն քրքօք իբրեւ ժամ մի ⁴ արք վեց,
 և համարէին զնա մեռեալ, և քարշեցին ընկեցին
 զնա արտաքոյ քաղաքին. բայց սուրբ առաքեալն ⁵
 կայր կենդանի զօրութեամբ և ուժով ⁶ Տեառն իւ-
 բոյ ⁷ յոր յուսացեալն էր: Եւ իբրեւ ժամս երես ⁸
 այսպէս անկեալ զնէր ⁹, և շուրջ ¹⁰ զնովաւ յոյժ ¹¹
 բազմութիւն ի քաղաքէն ¹² և յամենայն սահմանաց
 նորա. և յետ անցանելոյ երկց ժամուցն, խլրտեաց
 ձեռամբն ¹³. և ձգեալ ¹⁴ բուռն հարին զնմանէն, և
 յարեաւ նստաւ կանգուն, և համբարձեալ զձեռս իւր
 յերկինս ¹⁵ ասէ. Տէր Աստուած ¹⁶ հայր Տեառն մե-
 բոյ Յիսուսի Քրիստոսի, մի թողուր ի ձեռանէ զվի-
 ճակս զայս խնդրուածովք Թադէոսի. և Թովմայի և
 Յուդայի, և իմ ¹⁷ Բարդղղովէոսի, որ հոգացաք ¹⁸

1. Բ. օր. արասցեն: Գ. օր. զի արագ սպանցէ զնոսա:	9. Բ. օր. Կայր:
2. Ա. և Գ. օր. բոգասցի: Բ. օր. բաղեսցեն (չու՛նի զյաւ- շորդոն):	10. Ա. օր. յաւելու կային:
3. Բ. օր. իսկ զսուրբ առա- քեալն հանդերձ հազարա- պետան եւ այլովք աշակեր- տելոքն (Ա. օր. աշակեր- տովքն: Գ. օր. բազմօք):	11. Բ. և Գ. օր. չու՛նին յոյժ:
4. Բ. օր. չու՛նի իբրեւ ժամ մի:	12. Բ. օր. ի քաղաքին: Գ. օր. քաղաքին:
5. Ա. և Գ. օր. սուրբն Աս- տուծոյ: Բ. օր. չու՛նի:	13. Բ. օր. չու՛նի խլրտեաց մե- աւմբն:
6. Գ. օր. չու՛նի:	14. Բ. օր. շարժեալ զձեռն (Գ. օր. ձգեալ զձեռն) եւ բուռն հարեալ յարուցին զնա եւ նստաւ կանգուն:
7. Բ. օր. Տեառն Աստուծոյ որ զօրացոյցն զնա:	15. Ա. օր. չու՛նի յերկինս:
8. Գ. օր. ժամք երեք:	16. Բ. օր. Տէր Աստուած ա- մենակալ մի՛ րոզուր:
	17. Ա. օր. չու՛նի: Բ. օր. ի- մոյ:
	18. Ա. օր. որք հոգացան:

վասն աշխարհիս ¹ այսորիկ. և մի ոտնհար լիցի ի թշնամույն ². այլ տուր սոցա զշնորհս ողորմու-
թեան ³, եւ դարձցին յերկրպագութենէ ⁴ կռոցն
անոտեաց, որ զուր ⁵ և տարապարտ մոլորեալ են
ի տգիտութենէ անհաւատութեան: Եւ տուր սոցա
հովիւ և առաջնորդ, զի ⁶ ծանիցեն զքեզ միայն
ճշմարիտդ Աստուած, և զոր առաքեցեր զՅիսուս
Քրիստոս. և զիս ընկալ, Տէր իմ, և զհաւատացեալքս
ի քեզ պահեա ⁷: Զայս իբրեւ ասաց չարժեցաւ
տեղին, և ահա կամար լուսեղէն եկեալ եկաց ի վե-
րայ սրբոյն. և նորա հայեցեալ ի վեր յերկինս՝ ա-
ւանդեաց ⁸ զհոգին, և բուրեաց հոտ անուշութեան.
և սուրբ առաքեալն Թադէոս իբրեւ այն թէ ⁹ մարմ-
նաւոր տեսեամբ դայր ընդ առաջ նորա. և դարձան
ընդ նոյն ուստի եկն սուրբն Աստուծոյ ¹⁰ Թադէոս:
Եւ ահ կալաւ զամենեւեան, և հաւատացին յառուր
յայնմիկ ոգիք եր'իւ ¹¹ հազարք, և ամենեւեան փա-
ռաւոր առնէին զԱստուած ի վերայ նոցանոց. և ե-
կաց լոյսն կամարած և ¹² ի վերայ մարմնոյն աւուրս
երկրոտասան ¹³:

1. Գ. օր. վիհակիս:	6. Ա. և Բ. օր. յաւելուն
դարձցին եւ:
2. Բ. օր. ոտն լիցի բշնամին:
Ա. օր. բշնամին: Գ. օր.
սոցա բշնամին:	7. Ա. և Բ. օր. յաւելուն
հաստատուն ի հաշտս: Գ.
օր. եւ հաստատուն ի հաշտս:
3. Բ. և Գ. օր. յաւելուն զի
զգացեալ սպաշառեցեն (Գ.
օր. սպաշարեցեն):	8. Ա. և Գ. օր. փյեաց:
4. Բ. օր. շունի կռոցն: Գ.
օր. յերկրպագութենէ սասա-
ւայի:	9. Բ. օր. շունի իբրեւ այն
բէ: Գ. օր. իբրեւ բէ:
5. Բ. օր. որ հոգացար վասն
աշխարհիս այսորիկ: Գ. օր.
զոր տարապարտ մոլորեալ
են ի տգիտութիւն անհաւա-
տութեան:	10. Գ. օր. շունի սուրբն Ա.
տուծոյ: Ա. օր. սուրբ ա-
ռաքեալն:
	11. Ա. և Բ. օր. իբրեւ ուր
հազար: Գ. օր. իբրեւ երեք:
	12. Գ. օր. շունի կամարած:
	13. Բ. օր. զաւուրս երկուս:

Իսկ գերաններն Ոգոհի ¹ և զհաղարապետն ըս-
պան ² սրով, և զայլս բաղումս ընդ նոսա: Եւ տե-
սեալ ³ զմարմին սրբոյ առաքելոյն՝ փոխեցին ի հան-
գիստ ի նմին տեղւոյ, նոյնպէս ⁴ և զայլոց վկայիցն՝
ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն ⁵: Իսկ իւ-
րե ⁷ եղև որոտումն՝ լուան խուլքն և բժշկեցան,
տեսին կոյրք և լուսաւորեցան, և համերքն խօսե-
ցան, և ամենեքեան ⁸ յիւրաքանչիւր ախտից բու-
ժեցան. որք հաւատացին ի Տէր մեր Յիսուս Քրիս-
տոս ⁹ ի ձեռն սրբոյ առաքելոյն Բարդղղովէոսի:
Եւ համարաձեալ զձեռս իւրեանց միաբան հաւատա-
ցելոցն, ի մի բերան փառաւորէին ¹⁰ զՏէր մեր Յի-
սուս Քրիստոս. ընդ որում Հօր և Հոգւոյն սրբոյ ¹¹
վայելէ փառք իշխանութիւն և պատիւ. այժմ և
միշտ և յաւիտեանս. յաւիտենից. ամէն:

1. Ա. օր Առաքունի: Բ. օր.

Ոգոհունի: Գ. օր. Առաքունի:

2. Ա. Բ և Գ. օր. սպանին:

3. Ա. Բ և Գ. օր. առեալ:

4. Գ. օր. չուծի եռյակս:

5. Բ. օր. զայլ սրբոցն:

6. Գ. օր. չուծի ի փառս ա-
մենասուրբ Երրորդութեան:

Ա և Բ. օր. փառաւորելով

զՀայր եւ զՈրդի եւ զսուրբ

ևնդին այժմ եւ միշտ եւ յա-

ւիտեանս ամեն: Աւարտի

աւտ Բ. օր:

7. Գ. օր. յաւելու Իւ եղեւ

որոտումն եւ սաստիկ աւ-

հաշիրք եւ լոյս մեծ ծա-

գեաց ի վերայ գերեզմանի

առաքելոյն եւ բաղումք հա-

ւստացին ի Տէր: Իւրեւ ե-

ղեւ...

8. Գ. օր. յաւելու ամենեքեան
որ եին ի պեսպես ցաւս յիւ-
րաքանչիւր:

9. Ա և Գ. օր. չուծին Յի-
սուս Քրիստոս:

10 Գ. օր. զՀայր եւ զՈրդի
եւ զՀոգին սուրբ այժմ եւ
միշտ եւ յաւիտեանս յաւի-
տենից:

11. Ա. օր. սրբոյ Հոգւոյն
փառք եւ պատիւ յաւի-
տեանս ամեն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՅ

ՎԿԱՑԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՐԲՈՑՆ ԲԱՐԹՈՂԻՄԵՈՍԻ ԵՒ ՅՈՒԴԱՑԻ

ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Գլուխն ամենեցուն քրիստոս Աստուած մեր, ընտրեաց երկոտասան առաքեալս և առաքեաց զնոսա քարոզել զաւետարանն արքայութեան ընդ ամենայն տիեզերս. զնաց և սուրբ առաքեալն Բարդողիմէոս ի Խորասան Պարսից, և մտեալ ի քաղաքն Եդեսոն, նստաւ առ աղբերն, յորում ազդմունք դիւականք կատարէին. և իբրեւ Աստուծոյ բաղում նուէրք և զոհք մատչէին յանուն աղբերն. որք և առասպելաբանէին թէ ինքն յինքենէ բղխէ, և անուցանէ զամենայն բոյս և զտունկա ծառոց մրգաբերաց. և անուանէին զաղբիւրն զուստր Նեղոսի, և դիւացն բարբառ արձակեալ ընդ ակն աղբերն, և պղպլաձն զջուրն ի վեր մղելով որպէս զեռանդ հրոյ և բռնութեամբ հողմոյ սաստիկ հնչմամբ, ահարկանէ տեսողացն և լսողացն. և ի լինել արհաւիրացն զաղաղակ բարձեալ մեծաձայն, և կարդային զանուն աղբերն որպէս զաստուած որ կարիցէ օգնել նոցա: Իսկ սուրբ առաքեալն Բարդողիմէոս կայր հիւսցեալ ընդ միտս իւր մեծաւ տրտմութեամբ վասն մոլորութեան նոցա: Յայնժամ սուրբ առաքեալն հանեալ զաղաթողոնն իւր, այսինքն զփիլոնն, զոր արկեալ ունէր զինքեամբ, և պարզեալ ձգեաց ընդդէմ աղբերն և կարդաց զանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի ասելով. Զուրս ոյս ցամաքելով ցամաքեսցի: Եւ նոյնժամայն արգելաւ յորդառատ վտակ ջուրցն, և եղև տեղին իբրև զապառաժ. և ձայն որոտմանն

և փայլուն կորեաւ: Յայնժամ դեքն զաղաղակ բարձեալ մեծակական ողբով ճշելով հառաչէին և ասէին. Ով Յիսուս Նաղաւրացի, մինչև յե՞րբ ոչ տաա մեզ թոյլ կալ յանդունդս ջրոց: Իսկ սուրբ առաքեալն սաստեաց ի նոսա և ասէ. Ով թշնամիք արդարութեան, մի կարասջիք կալ և մնալ ի տեղւոյն յայսմիկ: Եւ ընդ ասելն զայս սուրբ առաքելոյն, սպառեցան և կորեան ի միջոյ, որպէս հալի մոմ առաջի հրոյ: Ջայն տեսեալ բազմակոյտ ամբոխին, ահիւ մեծաւ անկան առաջի սուրբ առաքելոյն ասելով. Ողորմեաց մեզ, աքանչելի այրդ և ծառայդ Աստուծոյ բարձրելոյ:

Եւ իբրև սկսան նեղիլ ի ծարաւոյն, որք առին զվէմն ի ձեռս և կամէին քարկոծել զառաքեալն և հարեալ զմիմեանս վիրաւորեցին, յանդուգն և ի խուռն քարանցն ձգելոց սատակեցան ի նոցանէ ոգիք երեսուն: Եւ սուրբ առաքեալն մերձ կացեալ մեռելոցն, և կարդաց ի վերայ նոցա զանունն Քրիստոսի, և առժամայն դարձան ոգիք նոցա և կենդանացան: Ջայն իբրև տեսին փութացան ամենեքեան բերել առաջի նորա զամենայն հիւանդս և զնեղեալս ի պէսպէս ցաւս, և նոյնժամայն բժշկեաց զնոսա:

Եւ սկսաւ քարոզել զաւետարանն Մաթէոսի կարգաւ զամենայն. և զհանգամանս¹ մոգուցն մեկնէր առաջի նոցա, և նոքա ընկալան և հաւատացին ի Քրիստոս Աստուծո: Յայնժամ առեալ զնոսա սուրբ առաքեալն և ել արտաքոյ քաղաքին՝ ի տեղի մի դաշտային և ապառաժուտ. և անդէն ծունր եղեալ գոհանայր զԱստուծոյ որ երաց զմիտս նոցա ընդունել զբանն կենաց: Եւ արարեալ անդ զնշան սուրբ խաչին և կարդաց ի ձայն մեծ զանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, և ահա եղև շարժումն և որոտումն ահեղ թնդման. և պատառեցաւ տեղին ուր հասին ծունկք սուրբ առաքելոյն, և բղխեաց աղբիւր յորդառատ ջրոյ քաղցրահամ վտակաց, և շուրջ բոկ առեալ հանդարտ և հեզ շարժամբ:

1. յօր. համագուման:

Յայնժամ սկսան ամենայն բազմութիւն ամբոխին ուրախութեամբ օրհնել զԱստուած և փառաւորել զսուրբ առաքեալն նորա: Իսկ Բարդղղիմէոս իջոյց զնոսա ի ջուրն և մկրտեալ լուսաւորեաց զամենեւեան ի Քրիստոս անուամբ Հօր և Որդւոյ և Հօգւոյն սրբոյ. և պատարագեալ զփրկական խորհուրդն, հաղորդեաց զնոսա ի պատուական մարմնոյ և արեան Որդւոյն Աստուծոյ: Եւ ձեռնադրեաց նոցա քահանայս և սարկաւագունս ի մեռելոց անտի որք կենդանացան, և հաստատեաց զնոսա ի հաւատս Քրիստոսի:

Եւ ապա ել և զնաց ի կողմանս Մարաց և Իլամացոց, և անընդունակ եղեալ ի նոցանէ, ոչ կարաց անդ կատարել զօրութիւնս. բայց ոգիք ութ հաւատացիւն բանի նորա, և թողեալ զամենայն ինչս, զնացին զհետ նորա և շրջէին յամենայն տեղիս ընդ նմա:

Եւ եղև զնալ սուրբ առաքելոյն ի Բոստոր քաղաք Խորին Ասորոց. և ի մտանելն նորա ընդ դուռն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ պատանի մի, որդի հազարապետին, և բազում լալականք զհետ նորա փողովք և քնարիւք: Յայնժամ սպրդեալ սուրբ առաքեալն եմուտ ի մէջ լալականացն և ձգեալ զձեռն իւր մերձեցաւ ի դագաղն ուր կայր մեռեալ պատանին, կալաւ զձեռանէ նորա և ասաց. Պատանի դու, քեղ ասեմ, արի կաց յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. և առժամայն դարձաւ ոգի նորա և կենդանացաւ: Իսկ որք բարձեալ տանէին, զտեղի առին. հայեցեալ ամբոխին ընդ երեսս սուրբ առաքելոյն, և տեսին զի հօւր ցոլացեալ ի բերանոյ նորա և եմուտ ի բերան պատանւոյն: Յայնժամ միաբան աղաղակեցին ամենեւեան, թէ Աստուած ոմն երևեցաւ ի միջի մերում. և այլք ասէին, թէ աստուածք նմանեալ մարդկան իջին առ մեզ. և բուռն հարեալ երիտասարդացն, բարձին զԲարդղղիմէոս ի վերայ բազկաց իւրեանց, և այլք զոհս և պատարագս մատուցանէին: Եւ սուրբ առաքեալն վազեաց ի ձեռաց նոցա, փախեաւ յամ-

բոխէ անտի, աղաղակեաց և ասաց. Ես ծառայ եմ Աստուծոյ և Որդւոյ նորա Յիսուսի Քրիստոսի, յորոյ անուն կենդանացաւ պատանիդ: Եւ քարոզեաց նոցա զՄաթէոսեան աւետարանն, զոր առեալ էր օժանդակ առաքելութեան իւրոյ. և զերիս աւուրս ուսուցանելով նոցա զբանն Աստուծոյ, և հազիւ լռեցոյց զնոսա ի զոհելոյ նմա: Եւ առեալ զպատանին մկրտեաց, և անուանեաց զնա Մաթէոս, յանուն աւետարանչին, և օրհնեաց զնա սարկաւազ, զի էր ամաց երկոտասանից: Մկրտեաց և զհազարապետն ամենայն ընտանեօքն իւրովք. և զքաղաքն ամենայն շինեաց եկեղեցիս և կարգեաց քահանայս, և հաստատեաց զնոսա ի հաւատս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

Եւ ելեալ զնաց յերկիրն Գերմանիկեցւոց. և եղև ի մտանել նորա անդ, ել համբաւ զնմանէ ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն, և բերէին առ նա զամենայն հիւանդս և զնեղեալս ի պէսպէս ցաւս. և զբազում ցաւագնեալս ի յանցս ճանապարհաց դնէին, զի գոնէ ընդ անցանելն առաքելոյն գտցեն զառողջութիւն. և զօրութիւն Տեառն էր ի բժշկել զնոսա ընդ ամենայն տեղիս: Եւ անդ քարոզեաց զաւետարանն Մաթէոսի և զմարգարէութիւն Եսայեայ, և այնու լուսաւորեալ հաստատեաց զնոսա ի հաւատս Քրիստոսի:

Եւ անտի ել զնաց յերկիրն Պարթեաց և Մարաց, և անդ քարոզեաց զՔրիստոս. և արար բազում սքանչելիս, յորոց և բազումք հաւատացին ի Քրիստոս, և ընկալան զառողջութիւն ախտից ողորմութեամբ Տեառն:

Եւ անտի դարձեալ զնաց ի կողմանս Պարսից և Մոզաց. և երթեալ ի տեղի պաշտաման կրակարանի նոցա. և համբարձեալ զձեռս իւր յարեւելս ընդդէմ արեգականն յոր ձօնէին¹ արգել զնա և զճառագայթս նորա խաւարեցոյց մինչեւ ցվեց ժամ աւուրն, վասն որոյ բազումք հաւատացին ի Քրիստոս, և լուսաւորեցան մկրտութեամբ սուրբ աւագանին:

1. յոր. ձառեին:

Եւ անտի անցեալ սուրբ առաքեալն գնաց ի Գողթն գաւառ Հայոց . և ըստ հրամանաց Հոգւոյն սրբոյ եմուտ ի վիճակն թաղէոսի սուրբ առաքելոյն . որք ընկալան հաւատով զքարոզութիւն աւետարանին, և լուսաւորեցան ի նմանէ շնորհօք մկրտութեանն :

Ի քսան և եօթն ամին թագաւորութեանն Սա- նատրկոյ, եմուտ սուրբ առաքեալն Բարդողիմէոս ի Հայս, աղաչանօք թումայի առաքելոյն, որ գրեաց առ նա մինչ էր սուրբն Բարդողիմէոս ի Խորասան : Քարոզեաց զաւետարանն Քրիստոսի փոխանակ թա- ղէոսի եղբօրն թումայի, որ էր եօթն սարկաւազացն մի . և ինքն թաղէոս յընկերաց սրբոյն Ստեփանոսի : Եւ եկեալ առաքեալն Բարդողիմէոս և քարոզեաց ի Հայս ի բազում տեղիս : Եւ յերթալն ի Սալամաստ, հանդիպեցաւ նմա Յուդա Յակոբեանն, որ էր մի յեր- կոտասանիցն գլխաւորացն : Եւ յերթալն Բարդողի- մէոսի ի յԱղբակ, տեսեալ զմիմեանս, ողջագուրեալ համբուրեցին զիրեարս և յոյժ ուրախացան : Եւ կանգնեցին ի տեղոջն ուր պատահեցան միմեանց՝ զնշան տէրունական սուրբ խաչին, ի վէմն որ անդ կայր . և ապա հրաժարեցան ի միմեանց մեծաւ ու- րախութեամբ . և գնացեալ Յուդա յՈրմի քաղաք Հայոց : Այս Յուդաս Ղերէոսն է, որ անուանեցաւն թաղէոս . և կոչի Յուդա Յակոբեան : Սա որդի էր Յովսեփայ աստուածաձօրն և եղբայր Յակոբայ Տեառն եղբօրն . վասն որոյ ասի Յուդա Յակոբեան . սա գնաց ի քաղաքն յՈրմի և անդ կատարեցաւ : Իսկ Բարդո- ղիմէոս գնաց ի Սալամաստ և անդ քարոզեաց զբանն կենաց . և ապա եկն անտի յՈրբանոս քաղաքն՝ ի տեղին որ կոչի Բարմ և այժմ ասի Աղբակ : Եւ ելեալ համբաւ գնմանէ ընդ ամենայն երկիրն ընդ ոյն . և գային առ նա ամենայն՝ հիւանդք որ նեղեալ էին ի պէսպէս ցաւս ախտից . և նա ողջացուցանէր¹ զա- մենեան և լուսաւորէր զնոսա մկրտութեամբ սուրբ աւազանին :

Լուսա զնմանէ Ագուրհի քոյր Թագաւորին Սա-
նատրիոյ, որ էր քրեւորդի մեծին Արգարու, եկն
առ նա ի ծածուկ և հաւատաց ի Քրիստոս. և մկր-
տեցաւ ինքն և իւրքն ամենայն, և աշակերտեալ
սրբոյ առաքելոյն, և շրջէր զհետ նորա: Զոր լուեալ
Թագաւորն զայրացաւ ցաւամամբ մեծաւ և յղեաց
զհազարապետն Տերենտիոս զի սպանցէ զքոյրն իւր
և զառաքեալն և զորս ընդ նմա: Իբրեւ եկն հազա-
րապետն և տեսեալ զսուրբն Աստուծոյ զթացաւ ի
նա. և նա սկսաւ քարոզել զաւետարանն Աստուծոյ.
և Տէր երաց զսիրտ նորա անապ բանից նորա և
հաւատաւ ի Քրիստոս. և էր նա անկեալ յախտա բորո-
տութեան: Եւ առեալ զնա սուրբ առաքեալն մկրտեաց
ի գիշերի. և ահա ամպ լուսաւոր հովանի եղև ի վե-
րայ տեղոյն, և լոյս հրոյ շուրջ պատեալ զսրբարար
աւազանան: Եւ ընդ ելանելն նորա ի ջրոյն, անկաւ
ի նմանէ մորթն խստացեալ. և բազումաց զայն տեսեալ
հաւատացին ի Քրիստոս. վասն որոյ բարկացեալ Թա-
գաւորին, ետ ածել զսուրբ առաքեալն յատեանն, և
տանջեցին զնա յերկար՝ դալար բրօք արք վեց, մինչ
զի համարէին մեռեալ, և քարշեալ ընկեցին զնա
տրտաքոյ քաղաքին: Իսկ նա կայր կենդանի շնոր-
հօքն Քրիստոսի. և այնպէս անկեալ դնէր ժամս երեք.
և ժողովեալ կային շուրջ զնովաւ բազմութիւնք հա-
ւատացելոցն. և յետ երից ժամուց յարուցեալ նստաւ
կանգուն, և տարածեալ զձեռս իւր յերկինս և ասաց.
Տէր Աստուած, մի Թողուր զվիճակս զայս ի ձեռաց
քոց, բարեխօսութեամբ սուրբ առաքելոց քոց Թա-
ղէոսի և Յուդայի Սիմոնի և Թումայի և իմոյս Բար-
դղիմէոսի, որ հոգացաք վասն աշխարհիս այսորիկ.
մի անտես առնե՛ր զսոսա, այլ տուր սոցա հովիւ և
առաջնորդ, զի դարձցին ի մոլորութենէ և ծանիցեն
զքեզ միայն ճշմարիտդ Աստուած և զոր առաքեցեր
զՅիսուս Քրիստոս: Եւ յարուցեալ եկող ի վերայ
ոտից իւրոց և սկսաւ քարոզել նոցա զբանն կենաց.
զոր կալեալ անհաւատիցն ընկեցին յորսոյս և մոր-
թեալ քերթեցին զկաշին և տիկ հանին յանձնէն. և

նա կեայր կենդանի դեռ եւս շնորհօքն Գրիստոսի և ոչ դադարէր ի քարոզելոյ զբանն կենաց: Եւ յետ այնորիկ արկին զնա ի բանտ և բազումք մտանէին առ նա և լսէին զբանն կենաց. ընդ որ մոլեալ Սանատրուկ արքայ և ետ զնա ի խաչ հանել: Եւ անտի ևս ոչ մեռաւ այլ մնաց կենդանի զօրութեամբն Գրիստոսի: Եւ ապա հրամայեցաւ վեց արանց խստաւրդտաց հարկանել զնա քքով, որ է աւազակուռ զանիչ. և այնչափ հարին զսուրբ առաքեալն՝ մինչև բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ, և թողին այնպէս և գնացին. բայց հաւատացեալքն կային մերձ առ նմա: Եւ յետ երկուց ժամուց ձգեաց զձեռն իւր և յարուցեալ նստաւ. և սկսաւ աղօթել յերկար, և ընդ աղօթական բանիցն սասոց, թէ և զիս ընկալ Տէր և զհաւատացեալս ի քեզ պահեա հաստատուն ի հուստոս:

Եւ զայս իբրեւ ասաց, շարժեցաւ տեղին և կամար լուսեղէն կապեցաւ ի վերայ սրբոյն. և նա հայեցեալ ի վեր փչեաց զՀոգին. և առժամայն բուրեաց Հոտ անուշութեան և բուրումն քաղցրութեան: Եւ սուրբ առաքեալն Թադէոս որպէս թէ մարմնաւոր տեսեամբ զայր ընդ առաջ նորա, և զայն տեսեալ ամենեցուն սքանչացան, և հաւատացին յաւուրն յայնմիկ ոգիք ութ հազար. և մեծապէս փառաւոր առնէին զԱստուած ի վերայ եղելոցն: Եւ եկաց սիւն լուսոյ կամար ի վերայ սուրբ մարմնոյն զաւուրս երկրաստան:

Իսկ զերանելի քոյր Թագաւորին զԱգրուհի և զհաղարապետն Տերենտիոս սպանին սրով, և զայլոն զորս ընդ նոսա: Եւ առեալ հաւատացելոց զմորմին սուրբ առաքելոյն և թաղեցին ի նոյն տեղին, նոյնպէս և զայլ վկայիցն:

ԳԻՒՑ ՆՇԻԱՐԱՑ

ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԲԱՐԹՈՂՈՎՄԵՈՍԻՒ՝

Յամա Յազկերտի փոքու, Պարսից արքայի, այր ոմն անուն Մարութայ, ազգաւ ասորի, քրիստոնեայ ճշմարիտ, բարեպաշտօն² և վկայասէր. այր սքանչելի փիլիսոփայական ուսմամբ³, առաւել⁴ տեղեակ նորոց կտակարանաց⁵ քրիստոսատուր աւետեաց աւետարանին, նախանձաւոր վարուց առաքինութեան, որ և արժանի եղեալ ի վերին⁶ շնորհացն առնել նշանս եւ արուեստս ի վերայ հիւանդաց, և իւրաքանչիւր ցաւոց շնորհէր⁷ առողջութիւն յամենայնի⁸: Սա խնդրեաց⁹ յարքայէ շինել արքայական¹⁰ քաղաք Մարտիրոսաց, Նփրկերտ կոչեցեալ, որպէս կայ ի պատմութեան իւրում: Եւ ժողովեաց հաւաքեաց անդ զնշխարս մարտիրոսացն, զորս եզիտ ի Պարսս և ի Հայս¹¹ և յԱսորիս, երկերիւր և եւթանասուն¹² հազար, և եղ ի ներքս ի քաղաքին՝ զոր շինեաց¹³ յանուն վկայիցն: Եւ եղեւ խնդիր¹⁴

1. Ա. օր. Գիշտ եշխարացե
Բարբաղոմէոսի:

2. Բն. յաւելու ճշմարիտ:

3. Ա. օր. շուշի փիլիսոփա-
յական ուսմամբ:

4. Ա. օր. յաւելու հմուտ եւ:

5. Ա. օր. շուշի եորոց կտա-
կարեաց:

6. Ա. օր. վերին:

7. Ա. օր. շնորհէլ:

8. Ա. օր. շուշի յամենայնի:

9. Ա. օր. խնդրեալ... շի-
նեաց:

10. Ա. օր. շուշի արքայական:

11. Ա. օր. շուշի եւ ի Հայս:

12. Ա. օր. ութսուն:

13. Ա. օր. շուշի զոր շինեաց:

14. Ա. օր. ի խնդիր:

վասն Բարթողովմէոսի առաքելոյ ¹, և բազում ցանկութեամբ ել ի Հայս և խնդրեաց ² զտեղի կատարման նորա. և եզիտ զնա վկայեալ ի Յորթանոս քաղաք ի Հայս՝ ի տեղին որ կոչի Բարմ: Եւ խնդրեալ զտեղի կատարման նորա, վասն զի անուանեալ էր տեղին յանուն սրբոյ առաքելոյն. և հասեալ անդ արար աւուրս երկոտասան: Եւ զի էին նշխարք սրբոյ առաքելոյն ³ ի պահեստի, ծածկեալ ի ներքւս ⁴ ի բեմի անդ ⁵, և ոչ կարէր համարձակ ⁶ և յայտնի ընդ զփափագումն տենչմանն: Ապա զաւուրս երկոտասան անսուաղ անցուցեալ ⁷ զցայգ և զցերեկ մեծաւ աշխատութեամբ, և յաղօթս ապաւինեալ երկու ճգնասէր ⁸ արամբք, որ ընդ իւրն ⁹ էին, և խնդրեաց ի Տեառնէ զի լուիցէ աղօթից նոցա, և յայտնեացէ նոցա ¹⁰ և ցուցցէ զտեղին՝ ուր ¹¹ սուրբ նշխարքն իցեն, և լցցէ զբարեպաշտութիւն ցանկութեան նոցա, առանց խռովութեանց աշխարհին ¹² Հայոց: Եւ Տէր լուաւ աղօթից նոցա, զի զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ Տէր, և աղօթից նոցա լսէ և կեցուցանէ զնոսա:

Եւ զկնի երկոտասան աւուրն, յանկարծակի եղեւ շարժումն ի մէջ գիշերին, և պատահեաւ տեղին՝ յորում կայր գանձն աստուածային ¹³, և լոյս սաստիկ ընդ փապ ¹⁴ պատռուածին արտաքս հոսէր ¹⁵: Իսկ երանելին Մարութայ մեծաւ երկիւղիւ և ցնծու-

1. Ա. օր. յաւելու Հայոց մեծաց:

2. Ա. օր. չունի խնդրեաց... առաքելոյն:

3. Ա. օր. չունի առաքելոյն:

4. Ա. օր. չունի ի ներքս:

5. Ա. օր. յաւելու որ յիշր ահռն յենեալ էր եկեղեցին:

6. Ա. օր. համարձակալ:

7. Ա. օր. անսուաղութեամբ անցուցանէր:

8. Ա. օր. երկու եւս ճգնասէր:

9. Ա. օր. իւր. եւ խնդրեին ի փրիստոսէ:

10. Ա. օր. չունի նոցա:

11. Ա. օր. ոչ իային նշխարք սրբոյն:

12. Ա. օր. աշխարհիս:

13. Ա. օր. գանձ աստուածունքեան ծածկեալ:

14. Ա. օր. լոյսն ընդ փապար:

15. Ա. օր. ելանէր:

թեա՛ք ¹ տարածեալ զնափորտն, և ձգեալ զձեռն իւր ի ներքս ի տեղին ² ընդ պատառեալ փապին, և ժողովեալ զնշխարսն ի կապերտն, և թողեալ ի սրբոյն ³ մասն ինչ. և նոյնժամայն ծածկեցաւ տեղին որպէս ⁴ զառաջինն, և ոչ ոք գիտաց զիրսն որ եղեն ⁵ ըստ տեսչութեանն Աստուծոյ:

Եւ ելեալ փութանակի ի քաղաքէն ի մէջ գիշերի, և հրեշտակ Աստուծոյ առաջնորդեաց նմա ⁶ իբրեւ յանուրջս, ի նմին ⁷ ժամու գիշերին ի քաղաք իւր: Եւ իբրեւ եմուտ ընդ դուռն քաղաքին, ծագեաց լոյս և բուրեաց հոտ անուշութեան, և լի եղեւ քաղաքն ի լուսոյն և ի բուրմանէ անուշահոտութեանն ⁸: Եւ ընդոստուցեալք ի քնոյն բազմութիւն քաղաքին, հասին փութանակի ⁹ ըստ խաղացման լուսոյն յեկեղեցի մի, և ստուգեալ վասն իրացն եղելոց, և եթէ որպէս գործեցաւ առաջնորդութիւն ճանապարհին յերթալն և ի դառնալ նորա: Եւ ¹⁰ իբրեւ ի մի բերան փառս ի վեր առաքեցին Քրիստոսի հանդերձ Հարբն և Հոգւոյն ¹¹ սրբով, այնպիսի բարեաց պարգեւողին այժմ ¹² և յաւիտեանս ամէն:

Եւ բազումք ընկալան զառողջութիւն ¹³, և լոյսն առ փոքր փոքր նուաղեցաւ, մինչեւ ի ծագել արեւ գականն ¹⁴, և ի ծագել արեւուն՝ փութանակի յուկւոյ տապան ¹⁵ գործեցին, և եղին ի ներքս զնշխարս

1. Ա. օր. ցնծայից ուշախուս-
թեամբ:

2. Ա. օր. ընդ տեղին պատա-
ռեալ եւ ժողովեալ:

3. Ա. օր. ի տեղադն:

4. Ա. օր. իբրեւ:

5. Ա. օր. եղեւ:

6. ԲՅ. եղաւ. ուղղեցաք ըստ
Ա. օր:

7. Ա. օր. ի եոյն ժամ միոյ
գիշերոյն եկն ի քաղաք իւր:

8. Ա. օր. յանուշահոտ բուր-
մանէ:

9. Ա. օր. վաղվաղակի ըստ
հայեցման լուսոյն յեկեղեցին:

10. Ա. օր. յաւելու ամենե-
քեան:

11. Ա. օր. Հոգւոյն:

12. Ա. օր. չուեն ի այժմ եւ յա-
ւիտեանս ամեն:

13. Ա. օր. յաւելու ախտից:

14. Ա. օր. արեւուն. եւ ընդ
գալ արեգակման:

15. Ա. օր. գործեցին տապա-
նակ յուկւոյ:

սուրբ առաքելոյն. և զտապանակն եղին ի մարմա-
րիովն վիմի զոր փորեցին ըստ չափոյ պիտոյիցն. և
զօրն զայն տօնախմբեցին մեծաւ ցնծութեամբ ի
դեկտեմբերի, որ օր երկոտասան էր ամսոյն, փա-
ռաւորապէս¹ ի Հայր և յՈրդի և ի սուրբ Հոգին,
այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտինից. ամէն:

1. Ա. օր. փառաւորելով ըզ- բուն փառք իշխանութիւն եւ
սուրբ Երրորդութիւնն, ու պատիւ այժմ.. :

Է

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹՈՎԾԱՅԻ

ԹԷ ՈՐՊԷՍ

ՅԵՐՈՒՍԱԼԵՄԷ Ի ՀՆԴԻԿՍ ԶՈԳԱԻ՝

Ի ժամանակին իբրեւ էին ժողովեալ՝ առաքեալքն յերուսաղէմ, Պետրոս և Յակոբոս, Յոհաննէս և Անդրէաս, Փիլիպպոս և Բարթողոմէոս, Թովմաս և Մատթէոս, Յակովբոս Աւիփեայ և Յուդա յակորեան, և հոգային՝ առ միմեանս, թէ որպէս քարոզեսցեն զգալուստ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, արկին վիճակս ի մէջ իւրեանց, հՀաս վիճակ և բաժին թովմայի առաքելոյ երթալ ի Հնդկիս: Եւ նա ոչ կամէր երթալ¹, քանզի ասէր, թէ ոչ կարեմ համբերել² տօթոյ աշխարհին այնորիկ, քանզի հիւանդոտ³ եմ ես. և ես եմ այր երբայեցի, զիսորդ կարեմ հանցուցանել զսեւիս⁴ նոցա և ուսուցանել:

Իբրեւ զայս ասաց, յայտնեցաւ նմա Քրիստոս և ասէ. Յուդա թովմա⁵, մի երկնչիր, զի շնորհք իմ ընդ քեզ են ուր երթայցես: Ասէ թովմա. Տէր ուր և կամիս առաքեա զիս, այլ ի Հնդկիս ես չեմ տեղեակ երթալոյ: Իբրեւ լուաւ զայս Յիսուս, պատահեաց առն միոյ վաճառականի, որ եկեալ էր ի

1. Ա. օր. Պատմաբիշն սըր-
բոյ Առաքելոյն թովմայի,
եւ վիպաբիշն նորին:

2. Ա. օր. յաւելու ստորք:

3. Ա. օր. հոգային զգալուստ...:

4. Ա. օր. յաւելու անդր:

5. Ա. օր. հանդուրծել:

6. Ա. օր. հիշանք եմ եւ տը-
կար:

7. Ա. օր. հանել զմիտս:

8. Ա. օր. չունի Յուդա
թովմա:

Հնդկաց , եւ անունն նորա Աբենէս՝ ¹ յդեալ զնա
Գնդափառայ արքային Հնդկաց, և պատուիրեալ վասն
Հիւսան և քարկոփի ճարտարի, ղի տարցէ նմա :

Եւ տեսեալ զնա Յիսուս ասէ ցնա . Այր դու
զինչ խնդրես, միթէ Հիւսն պիտոյ է քեզ : Եւ նա
ասէ . Այր Տէր : Ասէ ցնա Յիսուս . Ես ունիմ ծա-
ռայ Հիւսն որ գիտէ բազում ճարտարութիւն : Եւ
եցոյց նմա ² զթովմաս ի Հեռաստանէ և վաճառեաց
զնա ընդ երեսուն դաշեկանի, և գրեաց նմա գիր
այսպէս . Յիսուս Նազովրացի, որդի Յովսեփայ ի
Բեթղէհէմէ, վաճառեցի զթովմաս ծառայ իմ՝ առն
վաճառականի Աբենէսի, և առի ի նմանէ երեսուն
դաշեկան, արդ մի ոք վտարաւ ³ լիցի դմա, և
ձեռնարկեալ ⁴ ի գիրն Պետրոս և Անդրէաս : Չոգաւ
կալաւ զնա Աբենէս և ած զնա առ Յիսուս : Ասէ
Յիսուս ⁵ . Այդ է ծառայն իմ : Ասէ վաճառականն .
Գնոց գնեցի ես զքեզ ի Տեսառնէ քումմէ ընդ երե-
սուն դաշեկանի : Եւ թովմաս լուռ եւեթ կայր . և
տարաւ զնա ի վանս իւր :

Եւ ի մէջ գիշերին յաղօթս եկաց թովմաս և
ասէ . Գոհանամ զքէն Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, զի
մեռար և զբազումս կեցուցեր, վաճառեցեր զիս և
ինեւ զբազումս գնեցեր, արդ արա՛ որպէս Հաճոյ
է քեզ ⁶ :

Եւ իբրեւ եղեւ առաւօտ, յարուցեալ գնացին
երկոքեանն ի միասին ⁷ . և գտին նաւ մի որ եր-
թայր ի Հնդիկս : Եւ մտեալ ի նաւն, ել Հողմն քաղ-
ցրաշունչ և երթայր նաւն լի փառօք և գովու-
թեամբ ⁸ : Եւ Հարց վաճառականն ընդ թովմաս և

1. Ա. օր. Աբբանէս :

2. Ա. օր. յաւելու Յոգաս :

3. Ա. օր. վարատ լիցի :

4. Ա. օր. մեռնագրեալ :

5. Ա. օր. ասէ ցՅիսուս . աս՝ է
ծառայն քո, ասէ, այո՛ դա է... :

6. Ա. օր. արդ որպէս հաճոյ
է քեզ, ես ոչ գիտեմ :

7. Ա. օր. յաւելու իբրեւ հա-
սին ի ժովեքմ :

8. Ա. օր. չունի գովութեամբ :

ասէ. Զի՞նչ ճարտարութիւն գիտես: Ասէ թովմաս. Հիւան եմ ճարտար և ծառայ Հիւսսան և աշակերտ եմ շինողի: Ասէ վաճառականն. Զի՞նչ գիտես առնել ի գործ փայտի: Ասէ թովմաս. Ի գործս փայտի՝ ճարտար եմ ես առնել լուծս և արօրս և զմահիճս և զկշիռ և զեկս նաւուց որով վարեն զնաւս, և ի քարկոփութիւն, աշտարակ և տաճար և սիւնս խոյակօք և շիրիմս թագաւորաց: Եւ ուրախ եղեւ վաճառականն և ասէ. Եւ թագաւորն մեր այսպիսի այր խնդրէ:

Իբրեւ անցին նոքա յայնկոյս ծովուն և Հասին ի քաղաքն ¹, լուան դձայն փողոյ ² և զցնծութեան: Ասէ թովմաս ցվաճառականն. Զի՞նչ է այն ձայն ցնծութեան: Ասէ վաճառականն. Դուստր թագաւորին միամօր է, և տան ³ զնա այսօր առն, այն ձայն է ցնծութեան. և պատուիրակս թողեալ ⁴ է ընդ չորեսին անկիւնս ⁵ քաղաքին՝ թէ ամենայն ⁶ ոք որ լսիցէ, ի Հարսանիս եկեսցէ տեսարք և ծառայք, ճոխք և աղքատք, օտարք և մանկունք քաղաքիս, և որ ոչ եկեսցէ պատիժս կրեսցէ: Ասէ ⁷ վաճառականն ցթովմաս. Ի՛կ և մեք երթամք ի Հարսանիսն, զի մի պատիժս Հասցէ մեզ: Եւ զնացին երկողեանն ի Հարսանիսն, և անց սուրբ առաքեալն և բազմեցաւ ի մէջ բազմականին, և Աբենէս յայլ տեղւոյ: Իբրեւ կերան և արբին, թովմաս ոչ ինչ ճաշակեաց. ասեն ցնա սեղանակիցքն. Այր դու, զի՞ եկիր այսր, զի ոչ ուտես և ոչ ըմպես: Ասէ սուրբ առաքեալն. Վասն իրաց՝ որ առաւել է քան զուտել և զըմպել՝ եկեալ եմ ես. զի լուայ եթէ պատուիրակք թողեալ է ⁸,

1. Ա. օր. Ի քաղաք մի:

5. Ա. օր. կողմ:

2. Ա. օր. յաւելու զարեգի, զբմբկի եւ զքնարի եւ զմայն ցնծոյրեան եւ ուրախոյրեան:

6. Ա. օր. չունի ամենայն ոք... որ ոչ եկեսցէ:

3. Ա. օր. հարսնացոցանեն:

7. Ա. օր. չունի Ասէ վաճառականն... հասցէ մեզ:

4. Ա. օր. հանեալ:

8. Ա. օր. յաւելու քաղաքորին:

թէ ամենայն ոք որ լսիցէ, ի հարսանիս եկեացէ. և եկի զի կատարեսցի կամք Թագաւորին, և ոչ յուտել և յրմպել: Յայնժամ վարձակն¹ շրջէր ուռ ամենեւեան և երգէր². Իբրեւ եկն ուռ Թովմաս, կայր առ նմա և երգէր: Մի³ ոմն ի մատուռակացն ած ապտակ առաքելոյն. հայեցաւ ընդ նա սուրբ առաքեալն և ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս Թողցէ⁴ քեզ յայնմ աշխարհին որ գալոյն է. բայց ի յայսմ աշխարհիս ցուցցէ ինձ զգորութիւն աստուածութեան իւրոյ. ձեռն որ եհար զիս, տեսանիցեմ զդա զի քարչեսցեն չունք: Եւ ինքն սկսաւ օրհնել ի դէմն եկեղեցւոյ երբայեցւոց բարբառովն. Մեծ դուստր լուսոյ սուրբ եկեղեցի, վայելչութիւն Թագաւորաց քո է, ցանկալի և երանելի և վայելուչ տեսիլդ քո, զարդք նմանեն քեզ գոյն առ գոյն զարդուց, և զգլուխդ զոր ունիս զԹագաւորաց և զվայելչութեան առաջի սրբտիդ. բերան քո բացեալ է ի սաղմոս ասել և օրհնել, և ամենայն օրհնութիւնք քեզ վայել է. երկուք և երեք պաշտեն զքեզ. առագաստ քո լուսաւոր է և հոտ խնկոյ ելանէ այտի. բուրվառ պատրաստեալ են ի նմա, զմուռ և տաշխ⁵ ծխին ի նմա, և զրունք նորա եղնգամբ զարդարեալ են եւ փեսաւէրք շուրջ են զնովաւ և փառաւոր առնեն զՏէրն կենդանի. և մեք ժամանեցուք ի հարսանիսն երկնաւոր և արբցուք զգինին ուրախարար, և լիցուք մեք ընդ նմա յաւրախութեանն յաւիտենից. խոստովան եղիցուք զդշխոյէն արեւելից:

Իբրեւ նա զայս այսպէս օրհնէր, ոչ ոք լսէր, բայց միայն վարձակն, քանզի երբայեցի էր: Եւ հաստաւ ջուր ի սակարանացն, և առ մատուռակն զսափորն և չոգաւ զըրոյ. եւ առիւծ մի յանտառէն,

1. Ա. օր. վարձկանն:

4. Ա. օր. մի հատուցէ:

2. Ա. օր. յաւելու փողովն:

5. Ա. օր. գտալիս:

3. Ա. օր. յաւելու մատեառ

առ նմա մի:

երեկ զմատուռական և արար անդամ անդամ. և բարձեալ շուն մի թուխ զաջ բազուկն նորա և բերեալ ընկէց ի մէջ բազմականին: Յայնժամ վարձակն զփողոսն խորտակեաց և անկաւ առաջի¹ առաքելոյն և ասէ. Այս այս կամ մատուած է կամ առաքեալ նորա, զի ես լուայ զինչ ստաց մատուակին, թէ ձեռք որ եհար զիս, տեսանիցեմ զի քար շեցեն զդա շունք: Իւ կէսք ի նոցանէ հաւատացին ի բան վարձակին և կէսք չհաւատային: Իսկ թագաւորն իբրեւ լուաւ զայս, լուռ² եկն և անկաւ առաջի առաքելոյն և ասէ. Եկ ընդ իս տէր և օրհնեա զիս, դուստր իմ միամօր է և տամ զնա այսօր առն: Իսկ սուրբ առաքեալն ոչ կամէր երթալ, զի չէր տեսեալ³ զՔրիստոս յաշխարհին յայնմիկ. և բռնադատեաց զնա, և յարուցեալ զնաց: Իբրեւ եմուտ ի սենեակն, գրունք սենեկին փակեալ էին և ոչ ոք էր անդ, բայց միայն հարսն և փեսայն⁴. և եհան թագուհին⁵ արտաքս զամենեսեան զփեսաւէրսն և զհարսնաքորսն: Իւ նստաւ սուրբ առաքեալն և վարդապետեաց⁶ նոցա զՔրիստոս, և եղեալ զձեռն իւր ի վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա և ասէ ցնոսա. Լիցի ընդ ձեզ Քրիստոս, և ինքն ել արտաքս:

Իւ⁷ տեսեալ փեսայն զՔրիստոս ի նմանութիւն առաքելոյն, զի խօսէր ընդ նոսա⁸, ասէ ցնա փեսայն. Ո՞չ դու վաղ ելեր, արդ աստ զի՞արդ կաս: Ասէ Տէրն. Ես ոչ եմ առաքեալն, որդեակ, որպէս դու կարծես, այլ եղբայր եմ նորա⁹. և հրամայեաց նստել յաթոռն: Իւ ասէ Տէրն ցնա. Յիշեցէք որդեակք իմ զինչ պատուիրեաց ձեզ եղբայրն իմ և

1. Ա. օր. առ ոստ:

2. Ա. օր. շունի լուռ:

3. Ա. օր. ոչ էին տեղեկացեալ:

4. Ա. օր. յաւելու եւ քոյր եւ եղբայր:

5. Ա. օր. շունի քագոռնին:

6. Ա. օր. քարոզեաց:

7. Ա. օր. յաւելու յանկարձակի:

8. Ա. օր. հարսինն:

9. Ա. օր. յաւելու եւ նստաւ Յիսուս ի մահիճն:

ում յանձն արար զձեզ. և առժամայն եթէ մեկնիք դուք ի հաղորդութենէ պղծութեան, եղերուք¹ դուք տաճար սուրբ և լինիք ժառանգորդ արքայութեանն և սպասաւոր երկնաւոր հարսանեացն², թէ երբ տեսցուք զհարսանիսն զգուշութեան³ և լիցուք նմա փեսաւէրք և ուրախ եղիցուք ընդ նմա: Յայնժամ լուան նոքա բանի նորա, և խոնարհեալ երկիր պագին Քրիստոսի և յանձն արարին նմա զանձինս իւրեանց⁴. և եղեւ ի նոցանէ աներեւոյթ:

Իբրեւ եղեւ ժամ⁵, ելից թագաւորն⁶ զսեղան և եմուտ ի սենեակն, և ետես զնոսա զի նստէին բաց երեսօք⁷: Ասէ մայրն⁸. Զի՞ նստիս այդպէս բաց երեսօք և ոչ ամաչես, որպէս թէ բազում ժամոնակ անցեալ է քո և դորա: Պատասխանի ետ հարսնն և ասէ. Գիտեմ զոր խօսիսդ, ով մայր իմ, բայց ի սէր երկնաւոր փեսային եմ անձկացեալ, և յաղօթս կամ առ Տէր իմ և սպասեմ այնմ յուսոյն՝ որ յայտնեցաւ յայսմ գիշերի. և զի ոչ սքօղիմ ես, զի քօղ ապականութեան բարձաւ յերեսաց իմոց, զի գործ ամօթոյ հեռի եղեն յինէն, և զի ուրախ եմ ես, զի օր ուրախութեան գտայ ես. և զի անարգեցի ես զայր իմ և զհարսանիս զայս, զի յերկնաւոր հարսանիսն հրաւիրեցայ. զի ոչ ամուսնացայ ես ընդ առն անցաւորի⁹, զի առն երկնաւորի սպասեմ¹⁰: Նոյնպէս խօսել սկսաւ փեսայն և ասէ. Խոստովանիմ առ քեզ, Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, որ

1. Ա. օր. յինիք:

2. Ա. օր. յաւելու Եւ ասին:

3. Ա. օր. չունի զգուշութեան:

4. Ա. օր. յաւելու Եւ եղեալ Յիսուսի զձեռն ի վերայ ետցաւ, օրհնեաց զնոսա, եւ ասէ. լիցի ընդ ձեզ Քրիստոս:

5. Ա. օր. յոչսացաւ:

6. Ա. օր. եւ բագունին զսե-

ղան եւ տարան ի ներքս

առաջի փեսային եւ հարսին:

7. Ա. օր. չունի բաց երեսօք:

8. Ա. օր. յաւելու ցոռուտին:

9. Ա. օր. երկրաշորի:

10. Ա. օր. յաւելու զի յերկնաւոր հարսանիսն հրաւիրեցայ:

եկիր առ մեզ ի ձեռն առն օտարի. փառաւորեմ
զքեզ ֆրիստոս որդի Աստուծոյ, որ քարոզեցար մեզ
ի ձեռն առն երրայեցոյ, որ քարոզեաց մեզ զկեանս,
զյոյս, զփրկութիւն ¹, և ի բաց արար ի մէնջ զգործս
խաւարի, և սերմանեաց ի մեզ զյաւիտենից խոր-
հուրդն՝ այն ² որ եցոյց ինձ զանձն իւր և իմացոյց
զպանչելի խորհուրդն, այն որ զիմ մեղսն հեռի ա-
րար յինէն, և զարդարութիւն ³ որ ոչ էր իմ՝
եցոյց ինձ, և զոր ես ոչ գիտէի նա խնդրեաց զիս,
վասն զի սէր նորա եռաց յիս:

Յայնժամ թագաւորն պատառեաց զհանդերձն
և ասէ. Ելէք ածէք ինձ զայրն կախարդ, զի ես
ածի օրհնել զորդեակքս իմ, և նա եկն ատելութիւն
արկ ի մէջ դոցա. այր որ զտցէ զնա և ածիցէ,
մեծամեծ պարգեւս տացի ⁴ նմա: Ելին և չրջին
ընդ քաղաքն և ոչ գտին, քանզի գնացեալ էին նո-
քա: Իբրեւ չոգան յօթեվան ինչ, գտին զվարձակն
զի լայր, զի ոչ տարան զնա ընդ իւրեանս: Եւ
զնաց վարձակն առ հարսն և առ փեսայն և աշա-
կերտեաց զթագաւորն և զթագուհին և զամենայն
քաղաքն:

Յայնժամ եմուտ թովմաս ի Հնդկիւս ընդ Աբե-
նէս վաճառականի: Իբրեւ եմուտ Աբենէս վաճառա-
կանն, ետ ողջոյն արքային Հնդկաց Գնտափառայ և
ասէ, թէ այր ճարտար ածի: Եւ կոչեաց զնա ա-
ռաջի իւր, եհարց նա ⁵ և ասէ. Այր դու, զի՞նչ
ճարտարութիւն գիտես: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն.
Հիւսն եմ ճարտար և ծառայ Հիւսան. աշակերտ չի-
նողի: Ասէ թագաւորն. Եւ զի՞նչ եւս գիտես առնել
դու զգործ փայտի: Ասէ սուրբ առաքեալն. Ի գործս
փայտի ճարտար եմ ես առնել լուծս և արօրս և

1. Ա. օր. գյարոչքիւն:

նոյց, զոր ես ոչ գիտէի, նա

2. Ա. օր. ի ձեռն առն այս որ:

անդր գրեաց զիս:

3. Ա. օր. գարոչքիւն իւր ծառ:

4. Ա. օր. տացից:

5. Ա. օր. զնա:

մաշիճս և կշիռս և ղեկս նաւաց որ վարեն զնաւս, և ի քարկոփութիւն՝ աշտարակս և տաճարս և սիւնս խոյակօք և շիրիմս թագաւորաց: Եւ եղեւ ուրախալից թագաւորն և ասէ. Եւ ինձ այդպիսի այր պիտոյ էր. արդ շինեա՛ ինձ տաճար արժան թագաւորութեան: Ասէ սուրբ առաքեալն. Ես շինել եկեալ եմ և ի կատարել: Եւ առեալ զսուրբ առաքեալն թագաւորն, զնաց ի տեղի մի մարգագետին և ջրակոյտ, և ասէ թագաւորն. Աստ կամիմ ես շինել տաճար: Ասէ սուրբ առաքեալն. Տեղիս արժան է տաճարի. Եւ ա՛յո սուրբ առաքեալն և լարադիր արար տաճարին. և եթող նա դրունս՝ ընդ արեւելեան լուսոյն և պատուհանս ընդ արեւմուտս հողմաբերս և հողմաշունչս, և մատուակոցս՝ ընդ հարաւակողմն, և ջրմուղս ընդ հիւսիսոյ: Եւ ասէ թագաւորն. Արդարեւ արժանի ես դու զթագաւոր պաշտել: Եթող նմա թագաւորն ծախս բազումս շինուածոց, և ինքն չոգաւ յայլ կողմն իշխանութեանն:

Իսկ սուրբ առաքեալն առեալ զգանձն բաշխեաց քաղաքացեացն՝ և ինքն քարոզէր զտէր Յիսուս Քրիստոս, զհիւանդան բժշկէր, զղեւտն հալածէր, զբորոտսն սրբէր և նշանս մեծամեծս առնէր մինչեւ զարմանալ ամենայն աշխարհին՝ որք տեսանէին:

Իբրեւ անցին աւուրք բազում, առաքեաց առ սուրբ առաքեալն թագաւորն և գրեաց՝, եթէ գրեա առ իս վասն շինուածոցդ յինչ չափու է: Եւ գրեաց սուրբ առաքեալն, եթէ տաճարս շինեալ է, բայց յարկով չէ յարկեալ, թոշակս ճարտարաց նուազեցան: Եւ ետ բերել՝ նմա թագաւորն երկու բիւր դահեկան և արծաթ բազում, և գրեաց եթէ զտաճարդ յարկեա, ես գալոց եմ տեսանել: Եւ ա՛յո

1. Ա. օր. յաւելլու ընդարձակ:	4. Ա. օր. տեսանէ բճախ:
2. Ա. օր. մատուռ:	յացն եւ զարմանալ:
3. Ա. օր. աղքատաց:	5. Ա. օր. խնդրեաց:
	6. Ա. օր. տանէ:

սուրբ առաքեալն զայն ամենայն զանձն ¹ բաշխեաց աղքատաց, և ինքն ոչ դադարէր քարոզել զՏէր Յիսուս և մխիթարել զորքս և զայրիս:

Իբրեւ եկն թագաւորն ի քաղաքն, կոչեաց զմտերիմսն, եհարց ցնոսա և ասէ. Եթէ յինչ չափու է տաճարն: Եւ նոքա ասեն. Նորա տաճար չիք շինեալ, և ոչ գիտեմք զինչ զոսկին արար կամ զարծաթն, այլ չրջի նա ընդ քաղաքս և ընդ գաւառս, ուսուցանէ Աստուած զոմն պաշտել. զդեւս հալածէ, զհիւանդս բժշկէ, զբորոտս սրբէ և նշանս բազումս առնէ, և ինքն ուստէ հաց չոր և աղ, և հանդերձ անպիտան ազանի, և ինչս ի մարդոյ ոչ առնու, և որ իւր իցէ՝ այլում տայ. եթէ մոգ իցէ, ոչ գիտեմ², կամ թէ առաքեալ՝ ոչ գիտեմ: Իբրեւ զայս լուաւ թագաւորն, պատառեաց զհանդերձն³ և ասէր. Ելէք ածէք առ իս զայրն կախարդ, և զվաճառականն որ ած զնա: Եւ իբրեւ ածէին նոքա զվաճառականն, յոյժ երկեաւ: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Մի երկնչիր, միայն հաւատաւ և տեսցես զոքանչելիսն Աստուծոյ: Իբրեւ ածին առաջի թագաւորին, եհարց և ասէ. Շինեցե՞ր զտաճարն: Եւ նա ասէ. Այո շինեցի զտաճարն գեղեցիկ զոր չիք ուրուք⁴ տեսեալ ի մարդկանէ: Ասէ թագաւորն. Ե՞րբ երթամք տեսանել: Ասէ սուրբ առաքեալն. Այժմ ոչ կարես տեսանել դու զնա: Ասէ թագաւորն. Եւ յորում ժամանակի տեսանեմք: Ասէ սուրբ առաքեալն. Յորժամ վախճանիս հրամանաւն Աստուծոյ, յայնժամ տեսանես: Յայնժամ⁵ ցատեաւ թագաւորն և ասէ. Ի կենդանութեան ոչ տեսից, յորժամ մեռանիմ զիմորդ տեսանեմ: Եւ հրամայեաց տանել զնա ի բանդ⁶. մինչեւ տեսից թէ զինչ ա-

1. Ա. օր. ինչսն:

2. Ա. օր. գիտեմք:

3. Ա. օր. յաւելու եւ ձեռքս
զբարձսն ծեծէր:

4. Ա. օր. ուրեք:

5. Ա. օր. Եւ յոյժ:

6. Ա. օր. յաւելու եւ ասէ.
տարեք զդա ի բանդ մինչեւ
համգեայց եւ տեսից:

րար դա զգանձն իմ: Իբրեւ երթայր ¹ Թովմաս ի բանտն, քաջալերէր զվաճառականն զի մի երկնչիցի: Իբրեւ արկին ² ի բանտ, յայնմ գիշերի եղբայր Թագաւորին հիւանդացաւ, և նա տրտմեալ էր յինչն, զի յոյսն նոցա յինչն էր. և ասէ. Կոչեցէք առ իս զտէր իմ արքայ: Եւ եկն Թագաւորն: Ասէ ³ Գնդափառ ընդ եղբայր իւր. Տէր իմ արքայ, տուն իմ և որդիք իմ քեզ լիցին յանձին. բայց զայս աղաչեմ զքեզ, զի չարչարանօք մահու սպանցես զնո, սա և հանգուցես զոգի իմ, զի վատնեցին զգանձս մեր ⁴: Եւ ասէ Թագաւորն. Եւ իմ զայդ խորհեալ զգիշերս ամենայն, եղբայր իմ. և զայս ասացեալ Գնդափառ ⁵ վախճանեցաւ: Եւ առին հրեշտակք զհոգին, և տարեալ ⁶ ցուցին զտեղի չարագործացն և բարեգործացն. եցոյց ⁷ նմա և զտաճարն զոր շինեաց սուրբ առաքեալն Գնդափառայ և եղբօր նո, րա: Արդ անկեալ Գնդափառ առ ոտս հրեշտակին ⁸ ասէ. Աղաչեմ զքեզ տէր, ողորմեա ինձ վարանելոյս ⁹ և դարձո զիս առ եղբայրն իմ, զի գնեմ ես զտաճարդ զայդ ի նմանէ. զի նա ոչ գիտէ զպեղեցկու թիւն դորա, և տայ ինձ զգալ գնոյ:

Իսկ Տէրն որ յամենայնի գթած և ողորմած, հրամայեաց դարձուցանել զհոգին Գնդափառայ ի կենդանութիւն: Եւ մինչդեռ զարդարէին զդին, եկն հոգին ի մարմինն, և յարեաւ նստաւ: Եւ պատմեցին Թագաւորին, թէ եղբայրն քո կենդանացաւ. և

1. Ա. օր. իսկ սուրբ առաքեալն ոչրախ եր ընդ երբայն ի տուն բանտին:

2. Ա. օր. ատիկ զնոսս:

3. Ա. օր. ասէ ցեա Գնդափառ եղբայր բազաւորին:

4. Ա. օր. որք վատնեցին զիւնս մեր:

5. Ա. օր. Գնդափառայ եղբօր բազաւորին վախճանեցաւ յաշխարհս:

6. Ա. օր. տարաւ առաջի աստուած ուրբեանն եւ:

7. Ա. օր. ցուցին:

8. Ա. օր. հրեշտակաց:

9. Ա. օր. տառապեալ տարակուսիս:

յարուցեալ փառս ետ աստուածոց իւրոց ¹ և եկն առ եղբայր իւր: Խօսել սկսաւ մեռեալն կենդանացեալ ² ընդ եղբայր իւր և ասէ. Խնդրեմ՝ ի քէն խնդիրս ինչ, եղբայր իմ, տուր ինձ: Ասէ Թագաւորն. Զոր ինչ խնդրես, տաց քեզ ³, զի այժմ տեսի զքեզ կենդանացեալ: Եւ ասէ. Տուր ինձ զտաճարն քո գնոց որ յերկինսն է: Ասէ Թագաւորն. Տաճար ինձ յերկինս ո՛վ ետ: Ասէ Գնդափառ. Այն որ չինեաց այրն քրիստոնեայ առաքեալն Տեառն: Ասէ Թագաւորն զարմանալով. Ենէ՛ ենէ՛, եղբայր, և դու տեսե՛ր զտաճարն զայն: Ասէ. Այո՛ տեսի: Եւ ծագեաց շնորհ ողորմութեանն Աստուծոյ ի սիրտ Թագաւորին և ասէ. Զայն ոչ կարեմ տալ քեզ, եղբայր իմ, այլ խնդրեմ ⁴ ես ի Տեառնէ զի արժանի եղէց տեսանել ⁵ և բնակել ի տաճարին յայնմիկ. և դու թէ կամիս չինել տաճար, ահա Գաղոս ⁶ ճարտարն կայ ի ձեռս քո, չինէ քեզ բարի քան զիմն:

Եւ վաղվաղակի առաքեաց Թագաւորն և եհան զնոսա ի բանտէն: Եւ անկեալ Թագաւորին առ ոտս առաքելոյն և ասէ. Կացո զմեզ առաջի Աստուծոյն քո և թող մեզ զմեզս մեր զոր մեք ընդ քեզ արարաք: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Գթած ողորմած է Տէր ⁷, և ոչ յիշէ զմեզսն զոր յանգիտութեան գործեցէք ⁸: Եւ ասէ Թագաւորն. Արդ փութա՛ և տուր մեզ կնիք ⁹, զի լուաք եթէ Աստուածն զոր զոռն քարոզես, իբրեւ կնիք առնուն, ապա ճանաչեն զնա: Եւ Հրամայեաց Թագաւորն պահել զբաղանիսն եօթն օր, և յաւուրն ութերորդի մտեալ ի բաղանիսն ա-

1. Ա. օր. աստուածոյ իւրոյ:

2. Ա. օր. ի մեռելոց յարուցեալ եղբայրն ընդ:

3. Ա. օր. յաւելու քե եւ ցրաբաւորութիւնս իմ խընդրեսցես:

4. Ա. օր. խնդրեա.

5. Ա. օր. մտանել:

6. Ա. օր. Գաղատիոս ճարտարապետն:

7. Ա. օր. յաւելու երկայնամիտ եւ բազումողորմ:

8. Ա. օր. արարաք:

9. Ա. օր. տուր ինձ մկրտուքիւն:

առաքեալն և թագաւորն և մեծամեծքն ամենայն, և եկաց սուրբ առաքեալն ի վերայ աւագանին և արկ զիւղն ի վերայ գլխոյ նոցա և ասէ. Եկեսցէ անուն քո սուրբ, Քրիստոս, եկեսցէ ողորմութիւն և զօրութիւն քո ի բարձանց, եկեսցէ պարգեւս բարձրելոյդ, եկեսցէ Հաղորդութիւն անդրանկաց, եկեսցէ ի վերայ սոցա խորհուրդ Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, եկեսցէ ի վերայ սոցա աղաւնին միամիտ և ծնցէ զսոսա աղաւնիս ¹ միամիտ : Իւ զայս ասացեալ, մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ :

Եւ ընդ ելանել նոցա ի ջրոյն, երեւեցաւ նոցա պատանի մի, որ ի ձեռին իւրում ունէր զամբար ² մի պայծառ և ասէ ցնոսա. Ողջոյն իմ ընդ ձեզ եղբարք : Եւ նոքա զձայնն լուան և ³ Հաստատեցան ի Հաւատս : Եւ մկրտեաց զամենայն քաղաքն. և գային ի կողմանց կողմանց ի մկրտիլ, և առնուին փրկութիւն անձանց :

Եւ եղեւ ի միում աւուր մինչդեռ աղօթէր սուրբ առաքեալն յաւուր կիրակէի, երեւեցաւ նա Քրիստոս և ասէ. Թովմաս, արի՛ և կանխես ի պաշտօն առաւօտու, և ել դու ի ճանապարհն արեւելից, և ցուցանեմ քեզ անդ սքանչելիս. և Հաւատասցեն յիս բազում մարդիկ և եկեսցեն ի տուն ապաւինի : Եւ իբր այդ եղեւ ⁴, ասէ Թովմաս ցթագաւորն. Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս կամի երեւել մեզ այսօր. արդ եկայք կամք ⁵ յաղօթս, թէ զինչ վասն մեր լինիցի : Եւ կատարեալ զպաշտօն գիշերի ⁶ ժամուցն՝ Հաղորդեցոյց զնոսա մարմնոյ և արեանն Տեառն. և յարուցեալ զնացին ընդ ճանապարհն արեւելից : Իբրեւ գնացին ⁷ մղոնս երիս, մեկնեցաւ Թովմաս սակաւիկ մի ի ճանապարհէն, և եգիտ անդ պա-

1. Ա. օր. յորդիս :

2. Ա. օր. յոսոյ :

3. Ա. օր. յաւելու առաւել :

4. Ա. օր. իբրեւ յոսացաւ :

5. Ա. օր. կացցուք :

6. Ա. օր. երկն ժամուցն :

7. Ա. օր. հեռացան մղոնս

երկուս :

տանի մի մեռեալ և իմացաւ եթէ վասն այնորիկ առաքեաց զիս Տէր: Եւ համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս առ Տէր և ասէ. Աղաչեմ գրեզ, եկեսցէ հոգի պատանւոյս այսորիկ, զի խնդրեմ ի քէն վասն ժողովրդեանս: Իբրեւ զայս ասաց, եկն եւ օձ մի սեւ ի քարանձաւէ անտի և զգլուխն ընդ գետինն ծեծէր¹ և եկն անկաւ առաջի առաքելոյն և ասէ. Աւասիկ եմ տէր առաջի քո, թէ վասն էր սպանի զդա: Կին մի էր ի քաղաքին որ ընդդէմ կայր մեր, իբրեւ տեսի ես զկինն և սիրէի զնա, իբրեւ չոգայ ես առ նա, տեսի ես զի կայր դա առ նմա և տայր ողջոյն ընդ նմա, և այլ եւս զործ պղծութեան գործէր ընդ նմա զոր ամօթ է քեզ ասել, զի ես գիտեմ՝ դու սկիզբն ես հաւատոյն Քրիստոսի. և զի ոչ սպանի ես զդա ի ժամանակին յայնմիկ, իբրեւ եկն անցաւ առ ինեւ երեկունն, հարի և սպանի ես զդա զի օրն կիրակէ էր: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Իշխանութիւն ունէիր դու զմարդ սպանանել՝ Աստուծոյ անուամբն, որ մինչեւ ցայսօր պատերազմ (?) եկաց ձեզ վասն որդւոց մարդկան. արդ երթ բարձ գթոյնսըն յերիտասարդէն և լիցի կենդանի: Ասէ օձն. Զի՞ նեղես զիս եթէ բարձ գթոյնսն յերիտասարդէն. զի հայրն իմ յորժամ հարկանէր զմարդն եւ բառնայր զթոյնսն՝ մեռանէր: Ասէ սուրբ առաքեալն. Յոյց ինձ զգորութիւն հօրն քո: Եւ ոչ կամեցաւ օձն: Եւ սաստեաց սուրբն թովմաս և ասէ. Բարձ գթոյնսն յերիտասարդէն: Եւ եկն օձն և եղ գրեռանն իւր ի վերայ մեռելոյն հարուածոյն և երարձ գթոյնսըն և յարեաւ պատանին, և օձն ուռուցեալ հերձաւ և ուր անկաւ թոյն օձին, եղեւ վիհ մեծ: Եւ ասէ թովմաս. Լցէք զվիհսդ և շինեցէք ի վերայ դուրս տուն օտար անցաւորաց: Եւ արարին որպէս հրամայեաց նոցա: Եւ երիտասարդն յոյժ ճգնեցաւ, և ամենայն բազմութիւնքն սքանչացեալ զարմացան: Եւ իբրեւ կամեցաւ դառնալ ի քաղաքն, եկն մըտ-

1. Ա. օր. եւ զտոշտն խաժատէր. չունի մինչեւ բարձ գթոյնսդ:

բուկ մի իշոյ եկաց առաջի առաքելոյն և ասէ ¹. Խորագիտութիւն Քրիստոսի, առաքեալ բարձրելոյն. ունիս զխորհուրդս ծածկեալ որդւոյն Աստուծոյ, ազատն որ եղեւ վասն մեր ծառայ, զի զմեզ ազատեցուցէ. եղբր դու սմա կեանս երկրիս Հնդկաց, նշանակ առձեռն առ որդիս մարդկան. զի նոքա մոռացան զքեզ վասն մոլորութեան իւրեանց, և այժմ ի տեսիլ և ի բան աստուածութեանդ քո դառնան: Հայեցաւ ի նա սուրբ առաքեալն և ասէ. Յորմէ՞ ազգէ ես դու, զի բերան քո զարմանալի խօսի: Պատասխանի ետ մտրուկն և ասէ. Ես յայնմ ազգէ եմ որ զԲաղասմն պաշտէին, և Տէր Յիսուս նստաւ ի վերայ ազգին իմոյ. և ես այսօր առ քեզ առաքեցայ զի խնդրեցից ի քէն զհաւատս: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Փառք քեզ Տէր զի և անասնոց որ չիք բան՝ հրամայես խօսել: Եւ հրամայեաց սուրբ առաքեալն արկանել զնովաւ ձորձ, և նըստաւ ի վերայ նորա և եկն ի քաղաքն: Եւ ամենայն բազմութիւնքն պշուցեալ նայէին, թէ զհարդարձակեցէ զէչն: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն ցէչն. Երթ նիրհեա որպէս էիրն. և նոյնժամայն անկաւ էչն և մեռաւ: Եւ ասէ Թագաւորն. Յարո՞ զէչն ²: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն, եթէ ³ ոչ կարեմ յարուցանել, այլ այդ օգնէ դմա որ եդ դմա բերան խօսել՝ կարող է և զդա առնել անմահ: Եւ հրամայեաց Թաղել զէչն: Եւ նստաւ սուրբ առաքեալն ի քաղաքին, և հաւատացին ամենայն իշխանութիւնքն: Եւ յետ այնորիկ լուան յայլ կողմանէ իշխանութեան թէ աստուած ոմն գտաւ յաշխարհին յայնմիկ:

Այր մի զօրագլուխ Մասդէի Թագաւորի, որում անուն էր Ծոփա ⁴, եկն առ սուրբ առաքեալն և ասէ ցնա. Հրամայեա՞ ինձ Տէր, զի պատմեցից զնե-

1. Ա. օր. չունի Եւ ասէ...

հրամայեաց:

2. Ա. օր. զյաւանակդ:

3. Ա. օր. ոչ երբ չկարեմ.

չունի որ եդ դմա... եւ

հաշարացիմ:

4. Ա. օր. Ծոփա:

դուժինն սրտի իմոյ առաջի քո: Եւ ասէ թովմաս. Զինչ է քեզ: Եւ ասէ զօրագլուխն. Աին մի էր իմ և դուստր մի լեալ էր ի նմանէ. և եղեւ օր մի հարսանիս դիպեցաւ ի քաղաքին, և տէր հարսուղեացն սիրելի իմ էր. և առաքեցաւ առ իս հրաւիրակս, և առաքեցի զկիկն իմ և զդուստրն ի հարսանիսն: Եւ իբրեւ երեկոյ եղեւ և ժամ եղեւ դառնալ, տեսի զի այր մի յարձակեալ էր ի վերայ նոցա և զլուխ նորա իբրեւ զչան, և ահա անկեալ կան նոքա ի տան իմ. և այս երիս ամ է՝ ոչ մեռեալ են և ոչ կենդանի. արդ եթէ՝¹ կամիս, կարող ես գալ ընդ իս և բժշկել զնոսա: Եւ իմացեալ սուրբն թովմաս, թէ հրաւիրեաց զնա Աստուած յայլ կողմն իշխանութեան, և յարուցեալ դնաց: Եւ ունէր զօրագլուխն ընդ իւր ջորիս չորս. և ել սուրբ առաքեալն ի կառս ջորւոցն: Եւ ասէ ցնա սուրբ առաքեալն. Ել նիստ ընդ իս ի կառս ջորւոցս: Եւ ասէ զօրագլուխն. Ինձ արժան է ի յոստ տեսաւդ իմոյ նստել: Եւ հրամայեաց սուրբ առաքեալն ելանել ի կառսն: Եւ իբրեւ գնացին աւուրց երկց ճանապարհ, վաստակեցան ջորիքն և անկան, և տըրտմեցաւ այրն: Ասէ թովմաս. Մի երկնչիր, այլ հուստա և տեսանես զսքանչելիսն Աստուծոյ: Եւ ամբարձ սուրբ առաքեալն զաչս իւր ի վեր եւ ետես զի ցիւ երամակ արածէին. և ասէ թովմաս. Երթ և ասա ընդ ցիւսն, թէ ձեզ ասէ առաքեալն Քրիստոսի՝ եկաք չորքդ ի ձէնջ զի պիտոյ էք ինձ: Եւ ամենայն ցիւքն զիմեցին առ սուրբ առաքեալն, եթէ ով յառաջ հասցէ առ նա. և եկեալ խոնարհեցուցին զգլուխս իւրեանց՝² Եւ ասէ սուրբն. Լծեցարուք չորքդ ի ձէնջ ի կառսդ փոխանակ ջորւոցդ, և նոքա լծեցան որ համեստագոյնքն՝³ էին. և ամենայն ցիւքն՝ ոմանք առաջի և

1. Ա. օր. երէ կարող ես՝ օգնեա եւ բժշկեա զնոսա. չու. նի իշ իմացեալ... ասէ սուրբ առաքեալն:

2. Ա. օր. յաւելու իբրեւ զխօսուէս:

3. Ա. օր. հաստագոյնք:

ումանք զկնի երթային: Եւ ասէ սուրբ առաքեալն. Ոչ էք ամենեքեան պիտոյ ինձ, երթայք զնացէք յանապատն ¹ ձեր: Եւ նոքա ամենեքեան խոնարհեցուցեալ զգլուխս իւրեանց երկիր պագին և զնացին: Եւ եկեալ սուրբ առաքեալն ի քաղաքն՝ ի դուռն զօրագլխին, և ասէ ² ցիշավարն, հաստ զփոկդ և մուտ ի տունդ, ե ասա ցղեան որ են ի տան զօրագլխիդ. Ձեզ ասէ առաքեալն, օն եկայք ելէք արտաքս, մինչեւ յերբ տանջէք զորդիս մարդկան: Եւ ոչ կամեցան ելանել դեւքն: Եւ ասէ իշավարն. Մինչեւ յերբ աշխատ առնէք, զի վասն ձեր առաքեալն թովմա յայտ է: Եւ ասեն դեւքն, թէ արդարեւ թովմա առ դժուրս կայ: Եւ ասէ իշավարն. Այո առ դուրս կայ: Եւ ասեն դեւքն. Վայ մեզ, զի ոչ տայ թոյլ մեզ հանգչել ի բնակութիւնս մեր: Եւ եկեալ արտաքս դեւքն ասեն ցսուրբ առաքեալն. Դարձո դմեզ ի բնակութիւնս մեր և ծառայեմք քեզ, և ուր առաքես՝ քո հրամանաւդ երթամք: Եւ ասէ թովմաս. Ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ յերբ տանջէք ³ զորդիս մարդկան. արդ յայսմհետէ ոչ կարէք տանջել ⁴ զոք: Յայնժամ երաց Աստուած զբերան իշավարին և ասէ ցսուրբ առաքեալն. Խորագիտութիւն ֆրիստոսի և առաքեալ բարձրելոյն, ունիս զխորհուրդս ծածկեալ Որդւոյն Աստուծոյ, զարթո՞ զգօրութիւն քո և եկ ի կեցուցանել զմեզ. քանզի Աստուած առաքեաց զքեզ առ Հնդիկս զարձուցանել ի Տէր Աստուած իւրեանց: Եւ զարձեալ իշավարին ասէ ցբազմութիւն մարդկան, հաւատալ ի Տէր Աստուած և ի սուրբ առաքեալ նորա: Բազում և այլ ինչ խօսեցեալ իշավարին դադարեաց.

1. Ա. օր. յարօտն:

2. Ա. օր. չունի ասէ ցիշավարն... եւ ասեն դեւքն վայ:

3. Ա. օր. մինչեւ ցայժմ դատեք զորդիս:

4. Ա. օր. յարչարել զմարդիկ որ ստեղծեալ են յարարչեմ. յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի ֆրիստոսի հաշտեալ լիյիք. չունի... Եւ հետաւ:

և ամենայն բազմութիւնն զարմանային: Եւ նստաւ թովմաս ի տան զօրագլխին, և բժշկեաց զամենայն հիւանդսն և զախտաժէտսն որ էին ի քաղաքին, և հաւատացին բազումք, և ի կողմանց կողմանց գային և մկրտէին:

Լուաւ զնմանէ Միգդոնա կին Քուրիսայ, որ էր երկրորդ թագաւորութեան Մաքառէի¹. և եկեալ առ սուրբ առաքեալն, լուաւ զբանն քարոզութեան երկնային յուսոյն և յարութեան մեռելոց և արքայութեանն երկնից, և մկրտեցաւ յանունն Յիսուսի Քրիստոսի. և զնաց ի տուն իւր և ոչ ննջէր ընդ առն իւրում: Իսկ Քուրիս մտեալ առ թագաւորն, պատմեաց նմա և ամբաստան եղեւ վասն Մոփարայ և ասէ. Ո՞չ գիտես զինչ գործեաց զօրագլուխն քո Մոփար. չոգաւ և ած այր մի² ի քաղաքս մեր, զկանայս յարանց մեկնէ և զարս ի կանաց: Արդ, կանայք քաղաքիս ոչ եղեւ նմա բաւական մեկնելոյ, չոգաւ Միգդոնա³ առ նա և լուաւ ի նմանէ բանս կախարդութեան և մեկնեցաւ յանկողնոյ իմոյ. արդ, աղաչեմ զքեզ, զի առաքեսցես զթագուհին առ Միգդոնա, թերեւս եկեսցէ յուղղութիւն: Եւ մտեալ թագաւորն առ թագուհին, և ասէ. Ո՞չ գիտես զի կին Քուրիսայ չոգաւ առ այր մի զոր ած ի քաղաքս Մոփար⁴, և լուաւ ի նմանէ բանս և մեկնեցաւ յառնէ իւրմէ. արդ, երթ առ նա և խօսեալ բանս յականջս նորա, թերեւս եկեսցէ յուղղութիւն: Եւ յարուցեալ թագուհին եկն առ Միգդոնա և ասէ. Ո՞չ գիտես եթէ Քուրիս երկրորդ է թագաւորութեանս մեր, և զիա՞րդ գործես զայս, զի բանիւ առն միոյ օտարի մեկնիս յառնէ քումմէ. քաւ և մի՛ առներ զայդ: Եւ այլ բազում բանս խօսեցաւ որ նման են սմին: Եւ ասէ Միգդոնա. Ո՛վ թագուհի, աչք քո

1. Ա. օր. Մագդէի:

3. Ա. օր. կենն իմ:

2. Ա. օր. յաւելու կախարդ:

4. Ա. օր. յաւելու զօրագլուխն մեր:

զառաքեալն չիք տեսեալ և զբարբառ քարոզութեան նորա չէ լուեալ և յոյս կենաց արքայութեանն երկնից ի սիրտ քո չէ ծագեալ, և այսպէս անզգայաբար խօսիս ընդ իս: Եւ ասէ Թագուհին Տերտիղիա. Թէ այդ այդպէս է, տար զիս առ այլն այն: Եւ յարուցեալ Թագուհին եկն առ սուրբ առաքեալն: Իբրեւ ետես թովմաս, ասէ ցնա. Ո՛վ Թագուհի, ընդէ՞ր եկիր տեսանել զայր օգարոտի: Եւ ասէ Թագուհին. Պատմեա ինձ զաքանչեկիսն Աստուծոյ: Եւ սկսաւ սուրբն թովմաս ի սկսման¹ սկիզբն արարեալ քարոզեաց նմա զՔրիստոս. և Տէր եբաց զսիրտ² նորա ընդունել զբանն կենաց. և նոյնժամայն առեալ մկրտեաց զնա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, և յանձն արարեալ շնորհացն Աստուծոյ:

Եւ իբրեւ ցնաց Թագուհին առ Թագաւորն, եհարց ցնա և ասէ. Թերեւս ածե՞ր յուղղութիւն զկին Քուրիսայ: Պատասխանի ետ Թագուհին և ասէ. Ո՛վ Թագաւոր, ո՞չ գիտես զի արդարեւ իրաւ է կինն Քուրիսայ. զի չոգայ ես առ առաքեալն և լուայ զքարոզութիւն նորա և զյոյս յարութեան³ և զկեանս անվախճան, և հաւատացի ես ի բան նորա ի Հայրն ամենակալ և յՈրդին միածին և ի Հոգին սուրբ՝ ի մի աստուածութիւն, և մկրտեցայ, և խոստովանիմ թէ նա միայն է Աստուած⁴ և չիք այլ ոք բաց ի նմանէ: Իբրեւ լուաւ զայս Թագաւորն, պատառեաց զհանդերձս իւր և ասէ. Մի՛ լիցի հանգիստ անձին Քուրիսայ, զի զայս տառապանս ած ի վերայ իմ: Եւ խօսեցաւ Թագաւորն բանս բազումս ընդ Թագուհին հանդերձ սպառնալեօք⁵, և ոչ կարաց ինչ օգտել⁶: Յայնժամ հաւատաց և որդի Թագաւորին անդրանիկ,

1. Ա. օր. յիսկգրանն:

2. Ա. օր. զսիրտ:

3. Ա. օր. յաւելու զարքայու-
թիւնն անանց:

4. Ա. օր. յաւելու հիմարիս:

5. Ա. օր. յաւելու եւ ոգո-
քանօք:

6. Ա. օր. յաւելու զի ամե-
նայն քաղաքն գնացին զհեռ
առաքելոյն:

որում անուն էր Վիժան. ընդ նմա և այլ բազում մեծամեծք: Եւ իբրեւ գիտաց թագաւորն, թէ ոչ ինչ կարաց օգտել, զի ամենայն քաղաքն գնաց զկնի նորա, ապա հրամայեաց արկանել ի բանտ զամենայն սուրբա և զկիներն և զորդին և զՄիգդոնա և զամենայն հաւատացեալս, և զսուրբ առաքեալն զան հարեալ եդ ի յայլ բանտի: Եւ ի մէջ գիշերին երեւցաւ Տէրն և ասէ ցսուրբ առաքեալն. Արի՛ գնա առ հաւատացեալսն¹ և մխիթարեա գնոսա բանիւ ուրախութեան²: Եւ ելեալ սուրբ առաքեալն ի բանտէն, օրհնէր³ զԱստուած և փառաւորէր զամենասուրբ Երրորդութիւնն յաւիտեանս ամէն:

1. Ա. օր. յաւելու ի բանտին:

3. Ա. օր. շունի օրհներ....

2. Ա. օր. արքայութեան:

ամեն:

ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Թ Ո Վ Մ Ա Յ Ի Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Ց

ՈՐ ԿԱՏԱՐԵՑԱԻ Ի ՀՆԴԻԿՍ

Մտեալ այնուհետեւ թովմայի առաքելոյ ի տուն վիժանայ՝ որդւոյ թագաւորին Հնդկաց ի գիշերի, և բազում լուսով պայծառացաւ ամենայն ինչ որ ի տանն էր: Եւ սկսաւ առաքեալն աղօթել և ասել ¹. Կցորդ և օգնական որ ի ակարութեան իցեն՝ Յիսուս, յոյս ² և վստահութիւն աղքատաց, հանգիստ աշխատելոց ³, ձայն որ յերկնից եկն ⁴, սգաւորաց մխիթարութիւն, դիտանոց և նաւահանգիստ, որ ⁵ ելեալ են ի քո տեղիդ, բժիշկ և փրկիչ որ վասն բազմաց խաչեցար ⁶ և վասն քո ոչ ոք խաչեցաւ: Ի՞նչ ես որ իջեր ի տարտարոսն զօրութեամբ քո մեծաւ, և իշխանք մահու ոչ կարացին հայել ի քեզ. ելեր փառօք մեծաւ և հաներ զքոյսն ընդ քեզ. և զուղիղ ճանապարհն արարեր առ ամենեանս. ընդ քո շաւիղն ամենեքին փրկեալք ելին, և մուծեր զնոսա ի քո գաւիթն և խառնեցեր զնոսա ի թիւ քո հօտիդ: Ո՛վ բազում գթութեանդ քում, զոր բազում ողորմութեամբն իւրով առաքեաց մեզ Հայր

1. Ա. օր. եւ խօսել այսպէս:

2. Ա. օր. իմ եւ ապառնէ: Բ. օր. իմ եւ վստահութիւն իմ, ապառնէ:

3. Ա. օր. յաւելու եւ որ կարգան առ քեզ փրկիչ:

4. Ա. օր. Բան որ յերկնից իջեր:

5. Ա. օր. որ ուղղես եւ հանգուցանես ի խաղաղութեան զժփեայսն ի մեղաց:

6. Ա. օր. եկիր ի յարչարանս խայի ազատելով զբժբռնեալսն ի սատանայի:

քո, որոյ գործք իւր փառաւորեն զնա: Որդի վերին չօրն և կատարեալ վերին գոյութեանն, առաքեալ¹ արբանեակ քոյ ծառայից. մեծատունդ՝ որ զքո ստացուածսդ մեծացուցանես, աղքատ և կարօտ՝ քաղցեալ² զաւուրս քառասուն եղեր և լցուցեր զհոգիս ծարաւեալս ի քումմէ երանութենէդ: Դու լեր ընդ վիժանայ և ընդ Տերտեայ և Մանասարայ³, և մոյժ զնոսա ի հօտ քո, և լեր նոցա օգնական յայս՝ մոլորեալ աշխարհիս, և բժշկեա յախտածէս երկրիս. լեր նոցա հանգիստ յաշխասեալ վայրի, և սրբեա զնոսա ի պիղծ գաւառէս, և մաքրեա զնոսա ի պղծութենէ այնոցիկ՝ որք են ի յաւիտենիս թշնամւոյն. լեր բժիշկ մարմնոց նոցա և կեանք հոգւոց նոցա. արա՛ զնոսա քեզ տաճար սուրբ և աստուածեղէն օթեվան⁴ անապական, զի բնակեացէ ի նոսա Հոգիդ սուրբ⁵:

Եւ իբրև աղօթեաց զայս այսպէս, ետ նոցա ամենեցուն զտէրունական կնիքն. և մատուցեալ⁶ հաց և բաժակ օրհնեաց նոյնպէս⁷. մարմինդ քո անապական⁸ լիցի մեզ ի կեանս և արիւն քո ի թողութիւն մեղաց. և փոխանակ լեղւոյն զոր արբեր վասն մեր, բարձցի ի մէնջ լեղի թշնամւոյն. և

1. Բ. օր. առաքել արբանեակ ի քոց ծառայիցն:

2. Ա. օր. եւ ծարաւի վասն մեր եղեալ, զկերպարանս ծառայի առնելով ազատութիւն շնորհեցեր մեզ ի ծառայութենէ մեղաց եւ զանմիճա զաղցեալս բարոյքեամբ լցուցեր, եւ զհոգիս ծարաւիս աստուածային սիրոյդ, արբուցեր շնորհք սուրբ Հոգւոյդ. եւ ես բաշական ամենեցուն որք կարդան առ քեզ:

3. Ա. օր. Մանասերայ եւ հաւատարեա զնոսա ի հաւատս քո սուրբ: Բ. օր. Մանասերայ:

4. Ա. օր. յամենայն պատահմունքս:

5. Բ. օր. անօրս անապական եռօրեան:

6. Ա. օր. յաւելու զի անգաղար փառաբանեցեն զանշուր եւ զմեծ տերութիւնդ քո:

7. Ա. օր. ապա առեալ:

8. Ա և Բ. օր. այսպիսի:

9. Ա և Բ. օր. պատուական:

վասն քացախոյն որ ճաշակեցեր ընդ մեր, տկարու-
թիւն մեր զօրասցի, և վասն թքոյն զոր առեր վասն
մեր՝ ընկալցուք զցօղն անմահութեան, և վասն հա-
րուածի եղեգանն որ հարար՝ վասն մեր՝ ընկալցուք
զկատարեալ կեանս քո, և ընդ փշեղէն պսակին զոր
եղին ի գլուխ՝ քո վասն մեր՝ ընկալցուք զանթա-
ռամ պսակ սիրոյ քո, և փոխանակ պատելոյն զքեզ
պատաստակալաւ վասն մեր, զօրութեամբ քո պըն-
դեսցուք՝, և զի թաղեցար ի նոր գերեզմանի՝
ընկալցուք մեք դարձեալ զնորն յաւիտեան որ ի
քէն եղև, և վասն յարութեան քո ի մեռելոց, և
մեզ լիցի յարութիւն ի կեանս քո՝, և ի սուրբ
դատաստանի քո կացցուք առաջի քո: Եւ բեկեալ
ի գոհութենէ՝՝ հացէ անտի ետ Վիժանայ և Սի-
փորեայ և Տերտեայ և Միգդոնայ և Մանասարայ և
կնոջ և ուստերաց՝՝ Սիփորեայ, և ասէ. Լիցի գո-
հութիւն այս ի կեանս և ի գթութիւն և յուրա-
խութիւն և յառողջութիւն հոգւոց ձերոց: Եւ նոքա
ասացին, ամէն. և ձայն լսելի եղև, որ ասէր, ամէն:
Եւ նոցա լուեալ զձայնն զայն, անկան ի վերայ երե-
սաց իւրեանց: Եւ դարձեալ ձայն լսելի եղև կրկին
անգամ որ ասէր. Մի՛ երկնչիք այլ միայն հաւա-
տացէք:

Եւ այնուհետև երթայր առաքեալն յարգել բան-
տին, երթայր և Տերտեա հանդերձ Միգդոնեաւ և
այլովք ևս որք ընդ նմա ի յարգել բանտին: Իսկ
սուրբ առաքեալն ասէ ցնոսա առաջի բազում՝՝ եղ-
բարցն՝ որք էին անդ. Դատերք և քորք, ի Տէրն

1. Բ. օր. զոր ընկալար:

2. Բ. օր. քեզ:

3. Ա. օր. յաւելու ի սէր աս-
տուածոտրեան քո. եւ փոխա-
նակ մահուանն քո կամաւ,
կենդանացոսցես զմեղօք մե-
ռեալ հոգիս իմ:

4. Ա. օր. յաւելու, ի կեանս
սուրբս եւ անբիւս եւ անա-
բատս: Բ. օր. չունի քո:

5. Բ. օր. զհաց ի գոհութեան
անդ:

6. Ա և Բ. օր. դատերն:

7. Ա և Բ. օր. բազմութեան:

իմ հաւատացէք¹. ծառայակից իմ, այլ Տեառն Յիսուսի արքանեակք, լուարուք ինձ յաւուրս յայսմիկ, քանզի զբանն իմ աւանդեմ ձեզ, և ոչ խօսեցայց ընդ ձեզ ի մարմինս յայսմիկ և ոչ յաշխարհիս յայս. քանզի ելանեմ առ Տէր Յիսուս, առ այն՝ որ խոնարհեցոյց զինքն մինչև ի յիս ի տրուպս. և եւհան զիս ի մեծութիւն յաւիտենական, և արժանի արար զիս լինել ծառայ իւր ճշմարտութեամբ: Եւ հաստատութեամբ² երթամ, զիտելով զի ժամանակն լցեալ է և ժամադրութիւնն մերձեալ, զի երթեալ առից զվարձս իմ ի Տեառնէ իմմէ: Քանզի արդար է վարձատուն իմ և զիտէ³ թէ՛ որպէս պարտ է ինձ առնուլ⁴. զի ոչ զչարի և ոչ նախանձի, այլ մեծատուր⁵ է ի պարգևսն իւր. ոչ է ճիշտ ի տուրսն, վասն զի վստահ է յաննիազ ստացուածս իւր: Չեմ ես Յիսուս, այլ ծառայ նորա. չեմ ես Քրիստոս, այլ պաշտօնեայ նորա. չեմ ես Որդի Աստուծոյ, այլ աղաչեմ որդի Աստուծոյ լինել: Կացէք ի հաւատսն Քրիստոսի. մնացէք ի յոյս Որդւոյն Աստուծոյ. մի ձանձրանայցէք ի նեղութիւնս և մի երկնչիցիք⁶ յորժամ տեսանիցէք զիս թշնամանեալ, կամ յորժամ անարգեալ⁷ լինիմ, կամ սպանանիցիմ, վասն զի զկամս նորա յանկ⁸ հանեմ: Քանզի թէ ոչ կամեցայց մեռանել, զիտէք եթէ կարեմ, այլ համարեալ մահն չէ մահ, այլ լուծումն մարմնոյ. վասն որոյ խնդութեամբ ընդունիմ⁹ զայս, զի երթեալ տեսից զվայելուչն զայն և զազնուագոյնն

1. Բ. օր. հաւատացեալ: Ա. օր. որք հաւատացեք յանտարանն փրկութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի որ յենէ:

2. Ա. օր. ստուգեալ հաստատութեամբ ի ճշմարտութեան երթամ առ Տէրն իմ:

3. Բ. օր. զիտեմ:

4. Ա. օր. յաւելու զվարձսն:

5. Բ. օր. առաւ:

6. Ա. և Բ. օր. երկմտիցեք:

7. Բ. օր. արգելեալ: Ա. օր. յաւելու կալեալ:

8. Բ. օր. յանգ ելեալ հանեմք եւ ի գլուխ:

9. Ա. և Բ. օր. յաւելուն զիս:

և զցանկալին. քանզի բազում աշխատութեամբ համբերի ի գործս նորա և վաստակեցի վասն նորին շնորհացն, որ եկն յիս և ոչ երբէք հեռացաւ յինէն: Եւ արդ, մի սպրդեսցէ մտանել ի ձեզ սատանայ և զխորհուրդս ձեր բաժանել. մի լիցի նորա ի ձեզ տեղի ապստամբին¹ և բանսարկուին, զօրագոյն քան զնա է այն զոր դուքն ընկալարուք. Գրիստոսի դատաստանին² սպասեցէք, զի եկեալ ընկալցի զձեզ. նա է զոր տեսանելոց էք ի գալստեանն:

Եւ կատարեալ առաքելոյն զբանս զայս՝ մտանէր ի խաւարչուտ տունն, և³ ասէ դարձեալ. փրկիչդ մեր Գրիստոս, որ շատ համբերես վասն մեր, լիցին դրունքս այս որպէս յառաջագոյնն էին, և կնիք դիցին ի վերայ սորա⁴: Իսկ նոքա տրտմեալ էին և լային, զի գիտէին եթէ Մշղեհ կորուսանելոց է զնա: Եւ իբրեւ եմուտ սուրբ առաքեալն և եգիտ զպահապանն զի մարտնչէին ընդ միմեանս և ասէին. Զինչ մեղաք կախարդիս այսմիկ զի երաց զդուրս մեքենայիւք կախարդութեան և կամեցաւ զամենայն արգելեալսս⁵ փախուցանել: Բայց արդ երթեալ պատմեսցուք արքային զամենայն, ասասցուք և վասն կնոջ նորա և որդւոց: Իսկ Թովմատ լուռ կայր մինչ նոքա խորհէին: Եւ իբրեւ եղև առաւօտ, երթային առ Թագաւորն և ասէին ցնա. Տէր արքայ, զկախարդն զայն հան անտի և արգել այլ ուրեք, զի մեք ոչ կարեմք պահել զնա. և այժմ՝ քո բաղդդ պահեաց զբանտն, ապա թէ ոչ ամենեքեան փախուցեալ էին. քանզի երկիցս երաց զնա, և զդուրս բանտին գտաք բացեալ: Այլ և կին քո և որդիք⁶ հանդերձ ոմամբք ոչ մեկուսանան ի նը

1. Ա. օր. յարիմ: Բ. օր. ա.

հաշորիմ:

2. Ա. և Բ. օր. գալստեանն:

3. Բ. օր. յաւելու եղեալ ծուշեր

Թովմատ եւ սկսաւ ասել

այսպէս:

4. Ա. և Բ. օր. յաւելուն. եւ

բողեալ զնոս երթայր յար-

գելարանն:

5. Բ. օր. կալեանտոբն:

6. Ա. և Բ. օր. որդի:

մանէ: Իբրեւ լուաւ զայս Թագաւորն, երթեալ զննէր զկնիքն¹ որ ի վերայ դրացն կային. և գտեալ զնոսա ողջ որպէս էին զառաջինն՝ դարովեաց² զպահապանսն եթէ ընդէր ստէք, զի կնիքս ողջ են իբրեւ զառաջինն, դուք զիմորդ ասէք թէ Տերտիա և Միգդոնա զան առ նա ի բանտ անդր: Եւ պահապանքն ասեն. Մէք զհշմարիտն ասացաք քեզ: Եւ Մշգեհ դարձեալ ի բանտէն նստաւ յատենի և կոչեաց թովմաս և մերկացուցեալ զնա կացոյց առաջի իւր, եհարց զնա և ասէ. Ծառայ եմ³ միայնոյ՝ որում դու ոչ ունիս իշխանութիւն: Մշգեհ ասէ. Զիմորդ փախեար և եկիր յաշխարհս յայս: Եւ թովմաս ասաց. Եկի այսր զի զբազումս կեցուցից, և քոյով ձեռօք փոխեցայց յաշխարհէս յայսմանէ: Մշգեհ ասէ. Եւ ո՞վ է տէրն քո, և զի՞նչ անունն է նորա, և յորմէ՞ աշխարհէ ես: Եւ թովմաս ասաց. Տէրն իմ Տէր է քո և երկնի և երկրի: Մշգեհ ասէ. Զի՞նչ անունն է նորա: Թովմաս ասաց. Զկարես զանունն նորա լսել ի ժամա, նակիս յայսմիկ, այլ տուեալ անունն նորա է Յիսուս Քրիստոս: Եւ Մշգեհ ասէ. Ես ոչ վաղվադակի կորուսի⁴ զքեզ, այլ երկայնմտութեամբ վարեցայ առ քեզ և դու յաւելեր ի չար գործս քո, և կախարդութիւն քո ընդ ամենայն տեղիս տարածեցաւ և⁵ լսելի եղև: Եւ թովմաս ասաց. Այս կախարդինք ընդ իս զնան յորժամ աստի ելանեմ: Ասէ Մշգեհ. Այլ արդ զայս առնեմ⁶ քեզ, զի մոգութիւնդ քո՝ հանդերձ քե ի բաց քերեսցի⁷, և մեր աշխարհս սրբես:

1. Ա. օր. յաւելու մատա-
նեացն:

2. Ա և Բ. օր. եւ ասէ ցպա-
հապանսն:

3. Ա և Բ. օր. միոյ եւ միայ-
նոյ:

4. Ա և Բ. օր. վաղվադեցի
կորուսանել:

5. Բ. օր. յաւելու պատրա-
նօք:

6. Ա. օր. ասեմ:

7. Ա. օր. հերքեսցի:

ցի յայնմանէ: Թովմաս ասէ. Զայս գիտա՜ զի աստի ոչ մեկուսանամ: Զայս ասացեալ առաքելոյն, Մըշ-դեհ խորհէր ի միտս իւր թէ՛ որպէս սպանցէ՜ զնա. և վասն բազում ամբողջին որ աշակերտեալ էին ի նմանէ՜՝ երկնչէր. քանզի բազումք յիշխանացն և ի մեծա-մեծացն հաւատացին ի բան նորա: Եւ առեալ զնա ելանէր արտաքոյ քաղաքին, երթային ընդ նմա և զօրականքն հանդերձ զինու. իսկ այլ մարդիկն կարծէին եթէ ուսանել ինչ կամի թագաւորն ի նմանէ, և կացեալ մեկուսի հայէին ընդ նոսա: Եւ իբրև չոգան կէս մղոնի միոյ, ետ զնա ի չորս զինուորս և և յիշխան մի, պատուիրեաց նոցա և ասէ. Երթայք տարէք՜ զդա ի լեառնն և անդ սպանէք սուսերաւ. և ինքն դարձաւ՜ ի քաղաքն: Իսկ մարդիկն ընթա-նային զկնի Թովմայի՜ փրկել զնա: Զոգան այնու-հետև երկու զինուոր ընդ աջմէ առաքելոյն և երկուս յահեկէ՜ աշտէք ունելով ի ձեռս, և իշխանն ունէր զձեռանէ նորա. և ձգէր բառնալով՜ զնա: Եւ Թովմաս ասէր. Ո՛վ խորհուրդ ծածկեալ, որ մինչև ցելս մեր ի մեզ կատարի, ով մեծութիւն փառաց նորա, որ ոչ տայ վշտանալ մեզ ի կարիս մարմնոյ. չորք են որ ունին զիս, քանզի ի չորից ծնեալ եմ ես. և մի է որ ձգէ զիս, քանզի ի միոյ եմ և առ մի երթամ. և զայս այժմ կատարեմ՜ զի Տէրն իմ ի միով է և ի միով խոցեցաւ, և ես ի չորից եմ և ի չորից խոցիմ: Եւ ելեալ ի լեառն՝ յորում վայրի հանդերձեալ էր մեռանել, ասէ ցզինուորսն որ ունէին զնա և ցայլսն ևս. Եւ այժմ ի կատարածի իմում լուարուք ինձ, քանզի յելս մարմնոյս

1. Ա. օր. զի քեպտեռ էլա-
նեմ սակայն աստի:

2. Բ. օր. կորոռսանիցէ:

3. Ա և Բ. օր. նմա:

4. Ա. օր. հանէք:

5. Ա. օր. դարձաւ եմուս:
Բ. օր. դարձաւ անդրեմ:

6. Ա. օր. յաւելու է և կա-
մէի: Բ. օր. է և ամեցան:

7. Ա. օր. բռնաբար:

8. Ա և Բ. օր. նկատեմ:

Հասի. մի կուրասցին աչք սրտից ձերոց և մի ա-
կանջք ձեր խլասցին. հաւատացէք յԱստուածն զոր
քարոզեմ, և մի առաջնորդէք¹ ձեզ ի խստաւար-
տութիւն ձեր, այլ կրօնաւորեցարուք յամենայն
վարս բարեպաշտութեան և վայելչական ազատու-
թեան ձերոյ և փառացն որ առ մարդիկ և կենացն
որ առ Աստուած²: Ասաց և ցվիժան որդի Մշգեհնի
արքայի. Պաշտօնեայ Քրիստոսի, տուր արբանեկացդ
Մշգեհնի զինչ արժան է, զի թոյլ սայցեն՝ երթալ
կալ յաղօթս³: Եւ երթեալ առաքելոյն յաղօթս
կալ, ասէ. Տէր իմ և Աստուած իմ, յոյս իմ և վըս-
տահութիւն իմ, վարդապետ իմ, որ զքաջաւերու-
թիւնս եդեր յիս, դու ուսուցեր զիս այսպէս յա-
ղօթս կալ. ահա զքո աղօթս աղայեմ և զկամս քո
յանկ Հանեմ: Դու լեր ընդ իս մինչ ի կատարած,
դու ես որ ետուր⁴ ինձ Համբերութիւն ի մանկու-
թենէ ի փորձութեան և ի կեանս, և յապականու-
թենէ պահեցեր զիս. դու ես որ յաղքատութիւն
աշխարհի ածեր զիս և ճշմարիտ⁵ մեծութեամբն
լցուցեր զիս Տէր. դու ես որ քեզ անուանեցեր զիս,
վասն որոյ ի կին մարդ ամենեւին ոչ մերձեցայ, զի
մի գտցի յազտեզութեան՝ արժանաւոր տաճար քո:
Չէ բաւական բերան իմ գոհանալ զքէն և ոչ զմը-
տաւ ածել զփոյթն քո և զխնամն որ եղև յիս: Քանզի
կամէի մեծանալ զանցաւոր մեծութիւնս, և դու ի

1. Բ. օր. առաջնորդեցի ձեզ
խստասրտութիւն ձեր: Ա.
օր. ի խստութիւնս:

2. Բ. օր. յաւելու ցանկալ
ձեզ անպակաս կենաց անըս-
տուեր շուտայն մշտնջենաւոր
խնդրեանցն որ կայ եւ
պահի եւ երբեք ոչ նուազի.
յաղագս այսորիկ խօսեցայ
ընդ ձեզ անդադար, պա-
տրաստել զանձինս ձեր երկ-

նաւոր առաքաստիւն ոչր հրա-
շիւթեցի զձեզ զամենեւեան:

3. Ա. օր. յաւելու իսկ Վի-
ժան հաւանեցոյց զգինոռոսն:
Բ. օր. իսկ Վիժան հաւանե-
ցոցանէր զնոսս:

4. Ա. օր. ի մանկութենէ իմ-
մէ ետուր ինձ ի փորձու-
թիւն համբերութեան կեանս:

5. Ա. օր. ճշմարտութեամբ
քով:

սեպտեմբեր ինձ, եթէ ի կորուստ և ի մնաս լինի ստանալեացն զնա. և հաւատացի յայտնութեան քո և մնացի յաղքատութեան աշխարհիս, մինչև դու ճշմարիտ մեծութիւնդ յայտնեցար ինձ, որ և զիս և զայլս քեզ արժանիս լցուցեր ի քումմէ մեծութենէդ, և ի հոգոց և ի զբօսանաց զքոյսն ազատեցեր¹։ Եւ արդ, լցի զպատուիրանս քո և կատարեցի զկամս քո, և եղէ աղքատ և կարօտ և օտար և ծառայ և արհամարհեալ և կապեալ և քաղցեալ և ծարթաւի և մերկ և աշխատեալ, զի մի կորիցէ աշխատութիւնն մեր², և յոյսն որ ի քեզ է՝ մի ամաչեսցէ, և բազում վաստակ իմ որ ի քեզ է՝ մի պախարակեսցի³, և մի կորիցեն աղօթք իմ և պահք յաճախք, և բազում փոյթ իմ որ ի քեզ է, և մի փոխանակեսցի սերմն ցորենոյ յերկրէ քումմէ, և մի յափշտակեսցէ զնա թշնամի և զիւր որոմնն խառնեսցէ. քանզի քո երկիր չընդունի զորոմն նորա, այլ և ոչ կարէ մտանել ի յշտեմարանս նորա։ Զորթն քո սնկեցի յերկրի, զարմատս իւր արձակեաց ի խոր և ոստք նորա ի բարձունս տարածեցան. պտուղք նորա ի վերայ երկրի ձգեցան և ի նոցանէ ուրախ լինիցին արժանաւորքն քո զոր ստացար։ Զարծաթն զոր ետուր, արկի ի սեղանս. յորժամ պահանջիցես զայն, տուր ինձ հանդերձ տոկոսեօք զոր խոստացարն։ Զմի⁴ քանքարն յանկ հանեալ տասն արարի, յաւել ինձ զոր ունէին. որպէս հրամայեցեր պարտապանին իմոյ, թողի զպարտան. մի յինէն խնդրեսցես զայն։ Յընթրիս կոչեցայ և եկի, և յազարակէ և ի լծոյ եզանց և ի կնոյէ ուրացեալ եղէ զի մի խոտեցայց վասն այսր։ Ի հարսանիս կոչեցայ և սպիտակ հանդերձ զգեցայ, զի արժանի եղէց նմա, և մի կապեալ զոտս և զձեռս

1. Ա. օր. գերեզներ։

2. Ա. օր. վստահութիւն իմ։

3. Ա. օր. պակասեցի։

4. Պակասէր ի բն. եզաք

ըստ Ա. օր. Զնախատինս։

անկայց յարտաքին խաւարն: Ճրագ լուսոյ պայծա-
ռութեան սպասեա Տեառն, դարձի՛ ի հարսանեաց, զի
ընկալցի զնա, և մի տեսից զիս տխուր յիւղոցն
ծախեալ: Այք իմ տեսանեն գքեզ, և սիրտ իմ ու-
րախութեամբ ցնծայ զի արարի զկամս քո. և զպա-
տուիրանս քո կատարեցի, զի նմանեցայց ժիր և
երկիւղած ծառային, որ իւրով յօժարութեամբն ոչ
ծուլացաւ ի հսկելոյ: Զամենայն գիշերն վաստակե-
ցի ի պահել զտուն իմ, զի մի ական հատցի: Զմէջ
իմ պնդեցի ճշմարտութեամբ, զկօշիկս ոտից իմոց
պնդեցի, զի մի տեսից զնա մեղկեալ: Զձեռս իմ
եդի ի վերայ մաճոյ հերկոյն, և յեսս ոչ դարձայ
զի մի թիւրեացին ակօսքն: Սպիտակացաւ արտն և
հասին նմա հունձք, զի զվարձն իմ առից. զհնա-
նալոյ զհանդերձն իմ մաշեցի. զհարկն իմ որ ի հան-
գիստն հասուցանեն կատարեցի. պահեցի զպահն ա-
ռաջին և զերկրորդն, զի տեսից զերեսս քո և եր-
կիր պագից սուրբ ճառագայթից քոց: Խլեցի ար-
մատաքի գչարսն, և զանապատն լքի յերկրի, զի ի
քո գանձուցդ լցայց: Զխոնաւ աղբիւրն ցանկու-
թեանց որ յիս էր՝ ցամաքեցուցի, զի ի կենաց
աղբիւրդ հանգեայց: Զկապեալն զոր ետուր ցիս
սպանի, և լուծեալս որ յիս մի անկցի ի յուսոյն
իւրմէ: Զներքինն արտաքին արարի, և զարտաքինն՝
ներքին, և ամենայն կամք քո կատարեցան յիս:
Յետս ոչ դարձայ, այլ ընթացայ յառաջ, զի մի նա-
խատ եղէց: Զմեռեալն ոչ կենդանացուցի, և զնուա-
զիալն լցուցի, զի ընկալայց զպսակն յաղթութեան,
և իշխանութիւն երկոցունց յիս կատարեցի: Զնա-
խատինսն ընկալայ յերկրի, այլ զփոխարէն զվարձս
իմ տուր յերկինսդ: Մի սգասցեն զինէն զօրութիւնք՝
և իշխանութիւնք, և մի խորհեցեն ինչ վասն իմ:
Մի տեսցեն զիս մաքսաւորք և պահանջողք և շա-
հեցեն՝ ինչ յինէն: Մի գոչեցեն չարք և վատթարք

1. Ա. օր. գոշարթունք:

2. Ա. օր. խնդրեցեն:

ի վերայ առաքինւոյն և հեղին և մեծ վերացելոյն, և մի վառեսցեն կալ առաջի իմ վասն զօրութեանդ քո որ պսակէն¹ զիս²: Տուր ինձ, Տէր³, զի խաղաղութեամբ անցից, և ուրախութիւն և խաղաղութիւն յուղարկեսցէ զիս և կացից առաջի դատաւորիդ, և սատանայ մի հայեսցի յիս. աչք նորա կուրացին լուսովդ քո որ յիս բնակեցաւ. խցցէ զբերան իւր սատանայ, քանզի ոչ ինչ եգիտ յիս⁴:

Եւ այսպէս կացեալ⁵ նորա յազօթս, ասաց զգինուորսն. Եկայք կատարեցէք զկամս⁶ առաքին ձերոյ: Եւ եկեալ չորեքին զինուորքն խոցեցին զնա աշտեիւքն. և այնպէս անկեալ յերկիր⁷ կատարեցաւ: Իսկ եղբարքն ամենայն լային. բերին այնուհետև հանդերձս ազնիւս և կտաւս⁸ բազում յոյժ, և պատեալ զնա այնոքիւք՝ եղին զնա ի Թագաւորական շիրմի, յորում առաջին Թագաւորքն եղեալ էին:

Իսկ Սիրփորա և Վիթան ոչ կամեցան ելանել⁹ ի լեռնէն, այլ անդէն ի լերինն նստէին զօրն ող-

1. Ա. օր. պսակեսցէ:

2. Ա. և Բ. օր. յաւելուն քանզի փախին եւ խռսեն ի նմանէ, յկարացեալ ընդդիմանալ նմա. յանկարծօրէն դարանաւ ի վերայ անկանիս հլոռ եղելոյ եոցա. իսկ բաժին որդւոյ յարին աղաղակեւ եւ յանդիմանէ զնոսա: Բ. օր. յաւելու դարձեալ. այլ եւ ոչ ծածկի ի եոցանէ, քանզի զբեռնորէն իւրեանց որոշեն յարքն որք են յարին մանկոռնքն, ծառն այն որոյ պտուղքն դառն են:

3. Ա. և Բ. օր. յաւելուն ծառայիս քո:

4. Ա. օր. յաւելու եւ ես Տէր գտնուն քո գովեցից յաշտեան: Բ. օր. եւ ես ծառայ քո արծանի եղիցիմ պարտել յօրհնորէն քո, եւ փառս տալ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ այժմ եւ յաշտեանս յաշտեանից ամեն:

5. Բ. օր. կատարեալ եորա զաղօթսն:

6. Ա. և Բ. օր. զհրամանս:

7. Ա. օր. առանդեաց զնոգին ի ձեռս Տեան: Բ. օր. առանդեալ զնոգին ի կամս Աստուծոյ:

8. Ա. օր. ստորս պատանաց:

9. Ա. օր. ի քաղաքն:

լոյն: Եւ երևեալ նոցա սուրբ առաքեալն Թովմաս
ասէ. Զի՞ նստեալ պահէք զիս. չեմ աստ, քանզի
ելի և զխոստացեալն ինձ ի Քրիստոսէ զամենայն
ընկալայ. այլ յարուցեալ իջէք աստի, զի յետ սա-
կաւ միոյ ժամանակի և դուք առ իս ժողովեալիք:
Իսկ Մշգեհ և Քարիսիոս¹ տարան զՄիգդոնա և
զՏերտիա և յոյժ տառապեցուցին և նեղեցին զնո-
սա զի անսայցեն նոցա²: Եւ յայտնեալ նոցա սուրբ
առաքեալն Թովմաս տաաց. Մի՞ մոլորիք, Յիսուս
սուրբն և կենդանին վաղվազակի արասցէ³ զօգնա-
կանութիւն ձեզ: Եւ Մշգեհ և Քարիսիոս տեսեալ թէ
ոչ հաւանեցան նոցա Միգդոնա և Տերտիա, թոյլ եւ
տուն նոցա կալ ըստ կամաց իւրեանց: Ժողովէին
այնուհետև եղբարքն միաբան ամենեքեան յաւելեալք
և հաստատեալք⁴ ի բանն Տեառն և ցնծացեալք⁵
ի շնորհս Հոգւոյն սրբոյ: Իսկ առաքեալն ի հրաժա-
րելն իւրում⁶, զՍիփորա ձեռնադրեաց երէց և զՎի-
թան սարկաւազ, յորժամ ել ի լեառնն մեռանել:
Իսկ Տէրն օգնէր⁷ նոցա և յաւելոյր ի հաւատս
նոցա⁸:

Դէպ եղև ոչ⁹ յետ բազում ինչ ժամանակաց,
զի մի ոմն ի մանկանցն Մշգեհի հարկանէր ի դիւէ,
և ոչ ոք կարէր բժշկել զնա, զի յոյժ զժնդակ էր
դէն: Զմտաւ ած Թագաւորն Մշգեհ և ասաց. Եր-
թայց բացից¹⁰ զգերեզման առաքելոյն Աստուծոյ, և

1. Ա. օր. Քոչրիսոն:

2. Ա. օր. եւ նոքա ոչ հաշա-
նեցան կամաց նոցա: Բ. օր.
եւ նոքա ոչ հաշանեին նոցա:

3. Ա. օր. հասցէ ձեզ յօգնա-
կանութիւն: Բ. օր. առա-
քեացի զօգնութիւն իւր զան-
երեւոյր եւ պահեսցէ զձեզ:

4. Ա. օր. հաշատացեալքն:

5. Ա. օր. յաւելու լինեին:

6. Ա. և Բ. օր. ի վճարելն
իւրում յաշխարհս:

7. Ա. օր. օգնեաց: Բ. օր.
օգնական էր:

8. Ա. օր. յաւելու եւ մեռնե-
տու լինէր նոցա: Բ. օր. օր
ըստ օրէ:

9. Ա. և Բ. օր. չունին ոչ:

10. Ա. օր. երբայք բացէք:

առեալ ոսկր մի զնորա, կախեցից ¹ որդւոյ իմոյ և բշկեացի. և երթայր այնուհետև կատարել զմտաւածեալն ²: Իսկ առաքեալն թովմաս ³ ասաց ցնա. ի կենդանիս ոչ հաւատացեր, ի մեռեալս հաւատամ. այլ սակայն մի երկնչիր. գթայ ի քեզ և ողորմի Տէր Յիսուս Քրիստոս վասն բազում գթութեանն ⁴: Եւ ելեալ նորա ի լեռոնն և բացեալ զգերեզմանն, ոչ եգիտ անդ ոսկր, զի ոմն յեղբարցն գողացաւ զնշխարս երանելւոյն և տարաւ ի Միջագետս: Այլ ի տեղւոյ անտի շիրմէն յորում ոսկերք առաքելոյն կային, հող առեալ արկ զորդւովն իւրով, և ասաց. Հաւատամ ի քեզ Յիսուս այժմ՝ յորժամ թողցէ ⁵ զսա այսն որ յամենայն ժամ խռովէ զմարդիկ, զի մի տեսցեն զքեզ: Եւ իբրև կախեաց զհողն ⁶ մանկանն, ողջ եղև պատանեակն: Ժողովէր ⁷ այնուհետև ընդ եղբարս Մշդեհ թագաւոր, խոնարհեցուցանէր զգլուխ իւր ընդ ձեռամբ Սիփորայ: Եւ ասէ Սիփոր ցեղբարսն. Աղօթս արարէք ի վերայ Մշդեհի զի ընկալցի Յիսուսէ Քրիստոսէ զգթութիւն ⁸, և անոխակալ լիցի առ նա: Եւ այնուհետև միաբան ուրախ լինէին և աղօթս առնէին վասն նորա ⁹. Իսկ մարդասէրն Քրիստոս թագաւորն թագաւորաց և Տէրն տերանց, ետ Մշդեհի զկենարար զյոյս իւր, և ժողովէր ընդ բազմութիւն հաւատացելոցն, փառաւորելով զՀայր և զՈրդի և Կսուրբ Հոգին, որում զօրութիւն և մեծվայելութիւն յաւիտեանս յաւիտենից :

1. Ա. օր. յաւելու ի պարանոց: Բ. օր. կապեցից:

2. Բ. օր. զմտածեալսն:

3. Ա. օր. երեւեալ նմա: Բ. օր. ի տեսլեանն:

4. Ա. օր. վասն իւրոյ մարդասիրութեանն եւ բազում քաղցրութեանն: Բ. օր. վասն

բազում ողորմութեան իւրոյ եւ քաղցրութեան:

5. Ա և Բ. օր. երոզ զիս այն:

6. Ա. օր. յաւելու ի պարանոց:

7. Ա. օր. մտանէր:

8. Ա. օր. զողորմութիւն: Բ. օր. զբողութիւն:

9. Ա. օր. յաւելու եւ հաշտաց ի Տէր եւ մկրտեցաւ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ ԹՈՒՄԱՅԻ

Ի ժամանակին յայնմիկ էին ի միասին առաքելաբն Տեառն յերուսաղէմ, Պետրոս և Յովհաննէս, Անդրէաս և Փիլիպպոս, Բարթողոմէոս և Մատթէոս, Թովմաս և Յակովբոս, Սիմոն և Յուդա յակորեան, զի հոգասցեն վասն աշխարհիս և քարոզեսցեն զբանն Աստուծոյ յաշխարհ. և վիճակս արկին ընդ միմեանս որպէս և հասցէ նոցա քարոզել զՅիսուս Քրիստոս:

Եհաս վիճակ թովմայի յուդայեանց, որ անուանեցաւ երկուորեակ, երթալ ի Հնդիկս, և նա ոչ կամէր, այլ ասէր՝ ոչ կարեմ համբերել տօթոյ երկրին. վասն զի հիւանդ եմ, և ես եմ այր եբրայեցի, զիմրդ կարեմ զլսելիս նոցա հաճել:

Եւ մինչդեռ զայս խորհէր և խօսէր թովմաս, յայտնեցաւ նմա Յիսուս և ասէ ցնա. Մի՛ երկնչիր թովմաս, զի շնորհք իմ ընդ քեզ եկեսցեն: Եւ նա ասէ. Այլ ուր և կամիս առաքեա զիս Տէր, ի Հնդիկս մի առաքեր: Եւ մինչդեռ խորհէր, պատահեաց Յիսուս առն մի վաճառականի, որ եկեալ էր ի Հնդկաց և անուն նորա Աբենէս. յղեալ էր զնա Գունդիփորա Թագաւորին Հնդկաց և պատուիրեալ էր վասն հիւսան և քարակոփ ճարտարաց: Եւ ետես զնա Յիսուս ի հեռաստանէ, ասէ. Զի՞նչ խնդրես, միթէ հի՛ւան պիտոյ է քեզ: Եւ նա ասէ. Այո Տէր: Ասէ Յիսուս. Ես ունիմ ծառայ մի, գիտէ բաղում ճարտարութիւն. և եցոյց նմա զթովմաս ի հեռաստանէ: Այն է, ասէ, երթ կալ զնա և միաբանեա. և երեսուն դահեկանի վաճառեաց զնա: Եւ գրեաց նմա գիր Յիսուս այսպէս. Յիսուս Նազովրեցի որդի

Յովսեփայ ի գեղջէ ԲեթղաՀեմէ ի Հրէաստանէ , վաճառեցի զթովմաս ծառայ իմ առն Արեհնեսի վաճառականի, մի ոք դորա վտարող եղիցի, Գունդիփորոյ Հնդկաց թագաւորին: Եւ առի ի դմանէ երեսուն դահեկան: Եւ ձեռնագրեալ ի գիրն Պետրոսի և Յակովբայ: Եւ չոգաւ և կալաւ զնա Արեհնէս և ածառ Յիսուս, և ասէ ցՅիսուս. Սա՞ է ծառայն քո: Ասէ Յիսուս. Դա է: Եւ դարձեալ ասէ ցթովմաս. Դա՞ է ասէրն քո: Ասէ թովմաս. Դա է Տէրն իմ: Եւ ասէ ցթովմաս. Գնոց գնեցի զքեզ: Իսկ նա լուռ և եթ կայր, և առ տարաւ զնա ի վանս իւր:

Եւ ի մէջ գիշերին յարուցեալ թովմաս կայր յաղօթն առ Տէր և ասէր. Ուր և կամիս առաքեալ զիս, ի Հնդիկս մի առաքեալ զիս, Տէր իմ: Եւ իբրև առաւօտ եղև, սկսաւ վաճառականն տանել զկարասին իւր ի նաւն, զի նաւեսցէ ի Հնդիկս. և զնաջին ի միասին:

Եւ մինչդեռ նստէին ի նաւի անդ, սկսաւ Հարցանել ցթովմաս Արեհնէս և ասէ. Զի՞նչ ճարտարութիւն գիտես: Պատասխանի ետ թովմաս և ասէ. Գիտեմ ես արօր առնել և մահիճս և տաճարս շինել և նաւս ուղղել և սիւնս խոյակաւորս կանգնել և տաճարս արժանի թագաւորաց: Եւ ասէ ցնա Արեհնէս. Զայդպիսի ճարտարս խնդրէ թագաւորն իմ. և ուրախ եղև վաճառականն իբրև լուաւ զայս. և երթայր լի փառօք և գոհութեամբ:

Եւ իբրև մերձեցան ի քաղաք մի որում անուն էր Սենքրոք՝ մօտ ի Հնդիկս, լուսն ձայն երգոց ուրախութեան: Ասէ թովմաս ցվաճառականն. Զի՞նչ է այս ձայն: Եւ ասեն ոմանք ցնոսա. Թագաւորին զուտոր մի էր, ետ զնա առն. այն ձայն է ուրախութեան. և պատուիրակս առաքեաց ընդ ամենայն իշխանութիւնս իւր, գալ ամենեցուն ի Հարսանիսն, մեծի և փոքու, մեծատան և աղքատի, օտարի և ընտանեոյ, և մի ոք վրիպեացի ի Հարսանեաց թագաւորին:

Ասէ Արեւնէս ցթովմաս. եկ և մեք երթիցուք ի Հարսանիս թագաւորին, գուցէ լուիցէ թագաւորն և ցասումն Հասուցանիցէ մեզ, մանաւանդ զի օտարք եմք. և չոգան ի Հարսանիսն: Իսկ թումաս ի մէջ բաղմականացն էր բազմեալ, և աչք ամենեցուն ի նա Հայէին իբրև յօտար. իսկ Արեւնէս ի միւս կողմն կայր: Եւ ճաշակեցին ամենեքին, իսկ թումաս ոչ ճաշակէր ամենեին. և որք կային ընդ նմա, ասէին. Դու զի՞ եկիր այսր, զի ոչ ինչ ճաշակես:

Իսկ թումաս ասէ ցնոսա. Ես մեծ ևս քան զուսեյոյ իրս եկեալ եմ այսր, զի զկամս թագաւորին կատարեսցուք: Քանզի Հրաւիրակքն պատուիրելով պատուիրեցին, զի որ լուիցէ և ոչ եկեսցէ, չար պատիժս կրեսցէ: Եւ ճաշակեցին և ուրախ եղին, պսակս առին և իւրս բերին, ետուն և թումայի: Իսկ սրբոյն առեալ զիւղն էօծ զգլուխն և զսիրտն և եհար յականջն. և զպսակն եղ ի վերայ բարձին, և ի ձեռինն ունէր ոստս ձիթենոյ: Եւ փողայրն շրջէր ի մէջ բաղմականացն, և զիպեցաւ փողայրն երբայեցի, և ասէր փողովն յունկն թումայի. Երանի ուր դու իցես, և երանի ուր դու երթալոց ես: Իսկ թումաս լուռ և եթ կայր: Մի ոմն ի մատուռակացն յարուցեալ ի սակարանից անտի, ած ապտակ ի ծնօտն թումայի: Իսկ թումաս ասէ. Աստուած իմ թողցէ քեզ յայսմ աշխարհիս. այլ այսօր ցուցցէ ի քեզ մեծ սքանչելիս առաջի բազմութեանս. և տեսցեն երախանքդ բերել զձեռն քո շան՝ ի մէջ մարդկանդ:

Զայս ասացեալ թումայի, եկն թագաւորն, և արար խրախութիւն ի մէջ նոցա. և օրհնեաց զհարսն և զփեսայն, և եղև զրաւ և գնացին մարդիկն. և մնացին հարսնն և փեսայն միայն: Եւ մատեաւ թումաս և օրհնեաց զհարսնն և զփեսայն, և եղև ուրախութիւն մեծ թագաւորին և ամենայն գրան արքանի:

Եւ յետ այսորիկ ժողովեցան բաղմութիւնն ի ճաշ: Իսկ թումաս նստէր լուռ և սղօթէր ի սրտի իւրում: Իսկ մատուռակն որ ած ապտակ թումայի,

չուրն սպառեցաւ, և նա չոգաւ յալբիւրն զլրոյ, և պատահեալ նմա առիծ և գէշ գէշ պատահեաց զնա, և զաջ բազուկ նորա հանդերձ արմկաւն երեր շուն մի ի մէջ բազմականացն: Իբրեւ տեսին զայն, զարմացումն կալաւ զամենեսին, և ասեն. Ո՛վ իցէ սա. և ոմանք ծանեան զմատանի նորա և ասեն. Այս այր ապտակ էած դմա, և դա այսպէս ասաց ցդա:

Եւ եկն թագաւորն և նստաւ առ ոսա նորա. և լսէր ի նմանէ զբան օրհնութեանց նորա, և ասէր. Այս այր կամ աստուած է և կամ առաքեալ է նորա:

Եւ փողայրն ասէր. Ես լուայ զի ասէր ցմաւորուական, եթէ պակասիցէ ի սակարանիցդ, և երթիցես զլրոյ և պատահիցէ քեզ առիծ և սպանցէ զքեզ, և եղև այդպէս: Եւ ասէ թագաւորն. Եկ ընդ իս և օրհնեալ զգուստր իմ, զի միամօր է ինձ: Եւ եմուտ թումաս յառաքաստն, և սկսաւ օրհնել զհարսնն և զփեսայն և ասէ. Տէր Աստուած օրհնեսցէ զձեզ և առաջնորդեսցէ ձեզ ի խաղաղութենէ ի խաղաղութիւն: Տէր Աստուած եղիցի ձեզ յոյս և ապաւէն և փրկիչ հոգւոց և բժիշկ մարմնոց, որ կենդանացոյց զաշխարհս, և փրկեաց զնեզեալս: Եւ հրամայեաց թագաւորն գնալ փեսաւիրացն, և իջուցին զառաքաստն, և դուրք սենեկին փակեցան: Եւ տեսեալ փեսային ի նմանութիւն թումայի, զի նստէր առ սնարս նորա, և ասէ. Ո՛չ դու քան զամենեսին վաղ ելեր: Եւ Տէր ասէ. Ոչ եմ ես նա, այլ եղբայր եմ նորա: Եւ յայտնեցաւ Տէր Յիսուս Քրիստոս, և սկսաւ ուսուցանել զնոսա և ասէ. Յիշելի լիցի ձեզ բանն թումայի, զոր խօսեցաւ ընդ ձեզ, և ում յանձն արար՝ ծոնեայք դուք զնա. քանզի կեանք աշխարհիս՝ առժամանակ մի է, և կեանք յաւիտենական՝ անանց. զգոյշ կացէք զի մի անկանիցիք ի փորձութիւնս երկրաւորս. և յօժարութեամբ լուան հարսնն և փեսայն:

Եւ իբրեւ եղև առաւօտ, եկն թագաւորն և պատրաստեաց սեղոսն. և չոգաւ թագաւորն և եմուտ

առ հարսնն և փեսայն և եգիտ զնոսա ուրոյն ի մահիճան, և զերեսս նոցա յոյժ ուրախալիցս: Եւ ասէ մայր նոցա. Զխորդ այդպէս կայք, իբրեւ զբազմաժամանակեայ կացեալք ընդ միմեանս: Պատասխանի ետ կոյսն և ասէ. Արդ՝ ինչ ասեմ քեզ, բազում սէր ունիմք մեք առ միմեանս, և աղաչեմք զԱստուած զի ի յոյս և ի սէր վճարեսցուք մեք, զի արժանի լիցուք միմեանց: Արդ պատմեմք ձեզ, որ յայսմ գիշերիս զարմանալիս տեսաք մեք. զոր ածերն օրհնել զմեզ, նա օրհնեաց զմեզ, և եղև օրհնութիւն նորա մեզ իբրեւ զոյս և փր'ութիւն: Եւ ի բաց արար ի մէջ զխորհուրդ պղծութեան, և զցանկութիւնս երկրաւորս, և ետ մեզ զուրախութիւնս և զկեանս և զոյս. և արժանի արար զմեզ անմահութեան կենացն և սերմանեաց ի մեզ զբանն կենաց: Եւ իբրեւ լուաւ թագաւորն խռովեցաւ յոյժ, և հրամայեաց խնդիր ելանել սրբոյն թումայի, և ասէ. Եթէ գտանիցէք, ածէք առ իս, զի տարայ զնա օրհնել և նա ատելութիւն արկ ի մէջ նոցա:

Եւ չրջեցան ընդ ամենայն գաւառսն և ոչ գտին զթումաս, զի գնաց անտի:

Յայնժամ եմուտ թումաս ի Հնդկիս ընդ Արեւնու վաճառականի. չոգաւ Արենէս յողջոյն Գունդիփորայ թագաւորին Հնդկաց, եւ տարաւ ընդ իւր զհիւսն, վասն որոյ պատուիրեալ էր թագաւորին: Եւ իբրեւ ասաց նմա, ուրախ եղև թագաւորն, և հրամայեաց ածել ղնա ի ներքս: Եւ իբրեւ ետես, ասէ ցնա թագաւորն. Զի՞նչ ճարտարութիւն գիտես: Ասէ թումաս. Կիտեմ հիւսնութիւն և քարակոփութիւն, և եմ աշակերտ շինողի, և որդի է նա հիւսան: Թագաւորն ասէ. Փայտ գիտե՞ս կոփել: Ասէ թումաս. Փայտ և քար և զամենայն ինչ զոր կամիս: Ասէ թագաւորն. Շինե՞ս ինձ ապարանս: Ասէ թումաս. Շինեմ, զի վասն այդր իսկ եկեալ եմ: Եւ էառ թագաւորն զթումաս և հՀան գնա արտաքոյ քաղաքին ուր հաճեալն էր շինել զապարանսն. և

տարաւ զնա ի տեղի մի, և ասէ ցնա. Բարի՛ է աստ արկանել հիմն: Եւ ասէ թովմաս բարի է, և ջուր բազում ունի: Ասէ թագաւորն. Աղէ՛, սկիզբն արա շինելոյ: Թովմաս ասէ. Յայսմ ժամանակի ոչ կարեմք շինել, վասն զի տապ խորշակի է ամարայնոյ: Թագաւորն ասէ. Ամենայն մարդ յամարայնի շինէ, և զու ասես եթէ բարւոք է ի ձմերանի շինուած առնել: Եւ թովմաս ասէ. Ո՞րպէս պարտ իցէ առնել: Թագաւորն ասէ. Որպէս և կամիս. բայց այժմ հիմն արկ եթէ որպէս առնես, զի տեսից: Եւ սուրբն թովմաս լարագիր արար գտեղին, և եթող պատուհանս լուսանցոյցս ընդ արեւելս և ընդ արեւմուտս, հովաբերս և հովաշունչս: Ասէ թագաւորն. Արդարեւ ասեմ քեզ, ճարտար ես զու որպէս ես կամէի. և ետ նմա գանձ ի ծախս շինուածոյն և ինքն չուեաց յայլ կողմ աշխարհին:

Եւ առեալ թովմայի զգանձն բաշխէր օր ըստ օրէ աղքատաց: Եւ յետ բազում ժամանակաց առաքեաց թագաւորն առ թովմաս թուղթ և ասէ. Գրեա առ իս վասն շինուածոյդ թէ յինչ չափու է: Իսկ թովմաս ասէ. Ապարանքս քաջ քաջ շինեցաւ, այլ թոշակս պակասեաց: Եւ թագաւորն ետ տանել դաշեկանս բիւրս երկուս, և գրեաց եթէ գալոց եմ, պատրաստեցէք զտաճարդ: Իսկ սուրբ թովմաս սկսաւ կալ յաղօթս և ասէր. Աստուած, գոհանամ զքէն զի մեռար և զբազումս կեցողցեր. և վաճառեցեր զիս և զբազումս գնեցեր ինեւ: Եւ ոչ դարէր ուսուցանել, և ասէր ցաղքատսն. Զի Տէր իմ տեսչութեամբն իւրով արար ձեզ նմա միայն երկիրպագանել, զի նա միայն է կերակրիչ և տեսուչ որբոց և այրեաց, աղքատաց և տառապելոց:

Եւ յետ սակաւ աւուրց եկն թագաւորն ի քաղաքն, և եհարց ցմտերիմս վասն շինուածոյն, եթէ յինչ չափոյ է: Եւ ասեն ցթագաւորն. Ապարանս ոչ շինեաց և ոչ գիտեմք թէ ինչ գոսկին արար. և շրջի ընդ գեօղս և ընդ քաղաքս և տայ աղքատաց. այլ թէ յինչ տայ ոչ գիտեմք. և ուսուցանէ նոր իմն

Աստուած, և բժշկէ զհիւանդս, և զդեւս հալածէ, և զմեռեալս յարուցանէ, ևս և այլ սքանչելիս առնէ. և ոմանք կարծեն զնմանէ եթէ ոմն է նա. և ինքն ուտէ հաց չոր և ըմպէ ջուր հով, և զգենու հանդերձս անպիտանս և ոչ ինչ առնու յովմեքէ: Զայս իբրեւ լուաւ թագաւորն, հրամայեաց ածել զթովմաս. և սկսաւ ծափ զծափի հարկանել և զգլուխն շարժէր: Եւ ածին զթովմաս, ընդ նմա և զվաճառականն: Ասէ թագաւորն. Շինեցե՛ր զտաճարն: Թովմաս ասէ. Շինեցի: Թագաւորն ասէ. Ե՞րբ տեսանեմ զնա: Թովմաս ասէ. Յայսմ ի ժամանակիս ոչ կարես տեսանել զնա, այլ յորժամ հրաժարես յաշխարհէս, ապա տեսանես զնա: Իսկ թագաւորն յոյժ տրտմեցաւ և հրամայեաց կապել զվաճառականն և զթովմաս և զնել ի բանտի: Իսկ սուրբն թովմաս զուարճալից բերկրանօք կայր ի բանտին, և ասէր ցվաճառականն. Մի՛ երկնչիր այլ միայն հաւատաւ յԱստուած. և եթէ մեռանիմք՝ ազատիմք ի հոգոց աշխարհիս. զի վասն Աստուծոյ տանջեն զմեզ: Իսկ թագաւորն ի խորհուրդ կոչեալ զաւագս դրան իւրոյ, և ասէ ցնոսաւ. Զի՞նչ արժան է առնել զնոսա: Ոմանք ասէին, ի հուր արժան է այրել զդոսա, և ոմանք ասէին, կորստեան արժանի են. և թագաւորն յօժարեցաւ ի հուր այրել զնոսա:

Իսկ եղբայր թագաւորին հիւանդ կայր ախտացեալ մինչեւ ի մահ. և էր նա տրտում ընդ իրան, քանզի յոյս նորա ի յինչս երկրիս էր: Կոչեաց նա զթագաւորն և ասէ. Տուն իմ և որդիք իմ քեզ յանձն եղիցին և ամենայն ինչք իմ քեզ լիցին, և յոյժ տրտմեալ եմ վասն կախարդին այն որ խաբեաց զմեզ և ոչ շինեաց զապարանսն. արդ աղաչեմ զքեզ, տէր իմ արքայ, զի չարամահ արատցես զնա և հանգուցես զհոգի իմ: Պատասխանի ետ թագաւորն և ասէ. Զայդ եւ ես խորհեալ եմ, եթէ որով մահուամբ կորուսից զնա: Եւ զայս ասացեալ եղբայր թագաւորին, և ինքն վախճանեցաւ: Եւ թագաւորն ի սուգ եմուտ վասն նո-

րա, զի յոյժ սիրէր զնա. և խորհէր չթաղել զնա առ սէր իւր:

Եւ առ հրեշտակն պհոգի նորա և տարաւ առ Աստուած յերկինս, և ցուցանէր նմա զտեղիս չարեաց և բարեաց: Եցոյց նմա զապարանս եղբոր իւրոյ զոր շինեաց նմա թովմաս առաքեալն. և սկսաւ աղաչել զհրեշտակսն և ասել. Աղաչեմ զձեզ, տեաք իմ, տուք ինձ աստ տուն մի առ եղբորս իմում: Ասեն հրեշտակքն. Զէ հնար քեզ աստ տեղի առնուլ, զի եղբոր քո է այս ամենայն բարութիւնքս, զոր արար նմա թովմաս: Եւ սկսաւ աղաչել զհրեշտակսն և ասել. Ողորմեցարուք ինձ վարանեցելոյս և դարձուցէք զիս, զի և ես շինեցիք ինձ ապարանս, և պատմեցիք եղբոր իմոյ վասն հանգստեան նորա: Իսկ Տէր վասն բազում ողորմութեան և մարդասիրութեան իւրոյ, հրամայեաց դարձուցանել զհոգի նորա ի կենդանութիւն, եւ եղել նոյնպէս կենդանի, և յարեաւ նստաւ ի մահիճան, և ասէ ցժառայս իւր. Կոչեցէք զՏէր իմ արքայ:

Եւ պատմեցաւ արքայի, եթէ եղբայրն քո կենդանացաւ: Եւ փառս ետ Աստուծոյ, եւ յարեաւ փութապէս եւ եկն առ եղբայր իւր, և բազումք ընդ նմա. և մտին տեսին զմեռեալն կենդանի, և զարմացան. եւ այս եղել նշանակ յարութեան: Եւ սկսաւ խօսել յարուցեալն ընդ եղբոր իւրում և ասէ. Աղաչեմ զքեզ տէր իմ և երգմնեցուցանեմ, եթէ զոր ինչ խնդրեցիք ի քէն տուցես ինձ: Ասէ թագաւորն. Եթէ զարքայութիւնս իմ խնդրեսցես տաց քեզ: Յայնժամ ասէ ցթագաւորն. Զապարանսն զոր շինեաց քեզ թովմաս, տուր ինձ գնոյ: Ասէ ցնա թագաւորն. Զապարանսն զայն ես վաճառել ոչ կարեմ. և տեսե՛ր, ե՞ն իմ անդ ապարանս: Ասէ ցնա. Են և բարիոք են: Ասէ թագաւորն. Եւ դու եթէ կամիս և հաճոյ է քեզ, աւասիկ է ճարտարն, տուր նմա շինել զինչ և կամիս, զի այժմ լաւագոյն շինէ քան զայն: Եւ ելեալ թագաւորն

ւորն և զնացին ի բանտն. և հրամայեաց կոչել զԹովմաս և զվաճառականն և զամենայն կալանաւորսն որ էին ընդ նմա ի բանտին. և անկեալ յոտա սրբոյն Թովմայի, և ասէ ցնա. Աղաչեմ՝ զքեզ տէր իմ, զի աղաչեացես զՏէր Աստուած քո, զի Թողութիւն արասցէ մեղաց իմոց զոր մեղայ առ քեզ. և արժանի եղէց պաշտել զԱստուած երկնից՝ զոր դու պաշտես, և արժանաւորեացէ զիս բնակիլ ի տաճարն զոր դու շինեցեր. և կայր ի գուճա առաջի սրբոյն Թովմայի և ասէր. Խնդրեմ ի քէն ծառայ Աստուծոյ, աղօթս արա վասն իմ զի արժանի եղէց տեսանել զհրեշտակս Աստուծոյ:

Իսկ Թովմաս սկսաւ փառաւորել զԱստուած և ասէ. Օրհնեմ զքեզ Քրիստոս Աստուած, զի դու միայն ես ճշմարիտ Աստուած և ոչ գոյ նման քեզ. որ դու միայն ես գիտող գաղտնեաց մարդկան. և դու միայն ես ողորմած առ որդիս մարդկան. և նոքա մոռացան զքեզ վասն մոլորութեան իւրեանց և դու ոչ անտես արարեր զնոսս ի սպառ: Եւ այժմ ընկալ Տէր զԹագաւորս և զեղբայր նորա, և տուր սոցա մտանել ի գաւիթս քո սրբութեամբ. սրբեալ զնոսս և օծ իւզով քով սրբով, լուա զնոսս և ջրն. ջեա յաղտոյ պղծութենէ մեղաց, պահեա զսոսս ի գայլոյն յափշտակութենէ, հովուեա զսոսս քո հովութեամբդ, արբո սոցա յաղբերէ բումմէ զջուր կենդանութեան զի մի պղտորեացին խորհուրդք սոցա. զի զքեզ, Տէր, աղաչեն և ի քէն խնդրեն զի ծառայք քո եղիցին սոքա. շնորհեա սոցա և զուրախութիւն քո զի Հաստատեացին խորհուրդք սոցա ի քո տէրութիւնդ, և առցեն զշնորհս սրբութեան քո Տէր:

Չայս խնդրուածս արար Թովմաս վասն Թագաւորին և եղբօր նորա, զի առցեն նոքա զքրիստոսական մկրտութիւնն: Եւ ասեն նոքա ցԹովմաս. Տուր մեզ զլոյսն անմահութեան, և առցուք զփրկութիւն ոգւոց մերոց, և նշանակեա զմեզ յԱստուածն քո՝ զոր դու մեզ քարոզես. զի ի դրոշմանէ իւրմէ ծանիցէ զոչխարս իւր և ոչխարքն զիւրեանց հովին:

Իսկ թովմաս ուրախ էր և ցնծայր զի ընկերս եզիտ քարոզութեամբ բանին կենաց. և հրամայեաց թագաւորին զեօթն օր չլուցանել բաղանիս. և յետ եօթն աւուրն առ թովմաս զթագաւորն և զեղբայր նորա եւ եմուտ ի սենեակ թագաւորին, և հրամայեաց լուցանել ճրագունս, և նստէին թովմաս և թագաւորն և եղբայր նորա, և այլ եւս աւագք զրան նորա:

Եւ եկն եմուտ Յիսուս առ նոսա և ասէ. Ողջոյն ընդ ձեզ եղբարք. զձայն նորա ամենեքեան լուան, բայց զնա ոչ կարացին տեսանել, թէ ով իցէ, քանզի չև էին մկրտեալ: Յարեաւ թովմաս և ետ բերել կոնք մի ոսկի, և ետ արկանել ջուր և ձէթ և օրհնեաց զնոսա թովմաս. և եղ զձեռն իւր ի վերայ գլխոյ թագաւորին և ասէ. Յանուն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի եկեսցէ զօրութիւն բարձրելոյն ի վերայ ձեր, և եկեսցեն հրեշտակքն Աստուծոյ առ ձեզ, եկեսցէ ի վերայ ձեր երեք խորհուրդք բարձրելոյն, եկեսցէ ի վերայ ձեր հոգի խաղաղութեան: Եւ ասէ ցնոսա. Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս առ հաց և ետ որդւոց մարդկան, կերան և ուրախ եղեն յոյժ. և ես տամ ձեզ զհացս զայս, առէք կերայք. և առին ի սրբոյն և կիրան:

Ետ այսորիկ չոգաւ թովմաս և ննջեաց ի տան միում. և եկն եկաց Յիսուս ի սնարս նորա, և ասէ ցնա երիցս. Թովմաս, Թովմաս, Թովմաս, արի՛ առաւօտ է: Եւ յարեաւ Թովմոս և սկսաւ պաշտել ըստ սովորութեանն իւրում: Եւ ասէ ցնա Յիսուս. Իրթ դու յարեալս կոյս երեք վտաւանաւ ի բացեայ և ցուցից քեզ զփառս իմ, զի բազումք ունին հաւատալ յիս քեզ հանդերձ: Եւ յարեաւ Թովմաս ի քնոյն և պատմեաց եղբարցն որ ընդ նմա էին՝ զսեփիւն. և ասէ ցնոսա. Որդեակք իմ, Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս կամի այսօր գործ իմն գործել, այլ յաղօթս կացէք զի մի խափան ինչ լինիցի մեզ. զի որպէս յամենայն ժամ ցուցանէր առ մեզ զգութ իւր, նոյնպէս այժմ ցուցցէ առ մեզ զփառս իւր:

Եւ զայս ասացեալ եղ զձեռն իւր ի վերայ նոցա և ասէ. Աստուած շնորհեացէ ձեզ ողորմութիւն, և արժանի արասցէ զձեզ մտանել յառազատսն լուսոյ, և նոքա ընդ օրհնելն՝ ամէն, ասացին:

Եւ մինչդեռ սուրբն զայս ասէր, եկն այր մի, Սոփորոն անուն, այր ճոխ ի տան արքունի և ստրատելատ, այսինքն ամենապետ. եկն անկաւ առ ոտս սրբոյն և ասէ ցնա. Լսելով լուեալ եմ ես վասն սրբութեանդ քո. և զոր ինչ առնես՝ վարձս յուժեքէ ոչ առնուս. և զոր առնուս՝ աղքատաց բաշխես. և եթէ վարձ առնուս՝ տամ քեզ ոսկի և արծաթ որչափ և կամիս. զի քո սրբութիւնդ գիտակ է, որ թագաւորն առանց իմ ոչինչ առնէ, և մեծ եմ ի դրան նորա, և ոչ գոյ նման ինձ յերկրիս Հնդկաց, և ոչ յիշեմ եթէ մեղայ ումեք ի վերայ երկրի, և որ ինչ ինձ իրք պատահեցին ասեմ տեսնող իմոյ:

Հարսանիս ունէի դստեր իմոյ, և էր ինձ միամօր, որպէս բնութիւնս մարդկան խնդրէ, և ես զկանանց փորձութիւն ոչ գիտէի, և արարի նմա Հարսանիս ի քաղաքին իմում, և իբրեւ կատարեցի զՀարսանիսն, քանզի ամենեքին բարեկամք իմ էին որ եկեալ էին ի Հարսանիսն, յուղարկեցի զնոսա ընդ աղջկանն, և երթային բազումք յիւրեանց կամաց, առ ի Հաճել զմիտս իմ, և իբրեւ հղեւ երեկոյ, ժամ եղեւ նոցա դառնալոյ. առաքեցի ընդ առաջ նոցա երգիչս սպասուորս և ես սպասէի եթէ երբ եկեացին: Եւ մինչդեռ ական ունէաք խաղաղութեան, եկին ոմանք ճչելով և կանչելով և պատառեալ զպատմութեանս իւրեանց և ասեն. Տեսաք այր մի և ծառայք իւր ընդ նմա, և նա մարտնչէր առ կին քո և ծառայք նորա առ դուստրն քո, և բազումք ի նոցանէն փախեան, և մեք սուր Հանաք և յորձակեցաք ի վերայ նոցա և մեր սուրքն յերկիր անկան: Չայս իբրեւ լուսոյ ես, անկայ ի վերայ երեսաց իմոց և լացի դառնապէս: Արդ զայս եկի աղաչել զսրբութիւնդ քո, զի արասցես ողորմութիւն տան իմոյ: Եւ չոգայ ես առ նոսա որ եհան զկին

իմ և զդուստրն, և գտի զնոսա յօգնեալս և պարտեալս, և զծառայան խոցոտեալս, եկի ածի զնոսա, և բազումք ի նոցանէն մեռան:

Ասէ ցիս կինն իմ. Տեսանէի ես այր մի բարձր և զլուխ նորա որպէս շան էր: Եւ դուստր իմ ասէր. Ես տեսանէի պատանեակ մի խարտեալ և աստամունք նորա թուխ իբրեւ զածուխ:

Ձայս ամենայն իբրեւ լուսւ թովմաս ի Սոփոբոնէ հազարապետէ, յոյժ տրտմեցաւ ընդ վիշտս նորա, և ասէ ցհազարապետն. Հաւատամ եթէ բժշկիցէ զնոսա Աստուած: Եւ նա ասէ. Հաւատամ եթէ բժշկին նոքա: Եւ ասէ ցթովմաս. Յոյց ինձ զնա: Եւ ասէ թովմաս. Ոչ ոք կարէ տեսանել զնա մարմնաւոր աչօք. միայն հաւատաւ և զոր ինչ խնդրես՝ զըտանես ի նմանէ: Եւ ամբարձ հազարապետն զձեռս իւր յերկինս, և ասէ. Հաւատամ ի քեզ Քրիստոս որդի Աստուծոյ կենդանւոյ. ողորմեա ինձ և տան հօր իմոյ: Եւ ապա հրամայեաց սուրբն թովմաս Քսանթիպեայ սարկաւազի ժողովել զամենայն ժողովուրդն առ ինքն: Եւ իբրեւ եկին, ասէ ցնոսա. Հարք և տեարք և եղբարք, հաստատուն կացէք ի հաւատս ճշմարիտս, և սիրեցէք զՏէր Յիսուս յամենայն սրտէ ձերմէ. և մի նմանէք տանն Իսրայելի որ խոտորեցան և յետս կացին ի մեռանել Մովսիսի հովուին իւրեանց, ահա թողում ձեզ զՔսանթիպեայ սարկաւազ առաջնորդ և տեսուչ որպէս զիս. զնա ընկալարուք ի սէրն Քրիստոսի, զի ես ոչ եմ ինչ, և ոչ դա, այլ Յիսուս Քրիստոս եղիցի ձեզ պատըս պարան:

Ձայս իբրեւ լուսն ժողովուրդն, զաղաղակ բարձին և հող ի զլուխ եղեալ ամենեքեան. իսկ նա մխիթարէր զնոսա, և եղ զձեռն իւր ի վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա. և երթային զհետ նորա բազում արտասուօք, և ասէին ցնա. Աղաչեմք զքեզ, տէր, յիշեալ զմեզ ի խնդրուածս քո, և յանձն արա զմեզ Տեառն Աստուծոյ քում:

Եւ ել նստաւ թովմաս ի կառս հազարապետին և զնացին նոքա ի միասին: Եւ ասէ թովմաս ցհա-

զարապետն. Եկ նիստ ի կառս: Ասէ Հազարապետն. Աղաչեմ զքեզ, Տէր, արժան է ինձ նստել առ ոստ քո. և այնպէս հետի գնաց Սոփորոն Հազարապետն քառասուն և ութ վտաւան, այսինքն երիս մղոնս և երկու վտաւան. և ստիպեաց թովմաս զհազարապետն և ել նստաւ ընդ նմա ի կառսն. և գնացին ի միասին, և խօսէր ընդ նմա զբանն կենաց: Եւ ջորիքն վաստակեցան ուժգին գնալովն, և Հազարապետն տրտմեցաւ յոյժ և կամէր արձակել զծառայս իւր զջորեաց, քանզի և օրն տարածումեաց: Եւ իբրեւ ետես թովմաս զհազարապետն տրտմեալ, ասէ ցնա. Մի հոգար, միայն հաւատա յԱստուած, և այժմ տեսցես զգլխիդ ի Աստուծոյ: Եւ ետես թովմաս եւ րամակ մի ցիւ, զի արածէին ի դաշտի անդ. ասէ թովմաս ցհազարապետն. Եթէ հաւատաս ի Յիսուս Քրիստոս, երթ և ասա ցիւ երամակն, եթէ ասաց թովմաս առաքեալ Որդւոյն Աստուծոյ, եկեսցեն ի ձէնձ չորք՝ զի պիտոյ էք ինձ: Եւ զիմեաց ամենայն երամակն եթէ ո՛ր յառաջ հասանիցէ առ թովմաս. և իբրեւ եկին, երկիր պագին նմա իբրեւ զիստունս: Եւ ասէ ցնոսա թովմաս. Լծեցարուք ի կառսդ փոխանակ ջորեացդ. և իւրովի մատուցին զպարանոցս իւրեանց, և լծեցան որք հաստատունքն էին. և այլքն՝ ոմանք յաջ և ոմանք յահեակ երթային զկնի: Եւ իբրեւ գնացին եօթանասուն մղոնաւ, ասէ թովմաս. Ձեզ ասեմ որ բացօթեայքդ էք, գնացէք յարօտն ձեր, ոչ էք ինձ պիտոյ, և գնացին ի բաց ի նմանէ:

Եւ (իբրեւ) մերձեցան ի դուռն քաղաքին, ել ամենայն քաղաքն ընդ առաջ Հազարապետին: Ասէ Հազարապետն. Տեսէք զգլխիդ իսդ զի անպատում են գործք սրբոյս: Եհարց թովմաս ցհազարապետն. Ո՞ւր է տուն քո յոր տանիս զմեզ: Եւ նա ասէ. Տէր, դու ինքնին գիտես զտուն իմ:

Եւ իբրեւ էլ ի կառացն, կինն նորա և դուստրն անկանէին առաջի սրբոյն թովմայի: Եւ նա ասէ. Տէր Յիսուս Քրիստոս բժշկեսցէ զձեզ, և առժա-

մայն բժշկեցան, և հաւատացին ի Հայր և յՈրդի և ի Հոգին սուրբ. և սկսաւ թովմաս փառաւորել զԱստուած և ասէ. Փառք քեզ Տէր Աստուած մեր որ փառաւոր առնես զԺառայս քո յամենայն ժամ, և յայտնեցեր զսէր քո ի մեզ. զի՞նչ կարացցուք հատուցանել քեզ, զի դու զանձն քո ետուր մեզ, և գնեցեր զմեզ արեամբ քով: Եւ ել համբաւ նորա ընդ ամենայն քաղաքն, և ժողովեցան առ նա բազմութիւն քաղաքին ի լսել զբանն Աստուծոյ. և հաւատացին յաւուր յայնմիկ հոգիք իբրեւ վեց բիւրք. եւ չեւ ևս էր մտեալ թովմաս ի տուն հազարապետին: Յայնժամ ասէ թովմաս ցիշավայրին. Հատ զփոկդ և մուտ ի տունդ, և ասա ցղեւան որ ի տանն իցեն. Զեզ ասէ թովմաս ծառայն Աստուծոյ, եկայք ելէք արտաքս. զի վասն ձեր եկեալ եմ այսր, զի զձեզ կորուսից և կեցուցից զորդիս մարդկան: Եւ նոքա ոչ լուան նմա: Դարձեալ ասէ ցնոսա իշավայրին. Զեզ ասեմ ազգք չար և դառնացող, բնակիչք գեհէնի և ծնունդք խաւարի, ձեզ ասեմ որդիք կորստեան, ձ'զ ասեմ անտերունչք և անձնակամք. զի՞նչ ասեմ վասն ձերոյ կորստեան, չեն բաւական ասել, բազում բանք են վասն ձերոյ կորստեան. զայս ձեզ ասեմ դեք և որդւոց ձերոց. վասն ձեր առաքեցաւ այսր սուրբն թովմաս, և ես՝ նորա հրամանաւ եկի այսր առ ձեզ, լուարուք ինձ և եկայք ելէք առ տէրն իմ թովմաս: Յայնժամ ասեն դեքն ցիշավայրին. Արդարեւ թովմաս առ դրա՞նն կայ: Ասէ ցիռն. Այո՛ արդարեւ: Ասեն դեքն. Գիտեմք զի զթած է և բազում է ողորմութիւն նորա և նա է ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի: Պատասխանի ետ իշավայրին և ասէ. Եկայք ելէք, զի՞ ընդ բանիւ արկանէք զիս: Եւ վաղվաղակի ելին դեքն: Եւ իբրեւ ետես զնոսա թովմաս ասէ ցնոսա. Ո՛վ ազգ չար և դառնացող որ ոչ ունէիք իշխանութիւն, զիա՞րդ մտէք այսր: Դեքն ասին. Դարձեալ եկիր կորուսանել զմեզ, և կարծեմք այսպէս եթէ ոչ թողուս զմեզ ի վերոյ երկրի կեալ. և սկսան աղաչել զթովմաս և ասեն. Դո՞մոս, դարձո՞ զմեզ անդրէն ուր բնակեալ էսք:

մեք. և ի քէն տուր իշխանութիւն մեզ, զի ուր դու կամիս՝ երթամք: Պատասխանի ես թովմաս և ասէ ցնոսա. Հրամայեալ է մեզ Յիսուս Քրիստոս Որդին Աստուծոյ, ոչ տալ թոյլ ձեզ մարտնչել ընդ մարդիկ որք ունին զպատկեր Աստուծոյ: Ասեն դեքն ցթովմաս. Քեզ Հրամայեալ է զաստուածապաշտան ունել, և մեզ Հրամայեալ է Քրիստոս զգործակիցան մեր ունել և որք զկամս մեր կատարեն. քեզ զի՞ փոյթ է վասն պաղտնեաց. զի դու զյայտնիս տեսաւ նես, և մեք զգաղտնիս ունիմք: Եւ մինչդեռ թովմաս խօսէր ընդ նոսա, իշավայրիքն կային ի միասին և ոչ շարժէին, բայց այն որ առ թումասիւ կայր որ և բարբառեցաւ և ասէ ցթովմաս իշավայրին. Զի՞ կաս և ունկն դնես շար ուսմանց դոցա, որ առաքեցար ի Քրիստոսէ կեցուցանել զոգիս մարդկան, դիւանցդ կաս և լսես զի ուսուցանեն քեզ բարի ուսումն, զի՞ յամես ո՞վ առաքեալդ Աստուծոյ և վարդապետ բարի, զի՞ կաս քարոզիչ բարձրելոյն, զի քո Տէրն զամենայն խորհուրդս պիտէ, և զքեզ առաքեաց վասն որդւոց մարդկան. զի՞ կաս խորհրդակիցդ Քրիստոսի, զի քո Տէրն քաջալերեաց զքեզ և ասաց. Մի երկնչիք, զի ես ընդ ձեզ եմ փրկել զձեզ. և այժմ ոչ թողու զքեզ աստուածութիւն նորա. այլ փառաւորէ զքեզ ի գործս բարիս. դու սկիզբն արա կարդալ առ նա և Յիսուս խօսի ընդ քեզ. զի՞ կաս ո՞վ սքանչելի արդարդ Աստուծոյ, և նշանարարդ Յիսուսի, յայտնեա զգործութիւն Աստուծոյ, որպէս. ասէ Դաւիթ. Յայտնեա զգործութիւնս քո և եկ ի կեցուցանել զմեզ. և արդ սկիզբն արա խօսելոյ և սաստեա դիւացդ, զի Աստուած առաքեաց զքեզ ի կեցուցանել զորդիս մարդկան: Եւ դարձեալ ասէ ցմարդիկն որ կային անդ. Զեզ ասեմ, ես եմ էշ վայրենի որպէս տեսանէք զիս. հաւատացէք ի Տէր Յիսուս Քրիստոս և ի թովմաս առաքեալ նորա. հաւատացէք ճշմարտութեան նորա. հաւատացէք արարչին ձերոյ, հաւատացէք փրկչին ձերոյ, հաւատացէք թովմայի ընտրելոյդ՝ որ յԱստուծոյ առաքեցաւ. զի և դուք

դովաւ եղիցիք ընտրեալք. զի դա եղև և սնաւ և հՀաս վարդապետութեան և քարոզութեան բունին Աստուծոյ. սոյնպէս և դուք Հասանիցէք կենացն յաւիտեանից, և լինիցիք քարոզողք ճշմարտութեան և ստուգութեանն Աստուծոյ. և դարձուցանիցէք զամբարշտութիւնս յաստուածպաշտութիւնս և ի Տէր Յիսուս Քրիստոս:

Զայս ամենայն և որ սոցին նմանս խօսեցաւ իշավայրին. և ամենայն բազմութիւն քաղաքին պըշուցեալ Հայէին ընդ նա լի զարմացմամբ և ահիւ ըմբռնեալք:

Յայնժամ ասէ թովմաս. Ո՞ կարէ պատմել զսքանչելիս քո Յիսուս Քրիստոս. և սկսաւ փառաւորել զԱստուած և ասէ. Փառք քեզ Աստուած որ ամենայն գաղտնիք յայտնի են քեզ, զքեզ օրհնեմք և փառաւորեմք Որդի Աստուծոյ, որ վասն մեր խոնարհեցուցեր զաստուածութիւն քո. փառք տաստածութեան քո, որ վասն մեր չարչարեցար և թաւեցար և յարեար յաւուր երրորդի. Փառք յարութեան քո Քրիստոս Աստուած, զի դու եղեր յարութիւն և կեանք ամենայն մահոյ. փառք զալստեան քո յերկնից, զի մեզ ցուցեր ճանապարհս երկնաւորս, և խոստացար մեզ նստիլ ընդ աջմէ Հօր քո. դու ես լոյս խաւարելոց դու ես ճշմարիտ Փրկիչ մեր: Եւ ապա ասէ ցիշավայրիսն. Եկայք զհետ իմ, և գնացին՝ մինչեւ ելին ընդ դուռն քաղաքին, և ասէ ցնոսա. Երթայք խաղաղութեամբ յարօտն ձեր. և երթային ոտնադրիւ խաղալով և մեծաուրախութեամբ. և զտեղի առ թովմաս թէ ո՞ր երթիցեն. և սկսան արածել, զի այն չորք օր էր զիչին ինչ ճաշակեալ:

Եւ դարձաւ սուրբն թովմաս ի քաղաքն և քարոզէր զբանն Աստուծոյ, և Հաստատէր ցնոսա ի Հաւատսն. և օրհնէին և փառաւոր առնէին զԱստուած ի վերայ անպատում սքանչելիացն զոր առնէր Տէր ի ձեռն սրբոյն թովմայի. վասն զի ամենասուրբ Երրորդութեանն վայելէ փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս:

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՅԱՂԱԳՍ ԳԻՒՏԻ ՆՇԻԱՐԱՑ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Թ Ո Վ Մ Ա Ց Ի

ՈՐ ԵՂԵԻ Ի ԶԵՌՆ ԱՌՆ ԱՅԼԱԶԳՈՅՆ,

ՈՐ¹ ԱՌԵԱԼ Ի ՄԻՋԱԳԵՏԱՑ ԵՐԵՐ² Ի ՀԱՅՍ,

ՈՐՈՎ. ԼՈՒՍԱՌՈՐԻ ԵՐԿԻՐՍ³ ՀԱՅՈՑ

Ի ԶԵՌՆ ԳԱԼՍՏԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Եւ եղև յետ համբառնալոյ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, և զսուրբ Հոգին առաքելոյ յերջանիկ դասս առաքելոցն. զգեղազարդ⁴ և զհրաշալի խորհուրդ ի մէջ առեալ, համագումար գաւառան վիճակեցին զտիեզերս ամենայն ի միջի⁵ իւրեանց: Եւ ելանէր վիճակն թովմայի⁶ երթալ ի Հնդիկս՝ աշակերտել զնոսա. և նա ոչ կամէր երթալ, այլ յամառեալ պնդէր, և հրաժարեալ յետս կայր ի վիճակէն, և պատճառէր զհեռաւորութիւն⁷ և զծանրութիւն լեզուին և զլերմութիւն օդոյն, որպէս էր⁸ իւր սովորութիւն, ստուգագործ և ճմարտահաւատ⁹ լինել, որ ոմանց թերահաւատ թուի. որպէս ի¹⁰ յարութեանն Քրիստոսի ստուգեաց, երկրորդելով զերևումն փրկչին, յետ ութ աւուրն որ եղև

1. Ա. օր. ոչ:

2. Ա. օր. բերին:

3. Ա. օր. աշխարհ:

4. Ա. օր. զգեղեցկազարդ:

5. Ա. օր. վիճակեցին ի մէջ:

6. Ա. օր. յաւելու առաքելոյ:

7. Ա. օր. յաւելու աշխարհին:

8. Ա. օր. յաւելու իսկ:

9. Ա. օր. հիշատակաւատ:

10. Ա. օր. եւ:

ճշմարտեալ և յայտնեալ ամենեցուն ¹ յարութիւն յարուցելոյն ի մեռելոց. նոյնպէս և այժմ անհաւան եղեալ թուլմաս առաքեալ վիճակացն առաքելոց:

Ապա ի ² վերուստ ի վայր իջեալ Փրկիչն մեր ³, առաքէ զնա ակամայ երթալ ի Հնդկիս, ի ձեռն Աբենեսի ⁴ վաճառականի, վաճառելով զնա որպէս ծառայ շինող ապարանից, որպէս ցուցանէ պատմութիւնն իւր լիակատար, զամենայն սքանչելիսն զոր արար ի ճանապարհին ⁵ ի հարսանիսն, և ի Հնդկիս ⁶, զհիմնարկութիւն ապարանիցն արքային զոր խնդրէին ⁷, զառումն զանձուցն յարքայէն Գնդափառայ՝ ի ծախս շինուածոցն ⁸ ապարանիցն և զապառումն զանձուցն ի պէտս աղքատացն, և զշինումն ապարանիցն ⁹ ի ձեռն աղքատացն, և զմեռանելն եղբորն Գնդափառայ արքային, և զտեսանելն զգեղեցկութիւն ապարանիցն յերկինս, և զյառնելն ի մեռելոց, և զպատմելն զհրաշալի տեսիլս ապարանից, և զհաւատալ թագաւորին յԱստուած, և զմկրտիլն հանդերձ զօրօք և զօրազլիսովք և ընտանեօք իսկ ¹⁰. և ապա ¹¹ զայսոցն զհալածումն, զիժիցն զաստակումն և զհարուածոցն զբժշկութիւն, և յետոյ զհաւատալն Վիժանայ, և զձեռնադրելն ի նմանէ սարկաւազ, և զգիմադարձ լինելն Մշգեհի արքայի, և զչարչարելն իւր իսկ ¹² ի Մշգեհէ, և զմեռանելն իւր ¹³ ի նմանէ: Այս ամենայն գրեալ է լիակատար յիւրում պատմութեան:

1. Ա. օր. որ եղէ ամենեցուն
ճշմարտեալ եւ յայտնեալ:

2. Ա. օր. վերուստ:

3. Ա. օր. Փրկիչն մերոյ:

4. Ա. օր. Արքանիսի:

5. Ա. օր. չուեի ի ճանապարհին
ի հարսանիսն եւ:

6. Ա. օր. յաւելու զիժիցն
զաստակումն եւ զհարուածեւոցն
զբժշկութիւն:

7. Ա. օր. խնդրեմ եւ:

8. Ա. օր. շինուածին. չուեի
ապարանիցն:

9. Ա. օր. յաւելու յերկինս:

10. Ա. օր. եւ իւր իսկ ընտանեւոցն:

11. Ա. օր. չուեի եւ ապա...

12. Ա. օր. յաւելու առաքելոյն:

13. Ա. օր. չուեի իւր:

Այլ յորժամ հՀաս նա ի Հնդիկս, աշակերտեաց իսկ՝ զբազումս, և զոմանս առ իւր իսկ կացոյց : Եւ էր մի ոմն յաշակերտաց անտի՝ նորա քանթիկոս անուն, որ ընդ իւր իսկ երթեալ էր ի Հնդիկս, այր բարեպաշտօն և երկիւղած յԱստուծոյ, ազգաւ ասորի, էր ՝ ի Միջագետաց Ասորոց, և զկնի նորա չրջէր հանապազ, սարկաւազ իսկ ձեռնադրեալ էր ի նմանէ, ուսանէր զբանն կենաց հոգեւոր վարդապետութեան, և ուսուցանէր զբազմութիւն ժողովրդեան : Եւ եղև ի ժամանակի չարչարանաց առաքելոյն թովմայի, և ինքն լինէր չարչարակից արդոյն, ընդ նմին ի բանտ մտանէր և սպասաւորէր նմա, և զամենայն անցս չարչարանաց և զբանդից նեղութեանց, և զհարցափորձ բռնաւորացն և զպտտասխանիս առաքելոյն թովմայի, և զնորին մեռանելն՝ առաքելոյն ի չորից զինուորացն, և զայսաՀարիւն՝ որդւոյն Մշգեհի, և զգալն Մըշգեհի ակամայ ի գերեզման առաքելոյն վասն բժշկութեան մանկանն, և զգտանելն զգերեզմանն ունայն և թափուր յամենասուրբ մարմնոյն, և զհաւատալն Մշգեհի արքայի, և առնուլ՝ զհոգ գերեզմանին և արկանել զմանկամբն, և զբժշկելն, և զձայնելն առաքելոյն ի թափուր գերեզմանէն առ Մշգեհ արքայ, եթէ կենդանովս չհաւատացեր ՝ կենդանի յարարիչն եղելոց :

Զայս ամենայն երանելի այրս այս պատմեաց մեզ ճշմարտութեամբ, և իւր ի գիշերի առեալ զսուրբ և զպատուական նշխարս երանելի առաքելոյն թովմայի, զնաց փախստեայ յաշխարհէն Հընդկաց, և եկեալ բնակեցաւ ի Միջագետս Ասորոց, ընդ իւր ունելով զգանձն պատուական և զմարգա-

1. Ա. օր. չուէի իսկ :

2. Ա. օր. չուէի անտի :

3. Ա. օր. որ էր :

4. Ա. օր. եւ զմեռանել նորին :

5. Ա. օր. զգիշարարեայ :

6. Ա. օր. գառնուէն :

7. Ա. օր. յԱստուած կենդանի. արդ մեռելովս հաւատաւ յարարիչն ամենայն եղելոց :

րիտն լուսափայլ ի զարդ սուրբ եկեղեցւոյ. զհալածիչն դիւաց և զլուսաւորիչն ամենայն տիեզերաց, զնշխարս սուրբ և աստուածամերձ և աստուածամոխ առաքելոյն թովմայի¹. որով լուսաւորեցան Հնդկիք և Ալուանք և Հայք, գրեթէ բոլոր ամենայն տիեզերք: Քանզի ի ձեռն նորա հաստատեցան² տիեզերք, ի յոյս յարութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. քանզի սա համարձակեալ արկ զմատունս իւր ի կող կենարարին, զննել զխոցումն տիգլին և որոնել զտեղի բեեռացն յարարչագործ ի ձեռնն որով ստեղծ³ զԱդամ և հաստատեցան երկինք և երկիր:

Իսկ երանելի այրս այս, զայսպիսի աստուածային դանձ պատուական բերեալ պահէր ի ծածուկ ի տեղւոջ ուրեմն. և ոպասաւորէր ի ծածուկ սուրբ ոսկերացն որպէս վայելէր նորա սրբութեանն: Ապա յետ բազում⁴ ժամանակի փոխի յաշխարհէ բարի խոստովանութեամբ, թողեալ⁵ զնշխարսն հաւատարիմ և սրբասնեալ⁶ քեռն իւր և այլոց կանանց որք ծածկաբար սպասաւորէին սրբոյն. մինչև ի ժամանակս Կոստանդիանոսի բարեպաշտ Թագաւորի, առաջին հաւատացելոյն ի Քրիստոս, ի ձեռն երեւելոյ նշանի խաչին ի յերկնից ի նմանութիւն աստեղաց. և եղև սկիզբն ամենայն տիեզերաց հաւատալ ի Քրիստոս:

Ապա յայտնեցաւ զօրութիւն հրաշալի նշխարաց սրբոյ⁷ առաքելոյն թովմայի, և առնէր մեծամեծ սքանչելիս ամենեցուն, որք զային հաւատով և մերձենային, լինէր բժշկութիւն պէսպէս ախտից. դիւաց հալածումն, այսահարաց փրկութիւն⁸, կաշաց զնացումն, անդամալուծաց առողջութիւն և ա-

1. Ա. օր. չուհի առաքելոյն
թովմայի:

2. Ա. օր. յաւելու ամենայն:

3. Ա. օր. ստեղծաւ Ադամ:

4. Ա. օր. չուհի բազում:

5. Ա. օր. յաւելու զսուրբ:

6. Ա. օր. սրբագան:

7. Ա. օր. սուրբ:

8. Ա. օր. յաւելու կոշրաց
լուսաւորութիւն:

մենայն ախտաժեւտաց բժշկութիւն յիւրաքանչիւր վտանգից :

Իսկ տեսեալ նոր հաւատացելոցն ի Քրիստոս, պատուեցին զնա և մեծարեցին զտեղի բնակութեան նորա առաւել քան զառաւել. և վանա կոնանց չինեցին, և կարգեցին ի նմա կուսանս սուրբս. սպասաւորեալ ¹ սրբոյ առաքելոյն: Շինեցին եկեղեցիս ի վկայութիւն ² սրբոյն, և շքեղազարդ պայծառացուցին զնա մեծագին ³ սպասիւք. և մեծ հայրապետն Մծբնայ սուրբն Յակովբ իւրովին իսկ եկեալ ի տեղին զնա մեծագին ⁴ սպասիւք. և պատուական նշխարացն, և մեծապէս պատուեալ զպատուական զատուածամերձ զնշխարսն, և յորդորէր զամենեանս պատուել ⁵ և մեծարել զնա. մեծամեծ սքանչելիք լինէին ի ձեռն սուրբ և պատուական ⁶ նշխարաց սրբոյն Թովմայի առաքելոյն, մինչև ի ժամանակս հալածանաց եկեղեցւոյն Աստուծոյ:

Եւ եղև ի ժամանակին յայնմիկ Թագաւորել ամպարշտին Յուլիանոսի ⁷, յարոյց հալածանս ⁸ քրիստոնէից, և ինքն դիմեալ ⁹ երթայր ի Պարսիկս ասպատակելով ¹⁰ պատերազմել ի նմա. և պատուհասք ի Տեառնէ հասեալք ի վերայ նորա ¹¹, ի ճանսպարհին սատակել ¹² յերկնային զօրացն հարեալ՝ իբրև նետիւ վախճանի հարաչար. և զօրքն Պարսից առ հասարակ ի վերայ դիմեցին և յուսարի առնուին զբազում գաւառս. և եկին հասին մինչև ի Միջագետս Ասորւոց և գերեցին զնա, և զսուրբ տեղիսն ուր կայր նշխարք սրբոյ առաքելոյն Թովմայի՝ աւերեցին:

1. Ա. օր. սպասաւորել:

2. Ա. օր. ի վկայարանս:

3. Ա. օր. մեծագոյն սպասուք:

4. Ա. օր. պատուել զնա եւ մեծարել:

5. Ա. օր. չունի եւ պատուական:

6. Ա. օր. Յուլիանոսի ամ.

պարսի:

7. Ա. օր. հալածումն:

8. Ա. օր. դեմ եղեալ:

9. Ա. օր. ասպատակաւ:

10. Ա. օր. ի վերայ հասեալ նմա:

11. Ա. օր. սատակի:

Իսկ 1 մի ոմն ի զօրագլխացն Պարսից հանդիպեալ գտանէր զնշխարս սրբոյ սուաքելոյն Թովմայի . եղեալ ի պատուական գգրոցի, և ծածկեալ պատուական և մեծագին հանդերձիւ, և լցեալ ամենայն անուշահոտ 2 խնկոց : Զայն գտեալ զօրագլխին՝ խնդութեամբ լի եղեւ, համարեցաւ գանձ պատուական գտանել կամ մարգարիտս գեղեցիկս . այլ 3 թէպէտ և գեղեցիկ և լուսափայլ մարգարիտ ի զարդ սուրբ եկեղեցւոյ, այլ նմա չէր ինչ փոյթ վասն աստուածային գանձուցն, բայց առժամայն ի խնդութենէն ոչ երաց զնա մինչեւ ցերեկոյն, այլ առ իւր պահեաց զնա մեծաւ զգուշութեամբ : Եւ իբրեւ նսեմացաւ, խնդրեաց լոյս և երաց զնա, և իբրեւ ետես զսուրբ ոսկերան՝ տրտմեցաւ յոյժ, և սրտմտեալ բարկութեամբ 4 ընկէց զսուրբ 5 ոսկերան յոտս երիվարացն, և ի բազում սրտմտութենէն 6 նիրհեալ ի քուն մտանէր : Զայն տեսեալ երիվարացն ամբոխեցան յոյժ, և միմեանց կիցս ընկենլով զմիմեանս վիրաւորէին . խրխինջս առնելով որոտային տափր հատանելով զտեղին, ոչ կարէին հանդարտել և 7 ուտել զգարման իւրեանց, այլ փոխանակ տեառն իւրեանց՝ ինքեանք ամբոխէին :

Եւ էր այր մի յայլազգեացն Տովսէփ անուն, որ դարմանիչ էր երիվարացն, տեսեալ զայն զարմացաւ յոյժ, և յարուցեալ իջանէր յոտս երիվարացն, զննէր թէ զինչ է ամբոխել երիվարացն 8 . կարծէր զազան ինչ մտեալ ի մէջ նոցա . և տեսեալ ոչ ինչ ամենեւին 9 նկատեալ ընդ գետինն, տեսանէր լոյս սաստիկ ծագեալ ի սուրբ ոսկերացն, ապա սոգդեալ նմա իբրեւ 10 յԱստուծոյ, խոնարհեալ ժողովէր

1. Ա. օր. Ե :

2. Ա. օր. բուշմամբ խընկովք :

3. Ա. օր. զի քպետ եւ էր :

4. Ա. օր. յաւելու մեծաւ :

5. Ա. օր. շունի զսուրբ :

6. Ա. օր. տրտմութենէն :

7. Ա. օր. յաւելու զտեղի առնուչ եւ :

8. Ա. օր. նոցա :

9. Ա. օր. յաւելու ապա :

10. Ա. օր. որպէս :

զսուրբ օսկերան ի գոյգն ինչ կապերս, և զնէր ընդ սնարս իւր. և ինքն զարհուրեալ մտախոհ¹ լինէր, թէ զինչ իցէ ահագին երևումն. և ապա յետ բազում մտայուզութեան նիրհեալ ի քուն մտանէր. ապա տեսիլ երևեալ նմա ահագին² և զարմանալի հրաշիւք, և հրեշտակ մի ահեղակերպ տեսլեամբ ի նմանութիւն բոցոյ հրոյ իջեալ կայր առ նմա. կարգաց զանուն նորա հեզարար և ասէ. Նայեաց և տես, և ի միտ առ զմեծամեծս Աստուծոյ և հայեաց ի զօրութիւն սուրբ օսկերացդ³:

Յայնժամ համբարձ զաչս իւր, և տեսանէր սիւն մի հրեղէն՝ մերձ առ իւր ի վերայ օսկեղէն խարսխի ահագին բարձրութեամբ մինչև յերկինս. և խաչ մի լուսեղէն ի վերայ նորա ի նմանութիւն օկան շափիղայ, և հեռագոյն ի նմանէ, երևեալ⁴ այլ սիւնք մետասանք, ի նմանութիւն առաջին սեանն հրեղէնք և սքանչելիք յոյժ, որոց խարխալքն հաստատեալ էին⁵ ի վերայ երկրի իբրև զկարծր ապառաժ վէմս անշարժս և հաստատուն յոյժ. և զլուիւք սեանցն կառուցեալ յերկինս կայր մերձեալ. և ի վերայ իւրաքանչիւր սեանց կառուցեալ կային խաչք լուսեղէնք ի նմանութիւն շափիղայ, և կամարք սքանչելատեսակք ի միմեանս կապեալ ի գոյն զարդու սպիտակութեան մարգարտի. և ի վերայ կամարացն այլ ջրեղէն կամար երկնագոյն կապուտակ ստոնաձև, իբրև զամպ մածուցեալ լի բազմութեամբ խաչազգեաց⁶ լուսափայլ մարդկան. և ի վերայ ջրեղէն կամարացն՝ կռոք աստուածակառք զարմանաւսեռք անխմանալիք, և որ նստէր ի վերայ նորա անձառելի և անպատմելի փառօք զարդարեալ, որոյ տեսիլն զհրեղէնսն զարհուրեցուցանէր, և սրովբէք

1. Ա. օր. մտախորհ:

2. Ա. օր. յաւելու յոյժ. տեսներ զերկինս բացեալ:

3. Ա. օր. յաւելու որ կայ ընդ սնարս քո:

4. Ա. օր. երեւեր այլ սիւնս մետասանս:

5. Ա. օր. կային:

6. Ա. օր. խաչազգեստ:

կային շուրջ զնովաւ վեցթեանք, որոց թւքն էին իբրեւ զբոց հրոյ բորբոքելոյ, և քերովբէք բազմաշեայք կային շուրջ¹ զարքունական աթոռովն, որք նայել ոչ իշխէին ի փառս ահագինս² աստուածային երեւմանն. և երկոտասան առաքեալքն երկոտասան աթոռով նստէին³ յալմէ և յահեկէ կառացն, և նստելոյն⁴ ի վերայ նորա: Եւ յառաջին սեանն որ ի սնարից կողմանէն երեւցաւ, ելանէր լոյս ահեղակերպ ի նմանութիւն շողոյ կամ հրաշափայլ օդից ցոլացելոյ սլանայր յարեւելս կոյս. և հրեշտակն որ իջեալ կայր առ նմա ասէր ցնա. Տեսեր զսքոնչեւ լիսդ որ երեւցաւ քեզ: Եւ նա ասէ. Աղաչեմ զքեզ, տէր, պատմեա ինձ զինչ է ահագին և զարմանալի տեսիլս որ երեւցաւ ինձ⁵: Ասէ ցնա հրեշտակն. Սիւնդ առաջին զոր տեսեր մերձ առ սնարս քո, այդ քարոզութիւն թումայի առաքելոյն⁶ է, որ աշակերտեաց զՀնդիկս և զԱղուսնս և զՀայս, որոյ ոսկերքն կան ընդ սնարս քո: Եւ մետասան սիւնեդ զոր տեսեր հեռագոյն, յառաջին սիւնէդ իւրաքանչիւր առաքելոցն քարոզութիւն⁷ յիւրաքանչիւր վիճակս հաստատեալ, իբրեւ զկարծր ապառաժ վէմս անշարժս հաստատութեամբ: Եւ կամարք լուսեղէնք ի վերայ սեանցդ, այդ ընդհանրական առաքելական⁸ եկեղեցիքն են, շինեալք ի վերայ հիման առաքելոց և մարգարէից, և հրեղէն⁹ կամարքդ երկնագոյն կապուտակ ամպատեսիլ, լի անբաւ բազմութեամբ խաչազգեաց¹⁰ լուսափայլ մարդկան, այդ մկրտութիւն¹¹ աւազանին է, զի որք մկրտեցան և որք մկրտին ի ջուր¹² սուրբ աւազանին, մաքրու-

1. Ա. օր. շունի շուրջ:

8. Ա. օր. շունի առաքելա-

2. Ա. օր. շունի ահագինս:

կան:

3. Ա. օր. արոտվք նստեալ:

9. Ա. օր. յրեղեն:

4. Ա. օր. նստեալն:

10. Ա. օր. խաչազգեստ:

5. Ա. օր. տեսիլս երեւեալ:

11. Ա. օր. յաւելու սուրբ:

6. Ա. օր. շունի առաքելոյն:

12. Ա. օր. ի ջուրս աւազանին:

7. Ա. օր. քարոզութիւնն է:

զարդ փայլին ի դասս վերինն Երուսաղեմի . և արեգակնափայլ ճոխութեամբ պայծառանան ի կառմարս երկնից որպէս ¹ տեսերդ . և կառքդ ահեղակերպ զոր տեսերդ , այդ աստուածութիւնն է հանգուցեալ ի վերայ նոր մկրտելոցն և քարոզութեան առաքելոցն . և նստեալն ի մէջ կառացն՝ Քրիստոս է որդին Առտուծոյ , որ էջն ի հայրական ծոցոյ և փրկեաց զտիեզերս յանիծիցն Ադամայ՝ առաջին պարտելոյ ² ի թշնամւոյն խաչին իւրով և քարոզութեամբ սուրբ առաքելոցն : Երկոտասան ³ առաքեալքն հանդերձ երկոտասան աթոռովք նստեալ ընդ ⁴ աջմէ և յահեկէ կառացն , այդ դատողական աթոռքն են և իշխանութիւնն զոր ետ Քրիստոս աշակերտաց իւրոց , զգահերէց գլխաւորութիւնն և զվերագոյն բարձրագահ աթոռն , զոր ասաց Փրկիչն , թէ՛ նստի՛ք յերկոտասան աթոռն դատել զերկոտասան ազգն Խարայի . և յառաջին սինէդ որ մերձ առ սնարսդ է , լոյս որ ցոլացաւ ⁵ յարեւելս կոյս , այդ քեզ առաջնորդէ յարեւել տանել զնշխարսդ որում դու արժանաւորեցար հանդիպիլ . և սպասաւորեսցես դմա՝ մինչեւ յօր ելից քոց յաշխարհէ ⁶ . և ուրանօր դադարումն առնու լոյսն ցոլացեալ յարեւելս՝ այն է տեղի բնակութեան սուրբ առաքելոյն : Եւ յորժամ մերձեսցիս յաշխարհն Հայոց , մկրտեսցիս յանուն Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն ⁷ . և անուն քո կոչեսցի Յովսէփ ⁸ :

Եւ զարթուցեալ ի քնոյն վարմացեալ հիացեալ կար իբրեւ զարբեալ , և ոչ գիտէր թէ՛ զինչ առնիցէ : Ապա լոյսն որ ի սինէն ցոլացեալ , յայտնապէս

1. Ա. օր. որ :

2. Ա. օր. պարտեցելոյ :

3. Ա. օր. Եւ երկոտասան :

4. Ա. օր. յարմէ :

5. Ա. օր. լոյսդ որ ցոլաց :

6. Ա. օր. յաշխարհն :

7. Ա. օր. Հոգւոյն սրբոյ :

8. Ա. օր. չունի եւ անուն քո կոչեսցի Յովսէփ :

երևէր նմա և առաջնորդէր նմա մինչև ի տեղի հանգստեան իւրոյ. և նա յարուցեալ վաղվադակի փոյթ ընդ փոյթ անյապաղ գնայր զկնի լուսոյն ցուացելոյ, հանգերձ սուրբ նշխարօքն: Եւ իբրև եհաս լոյսն յաշխարհն Հայոց ի գաւառն Աղձնեաց, ի տեղի մի որ մերձ է ի բերդն Սեմղ¹ կոչեցեալ, որ էր ընդ իշխանութեամբ Տաճկաց, և առ գեօղն² Հոդձ³ կոչեցեալ, և անուն տեղւոյն Պաղ⁴ կոչի. անգանօր դադարումն առնայր լոյսն, և զիտացեալ առնն թէ այն⁵ է բնակութիւն սրբոյն: Եւ էր ի տեղւոյն յայնմիկ եկեղեցի մի, և սպասաւորէր⁶ եկեղեցւոյն քահանայ մի բարեպաշտօն և երկիւղած յԱստուծոյ. զայն տեսեալ առնն համարեցաւ յԱստուծոյ եղեալ զպատահումն, ապա մկրտեցաւ ի քահանայէն յայնմանէ և կոչեցաւ անուն նորա Յովսէփ, որ կոչեցաւ⁷ ի հրեշտակէն. և զգեցաւ զգիտ կրօնաւորութեան⁸, և բնակեցաւ ի տեղւոյն⁹ նշխարօքն և անուանեցաւ տեղին Տալի¹⁰ վանս: Եւ այրն Յովսէփ սպասաւորէր սրբոյն ի տեղւոյն յայնմիկ ամս վեց սրբութեամբ, կրօնաւորական կերպիւ:

Ապա յետ ամաց անցանելոց¹¹, նոյն տեսիլ երևեալ նմա իբրև¹² զառաջինն, լոյս ցուանայր¹³ ի նշխարաց սրբոյն որպէս զառաջինն¹⁴ յարևելս, և նա յարուցեալ առնայր զնշխարսն, և գնայր¹⁵ զկնի լուսոյն մինչև ցբլրակ մի որ կայ հանդէպ Մանազկերտոյ, ի վերայ գեղջն որ կոչի Պօթիս¹⁶. և անդ

1. Ա. օր. Սեղմ:

2. Ա. օր. գեաղդն:

3. Ա. օր. Հոդց:

4. Ա. օր. Պալի:

5. Ա. օր. անդ:

6. Ա. օր. սպասաւոր:

7. Ա. օր. որպէս ասացաւ:

8. Ա. օր. կրօնաւորական ըզգեստ:

9. Ա. օր. յարևելս հանդերձ սուրբ:

10. Ա. օր. Պալի:

11. Ա. օր. ամաց անցելոց:

12. Ա. օր. որպէս:

13. Ա. օր. ցուացեալ:

14. Ա. օր. շունի սրբոյն որպէս զառաջինն:

15. Բն. գեաց, ուղղեցաք ըստ

Ա. օր.:

16. Ա. օր. Բօթիս:

էր բնականաւ միայնականաց մի հրեշտակակրօն վարուք. և բնականաց առ նմա այրն Յովսէփ հանդերձ սուրբ առաքելովն և կրօնաւորին, ի միասին սպասաւորելով սրբոյն արժանապէս մինչև ցօր մահուան իւրեանց: Եւ նախարարքն աշխարհին, որ էին ի մեծ տանէն Արծրունեաց, վանա շինեցին զտեղին, և կարգեցին ի նմա քահանայս հանդերձ կրօնաւորօք, և փառաւորեցին զտեղին առաւելապէս, յորում տեղւոյ բժշկութիւնք բազում լինին, ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՀԱՄԱՌՈՑ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Թ Ո Ւ Մ Ա Յ Ի Ա Ռ Ա Ք Ե Լ Ո Յ Ն

ՈՐ ՎԱՃԱՌԵՑԱԻ Ի ՀՆԴԻԿՍ

Յետ համբարձմանն Գրիստոսի յերկինս և իջմանն Հոգւոյն Աստուծոյ յառաքեալն, վիճակեցին սուրբ առաքեալքն ի վերայ ինքեանց զաշխարհս, երթալ ի քարոզութիւն սուրբ աւետարանին Գրիստոսի: Եւ ել վիճակն Թումայի առաքելոյն գնալ ի Հնդկստան, և նա ոչ կամէր երթալ վասն տօթոյ երկրին: Յայնժամ երևեցաւ նմա Տէրն և ասէ. Թումաս, մի երկնչիւր, զի ես ընդ քեզ եմ ուր և երթայցես: Ասէ Թումաս. Տէր, ուր և կամիս առաքեալ զիս, բայց ի Հնդկս մի առաքել: Ասէ Յիսուս. Ի Հնդկստան ել վիճակն քո, անդ երթիցես, և շնորհք իմ ընդ քեզ եկեսցեն:

Եւ մինչ Տէրն խօսէր ընդ Թումայի, ահա վաճառական մի անցանէր ընդ այն, որ եկեալ էր ի Հնդկաց, Արբանէս անուն նորա: Եւ ունէր պատուէր ի Գնդափառ արքայէն Հնդկաց, վասն ճարտար հիւսան և լաւ քարակոփի զի տարցէ նմա վասն շինելոյ դարապաս: Իբրեւ ետես զնա Գրիստոս, ասէ. Այր դու, զի՞նչ խնդրես: Ասէ Արբանէս. Հիւան ճարտար և քարակոփ, զի տարայց ի Հնդկստան: Ասէ Յիսուս. Ես ունիմ ծառայ մի լաւ ճարտար յամենայն արուեստս շինութեան, մանաւանդ և ի հիւանութիւն. և վաճառեմ զնա քեզ. և եցոյց զԹումաս: Եւ ուրախացեալ վաճառականն, ասէ

ցթումաս. Իսառայ ես պատուական առնա այս: Ասէ թումաս. Այո՛ ծառայ եմ: Ասէ Արքանէս. Սա զքեզ վաճառել կամի և ես գնեմ: Ասէ թումաս. Բարի եղիցի: Եւ հանեալ Արքանէս երեսուն դահեկան և ետ ի քրիստոս, և քրիստոս ետ ի Պետրոս, և Պետրոս ետ ի Ստեփանոս տալ աղքատաց: Եւ ետ քրիստոս գիր այսպէս. Ես Յիսուս որդի Յովսեփայ, վաճառեցի զթումաս ծառայ իմ Արքանէս վաճառականի: Չեռնագրեցին ի գիրն Պետրոս և Յոհաննէս և Յակոբոս. և առեալ տարաւ յօթեանն իւր:

Եւ ընդ լուսանալ աւուրն գնացին յեզր ծովուն, և գտին նաւ մի որ երթայր ի Հնդիկս. մտին անդ և նաւեցին: Եւ իբրեւ անցին յայնկոյս ծովուն և հասին ի քաղաք մի, լուան ձայն փողոյ: Ասէ թումաս ընդ վաճառականն. Ձի՞նչ է այս ձայն ցնծութեան և ուրախութեանն: Ասէ Արքանէս. Հարսանիս է դստեր թագաւորին: Եւ քարոզն աղաղակէր. Եթէ ոք ոչ եկեսցէ ի հարսանիս որդւոյ թագաւորին յեկաց և ի բնակաց, պատիժս կրեսցէ: Ասէ Արքանէս ցթումաս. Եկ և մեք երթիցուք ի հարսանիսն, զի մի պատիժս կրեսցուք ի թագաւորական հրամանէն. և յարուցեալ գնացին: Եւ վաճառականն վասն զի ծանօթ էր, մեծարեալ նստուցին ընդ բազմականն պատուականաց քաղաքին. իսկ առաքեալն նստաւ ի կարգ ուսմկաց: Իբրեւ ուտէին և ըմպէին, թումաս ամենեւին ոչ եկեր և ոչ արբ, ասեն ցնա սեղանակիցքն. Այր դու, զի՞ եկիր այսր, զի ոչ ուտես և ըմպես: Ասէ թումաս. Վասն իրաց որ առաւել է քան զուտելն և քան զըմպելն եկեալ եմ ես: Յայնժամ մի ոմն ի մատուակացն ած ապտակ առաքելոյն և ասէ. Ձի՞ տրտմեալ ես իբրեւ ի տուն սգոյ: Հայեցաւ ի նա սուրբ առաքեալն և ասէ. Ձեռք որ հարին զիս՝ չունք քարչեսցեն զնա: Եւ փողահարն երրայեցի էր, գիտեաց զինչ առացն թումաս մատուակակին: Եւ հատաւ ջուրն ի բազմականին, և առ մատուակն զսափորն և չոգաւ ի ջուրն: Յայնժամ ել առիւծ մի յանտառէն և երեկ զմատուակն և արար

զնա անդամ անդամ: Եւ առժամայն շուն մի երարձ
զաջոյ ձեռն նորա և բերեալ ընկէց ի մէջ բազմա-
կանին: Յայնժամ փողաՀարն ի բաց ընկէց զփողն
և եկն անկուռ առաջի առաքելոյն և ասէ. Այրս այս
կամ Աստուած է կամ առաքեալ նորա. զի ես
լուայ զինչ ասաց սա մատուցակին. և անկաւ ահ ի
վերայ ամենեցուն որք լուանն և տեսին: Իսկ թա-
գաւորն եկն հկաց առաջի առաքելոյն և ասէ. Եկ
ընդ իս, տէր, և օրհնեալ զիս և զգուտոր իմ, զի
միամօր է ինձ, և տամ զնա առն այսօր: Եւ յա-
րուցեալ զնաց զկնի նորա և եմուտ ի սենեակն
ուր էր Հարսն և փեսայն առանձինն: Եդ ձեռն ի
վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա ասելով, լիցի ընդ
ձեզ Քրիստոս. և ել արտաքս: Եւ իբրեւ ել, անց ի
վերայ ժամ մի. տեսեալ փեսայն զՔրիստոս ի նմա-
նութիւն առաքելոյն, զի ընդ Հարսինն խօսէր. և
ասէ ցնա փեսայն. Ո՞չ դու վաղ ելեր. արդ աստ
զիմորդ մտեր: Ասէ Քրիստոս. Ես ոչ եմ առաքեալն
որպէս կարծես, այլ եղբայր եմ նորա. և նստաւ
Քրիստոս ի մահիճսն, և Հրամայեաց նմա նստիլ յա-
թոռն: Եւ ասէ ցնա Յիսուս. Յիշեա որդեակ, զոր
ինչ պատուիրեաց ձեզ եղբայրն իմ, և ում յանձին
արար զձեզ. արդ մեկնեցարուք ի պղծութենէ
և պահեցէք զսրբութիւն: Յայնժամ հրկիրպագին
Քրիստոսի փեսայն և Հարսնն, և յանձն արարին
նմա զանձինս իւրեանց: Եւ Յիսուս եդ զձեռն ի վե-
րայ նոցա և օրհնեաց զնոսա ասելով. Լիցի ընդ
ձեզ Տէր, և ինքն եղև ի նոցանէ աներեւոյթ: Իբրեւ
լուսացաւ, եկն թագաւորն և թագուհին, և տեսին
զՀարսն նստեալ բաց երեսօք: Ասէ մայրն ցղուստրն.
Ձի՞ նստիս այսպէս բաց երեսօք և ոչ ամաչես, որ-
պէս թէ բաղմաժամանակք են քեզ և դորա: Պատաս-
խանի ետ Հարսն և ասէ. Ոչ գիտես մայր իմ, զոր
տեսաք մեք յայսմ գիշերի. և ոչ սքօղիմ ես, զի
քօղն ապականութեան բարձաւ յերեսաց իմոց. և
ուրախ եմ ես զի այր ուրախութեան տեսի ես և
ոչ ամուսնացայց ընդ առն անցաւորի, զի առն երկ-

նուստրի սպասեմ հա: Եւ ապա փեսայն սկսաւ ա-
սել. Խոստովանիմ զքեզ Տէր Աստուած իմ, որ եկիր
առ մեզ ի ձեռն Խոն երբայեցոյ, որ քարոզեաց
զկեանսն և երեւցոյց զքեզ մեզ: Յայնժամ բար-
կացեալ Թագաւորն և ասէ ցծառայսն. Ելէք և ու-
ժէք զայրն կախարդ, որ ես ածի օրհնել զսոսա, և
նա տտելութիւն արկ ի մէջ սոցա. և նոքա ելեալ
չրջեցան ի քաղաքն և ոչ գտին, քանզի գնացեալ
էին: Եւ գնացեալ յօթևանն, գտին զվարձակն զի
տնկեալ կայր և լայր զի ոչ տարաւ զնա առաքեալն
ընդ ինքեանն: Յայնժամ յարուցեալ գնաց ինքն
վարձակն, որ էր փողահարն առ հարսն և փեսայն,
և միարանեալ քարոզեցին և աշակերտեցին զթա-
գաւորն և զթագուհին և զամենայն քաղաքն Սա-
ղրոք:

Եւ թումաս գնացեալ հՀաս ի Հնդիկս, և եկաց
առաջի արքային Գնդափառայ: Եւ Թագաւորն եհարց
զնա և ասէ. Զինչ ճարտարութիւն գիտես այր դու:
Ասէ թումաս. Հիւսն եմ և քարագործ. աշակերտ
ընտիր և ճարտար ուսթայի: Ասէ Թագաւորն. Շատ
է աշակերտին թէ լինիցի որպէս վարդապետն: Ասէ
թումաս. Զնչ ճարտարութիւն ոչ գիտէր ուսթայն
իմ. ուսոյց ինձ զամենայն արուեստն իւր: Ասէ Թա-
գաւորն. Ինձ այսպէս այր պիտի. արդ շինեա ինձ
տաճար արժանի Թագաւորութեան: Ասէ սուրբ ա-
ռաքեալն. Ես ի շինել եկեալ եմ և ի կատարել: Եւ
առ Թագաւորն զթումաս և գնաց ի տեղի մի մար-
գագետին, և ասէ. Աստ կամիմ շինել ինձ դար պաս:
Ասէ առաքեալն. Խիստ ի դէպ է և պատշաճ. և
առեալ լար և չափեաց զտեղին առաջի արքային և
նշանակեաց զտեղի դրանցն և զպատուհանացն: Ասէ
Թագաւորն. Արդարեւ արժանի ես դու զԹագաւորն
ժառայել. և պատուէր ետ Թագաւորն զի մի ոք
վերակացու լիցի նմա և կամ կալ հակառակ զինչ
և առնիցէ: Եւ զբանալի գանձատան իւրոյ դոր ու-
նէր ի պապանց Թագաւորն, ետ ի թումաս, և ինքն
չոգաւ և գնաց յայլ կողմ իշխանութեան իւրոյ: Եւ

բացեալ սուրբ առաքեալն զդանձն բաշխեաց կա-
րօտելոց. և ինքն քարոզէր զՔրիստոս Աստուած.
զդեռ հալածէր, զհիւանդս բժշկէր, զբորոտս սրբէր,
զկոյրս լուսաւորէր, զկաղս գնացուցանէր, զմեռեալս
յարուցանէր, խլից լսել տայր և համերց խօսիւ. և
այլ բազում նշանս առնէր, մինչեւ զարմանալ ամե-
նայն աշխարհին որ տեսանէին:

Իբրեւ անցին աւուրք բազումք, առաքեաց թա-
գաւորն առ ուսթայն թումաս և ասէ. Ի՞նչ չտի է տա-
ճարդ: Եւ թումաս գրեաց առ նա, թէ տաճարն չի-
նեալ էր, բայց յարկն չե է յարկեալ, թօշակ գոր-
ծաւորացն սպառեալ պարապեցաւ. և ետ բերել
նմա երկու բիւր դահեկան. և գրեաց թէ յարկեալ,
այսինքն թէ ծածկեալ զտաճարդ զի գալոց եմ տե-
սանել: Եւ առեալ թումաս զայն ևս բաշխեաց կա-
րօտելոց, և միշտ մխթարէր զորքս և զայրիս և
քարոզէր զՔրիստոս: Եւ իբրեւ եկն ի քաղաքն,
եհարց զմտերիմն իւր և ասէ. Յի՞նչ չտի և ի կերպ
է դարպասն: Եւ նոքա ասեն. Տաճար չիք շինեալ,
այլ շրջի նա ընդ քաղաքս և ընդ գաւառս, ուսու-
ցանէ պաշտել Աստուած զոմն Յիսուս և Քրիստոս
անուն, և զնոյն ի խաչ ելեալն. և անուամբն այնու
զամենայն ցաւս ի մարդկանէ փարատէ. ոչ ուտէ և
ոչ ըմպէ, բայց միայն աղ և հաց, և հանդերձս ան-
պիտանս ագանի, թէ մոգ է կամ առաքեալ Աս-
տուծոյ՝ ոչ գիտեմք: Յայնժամ տրտմեալ թագաւորն
և հրամայեաց ածել զնա և զվաճառականն որ եբեր
զնա. և իբրեւ ածին, վաճառականն յոյժ երկնչէր
գնալ: Ասէ առաքեալն. Մի երկնչիր եղբայր, բայց
միայն հաւատա ի Քրիստոս և տեսանես զաքանչիլիս
նորա: Իբրեւ եկն թումաս առ թագաւորն, եհարց
արքայ և ասէ. Այր դու, շինեցե՞ր զտաճարն: Ասէ
առաքեալն. Այո՛ շինեցի տաճար գեղեցիկ զոր չիք
տեսեալ ոք ի մարդկանէ: Ասէ թագաւորն. Ե՞րբ
երթամք տեսանել զնա: Ասէ առաքեալն. Այժմ ոչ
կարես տեսանել զնա: Ասէ թագաւորն. Ապա յոր՞ում
ժամանակի տեսանեմք: Ասէ թումաս. Յորժամ

վախճանիս յերկրի: Ասէ թագաւորն, ի կենդանու-
թիանս ոչ տեսի, ի մեռելութեան զիմորդ տեսանեմ:
Եւ հրամայեաց տանել զնա և զԱրբանէս ի բանտ,
մինչև հանգետոյց ասէ և տեսից ապա՝ թէ զինչ ա-
րարին զգանձն իմ: Եւ ուրախ էր սուրբ առա-
քեալն, զի երթալոյ ի տուն բանտին և քաջալերէր
զԱրբանէս զի մի երկիցէ: Եւ եղև հիւանդանալ
եղբօր թագաւորին, և ի վաղին կոչեաց զթագա-
ւորն և ասէ. Տէր իմ և արքայ, տուն իմ և որ-
դիքն իմ քեզ լիցի յանձին. բայց աղաչեմ զքեզ
չարչարանօք սպանանել զկախարդն զայն և զվաճա-
ռակունն որ ոժ զնա, և հանգո զոգի իմ, զի վատ-
նեաց զգանձն մեր, և ես վասն այսորիկ մեռանիմ:
Ասէ արքայ. Ես զայդ խորհեալ եմ զգիշերս ամե-
նայն: Եւ մինչ զայս ասէր, մեռաւ եղբայր թագա-
ւորին: Եւ առեալ հրեշտակացն տարան զնա և ցուցին
նմա զտեղիս արդարոց և մեղաւորաց, ցուցին նմա և
զտաճարն զոր շինեաց սուրբ առաքեալն. և նա ան-
կեալ առ ոտս հրեշտակացն և ասէր. Ողորմեցարուք
ինձ վարանելոյս և դարձուցէք զիս առ եղբայրն
իմ, զի գնեցից զտաճարն զայն ի նմանէ. զի նա
ոչ գիտաց զգեղեցկութիւն սորա, և տայ զսա ինձ
գնոյ: Իսկ տրամութիւն և մեծ սուգ եղև թագա-
ւորին մահ եղբօրն քան զկորուստ պանձին. և
մինչդեռ կոծէր և լայր թագաւորն, մատեան առաջի
նորա մտերիմքն և ասեն. Գիտացէ տէր մեր ար-
քայ, զի այրն այն մահապարտ բազում սքանչելիս
արար ի քաղաքս մեր և ի գաւառս. կոչեսցի աստ,
թերևս արացէ աղօթս, զի յարիցէ մեռեալս մեր:
Ասէ թագաւորն. Զանոցարուք առնել զինչ և գի-
տէք: Եւ իուծացեալ հանին զթումաս ի բանտէն և
բերին առաջի թագաւորին: Ասէ թագաւորն. Եթէ
յարիցէ եղբայրն իմ, բաշխեցից քեզ զմնասն քո և
ազատ արարից զքեզ ի մահուանէ: Յայնժամ եկաց
թումաս մերձ առ մեռեալն զին, և աղօթեաց այս-
պէս. Տէր Յիսուս Քրիստոս Աստուած իմ և Բան
Հօր, որ բանիւ միայն կոչեցեր զՎազարոս և յարու-

ցեր զնա ի մեռելոց, որ հոտեալ և տրորեալ էր ի գերեզմանին. նոյն ողորմութեամբ յարո՛ւ և զմեռեալս այս, զի ծանիցին զքեզ միայն Աստուած ճշմարիտ Հանդերձ Հարբ և սմինասուրբ Հոգւովդ: Եւ մինչև ասացեալ էր զամէնն, և յարուցեալ նստաւ մեռեալն:

Յայնժամ եղև ուրախութիւն մեծ թագաւորին և ամենայն ժողովրդեանն: Խօսել սկսաւ յարուցեալ մեռեալն և ասէ ցթագաւորն. Խնդրեմ ի քէն խընդիրս ինչ, տուր ինձ զայն: Ասէ թագաւորն. Խընդրեա որդեակ և տաց քեզ զոր ինչ և կամիս, փոխանակ զի տեսի զքեզ յարուցեալ: Ասէ եղբայր թագաւորին. Տուր ինձ գնոյ զտաճարն քո, որ յերկինս է: Ասէ թագաւորն. Տաճար ինձ յերկինս ո՞վ ետ: Եւ նա ասէ. Զայն որ շինեաց քեզ առաքեալն Քրիստոսի Թումաս, զոր ես տեսի և ոչ կարեմ պատմել զհանգամանս նորա: Ասէ թագաւորն. Զայն ոչ կարեմ տալ քեզ. այլ խնդրեմ ի Տեառնէ զի արժանի եղէց մտանել և բնակել տնդէն. և դու եթէ կամիս, ահա որ յարոյց զքեզ ի մեռելոց, սա շինեացէ քեզ տաճար բարուք և վայելուչ քան զիմն: Եւ մինչև ցայս վայր ի խնդութենէ յարութեան եղբօրն ոչ ասաց ինչ ընդ առաքելոյն. և ապա անկաւ թագաւորն և ամենայն մեծամեծք և յարուցեալն յոտան առաքելոյն, և ասեն. Ողորմեաց մեզ ծառայ Աստուծոյ կենդանւոյ, և ուսո՛ մեզ զճանապարհն որ տանի ի կեանսն առ Աստուածն քո. և թող մեզ ղմեղս մեր, զոր արարաք ընդ քեզ անգիտութեամբ: Ասէ սուրբ առաքեալն. Գթած ողորմած է Տէր, երկայնամիտ և բազումողորմ, և ոչ յիշէ զմեզս զոր մարդիկ անգիտութեամբ գործեն: Յայնժամ սկսաւ քարոզել նոցա, թէ Աստուած է անսկիզբն և անվախճան, յոչնչէ արար զամենայն արարածս. ասաց և զմարդեղութիւն բանին Աստուծոյ և զամենայն խորհուրդ տնօրէնութեան նորա. և հրամայեաց պահել զբաղանիսն եօթն օր, և զաւուրս եօթն ուսոյց նոցա զամենայն կարգս քրիստոնէութեան և երախայացոյց զնոսս. և յաւուր ու-

Թերորդի առեալ սուրբ առաքեալն զթագաւորն և զամենայն մեծամեծս իւր և եմուտ ի բաղանիսն. և կացեալ ի վերայ աւագանին, արկ անդ իւղ և ասէ. Եկեսցէ անուն քո սուրբ Քրիստոս, եկեսցէ ողորմութիւն և զօրութիւն քո ի բարձանց. և իբրև զայս ասաց, մկրտեաց զնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. մատոյց պատարագ և հաղորդեաց զամենեանս և յանձնեաց զնոսա Աստուծոյ:

Եւ յետ այնորիկ ելեալ Թումուս, շրջեցաւ յերկիրն ամենայն և քարոզեաց նոցա զբանն կինոց, առ որ հաւատացին բազումք ի Հնդկաց, և եղև ուրախութիւն բազմաց:

Եւ յետ ժամանակաց բարի հաւատով փոխեցաւ ի Քրիստոս Թագաւորն Գնդափառ. և յարեալ այլ Թագաւոր Մշդեհ անուն, որ ոչ հաւատաց ի Քրիստոս. նա չարչարեաց զԹումուս ի Բաղամիտես քաղաքին, և յետոյ աշտէիւ խոցեալ եսպան զնա: Եւ բարձեալ հաւատացելոցն՝ Թաղեցին զնա ի նշառաւոր տեղւոյ, յորում բազում բժշկութիւնք կատարին ի տապանէն սրբոյն ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

Իսկ Սիւփորայ և Յուզանէս՝ որդիք Թագաւորին, զհետ գնացին ի լեառն, զի տեսանիցեն զկատարումն առաքելոյն. և յետ կատարմանն Թումայի տեսին զնա Սիւփորայ և Յուզանէս, և քաջալերեալ ի տեսլենէն Թումայի հաստատեցան ի հաւատս Քրիստոսի: Եւ մի ոմն ի ծառայիցն Մշդեհի այսահարեալ, ոչ գտանէր առողջութիւն. և երթեալ Մշդեհ ի գերեզմանն առաքելոյն, և ոչ գտին զմարմինն սրբոյն, վասն զի աշուկերաքն սրբոյն Թագուցին զգուշութեամբ և յետոյ առեալ տարան ի յԱսորեստան: Եւ առեալ Մօգեհ ի հողոյ տապանին, ցանեաց ի վերայ ծառային և առժամայն առողջացաւ:

Եւ եղև յետ ժամանակաց՝ գնաց զօրն Պարսից, ի յԱսորեստան ի Թալան, և հանդիպեալ ոմն ի նախարարացն Պարսից Ուսուֆ անուն, նշխարաց սուրբ առաքելոյն Թումայի, կազ-

միայն և զարգարեալ փայտեայ տապանաւ, և գիտուցեալ թէ զանձ իցէ, և յոյժ խնդոց ի վերայ: Եւ յերեկոյի առանձնացեալ երաց և ետես սակերք մեռելոյ, և զի ոչ ունէր հաւատաս քրիստոնէութեան որ կարծէր զոյն նշխարք սրբոց լինել, վրասն որոյ պայրացեալ ի միտս իւր, եհար և ցրուեաց զամենայն սակերս առաքելոյն թաւմոյի ի յոտս ձիոցն: Եւ ի գիշերին յայնմիկ զարհուրեալ ի պէսպէս տեսեանց և ի յահէ անտի զարթուցեալ ետես զամենայն սակերս վրասեալ որպէս մոմեղէն. և ունիւ ժեծաւ յարուցեալ ժողովեաց զամենայն՝ ինքն և ծառայք նորա և եղին ի փայտեայ տապանին, ուր էր եղեալ զառաջինն, և եգին ի վերայ ձիոյ միոյ և առեալ տարան ի Հայս՝ ի գուտուն Աղճնեաց, ի տեղին որ կոչի խորձ, մօտ ի գեօզն որ վրան տաի:

Եւ Ռաուֆն այն հաւատաց ի Քրիստոս, մկրտեցաւ լոմենայն տամբ իւրով և ընտանեօքն որ էին ի պօրուն Պարսից: Եւ յետ ժամանակաց ինչ, սղղեղ և ի սրբոյ առաքելոյն սղոտաւորաց իւրոց, լոմնուլ գնշխարս նորա և տանել յայլ տեղի ընդ արեւելս. և տոտնորդութեամբ լուսափայլ սասեղն՝ գնացեալ հասին ի գաւառն Աշտուենեաց ի վերայ գեղջ որ կոչի Պարծիս: Եւ անդ զաղարեալ եկաց աստղն ի բարձր և ի յահեակ տեղւոջ, և եգին գնշխար սուրբ առաքելոյն ի քարեայ տապանի. և շինեալ եկեղեցի և եգին ի գրանգի նորա. և շինեցաւ տեղի նորա վրնք միտքանակեցաց և է մինչեւ ցայս օր ի փառս Քրիստոսի և սուրբ առաքելոյն թաւմայի:

Թաւմոս՝ տնհաս խորութիւն թորգմանի: Եւ էր ի ցեղէն Յուդայի, երկուորեակ եղբայր Թադէոսի առաքելոյն, ի միում յարգանդէ ծնեալ. սա վաճառեալ ի Քրիստոսէ, գնացեալ ի Հնդուստան, և անդ քարոզեաց զՔրիստոս. և էանց յայնկոյս ի Պարս և ի խորասան, և քորողեաց Մարոյ և Իւամացւոյ, և գնացեալ յԵրուսաղէմ ի փոխումն Աստուածածնին և տնտի դարձեալ գնաց ի Հնդիկո, և անդ կատարեցաւ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ:

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԵՒ ԱԻՅՏԱՐԱՆՁԻՆ

ՄԱՏԹԵՈՍԻ ¹

Մինչդեռ ² առաքեալն Քրիստոսի Մատթէոս
աւետարանիչն ի լերինն էր բոկ և միով պատմու-
նանաւ ³, երեւեցաւ նմա Յիսուս ի նմանութիւն
պատանեկի և տաէ ցնա. խաղաղութիւն ընդ քեզ
Մատթէոս. և ⁴ նայեցեալ ի նա առաքեալն տաէ.
Ողջայն ընդ քեզ ⁵ և խաղաղութիւն, պատանի բեր-
կրեալ: Իւ տաէ ցնա Յիսուս. Զօրացիր Մատթէոս
քաջալերեա ⁶ և ընկալ զգաւազանս զայս. և ⁷ էջ ի
լեռնէս և երթիջիր ⁸ ի Զմիւռմին ⁹ քաղաք, և անկեա

1. Ա. օր. Պատմութիւն սուրբ:
Բ. օր. Վկայաբանութիւն
սրբոյն Մատթէոսի Աւետա-
րանչի: Կ. օր. Պատմու-
թիւն Մարկոսի աւետարան-
չի Քրիստոսի: Դ. օր.
Պատմութիւն Մարկոսի աւե-
տարանչի:

2. Գ և Դ. օր. Մինչդեռ
էր սուրբ առաքեալն եւ ա-
ւետարանիչ Քրիստոսի Մա-
րկոս ի լերինն մերկ եւ բոկ:
Ա և Բ. օր. առաքեալն
Մարկոս եւ աւետարանիչ:

3. Ա. օր. չունի եւ միով
պատմուճանաւ: Գ և Դ.

օր. յաւելուն որպէս եւ ա-
զատեաց զեա սուրբ առա-
քեալն Անդրեաս ի մարդա-
կերացն եւ յաղարկեաց ի
լեռն եւ անդ երեւեցաւ:
Տէր ի նմանութիւն:

4. Բ. օր. եւ ճառս ապա ողբոյն:

5. Գ և Դ. օր. ընդ քեզ
բերկրեալ պատանի:

6. Բ. օր. քաջ լեր: Գ. օր.
յաւելաւ զի եւ ընդ քեզ եմ:

7. Գ և Դ. օր. արի էր:

8. Դ. օր. երբ գնաւ: Դ. օր.
երբ:

9. Գ և Դ. օր. ի Զմուռմին
քաղաք մարդակերաց:

զգաւազանս ի դուռն եկեղեցւոյն զոր շինեցեր ¹, և լինիցի ծառ մեծ և պտղաբեր և կերիցեն զազանաբարոյ ² մարդիկն, և փոխեսցին յանզգայութենէ ի զգայութիւն ³ և ծանիցեն զիս և զՀայրն իմ որ յերկինս է. և դու Հրով կատարեսջիր ⁴, և ընկալցիս զպսակն կենաց ⁵: Եւ զայս ասացեալ Տեառն ⁶, ետ զգաւազանն ի Մատթէոս և ինքն վերացաւ յերկինս:

Եւ ⁷ առեալ զգաւազանն Մատթէոս՝ էջ ի լեռնէն, ձեպէր երթալ ի քաղաքն, և յորժամ մերձ եղեւ ⁸ ի դուռն քաղաքին, Հանդիպեցան նմա, այսոհարեալք ի շար դիւաց, Փուլփանա կին Թաւաւորին, և որդի նորա Փուլպանոս և կին որդւոյ նորա Ներբայ. աղաղակեցին ⁹ և ասեն. Ո՞վ ամ զքեզ միւսանգամ ի քաղաքս յայս՝ ¹⁰ ով Մատթէոս, կամ ո՞վ ետ քեզ զգաւազանդ զայդ, վասն զմեզ կորուսանելոյ: Հայիմք ¹¹ մերձ քո և տեսանեմք զՅիսուս Քրիստոս իբրեւ զպատանի. այլ որովհետեւ եկիր Հաւիածել ¹² զմեզ ի քաղաքէս մերմէ, յարուցանեմք զԹաւաւոր քաղաքիս ի վերայ քո և Հրով այրեսցէ զքեզ: Եւ Մատթէոս եղեալ ձեռս ի վերայ նոցա Հաւածեալ զդեռն և զնոսա բժշկեաց և գնացին զՀետ նորա:

1. Գ և Դ. օր. յաւելուն դու եւ Անդրեաս:

2. Բն. զազանաբարոյքիւն:

3. Գ և Դ. օր. եւ լինիցին զգաստք իբրեւ զայլ մարդիկք. եւ զզեցցին հանդերձս. եւ այլ ոչ եւս կերիցեն զմարմինս (Գ. օր. զմիս) մարդկան, եւ կամ զայլ ինչ պիղծ կերակուր:

4. Գ և Դ. օր. կատարեսցիս:

5. Գ և Դ. օր. շուտոյ:

6. Գ և Դ. օր. Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս:

7. Ամենայն օր. Եւ իսեալ Մարեոս ի լեռնէն (Գ և Դ. օր. գնաց ի քաղաքն, պատահեցան նմա):

8. Ա և Բ. օր. մերձեցաւ ի քաղաքն (Ա. օր. պատահեցին):

9. Ամենայն օր. աղաղակեին (Գ և Դ. օր. եւ ասեին):

10. Գ. օր. մեր:

11. Գ և Դ. օր. ահա տեսանեմք մերձ առ քեզ զՅիսուս որպէս պատահի:

12. Գ. օր. կորուսանել:

Եւ մտեալ ¹ ի քաղաքն, գնաց նոքօք յեկեղեցին: Եւ եպիսկոպոսն Պղատոն ամենայն ուխտիւն եւ ընդ առաջ առաքելոյն ², երկիր պագանելով անկան յոտս նորա և օրհնեցան ի նմանէ. և ժողովեցան առ նա ժողովուրդք բազմութեան ³ քաղաքին: Եւ ելեալ սուրբ առաքեալն Մատթէոս ի բարձր տեղւոյ ի վերայ վիմի և քարոզեաց նոցա զբանն կենաց. ուսուցանէր և պատուիրէր զի թողցեն ⁴ զՍատուրոյն աստուածն և հաւատացեն ի մի Աստուած ի Տէր մեր Եիսուս Քրիստոս: Եւ ⁵ ասէ. Նայեցաբոլք ի գաւազանս յայս և տեսանէք մեծ սքանչելիս, զի ⁶ արմատացի և բերիցէ պտուղ ⁷ գեղեցիկ և ցանկալի: Եւ զայս ասացեալ, աղօթեաց առ Աստուած և եհար ⁸ զգաւազանն յերկիր. և առժամայն բուսաւ և ուճեաց և մինչդեռ հայէին եղև ծառ մեծ, և երբ պտուղ յոյժ քաղցր ⁹ և ցանկալի. և բոլեաց աղբիւր յարմատոյ ծառոյն ¹⁰: Եւ զայն տեսեալ ժողովրդոցն տային փառս Աստուծոյ. և մտեալ

1. Գ. օր. Եւ առեալ զնոսս եմուտ ի քաղաքն: Դ. օր. Եւ իբրեւ մտին ի քաղաքն զնացին ի միասին յեկեղեցին:

2. Դ. օր. և ոցա:

3. Բն. յաւելու բազմութեան ... սուրբ առաքեալն:

4. Ա. օր. քողոշ զկատարուրս աստուածոցն իւրեանց: Գ. օր. յաստուած իւրեանց: Դ. օր. զԱստուրոն կուռսն իւրեանց եւ հաւատան ի Քրիստոս:

5. Գ և Դ. օր. Եւ զկնի քարոզելոյն ասաց:

6. Գ և Դ. օր. զի ահա ես տնկեմ զսա եւ առժամայն արմատացի:

7. Դ. օր. պտուղ զարմանալի: Դ. օր. պտուղ գեղեցիկ եւ զարմանալի որ ոչ սպասի:

8. Գ և Դ. օր. ցրցեաց:

9. Ա և Բ. օր. չունին քաղցր եւ ցանկալի: Գ և Դ. օր. պտուղ առատ քաղցրահամ (Դ. օր. քաղցր եւ բարեհամ):

10. Գ և Դ. օր. յարդառատ (Գ. օր. յորդ) եւ բարեհամ, եւ որք կուրան եւ արքին առժամայն զգաստացան եւ տեսին: Ա և Բ. օր. յարմատոյն աղբիւր, եւ ժողովուրդքն մտին յեկեղեցին եւ տեսին:

յեկեղեցին տեսին զանձինս իւրեանց մերկա ¹, փոխեալ ի զազիր կերպարանս ², և զայն տեսեալ անկանէին յոտս առաքելոյն, աղաչէին զնա զի տեսանէին զմերկութիւնս իւրեանց, և ³ ամաչէին ի միմեանց. և նա հրամայեաց նոցա երթալ ի յարկս իւրեանց զգեհնուլ հանդերձս նորս և դառնալ յեկեղեցին, զոր և արարին իսկ: Եւ հրամայեաց առաքեալն Պղատոնի եպիսկոպոսի, և մկրտեաց ⁴ ի յաղբեր ծառոյն զկին Թագաւորին և զորդի նորս և զկին որդւոյ նորս և զամենայն ժողովուրդն ⁵ որ չէս էին մկրտեալք, և լուսաւորեալք ամենեքեան մտին յեկեղեցին. և սուրբ առաքեալն և հայրապետն կատարեցին զփրկական պատարագն և հաղորդեցուցին զամենեւեան: Եւ նոքա զոհանալով զԱռտուծոյ, մեծապէս ուրախ լինէին ընդ զալուստ առաքելոյն:

Եւ տեսեալ Թագաւորին ⁶ զբժշկութիւնն՝ զոր արար սուրբ առաքեալն Մատթէոս ի կին նորս և յորդի և ի հարսն՝ խնդայր ⁷ ընդ բժշկութիւնն, բայց զի ոչ որդէին յառաքելոյն, բարկանայր և խորհէր ⁸ հրով այրել զառաքեալն:

1. Գ և Դ. օր. մերկ եւ զազիր եւ ամաչեիմ ի միմեանց:

2. Ա և Բ. օր. կերպոս:

3. Ա և Բ. օր. եւ ընթացան յարկս իւրեանց զգեցան հանդերձ եւ դարձան յեկեղեցին. եւ հրամայեաց: Գ և Դ. օր. Եւ ընթացեալ ի տունս իւրեանց եւ ծածկեցին զանձինս, եւ հրամայեաց:

4. Գ և Դ. օր. մկրտեաց զնոս յաղբեր ծառոյն որք հաւատարեցին ի Քրիստոս, եւ կատարեալ զփրկական պատարագն եւ հաղորդեաց զնոս

սա ի պատուական մարմնոյ եւ յարեան որդոյն Առտուծոյ:

5. Ա և Բ. օր. ժողովուրդն եւ մտեալ յեկեղեցին ճապորդեցան եւ գոմանալով զԱռտուծոյ մեծապէս ուրախ եղին յառաքելոյն:

6. Ա և Բ. օր. բագաւորն զոր արար Մարեոս: Գ և Դ. օր. Փռչպանոս բագաւորն (Դ. օր. զնաեան) զոր արար Մարեոս:

7. Գ. օր. խնդրեաց բժշկութիւն:

8. Գ և Դ. օր. կոմեր:

Եւ տեսանէր ի գիշերին յայնմիկ ¹ Մատթէոս
զՅիսուս զի տսէր ցնաւ. Ընդ քեզ եմ զօրացիր և
քաջ լեր, զի ես եմ որ կեցուցանեմ ² զքեզ: Եւ
զարթուցեալ ի տեսլենէն ³, գնաց յեկեղեցին առ
եպիսկոպոսն և ասէ. Նմանոյց ինձ Աստուած զխոր-
հուրդ Թագաւորին, զի կամի առաքել զօրս ի վերայ
իմ ⁴, բայց ոչ երկիցուք զի Տէր ընդ մեզ է: Եւ
տեսեալ Թագաւորին զբազմութիւն քաղաքին որ
դարձան ի քարոզութիւնն ⁵ Մատթէոսի, և տարա-
կուսեալ ⁶ թէ ո՞րպէս կարացէ ըմբռնել ⁷ զնա և
զմտաւ ածեալ խորհէր թէ զինչ արասցէ ⁸, Իսկ
դեքն որ ելին ի Թագուհւոյն ⁹ և յորդոյն և ի
կնոջն ¹⁰ նորա, կերպարանեցան ¹¹ իբրև զօրականք ¹²
և ասեն ջթագաւորն. Զի՞ ոյդպէս ¹³ վախեցեր յօ-
տար աղանդաւորէն. դա մաքաւաւոր էր և եղև աշա-
կերտ Յիսուսի խաչելոյն ի Հրէից. և այժմ ելանե-
լոց ¹⁴ է ընդ եպիսկոպոսին Պղատանեայ ընդ դուռն
քաղաքին որ կոչի Բարէան դուռն. փութամջիր և
կալցիս զնա ¹⁵ զիւրաւ: Եւ զայն լուեալ Թագաւորին
առաքեալաց չորս զօրականս ¹⁶ ի դուռն յայն և ասէ.
Եթէ ոչ բերջիք զՄատթէոս, փոխանակ նորա ¹⁷

1. Ա և Բ. օր. յաւելուն
յանուրբ:

2. Գ. օր. զօրացոռցանեմ: Դ.
օր. շունի զի... զքեզ:

3. ԲՆ. յաւելու ի տեսլենէն:

4. Գ և Դ. օր. յաւելուն եւ
յարշարել զիս:

5. Գ և Դ. օր. ի Մարեոս
եւ հաւատացին ի Բրիստոս:

6. Ամենայն օր. ի տարակու-
սի չեալ:

7. Գ և Դ. օր. ունէլ:

8. ԲՆ. յաւելու քի զիճարացեալ:

9. Գ և Դ. օր. ի Կնոյս եւ
յա ի յորդոյն եւ ի հարսնէն:

10. Ա և Բ. օր. ի Կնոյս որդւոյ:

11. Ա և Բ. օր. Կերպարան:

12. Ա. Գ և Դ. օր. Խրքե:
զմի ի զօրականացն: Բ. օր.
Խրքե զմի զօրական: Գ և
Դ. օր. եւ կացեալ առաջի
քաղաքորին ասէր. ընդէ՞ր
այնչափ երկեար:

13. Ա և Բ. օր. ընդէ՞ր այդ-
չափ:

14. Գ և Դ. օր. ահա ելանէ:

15. Ա և Բ. օր. զնոս: Գ
և Դ. օր. յաւելուն արա-
նդէս կամիս:

16. Բ և Գ. օր. զհեռոս:

17. ԲՆ. յաւելու փոխանակ
նորա:

զձեզ սպանանեմ : Եւ նոքա զինու¹ զնացին ի դուռն քաղաքին : Եւ² ահա ելանէր առաքեալն և եպիսկոպոսն, բայց զնոսա ոչ տեսանէին և զխօսս³ լսէին : Եւ⁴ զնացեալ պատմեցին թագաւորին . և բարկացեալ առաքեաց զհետ նոցա այլ ևս ստան զօրականս զինու , և յորժամ մերձ եղեն առ սուրբսն⁵ , երեւցաւ նոցա պատանեակ մի, ունելով ի ձեռին դամբար⁶ վառեալ . և այրեաց հրովն այն⁷ զերեսս, զսոյս և զմօրուսս⁸ : Եւ նոքա յահի լեալ⁹ ընկեցին զգէնս իւրեանց և փախստեայք¹⁰ այրեցեալք¹¹ և խարչատեալք և յաչոց պակասեալք զարձան առ թագաւորն . և եղին համր և ոչ կարէին խօսել : Եւ¹² դեքն չարախօսք, տանջեալք ի հրեշտակաց, հղեն ի նմանութիւն զօրականաց և ասեն ցթագաւորն . Ասացուք քեզ զճշմարիտն . քանզի հրեշտակ յերկնից զարհուրեցոյց զմեզ ասել քեզ որ, թէ և դու բազում¹³ զօրօք երթիցես՝ ոչինչ կարասս :

1. Ա. օր. զինուորքն : Դ. օր. չուհի :

2. Ա. և Բ. օր. չուհին եւ անա... եպիսկոպոսն. Գ. և Դ. օր. Եւ իբրեւ էլանեին Մարեոս եւ Պղատոն :

3. Ա. և Բ. օր. զձայն խօսից նոցա : Գ. և Դ. օր. զձայն միայն լսէին որ սաղմոսէին :

4. Գ. և Դ. օր. Եւ դարձեալ յետս գնացին առ քաղաւորն եւ ասացին նմա թէ զձայնն լսեմք որ սաղմոսեն այլ զնա տեսանել ոչ կարեմք. եւ նա յղեաց (Դ. օր. առաքեաց) :

5. Գ. օր. Մարեոս : Դ. օր. նոսա : Ա. և Բ. օր. չուհին :

6. Ամենայն օր. դամբարս վառեալս եւ :

7. Բն. յաւելու հրովն այն :

8. Գ. և Դ. օր. չուհին զմօրուսս :

9. Դ. օր. անիւ ըմբռնեալ : Ա. օր. եւ փախստական այրեցեայք ամօրայից երեսօք դարձան :

10. Գ. և Դ. օր. զնացին փախստական առ քաղաւորն համբարեալք :

11. Բ. օր. այրեցեալ երեսօք, դարձան ամօրայից առ քաղաւորն :

12. Ա. և Բ. օր. Եւ դարձեալ դեռքն զօրականք լեալք ասեն ցրաքաւորն : Գ. օր. Եւ դարձեալ երեւեցաւ դեռն ի կերպարանս զօրականի եւ ասէ :

13. Գ. և Դ. օր. ամենայն :

ցես առնել¹ Մատթէոսի առաքելոյն²։ քանզի Քրիստոսի աշակերտ³ է և նորա հրամանաւն եկեալ է աստ. և եթէ ոչ⁴ հաւատասցես ի խաչելեալն, այլ բռնութեամբ ինչ տրասցես, խաւարեցին աչք քո և ի խելաց անկանիցիս⁵ և դու ինքնին կերիցես զմարմին⁶ քո ատամամբք քո։ Եւ ստէ թագաւորն. Դուք ո՞վ էք որ զայդ տէք ցիս։ Եւ ասեն ցնտ. Այն դեքն եմք որ ի կին քո և յորդին և ի հարսն մտեալ էաք, և Մատթէոս նշանաւ խաչին Քրիստոսի եհան զմեզ ի նոցանէ։ Եւ այժմ են նոքա յեկեղեցին և սաղմոսեն ի միասին⁷, և եթէ դու լուիցես մեզ և հաւատասցես ի խաչելեալն⁸, ապրիս որպէս ։. նոքա։ Եւ զայս ասացեալ եղեն դեւքն որպէս զծուխ⁹ և շիջեալք անյայտ եղեն¹⁰։

Եւ յարուցեալ ընդ արշալուսն¹¹ առաւօտուն, առ ընդ իւր երկու իշխան և գնաց յեկեղեցին նենդութեամբ, զի սպանցէ զառաքեալն¹². և յորժամ եմուտ յեկեղեցին, խաւարեցան աչք իւր և զձայն սաղմոսից¹³ լսէր զառաքելոյն, այլ գնա ոչ տեսանէր։ Եւ ստէ¹⁴ թագաւորն. Յոյց ինձ զքեզ սուրբ

1. Ամենայն օր, յար առնել։

2. Ա և ։. օր, աշտարակին։

3. Դ. օր, աշտարակի և Թիսուսի։ Գ. օր, չունի։

4. Բն. յաւելու ոչ... այլ։

5. Ա. Բ և Գ. օր, ելցես։ Դ. օր, ելցես ի հայելեացդ։

6. Ամենայն օր, զանձն քո։ Գ և Դ. օր, չունին աւտամբք քո։

7. Գ և Դ. օր, բնդ առաքելոյն։ Գ. օր, յաւելու և օրմենն զԱստուած։

8. Գ և Դ. օր, հաւատաս ի Քրիստոս։ Ա և Բ. օր, չունին ի խաչելեալն։

9. Գ. օր, որպէս զծուխ վերացաւ եւ անյայտ եղեւ։ Դ. օր, ոչ բնացաւ։

10. Ամենայն օր, յաւելուն Եւ յանի լեալ բագաւորն ոչ եկեւ եւ ոչ արք, եւ ոչ ննջեաց յերկիւղէն։

11. Գ և Դ. օր, բնդ առաւօտն։

12. Ամենայն օր, զՄարտոս։

13. Բ և Դ. օր, խօսիցն։ Ա. օր, չունին։ Դ. օր, չունին եւ զձայն... Յոյց ինձ։

14. Դ. օր, սկսաւ ստել ցնա ողորմեաց։

առաքեալ Գրիստոսի և Հաւատում ի Գրիստոս, զի սյոժմ ծանեայ զի նա միայն է Աստուած ճշմարիտ զոր քարոզեա զու։ Եւ զայս տաացեալ բացան աչք նորա, բայց ի նենգութենէն ոչ դադարէր ¹. մանաւանդ վասն կնոջ իւրոյ և որդւոյն որ յարէին յառաքեալն ի սուրբ եկեղեցւոյն։ Ասէ ցնա սուրբ առաքեալն. Ով արիւնսրբու բռնաւոր, մինչև յե՞րթ թաքուցանես ² զթոյնսդ ի սրտի քում, և ոչ յայանես և կատարես զկամս հօրն քո սատանայի։ Զայն լուեալ ³ Թագաւորն, դարձաւ յապարտանս իւր ⁴, և խորհէր ⁵ Թէ որով հնարիւք սպանցէ զառաքեալն։ Եւ ⁶ հրամայեաց զօրականացն և կալան զառաքեալն Մատթէոս և տա(րա)ն ի տեղին յոր զշարագործան սպանանէին ⁷, մերձ ի ծովն։ Եւ պրկեալ ⁸ տարածեցին զնա յերկիր և վար(ս)եցին ⁹ չորս ցիցս ձեռացն և ոտիցն, և կապեցին զոսա և զձեռս սրբոյն, և կուտեցին ի վերայ նորա փայտ բազում ¹⁰ և վառեցին հուր, և ցանեցին ¹¹ ի վերայ փայտին մինչդեռ վառէր՝ ձէթ և ձիւթ և ճարպ, և ¹² այնպէս բորբոքեցաւ ի վերայ սուրբ առաքելոյն։ Եւ ¹³ քանզի պատուէր տուեալ էր Թագաւորն զօրականացն, եթէ ոք, առէ, ի քրիստոնէից ընդդիմացի ձեզ նոյնպէս հրով այրենչիք և զնա։ Եւ քանզի ¹⁴ ժողովեցան

1. Գ և Գ. օր. դարձաւ։	զառաքեալն Գրիստոսի զՄա-
Ամենայն օր. չռնին մանա-	քեոս։
ւանդ... եկեղեցւոյն։	7. Ամենայն օր. տանքիին։
2. Գ և Գ. օր. ոչ քափես զքոյն-	8. Բն. յաւելու պրկեալ։
սըդ եւ ոչ...։	9. Ա. Բ և Գ. օր. կապեցին
3. Ամենայն օր. եւ դարձաւ	ի չորս ցիցս զձեռսն և զոտս։
քաղաւորն։	Գ. օր. կապեալ պրկեցին։
4. Գ. օր. ի տունն։	10. Ամենայն օր. չոր։
5. Ա. օր. հնարէր։ Գ. օր.	11. Գ. օր. քափեցին։
զմտաւ ածեր։	12. Բն. յաւելու եւ այնպէս...
6. Գ. օր. Էւ ի վաղիւն	առաքելոյն։
հրամայեաց զօրաց խրոց	13. Ամենայն օր. Էւ պատուի-
երթալ ոռնել զՄաքեոս։ Գ.	րէր զօրականացն։
օր. Էւ ի վաղիւն ետ ոռնել	14. Բն. յաւելու քանզի։

ամենայն հաւատացեալքն ի վերայ դաճնոցն , մինչև կապեալ էին ¹ զնա, կամեցան բռնութեամբ յափշտակել զառաքեալն ի ձեռոց նոցա : Իսկ ² սուրբ առաքեալն աղուչեաց զնոսա զի դադարեսցին, քանզի ³ այնպէս, տէ, Տեառն կամբ եղիցին : Եւ Հռոմն բարբառեցաւ ի վերայ սրբոյն, և նա Համբարձեալ զձայն ⁴ իւր օրհնեաց զԱստուած և ողոթեաց Վասն փրկութեան Թագաւորին և ⁵ քաղաքին, զի զարձցին և մի կորիցեն. և ⁶ ձայն լսելի եղեւ ի Հրայն որ առաջ ⁷. Խաղաղութիւն ընդ ամենեւեմն, և նոյն ժամայն աւանդեաց զՀոգին առ Աստուած ⁸ :

Եւ տեսեալ Պղատոն հպիսկոպոսն զՀոգի առաքելոյն յերկինս ⁹ վերացեալ սկսաւ ¹⁰ հաղմոսել : Եւ ահա երկու ¹¹ սքանչելատեսիլ տրք իջին ի Հռոմն ¹² և բարձին զմարմին որբայն և եղին ի մէջ ¹³ ժողո-

1. Բն. յաւելու մինչեւ կապեալ էին :

2. Ամենայն օր. Իւ հա սաւտեայ նոցա եւ դադարեցին (Գ և Գ. օր. լռեցին) :

3. Բն. յաւելու քանզի... եւ դիցին :

4. Ա և Բ. օր. զմիտսն : Գ և Գ. օր. զայս իւր յերկինս :

5. Գ. օր. եւ զի ամենայն քաղաքն դարձցին յաստուած գիտութիւն եւ մկրտեցին. եւ ասացեալ զամենն :

6. Բն. յաւելու եւ ձայն... որ :

7. Գ. օր. եւ ի կատարմանն ազօրից ասաց ժողովրդեանն :

8. Ա. օր. հոկտեմբերի տասն եւ ութ ի վեցերորդ ժամու առաւ : Բ և Գ. օր. ի նոյեմբերի տասն եւ վեց ի վեցերորդ ժամու առաւ : Գ. օր. ի նոյեմբերի տասն

եւ վեց եւ եր օրն ութաւ եւ ժամ օրն վեցերորդ :

9. Ա և Բ. օր. յօդս : Գ. օր. ետես զառաքեալն յօդս վերացեալ : Գ. օր. նորին կերպարանաւն յօդս վերացեալ պաշտառ քան զարեգակն :

10. Գ. օր. սխառ գոհուքեամբ օրհնել զԱստուած եւ աղմոսել : Գ. օր. սկըսաւ գոհանալ զԱստուծոյ եւ աղմոսել զերանեալ ամբիծան ի ճանապարհի աշխարհքեան երկնից :

11. Գ. օր. լուսաշորք եւ :

12. Ամենայն օր. ի բարբառեալ հուրն եւ առին :

13. Ա. օր. ուր քրիստոնեայքն էին : Գ. օր. ուր ժողովեալ էին ամենայն հաւատացեալքն : Գ. օր. ի մէջ հաւատացելոցն :

վոյն քրիստոնէից, և համբարձան յերկինս¹։ Եւ զայն² տեսեալքազմութիւն քաղաքին ուրախ եղեն յոյժ և³ սկսան աղաղակել մեծաւ ձայնիւ և ասեն. Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից և ոչ գոյ ոյլ Աստուած բաց ի նմանէ⁴, զոր քարոզեաց սուրբ առաքեալն Մատթէոս։ Եւ լուեալ թագաւորն զաղաղակ ձայնիցն՝ զարհուրեցաւ, և ընթացեալ փութապէս⁵ եկն ի ժողովն և անկաւ ի վերայ մարմնոյն սուրբ առաքելոյն, մեծաւ հառաչմամբ, և բռնն հարեալ զոտից արքայ եպիսկոպոսին խնդրէր զթողութիւն. և տեսեալ եպիսկոպոսն զլերմեռանդ զղջումն թագաւորին, ընկալաւ⁶ և օրհնեաց զնա և երախայացոյց⁷։ Իսկ⁸ զմարմին սուրբ առաքելոյն պատեալ եղին յեկեղեցւոյն մեծաւ պատուով. և յիտ երից աւուրց մկրտեաց զթագաւորն⁹ և զկին նորա և զարդին և զհարսն։

Եւ¹⁰ երևեցաւ սուրբ առաքեալն ի վերայ աւազանին և ասէ. Թագաւորդ¹¹ անուանեսցի անուամբ իմով Մատթէոս, և կինն անուանեսցի Սոփիա և հարսն անուանեսցի Սիւնեսիս. նոյնպէս և որդին իւր անուանեսցի Մատթէոս։

1. Բն. յաւելու եւ համբարձան յերկինս։

2. Ամենայն օր. Եւ նոցա տեսեալ ուրախ։

3. Ա և Բ. օր. եւ ժողովեցան անդ ժողով քաղաքին եւ աղաղակեին երբ։ Գ և Դ. օր. եւ զաղաղակ բարձեալ ասեին երբ։

4. Ա. Գ և Դ. օր. բաց ի միոյն։ Բ. օր. բաց միայն։

5. Ամենայն օր. փութապէս առ եպիսկոպոսն անկաւ յոտս նորա եւ մեծաւ հառաչմամբ խնդրեաց թողութիւն։ Գ.

օր. եւ մկրտութիւն։ Դ. օր. թողութիւն մեղաց մկրտութեամբ առաքանին։

6. Բն. յաւելու ընկալաւ։

7. Գ. օր. քաջալերեաց ի հաշատ։ Դ. օր. մկրտեաց։

8. Բն. յաւելու իսկ... պատուով։

9. Բն. յաւելու զբազաւորն... զհարսն։

10. Գ և Դ. օր. եւ ի մկրտելն։

11. Ա և Բ. օր. Փիլիպիսեոս անուանեցաւ։ Գ. օր. Փռլպիսեոս։ Դ. օր. Փռլպիսեոս։

Եւ՝ այնպէս լուսաւորեալք սուրբ աւագանսն և հաղորդեալք փրկական սուրբ խորհրդոյն և գնացին յապարանս իւրեանց և զամենայն կուռսն՝ խորտակեցին և յերկիր ընկեցին։ Եւ առաքեաց թագաւորն հրաման յամենայն գաւառս իւր և կործանեաց զամենայն բագինս կռոցն և զամենայն կռապաշտսն լուսաւորեաց՝ ի հուատսն որ ի Քրիստոս։ Եւ՝ հրաման առեալ սրբոյ եպիսկոպոսին ձեռնադրեաց զթագաւորն՝ քահանայ, և զորդին իւր ի սարկաւազ։ Եւ երեւալ ի տիպեան սուրբ առաքեալն՝, առէց թագաւորն. Յետ երից ամսոց՝ հանգիցէ Պղոտոն առ Աստուած. և զու նստցիս յաթոռ եպիսկոպոսութեան քաղաքիդ քոյ. և զհետ քո՝ որդիդ քո։ Եւ յետ իրից ամսոց երանելի եպիսկոպոսն հանգեաւ՝ առ Աստուած։ Եւ թագաւորն Մատթէոս, կամաւորութեամբ՝ եթող զթագաւորութիւն իւր առն բարեպաշտի՝ ազգականի իւրոյ, և ինքն ձեռնադրեցաւ եպիսկոպոս քաղաքին իւրոյ, ըստ հրամանի սուրբ առաքելոյն, և ձեռնադրեաց զորդին իւր քահանայ. և տուաւ նոցա՝ չնորհք յԱստուծոյ. որ միայն ձեռն դնելով և աղօ-

1. Ա և Բ. օր. Էշ ելեալ յաւագանէն (Ա. օր. եւ) ի սուրբ խորհրդէն (Ա. օր. խորհրդեանէն) եւ երթեալ յապարանս։ Գ և Դ. օր. Էշ ելեալ յաւագանէն լուսաւորեալ հոգւովն սրբով եւ հաղորդեցան ի կեանարար (Գ. օր. պատուական) մարմնոյ եւ յարեան Որդւոյն Աստուծոյ։

2. Դ. օր. բագինսն եւ ամենայն կռապաշտք...

3. Գ. օր. աստուածգիտութեամբ։ Բն. յաւելու

ի հաշատսն որ ի Քրիստոս։

4. Ամենայն օր. Էշ սուրբ առաքեալն Մարեոս ի տեսլեանն ձեռնադրեաց...

5. Բն. յաւելու երեւեալ... առաքեալն։

6. Ամենայն օր. ամաց։

7. Ա. օր. չունի եւ դու... առ Աստուած։

8. Բ. Դ և Դ. օր. փոխեցաւ։

9. Գ և Դ. օր. կամաւ ետ։

10. Գ և Դ. օր. քրիստոնէի։

11. Ամենայն օր. եմս։

Թիւք բժշկէին ¹ զամենայն հիւանդս, և զգեւս ի մարդկանէ և յամենայն տեղեաց հալածական առնէին: Եւ աստուածահաճոյ ² վարուք կացեալ ³, հանգեաւ ⁴ ի Քրիստոս խաղաղութեամբ, և ⁵ նստաւ յաթոռ եպիսկոպոսութեան որդին իւր, և նա նոյնպէս բարւոյք վարուք կացեալ՝ փոխեցաւ ի Քրիստոս, և ի միասին ընդ ուսարեալն բարեխօսեն ոռ Տէր վասն ամենայն աշխարհի :

1. Ա և Բ. օր. առաջացուցանէր: Դ. օր. փառատեր զամենայն ցառս ի մարդոյ եւ յանասնոյ: Գ. օր. զհիւանդս եւ զախաժեռս:

2. Գ. օր. բարեհաճոյ: Դ. օր. բարի:

3. Բ. Գ և Դ. օր. կեցեալ:

4. Գ. օր. փոխեցաւ:

5. Գ. օր. հոյնպէս եւ յետևորա կեցեալ որդի նորա բարի վարուք եւ հանգեաւ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Դ. օր. քուցեալ զորդին փոխանակ իշր յաթոռ եպիսկոպոսութեան:

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԿՈԲԱՅ ՏԵԱՌՆ ԵՂԲՕՐՆ

Առաքեալն Աստուծոյ սուրբն Յակոբոս՝ եղբայր Տեառն ըստ մարմնոյ, որդի էր Յովսեփայ աստուածաւորն, որ անուանեցաւ այր Մարիամու աստուածամօրն:

Զսա օրհնեաց Աստուած և սրբեաց յորովայնէ մօր իւրոյ, գինի և իւղ ոչ էարբ՝ որպէս զմեծն Սամուէլ և զսուրբն Կարապետն Յովհաննէս, և շընչաւորս ինչ ոչ եկեր և ածելի ոչ եհաս ի գլուխ նորա, իւղով ոչ օծաւ երբեք և ի բաղանիս ոչ եմուտ, բրդեղէն ոչ զգեցաւ այլ միայն ցփսիս՝ այսինքն մազեղէն: Եւ յառաւել սրբութենէն իւրմէ յամենայն աւուր մտանէր ի սուրբն սրբոց, և ոչ մի անգամ ի տարւոյն ըստ օրինացն: Այլ և ծունկք նորա խոտացեալ էին որպէս զուղտոյ ի ստէպ ծնրադրութենէն, և վասն առաւել ճգնութեանն իւրոյ արդար անուանեցաւ և եղբայր Տեառն կոչեցաւ: Եւ եթէ վասն էր ասացաւ եղբայր Տեառն, այս է պատճառն:

Յովսէփ՝ որ աստուածաւայր անուանեցաւ, ունէր ամուսին զՄարիամ՝ դուստր Մարթան քահանայի՝ Ղեդյոյն Աննայի՝ զմայրն Մարիամու Աստուածածնին: Եւ Յովսէփ ունէր չորս որդիս. զՅովսէփ և զՅուդա, զՅակոբ և զՇմաւոն, որք առ հասարակք Տեառն եղբարք կոչեցան: Բայց դարձեալ իւրաքանչիւր ոք յայս չորից եղբարցս երեք երեք անուանց հանդիպեցան. և են այսպէս: Նա որ Յովսէփն էր, Յուս-

տոս և Բարսաբայ անուանեցաւ. իսկ Յուդայն՝ Ղէ-
բէոս և Թադէոս անուանեցաւ. և Շմաւոն՝ Սիմոն
կանանացի ասացաւ և Նաթանայէլ կոչեցաւ:

Արդ թէպէտև չորեքին եղբարք կոչեցան Յի-
սուսի, այլ յատուկ Տեառն եղբայր՝ Յակոբոս միայն
էր, վասն զի համշիրակ էր Քրիստոսի, այս է՝
միամօր կաթամբ սնեալ Յիսուս և Յակոբ՝ ի մի տան
միոյ սարւոյ տղայք էին: Մարիամ որ էր մօրաքոյր
Մարիամու սուրբ կուսին մօրն Յիսուսի, առեալ
զՅիսուս դիեցուցանէր կաթամբ ի ստիննս իւր: Եւ
մի թուեսցի այս անպատշաճ, թէ զհարդ առնոյր
Յիսուս կաթն ի մօրէն Յակոբայ: Նա որ զօծումն
ի պոռնկէն ընկալաւ և զհամբոյրն ի մեղաւորէն, չէ՛
զարմանք թէ զկաթն արդարոյն՝ ի զգաւտէն և ի
պարկեշտէն՝ ի մօրէն Յակոբայ առնոյր, այն որ
մարդասիրութեամբն մարդ եղև Աստուածն ամե-
նայնի: Այս է պատճառ Տեառն եղբայր ասելոյն
Յակոբայ: Եւ այս յիրաւի, և այն ևս զիտելի է, զի
ոչ թէ Յակոբ յԱստուածածնէն դիացաւ, այլ Յիսուս
ի մօրէն Յակոբայ, և այս յիրաւի՝ զի մարդասէրն
Աստուած ոչ զարշի ի ծառայից իւրոց:

Առաքեալն Յակոբոս կրկին և երեքկին կերպիւ
հարազատ էր Քրիստոսի: Նախ ազգականութեամբն
որ էր ի ցեղէն Յուդայէ և յազգէն Յուդայէ՝ ի ցե-
ղէն Դաւթի, որպէս և Գաբրիէլ ասաց Յովսեփայ,
որդի Դաւթի: Եւ երկրորդ՝ մերձաւորութեամբն որ
մայրն Յիսուսի՝ մօրաքոյր դուստր էր սրբոյն Յակո-
բայ, և նա նմա: Եւ երրորդ այն՝ որ համշիրակ
էին: Եւ չորրորդ այնու՝ որ նմանատիպ էր ամենե-
ւին կերպիւն և հասակաւն, ձեւովն և շարժմամբն
Յակոբ Յիսուսի:

Սա ոչ էր ի թիւ երկոտասանիցն և ոչ ի հա-
մար եօթանասնիցն, այլ էր սա ի տանէն Աստուծոյ,
մօտ ընտանի ի ընտեթենէ Յիսուսի Քրիստոսի. պա-
տուով ի վեր քան զամենայն առաքեալսն: Վասն
այսորիկ Պետրոս վէմն հաւատոյ և մեծն ամենայնի,
երեւոխոխանն Քրիստոսի, հաւանութեամբ և կամօք

ամենայն առաքելոց սրբոց՝ ընտրեաց զՅակոբոս արդարն և ձեռնադրեաց զնա եպիսկոպոս Երուսաղէմայ. յետ յիսուն աւուր իջման Հոգւոյն Աստուծոյ ի նոսա: Եւ եղին (զՅակոբ) յաթոռն Քրիստոսի յԵրուսաղէմ, որպէս զմըքատէր և զսեպկական ժառանգաւոր այնմ աթոռի և վիճակի՝ զսուրբն Յակոբոս: Եւ ինքեանք երկոտասան սուրբ առաքելաւքն եօթանասուն աշակերտօքն՝ որպէս թէ ի Յակոբայ առաքեալք՝ գնացին ի քարոզութիւն աւետարանին Քրիստոսի ընդ ամենայն ոլորտս աշխարհի:

Եւ Յակոբոս նստաւ յԵրուսաղէմ՝ որպէս զեղբայր և զհայրհնատէր և զարժանաժառանգ աթոռոյն Քրիստոսի: Կրեաց նոցա զթուղթսն ընդհանրական, քաղցր և պարզ բանիւ քաջալերական, և հաստատէր զիւրաքանչիւր ոք ի հաւատս ճշմարտութեան և ի վարս առաքինութեան, զառաքեալսն ի քարոզութիւն բանին, և զժողովուրդն ի հաւատալ աւետարանին, և այնպէս եկաց յաթոռն Երուսաղեմի սուրբն Յակոբոս զամս երեսուն:

Իսկ տիրոսպան ազգն՝ Հրեայքն, չար նախանձու լցեալ, կրճտէին զատամունս իւրեանց ընդ համարձակ քարոզութիւն աւետարանին և ընդ բազմանալ հաւատացելոցն Քրիստոսի. վասն որոյ յաւուր միում ժողովեցան առ Յակոբոս և ստիպէին զնա ուրանալ զնա առաջի ժողովրդեանն, և ասէին. Արդարդ Յակոբոս ասա մեզ, ո՞ր է դուռն Յիսուսի. արդ աղաչեմք զքեզ, եւ կաց ի վերայ աշտարակի տաճարին և ցոյց մեզ զդուռն փրկութեան: Եւ բռնութեամբ հանին զնա յաշտարակ տաճարին և ասէին. Ասա մեզ արդարդ, ո՞ր է դուռն Յիսուսի, զի մեք ամենեքեան հաւատամք քեզ, և գիտեմք որ ճշմարիտ արդար ես, և ակն մարդոյ ոչ առնես. ասա մեզ, ո՞ր է դուռն փրկութեան. քանզի ամենայն ժողովուրդ ազգիս մոլորեցան զհետ խաչելոյն ի Պիղատոսէ:

Յայնժամ ի ձայն բարձր աղաղակեաց եւ ասէ Յակոբոս. Ընդէ՞ր հարցանէք զիս վասն Յի-

սուսի. ահա նստեալ է նա ընդ աջմէ զօրութեան
Հօր ի բարձունս և հանդերձեալ է գալ ընդ ամպս
հրկնից, ի դատել զաշխարհս արդարութեամբ և
հատուցանել ըստ իւրաքանչիւր գործոց արդարոց և
մեղաւորաց: Եւ բազումք հաւանեցան բանինն Յա-
կոբայ և ասէին. Ուրաննա որդւոյ Դաւթի: Ընդ որ
բարկացեալ դպրացն և փարիսեցւոցն, ասէին ընդ
միմեանս. Չար բան արարաք որ այսպիսի վկայու-
թիւն տուաք տալ Յիսուսի որդւոյ Մարիամու:

Յայնժամ աղաղակեցին միաբան. Ո՛հ, ո՛հ, ար-
դարն մոլորեցաւ. և ելեալ ի թէս տաճարին, հարին
զնա և ընկեցին ի բարձրութենէն ի վայր, և զի ոչ
մեռաւ, սկսան քարկոծել զՅակոբոս արդարն: Եւ նա
ծունր եղեալ վասն նոցա աղաչէր զԱստուած և ա-
սէր. Տէր մի համարիր սոցա զայս մեղս, այլ թող
սոցա, զի ոչ գիտեն զինչ գործեն:

Եւ մի ոմն ի քահանայիցն յորդոցն Բաբա-
բայ աղաղակեաց թէ զինչ գործէք, դադարեցէք ի
հարկանելոյ զարդարդ զի վասն ձեր աղօթէ դա: Եւ
մի ոմն ի նոցանէ առեալ զփայտ թափչաց, որով
տոփէին զկտաւան, և այնու ուժգին հարեալ զգլուխ
սրբոյն Յակոբայ, և այնպէս կատարեցաւ ի Քրիս-
տոս, և աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած և
պսակեցաւ ի Քրիստոսէ սուրբն ընդ սուրբսն, ար-
դարն ընդ արդարսն, վկայն ընդ վկայսն, եպիսկո-
պոսն ընդ եպիսկոպոսունսն, քահանայն ընդ քահա-
նայսն, քահանայապետն ընդ քահանայապետսն, ա-
ռաքեալն ընդ առաքեալսն, մարգարէն ընդ մար-
գարէսն, մարտիրոսն ընդ մարտիրոսսն, նախատակն
ընդ նախատակսն, հայրապետն ընդ հայրապետսն:

ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹԱԴԷՈՍԻ

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՒՏԻ ՍՈՒՐԲ ԻԱԶԻՆ

ՈՐ ՅԱՒՈՒՐՍ ՅԱԿՈԲՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Ի ԶԵՌՆ ԹԱԳՈՒՀԻՈՅՆ ՊԱՏՐՈՆԻԿԷ

ՈՐ ԷՐ ԿԻՆ ԿՂԱԻԳԵԱՅ ԿՍՅՍԵՐ ՀԹՈՎՄԱՅԵՑԻՈՑ¹

Եւ արդ պատմեցից ձեզ վասն սուրբ խաչին որ
ի ձեռն հաւատացելոց, որ իբրեւ զձեզդ էին, երեւ-
ցաւ սքանչելի զօրութիւն² սուրբ խաչին:

Կին ոմն Պատրոնիկեա անուն, կին Կղաւղեայ
կայսեր, որ երկրորդ էր ի Հռոմ. Կղաւղեայ յետ
Տիրերեայ կայսեր: Եւ եղև Կղաւղեայ կայսեր գնալ³
ի պատերազմ ի սպանիացիան՝ որք ապստամբեցին
ի նմանէ: Ընդ ժամանակսն ընդ այնոսիկ էր Պե-
տրոս առաքեալ ի Հռոմ քաղաքի, որ էր գլուխ ա-
շակերտացն Տեառն: Տեսեալ տիկնոջն⁴ Պատրոնի-
կեայ զնշանսն եւ զսքանչելի զօրութիւնսն՝ զոր առ-
նէր Պետրոս յանուն Յիսուսի, զարմանայր, և հաւա-
տայր յԱստուած, և արհամարհէր գկուռսն և զսը-
նոտի պաշտամունսն՝ որոց երկիր պագանէր, և հա-
ւատայր յԱստուած Հայր և ի Տէր մեր Յիսուս

1. Օր. Հռովմայ:

2. Օր. զօրութեամբ սուրբ
խաչն ֆրիստոսի:

3. Օր. երբալ... ի Սպանիայ:

4. Օր. կնոջն... զսքանչելիսն
եւ զզօրութիւնսն:

Քրիստոս և ի Հոգի¹ նորա սուրբ, և ընդունէր մկրտութիւն և փառաւորէր զԱստուած ընդ քրիստոնեայն, և պատուէր և մեծարէր զսուրբ առաքեալն Պետրոս և յօժարութեամբ լսէր նմա: Եւ յետ այսորիկ կամեցաւ երթալ յերուսաղէմ և տեսանել զտեղիսն զայնոսիկ յորս շրջեցաւ Քրիստոս և արար² զօրութիւնս: Եւ փութապէս գնաց ի Հռովմայ և եկն յերուսաղէմ ինքն և երեք որդիք իւր և երկու դաս տերք, և մինն էր կոյս: Եւ այլ ևս բազմութիւն զօրաց³ ընդ իւր, որպէս Թագուհոյ և մեծափառութեամբ եկեալ:

Եւ ի մտանելն նորա յերուսաղէմ, ելին ընդ առաջ նորա ամենայն քաղաքն, և ընկալան զնա մեծաւ պատուով, որպէս զղշիւոյ և զտիկին Հռովմայեցոց աշխարհին: Եւ Յակովբոս էր առաջնորդ եկեղեցւոյն Երուսաղեմի. իբրեւ լուաւ զԹագուհւոյն եթէ քրիստոսական հաւատովն⁴ է, եկն առ Թագուհին որ էր յապարանն Հերովդի: Եւ իբրեւ ետես տիկինն⁵ զՅակովբոս ուրախ եղև, և ընկալաւ զնա մեծաւ պատուով որպէս զՊետրոսն, և պատմեաց⁶ Յակովբոս զզօրութիւնսն Քրիստոսի տիկնոջն, և զտեղիսն ուր⁷ յայտնեաց Քրիստոս որդին Աստուծոյ զսքանչելիսն: Եւ ասէ զղշոյն զՅակովբոս. Յոյց ինձ զԳողգոթայն ուր խաչեցաւն Քրիստոս ի Հրէիցն, և զխաչափայտն յորմէ⁸ կախեցաւն, և զգերեզմանն նորա: Ասէ ցնա Յակովբոս. Այդ ոչ է ընդ մեր իշխանութեամբ, այլ Հրեայքն իշխեն, և չտան երթալ մեզ ի Գողգոթայն և ի յարութիւնն: Եւ ոչ զխաչն ցուցանեն մեզ, այլ հալածեն զմեզ և ի բանդ և ի կապանս արկանեն և ի նեղութիւնս բազումս կեղեն

1. Օր. ի Հոգին սուրբ. պա.

կասէր ի Բն. եւ ընդունէր
... զայնոսիկ:

2. Օր. արար անդ:

3. Օր. չունի զօրաց:

4. Օր. հաւատովն:

5. Օր. կիսն:

6. Օր. պատմեաց զօրութիւնսն
եւ զքովորութիւնսն Քրիստոսի
Յակովբոս տիկնոյն:

7. Օր. գոր:

8. Օր. գորմէ:

զմեզ, զի մի քարոզեսցուք զաւետարանն փրկու-
թեան յանուն Քրիստոսի՝ որով փրկեցան տիեզերք
ամենայն: Իբրեւ լուսւ զայս թագուհին, հրամայեաց
կոչել զգլխաւորս Հրէիցն՝ զքահանայս, զհրամանաւ
տարս, զՁուլնիայ որդի Անանիայի և զԳողգոթիայ որդի
Կայիափայ, և զՅուդայ որդի Սաղովմայ ¹, և ամին
ղնոսա: Ասէ ցնոսա տիկինն. Տուք ի ձեռս Յակովբայ
և ընկերաց նորա ² զԳողգոթայն և զգերեզմանն և
զխաչափայտ նորա ³, և մի ոք իշխեսցէ արգելուլ
ղնոսա ըստ պաշտաման իւրեանց սպասաւորել տե-
ղեացն սրբութեան: Եւ զայս ասացեալ ցնոսա, յա-
րուցեալ ինքն ⁴ և որդիք իւր և զստերք ⁵ և որք ընդ
նմայն էին տեսանել զտեղիան սրբութեան: Եւ յանձն
առեալ ⁶ Յակոբայ և որք ընդ նմա ⁷ էին, և ⁸
եգիս անդ երիս խաչս և ոչ գիտէր թէ ո՞ր էր
Քրիստոսին: Եւ նոյնժամայն ⁹ անկաւ կոյս դուստր
նորա ¹⁰ և եհան զողին առանց պատճառի իրիք.
Իբրեւ հտես զշխոյն թէ մեռաւ դուստր նորա յան-
կարծակի առանց վնասու, ամբարձեալ զձեռս ¹¹ իւր
և կրկնեալ ծունր՝ կայր յաղօթս առ Տէր և ասէր.
Քրիստոս Աստուած որ հտուր զանձն քո ի մահ փո-
խանակ ամենայն արարածոց, և ելիր ի խաչ ի
տեղւոյն յայսմիկ վասն փրկութեան մարդկան ¹², և
մեռար և եղար ի գերեզմանիս յայսմիկ, և ¹³ կե-
ցուցիր զամենեւեան որ իցեն ի գերեզմանս, և յա-
րեար որպէս զԱստուած կենդանարար ամենայնի և
յարութեամբ քո յարուցեր զբազումս ընդ քեզ: Եւ
արդ Տէր Աստուած ամենայնի, լուիցեն հեթանոսք

1. Օր. Արդասողովմայ:

գերեզմանն հանդերձ ուստեւ

2. Օր. իւրոց:

բօք եւ դասերօք իւրեանւ

3. Օր. Քրիստոսի:

ցովք եւ:

4. Օր. ինքն ին:

9. Օր. ի նոյն ժամո:

5. Օր. դասերք իւր:

10. Օր. դուստրն իւր:

6. Օր. առեւ:

11. Օր. զայս:

7. Օր. նորայն:

12. Օր. ամենայն մարդկան:

8. Օր. յաւելու եկն եմուտ ի

13. Օր. զի կեցուցես:

և հրեայք խաչահանուք, և ոտնհար լիցին նոքա ամենեքեան ինձ: Եւ հեթանոսք՝ մոլորեալք կոռն պաշտօնեայք և երկրպագուք դրօշելոցն, յորոց դարձայ ես յաստուածգիտութիւն, այժմ՝ այսն առնիցեն¹ զիս և ասասցեն. Այս եղև նմա յաղագս թողլոյ նմա² զկուռն, և խոստովանելով դժբխտոս զոր ոչ գիտէր, և երթեալ պատուել զխաչելութեանն տեղի և զգերեզմանն որպէս զԱստուծոյ: Աղաչեմ զքեզ Քրիստոս փրկիչ աշխարհի, լուր պաղատանաց աղախնոյ քում վասն փառաւորեալ անուանդ քում սրբոյ. մի արգելուր զշնորհս բարերարութեանդ քո վասն անարժանութեանս իմոյ, որ փոխանակ արարչիդ պաշտեցի զարարածս. այլ վասն փառաց առնուանդ քո ցոյց ինձ զսքանչելիս, և այժմ արա՛ առ մեզ զնշան քո բարի, զի մի հայհոյեացի անուն քո սուրբ ի թշնամեաց խաչի քո: Քրիստոս փրկիչ, մի անտես առներ զյուսացեալս և զապաւինեալս ի քեզ: Եւ բազում հառաչանօք և արտասուօք գոչէր առ Տէր, զի արասցէ այցելութիւն որպէս զԱստուած: Եւ մատուցեալ առ դշխոյն երէց որդին իւր և ասէ. Լուր ինձ մայր իմ զոր ասեմս. ինձ այսպէս թուի ի խորհուրդս իմ, եթէ մահս որ յանկարծահաս եղև քեռս իմոյ, ոչ եթէ ընդունայն ինչ եղև³, այլ նորահրաշ և սքանչելի զարմանս զմտաւածեմ, զի փառաւորեացի մեծ անունն Քրիստոսի. և ոչ եթէ հայհոյեացի վասն մահու սորա, որպէս կարծեն չարք. ահաւասիկ մտաք ի գերեզմանս և երիս խաչս տեսաք, և ոչ է յայտ եթէ ո՞ր է Քրիստոսին, յորոյ վերայ խաչեցաւ և եհեզ զարիւնն իւր սուրբ, և ո՞ր աւազակացն՝ որ ընդ Քրիստոսին խաչեցան⁴. արդ այժմ մահուամբ քեռս իմոյ յայտնեացի⁵ զօրութիւն սուրբ խաչին, յորում խաչեցաւ Քրիստոս Աստուած.

1. Օր. ուրախացին այսն առնելով:

2. Օր. սորա զաստուածսն եւ խոստովանելոյ:

3. Օր. եղև մահդ այլ երես սքանչ եւ հրաշալի... ամցես:

4. Օր. խաչեցան ի Հրէից:

5. Օր. յայտնի:

քանզի ոչ անտես¹ առնէ Քրիստոս զայնոսիկ² որք
հաւատան ի նա և խնդրեն զողորմութեան շնորհս:

Յայնժամ ընկալեալ³ Թագուհւոյն զասացեալսն
յորդւոյ իւրմէ, և հաւատաց թէ ի վերին շնորհացն
ազդեցաւ նմա և փոքր ինչ սթափեցաւ⁴ ի տրտմու-
թեան դառն սգոյն: Եւ մատուցեալ ա՛ռ զմի ի խա-
չափայտից անտի, և եդ ի վերայ մեռելոյ դստերն
իւրոյ, և եկաց⁵ յաղօթս առ Տէր և ասէ. Քրիստոս
փրկիչ աշխարհի, որ ցուցիր զօրութիւն և սքանչե-
լիս մեծամեծս ի տեղւոյս յայսմիկ, որպէս լուաք և
հաւատացաք ի քեզ. Քրիստոս⁶ փրկիչ և կեցուցիչ,
եթէ քո է խաչս այս, և ի սմա բեռեցար և տա-
րածեցեր զձեռն քո ամենազօր, յայտնեա՛ զզօրու-
թիւն մեծութեան աստուածութեան քո, որ առեր
մարմին ի սուրբ կուսէն Մարիամայ, և⁷ չարչարե-
ցար և⁸ եդար ի գերեզմանիս յայսմիկ և յերրորդ
աւուր յարեար, և յարութիւն պարգեցեր ազգի
մարդկան, և այժմ կենդանասցի դուստրս իմ յա-
նուն խաչի քո սրբոյ, և փառաւորեսցիս, Տէր, դառ-
նալով⁹ ոգւոյ սորա ի սմա, և ամաչեսցեն Հրեայք
խաչահանութեաւ և հեթանոսք խաւարեալք ի ճշ-
մարիտ լուսոյն. և հաւատացեալք օրհնեսցեն զքեզ
Քրիստոս Աստուած, որ եսդ Տէր երկնի և երկրի:

Եւ ասացեալ զաղօթս զայս լուռ լինէր իբրև
ժամ մի, և ոչ ինչ երևէր զօրութիւն խաչին:

Եւ ի բաց առեալ¹⁰ զայն՝ դնէր և զմիւսն. և
դարձեալ կայր յաղօթս արտասուօք¹¹, և ասէր այս-
պէս¹² զայս. Տէր Աստուած որ յակնարկելդ քո ա-
րարան արարածք ամենայն երևելիք և աներևոյթք,

1. Օր. անփոյր:

2. Օր. վասն աշնոցիկ:

3. Օր. ընկալաւ:

4. Օր. սրափեցաւ ի դառն
սգոյն:

5. Օր. կացեալ:

6. Օր. Յիսուս:

7. Օր. յաւելու եւ եղեր մարդ:

8. Օր. յաւելու եւ խաչեցար:

9. Օր. ի դառնալ... առ սա:

10. Օր. առեալ դէր զմիւսն:

11. Օր. յաւելու եւ հոռա-
յանօք:

12. Օր. չունի այսպես:

և հրամանաւ քո հաստատեցան ¹ լեռլքս առ ի քէն, Աստուած արարիչ յաւիտենական որ եկիր ի փրկել զտիեզերս ամենայն կամաւոր խաչելութեամբ քո, և կամիս զկեանս ամենայն մարդկան զի կեցցեն և ի գիտութիւն ճշմարտութեան եկեսցեն. զի դու ես մարդասէր փրկիչ և ² յոյս հաւատացելոց. և եթէ քո է խաչս այս յորոյ վերայ հեղեր զսուրբ զարին քո, յայտնեա զգորութիւն քո և կենդանացո՞ղ զդուստրս իմ, որ բազում մեռելոց յարութիւն պարգևեցեր ³, և լիցի ուրախութիւն հաւատացելոց ի ձեռն երևմանս աքանջիլեաց քոց. և նկուն լիցին տառլիք ճըլմարտութեանն հրեայք և հեթանոսք որք ոչ հաւատացին զայստեան քո Տէր և կամաւոր չարչարանացն, ի վերայ մեծամեծ աքանջիլեացն զոր սովոր ես առնել. և այժմ երևեսցի ⁴ զստերս իմում զի արժանի լիցուք փառաւորել զքեզ Քրիստոս Աստուած ⁵, ամենայն հաւատացելոց յոյս և ապաւէն և օգնական, և ճշմարտեալքս սիրով ընդ ամենայն հաւատացեալս հանցուք օրհնութիւն քում ամենազօր տէրութեանդ: Եւ ասացեալ նորա ⁶ զազօթս զայս, լուռ լինէր մինչև ի ժամս երկուս, և ոչ ինչ ցուցանէր խաչն զօրութիւն աքանջելի ⁷ որպէս յուսայր թաղուհին ի Տէր:

Եւ այսու ⁸ ամենայնիւ յետ առաւ այն ևս խաչ. և առեալ զերրորդ խաչն դնէր ի վերայ նորա, և մինչդեռ կամէր համբառնալ զաչս ⁹ իւր և հայել ի բարձունս, և ի բանալ զբերան իւր ¹⁰ որդւ-

1. Օր. հաստատեալ կամ եղեալքս:

2. Օր. Քրիստոս:

3. Օր. յաւելու քոյոց հաւատացելոց վասն անուանդ քո սրբոյ:

4. Օր. երեսեցիր դստերս ի մոյ եւ մեք արժանաշոր:

5. Օր. Յիսուս:

6. Օր. եոյս զայս լուռ եղեալ իբրեւ ժամս երկուս:

7. Օր. աքանջելեացն:

8. Օր. Եւ յետ այսր ամենայնի ի բաց առեալ եւ զայն եւս խաչ ի գատերէ իւրմէ եւ:

9. Օր. զմեռս:

10. Օր. յաւելու յազօրս առ Աստուած:

ւովքն իւրովք, և նոյնժամայն ի միրձենալ սուրբ խաչին ի դիակն, իսկ և իսկ յական թօթափել յանկարծակի դուստր նորա յարեալ ի մեռելոց և յարուցիալ օրհնէր և փառաւորէր զԱստուած՝ որ խաչիւն իւրով սրբով կեցոյց զնա: Իբրեւ ետես տիկինն թէ ի զօրութենէ սուրբ խաչին վաղվաղակի յարեալ դուստր նորա ի մեռելոց, զարհուրեալ հիացաւ յոյժ, և անկեալ ի վերայ երեսաց իւրոց երկիր պագանէր և համբուրէր զսուրբ խաչն Քրիստոսի, և գոհանայր ի վերայ անպատում՝ պանչելեաց զոր եցոյց Տէր ի ձեռն զօրութեան սուրբ խաչին, և փառաւորէր որդւովք և զստերովք իւրովք զՏէր ամենակալ. և առաւել ևս հաստատէին ի հաւատան որ ի Քրիստոս Յիսուս և ի խաչ նորին, եթէ արդարեւ Յիսուս Քրիստոս է որդի Աստուծոյ: Եւ այս խաչս է նորա, որ կենագործէ զհաւատացեալս սովաւ¹, ապաւէն և օգնակուն յուսոյն² և հաւատացելոց, նշան յաղթութեան ընդդէմ աներեւոյթ թշնամոյն, որք հակառակին ընդդէմ³ ճմարաութեան աւանդիցն որ ի Քրիստոս Յիսուս:

Ասէր ցթագուհին որդին իւր, թէ այս այսպէս չէր լեալ, ոչ էր յայտնեալ զօրութիւն սուրբ խաչին⁴. ահա այսուհետեւ սուրբ խաչս Քրիստոսի մեծասցի, և մեք ուրախասցուք ի սքանչելի զօրութիւն նորա, և Քրիստոս Աստուած սովաւ փառաւորեսցի այժմ և յաւիտեանս ամէն:

Եւ ետ զխաչն Քրիստոսի ցՅակովբոս զի զգուշութեամբ⁵ պահեսցէ և պատուեսցէ, և հրամայեաց չինել եկեղեցի ի Գողգոթայ՝ ուր խաչեցաւ Քրիստոս, և ի գերեզմանին ուր թաղեցաւ, և զամենայն սուրբ տեղիսն պատուեսցին չինուածովք. զի

1. Օր. իւր նովաւ, եւ...:

2. Օր. օգնական եւ պահապան հաւատացելոց եւ յաղթութեան նշանակ ընդդէմ երեւելի եւ աներեւոյթ:

3. Օր. չուռի ընդդէմ:

4. Օր. յաւելու եւ ոյնչութիւն աւագակաց խաչին:

5. Օր. զգուշութեամբ պատուեսցի:

չինեցին ժողովրդանոցս պաշտաման, յօր օրհնի Քրիստոս Աստուած ի տուէ և ի գիշերի:

Եւ տեսեալ դշխոյին զամենայն քաղաքն ժողովեալ ի տեսիլ մեծի սքանչելեացն, հրամայեաց դրստերն իւրոյ յորոյ վերայ զօրութիւն սուրբ խաչին ցուցաւ, զի առանց սքողելոյ երեսեցի ժողովըրդեանն՝ որ կամէին տեսանել, որպէս զի տեսեալ զնա, փառաւորեսցեն զԱստուած ի վերայ անպատում սքանչելեացն². զի հաւատացեալք ուրախ լինին, և թշնամիք խաչին Քրիստոսի յամօթ լիցին և ատելիք:

Բայց ժողովք հրէիցն և ի հեթանոսաց ուրացողաց, յոյժ տրտմեցան ընդ հրաշագործութիւնն որ եղև ի զալստեան հաւատացեալ յդշխոյին, զի տեսանէին զբազումս որ հաւատային ի Տէր: Եւ համբաւ նշանացն յամենայն տեղիս պատմէր, և մեծանայր անունն Տեառն, և փառաւոր լինէր ի վերայ զարմանագործութեանցն: Եւ եղև խաղաղութիւն մեծ ամենայն եկեղեցւոյն Երուսաղեմի, և ի քաղաքսն որ շուրջ³ կային զնովաւ, և լուեալ զայս ամենայն⁴ տային օրհնութիւն Աստուծոյ:

Եւ յետ այսր ամենայնի ել դշխոյն յերուսաղեմէ իւրովք ամենեքումբք՝ զի երթիցէ ի Հռովմ: Եւ ուր հասանէր ի քաղաքս, զային ամենեքեան ի տեսութիւն դստեր նորա յարուցելոյ ի մեռելոց, և ուսանէին զսքանչելեացն երևումն ի ձեռն խաչին Քրիստոսի:

Եւ եմուտ դշխոյն ի Հռովմ և պատմեաց իզաւդեայ կայսեր զամենայն եղեալսն յանուն Քրիստոսի ի ձեռն սուրբ խաչին զօրութեան, որ երևեցաւ դրստիւր նորա կուսիւ⁵, մեռանել նորա և յառնել: Եւ լուեալ կայսերն փառաւորեաց զԱստուած, և հրամայեաց զամենայն Հրեայան հալածել ի Հռովմայ:

1. Օր. ժողովոյն:

2. Օր. յաւելու որ ի նմա ե-

ցոյց ի ձեռն սուրբ խաչին:

3. Օր. շուրջ գնովաւ են:

4. Օր. ամենեցուն:

5. Օր. յաւելու յերուսաղեմ:

Պատմէր ղշխոյն և Պետրոսի զսքանչելիսն որ եղեն, նաև ամենեցուն պատմէր զգորութիւն սուրբ խաչին Քրիստոսի, և ամենեքեան լուեալ փառաւորէին զԱստուած: Արդ զայս ամենայն որ պատմեցաւ, ի միտ առէք և հաւատացէք ի Քրիստոս, և ունիցիք զսուրբ խաչն կեցուցիչ և ապաւէն հաւատացելոց որ յուսան ի Քրիստոս: Եւ Յակովբոս էր առաջնորդ եկեղեցւոյն Երուսաղեմի, որ էր հաւատարիմ այր ի Տէր, որ և գրեաց զայս զոր ետես ինքն և ժանոյց առաքելոցն որք էին քարոզք Քրիստոսի և ընկերք Յակովբոս: Նմանապէս և նոքա քարոզեն և ցուցանեն զգորութիւն և զսքանչելիսն որ ի Քրիստոս:

Եւ զկնի մահուանն Կղաւղեայ և Պատրոնիկեայ Հրեայքն գրգռեալ ի վերայ հաւատացելոցն, յարուցին¹ հալածանա, և փախստական արարեալ զհաւատացեալսն, և ի նմին ժամու, որպէս² ունիմք յաղագս նորա պատմիլ, առեալ Թաղեցին զնա՝ զամենասուրբ խաչն Քրիստոսի:

1. Օր. յարուցեալ:

ցին յերկրի տեղւոյ գագա-

2. Օր. ժամու յաղագս սորին

բանն մինչեւ ցայսօր:

պատմութեան առեալ բաղե-

ՍՐԲՈՅՆ ԹԱԿԷՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ՎԱՍՆ ՑԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՌԵԼՈՑ ¹

Արդ ² հոգի ամենայն մարդկան որ ելանէ ի մարմնոյ աստի ³, է նոցա օթեվանք և բնակութիւն ի հանգստեան: Քանզի ոչ խափունին միտք և ուշ ոգւոցն, վասն զի նկարագիր անմահին Աստուծոյ նկարագրեալ ⁴ է ի նոսա. զի ոչ է ⁵ իրրև զմարմին անզգայ որ ոչ իմանայ զապականութիւն ⁶ տգեղութեան որ զնովաւ անկանի: Բայց վարձ հատուցման ոչ կարէ ընդունել առանց նորա ⁷. վասն զի ոչ եթէ հոգւոյն միայն է վաստակն այլ և մարմնոյն որ բնակեալ է ի նմա: Բայց վասն զի եկն Տէր մեր յաշխարհ, զի ուսուցանիցէ և յայտնեացէ մեզ, եթէ կատարած աշխարհի լինի ⁸ և յարութիւն մեռելոց ⁹ մարդկան. և յայնմ աւուր նկարին ¹⁰ վարք իւրեանց, և լինին մարմինք նոցա որպէս մագաղաթ լի գրով ճշմար-

1. Բ. օր. Թադեոսի առաքելոյ առ Աբգար վասն հոգւոց մեռելոց եւ վասն յարութեան: Գ. օր. Աղօրք սրբոյն Թադեոսի առաքելոյն յաղհանգեպի (?):

2. Ա. օր. ամենայն հոգի: Բ. օր. ոգիք:

3. Բ. օր. ոչ մեռանին այլ կան մնան կենդանիք օրեվանք:

4. Ա. և Գ. օր. նկարեալ:

5. Բ. օր. եւ ոչ երևի:

6. Բ. օր. յապկանութեան տգեղութեամբն որ անկանի գեոքօք: Գ. օր. որ չուրջ զնովաւ:

7. Բ. օր. մարմնոյ:

8. Ա. օր. լինիցի: Բ. օր. լինելոց եւ:

9. Բ. օր. ամենայն: Գ. օր. ամենայն ներշնչոց:

10. Բ. օր. կորիցեն ամենայն վարք նոցա:

տութեան. և ոչ¹ ոք է որ ոչ գիտէ զդպրութիւն,
քանդի ամենայն սք ընթեռնու զգիր դպրութեան
իւրոյ, և զհամար գործոց իւրոց ի մատունս ձեռաց²
իւրոց ունիցի. որպէս զի տգէտք և տխմարք, գի-
տունք և տեղեակք³ լինին դպրութեան նորա: Յո-
րում ոչ ոք ասիցէ ցընկիր իւր, թէ եկ ընթերցիր
ինձ զայս⁴, վասն զի մի վարդապետութիւն⁵ և
մի ուսումն թագաւորէ ի վերայ ամենայն մարդկան:
Քանզի⁶ այժմ խորհրդովք ձերովք պատճառէք
զանգիտութիւն, բայց ի ճշմարտութեան ոչ կարէք
պատճառել, յասել մարգարէին, եթէ եղիցին ամե-
նեքեան ուսեալք յԱստուծոյ:

1. Բ. օր. եւ ոչ մեայ ու ոչ
գիտիցէ դպրութիւն յայնմ
առնէր: Գ. օր. եւ ոչ ոք
իցէ որ գիտիցէ:

2. Գ. օր. ի մատունս իւր:

3. Բ և Գ. օր շունին տե-
ղեակք: Գ. օր. լինիցին դըւ-
րութեան եւ լեզուի նո-

րոյ: Բ. օր. որոց լեզու չի-
ցէ որ ասէ:

4. Բ. օր. զայս գիր ինձ:

5. Բ. օր. դպրութիւն:

6. Բ. օր. զի այժմ պատճա-
ռին զանգիտութիւն: Զունի
զյաջորդս:

ԺԱ

ՎԿԱՅԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՍԻՄՈՎՆԻ ՆԱԽԱՆՁԱՑՈՑԻ

Աստուածիմաստն և աստուածատեան Սիմովն՝ աշակերտ Գրիստոսի, որ ի սուրբ վերնատանն էառ ի Գրիստոսէ զձեռնադրութիւն իշխանութեան գնալ ի վերայ օձից և կոխել զգօրութիւն աներևոյթ թշնամւոյն, այսինքն զմահու և զգոփեաց. և առեալ հրաման հերկել զերկիր և խել զփուշ մեղաց և սերմանել զսերմ աստուածապաշտութեան ընդ ամենայն երկիր, որպէս վիճակեցին սուրբ առաքեալքն հրամանաւ Հոգւոյն սրբոյ ի վերայ միմեանց՝ զաշխարհս ամենայն։ Եւ եհաւ վիճակ առաքելական սրբոյն Սիմովնի յարեւմուտս՝ յերկիրն Մալթիտանիայ. և երթեալ անդ լուսաւոր վարդապետութեամբն լուսաւորէր զամենեւեան, սերմանելով զսանն կենաց ի խուժադուժ յաշխարհն յայն, առնելով նշանս և ոքանչելիս ի ձեռն Հոգւոյն սրբոյ։ Հաւանեցուցանէր զամենեւեան՝ դարձուցանելով ի կուռցն մուրրութիւնէ յաստուածգիտութիւն, և լուսաւորէր սուրբ աւետարանաւն յորդեգրութիւն Աստուծոյ։ Շինեաց եկեղեցիս բազումս, ի բազում քաղաքս և ի գետոյս և ի գաւառս հաստատեաց քահանայս և պաշտօնեայս և յանձն ուրար զնոսա Հոգւոյն սրբոյ. և ինքն անցեալ գնաց ի Յաւիռոնաց գաւառն և անդ սերմանեաց զաւետարանն փրկութեան։ Շինեաց եկեղեցիս և հաստատեաց քահանայս և պաշտօնեայս, և եղև սու նոսա աւուրս բազումս, և զերկեամ մի

հաստատեաց զնոսա ի հաւատան որ ի Քրիստոս: Եւ
յետոյ անցեալ զնաց յաշխարհն Վրիտացւոց, և
անընդունակ եղեալ, ոչ լուան քարոզութեան սուրբ
աւետարանին, այլ դատեցան զնա ի խաչ հանել. և
այնպէս կատարեցաւ սուրբ առաքեալն Սիմոն Նա-
խանձայոյզ, և սակաւ ժողովուրդք հաւատացին ի
Քրիստոս: Եւ իջուցեալ զնա ի խաչէն եղին ի գե-
րեզմանի և է յիշատակ սրբոյն յապրիլի ի քսան և
մի, ի փառս Աստուծոյ. ամէն:

ԺԲ

ՅԱՂԱԿՍ ՍՐԲՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ

Թ Է Ո՛ՅՔ Է ԻՆ Ե Ի Ո Ր Պ Է Ս Կ Ո Ձ Ե Ց Ա Ն

ՅԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

Պետրոս առաքեալն էր ի գեղջէն բեղսաիդա, եղբայր Անդրէի, այր ձկնորս, և ի լուանալ ուռկանացն կոչեաց զնա Տէր, զի ի ձկնորսս եղև գլուխ Եկեղեցւոյ, և յայնմհետէ զմարդիկ որսայր. որ և յառաջ Սիմոն կոչէր և այլ անուամբ Կեփաս. որ և զՏէրն առաւել սիրէր այնչափ՝ զի և զմատնիչ Տեառն յոյժ ցանկութեամբ կամէր իմանալ. ոտիւք ի վերայ ծովուն գնաց, հոեա զայլակերպութիւն Տեառն և ի յարութիւն աղջկանն՝ անդ էր, զարծաթն ի բերան ձկանն եգիտ, զբանալին արքայութեան էառ ի հովուել զոչխարսն Քրիստոսի. հազար այր ի Պենտակոստէն դարձոյց, զմահն Անանիայ և Սափիրայ նախ եցոյց, զԵննիա գօսացեալն ողջացոյց, զԿռանելիոս մկրտեաց և չուք նորա բազում հիւանդս ողջացոյց, ի Հերովդէէ բանտեալ՝ հրեշտակիւ ազատեցաւ: Ընդ որս և զաթոռն հօթն (ամ) կալաւ յԱնտիոք, և քսան և հօթն ամ ի Հռոմ. և յորժամ սատակեցաւ Սիմոն կախարդն ի Հռոմ, Պետրոս ի նոյն քաղաքին ըմբռնեալ ի Ներոնէ և ի նոյն օրն թաղեալ:

Յակոբոսս այս եղբայր էր Յոհաննու և որդի Զերեթիայ. վասն մեծութեան, սրբութեան և բարձրութեան մտաց արժանի եղև կոչել որդի որոտման:

Որ ի Հերովդէ Ագրիպպեայ ի խնդրոյ Հրէից զվատեցաւ, և կամօք Տեառն ոսկերք նորա ի Սպանիա վերափոխեցաւ, որ և պատուով անդ բազմի։ Սա և նախանձաւոր եղև ընդ Յոհաննու, վրէժխնդիր լինել նախատանաց Տեառն. քանզի յորժամ սամարացիքն ոչ ընկալան զնա, հարցանէին զՏէրն. Կամքս զի սասացուք, զի իջէ հուր երկնից և այրեսցէ զդոսա. զնոյն և խնդրէին նստել յաջմէ և յահեկէ նորա յարքայութեան երկնից։ Եւ բազում իրա վասն աւուրն դատաստանի և արքայութեան երկնից եհարցցՏէր։ Եւ վասն երեք պատճառաց մեծ կոչի քան զմիւս այլ Յակոբոսն. զի յառաջ կոչեալ, և զի առաւել մերձաւոր և խորհրդակից, և զի յառաջ չարչարեալ :

Յոհաննէս աւետարանիչն, եղբայր Յակոբայ, ըստ ամենայնի իբրև զՅակոբոս փառաւորեալ, և առաւել՝ զի ի չորս կենդանիս նմանեցաւ վասն բարձրութեան աւետարանչական բարձրութեան բարբառոյն որ և արժանի եղև լսել ի Տեառնէ վասն մօր Տեառն եթէ, ահա մայր քո և նա արժանաւորեցաւ փոխանորդիլ ի յորդիւթիւն Աստուածածնին։ Կոյս ի Տեառնէ ընտրեալ և կոյս ի նմանէ մնացեալ, որ և բազմեալ ի վերայ լանջոցն Տեառն, զաւետարանական քաղցրութեան աղբերն էարբ, որ զկնի աքսորանացն ի Տօմիսիանէ, և զկնի յայտնութեան տեսեանն և աւետարանին գրելոյն՝ մինչեւ ի ժամանակս Տրաքիանոսի մնացեալ, և զեկեղեցիս Ասիոյ կառավարեալ, որ զեռացեալ ձէթն ոչ իմացաւ, խաղաղ մահուամբ առ Տէրն կոչեցաւ՝ յամի չարչարանաց Տեառն ութսունից և ծննդեան իւրոյ իննըսուն և իննից :

Յակոբոս փոքրն Ալփէոսի, կոչեալ եղբայր Տեառն վասն ազգատոհմին, վասն նմանութեան պատկերին, վասն առաքինութեան վարուցն. եղբայր էր սա Շմաւոնի, Թադէոսի և Բառնաբայ, կոչեալ ի յառաքելոցն արդար, ընդ որ և սա ի յաւուր խաչելութեան մինչեւ ի յօր յարութեան ոչ

ինչ ճաշակեաց և Տէրն յարուցեալ՝ նմա երևեցաւ և ետ հաց նմա ճաշակել: Յետ զալստեան Հոգւոյն սա համարձակեցաւ պատարագել նախ զմարմինն Տեառն և յառաքելոցն եպիսկոպոս եղև Երուսաղեմայ. երեսուն ամ կալաւ զաթոռն. զրեաց զկաթուղիկէն իւր. նաղօրացի գոլով միշտ խոշոր զգենոյր. բարկացեալ հրէիցն՝ ընկեցին զնա յաշտարակէ տաճարին, Թափչաւ հարին զգլուխ նորա:

Սիմոն այս կոչեալ եղև Կանանացի զի ի Կանա Գալիլիացւոց էր, և Նախանձաւոր՝ զի Կանա նախանձ Թարգմանի, որ և յեգիպտոս քարողեաց: Կտարեցաւ մերձ ի Բաղտատ, և էր սա եղբայր Յակոբայ փոքեր և Թադէի և Բառնաբայ և որդի Ալփեայ:

Թադէոս այս որ և է Յուդա Յակոբեան, որդի Ալփեայ, եղբայր Յակոբայ փոքեր, Շմաւոնի և Բառնաբայ, ծնեալ ի Կանա Գալիլիացւոց, ի Միջագետս քարողեաց և զԱբգար մկրտեաց յեղեսիա, ի Պարսս հասեալ և բազմութիւն ի ժողովրդենէն այնորիկ ի Քրիստոս դարձոյց, կատարեցաւ մարտիրոսութեամբ և մկրտեցաւ ընդ Քրիստոսի:

Անդրէաս այս եղբայր Սիմոնի վիմի որ էր Պետրոս, ի գեղջէն Բեդսաիդա, նախակոչեալ ի Տեառնէ. և իբրև էր ընդ Յովհաննու Մկրտչին՝ արժանացաւ լսել ի նմանէ եթէ ահա գտնն Աստուծոյ: Լիղեւ սա կոչօղ եղբօր իւրոյ և յետ յարութեան լուսաւորեաց զՄտաթէոս, յերկիրն մարդակերաց, և Վիճակ առեալ քարողեաց ի յեղեսիայ (ի Սեդիա) և անտի եկն յԱբգայիա, հասեալ ի քաղաքն Փաթերոս ի խաչ հանեալ յեգիա, և վստն խորհրդոյ խաչին և չարչարանացն բազում քննութիւն և լուծումն արար և զպատուական կատարումն կենաց ելից:

Փիլիպպոս այս ի Բեդսաիդա զքսան ամ չրջեալ՝ Սիրէացոց քարողեաց. ըմբռնեալ բռնադատէին զնա զոհել, և նո ոչ կամեցաւ. և ի շնչոյ Վիշապին մեռաւ որդի քրմապետին, զերկու քրքրմապետս հարեալ և ժողովուրդն տառապեալ ի շնչոյ անտի, հրամանաւ Փիլիպպոսի կործանեցաւ բազինն

և յերուպօլիս խաչիւ կատարեցաւ, ասաց ցՏէր թէ ցոյց մեզ զՀայր և շատ է մեզ :

Բարդուղիմէոսս այս ի Լիբիանոսացիս էառ վիճակ և անտի հոսեալ ի Հնդկիս բազումս անդ. դարձոյց. վերջին եհաս ի մեծն Հոյք, ի բարբարոսաց քերթեալ և հրամանաւ թագաւորին գլխատեալ, զորոյ մարմինն թագաւորն Պտղոմէոս ընդ ժողովուրդս երկոստասան քաղաքաց պատուով ամփոփեաց :

Թովմասս այս կոչեալ երկուորեակ զի յերկուց եղանակաց հապտատեաց գյարութիւն, տեսանելով և շօշափելով. Պարսից և Մարաց զաւետարանն քարոզեաց և կատարեցաւ ի Հնդկիս սրով, որ և յետ սակաւ ամաց վերափոխեցան նշխարքն ի քաղաքն յերեսիս :

Մատթիոյս այս առեալ զտեղի Յուդայի Սկարիովտացոյ, վիճակաւ առաքելոցն, զի ընտրեցին զնա և զՅովսէփ, և էր ժամանակն զկնի համբարձմանն յառաջ քան զգալուստ Հոգւոյն սրբոյ. որ և առեալ նմա վիճակս զՀրէաստան, անդ քարոզեաց և բազում աքանչելիս արար, խաղաղական մահուամբ կատարեցաւ բարի խոստովանութեամբ ի Քրիստոս : Ոմանք ասեն զնա կրեալ զչարշարանս խաչին և պսակեալ մարտիրոսութեամբ. և է ամփոփեալ մարմին նորա ի Հռոմ :

Պօղոսս այս էր ազգաւ Հրեայ, ի ցեղէն Բենիամինի, ի գաւառէն Աիլիկիոյ, ծնեալ յակնաւոր քաղաքին Տարսնի և հալածող էր քրիստոնէից, վասն հայրական օրինացն նախանձոյն. և եղև կոչմամբ Տեառն ի ճանապարհս Վամասկոսի անօթ ընտրութեան, որ և ի Սօղոսէ կոչեցաւ Պօղոս. վասն որոյ և բազում տանջանս կրեաց վասն Քրիստոսի. ի Փիլիպիայ գաւաղանօք հարաւ, ի բանտ մտաւ, ոտն ի կոճեղ պնդեցաւ, ի Լիւստրիա, ի յիկոնիա քարկոծեցաւ, յԵփեսոս գաղանաց մատնեցաւ, ի յերուսաղէմ գանեցաւ, մատնեցաւ, կապեցաւ նենգութեամբ, ի բանտ հեթանոսաց եղաւ, ընդ որ աղաղակեաց առ կայսրն, և յետ համբարձմանն քսան

ամ եղև մկրտութիւն նորա յԱնանիայէ դամասկացւոյ և յերեսուն և երկու ամին կատարեցաւ գլխատմամբ ի Ներոնէ ի Հռոմ:

Բառնարասս այս Յովսէփ, ազգաւ Կիպրոսացի, տարկաւագ, որ և բազում եղանակօք գովէ զնա Վործք առաքելոցն: Ի քաղաքէ ծնեալ՝ որոյ շինեալ էր Կիւրոսի. ընդ Պօղոսի ընկալաւ զքարոզութիւն Հեթանոսաց, որոյ զկնի վասն Յոհաննու՝ որ կոչեալն էր Մարկոս՝ ի բաց եղաւ ի Պետրոսէ, բայց զքարոզութիւն ոչ եթող. հրով կատարեցաւ. որոյ զկնի ժամանակաց, ի ժամանակս Զենոնի կայսեր, մարմին նորա ի Կիպրոս կղզին գտաւ եւ ունէր զաւետարանն Մատթէոսի զոր գրեալ էր՝ ի վերայ լանջացն: Սա ընտրեցաւ յառաքելոցն ընդ Մատաթիա և ոչ էառ զվիճակն, այլ զկնի Հոգին տուրք հրամայեաց թուել զնա և զՊօղոս ընդ առաքեալսն:

Բառնարասս այս որդի Ալփեայ, եղբայր Յակորայ փոքեր, Շմաւոնի և Թադէի որ է Յուդայի, ոչ է սա յառաքելոցն այլ յեթանոսնիցն, այլ զի անուանակոչութեամբ նման է Բարտաբայ որ և կոչեցաւ Հոգւովն սրբով Բառնարաս. ոմանք կարծեն զնա լինել Բառնարաս առաքեալ, ընդ որ և թէ ոչ առաքեալ, սակայն ի ցեղէ Տեառն է և եղբայր առաքելոցն և ընտրեալ ի Տեառնէ ընդ եօթանասունսն և վասն Տեառն յսակեալ եղև մարտիրոսական պատուով ի փառս Քրիստոսի:

ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ

ՎՍԵՄԱԿԱՆ ԳՈՐՈԹԷՐՍ ¹ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒՄՆ ԱՔՆԷ

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՑՆ,

ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՎ, ԹԷ ՈՒՐ ԻՒՐԱՔԱՆՁԻՒՐ ՈՔ Ի ՆՈՑԱՆԷ

ԴԱՐՈՋԵԱՑ

Ա. — Պետրոս Առաքեալ ի Գաղիղիա, ապա
և ի Միջագաղիղիա ², ի Պոնտոս և յամենայն Կապ-
պադովկիա և ի Բիւթանիա քարոզեաց զաւետա-
րանն՝ յետ վերստին դառնալոյ նորա յԱնտիոքայ-
յետոյ և յամենայն Իսաղիա և ի Հռովմ. և ³ ի
Ներոնէ խաչեալ, և ի նմին ի Հռովմ թաղի, յա-
ռաջ քան զերիս կազանդացն յուլիսի:

Բ. — Անդրէաս եղբայր նորա, ընդ ամենայն
ծովեզերս Բիթանացւոց և Պոնտացւոց, Թրակացւոց
և Սկիւթացւոց տրամաշրջեցաւ, աւետարանելով
զՔրիստոս ⁴. յետոյ զնաց ի Սեբաստացւոցն ⁵ քա-
ղաք մեծ, ուր բնակ Սարացւոցն ⁶ և Փարիս գետ,
ուր և ներքսագոյն Եթովպացւոցն բնակեն: Իսկ թա-
ղեցաւ ի պարտեզս Աքայեցւոցն՝ խաչի մատնեալ ի
յայծենագործէ:

1. Բն. Դեոքորոս:

2. Բ և Գ. օր. չուենի ապա
եւ ի Միջագաղիղիա:

3. Գ. օր. չուենի եւ:

4. Ա. Բ և Գ. օր. զՏէր:

5. Ա. օր. ի Սեբաստիանաց-
ւոց:

6. Ա. Բ և Գ. օր. Աքսարաց-
ւոց:

Գ. — Յակովբոս Զերեթեայ յետ աւետարանելոյ զՔրիստոս երկոտասան ցեղիցն իսրայելի, սպանեալ լինի առ ի Հերովդէէ չորրորդապետէ՝ ի Կեսարիա Պաղեստինացոց:

Դ. — Յովհաննէս սորին եղբայր որ և զաւետարանն գրեաց, յեփեսոս քարոզեալ զՔրիստոս, առ ի Տրայիանէ՝¹ Թագաւորէ ի Պատմոս կղզի արտասահմանի՝ յաղագս բանին Քրիստոսի, և աստուտ փոխամբարձեալ եղև, վասն սորա՝² և բան կալաւ ընդ Ենովքայ և ընդ Եղիսյի՝ տակաւին՝³ զնա ի մարմնի նայել:

Ե. — Փիլիպպոս առաքեալ ի Փռիգիա քարոզեաց զաւետարանն. Թաղի յԱրապողիս հանդերձ դատերօք իւրովք, զորոց՝⁴ և Ղուկաս աւետարանիչն ի Գործս առաքելոցն յիշատակէ:

Զ. — Բարթողովմէոս առաքեալ Հնդկաց՝ կոչեցելոց Եղեմոն, քարոզեալ զՔրիստոս, տուեալ նոցա զՄաթէոսեան աւետարանն, ննջեաց յՈւրբանոս քաղաքի Հայոց մեծաց:

Է. — Թովմաս առաքեալ Պարթևաց և Միդացոց և Պարսից և Գերմանացոց՝⁵ և Բարկրտացոց՝⁶ և Մոզուց՝⁷ քարոզեաց զաւետարանն Քրիստոսի. կատարի ի քաղաքի Հնդկաց որ կոչի Բաղամիդիս:

Ը. — Մատթէոս աւետարանիչ երբայցի լեզուաւ զաւետարանն աւանդեաց Երուսաղեմի Եկեղեցւոյն, քարոզեալ զՔրիստոս կատարի յԱրապողիս Ասորոց:

Թ. — Յուդաս Յակովբոս ի բոլոր ի Միջագետս քարոզեաց զՔրիստոս, կատարի յԵդեսիա, և անդէն Թաղի:

1. Գ. օր. ի Դոմիտիանոսէ:

2. Բն. և Ա. օր. բանս որոյ:

3. Բն. և Ա. օր. տակաւին ի մարմնի զնա ել:

4. Բ և Գ. օր. զոր:

5. Բ և Գ. օր. չաւնին Գեր-

մանացոց:

6. Բ և Գ. օր. Բագրատաց-

ոց:

7. Բ և Գ. օր. Մոզաց:

Ժ. — Սիմոն կոչեցեալն Յուդաս, ի յեղեւթերոպողիս և ի Գազա մինչև յեգիպտոս քարոզեաց զՔրիստոս, թաղի Յոստրակային¹ քաղաք եգիպտացւոց, խաչեալ² ի Տրայիանէ թագաւորէ:

ԺԱ. — Մատթիաս որ համաթուեալ յերկոտասանսն³ փոխանակ Յուդայի, յառաջին յեթովպիա քարոզեաց զՔրիստոս, կատարի և թաղի անդէն:

ԺԲ. — Սիմոն Նախանձայոյզ զբոլոր Մովրիտանիա⁴ և զԱփրիկեցւոցն գաւառսն տրամանցեալ⁵ քարոզեաց զՔրիստոս, վերջոյ ի Բրետանիա խաչեալ ի նոցանէ, թաղի անդ:

Ջայսոսիկ մեզ Դորոթէոս ի Հեթանոսական և յեբրայականն համահաւաքեալ⁶ աւանդեաց, հռովմայեցի յիշատակարանօք, զոր մեք որպէս պիտանի և դիւրնկալ զուգահաւաքեալ յայտնի բազմաց արարաք համադրութիւն եկեղեցական:

1. Գ. օր. Յատրակային: Բ.

օր. Յաստակային:

2. Բ և Գ. օր. կոչեալ:

3. Բ և Գ. օր. մի յերկոտասանս:

4. Ա և Գ. օր. մաշրիտանեան:

5. Ա. օր. չունի տրամանցեալ:

6. Գ. օր. հաւաքեալ:

ՔԱՐՈՋՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԿԱՏԱՐԵՑԱՆ ԵՒ ԿԱՆ ԱՅԺՄ

ԵՊԻՓԱՆՈՒ ԿԻՊՐԱՑԻՈՑ ԱՍԱՑԵԱԼ

Այս առաքեալք հանդերձ առաքելակցօք և աշակերտօք, չոգան ի տար աշխարհ բարբարոսաց. յաշխարհս հեռաւորս ըստ մարգարէութեան Մովսիսի, թէ կացոյց սահմանս հեթանոսաց ըստ թուոյ հրեշտակաց Աստուծոյ. եւթանասուն և երկու ըստ լեզուաց լեզուաց պատգամաւորք. քարոզք և վարդապետք առաքեցան ի Քրիստոսէ ընդ ոլորտս աշխարհի, և շրջեցան տեղովէ ի տեղիս և քարոզեցին զաւետարանն արքայութեան: Իւ որպէս յաշտարակէն ցրուեալն նոյնպէս և ի խաչէն ժողովուեալն և միաբանութիւն ի ձեռն Հոգւոյն սրբոյ՝ ի հաւատս ճշմարտութեան: Վասն զի սուրբ նշանօք և ճշմարիտ բժշկութեամբ հաւանեցուցանէին, շինէին եկեղեցիս և կարգէին կացուցանէին քահանայս և վարդապետս, և կատարեցան բարի անուամբ և ճշմարիտ խոստովանութեամբ յանուն Տեառն Յիսուսի:

Պետրոս ի Հռովմ խաչեցաւ ի Ներոնէ կայսերէ:

Անդրէաս ի պարտէզս Եւաղացոց՝ յեզիատիայ դատաւորէ:

Յակովբոս յերուսաղէմ սրով՝ ի Հերովդէէ:

Յովհաննէս յեփեսոս՝ իւրով մահուամբ:

Փիլիպպոս յԱրապօլիս՝ վկայեալ յեպիփիմէս քաղաքի:

Բարթողիմէոս յԱրաբոն քաղաքի ի Հայս:

Թուլմաս ի Հնդիկս ի Կաղամաղի քաղաքի՝ մորթելով վկայեալ:

Սիմոն ի Բոսպարոն վերնումն սրով:

Յուդա յակովբեան յՌեբեսդեմոն կախեալ և նետաձիգ եղեալ ի նոցանէ մեռաւ:

Թադէոս ի Հայս ի Սանատրուկ արքայէ:

Մատաթիա յՌէսպոնտացւոց քարկոծեալ և ընկեցեալ ի ծով՝ հանեալ Թադեցին ի Բիրիտոն, յորում պատահեն նշխարքն ընդ նմա ի հանգստարանին:

Պաւղոս սրով վկայեալ ի Հռովմ ի հերոնէ:

Յովհաննէս յկրտիչ ի Հերովդէէ:

Յակոբոս եղբայր Տեառն յԵրուսաղէմ Թափշով հարեալ զգլուխն և կայ ի լերինն Զիթենեաց ընդ Սիմոնի:

Յակովբոս Ափեան ի Հնդիկս ի Մարմարիկէս:

Մարկոս յԱղեքսանդր քաղաքի՝ ի հրապարակաց քարչեալ և կայ անդէն:

Ղուկաս ի Թեսսէս յԵթնագրունն:

ՅԱՂԱԳՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

Թէ՛ ՈՅՔ Է՛ԻՆ ԱՄՈՒՄՆԱՑԵԱԼՔ Ե՛Ի Թէ՛ ՈՅՔ ՈՉ՝

Պետրոս առաքեալ և անուն կնոջ նորա Գոգիա ¹,
և որդիք նորա Յովէլ ² և Յովնան ³, և զուստը մի
Սաբիսթա ⁴:

Յակովբոս և Յոհաննէս կոյսք:

Անգրէաս և կինն Անտողի ⁵ և զուստը մի
Մարիա:

Պաւղոս և կինն Մարիադոն ⁶ և որդիք Սաւղոս
և Տիկոս ⁷:

Փիլիպպոս և կին նորա Թէոկտի և որդի Թէո-
փիլէ:

Թովմաս կոյս:

Բարթողիմիոս և կին նորա Թոմոսիա ⁸ և որդի
մի Բարտիմիոս:

Մաթէոս և կին նորա Սկտանիա ⁹ և որդի մի
Մատաթիա:

Յակովբոս ¹⁰ և կին նորա Մարի անուն և որդի
մի Ոսերկի ¹¹:

1. Ա. օր. Գուշի: Բ. օր. Սոփիա: 8. Ա. օր. Թեոդոսիա: Բ.

2. Ա և Բ. օր. Յովէդ: օր. Թեոփոսի:

3. Ա. օր. Յովնաս: 9. Ա և Բ. օր. Կոստանէ:

4. Ա. օր. Սոփիա: Բ. օր. Գուշի: 10. Ա և Բ. օր. Յակովբոս

5. Ա և Բ. օր. Անտողի: Կոյս: Սիմոն եւ...:

6. Ա և Բ. օր. Մարիգոն: 11. Ա. օր. Սերգի անուն: Բ.

7. Ա և Բ. օր. Սաւղոս եւ օր. Ասերկի:

Տիւքիկոս:

Յուդա յակուլբեան և Կին նորա Թէոպիստիս¹,
Կադիստրատորոս² :

Քրիստոսի³ աշակերտք սոքա են : Բայց գիտելի է, Յիսուս միայն զՊետրոս մկրտեաց ձեռօք իւրովք, և Պետրոս զԱնդրէաս զեղբայրն իւր մկրտեաց, և Անդրէաս զՅակոբոս և զՈհաննէս զորդիսն Զերեդեայ, և Ոհաննէս և Յակոբոս զայլ առաքեալսն : Եւ զամենաորբուհի Աստուածածինն Պետրոս և Յոհաննէս մկրտեցին :

1. Ա. օր. Եռոյպիստն : Բ. օր. Թէոպիստն, յաւելու եւ որդի մի :

2. Ա. օր. Կալիստրատոս : Բ. օր. Կալիստրոմոս :

3. Բ. օր. յաւելու զհետեւեալսն :

ԳԼԽԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՏԵՆԻՍ

Ա

Գործք Պետրոսի և Պաւղոսի առաքելոյ . . .	1
Գործք սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի թէ զիարդ կատարեցան ի Հռոմ. (Այլ օրինակ համառօտ) . . .	30
Վկայաբանութիւն գլխաւոր առաքելոցն սրբոյն Պետրոսի և սրբոյն Պաւղոսի փառաւորելոցն .	46
Վկայաբանութիւն Պետրոսի առաքելոյ . . .	51
Վկայաբանութիւն Պաւղոսի սրբոյ առաքելոյն .	57
Տեսիլ առաքելոյն Պաւղոսի որ տարան հրեշ- տակքն զհոգի նորա . . .	62
Տեսիլ առաքելոյն Պաւղոսի յորժամ տարան զհոգին (Այլ օրինակ համառօտ) . . .	85
Տեսիլ Պաւղոս առաքելոյն խօսելն ընդ հրեշ- տակին (Այլ օրինակ համառօտ) . . .	85
Տեսիլ սրբոյն Պաւղոսի առաքելոյն զոր ետես ի վերանալ յերկինս. (Այլ օրինակ հա- մառօտ) . . .	101
Թաւղթ Դիոնեսիոսի առ Տիմոթէոս աշակերտն Պաւղոսի յաղագս մահաւան Պաւղոսի և Պե- տրոսի . . .	110
Նաւարկութիւն Պաւղոսի առաքելոյ ի Հռոմ .	123

Բ

Յաղագս Անդրէի առաքելոյ և նորին սքանչե- լեացն զոր Տէր արար ի ձեռն նորա և Մատ- թէի ի մարդակերաց աշխարհն . . .	124
---	-----

Վկայութիւն Անդրէի առաքելոյ որ չարչարեցաւ ի պարտէզս յառաջ քան զկաղանդաց դեկտեմբերի	146
Պատմութիւն Ս. առաքելոյն Անդրէի և Մաթէոսի թէ որպէս գնացին յաշխարհն մարդակերացն	168

Գ

Պատմութիւն առաքելոյն Յակոբայ թէ որպէս գնաց ի Սպանիա և դարձեալ եկն յԵրուսաղէմ և գլխատեցաւ և մեռեալ մարմնով գնաց դարձեալ ի Սպանիա՝ որ և այժմ Ս. Յակոբ կոչի:	174
---	-----

Դ

Վարք Յովհաննու Աւետարանչի	190
Յաղագս աքսորանաց սրբոյն Յովհաննու	222
Յաղագս Միռոնոսի և ամենայն տան նորա և եղելոցն ի ձեռն Յոհաննու	230
Յաղագս Վասիլի և կնոջ նորա թէ որպէս լուսաւորեցան ի Յոհաննէ	241
Յաղագս Խռուսոսի և կնոջ նորա եթէ որպէս լուսաւորեցան ի Յոհաննէ	244
Յաղագս Կինոպասայ և չարարուեստ կախարդութեանց նորա զոր արար առաջի Յոհաննու	251
Յաղագս դիւին որ ելանէր ի կերպարանս գայլոյն և երեւէր ի քաղաքին յայնմ	266
Յաղագս Սնոտիանոսի թէ որպէս հաւատաց ի Քրիստոս ի ձեռն երանելոյն Յոհաննու	273
Յաղագս Սոսիպատրոսի և մօր նորա Պատրոկղիանէ և եղելոցն ի Յոհաննէ	277
Յաղագս աւետարանին թէ որպէս պատմեցաւ ի Յոհաննէ կամ թէ յորում տեղոջ ընկալան	286
Պատմութիւն առաքելոցն Քրիստոսի Յակոբայ և Յոհաննու որդւոցն որոտման	293

Ե

Վկայաբանութիւն սուրբ առաքելոյն փիլիպպոսի որ վկայեաց յնպիփիմէս քաղաքի	300
Վկայաբանութիւն սրբոյն փիլիպպոսի առաքելոյ և աշակերտին Բարթողիմէոսի և փիլիպպոսի քօրն Մարիամնի	300
Վկայութիւն սրբոյ առաքելոյն փիլիպպոսի որ է մի յերկոտասանիցն և քեռն իւրոյ Մարիամնի և Բարթողիմէոսի որ էր յեւթանասնից անտի	321
Կանոնք փիլիպպոսի առաքելոյն	329

Զ

Վկայաբանութիւն սրբոյ առաքելոյն Բարդողիմէոսի	333
Վկայաբանութիւն սրբոցն Բարթողիմէոսի և Յուդայի առաքելոցն Քրիստոսի. (Այլ օրինակ համառօտ)	358
Գիւտ նշխարաց սրբոյ առաքելոյն Բարթողիմէոսի	365

Է

Ի յիշատակ Ս. Առաքելոյն Թովմայի Թէ որպէս յԵրուսաղեմէ ի Հնդիկս չոգաւ	369
Վկայութիւն Թովմայի առաքելոյ որ կատարեցաւ ի Հնդիկս	388
Պատմութիւն սուրբ առաքելոյն Թովմայի	401
Պատմութիւն յազազս գիւտի նշխարաց սուրբ առաքելոյն Թովմայի	417
Պատմութիւն Թովմայի առաքելոյն որ վաճառեցաւ ի Հնդիկս. (Այլ օրինակ համառօտ)	428

Ը

Վկայաբանութիւն սուրբ առաքելոյն և աւետարանչին Մատթէոսի	437
---	-----

Թ

Վկայաբանութիւն Յակոբայ Տեառն եղբօրն . . . 449

Ժ

Սուրբ առաքելոյն Թադէոսի յաղագս գիւտի
սուրբ խաչին որ յաւուրս Յակոբու առա-
քելոյն ի ձեռն Թագուհւոյն Պատրոնիկէ որ
էր կին Կղաւղեայ կայսեր Հռովմայեցւոց . 453
Սրբոյն Թադէոսի առաքելոյն վասն յարութեան
մեռելոց 462

ԺԱ

Վկայաբանութիւն սուրբ առաքելոյն Սիմոնի
Նախանձայուզի 464

ԺԲ

Յաղագս սրբոց առաքելոցն թէ ոյք էին և
որպէս կոչեցան յառաքելութիւն . . . 466
Յաղագս երկոտասան սուրբ առաքելոցն, վսե-
մականն Դորոթէոս յիշատակումն առնէ եր-
կոտասան առաքելոցն, նշանակելով թէ ուր
իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ քարոզեաց . . . 471
Քարոզութիւն առաքելոցն թէ որպէս կատարե-
ցան և կան այժմ, Եպիփանու Կիպրացւոյ
ասացեալ 474
Յաղագս առաքելոցն թէ ոյք էին ամուսնացեալք
և թէ ոյք ոչ 476

Ց ԱՆԿ ԱՆՈՒԱՆՑ ԱՆՁԱՆՑ

ԵՒ ՏԵՂԵԱՑ .

Աբար թգ. 353, 363, 468

Աբհէն }
Աբբանէն } 370-1, 375, 401-2, 418, 428-9, 433

Աբիաթար 184-5

Աբիսողոմ 117

Աբիրոն 311

Աբրահամ 8-10, 68

Ագրիպաս, Ագրիպաս, Ագրիպաս, 10, 23, 42, 51-3, 56

Ագրիպինա 49, 51

Ադամ 9, 317, 319, 420, 425

Աթէնք 49

Ալանի 7

Ակիւղաս 246

Ալբակ 362

Ալբանոս 51-2

Աղքատագրացի 122, 475

Աղէիք 426, 436

Աղուանք 420, 424

Ամովս 113

Անանիա 466

Անանիա առաք. 48, 470

Անանիա քհնյակ. 455

Անատոլիա, Անտողի 476

Անգրամինոս 122

Անդրէաս 124-173, 369, 370, 401, 466, 468, 471, 474, 476

Անդրոնիկոս 340

Անթիպատոս 219-221

- Անթիպատոս 157
 Անթիպատրէ 162, 164-5
 Անտիոք 49, 193, 196, 466, 471
 Ապմիա 49
 Ապեան 351
 Ապողոն, Ապողոնոս 163, 224-5, 245-6, 248, 251, 263
 Ապողոնիդէ 231-6, 246-7
 Առիկիան, Առակիան, Նառիկիան 7
 Ասիա 112, 192-3, 196, 291, 295 և
 Ասիդիպաս 224
 Ասոն 49
 Ասորեստան 435
 Ասպիուփոռոն, Ասպիուփոռոս 5
 Ատալիա 49
 Արաբոն 474
 Արամազդ 343
 Արապօլիս տես Յերապօլիս
 Արես 343, 351
 Արիստարքոս 49, 122
 Արծրունիք 427
 Արմինոն, Արեմինոն 119
 Արուշատ 352
 Արտեմիդ 201, 209, 312-3, 215, 217, 224
 Արտեմիս 203, 224
 Արքեդայոս 184
 Աւագուհի տես Ուրուհի
 Ափրիկէ 3
 Աբսյեցիք 162
 Աբսյիա 468

 Բաղամ 382
 Բաղամիտես, Բաղամիդիս 435, 472
 Բադուատ 468
 Բադրաբաս 58
 Բամիկանուն, Բատիկանուն 28
 Բայիաս, Բաւաս 5, 31
 Բառնաբաս 48, 467, 470
 Բասիլիոս 3

Բարամ, Բարմ, Բարմե, Բացիամ 5, 353, 362, 366

Բարգոզումենու

Բարթոլոմէոս } 300-328, 333-369, 401, 469, 472, 474, 476

Բարթոլոմէոս

Բարեան 441

Բարսաբայ տես Յուստոս

Բարտիմէոս 476

Բաքիլաս, Բաքեզոս, Բաքենոս, Բաքդիոս 3

Բեդասիդա 466, 468

Բեթզեհէմ 370, 402

Բենեդիկտոս 6

Բենիամին 114, 469

Բենիաս 33

Բերիա 49

Բիտիկայոն տես Բամիկանուն

Բիրիտոքն 475

Բիւթանիա 46, 471

Բնակութիւն 225

Բոսպորոքն 475

Բոսսեայ 5

Բոսոր

Բոսորիա } 340, 360

Բուսոր

Բոցանիւթ 271

Բուզանդիա 172

Բրետանիա 473

Գաբրիէլ 83, 90, 108, 450

Գազա 473

Գալիլիա 57, 474

Գաղատիա 46, 48-9, 112

Գաղոս, Գաղատիոս 379

Գայիոս 48

Գեհն 67-8, 91

Գերմանիկեցիք 345, 361

Գեթսամանի 190

Գիդիմոն (Գիդիմոն) 3

Գնդափառ, Գնտափառ, Գունդիփոր 370, 375, 378-9, 401-2,

405, 418, 428, 431, 435 ևն

Գողիա , Գուրի 476

Գողոյ մետիլինացի } 1
Գողոյ մելիտացի

Գողողիա 455

Գողգոթա 454-5, 459

Գողթն 351, 362

Գովիա 51

Գովուայ 5

Դադան 311

Դադմատիա 57

Դամասկոս 48-9, 469

Դաւիթ 9, 71-2, 114, 117, 415, 450, 452

Դեմեստրիոս 213

Դերբին 49

Դեոմիտիա 264

Դեոնիոս , Դիոնիոս 204, 206, 209, 269, 270, 291-2

Դեոսկորիդոս , Դիոսկորիդէս 197, 205, 207-8, 212, 215-7,
269, 270, 291

Դեոսկորոս , Դիոսկորոս 3-4, 31, 203

Դիոնեսիոս 110

Դիոս 224, 269, 271-4

Դիոսկորացի 122

Դիոքրեստէ 183

Դիքերին 247

Դոմեոթանոս 222, 296

Դորոթէոս 473

Էբրայեցի 300

Էդիատէս 150-1, 157, 162, 164, 166-7, 172, 468

Էդիպոս 192

Էդեմ 334

Էդեմոն

Էդեմոնն } 334, 358, 472

Էդոմ

Էդեսիա 468, 472

Էթէովպացի 270, 473

Էլիմացիք 340, 350

Եւադա 49, 172

- Եղեւթերոպողիս 473
 Եղիւ 70, 93, 105, 133, 221, 293, 472
 Եղիսէ, Եղիսէս 121-2
 Եննիա 466
 Ենովք 70, 105, 472
 Եպիւռնեա 351
 Եպիկուաօցիք 227
 Եպիկուոս 225-6
 Եպիփիմէս 300
 Եռամնս, Եռաստոս 5
 Եսայի 361
 Երեմիաս 118
 Երուսաղէմ 17, 26, 28, 46, 48-9, 118-121, 174-7,
 190-3, 401, 451, 454, 460 ևւն
 Եւա 9
 Եւթնադրունք 475
 Եւկարիա 51
 Եւստաքէոս 172
 Եփեսացիք 209-11, 222, 226
 Եփեսոս 49, 193, 196, 204, 219-296, 472 ևւն
 Եփիմեա 51
 Եփրատէս 67, 91
 Զարիւանդ, Զարաւանդ 353
 Զենոն 470
 Զմիւռն 122
 Զմիւռնոս, Զմիւռնոս 273, 276
 Զմիւռմին, Զմուռին 437
 Զմիւռնիա 219
 Թաղէոս 351-364, 436, 450, 453, 462, 467-8, 475
 Թափոր 133, 293
 Թեոսաղոնիկէ 127
 Թեսսալէոս 475
 Թէոկարի 476
 Թէոպեասիս 477
 Թէոփիլէ 476
 Թոմասիա, Թէոդոսիա 476
 Թովմաս, Թումաս 384, 382-3, 369-436, 469, 472, 475-6

Իլամացիք 360, 436

Իկոնիոն 49, 469

Իռազմ 68

Իսրայէլ 412

Իռաղիացի 1, 2

Լայնոտն 58

Լաւենդ 243

Լեւեացի 17

Լեղիոս 183

Լեկանայ 328

Լեկիա 122

Լեկոնիոն, Լեկոնիա 318, 325

Լեւկիաթոնոս 49

Լեւրիկեա, Լեւրիկէ 17, 38, 469

Լիւստրիա, Լիւստրոս 49, 122

Լիքիանոսացիք 469

Լուսին 244

Լոփոս 228-9

Խորասան 358, 362, 436

Խորին Ասորիք 340, 360

Խորձ 436

Խախուխ, Խառուսոս 244

Խառուսիս 237-8

Մոփար 382, 385

Կաղնիք 196

Կալիստրատոս 477

Կաղամադի 475

Կայիափա 455

Կապադովկիա 471

Կապուտկիա 46

Կառայ 276

Կառէոս 249, 250

Կատակոմաս 28

Կենոպաս, Կինոպաս 178, 231-2, 236, 251-263

Կեսառ սրկդ. 5

Կեսարիա 15, 37, 49, 122, 213, 472
 Կեփաա 466
 Կիւպրոս 49, 470
 Կիւրոս 470
 Կլաւգիոս, Կլաւգէոս 12, 35, 48, 453, 460
 Կնիդոն 49
 Կոգոմեղեգացի 1, 3
 Կոմենտարիոս 213
 Կոռն 49
 Կոստանդիանոս 420
 Կոստիանէ, 476
 Կորնթոս 49, 112
 Կուսնեկիոս 466
 Կրեմէս 59, 60
 Կրիտիս 49

Հայք 251-2, 295, 417, 420, 424, 426, 436, 469
 Հելիու 351
 Հեր 353
 Հերակլէս 224
 Հերմոգիեն 178-183
 Հերովդէս 184, 293, 295, 454, 466-7
 Հնդուստան 428, 436
 Հնդիկք 334, 369, 388, 401, 417, 419, 420, 424, 469
 Հոգձ, Հոդց 426
 Հոովմ 1-3, 5-8, 30-33, 44-49, 51, 118, 189, 453-4, 460, 466 ևւն
 Հրէաստան 1, 11-2, 35, 177, 198, 402 ևւն

Ղազարոս 433
 Ղեբէոս 362, 450
 Ղիբեա 10
 Ղինոն 48
 Ղոնգնոս 59, 60
 Ղուկաս 48, 49, 57, 60, 122, 472, 475

Ճոպողիս տես Պոնոդիս

Մաթան 449

Մական 25

Մակեդոնիա 49

Մակոնոս 277

Մակմաքթու 23

Մանազկերտ 426

Մանասար 390

Մանեախ 5

Մառէն, Մառեն, Մառին 218-9, 225-7, 250

Մառտին 21

Մազէ, Մազէ 382, 385

Մալբիտանիա, Մալբիտանիա 464, 473

Մառաթիա 127, 469

Մաթէ

Մաթէոս	}	124-125, 127, 133, 168-173, 389, 342.
Մաթէոս		348, 359, 361, 369, 401, 437-448

Մարի 476

Մարիա 476

Մարիազն 476

Մարիամ 131, 176-7, 207, 293, 449-450, 457

Մարիամի 300-328

Մարկեղոս 45, 48, 52, 55-6

Մարկոս աւետ. 475

Մարկոս 470

Մարմարիկէս 475

Մարութայ 365-6

Մարտիրոսաց քաղաք 365

Մարք 340, 350, 360-1, 436, 469

Մաքարէ 385

Մաքսիլիմոս 163

Մաքսիմիլիան 166

Մէլիտացի (Գոգոյ) 31

Միլիտէս, Միլիտոն 49, 122

Միգրէսեզէկ 10

Մեմոնտոնեա 27

Միգրոնա 385, 390, 393, 399

Միջագաղիդիա 471

Միջագաղ 400, 417, 419, 421

Միռոնոս 230-250, 257, 260-2, 265

Մեմորիա 3

Մեմորիա 49

Մեմորիա 2:7

Մեմորիա 49

Մեմորիա 65-6, 68-71, 80-1, 83, 99, 108

Մեմորիա 393, 399, 400, 418-9, 435

Մեմորիա 350, 361

Մեմորիա 269

Մեմորիա 133, 259, 261, 293, 311, 412

Մեմորիա 365

Մեմորիա 8, 10, 68, 114

Մեմորիա, **Մեմորիա** 133, 174-189, 293-4, 369, 401-2, 429, 466, 472, 474, 476

Մեմորիա 186-87, 191-3, 362, 467, 475-6

Մեմորիա 369

Մեմորիա 421

Մեմորիա, **Մեմորիա** 16, 38, 178

Մեմորիա 16, 38, 178

Մեմորիա 330

Մեմորիա, **Մեմորիա** 328, 469, 472, 474

Մեմորիա, **Մեմորիա** 6, 32

Մեմորիա 366

Մեմորիա 102

Մեմորիա, 175-7, 189-299, 305-310, 329, 369, 401, 429, 466-7, 472, 474, 476

Մեմորիա 187, 192, 294

Մեմորիա 473

Մեմորիա 476

Մեմորիա 131, 449

Մեմորիա 120

Մեմորիա 476

Մեմորիա 114, 277

Մեմորիա 293, 362, 370, 402, 429, 449-50

Մեմորիա

Մեմորիա 422, 425-6, 435-6

Մեմորիա 185-6

Մեմորիա 131, 174 314, 318, 325, 328

Մեմորիա 436, 450

Յուդա Յակոբեան 352, 355, 362-3, 358, 369, 401, 449-50

Յուդա քհնյ. 455

Յուզանէս 435

Յուլիանէ 6, 32

Յուլիանոս 421

Յուլիոս 122

Յուստոս 58, 449, 470

Նազարէթ 11, 34

Նազովրացի, Նազարացի } 11, 30, 359, 370, 401

Նազովրցի, Նազօրացի

Նաթանայէլ 450

Նաւմաբու 45

Նաւթու 26, 27-8

Նեղոս 335, 358

Ներբայ 43

Ներոն 2, 10-61, 119, 466, 470

Ներուաս 286, 296

Նեփթաղիմ 173

Նեկանովրա 300-1, 304, 311, 314, 322, 324, 327

Նեկիտէս 178

Նեսոն 49

Նեքոս 55

Նփրկերա 365

Շմաւոն նկատ. 114

Շմաւոն առաք 449-50, 467

Շնորհք 243

Ոգոհի, Աւագուհի, Աւգոհի } 353, 357, 364

Ոգողուհի, Ագրուհի, Ագուրհի

Ոլիւիա 455

Ուլրիոն 58

Ուրիշն 49

Ուրմի 362

Ուստիսիանեա, Ուստիանէ } 28-9

Ուստիկանեա, Ուստիսիանէ

Ուրբիանոս, Ուրբանոս } 353, 362, 472

Ուրբանոս, Ուլրիանոս

Ոքտաբինա 49

- Պաշ, Պալի 426
 Պաշտօն 1, 213
 Պաժիկ 49
 Պասեֆոն 351
 Պատմոս, Պատմա, Բատմա 222-3, 226-7, 229, 231-2
 251, 277, 296, 472
 Պատուս 49
 Պատրեալ 278
 Պատրոկղիանէ 277-284
 Պատրոկղոս 57-8
 Պատրոզ 278
 Պատրոնիկէ 453, 461
 Պարթենէս 60
 Պարթէք 350, 361, 472
 Պարծիս 436
 Պարսիկք 350, 361, 421, 486, 469
 Պաւղոս 1-50, 57-123, 189, 294, 469և
 Պեռպետուս } 24-29, 43, 45
 Պեռպատուս }
 Պետրոս 1-56, 110, 170, 189, 190, 192, 369, 370,
 401-2, 429, 451, 453, 466 և
 Պերզէ 5
 Պերզին 49
 Պիղատոս 12, 35, 46, 263, 451
 Պժիծս, Բժիծս 426
 Պղատոն եպ. 439-447
 Պոնոզին, Պոնոզիս 3-7, 31, 32
 Պոնդոս 35, 46, 163, 263, 471
 Պոնտինեա }
 Պոնտինտինեա } 27, 29
 Պոռիքոյ 46
 Պոտով 262
 Պսենա 351
 Պրոխորոս, Պրոխորոն 192-204, 222-231, 254, 257, 263,
 289, 295 և
 Պտղեմիադա 49
 Պտղոմէոս 469
 Պօղիկարպոս 273

Զահաւոր, Զահաւորեալ 229, 230, 252, 256, 265

Ռամսոյ 5

Ռեբեկա ճանճ 475

Ռեսպոնտացիք 475

Ռիդինաւզոռիայ

Ռիդինկոզոռիայ

Ռիւզինիայ

Ռիդոն 49

Ռիւտունիք 436

Ռոմանիա 198-209, 215

Ռուդոնոս, Ռոդոնոս

Ռուդոնիոս, Ռուդոնոս

Ռոբոս 273

} 3

} 241, 247, 250

Սաբիսթա 476

Սալամաստ 362

Սակաբիայ

Սակալիբայ

Սահակ 8-10

Սաղաթիւ 83

Սաղովմայ, Արտասողմայ 455

Սամարիա 1, 15, 177

Սամոս 49

Սամուէլ 449

Սանատրուկ 352-3, 362-3, 475

Սաւուզ 120

Սափիրա 466

Սեբաստեան 122

Սելեւկիա 49, 193-4, 196

Սեմը, Սեղմ 426

Սենքրոք 402

Սերգի, Ռսերգի, Ասերգի 476

Սեփա 351

Սիդոն 49

Սիկիլիա 3

Սիմոն տես Պետրոս

Սիմոն Կանանացի, Նախանճալոյզ 363, 401, 450, 464-6, 468

} 22, 42

Սիմոն մոդ 2, 7, 8, 10-47, 466
 Սինոպ, Սինապ 168, 246
 Սիրակուսա, Սեաակուսա 3, 31
 Սիրէացիք 468
 Սիւնեսիս 446
 Սիփոր 390, 398, 400, 435
 Սկաինառիոս 196
 Մնոտիանոս 273-276
 Սողոմէ 293
 Սոսիպատրոս 277-283
 Սուղիայ 3
 Սուրակիսոն 49
 Սոփիա 446
 Սոփորոն 411-3
 Սպանիա 112, 174-5, 187, 189, 294, 467
 Սպարդա, Սպարդէս 145, 150
 Ստաբեռնայ 5
 Ստաբեա, Ստաբէոս 302-324
 Ստեփանոս 48, 362, 429
 Ստրատոկղէս 150, 151, 157, 166-7

Վան 436
 Վասիլ 241-243
 Վիժան 388, 398, 413
 Վոսկղզյ 249
 Վտաիա 255
 Վրիտացւոց աշխ. 465

Տաբեռնիա 5, 7
 Տաբերնոն 49
 Տալի 426
 Տահիկք 426
 Տանեռիս 5
 Տառակինաս 5
 Տարսոն 48, 49, 469
 Տերանտիոս
 Տերենտիոս } 354, 363-4
 Տերինտէոս
 Տերտիա 390, 393, 399
 Տերտիդիա 386

ՏԵՐԵՐ 48, 453
ՏԵՂՐԻՍ 67, 91
ՏԵՄԵԹԵՆՈՍ 110-122
ՏԵՄՈՍ 57, 60
ՏԵՐՈՍ 49
ՏԵԼԵԿՈՍ, ՏԵԿՈՍ 476
ՏՈՄԵՆՈՍԱՆԱՅ 27
ՏՈՄԻԽԱՆՈՍ 467
ՏՈՎԻԵԼԻՆ 49
ՏՐԱՅԻԱՆՈՍ 467, 472
ՏՐԲՈՒՍ – ՏԱՐԵՆԻԱԹԵՍ 7

ՓԱԹԵՐԱ 468
ՓԱՏԵՔԱ 351
ՓԱՐԱՆՆ 16, 38, 211, 259
ՓԱՐԷՍ 60
ՓԱՐԻՍ 471
ՓԱՓՈՏՈՍ 276
ՓԵՍՈՏՈՍ 58
ՓԻԼԵԴՈՍ, 178-181
ՓԻԼԵՆՆ 262-3
ՓԻԼԻՊԻՍ 49, 469
ՓԻԼԻՊԻԱՆՈՍ 446
ՓԻԼԻՊԱԿՈՍ 300-332, 369, 401, 468, 472, 474, 475
ՓԻՍՆՆ 67, 91
ՓՈՆԻ 230
ՓՈՆՆ 32
ՓՈՒԼԱՅԱՆՈՍ 438, 446
ՓՈՒԼԻԱՆԱ 438, 446
ՓՈԽԳԻՐ 472

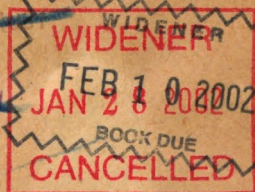
ՔԱՐԻՍԻՆՈՍ, ՔՈՒՐԻՍՆՆ 399
ՔԻՆՈՍ 49
ՔՈՒՐԻՍ 385-6
ՔԱՆՆԹԻԿՈՍ 419
ՔԱՆՆԹԻԱԿԷ 51
ՔԱՆՆԹԻԱԿՈՍ ՍՐԿԼԷ 412

B 2

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

~~DUE JUL 5 1991~~
DUE 11

~~DUE JUN 14 73~~

3189420

~~CANCELLED~~
DUE MAR 7 1 H

